

Research Paper

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการ
บริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3

**The Relationships between Good Governance Administration and
Effectiveness of the Academic Administration in Educational Expansion
School under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3**

รับพร กรมกอง¹, เสริมทรัพย์ วรปัญญา², ภูวดล จุลสุคนธ์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี, ประเทศไทย

Rubphon Kromkong¹, Sermsap Vorapanya², Phuwadon Chulasukhont³

^{1,2,3}Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri, Thailand

✉: rubphon30@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 March 2025; Revised: 05 April 2025; Accepted 18 April 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 2) ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.973 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, งานวิชาการ

Abstract

This research article aimed to: 1) study the good governance administration in educational expansion school under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, 2) study effectiveness of the academic administration in educational expansion school under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, and 3) study the relationships between good governance administration and effectiveness of the academic administration in Educational Expansion School under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3. The sample included school administrators and teachers under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, a total of 291 people. The research instruments included questionnaires with a reliability of 0.973. The statistics implemented for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient analysis. The results are as follows: 1) The good governance administration in educational expansion school under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level overall. 2) The effectiveness of the academic administration in educational expansion school under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level overall. 3) The relationships between good governance administration and effectiveness of the academic administration in Educational Expansion School under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, overall, found that there is a positive relationship with statistical significance at the .01 level.

Keyword: administration, good governance, academic works

1. บทนำ

รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประชาชน องค์กร เครือข่าย และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่หลากหลาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้กับสังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล พบว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐ ต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี คือธรรมาภิบาล จะต้องนำมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของ

สถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป นอกจากนี้ยังพบปัญหาการดำเนินงานบริหารสถานศึกษานิติบุคคล เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนิติบุคคลสำหรับด้านวิชาการ พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนขึ้นอยู่กับศักยภาพของครูในโรงเรียน มีการคัดลอกหลักสูตรระหว่างโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องใส่ใจและตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตนเอง รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ท้นต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม อันจะนำซึ่งความภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด (จรุณี แก้วเอี่ยม, 2557) ซึ่งการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร หากมองในด้านกระบวนการแล้วการบริหารงานวิชาการจะหมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) และสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ มีคุณภาพหรือมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์และการบริหารงานวิชาการที่ดียังเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การจัดสรรปริมาณงานและทรัพยากรต่างๆของโรงเรียน (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้มีการวางแผนในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ทันสมัย นำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน พัฒนานวัตกรรมเทคนิคการเรียนการสอนที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตสำหรับนักเรียน พัฒนาผู้นำเยาวชนต่อต้านการทุจริต พัฒนานวัตกรรมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม ในการต่อต้านการทุจริต และพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล ซื่อสัตย์สุจริต และป้องกันการทุจริตทุกรูปแบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3, 2566) และมีเป้าประสงค์ให้ผู้บริหารมีสำนึกความรับผิดชอบ บริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการศึกษาตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีการจัดการศึกษาที่ยึดหลักธรรมาภิบาล แต่มีผู้บริหารบางส่วนยึดมั่นแนวคิด ความเชื่อของตนเอง ทำให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนค่อนข้างน้อย ผู้บริหารบางส่วนใช้แผนในการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลไม่ต่อเนื่อง นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21(3R8C) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (O-Net) นักเรียนชั้นป.6 และม.3 ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ระดับประเทศ นักเรียนบางส่วนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

นักเรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงบริการการใช้ระบบเทคโนโลยี การขาดแคลนครู ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก การจัดการเรียนการสอนยังไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3, 2565) เป็นผลมาจากการที่สถานศึกษาขาดประสิทธิภาพจัดการศึกษา ไม่ได้ดำเนินการพัฒนางานด้านวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้เด็กได้มีโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้เรียน มีระบบการบริหารงานที่ดี เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด มีความจำเป็นที่ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อที่จะได้บริหารสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลที่ดีต่อสถานศึกษา ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 91 คน และครูจำนวน 1,013 คน รวมทั้งสิ้น 1,104 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 291 คน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 20: 80 โดยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 20 จำนวน 58 คน และครู ร้อยละ 80 จำนวน 233 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random

sampling) แล้วคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (sample random sampling)

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง อายุ อาชีพและประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกเป็น 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผยและโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ และหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำนวน 5 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สำหรับแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.973 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 0.70

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 สำหรับแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย

2. การจัดส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเป็นแบบออนไลน์ (google forms) และส่งแบบสอบถามผ่านโปรแกรมรับส่งหนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 จำนวน 291 ฉบับ เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แปลความหมายและจัดอันดับ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

3. วิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แปลความหมายและจัดอันดับ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

การพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัว มีดังนี้

1) เครื่องหมายลบหรือถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ แสดงว่า ตัวแปร 2 ตัว มีความสัมพันธ์ในทางลบ และ 2) เครื่องหมายบวกหรือถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก แสดงว่า ตัวแปร 2 ตัว มีความสัมพันธ์ในทางบวก

4. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ หลักเปิดเผยและโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ หลักประสิทธิผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เรียงลำดับตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ และพิจารณารายข้อดังนี้

1.1 หลักเปิดเผยและโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสร้างความไว้วางใจให้กับครูและบุคลากรภายในสถานศึกษารองลงมา คือ ผู้บริหารบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ

1.2 หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารใช้วิธีการที่เหมาะสมในการยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.3 หลักคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษาเป็นประจำสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามที่ตั้งไว้

1.4 หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารนำหลักกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ มาปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด รองลงมา คือ ผู้บริหารคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม

1.5 หลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้บริการโดยไม่แบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ วรรณะการศึกษา และอื่นๆ รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้าถึงการรับบริการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้บริการอย่างยุติธรรม และเท่าเทียมต่อผู้รับบริการ

1.6 หลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดโครงสร้างการทำงานของบุคลากรฝ่ายต่างๆ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและหน้าที่อย่างชัดเจนเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารมอบอำนาจในการดำเนินงานให้หัวหน้าฝ่ายต่างๆตามความรู้ความสามารถ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้สิทธิแก่ผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินงานของสถานศึกษาตามหน้าที่ของตน

1.7 หลักการตอบสนอง มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำกับดูแลให้งานสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดการระบบการให้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็วและถูกต้องตามระเบียบขั้นตอน ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จนเกิดความพึงพอใจในการรับบริการ

1.8 หลักการระับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารรายงานความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณชน รองลงมา คือ ผู้บริหารสามารถตอบคำถามและชี้แจงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เมื่อเกิดข้อสงสัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคลากรในสถานศึกษา

1.9 หลักประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ที่ชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการวางแผนเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาในสถานศึกษา

1.10 หลักประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รองลงมา คือ ผู้บริหารมีส่วนในการสนับสนุนเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงานให้น้อยลง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา

2. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัย จึงเรียงลำดับตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ และพิจารณารายข้อ ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนตามความชำนาญและความเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อและจัดแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

2.2 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูรายงานผลการเรียนอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้กลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มกำหนดกฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนที่มีคุณภาพและหลากหลาย

2.3 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตสื่อ เช่น การอบรม ศึกษาดูงาน เป็นต้น รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการอย่างเหมาะสม

2.4 การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการนิเทศ

ภายในงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาเป็นประจำ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดการเพื่อนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

2.5 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารร่วมมือกับคณะครูวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนพัฒนาหลักสูตร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 11 คู่ ดังตารางดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่าง	
การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ
หลักประสิทธิภาพ	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักการตอบสนอง	1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา และ 3) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักความเสมอภาค	1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และ 2) การนิเทศการศึกษา
หลักการกระจายอำนาจ	การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 39 คู่ ดังตารางดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่าง	
การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ
หลักประสิทธิผล	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ

ความสัมพันธ์ระหว่าง	
การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ
	การศึกษา
หลักการตอบสนอง	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 2) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
หลักความเสมอภาค	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และ 3) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักการกระจายอำนาจ	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และ 4) การนิเทศการศึกษา
หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักนิติธรรม	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักเปิดเผยและโปร่งใส	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
หลักคุณธรรมและจริยธรรม	1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 มี

ประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ หลักเปิดเผยและโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ หลักประสิทธิผล และหลักประสิทธิภาพตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ได้มีการผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และนโยบายต่างๆอย่างชัดเจน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษาเกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นการ ดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ที่ให้สถานศึกษาใน สังกัดมีระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบทตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร ส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน และ ปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้การดำเนินงานด้วย ความโปร่งใส รับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความ ต้องการของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับวัชรเขต วงษ์เฉลี่ยง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ธรรมาภิบาล ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการศึกษา

1.1 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักเปิดเผยและโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็น เช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งเสริมการ เผยแพร่ข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีการสร้าง การรับรู้ที่ตรงกันกับครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของจุฑา กาญจน์ เก่งกลกิจ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยา เขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 มีระดับผลการวิจัยหลักเปิดเผยและ โปร่งใสอยู่ในระดับมาก

1.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในตรวจสอบผลการ

ปฏิบัติงาน สามารถเสนอความคิดเห็นได้ จนนำไปสู่การมีข้อตกลงหรือแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม รวมไปถึงเมื่อเกิดผลกระทบกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสถานศึกษาจะมีวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของปณิธาน กมลเศษ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับผลการวิจัยหลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติอยู่ในระดับมาก

1.3 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติราชการด้วยความมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ใช้ศีลธรรม คุณธรรมในการดำเนินงานร่วมกันทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพรรณ พึ่งดวง (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีระดับผลการวิจัยหลักคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารนำหลักกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับมาปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด โดยให้บุคลากรยึดและปฏิบัติตาม คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลักและอยู่บนหลักของความถูกต้อง สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของอัจฉราพร กรังไกร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีระดับผลการวิจัยหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม

1.5 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษาให้บริการโดยไม่แบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา และอื่นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนปกติ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เข้าถึงการรับบริการ โดยให้บริการอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา สูดยอด (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีระดับผลการวิจัยหลักความเสมอภาคอยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษากำหนดโครงสร้างการทำงานของฝ่ายต่างๆ กำหนดผู้รับผิดชอบและหน้าที่อย่างชัดเจนเหมาะสม ผู้บริหารมีการมอบอำนาจในการดำเนินงาน โดยให้สิทธิแก่ผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจ การ

ดำเนินงานจึงเกิดความรวดเร็วและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคราค (Clarke, 2001) ซึ่งกล่าวว่า การกระจายอำนาจจะเป็นการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดการพัฒนา กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ มีการปรับตัวสำหรับการดำเนินงานในท้องถิ่น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ให้ เหมาะสมกับท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สอดคล้องไปใน ทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของจิรนาถ ภูริเศวตกำจร, อนันต์ ไกรบำรุง และชนิษฐา แก้วเอียด (2563) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีระดับผลการวิจัยหลักการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก

1.7 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักการตอบสนอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จนเกิดความ เชื่อมั่นของผู้รับบริการ ประกอบกับการจัดการระบบการให้บริการที่ดี กำกับดูแลให้งานสำเร็จภายใน ระยะเวลาที่กำหนด จึงทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและมีความถูกต้อง สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ งานวิจัยของจิตต์พิชชา จริยา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 3 มีระดับผลการวิจัยหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมาก

1.8 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักการรับผิชอบและสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน เคารพในความคิดเห็นที่ แตกต่างของบุคคลอื่น สามารถนำความคิดเห็นนั้นมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความใส่ใจ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา สามารถตอบคำถามกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เมื่อเกิดข้อสงสัย ตลอดจนให้ทุก ฝ่ายสามารถตรวจสอบการทำงาน และรายงานความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานต่อสาธารณชน สอดคล้อง กับงานวิจัยของอัญชลี โลเชียงสาย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีระดับผลการวิจัยหลักการรับผิชอบและสามารถตรวจสอบได้อยู่ในระดับมากที่สุด

1.9 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้มีแนวทางใน การดำเนินงานที่ถูกต้องและเป็นระบบ รวมถึงส่งเสริมให้ครูและบุคลากรให้มีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่าง สม่าเสมอ คอยจัดการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆบรรลุ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิพัฒน์ นารินทร์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 มีระดับผลการวิจัยหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด

1.10 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 หลักประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ทุกคนสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างสะดวกและมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา พร้อมทั้งการปฏิบัติงานที่เป็นขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานที่เหมาะสม ส่งผลให้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของพรรณิภา ไชยศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีระดับผลการวิจัยหลักประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอับเดลลาซีส (Abdelaziz, 2022) ซึ่งกล่าวว่า ธรรมาภิบาลช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานผ่านการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มความรับผิดชอบให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และส่งเสริมความโปร่งใส สิ่งเหล่านี้จะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพโดยส่งผลให้มีแนวปฏิบัติด้านการสอนที่มีคุณภาพสูง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในเชิงบวก และบริการด้านการศึกษามีคุณภาพ

2. ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสามารถบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการดำเนินงานวิชาการโดยมีการวางแผน กำหนดทิศทางให้สามารถดำเนินการจนเกิดประสิทธิผลตามที่ตั้งไว้ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองความแตกต่าง โดยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามบริบทและวัฒนธรรม เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้บริหารจะเป็นผู้นำของคณะครู บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งจะดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียน มีระบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยึดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ คอยส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆ ร่วมกัน ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนทุกคน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สมรรถนะของนักเรียน และเพียงพอต่อความต้องการของการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธสิริ จักขุรัตน์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษามีการดำเนินการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์

เป้าหมายของสถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารจัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนตามความชำนาญมีเหมาะสม ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและบูรณาการการเรียนรู้กับกลุ่มวิชาอื่นๆ และ/หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของนิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ มีระดับผลการวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษามีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมชัดเจน ทุกคนมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนที่มีคุณภาพและหลากหลาย พร้อมทั้งนำผลการเรียนมาวิเคราะห์ใช้ในการพัฒนานักเรียน และรายงานผลการเรียนให้เป็นระบบสม่ำเสมอ ซึ่งจะบ่งบอกถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของดาราวรรณ กลั่นเขตร์การณ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีระดับผลการวิจัยด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษามีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการอย่างเหมาะสม ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตสื่อ ผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นต้น เมื่อครูและบุคลากรสามารถสร้างสื่อ นวัตกรรมเองได้แล้ว จึงสามารถนำสื่อ นวัตกรรมไปเผยแพร่ผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและเกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของวิรัช ภัคดีพงษ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร มีระดับผลการวิจัยด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

เพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษามีการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลายและเป็นประจำสม่ำเสมอ ทั้งการนิเทศการดำเนินงานของกลุ่มงานวิชาการและการเรียนการสอนของครูและบุคลากร โดยใช้เครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม และปรับปรุงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กับงานวิจัยของกรรณิกา อรรถชัยยะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัย เขต 1 มีระดับผลการวิจัยด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.5 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และความต้องการของนักเรียน ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรให้เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา แล้วดำเนินการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ถ้ามีการพบเจอจุดที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข สถานศึกษาจะนำผลการประเมินหลักสูตร มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นเป็นประจำ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กับงานวิจัยของนุรไลลา หลังปูเต๊ะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 มีระดับผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดี ทำตามกฎระเบียบ ร่วมกับการมีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้การปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษาซึ่งระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน แต่ถือว่ยังเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันที่เป็นในทางบวกโดยงานวิจัยของพระอภิสิทธิ์ วงศ์เมืองจันทร์ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนให้ความสำคัญและนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนอยู่ในระดับหนึ่งซึ่งยังไม่สูงมาก และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของอับดุลลาฮี (Abdullahi, 2019) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ประเด็นธรรมาภิบาลในระบบการศึกษา และการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในรัฐควาร่า ประเทศไนจีเรีย พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งต้องดำเนินการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ ตลอดจนส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเนียมห์ (Niamh, 2011) ได้ทำการวิจัย พบว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษา เพราะมีส่วนช่วยให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การประชุม เอกสารสำคัญต่างๆ ซึ่งความสำเร็จหรือประสิทธิผลของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับสมาชิกในสถานศึกษา อิทธิพลของฝ่ายบริหารและหัวหน้างานมีความสำคัญต่อระบบความคิด ควรมีการแบ่งอำนาจอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเกิดความคุ้มค่าในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ภาพรวม มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ หลักเปิดเผยและโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและการพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อและสามารถตรวจสอบได้ หลักประสิทธิผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารควรบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด โดยให้มีการดำเนินงานเสร็จแล้วภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างของแต่ละบุคคล รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวังและความต้องการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

1.2 ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา ส่วนด้าน

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรร่วมมือกับครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียวิเคราะห์ความต้องการและให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรจะต้องมีการใช้และพัฒนาสื่อ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จากนั้นดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง พร้อมทั้งดำเนินการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น แล้วนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาอยู่ในระดับที่ดีอยู่เสมอ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อีกทั้งเน้นย้ำผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเมื่อใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานมากขึ้น ประสิทธิภาพของงานนั้นก็จะมีดีขึ้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ทั้งหมด ไม่เพียงแต่ในโรงเรียนขยายโอกาส เนื่องจากจะทำให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารมากน้อยเพียงใด และผลของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ นั้นบรรลุผลตามเป้าหมายเท่าใด

2.2 ควรศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ พึ่งดวง. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรรณิกา อรรถชัยยะ. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*.

- กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรุณี แก้วเอียน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิตต์พิชชา จริยา. (2563). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิรนาถ ภูริเศวตกำจร, อนันต์ ไกรบำรุง, และ ชนิษฐา แก้วเอียด. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(1), 25–26.
- จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ. (2564). *การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดราวรรณ กลั่นเขตร์การณ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิตยา สุตยอด. (2565). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(1), 187–188.
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นุรโสภา หลังปุเต๊ะ. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปณิธาน กมลเศษ. (2560). *หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(65), 125–126.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระอภิสิทธิ์ วงศ์เมืองจันทร์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตบางนากรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 9(2), 152.
- พรธัญญา ไชยศรี. (2564). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะ*

- ผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(34), 43.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัชรเศวต วงษ์เฉลียง. (2564). ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรภัทร รักดีพงษ์. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(4), 245.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลวัต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธสิริ จักขุรัตน์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(1), 107.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา, 116(63 ง), 15.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2565). รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รอบ 6 เดือนแรก (ตุลาคม 2564 – มีนาคม 2565). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.
- อัจฉราพร กริ่งไกร. (2558). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(3), 155.
- อัญชลี โลเชียงสาย. (2565). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(1), 16–17.
- Abdelaziz, S. (2022, December). The relation between good governance and improving performance in the higher education (HE) institutions. *Business and Management Studies*, 8(4), 24–33.

- Abdullahi, N. J. K. (2019, September–November). Good governance issues in education system and management of secondary schools in Kwara State, Nigeria. *eJournal of Education Policy*, 1.
- Brennan, N. M. (2011). *Governance matters: Applying principles of good governance in a school board context* (Doctoral dissertation, University College Dublin).
- Clarke, V. C. B. (2001). *In search of good governance: Decentralization and democracy in Ghana* (Doctoral dissertation, Northern Illinois University).

Research on the Influencing Factors of Community Elderly Care Service Quality: An Individual Difference Perspective

Zhou Xiaorui¹

¹International College of Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand.

✉: 142043894@qq.com

(Corresponding Email)

Received: 14 March 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 29 April 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

With the continuous increase of the aging population in China, community elderly care services have become the preferred choice for the majority of the elderly. The quality of community elderly care services directly affects the quality of life of the elderly. This study, through the investigation and data analysis of community elderly care services in third- and fourth-tier cities in China, from the perspective of individual differences of the elderly (age, gender, marital status, economic source, living conditions, self-care ability, whether suffering from major diseases or chronic diseases, and economic income), analyzes the main factors affecting the quality of community elderly care services, providing beneficial inspirations for improving the quality of community elderly care services.

Keywords: Community elderly care services; Service quality; Individual differences; Influencing factors

1. Introduction

Since China entered the aging society in 2001, it has been over 20 years. The trend of population aging has been intensifying. Facing the severe population situation, the Chinese government has continuously increased investment and gradually formed a social service system for the elderly that is jointly provided by families, communities and institutions. From Shanghai's pioneering "9073" elderly care model, Beijing's "9064" elderly care service system construction, to the successive support by the central government for over 200 regions to carry out pilot reforms of home and community elderly care services, through long-term practice and exploration, the construction of elderly care services in China has achieved remarkable progress. Community elderly care services have become an indispensable social public service in the lives of more and more elderly people, and the quality of community elderly care services has also become a livelihood issue related to the well-being of the elderly.

However, due to the insufficient market competition within community elderly care services, the quality of the services provided varies greatly, and in addition, due to the uncertain contextual factors in different regions, the coverage and levels of community elderly care services are very limited. Their economic and social benefits have always been unsatisfactory, and this is particularly prominent in the central and western provinces. Just like other service industries, community elderly care services also follow the "user-centered" principle, which is the core of the public service strategy. The subjective feelings of the elderly are the ultimate indicator for evaluating the quality of community elderly care services. Therefore, this study takes the elderly care service recipients in the main urban area of a certain third- and fourth-tier city in China as the research object, conducts an investigation and research on the current quality of community elderly care services, and explores the differences in demand for elderly care services due to individual differences. The aim is to answer how elderly care service enterprises can improve service quality through effective resource allocation, not only meeting the needs of the elderly but also preventing resource misallocation from causing waste, so that the respective resource and capacity advantages of each department can maximize economic and social benefits.

2. Literature Review

2.1 Research on Urban Community Elderly Care Service Models

At present, the main participants in urban community elderly care services in China exhibit a diversified feature. They are mainly managed by the civil affairs department, organized and executed by streets and communities, and specifically implemented by professional institutions and intermediary agencies. The ideas for building and developing community elderly care services in various regions are mostly government procurement of services, undertaken by streets and communities, supplemented by services provided by enterprises or social organizations.

The service providers for community elderly care services usually take the form of various levels of elderly care service centers, community elderly care service stations, day care centers, elderly canteens, and community elderly activity venues. Their actual operations can be carried out by entities such as industrial and commercial enterprises, private non-profit units, and social organizations.

In practice, these organizations often use the dual identities of "industrial and commercial + non-profit" to participate in the elderly care service market, retaining the social value orientation and non-profit characteristics of non-profit organizations while operating in an enterprise-like manner, and achieving sustainable development while providing elderly services (Gao Chuansheng, 2015). From the initial establishment of the organization, seeking survival and development, and obtaining the status of non-profit organizations, obtaining the status of non-profit organizations is a choice made by social investment under the imbalance of the resource allocation structure in the policy and market environment.

However, relying solely on the status of non-profit organizations can only obtain project opportunities. If one wants to complete the project well and maintain its operation, multiple resources need to be combined (Su Fang et al., 2016). Obtaining the status of industrial and commercial enables the organization to retain the integrity of property rights and market behavior capabilities, and increases the organization's self-sustaining ability. Therefore, the "dual identity" has almost become the default choice for entering the elderly care service industry.

At present, the research on the models of urban community elderly care services mainly adopts the form of case studies to explore the experiences and inspirations brought by different service models. For instance, Yang Yanan and Wang Xingxing (2021) analyzed the case of "White Cross Home Volunteer Association" in Tokyo Prefecture to explore the experiences and inspirations of non-profit organizations' participation in community elderly care services. Xiong Liang et al. (2021) conducted research on the construction of the "community +" precise assistance model for the families of the only child who lost their only child in China from the perspective of foreign community elderly care practices. Some scholars such as Wen Haihong and Wang Yihan (2019), and Yang Qianwen et al. (2021) analyzed the models of urban elderly care services from the perspective of China's practice respectively.

2.2 Research on Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

The research on community elderly care service quality mainly focuses on the study of the quality and satisfaction of government-provided services. Zhang Liangwen et al. (2019) constructed a "structure-process-outcome" service quality evaluation system for elderly care institutions and provided policy suggestions for the formulation of elderly care service standards and service improvement in Xiamen City. Deng Baoguo and Yu Zeliang (2021) conducted an empirical study based on the data from the 2017-2018 China Elderly Health Impact Factors Tracking Survey, and argued that the community elderly care service system needs to be optimized according to the different needs of different elderly groups. Gan Lu et al. (2023) combined the demand differences of different elderly groups in the need for high-quality development of elderly care services in the new era, based on the SERVQUAL model, constructed an evaluation index system for the high-quality development of community home-based elderly care services, and provided references for the evaluation and improvement of the high-quality development of community home-based elderly care services. Zhang Lin et al. (2024) took Beijing as an example, starting from the multi-dimensional entities of "government – community - elderly", constructed a theoretical model of influencing factors of community home-based elderly care service quality, and identified and extracted the key influencing factors of community home-based elderly care service quality.

3. SERVQUAL Model and Community Elderly Care Service Quality Model

3.1 SERVQUAL Model

Three scholars from North America, A. Parasuraman, Valarie, A. Zeithaml, and Leonard L. Berry (hereinafter referred to as PZB, 1985), conducted a series of studies on how to evaluate, optimize service quality, and apply it to practical management. They believed that service quality should be the measurement of the overall quality of an organization's services by consumers, and clearly pointed out that the factors influencing service quality during the service process for customers include: tangibility, reliability, responsiveness, assurance (including capability, courtesy, credibility, and safety), and empathy (such as understanding, communication, and accessibility), and developed the now highly regarded SERVQUAL scale, which is widely applied in modern management and service quality management evaluation of non-profit organizations.

Wen Haihong and Wang Yihan (2019) based on this model analyzed the influencing factors of home-based community elderly care service quality from five dimensions: system, economy, technology, service personnel, and individuals. Gan Lu et al. (2023) believe that applying the SERVQUAL model to the research on the high-quality development of community elderly care services has certain applicability. This study will be based on the SERVQUAL model and explore the different manifestations of individual differences of the elderly in the evaluation of elderly care service quality from the perspective of recipients of community elderly care services, providing possible empirical evidence for this service quality model.

3.2 Community Elderly Care Service Quality Model

As a kind of community elderly care service specifically provided for the elderly, apart from the general service product characteristics such as intangibility, variability, inseparability and non-storability, compared with institutional elderly care or other elderly services, it also presents its own complexity and particularity, such as the diversity of service contents, the multiplicity of service supply entities, and the uncertainty of service environment. This further makes the quality management and assessment of community elderly care services more complex.

From a macro perspective, the current technical standards for community elderly care services in China are relatively lenient, and the requirements for physical hardware or other physical facilities are not very high either. Meanwhile, the demand for community elderly care services mainly comes from the elderly population in cities, as well as low-income families, the elderly with disabilities or dementia. They may not have strict requirements for the conditions of hardware facilities or the appearance and demeanor of service personnel, but they are more concerned about the actual perception of the elderly when they receive services and the satisfaction of their basic living needs. Their evaluation of service performance often relies more on intuitive feelings such as the taste of food, the tidiness of clothes, and physical comfort. Therefore, simply taking "visibility" as a dimension for evaluating the performance of community elderly care services is clearly insufficiently comprehensive. Correspondingly, adopting "perceptibility" as a dimension that can comprehensively reflect various perceptions such as vision, taste, touch, and hearing is more comprehensive and more in line with the original meaning of service perceptibility. American scholars Rust Roland T. and Tuck Siong Chung (2006) pointed out: Quality is an investment, and this investment must comply with economic laws... Not all quality investments are "worth the money". Therefore, taking "perceptibility" as an evaluation criterion is more appropriate.

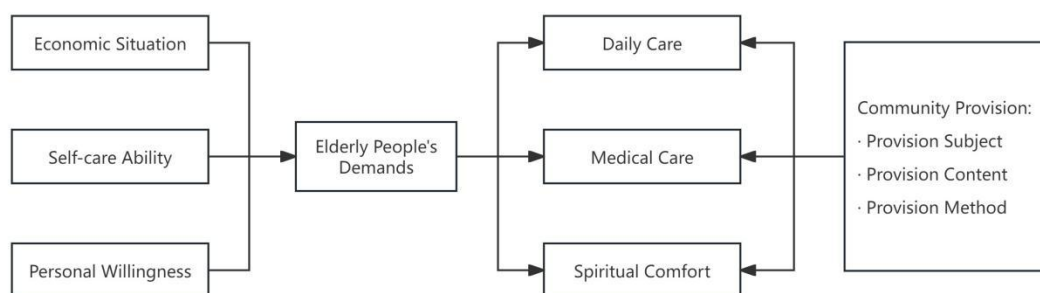
Taking all the above factors into consideration, based on the SERVQUAL model, this study divides the quality assessment of community elderly care services into five main dimensions: reliability, assurance, responsiveness, empathy and perceived quality.

3.3 Composition of Evaluation Contents for Community Elderly Care Service Quality

In 2017, the State Council issued the "Opinions on Formulating and Implementing Elderly Care Service Projects", clearly stating that it is necessary to vigorously support

professional service institutions and encourage other organizations and individuals to provide various services such as life care, medical care, and spiritual comfort for the elderly. Based on the above three basic needs of the elderly, and combined with the differences in income levels, health conditions, and individual wills of the elderly, the current community elderly care service system in China covering the contents, subjects, and methods of service supply has been formed (Figure 1).

Figure 1 Community-based Elderly Care Service System Based on Their Demands

As previously mentioned, the quality evaluation of community elderly care services is closely related to the perceived value of elderly care services by community-dwelling elderly people. Due to the significant differences among the elderly in terms of age, health status, economic conditions and lifestyle, even when facing the same service contents such as life care, medical care and spiritual comfort, their demands or expectations may vary greatly. This study will, based on the SERVQUAL model, focus on the perspective of the recipients of community elderly care services and explore the different manifestations of individual differences of the elderly in the evaluation of community elderly care service quality, providing possible validity evidence for this model.

4. Data Sources and Research Design

4.1 Data Sources

The uniqueness of community elderly care services determines that the assessment methods for their service quality are significantly different from those of regular services and institutional elderly care services. Therefore, when conducting performance evaluations of community elderly care services, it cannot be done in the same way as for other single services, simply following a unified standard. Instead, starting from the various needs of the elderly for community elderly care, a detailed analysis and assessment should be carried out based on the specific contents of the services.

This study adopted the method of stratified sampling by category to select 5 representative urban sub-districts in a certain third- or fourth-tier city in central China, where there are mature or high-rated community-based comprehensive elderly care service centers and residential community elderly care service stations. The elderly people within these areas were taken as the survey subjects. Combined with the 10 specific project categories of elderly

care services provided by the community in this city (Table 1), the study mainly investigated the provision and service quality of each elderly care service project, and collected the demographic characteristics information of the respondents.

Table 1 Classification of 10 Specific Items of Community Elderly Care Services

Service category	Subcategory of service	Service item
Life care	Meal Assistance Service	Group dining
		Home delivery of meals
		Door-to-door meal preparation
	Housekeeping service	Laundry service
		Interior cleaning
	Assisted bathing service	Home bath assistance
		Outdoor bath assistance
	Mobility assistance service	Escort service
		Outdoor walking companionship
	Purchase Assistance Service	Agent payment collection
		Purchase agency service
	Emergency assistance service	Lost person inquiry
		Door-to-door lock opening and key unlocking
		Water and electricity maintenance
	Patrol service	Safety monitoring
Regular visit		
Medical assistance services		Family hospital bed
	Community hospital	
Medical care	Nursing services	Disease care
		Rehabilitation guidance
		Rehabilitation assistance
Mental comfort or consolation	Chat Assistance Service	Chat companionship
		Life companionship
	Assistance and Entertainment Services	Chess and card room
		Senior citizens' activity room
	Student Aid Services	Senior citizens' university

Note: The data sources are compiled by this research.

4.2 Questionnaire Design and Research

This survey questionnaire consists of two parts: The first part is to collect basic information of the elderly, covering 8 questions such as the age, gender, marital status, economic source, income level, living condition, self-care ability and whether (they have) suffered from major diseases or chronic diseases in the past. The second part is to evaluate the utilization situation, expectations and perceived performance of 27 specific service contents in 10 specific service item categories. According to the actual situation of the elderly receiving services, each type of community elderly care service quality is evaluated from 5 dimensions: reliability, assurance, responsiveness, empathy and perceptibility.

In this study, the measurement methods for each of the five dimensions of service contents adopted the Likert 5-point rating scale. According to the actual situation, five levels of expectations and perceptions ranging from "1 = strongly disagree" to "5 = strongly agree" were set. The elderly respondents rated each of the five dimensions based on their expectations and actual feelings towards the service items. The questionnaire for in-home survey of the elderly included a total of 60 questions. In addition to the assessment of each of the five dimensions of service contents, it also included the investigation of the specific service options commonly used for each service item to understand the specific preferences of the elderly for each type of service item. If a certain type of service item has not been used, all the items of that type will be skipped, and the options will be empty.

5. Empirical Analysis and Result Discussion

5.1 Descriptive Statistical Analysis of the Sample

A total of 550 questionnaires were distributed in this formal survey. After eliminating the questionnaires with incomplete information, 503 valid questionnaires were finally selected, with a total sample recovery rate of 91.45%. The basic information of individual elderly people receiving community-based elderly care services in the valid samples covered age, gender, marital status, economic source, income level, living condition, health status and self-care ability. The specific data are as follows:

Table 2 Descriptive Statistical Analysis of the Sample

Attribute	Demographic characteristic variable	Number	Percentage
Age	60 - 69 years old	306	60.84%
	70 - 79 years old	132	26.24%
	80 - 89 years old	65	12.92%
	90 years old and above	0	0.00%
Gender	Man	220	43.74%

	Woman	283	56.26%
	unmarried	0	0.00%
Marital status	Married	379	75.35%
	Widowed	64	12.72%
	Divorced	60	11.93%
	Pension	150	29.82%
	Child support	178	35.39%
Source of income	Financial assistance from relatives and friends	32	6.36%
	Other	143	28.43%
	Live with children	107	21.27%
	Live with spouse	313	62.23%
Living conditions	Live with relatives and friends	6	1.19%
	Live alone	77	15.31%
	normal	209	41.55%
	Mild dependence	217	43.14%
Self-care ability in daily life	Mild dependence	48	9.54%
	Severe dependence	29	5.77%
Whether one suffers from serious diseases or chronic illnesses	No	104	20.68%
	Yes	399	79.32%
	Monthly income below 1000 yuan	115	22.86%
	Monthly income from 1001 to 2000 yuan	200	39.76%
Economic income level	Monthly income from 2001 to 3000 yuan	86	17.1%
	Monthly income from 3001 to 4000 yuan	51	10.14%
	Monthly income from 4001 to 5000 yuan	28	5.57%
	Monthly income above 5000 yuan	23	4.57%

Based on the statistical information of the valid samples retrieved from this survey, it can be found that the elderly population in the main urban area of this city who receive community-based elderly care services mainly have the following characteristics: mostly elderly people under 80 years old, mostly those living with their spouses, mostly those with mild dependence on self-care ability, and mostly those with monthly income below 2000 yuan. Their economic sources are diverse but their income is relatively low. The function of pensions in providing elderly care is still very limited. The elderly prefer to live at home and receive elderly care in the community. The services provided by community-based elderly care, such as daytime life care and spiritual comfort, have greatly facilitated elderly care in the community.

5.2 The Impact of Individual Differences on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

5.2.1 The Influence of Age Differences on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Age groups can to some extent reflect the common characteristics of the demands of a certain age group. Through the analysis of the results of the evaluation of specific project service quality based on the age differences in Table 3, it can be found that the demands of different age groups of the elderly for the nursing services provided in community elderly care are relatively obvious. The elderly of advanced age have the lowest evaluation results for the quality of nursing services, which is closely related to the deterioration of physical fitness of the elderly with the increase of age. When providing nursing services, the community should pay special attention to the special needs of the elderly of advanced age.

Table 3 The Impact of Age Difference on Service Quality Evaluation of Different Categories

Service Category	Mean $\pm$ Standard Deviation			<i>F</i>
	60-69 years old	70-79 years old	80-89 years old	
Meal Service	3.84 $\pm$ 0.730	3.80 $\pm$ 0.606	3.74 $\pm$ 0.648	0.432
Housekeeping Service	3.72 $\pm$ 0.751	3.55 $\pm$ 0.748	3.75 $\pm$ 0.751	1.306
Bath Service	3.57 $\pm$ 0.495	3.62 $\pm$ 0.491	3.55 $\pm$ 0.504	0.256
Walking Assistance Service	3.89 $\pm$ 0.716	3.75 $\pm$ 0.751	3.92 $\pm$ 0.870	1.020
Purchase Assistance Service	3.84 $\pm$ 0.671	3.96 $\pm$ 0.726	3.83 $\pm$ 0.709	0.807
Emergency Assistance Service	3.42 $\pm$ 0.846	3.51 $\pm$ 0.703	3.39 $\pm$ 0.934	0.553
Medical Assistance Service	3.50 $\pm$ 0.692	3.74 $\pm$ 0.864	3.43 $\pm$ 0.647	1.901
Patrol Service	3.10 $\pm$ 0.886	3.14 $\pm$ 0.926	3.24 $\pm$ 0.902	0.676
Nursing Service	3.68 $\pm$ 0.709	3.20 $\pm$ 0.761	3.08 $\pm$ 0.768	4.235***
Spiritual Comfort Service	3.83 $\pm$ 0.856	3.89 $\pm$ 0.577	3.52 $\pm$ 0.473	1.686

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.2 The Impact of Gender Differences on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

In this study, the results of the analysis on the specific project service quality evaluation of all the interviewed samples based on gender differences (Table 4) revealed that the gender differences among the elderly were not significant in terms of the specific project demands for different service categories of community elderly care services. As the elderly grew older, the gender differences in their care needs gradually weakened. This also helps guide community elderly care services to avoid some unnecessary waste of resources in the provision of specific projects.

Table 4 The Impact of Gender Differences on the Evaluation of Different Categories of Service Quality

Service Category	t-test of the mean equation		Mean $\pm$ Standard Deviation	
	<i>T</i>	<i>P</i>	Man	Woman
Meal Service	0.298	0.736	3.87 $\pm$ 0.714	3.79 $\pm$ 0.704
Housekeeping Service	0.315	0.753	3.75 $\pm$ 0.755	3.66 $\pm$ 0.747

Bath Service	-1.347	0.179	3.57±0.497	3.58±0.494
Walking Assistance Service	0.85	0.396	3.91±0.721	3.85±0.746
Purchase Assistance Service	-0.863	0.389	3.82±0.653	3.88±0.703
Emergency Assistance Service	-0.408	0.683	3.39±0.855	3.46±0.827
Medical Assistance Service	-0.757	0.450	3.50±0.714	3.54±0.711
Patrol Service	1.18	0.238	3.13±0.923	3.12±0.866
Nursing Service	-0.767	0.443	3.87±0.712	3.93±0.742
Spiritual Comfort Service	0.075	0.940	3.87±0.865	3.75±0.734

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.3 The Impact of Differences in Marital Status on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Through the analysis of the evaluation results of specific items of different types of community elderly care services chosen by elderly people with different marital statuses (Table 5), it is found that the differences in the quality evaluation of care services are obvious due to the different marital statuses of the elderly. The quality evaluation scores of married elderly people are lower compared to those of widowed and divorced elderly people. Married elderly people usually take family care as the control group for the evaluation of care service quality and often have higher expectations for various care services, thus having a lower evaluation of the actual perceived service quality; while divorced or widowed elderly people living alone have more urgent needs for care services and are more likely to obtain satisfaction, which is in line with the actual situation of elderly care for the elderly group. Therefore, in community elderly care services, the supply of care services should pay more attention to the care needs of elderly people living alone and strengthen the attention to various care needs of elderly people living alone.

Table 5 The Impact of Differences in Marital Status on Service Quality Evaluation of Different Categories

Service Category	Mean ± Standard Deviation			<i>F</i>
	Married	Widowed	Divorced	
Meal Service	3.79±0.686	3.93±0.769	3.91±0.776	1.041
Housekeeping Service	3.67±0.749	3.74±0.768	3.84±0.745	1.401
Bath Service	3.56±0.498	3.62±0.489	3.65±0.483	0.427
Walking Assistance Service	3.87±0.733	3.60±0.744	3.76±0.734	2.082
Purchase Assistance Service	3.82±0.673	3.73±0.724	3.89±0.664	1.400
Emergency Assistance Service	3.42±0.825	3.45±0.911	3.49±0.856	0.251
Medical Assistance Service	3.52±0.713	3.61±0.728	3.46±0.691	1.381
Patrol Service	3.67±0.894	3.55±0.921	3.38±0.812	2.780
Nursing Service	2.83±0.725	3.14±0.673	3.14±0.723	5.041***
Spiritual Comfort Service	3.77±0.795	3.90±0.875	3.88±0.708	0.971

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.4 The Impact of Differences in Economic Income Sources on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

According to the "Decision of the State Council on Improving the Basic Pension Insurance System for Enterprise Employees" in 2005, China gradually established a multi-level pension insurance system. However, due to the imperfect pension system in the early stage, the number of elderly people who can support their lives with only pension income in today's society is still relatively limited. Even though the residents' urban medical insurance and new rural cooperative medical care have been implemented in recent years and have covered the vast majority of people, they have alleviated a considerable amount of pressure. In third- and fourth-tier cities, there are still a considerable proportion of elderly people who need subsidies from their children or even relatives and friends to maintain a normal life.

Through the analysis of Table 6 on the results of evaluating the quality of community elderly care services based on different sources of economic income, it can be seen that the perception differences of the elderly with different sources of economic income regarding the performance of assistance services for walking and emergency assistance are relatively obvious. With the transformation of social concepts, the idea of "raising children to support the elderly" is gradually weakening, making elderly people face more and more difficulties in all aspects such as clothing, food, housing, and transportation. For services that have significant impacts on physical and mental health and require a large amount of cost expenditure, such as necessary daily care and medical care, even if a certain cost is paid, it will be regarded as a necessary expenditure.

Different income sources do not show significant differences in the selection of such service items. However, for seemingly non-essential expenditures such as travel services, door opening and lock opening, and home appliance repairs that can be solved by oneself or postponed for a while, for elderly people without stable sources of income, they often feel stressed due to economic problems and have relatively high expectations for government and community elderly care services, which will affect their perception and evaluation of the quality of community elderly care services. Thus, "having a place to rely on and being cared for in old age" is not just empty talk or a slogan; it is a real survival issue facing every elderly person. To implement community elderly care services effectively, more subsidies or preferential policies should be given to these types of services to help elderly people improve their quality of life.

Table 6 The Impact of Differences in Economic Income Sources on Service Quality Evaluation of Different Categories

Service Category	Mean $\pm$ Standard Deviation				<i>F</i>
	Pension	Child support	Relatives' and friends' assistance	Other	
Meal Service	3.82 $\pm$ 0.65 9	3.86 $\pm$ 0.714	3.78 $\pm$ 0.739	3.84 $\pm$ 0.77 9	0.353

Housekeeping Service	3.69±0.77 0	3.68±0.751	3.74±0.740	3.72±0.75 1	0.187
Bath Service	3.63±0.48 4	3.53±0.501	3.59±0.494	3.48±0.50 8	0.584
Walking Assistance Service	3.92±0.79 4	3.86±0.727	3.93±0.701	3.52±0.57 0	2.935* *
Purchase Assistance Service	3.89±0.67 3	3.88±0.685	3.77±0.690	3.87±0.67 0	0.529
Emergency Assistance Service	3.69±0.84 1	3.41±0.918	3.53±0.747	3.30±0.67 9	2.325* *
Medical Assistance Service	3.58±0.72 7	3.54±0.696	3.46±0.740	3.42±0.60 7	0.82
Patrol Service	3.19±0.89 7	3.08±0.900	3.08±0.875	3.15±0.90 7	0.394
Nursing Service	3.87±0.73 7	3.97±0.718	3.88±0.747	3.76±0.66 4	1.100
Spiritual Comfort Service	3.97±1.82 6	3.82±1.808	3.69±1.775	3.90±1.58 3	1.38

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.5 The Impact of Differences in Living Arrangements on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Through the analysis of the evaluation results of community elderly care service quality based on different living arrangements (Table 7), it is found that the number of elderly people living with relatives and friends is extremely small. Most of them are elderly people of advanced age who are unmarried, widowed, and have no children. They receive the least social support and can only rely on other relatives for care. They have a heavy burden of self-care and seldom accept medical assistance services. Therefore, their perception of the quality of medical assistance services is the lowest.

Based on the survey data, further analysis of the specific demand for medical assistance services reveals that for elderly people with high expectations for family disease beds, it is mainly the elderly who live with their spouses or children. While for those who live with relatives or are alone, they have higher expectations for community hospitals. The demand for medical assistance services among elderly people with different living arrangements is significantly different. Therefore, in community elderly care services, the supply of medical assistance services and the allocation of resources should pay more attention to the medical assistance needs of elderly people with different living arrangements, allocate resources reasonably, and improve the efficiency of service supply.

Table 7 The Impact of Residential Mode Differences on Service Quality Evaluation of Different Categories

Service Category	Mean ± Standard Deviation	<i>F</i>

	Live with children	Live with spouse	Live with relatives and friends	Live alone	
Meal Service	3.85±0.685	3.78±0.780	3.78±0.765	3.80±0.610	0.193
Housekeeping Service	3.68±0.728	3.75±0.796	3.69±0.811	3.80±0.761	0.358
Bath Service	3.58±0.494	3.59±0.495	3.50±0.506	3.58±0.502	0.341
Walking Assistance Service	3.37±0.726	3.33±0.772	3.50±0.724	3.37±0.718	0.523
Purchase Assistance Service	3.87±0.666	3.81±0.741	3.87±0.687	3.81±0.644	0.173
Emergency Assistance Service	3.46±0.836	3.51±0.840	3.23±0.842	3.24±0.831	1.478
Medical Assistance Service	3.62±0.676	3.57±0.747	3.22±0.852	3.39±0.795	2.698 **
Patrol Service	3.67±0.919	3.53±0.804	3.44±0.776	3.71±0.921	1.033
Nursing Service	3.38±0.744	3.42±0.736	3.40±0.597	3.55±0.759	0.515
Spiritual Comfort Service	3.84±0.775	3.70±0.877	3.79±0.597	3.87±0.913	0.564

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.6 Impact of Differences in Daily Living Self-care Ability on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Through the analysis of the service quality evaluation results of specific community elderly care services for different elderly individuals with varying levels of self-care ability (as shown in Table 8), it was found that the differences in self-care ability among the elderly do not significantly affect the majority of the demands for community elderly care services. Analyzing the reasons, perhaps about 85% of the respondents in this survey were normal or moderately dependent individuals. This also reflects that the main audience group of community elderly care services is still the elderly group with basically healthy physical conditions and strong self-care ability.

The differences in the quality evaluation of emergency assistance services mainly reflect the demand differences between normal or moderately dependent individuals and moderately to severely dependent individuals. Comparatively speaking, there are relatively obvious differences in the specific contents of emergency assistance demands between these two groups of people in daily life. This also suggests that community elderly care services should pay more refined attention to the special needs of different groups in specific practices.

Table 8 The Impact of Differences in Daily Living Self-care Ability on Service Quality Evaluation of Different Categories

Service Category	Mean ± Standard Deviation				<i>F</i>
	Normal	Mild dependence	Moderate dependence	Severe dependence	
Meal Service	3.81±0.7 33	3.86±0.696	3.83±0.643	3.65±0.745	0.812
Housekeeping Service	3.69±0.7 43	3.67±0.742	3.75±0.781	3.96±0.824	1.079
Bath Service	3.57±0.4 97	3.58±0.495	3.67±0.477	3.41±0.501	0.973
Walking Assistance Service	3.88±0.7 53	3.87±0.728	3.91±0.733	3.84±0.688	0.704
Purchase Assistance Service	3.84±0.6 94	3.86±0.638	3.88±0.803	3.84±0.746	0.067
Emergency Assistance Service	3.41±0.8 45	3.36±0.837	3.74±0.751	3.68±0.839	2.632 **
Medical Assistance Service	3.54±0.7 23	3.58±0.694	3.32±0.627	3.48±0.838	0.957
Patrol Service	3.34±0.9 46	3.18±0.855	3.06±0.802	3.04±0.895	1.244
Nursing Service	3.84±0.7 17	3.97±0.732	3.87±0.670	3.93±0.917	0.586
Spiritual Comfort Service	3.79±0.8 41	3.85±0.760	3.81±0.755	3.95±0.773	0.647

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.7 The Impact of Whether Having Had Major Diseases on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Based on the analysis of the results of evaluating the specific service quality of community elderly care by elderly people who had or had not suffered from major diseases or chronic diseases (Table 9), it can be found that the differences in the evaluation of the service quality of specific projects of community elderly care due to having or not having major diseases or chronic diseases among the elderly are significant. Analyzing the reasons, the risk of sudden onset of major diseases or chronic diseases for the elderly who had such diseases is significantly higher than that for the elderly who did not have such diseases. Therefore, the demand and expectation for providing medical assistance and nursing services by the community are higher. In the process of providing medical and nursing services, the supply of community elderly care services should focus on such groups and better ensure that the elderly can enjoy a peaceful old age.

Table 9 The Impact of Whether Having Had Major Illness on Different Categories of Service Quality Evaluation

Service Category	t-test of the mean equation		Mean ± Standard Deviation	
	<i>T</i>	<i>P</i>	No major diseases or chronic illnesses	Suffering from serious diseases or chronic illnesses
Meal Service	0.879	0.380	3.9±0.669	3.8±0.719
Housekeeping Service	-0.910	0.365	3.62±0.724	3.72±0.758
Bath Service	0.119	0.905	3.59±0.495	3.57±0.496
Walking Assistance Service	-1.053	0.293	3.77±0.651	3.90±0.753
Purchase Assistance Service	0.342	0.551	3.92±0.717	3.84±0.672
Emergency Assistance Service	0.934	0.351	3.51±0.840	3.41±0.839
Medical Assistance Service	-2.535	0.013**	3.33±0.610	3.57±0.726
Patrol Service	0.979	0.311	3.21±0.856	3.10±0.899
Nursing Service	2.982	0.003***	3.63±0.716	3.34±0.720
Spiritual Comfort Service	-0.292	0.77	3.78±0.833	3.81±0.784

** $P < 0.05$. *** $P < 0.01$

5.2.8 Impact of Income Level Differences on the Evaluation of Community Elderly Care Service Quality

Through the analysis of the results of evaluating the specific service quality of community elderly care selected by the elderly with different income levels (Table 10), it is found that the differences in the elderly's demand for community elderly care services due to different income levels are not obvious. The reasons for this might be two: First, nearly 80% of the respondents in this survey have a monthly income of less than 3,000 yuan. As they grow older, the expenses for medical care and elderly care will increase year by year. Under the pressure of elderly care, their expectations for elderly care services will not be too high, and they will be content with what they have. Second, with the development of the social economy, different income-level elderly groups have the same aspiration for a good life and are not overly affected by the level of income. This reflects that the supply of community elderly care services should pay more attention to the real needs of the elderly group and avoid unnecessary waste of resources.

Table 10 The Impact of Income Level Differences on Different Categories of Service Quality Evaluation

Service Category	Mean $\pm$ Standard Deviation						<i>F</i>
	Below 1000 yuan	1000 - 2000 yuan	2001 - 3000 yuan	3001 - 4000 yuan	4001 - 5000 yuan	Above 5000 yuan	
Meal Service	3.74 $\pm$ 0.715	3.88 $\pm$ 0.707	3.82 $\pm$ 0.690	3.84 $\pm$ 0.706	3.65 $\pm$ 0.745	3.85 $\pm$ 0.732	0.513
Housekeeping Service	3.78 $\pm$ 0.777	3.72 $\pm$ 0.729	3.58 $\pm$ 0.727	3.70 $\pm$ 0.805	3.62 $\pm$ 0.865	3.71 $\pm$ 0.690	0.436
Bath Service	3.63 $\pm$ 0.484	3.54 $\pm$ 0.499	3.58 $\pm$ 0.496	3.61 $\pm$ 0.493	3.68 $\pm$ 0.478	3.38 $\pm$ 0.496	1.43
Walking Assistance Service	3.46 $\pm$ 0.751	3.44 $\pm$ 0.726	3.07 $\pm$ 0.689	3.19 $\pm$ 0.733	3.55 $\pm$ 0.785	3.46 $\pm$ 0.706	1.987
Purchase Assistance Service	3.84 $\pm$ 0.719	3.82 $\pm$ 0.653	3.91 $\pm$ 0.681	3.93 $\pm$ 0.778	3.86 $\pm$ 0.640	3.89 $\pm$ 0.641	0.332
Emergency Assistance Service	3.47 $\pm$ 0.824	3.42 $\pm$ 0.886	3.52 $\pm$ 0.776	3.28 $\pm$ 0.877	3.47 $\pm$ 0.697	3.33 $\pm$ 0.816	0.771
Medical Assistance Service	3.63 $\pm$ 0.790	3.57 $\pm$ 0.723	3.47 $\pm$ 0.684	3.27 $\pm$ 0.550	3.38 $\pm$ 0.289	3.53 $\pm$ 0.640	1.616
Patrol Service	3.65 $\pm$ 0.865	3.49 $\pm$ 0.893	3.58 $\pm$ 0.809	3.95 $\pm$ 1.034	3.98 $\pm$ 0.915	3.71 $\pm$ 0.787	1.868
Nursing Service	3.97 $\pm$ 0.701	3.90 $\pm$ 0.770	3.81 $\pm$ 0.702	3.97 $\pm$ 0.696	3.75 $\pm$ 0.856	3.94 $\pm$ 0.539	0.465
Spiritual Comfort Service	3.81 $\pm$ 0.913	3.79 $\pm$ 0.730	3.79 $\pm$ 0.794	3.86 $\pm$ 0.815	3.82 $\pm$ 0.842	3.62 $\pm$ 0.724	0.617

** $P < 0.05$, *** $P < 0.01$

6. Summary and Discussion

6.1 Summary

According to the "14th Five-Year Plan for National Health" released by the State Council in 2022, it is predicted that by 2035, the average life expectancy of Chinese people will exceed 80 years. The extension of average life expectancy is not only a remarkable achievement of economic and social progress, but also poses more severe challenges to the social elderly care service industry. The physical functions of the elderly continue to decline with age, and their ability to take care of themselves in daily life is also gradually decreasing. Although the number of elderly people in China is huge, currently, the majority are of low age, and it can be foreseen that in the near future, the demand for elderly care by the elderly population will increase sharply, and the performance management of community elderly care services based on the perceived value of "service characteristics" by the elderly group will undoubtedly become a focus of attention.

From the survey results of this study, the individual factors that affect the evaluation of community elderly care service quality mainly include: age, marital status, economic source, living condition, self-care ability, and whether suffering from major diseases or chronic diseases.

The differences in the demand for nursing services among different-aged elderly people are quite obvious. The deterioration of physical condition with age is closely related to this. When providing nursing services in the community, special needs of the elderly in their advanced age should be given more attention.

The perception of nursing service quality varies significantly among elderly people with different marital statuses. Elderly people living alone and divorced or widowed have more urgent demands for nursing services. The supply of nursing services should pay more attention to the nursing needs of elderly people living alone.

The differences in the perception of assistive walking service and emergency assistance service quality vary significantly due to different economic income sources. For these categories of services, more subsidies or preferential policies should be given to help improve the quality of life of the elderly.

The differences in the perception of assistive medical service quality vary significantly among elderly people with different living conditions. Elderly people with higher demands and expectations for family beds are mainly those living with spouses or children. Elderly people living with relatives or alone have higher expectations for community hospitals. The differences in the demand for assistive medical services among elderly people with different living conditions are obvious. Therefore, the supply and resource allocation of assistive medical services in community elderly care services should pay more attention to the assistive medical needs of elderly people with different living conditions, and allocate resources reasonably to improve the efficiency of service supply.

The differences in the perception and evaluation of assistive emergency service quality among elderly people with different levels of self-care ability are quite obvious. The specific contents of assistive emergency service demand of the middle and severe dependent groups are different from those of physically healthy elderly people. This also suggests that community elderly care services should pay more refined attention to the special needs of different groups in specific practices.

Elderly people who have suffered from major diseases or chronic diseases have obvious differences in the perception and evaluation of assistive medical service and nursing service quality. Community elderly care services should pay more attention to such groups when providing medical and nursing services to better ensure that the elderly can enjoy the benefits of social progress in their old age.

The above findings provide useful inspirations for the further development of community elderly care services: When designing community elderly care service projects, it is necessary to take into account the different needs generated by individual differences among the elderly and provide diversified community elderly care services tailored to the individual characteristics of the elderly. In addition, the differences in the demand for specific projects of different categories of community elderly care services among elderly people due to gender and income level are not obvious. This is consistent with the current overall improvement of social economic levels and the enhancement of cultural confidence, and the aspiration of the broad masses of people for a better life. The supply of community elderly care services should also treat every elderly person equally and let every elderly person enjoy the dividends of social progress in this era. At the same time, it also helps to guide community elderly care services to avoid unnecessary waste of resources in specific project provision.

6.2 Discussion

With the growing prominence of the aging problem and the increasing government investment in Community-based elderly services, the study of the performance of Community-based elderly services will become a major topic of general concern in the management field. Through the empirical analysis of the third- and fourth-tier cities in the central region, this study has formed some research conclusions with reference value, but there are still some limitations and shortcomings, which require further in-depth research.

Firstly, in terms of questionnaire design, since 10 different service items were surveyed at one time, the content of the questionnaire design is relatively large in total, but it also weakens the richness of the measurement of individual dimensions in specific service categories. During the investigation, it is possible that the elderly may affect the collection of real data due to impatience, which may to some extent affect the quality of the data.

Secondly, due to the limitations of various resources, the sampling and selection of sample numbers in the questionnaire survey are also subject to certain restrictions. Only one elderly group receiving community elderly care services in a city is selected for investigation, resulting in an unbalanced random sample distribution and the obtained measurement results may not be precise enough.

In the future, by combining China's requirements for actively responding to population aging and developing elderly care undertakings, we can continuously expand the research methods and ideas, optimize the model structure, and promote the scientific and reasonable development of community elderly care service performance evaluation methods.

References

- Deng, B., & Yu, Z. (2021). The impact of various community-based elderly care services on the quality of life of the elderly: An empirical analysis from the perspective of demand response. *Academic Exchange*, (09), 120–132, 192.
- Gan, L., Zhou, L., & Xu, X. (2023). Research on the construction of evaluation index system for high-quality development of community-based home-based elderly care services. *China Health Policy Research*, 16(07), 40–47.
- Gao, C. (2015). Social enterprises and elderly care service supply in China. *Social Science Research*, (03), 115–120.
- Su, F., Mao, J., & Xie, W. (2016). Research on the patchwork process of resource-poor enterprises in responding to environmental catastrophes. *Management World*, (08), 137–149, 188.
- Wen, H., & Wang, Y. (2019). Analysis of the quality of home-based community elderly care services and its influencing factors: Based on the survey data from three cities in Shaanxi Province. *Journal of Hebei University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, 44(02), 139–148.
- Xiong, L., Luo, J., & Chen, Y. (2021). Research on the construction of the "Community+" precision assistance model for the families with missing children in China: Insights

- from the practice of community elderly care services abroad. *Journal of Xiangtan University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, (07), 85–91.
- Yang, Q., Yang, S., & Wang, J. (2021). Construction and empirical application of performance evaluation index system for government-purchased institutional elderly care services. *Social Security Research*, (05), 60–71.
- Yang, Y., & Wang, X. (2021). Experience and implications of Japanese non-profit organizations' participation in community elderly care services: A case study of "White Cross Home Volunteer Association" in Tokyo. *Social Security Research*, (06), 65–72.
- Zhang, L., Zeng, Y., & Fang, Y. (2019). Construction and application of comprehensive evaluation index system for service quality of elderly care institutions. *Chinese Journal of Health Statistics*, 36(04), 525–527, 531.
- Zhang, L., Gao, Y., Yan, Q., Yin, J., & Qu, L. (2024). Research on influencing factors and evaluation of community-based home-based elderly care service quality in Beijing. *Journal of Beijing University of Posts and Telecommunications (Social Science Edition)*, 26(03), 32–45, 91.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41–50.
- Rust, R. T., & Chung, T. S. (2006). Marketing models of service and relationships. *Marketing Science*, 25(6), 560–580.
- The Chinese Government. (2005). *Decree of the State Council on improving the basic pension insurance system for enterprise employees*.
https://www.gov.cn/zhengce/content/2008-03/28/content_7376.htm
- The Chinese Government. (2017). *Opinion by the General Office of the State Council on formulating and implementing elderly care service projects*.
https://www.gov.cn/zhengce/content/2017-06/16/content_5203088.htm
- The Chinese Government. (2022). *Notice on issuing the 14th Five-Year Plan for National Health Development – Document No. 16 of 2022*.
https://www.gov.cn/gongbao/content/2022/content_5695039.htm
- National Bureau of Statistics of China. (2022). *Statistical bulletin on the national economic and social development of the People's Republic of China in 2021*.
https://www.stats.gov.cn/xxgk/sjfb/tjgb2020/202202/t20220228_1827971.html
- The Chinese Government. (2022). *Notice on issuing the 14th Five-Year Plan for the development of elderly care services*. https://www.gov.cn/zhengce/content/2022-02/21/content_5674844.htm
- Ministry of Civil Affairs of the People's Republic of China. (2023). *Statistical bulletin on the development of civil affairs in 2022*.
<https://www.mca.gov.cn/n156/n2679/c1662004999979995221/attr/306352.pdf>

การศึกษาผลกระทบจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำชั่วคราวแควน้อย

A Study of the Effects of Using Electronic Monitoring on Female Prisoners Receiving Parole for Narcotic Cases: A Case Study of Khaenoi Prison Camp

กิตติมาศ คลังเงิน¹, นวภัทร ณรงค์ศักดิ์²

^{1,2}มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี, ประเทศไทย

Kithamas Klangngoen¹, Navapat Narongsak²

^{1,2}Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

✉: lookmoo.kitha@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 20 March 2025; Revised: 26 April 2025; Accepted 29 April 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง"การศึกษาผลกระทบจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษคดียาเสพติด:กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำชั่วคราวแควน้อยจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวันต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษในคดียาเสพติดที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring) และ (2) เพื่อเสนอข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) กับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 22 คนประกอบด้วย (1) ผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักการลงโทษและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 ราย (2) ผู้นำชุมชนที่ผู้ต้องขังได้รับการพักโทษอาศัยอยู่จำนวน 10 ราย และ (3) เจ้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษจำนวน 2 ราย ผลการศึกษาพบว่า 1.ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวันต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักการลงโทษและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีทางเลือกในการหางานทำค่อนข้างน้อย มีข้อจำกัดในการเดินทางถูกกีดกันทางออกจากสังคม และมีผลกระทบต่อร่างกาย 2.ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พบว่าควรมีการปรับปรุงอยู่ 3 เรื่องคือ ได้ลักษณะตัวอุปกรณ์ การเก็บแบตเตอรี่ ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่การเดินทางออกไปให้กว้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการหางานทำ

คำสำคัญ: ผลกระทบ, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์, ผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษ, เรือนจำชั่วคราวแควน้อย

Abstract

This research aimed to (1) study the impact of daily life on female prisoners who received a suspended sentence for drug offenses and were equipped with Electronic Monitoring, and (2) propose suggestions for solutions to problems and reduce the impact of using Electronic Monitoring on prisoners who received a suspended sentence. This study was conducted using a qualitative research approach. The data were collected from a sample group of key informants using in-depth interviews, totaling 22 people, consisting of (1) 10 female prisoners who received a suspended sentence and were equipped with electronic devices, (2) 10 community leaders from the areas where the prisoners received a suspended sentence, and (3) 2 government officials who were responsible for the prisoners who received a suspended sentence. The results of the study found that: 1. According to the impact of daily life on female prisoners who received a suspended sentence and were equipped with electronic devices, they experienced limited employment opportunities, were limited in traveling, were excluded from society, and had an impact on their bodies. 2. In terms of suggestions for improving the use of electronic devices, there should be three improvements: the characteristics of the device, battery storage, and the expansion of the travel area to facilitate job seeking.

Keywords: Impact, Electronic Monitoring, Female Prisoners, Khaenoi Prison Camp

1. บทนำ

เมื่อประเทศไทยได้มีการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2558 ในราชกิจจานุเบกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว เพื่อเป็นการลดความแออัดภายในเรือนจำและเปิดโอกาสให้นักโทษกลับคืนสู่สังคมได้ง่ายขึ้นเร็วขึ้น แต่ทั้งด้วยสรีระร่างกาย อุปนิสัยที่รักสวยรักงาม รักการแต่งกาย ลักษณะทางอารมณ์ความอ่อนไหวที่ไวต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น ไวต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกว่าเพศชาย เพศหญิงจึงมีผลกระทบในการใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มากกว่าเพศชาย การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางของบุคคลในการปล่อยตัวชั่วคราว มีลักษณะคล้ายนาฬิกาหรือสายรัดข้อเท้า โดยจะมีตัวอุปกรณ์ส่งและรับสัญญาณ เพื่อให้ศูนย์ควบคุมการติดตามตัวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (EMCC) ของกรมประพฤติ สามารถตรวจสอบการเดินทางของผู้สวมใส่อุปกรณ์ได้แบบเรียลไทม์ ประเทศไทยเพิ่งมีการนำกำไลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2561 เพื่อแก้ปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ประกันตัว ขณะเดียวกันก็เป็นการลดปัญหาความแออัดในเรือนจำด้วย ซึ่งปัจจุบันมีนักโทษและผู้ต้องขังมากกว่า 2.80 แสนราย เมื่อเทียบกับเรือนจำ ทณฑสถาน และสถานที่กักขังที่มีเพียง 143 แห่งทั่วประเทศ (กรมราชทัณฑ์, 2568) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ต้องขังยังไม่พ้นโทษ แต่ออกมาอยู่นอกห้องขังได้ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าบุคคลเหล่านี้จะเป็นอันตรายต่อสังคมหรือไม่ เพราะอาจจะทำลายกำไลอิเล็กทรอนิกส์ และหลบหนีการติดตามจากกรมควบคุมประพฤติไปแบบลอยนวลแม้ที่ผ่านมามีความพยายามจากผู้กระทำผิดบางส่วน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะทันทีที่อุปกรณ์ถูกตัดหรือทำลาย จะส่งสัญญาณเตือนไปที่ศูนย์ควบคุมการติดตามตัวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ทันที รวมถึงความพยายามหลบหนีออกนอกพื้นที่ควบคุมด้วย ซึ่งคนที่ฝ่าฝืนจะถูกเพิกถอนคุมประพฤติและถูกส่งตัวกลับเข้าเรือนจำทันที นอกจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic

Monitoring) จะใช้สำหรับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ เพื่อป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี สำหรับศาลแล้ว อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) ยังใช้สำหรับติดตามตัวกับผู้ถูกคุมประพฤตินั้น 3 กลุ่มหลักด้วยกัน

1. ผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56
2. ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
3. กลุ่มนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามพระราชกฤษฎีกากอภัยโทษ

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์นำเครื่องมือเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) หรือที่เรียกว่า “EM” มาใช้ควบคุมผู้ต้องขังแทนการควบคุมผู้ต้องขังภายในเรือนจำเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ระบุพิกัดการกำหนดพื้นที่เพื่อควบคุมผู้ถูกคุมประพฤตินั้นให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ข้อบังคับของกรมคุมประพฤติ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) หรือที่เรียกว่า “EM” ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกในเรือนจำ ประกอบด้วยตัวอุปกรณ์ส่งสัญญาณมีลักษณะคล้ายนาฬิกาและมีสายรัดที่ข้อเท้า ตัวอุปกรณ์รับสัญญาณและศูนย์ควบคุมกลาง ที่ใช้ติดตามตัวเมื่อสวมใส่อุปกรณ์ที่ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในร่างกาย ก็จะสามารถตรวจสอบการเดินทาง ไม่ว่าจะอาบน้ำ กินข้าว หรือรับโทรศัพท์ และเป็นการจำกัดการเดินทางและอาณาเขต ขณะที่ภายในเครื่องจะสามารถรับส่งสัญญาณแจ้งพิกัดข้อมูลของผู้ถูกคุมประพฤตินั้น ส่งไปยังศูนย์ควบคุมของกรมคุมประพฤติ เพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหว โดยมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีไป โดยอาจให้อยู่แต่เฉพาะบริเวณบ้านพักอาศัยหรือในสถานที่ที่จัดไว้เป็นการเฉพาะ หรือกำหนดอาณาเขตที่ห้ามเดินทางก็ได้ สามารถควบคุมดูแลได้อย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้ถูกคุมประพฤตินั้นปฏิบัติตามเงื่อนไข เมื่อผู้ต้องขังได้รับโทษตามเวลาที่ศาลพิพากษาลงโทษแล้วได้กลับออกมาอยู่สังคมภายนอก มักถูกตีตราว่าเป็นคน ‘ขี้คุกขี้ตาราง’ เมื่อถูกมองว่าไม่สามารถ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ จะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นไปกระทำความผิดอีก นั่นคือสิ่งที่เป็ปัญหา เมื่อผู้พ้นโทษได้พ้นโทษออกไป คือ การถูกตีตราจากสังคม ถูกจับตามองจากสังคม โดยเฉพาะการรับเข้าทำงาน หรือการกลับไปสู่สังคม โดยเฉพาะผู้พ้นโทษเพศหญิงซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่อ่อนแอกว่าเพศชาย สภาพจิตใจที่มีความอ่อนไหว การใช้เครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) แทนการควบคุมผู้ต้องขังภายในเรือนจำก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือผู้ต้องขังมีอิสระภาพอยู่ภายนอกเรือนจำ แต่อาจมีกฎระเบียบมาบังคับในการควบคุมความประพฤติ เรือนจำก็ไม่สูญเสียงบประมาณในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังในการกักขังอยู่ภายในเรือนจำและปัจจัยด้านต่าง ๆ อีกมากมาย แต่ในการแลกกับอิสระภาพนั้น ผู้ต้องขังต้องถูกตีตราด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) ซึ่งอาจทำให้บุคคลในสังคม ไม่ให้การยอมรับเท่าที่ควร ทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถกลับสู่สังคมปกติ และกลับไปสู่สังคมเดิม ทำให้ผู้ต้องขังที่ไม่มีจิตใจหนักแน่นหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก นั่นคือข้อเสียส่วนหนึ่งของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) เรือนจำชั่วคราว แนน้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเรือนจำชั่วคราวที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงแห่งเดียวและแห่งแรกของกรมราชทัณฑ์มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงที่รับย้ายจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อลดความแออัดในเรือนจำระบบปิด และเตรียมความพร้อมในเรื่องของการฝึกวิชาชีพด้านเกษตรกรรม การฝึกวิชาชีพด้านการให้บริการ

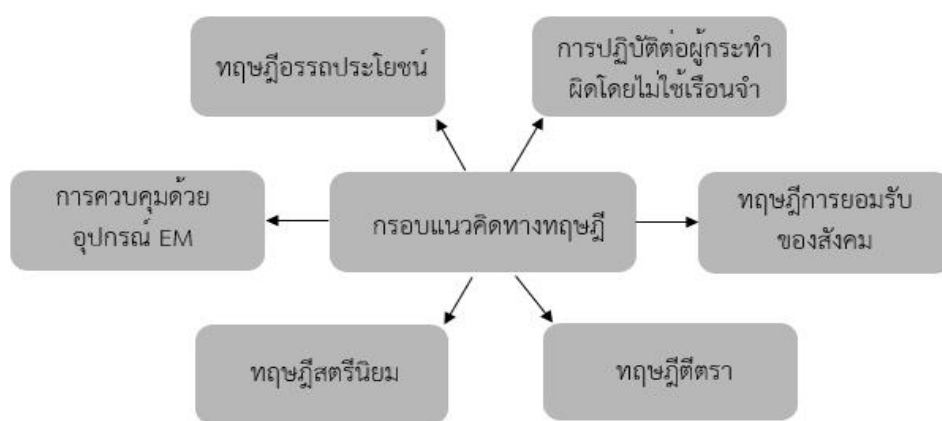
ประชาชน การเรียนรู้วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีดำเนินการจัดทำศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจเพื่อกลับสู่สังคมได้เป็นปกติ ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาผลกระทบในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษคดียาเสพติด:กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำชั่วคราวแคน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากเรือนจำชั่วคราวแคน้อยเป็นเรือนจำชั่วคราวหญิงแห่งแรกและแห่งเดียวของกรมราชทัณฑ์ มีผู้ต้องขังหญิงที่รับย้ายจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มีผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดและมีผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษคดียาเสพติดติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ต้องขังหญิงสามารถใช้ชีวิตประจำวันหลังติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับของสังคมของผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษในคดียาเสพติดที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาหาแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสม เป็นประโยชน์สำหรับผู้ต้องขังหญิงที่จะได้รับการปล่อยพักโทษ และนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวันต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษในคดียาเสพติด ที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring)
2. เพื่อเสนอข้อเสนอนแนะ แนวทางในการแก้ไขและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) กับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษ

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถแสดงทรรศนะคติในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องหาที่ได้รับการพักโทษดังนี้

1. ผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษจำนวน 10 ราย
2. ผู้นำชุมชนของผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษจำนวน 10 ราย
3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษและติดอุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว 2 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยมีการกำหนดคำถามหลักไว้การสร้างเครื่องมือในการศึกษาวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือมีดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสารโดยศึกษาทฤษฎีเอกสารทางวิชาการเช่นหนังสือวารสารบทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดในกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของคำถามกับวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และความเหมาะสมของคำถามในแง่ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์

และการสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
2. ปรับปรุงและแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง
3. นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ถูกต้องแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้ประสานงานติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์และส่งข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ล่วงหน้าเมื่อถึงกำหนดการนัดหมายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ผู้ศึกษาวิจัยจึงเข้าไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยผู้ศึกษาวิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตัวเองตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาวิจัยสร้างขึ้นโดยการสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 15-30 นาทีโดยเริ่มต้นจากการแนะนำตัวและการสอบถามข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อใช้วิธีการอัดเทปบันทึกเสียงแล้วจึงสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้แล้วทำการถอดเทปบันทึกเสียงตามประเด็นที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือและเอกสารบทความ การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและผลงานวิจัยต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยการทบทวนข้อสังเกตจากการสังเกตและปัญหาที่พบ

ระหว่างการประชุมและนำมาเขียนสรุปเป็นประเด็นและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบข้อมูลจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเป็นประมวลผลข้อมูลที่จะใช้ในการพรรณนาความเรื่องต่อไป

5. ผลการวิจัย

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวันต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษในคดีอาชญากรรม ที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็นดังนี้

1.1 ข้อจำกัดในการเดินทาง การติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำผิดที่ได้รับการพักโทษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรม เป็นการควบคุมผู้กระทำผิดโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาช่วย เพื่อลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถาน รวมทั้งเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชน แต่เครื่องมือนี้ก็ยังจำกัดในการเดินทาง ไม่สามารถเดินทางออกต่างจังหวัดได้ เป็นการจำกัดอิสรภาพ เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว จะกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางและอาณาเขตของผู้ต้องขังในการเดินทาง และตัดช่องทางในการประกอบอาชีพที่จะต้องประกอบอาชีพในต่างจังหวัด เช่นในบางจังหวัดที่เป็นจังหวัดขนาดเล็ก เศรษฐกิจอาจจะไม่ดี หรือไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมเหมือนจังหวัดเศรษฐกิจจังหวัดอื่น ซึ่งแน่นอนจะมีผลกระทบกับรายได้ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสถานะทางการเงิน มีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

1.2 ถูกกีดกันออกจากสังคม ผู้พักโทษที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มีความวิตกกังวลว่าตนเองจะไม่ได้การยอมรับจากคนในสังคมส่วนรวมหรือในชุมชน เช่นถือเป็นความอับอายหรือภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ผู้พักโทษต้องการการยอมรับจากสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมในฐานะพลเมือง ความกดดันของสังคมอาจเหมือนดาบสองคม ที่เป็นได้ทั้งเรื่องดี และไม่ดี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการความคิด สุขภาพจิตของผู้พักโทษ หากมีความกดดันที่มากเกินไป อาจมีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพทางจิต ผู้ต้องขังหากถูกสังคมตีตราว่าเป็นผู้กระทำผิด การที่สังคมไม่ให้โอกาสหรือไม่ยอมรับ การถูกสังคมตีตราเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ผลกระทบนี้เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังที่มีความตั้งใจอยากกลับตัวใช้ชีวิตในสังคมหรือขอโอกาสในการทำงานเกิดภาวะความเครียดจนกระตุ้นให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และอุปสรรคสำคัญ อยู่ที่มีการสมัครเข้าทำงาน มักจะไม่ได้รับการยอมรับหรือมีคำถามต่างๆ มากมายเกี่ยวกับเหตุผลในการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ผู้ต้องขังเสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการเพราะสังคมยังตั้งข้อสงสัยและไม่ไว้วางใจในเงื่อนไขการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวดังนั้นการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลาจึงอาจกระทบต่อความไม่สะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างไรก็ตามการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้พักโทษไว้ในที่อยู่อาศัย ผู้ต้องขังยังสามารถมีโอกาประกอบอาชีพเนื่องจากปัจจุบันมีช่องทางที่สามารถทำงานหารายได้ที่บ้านเช่นกันค้าขายออนไลน์

1.3 ผลกระทบทางร่างกาย การติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามตัว (Electronic Monitoring) ของผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษนั้นมีผลกระทบทางร่างกายกับบุคคลนั้นกล่าวคือทำให้เกิดบาดแผลที่ข้อ

เท้า เนื่องจากใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) ตลอดเวลา และเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีผลจากการกระแทก อันมาจากการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากเราต้องใช้ชีวิตประจำวันด้วยการเดิน การใส่อุปกรณ์หลวมไป จะทำให้ตัวมอนิเตอร์อุปกรณ์ไปกระแทกกับบริเวณตาตุ่มของข้อเท้า หรือเมื่อใส่อุปกรณ์คับเกินไป ก็จะมีรู้สึกไม่สบายข้อเท้า อาจมีข้อเท้าบวมแดงบ้าง เนื่องจากสายรัดคับเกินไป และเมื่อใส่ไปสักระยะก็จะเห็นผลเป็นด้าน บริเวณตาตุ่มข้อเท้า

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็นดังนี้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 22 รายในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM เพื่อให้ลดผลกระทบที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวพบข้อมูลดังต่อไปนี้

1. **ด้านรูปลักษณะขนาดของตัวอุปกรณ์** ควรปรับขนาดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้มีขนาดเล็กกว่านี้ สามารถง่ายต่อการสวมใส่ สามารถใส่ในชีวิตประจำวันได้ทุกวัน โดยไม่เป็นที่สะดุดตาต่อบุคคลภายนอก

2. **ด้านการเก็บแบตเตอรี่ไม่ต้องชาร์จบ่อยจนเกินไป** ควรเพิ่มความจุแบตเตอรี่ ให้สามารถเก็บแบตเตอรี่ได้นานขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องชาร์จทุกวัน

3. **ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่การเดินทางออกไปให้กว้างขึ้น** อาจจะเป็นพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดรอยต่อ เพื่อความสะดวกในการเดินทางประกอบอาชีพมากขึ้น

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำราวิชาการ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จาก 3 กลุ่มจำนวน 22 คน ประกอบด้วยผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic monitoring) จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่ผู้ต้องขังหญิงพักอาศัยอยู่ จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษและติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic monitoring) จำนวน 2 คน โดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เป็นผลการศึกษาวิจัยดังที่เสนอในบทที่ 4 แล้ว ในส่วนนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัยที่สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตประจำวันต่อผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษในคดีอาชญากรรม ที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็นดังนี้

1.1 **ทางเลือกในการหางานทำค่อนข้างน้อย** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และอุปสรรคสำคัญ อยู่ที่ว่าการสมัครเข้าทำงานมักจะได้รับการยอมรับหรือไม่คำถามต่างๆอย่างมากมายเกี่ยวกับเหตุผลในการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ผู้ต้องขังเสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการเพราะสังคมยังตั้งข้อสงสัยและไม่ไว้วางใจในเงื่อนไขการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวดังนั้นการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลาจึงอาจ

กระทบต่อความไม่สะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างไรก็ตามการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้พักโทษไว้ในที่อยู่อาศัย ผู้ต้องขังยังสามารถมีโอกาสประกอบอาชีพ เนื่องจากปัจจุบันมีช่องทางที่สามารถทำงานหารายได้ที่บ้านเช่นกันค้าขายออนไลน์ ให้ผู้ต้องขังมีรายได้มาใช้จ่ายในการอุปการะดูแลคนในครอบครัว แต่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพออนไลน์

1.2 ข้อจำกัดในด้านการเดินทาง การติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำผิดที่ได้รับการพักการลงโทษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรม เป็นการควบคุมผู้กระทำผิดโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาช่วย เพื่อลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถาน รวมทั้งเป็นการให้โอกาสผู้กระทำผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชน แต่เครื่องมือนี้ก็ยังจำกัดในการเดินทาง ไม่สามารถเดินทางออกต่างจังหวัดได้ เป็นการจำกัดอิสรภาพ เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว จะกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางและอาณาเขตของผู้ต้องขังในการเดินทาง และตัดช่องทางในการประกอบอาชีพที่จะต้องประกอบอาชีพในต่างจังหวัด เช่นในบางจังหวัดที่เป็นจังหวัดขนาดเล็ก เศรษฐกิจอาจจะไม่ดี หรือไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมเหมือนจังหวัดเศรษฐกิจจังหวัดอื่นซึ่งแน่นอนจะมีผลกระทบกับรายได้ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสถานะทางการเงิน มีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

1.3 ถูกกีดกันออกจากสังคมผู้พักโทษที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มีความวิตกกังวลว่าตนเองจะไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมส่วนรวมหรือในชุมชน เช่นถือเป็นการอับอายหรือภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ส่งผลต่อการยอมรับจากสังคมในทางลบ ผู้พักโทษต้องการ การยอมรับจากสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมในฐานะพลเมือง ความกดดันของสังคมอาจเหมือนดาบสองคม ที่ไม่ได้ทั้งเรื่องดี และไม่ดี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการความคิด สุขภาพจิตของผู้พักโทษ หากมีความกดดันที่มากเกินไป อาจมีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า มีปัญหาสุขภาพทางจิต ผู้ต้องขังหากถูกสังคมตีตราว่าเป็นผู้กระทำผิด การที่สังคมไม่ให้โอกาสหรือไม่ยอมรับ การถูกสังคมตีตราเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ผลกระทบนี้เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังที่มีความตั้งใจอยากกลับตัวใช้ชีวิตในสังคมหรือขอโอกาสในการทำงานเกิดภาวะความเครียดจนกระตุ้นให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ ทางเลือกในการหางานทำค่อนข้างน้อย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นอุปสรรคต่อการชีวิตประจำวัน และอุปสรรคสำคัญ อยู่ที่ว่าสมัครเข้าทำงาน มักจะไม่ได้รับการยอมรับหรือมีคำถามต่างๆอย่างมากมายเกี่ยวกับเหตุผลในการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ผู้ต้องขังเสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ เพราะสังคมยังตั้งข้อสงสัยและไม่ไว้วางใจในเงื่อนไขการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวดังนั้นการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลาจึงอาจกระทบต่อความไม่สะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างไรก็ตามการใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้พักโทษไว้ในที่อยู่อาศัย ผู้ต้องขังยังสามารถมีโอกาสประกอบอาชีพ เนื่องจากปัจจุบันมีช่องทางที่สามารถทำงานหารายได้ที่บ้านเช่นกันค้าขายออนไลน์ ให้ผู้ต้องขังมีรายได้มาใช้จ่ายในการอุปการะดูแลคนในครอบครัว แต่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพออนไลน์

1.4 ผลกระทบทางร่างกาย การติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามตัว(Electronic Monitoring) ของผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการพักโทษนั้นมีผลกระทบทางร่างกายกับบุคคลนั้นกล่าวคือทำให้เกิดบาดแผลที่ข้อเท้า เนื่องจากใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว(Electronic Monitoring) ตลอดเวลา และเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีแผลจากการกระแทก อันมาจากการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากเราต้องใช้ชีวิตประจำวันด้วยการเดิน การใส่อุปกรณ์หลวมไป จะทำให้ตัวมอเตอร์อุปกรณ์ไปกระแทกกับบริเวณตาตุ่มของข้อเท้า หรือเมื่อใส่อุปกรณ์คับเกินไป ก็จะทำให้รู้สึกไม่สบายข้อเท้า อาจมีข้อเท้าบวมแดงบ้าง เนื่องจากสายรัดคับเกินไป และเมื่อใส่ไปสักระยะก็จะเป็นแผลเป็นด้าน บริเวณตาตุ่มข้อเท้า

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็นดังนี้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 22 รายในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM เพื่อให้ลดผลกระทบที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวพบข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ด้านรูปลักษณะขนาดของตัวอุปกรณ์ ควรปรับขนาดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้มีขนาดเล็กกว่านี้ สามารถง่ายต่อการสวมใส่ สามารถใส่ในชีวิตประจำวันได้ทุกวัน โดยไม่เป็นที่สะดุดตาต่อบุคคลภายนอก

2.2 ด้านการเก็บแบตเตอรี่ไม่ต้องชาร์จบ่อยจนเกินไป ควรเพิ่มความจุแบตเตอรี่ ให้สามารถเก็บแบตเตอรี่ได้นานขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องชาร์จทุกวัน

3. ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่การเดินทางออกไปให้กว้างขึ้นอาจจะเป็นพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดรอยต่อเพื่อความสะดวกในการเดินทางประกอบอาชีพ มากขึ้นจากการศึกษาวิจัยพบว่าการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมผู้ถูกคุมประพฤติเป็นมาตรการที่ใช้ต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือต้องลดจำนวนผู้ต้องขังไม่ให้มีจำนวนมากจนเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษออกมาสู่สังคมภายนอกปัญหาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวส่งผลกระทบต่อตัวผู้ต้องขังในหลายแง่มุมเช่นผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันการประกอบอาชีพข้อจำกัดในการเดินทางการถูกกีดการออกจากสังคมผลกระทบทางร่างกายนอกจากนี้ยังเป็นปัญหาการใช้งานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวที่พบคือ ด้านรูปลักษณะลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่เกินไปอุปกรณ์เกิดการชำรุดการเก็บแบตเตอรี่ได้ไม่นานซึ่งเกิดจากตัวผู้ใช้เองและอุปสรรคของผู้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์คือผู้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยังถูกปฏิเสธจากสังคมแนวทางในการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต้องพัฒนาเรื่องรูปแบบลักษณะของอุปกรณ์การเก็บรักษาแบตเตอรี่การขยายขอบเขตพื้นที่การเดินทางของผู้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรณีผู้ต้องขังหญิงควรนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มาใช้โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติดผู้ต้องขังซึ่งมีอายุไม่เกิน 3 ปีเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังหญิงตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules) ซึ่งผู้กระทำผิดหญิงเหล่านี้ควรได้รับการคุ้มครองและปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามมาตรฐานที่กำหนด

1.2 ภาครัฐควรออกข้อกำหนดหรือระเบียบในด้านระยะเวลาการใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ไม่ให้ต้องใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว นานเกินไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ไม่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ควรได้รับโอกาสในการคืนคนดีสู่สังคม

2.2 เรือนจำและทัณฑสถาน ควรมีการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ให้แก่ผู้ใกล้พ้นโทษ ในด้านการประกอบอาชีพออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน

2.3 ภาครัฐควรปลูกจิตสำนึกสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM ในการควบคุมผู้กระทำความผิดต่อสังคมเพราะหากบุคคลทั่วไปให้การยอมรับและมีความเชื่อมั่นต่อการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดย่อมส่งผลให้การใช้อุปกรณ์ดังกล่าวสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากสังคมจะให้ความร่วมมือในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM ต่อไป

2.4 ควรมีการปรับขนาดของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามตัว EM ให้มีขนาดเล็กลงกว่าเดิมเมื่อติดกับตัวผู้ใช้แล้วทำให้มองไม่เห็นหรือเห็นแต่ไม่ใช่ในลักษณะประจานผู้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้น ทำอุปกรณ์ไม่ให้กระทบกับการประกอบอาชีพหรือกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

2.5 ควรมีการขยายหรือเพิ่มขอบเขตพื้นที่การควบคุมตรวจสอบผู้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว EM ให้กว้างขวางออกไปเช่นพื้นที่เขตจังหวัดใกล้เคียงโดยรอบๆทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเดินทางประกอบอาชีพของผู้ต้องขัง

2.6 ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องการควบคุมติดตามเช่นการตรวจวัดแอลกอฮอล์ระบบตรวจวัดชีพจรหรือแบบติดตามฐานข้อมูลที่สามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์ได้รวมถึงการพัฒนาแบตเตอรี่เพื่อแก้ปัญหาแบตเตอรี่ที่เก็บได้ไม่นาน

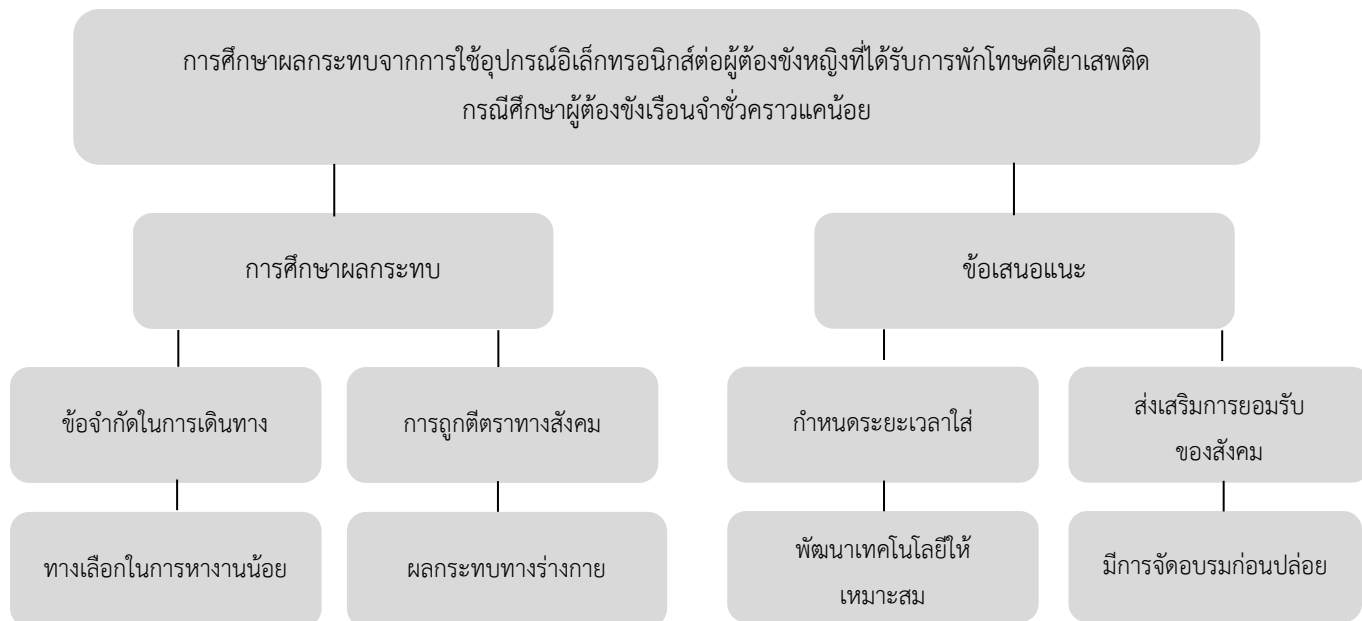
2.7 ควรมีการพัฒนาตามลำดับความต้องการจำเป็นที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดฯ ในการนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตนเองสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการติดตามประเมินผลของการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติจากเรือนจำออกไปสู่สังคมว่าสามารถลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ถูกคุมประพฤติได้หรือไม่

3.2 ควรมีการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาต่อเนื่องหรือในเชิงเปรียบเทียบกับเพศชายในอนาคต เพื่อขยายผลเชิงนโยบายต่อไป

8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กรมคุมประพฤติ. (2562). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด.

สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564, จาก <http://probation.go.th/contentdl.php?id=37667>

กรมราชทัณฑ์. (2568). แผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2568, จาก

http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?d

ประเสริฐ เมฆมนณี. (2550). หลักทฤษฎีวิทยา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

นันทิ จิตสว่าง. (2545). หลักทฤษฎีวิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.

วรินทร์ กิจเจริญ. (2558). การพักการลงโทษโดยมีเงื่อนไขในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พรหมณต์ ศรีนวนลนัต. (2561). ตราบาปนิกโทษยาเสพติด (ดุขฎิณิพนธ์ปริญญาโท). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

พรเลิศ ศักดิ์สงวนมณูญ. (2555). อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พัชรียา ก้อนแพง. (2560). ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการมหาวิทยาลัยมหิดล*, 4(1), 35–54.
- วรารณณ์ ประทีปธีรานันต์. (2562). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารพยาบาล*, 68(1), 49–57.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
- รณกฤษ ศรีเปรมทัตย์. (2558). การใช้วิธีการควบคุมผู้กระทำผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (EM) แทนการจำคุกในเรือนจำ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สวัสดี จิรัฏฐิติกาล. (2548). การยอมรับผู้ต้องขังภายหลังได้รับการพักโทษในเขตจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพิชญ์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2558). แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ส่วนพักการลงโทษ. (2567). ข้อมูลผู้ต้องขังปล่อยพักการลงโทษติด EM ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2567. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์.
- Russel, G. S. (2007). Crime control in the digital age: An exploration of human rights implications. *International Journal of Cyber Criminology*, 1(2), 167–179.
- Renzema, M., & Mayo, W. E. (2005). Can electronic monitoring reduce crime for moderate- to high-risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 1, 215–237.
- Meyrowitz, J. (1985). *No sense of place: The impact of electronic media on social behavior*. United States: Oxford University Press.
- Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 1, 672–682.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. United States: University of California Press.
- Sutherland, E. H., & Cressey, D. R. (1978). *Criminology* (10th ed.). New York: J. B. Lippincott Company.

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

Academic Administration Based on the Four Iddhipāda Principles of School Administrators under the Office of Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area 1

ชอบ อมตะธงไชย¹, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง², ฉลาด จันทรสมบัติ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Chob Amatathongchai¹, Samrit Kangpeng², Chalard Chantarasombat³
^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: ¹Chobamt@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 25 March 2025; Revised: 07 April 2025; Accepted: 12 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เป็นงานวิจัยในรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ วิจัยเชิงปริมาณในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 322 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ โดยที่ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มีการปฏิบัติอย่างมากที่สุด ตามลำดับมาด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ตามหลักวิมังสา และตามหลักฉันทะ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ให้ความสำคัญกับความรักในงานและศรัทธาในบทบาทของตน มุ่งมั่นสู่เป้าหมายอย่างชัดเจน และเน้นการเสริมสร้างทักษะครูในการใช้เทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาและชุมชนอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study academic administration based on the Four Iddhipāda Principles practiced by school administrators under the Office of Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area 1 and to propose guidelines for academic administration grounded in these principles. The research employed a mixed methods approach. The quantitative part

involved a survey with 322 participants, while the qualitative part included in-depth interviews with 12 key informants. Quantitative data were analyzed using basic statistics, and qualitative data were analyzed through content analysis. The research results were as follows: 1. Academic administration based on the Four Iddhipāda Principles among school administrators under the Office of Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area 1 consisted of various dimensions. The highest level of implementation was found in administration based on Viriya (effort), followed by Citta (concentration), Vīmaṇsā (investigation), and Chanda (aspiration), respectively. 2. The proposed guidelines for academic administration based on the Four Iddhipāda Principles emphasize love and faith in one's role, a clear commitment to goals, and strengthening teachers' skills in using technology and creative teaching methods. With the aim is to improve curricula so that they are appropriately aligned with the context of each school and its surrounding community.

Keyword: academic administration, four Iddhipāda principles, school administrators

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่ กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงานและพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอก และแรงกดดันภายในประเทศ ที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทย ทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านเพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะ กลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาส และความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนา กำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนมากมายที่เป็นหลักในการทำงานการเลือกหลักธรรมมาใช้ประกอบการบริหารงานบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ “อิทธิบาท 4” เป็นคำสอนที่มุ่งให้การปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์เป็นหลักคำสอนที่เน้นความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน อีกนัยหนึ่งของความหมายของหลักอิทธิบาท 4 คือ คุณค่าให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ

ต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาที่จะทำใฝ่ได้ผลดียิ่งขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ การขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อุตุน เอาจุระ ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิดมุ่งมั่น คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศใจให้แก่ สิ่งที่ทำ 4) วิมังสาความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ มั่นใจปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตรา หาเหตุผล และ ตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไข ปรับปรุง หากนำคำสอนของหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงานก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอศรีบุญเรืองและอำเภอโนนสัง มีโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวน 199 โรง แยกเป็นโรงเรียน 193 โรง 3 สาขา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 193 โรง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 50 โรงเรียนและเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 129 โรงเรียน

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน(O-NET) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,823 คนทุกโรงเรียนของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2566) ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ สนใจที่จะศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียนในสถานศึกษานำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการให้มี ประโยชน์ต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

3. วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 2,150 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 คน

2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการงาน (Check list) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี แนวการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 หาคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาค่า (IOC: Index of Item Objective Congruence) นำแบบสอบถามที่แก้ไขเป็นสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน และนำแบบสอบถามในข้อที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านและโดยภาพรวมตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ (Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์และ พิมพ์นำไปใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 12 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และนำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน ด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ข้อมูล โดยการนำแบบสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ไปสัมภาษณ์

3.2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จัดบันทึก อัดเสียงการสนทนา การสังเกต ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจัดบันทึกและเสียงสนทนา วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) นำเสนอเป็นความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดพิมพ์สรุปเนื้อหาโดยภาพรวม

4. ผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีผลการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ใช้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู เขต 1	ระดับปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ ที่
1	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ	4.58	0.60	มากที่สุด	1
2	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ	4.57	0.65	มากที่สุด	2
3	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา	4.57	0.72	มากที่สุด	3
4	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ	4.44	0.47	มาก	4
รวม		4.54	0.61	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เมื่อพิจารณาภาพรวมปรากฏว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.61) และพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.60) รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.65) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.47)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ใช้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ซึ่งมีผลการวิจัยพบว่า

1) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ พบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความชอบและความรักในการนิเทศการจัดการเรียนของครู มีการวัดและประเมินผลการศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน

2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ พบว่า ผู้บริหารควรมีความทุ่มเทเวลาและความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษา มีความเพียรพยายามในการสนับสนุนการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความทุ่มเทในการสร้างนโยบายหรือแผนงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู หาวิธีการใหม่ๆ ในการวัดผลและประเมินผลนักเรียน เพื่อสะท้อนความสามารถที่แท้จริง

3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ พบว่า ผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาใหม่ๆ ติดตามผลการนิเทศการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่ามีการพัฒนาครูและการสอนอย่างต่อเนื่อง มีความตั้งใจเพื่อการวัดผลและประเมินผลของการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่ในการตรวจสอบและปรับปรุงสื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ

4) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา พบว่า ผู้บริหารควรมีการทบทวน พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา มีการไตร่ตรอง ทบทวนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการนำผลจากการวัดผลและประเมินผลของการจัดการเรียนการสอนมาไตร่ตรองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพต่อไป

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ตามลำดับ สอดคล้องกับ (กัญญลักษณ์ จันทรวิบูลย์, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนทบุรีในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมดยกเว้นด้านที่มากไปหาด้านน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านวัดผลและประเมินผลการศึกษา และด้านการเรียนการสอน 2) หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 1) หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยมีหลักการและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ได้แก่ (1) ยึดหลักให้ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม (2) จัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัด คุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้น (3) ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้ง เป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ (4) ส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (5) ส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดย ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 2) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการบริหารงาน วิชาการด้วยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 3) แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียม อุดมศึกษา พัฒนาการนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร ควรมีใจรักในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการจัดหลักสูตร หมั่นประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จ ควรจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการจัดทำหลักสูตร มีการดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความ ขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่คิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการจัดการเรียนการสอนด้วยใจรัก จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนการสอน สนับสนุนครูให้เอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เอาใจใส่ในการจัด กิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และ

จัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ ในการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการ สอนเพื่ออบรมการทำสื่อการเรียนการสอน บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความ อุตุน มีความขยันอดทนในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการ ผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ และติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) ด้านวัดผลและประเมินผล ควรมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผลที่ได้ตาม สภาพเป็นจริง หมั่นประชุมชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอุตุน เอาใจใส่ นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และติดตามตรวจสอบการวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น และยังสอดคล้องงานวิจัย (นฤตล มะโนศรี, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมาก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ รองลงมา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา 2) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ตามลำดับ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นแนวการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 1 ในแต่ละด้าน

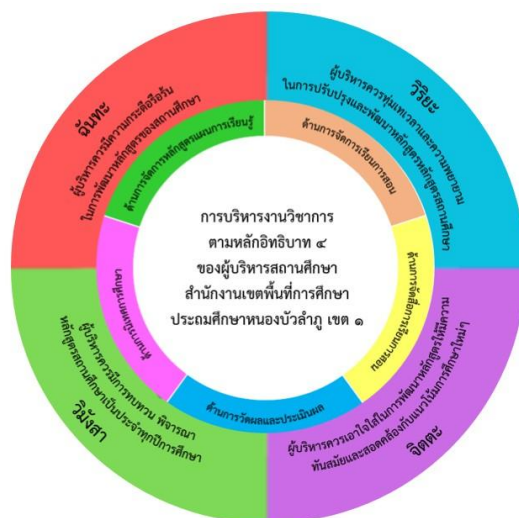
พบว่า 1) ด้านฉันทะ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความชอบและความรักในการนิเทศการจัดการเรียนของครู มีการวัดและประเมินผลการศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน 2) ด้านวิริยะ ผู้บริหารควรมีความทุ่มเทเวลาและความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษา มีความเพียรพยายามในการสนับสนุนการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความทุ่มเทในการสร้างนโยบายหรือแผนงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู หาวิธีการใหม่ๆ ในการวัดผลและประเมินผลนักเรียนเพื่อสะท้อนความสามารถที่แท้จริง 3) ด้านจิตตะ ผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาใหม่ๆ ติดตามผลการนิเทศการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่ามีการพัฒนาครูและการสอนอย่างต่อเนื่อง มีความตั้งใจเพื่อการวัดผลและประเมินผลของการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่ในการตรวจสอบและปรับปรุงสื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านวิมังสา ผู้บริหารควรมีการทบทวน พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี การศึกษา มีการไตร่ตรอง ทบทวนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการนำผลจากการวัดผลและประเมินผลของการจัดการเรียนการสอนมาไตร่ตรองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับ (กนกพิชญ์ ขาดิษฐ์वाल, 2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 คือด้านหลักสูตร มีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ประเมินผลในการใช้หลักสูตร นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ จัดครูเข้าสอนให้ตรงตามวิชาเอก จัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน อบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอน และการจัดทำสื่อต่าง ๆ ให้กับครู ด้านวัดผลและประเมินผล ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัดและประเมินผล สร้างเครื่องมือในการวัดผล โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ด้านนิเทศภายในสถานศึกษา สร้างเครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบกัลยาณมิตร

6. ข้อเสนอแนะ

1) ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารร่วมกับหลักการบริหารงานในทุกด้านของสถานศึกษา

2) หน่วยงานด้านการศึกษาควรส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันทางพระพุทธศาสนา เพื่อจัดส่งผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมมาให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

รูปภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

องค์ความรู้ที่ได้จากการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เมื่อพิจารณาภาพรวมปรากฏว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ และแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความทุ่มเทเวลาและความพยายามในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษา เอาใจใส่ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาใหม่ๆ และมีการทบทวน พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กนกพิชญ์ ชาดิซवाल. (2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- กัญญลักษณ์ จันทรวินัย. (2560). *แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นฤตล มะโนศรี. (2560). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566* [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://nb1.go.th/web/ita2567/o9.php> [28 พฤษภาคม 2567].

การบริหารงานบุคคลตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๔

Personnel Management According to the Four Bala (Spiritual Powers) of Primary School Administrators Under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4

เจนจิรา ปานคาน¹, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส², สุนทร สายคำ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Janjiran Pankhan¹, Phrakhrupalad Boonchuay Chotivungso², Sunthon Saikham³
^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand
✉: pankhan9911@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 27 March 2025; Revised: 10 April 2025; Accepted: 22 April 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคล ตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักพละ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 264 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องหรือเที่ยงตรง ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักพละ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส และต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม 2. แนวทางคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักพละ 4 คือ 1) ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตร 2) ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่เอื้ออาทร การพร้อมที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่นในหน่วยงาน ให้โอกาสการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรทางวิชาการ 3) ผู้บริหารควรมีสัมพันธภาพต้องมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อให้ทุกคนในองค์กรหรือกลุ่มสามารถเข้าใจได้ง่าย 4) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสร้างทีมที่มีความหลากหลายในการทำงานเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน 5) ผู้บริหารรักษาความซื่อสัตย์ในการสื่อสารและ

การแสดงผล 6) สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง การฝึกฝนทักษะที่เฉพาะเจาะจงเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

คำสำคัญ: บุคลากร, พละ 4, การบริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา, เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น 4

Abstract

This research aimed (1) to study the current state of personnel management development based on the Four Bala (Spiritual Powers) of educational administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4, and (2) to propose guidelines for developing the characteristics of administrators according to the Four Bala under the same jurisdiction. The study employed a quantitative approach using a questionnaire as the data collection instrument, with an overall reliability coefficient of 0.98. The sample group consisted of 264 participants, including school administrators and teachers. Statistical tools used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative aspect, data were collected through interviews with 12 key informants, selected purposively for the purpose of validating consistency and accuracy. The research findings revealed that: (1) the overall condition of administrator characteristics based on the Four Bala was at a high level in both overall and individual aspects. The highest performing aspect was moral integrity, followed by cost-effectiveness, rule of law, responsibility, transparency, and the lowest was participation. (2) The recommended guidelines for administrator characteristics according to the Four Bala are: (1) administrators should focus on policy and strategy development while allowing all stakeholders to participate in curriculum development and improvement; (2) administrators should exhibit a caring personality, ready to assist and support others in the organization and provide access to academic information and resources; (3) administrators should possess a clear and concrete vision that is easily understood by all members of the organization; (4) encourage teamwork and diversity to build relationships and collaborative working skills; (5) maintain honesty in communication and expression; and (6) support continuous learning and the development of new knowledge to adapt to change and cultivate specific skills to enhance personality.

Keywords: Personnel, Four Bala, Administration, School Administrators, Khon Kaen Educational Service Area 4

1 บทนำ

การศึกษาถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาความรู้ ความสามารถความคิด รวมทั้ง ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา และสังคม รู้จักที่จะ คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักพึ่งตนเอง เป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาและต้องเป็นจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา จึงมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ให้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีความพึงพอใจ มีแรงจูงใจในการทำงาน

และมีการสื่อสารระหว่างกัน เป็นต้น หลักการและแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร การศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในงาน มีทักษะในการ ปฏิบัติงาน เก่งคน คือ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเข้าใจผู้ร่วมงาน สามารถเลือกใช้คนได้เหมาะสมกับงาน มีการ สื่อสารที่ดี มีการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีความ คิดสร้างสรรค์

การบริหารงานบุคคลถือเป็นหัวใจหลักของการบริหาร ไม่ว่าองค์กรนั้นจะปฏิบัติงานด้านใด ถ้ามี การบริหารงานบุคคลบกพร่ององค์กรนั้นก็พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าได้ยาก เพราะงานทุกอย่างจะมี ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ได้รับมอบหมายงานการพัฒนาบุคลากรเป็นการแก้ปัญหา เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เนื่องจากความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคในการทำงานที่ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าวิทยาการและหน้าที่ความรับผิดชอบจะได้เปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานบุคคลใน สถานศึกษายังคงเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของ สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดประโยชน์และมี ประสิทธิภาพสูงสุด โดยรู้จักแสวงหาและคัดเลือกครูเข้ามาทำงานอย่างเหมาะสม การบริหารบุคคลในโรงเรียน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการคือจำนวนบุคลากรตามเกณฑ์อัตราากำลังครูไม่ เพียงพอคุณภาพการบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพต่ำงบประมาณไม่เพียงพอการเรียนขาดความเสมอภาค ทางการศึกษาทุกระดับไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรจะเห็นได้ว่าการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประสบปัญหาหลายอย่างทำให้คุณภาพของ นักเรียนอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจและต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขการบริหารบุคคลอีกมาก

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงได้จัดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมุ่งเน้นไปทางหลักธรรมหลักธรรมคำสั่งสอนตามหลัก พระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทันสมัยเป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการดำรงชีวิตและการทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะเรื่องของภาวะผู้นำหลักธรรม คำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรนั้นคือหลักพระ 4 ประการประกอบด้วย 1) ปัญญาพระ คือ กำลังความรู้หรือความฉลาด 2) วิริยพระ คือ กำลังแห่งความเพียร 3) อดทนวิชชพระ คือ กำลังงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต และ 4) สังคหพระ คือ กำลังสังเคราะห์ หรือมนุษย์ สัมพันธ์ ซึ่งการนำหลักทำที่กล่าวมาทั้ง 4 ประการมาปรับใช้ในการบริหารนี้นั้นน่าจะเหมาะกับบริบทของ ประเทศไทยมากกว่าการนำหลักของตะวันตกมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 บริหารงานบุคคลถึงแนวทางการบริหารข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งบุคคลเป็นสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานเพราะบุคคลแต่ละคนมีความ หลากหลายทั้งความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน หากบุคคลทำงานด้วยความเต็มใจ เสียสละ และ หุ่เมเท จะเกิดผลอันประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการ บริหารงานบุคคลตามหลักพระ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้แหล่งเรียนรู้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล และสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

จากสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพศึกษาสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งข้อมูลวิจัย คือ เป็นข้อมูลปฐมภูมิ เช่น หนังสือพระไตรปิฎก และทศตปิฎก เช่น หนังสือ วารสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

1.3 ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ตามการศึกษาสภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 ตามประเด็นที่กำหนด

1.4 วิเคราะห์เนื้อหาทางสถิติ (Content Analysis) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.5 ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ได้สภาพการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

ระยะที่ 2 วิธีการความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการพัฒนการบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

2. ศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 มีวิธีดำเนินการดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูลวิจัย คือ สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 คน และแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 จำนวน 350 ฉบับ

2.2 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

2.3 วิเคราะห์เนื้อหาทางสถิติ (Content Analysis) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.4 ผลลัพธ์ที่ได้ คือ การพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนชุมชนโนนสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 และการปรับปรุงแก้ไขจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงมีความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและการบริหารงานบุคคลในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน

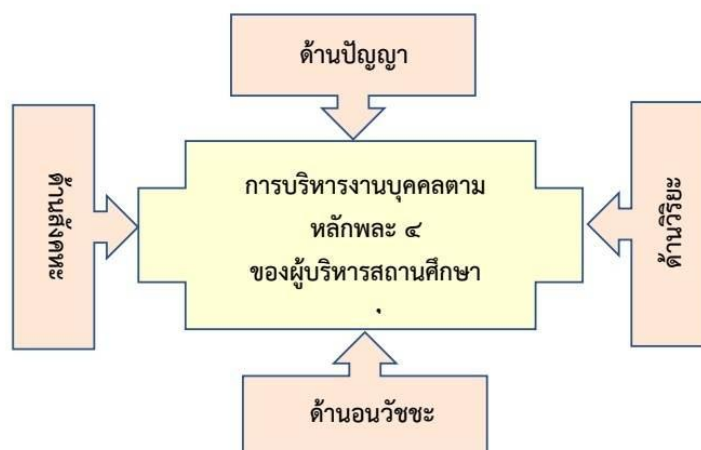
3.2 เครื่องมือวิจัย คือ การสังเคราะห์จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

3.3 วิเคราะห์เนื้อหาทางสถิติ (Content Analysis) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 ผลลัพธ์ที่ได้ คือ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักผล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานบุคคลตามหลักพระ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ทำให้ได้แนวทางในการบริหารตามหลักพระ 4 ดังนี้ 1) ด้านปัญญ ผู้บริหารมีความฉลาดเฉลียวแหลม มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการ มีความสามารถในการให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง ใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจทุกครั้ง และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านวิริยะ ผู้บริหารเป็นคนกล้าหาญไม่หวั่นเกรงสิ่งใด มีความขยัน อดทนเป็นเลิศ มีความรับผิดชอบสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใด ๆ และผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี 3) ด้านอนวัชชะ ผู้บริหารเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติตามหลักศีลธรรม เป็นคนเปิดเผยไม่มีความลับ ไม่เบียดเบียนใครและมีความยุติธรรม 4) ด้านสังกะสะ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ ช่วยแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน มีนโยบายมอบรางวัลต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานดี ยกย่องผู้ได้บังคับบัญชาเมื่อทำงานประสบผลสำเร็จและมีวาทศิลป์ในการประสานงาน

5. อภิปรายผล

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักพระ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวม และรายหลักธรรมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยหลักธรรมที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุดคือ ด้านปัญญ รองลงมาคือ ด้านวิริยะ ตามลำดับและต่ำสุดคือ ด้านอนวัชชะ

ด้านปัญญ โดยภาพรวม และรายข้อมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความฉลาดเฉลียวแหลม รองลงมาคือ ผู้บริหารใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจทุกครั้ง ต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร

ด้านวิริยะ โดยภาพรวม และรายข้อมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหาร

มีความสามารถในการแก้ปัญหา รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นคนกล้าหาญไม่หวั่นเกรงสิ่งใด และต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีความขยัน อดทนเป็นเลิศ

ด้านอนวัชระ โดยภาพรวม และรายข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความยุติธรรม รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต และต่ำสุดคือ ผู้บริหารไม่เบียดเบียนใคร

ด้านสังคหะ โดยภาพรวม และรายข้อมีการปฏิบัติในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อทำงานประสบผลสำเร็จ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีวาทีศิลป์ในการประสานงาน และต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีนโยบายมอบรางวัลต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานดี

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ในภาพรวม ดังนี้ ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อได้รับสิ่งตอบแทน รองลงมาคือผู้บริหารมีการดำเนินงานในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนเป็นไปอย่างยุติธรรม รองลงมาคือผู้บริหารมีการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม รองลงมาคือผู้บริหารมีการกำหนดสิ่งตอบแทนเพื่อใช้เป็นแรงจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงานของบุคลากร และด้านที่มีผลต่ำที่สุดคือผู้บริหารมีการแจ้งให้กับบุคลากรทุกคนทราบกฎเกณฑ์การพิจารณาค่าตอบแทน

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ยังขาดอวัชระ ผู้บริหารไม่เบียดเบียนใคร ผู้บริหารเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตน้อยกว่าที่ควร รวมไปถึง ผู้บริหารมีความยุติธรรมในหน่วยงานที่ควรมี

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

พบว่า 1. ปัจจุบันรูปแบบในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในกำกับของพื้นที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่ประสานงาน ควรมีมีการกำหนดสิ่งตอบแทนเพื่อใช้เป็นแรงจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินอย่างชัดเจนในการปฏิบัติงานของบุคลากร การจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม มีการดำเนินงานในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนเป็นไปอย่างยุติธรรม และผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อได้รับสิ่งตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยา ศคิน ให้ความหมายของกำลังความสุจริตในเชิงที่ว่า คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ยอดเยี่ยม และได้อยู่แล้ว ที่สำคัญมีความยึดมั่นต่อความจริง และคุณค่าด้วยความซื่อสัตย์ เป็นคุณสมบัติที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความน่าไว้วางใจ และการที่ไม่สามารถถูกติดสินบนได้โดยง่าย และไม่ทำความผิดใดๆ โดยการให้คำมั่นสัญญา และสมชาติ กิจยรรยง ให้ความหมายของกำลังความสุจริตในเชิงที่ว่า คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยการมีความรับผิดชอบของหัวหน้างาน ทั้งในทางคำพูด การรักษาเวลา และมีความซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน การยอมรับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้กระทำไป หรือความรู้สึกผูกพันของบุคคลที่ต้องการปฏิบัติงานในหน้าที่สำเร็จลุล่วง

ไปด้วยดี

2. วิธีการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในกำกับของพื้นที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน มีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดผลได้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักผลของการจัดการศึกษา ส่งเสริมงานให้บรรลุดังที่กำหนดไว้ การบริหารควรใช้ปัญญา และ สติอยู่เสมอ ควรตรวจสอบการดำเนินงานตามความเหมาะสม คือควรวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับบพพช์ บุญจิตราคูล ให้ความหมายของกำลังการสงเคราะห์ในเชิงที่ว่า คือ การยอมรับในความเป็นมนุษย์ เคารพในความปรารถนาดีของคนอื่น และกลุ่มบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นที่ยอมรับร่วมกัน มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน โดยสร้างขึ้นจากพื้นฐานของความนับถือซึ่งกัน และกันมีเมตตาริจิตใจในศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ด้วยกัน ผู้นำต้องพัฒนาทักษะที่จะสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ กับสถานการณ์ทางสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. รูปแบบในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพละ 4 ในกำกับของพื้นที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารโรงเรียนควรวางตัวได้เหมาะสมในทุกสถานการณ์ เป็นผู้มีการยาที่ดี ควรรู้จักใจของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการแสดงออกที่เหมาะสม ควบคุมอารมณ์ได้ดี เอาใจใส่ความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองและประเมินตนเองในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ¹ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักประเมินบริบทของสถานศึกษาที่ตนเอง บริหารจัดการอยู่นั้นมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดทั้ง ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และ ด้านบริหารงานทั่วไป พร้อมทั้งจะพัฒนาตลอดเวลา ดังเช่นพระธรรมโกศาจารย์ ให้ความหมายของกำลังการสงเคราะห์ในเชิงที่ว่า คือ กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์นี้ เป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นถึงความจริงที่ว่า ผู้นำนั้นจะทำงานสำเร็จได้ก็ด้วยการอาศัยคนอื่น เมื่อไม่มีการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ก็ย่อมไม่มีใครช่วยทำงาน การงานก็สำเร็จลงไม่ได้ ดังนั้น ผู้นำจะต้องมีสงเคราะห์

6. ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพละ 4 ในกำกับของพื้นที่กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้จักความพอดี ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักประมาณศักยภาพของตนเองในการบริหารจัดการ ประมาณทรัพยากร ทางการศึกษาที่มีอย่างจำกัด ประมาณศักยภาพของสถานศึกษา ประมาณภาระงานไม่ให้เกินกำลังความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน ไม่เอาสารับภาระงานอื่นที่ไม่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและสถานศึกษา พิจารณาความดีความชอบได้อย่างทั่วถึง และ กระจายงานให้แต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประกอบ กรรณสูตร. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤกษศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ด่าน
สุทธาการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีจำกัด เพลท.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนาสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุณฺหฺมฺายี). (2509). *สัปปริสธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
ธรรม-บาลีและแผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสถานติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. (2559). *แผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระยะ 3 ปี (2559-2561)*.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สาคร ศรีระวรรณ. (2554). *การบริหารจัดการการศาสนาศึกษาของสำนักศาสนาศึกษาวิเวกธรรมประสิทธิ์
วิทยา วัดธาตุ อำเภอมะเมือง จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- สมเกียรติ เอี่ยมกลิ่น. (2548). *การศึกษาการใช้เวลาในการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา]*.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1996). *Educational administration: Theory, research, and practice*.
New York: McGraw-Hill Inc.
- Ouchi, W. G. (1971). *Organization and management*. Eaglewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา **Development of Learning Achievement and Problem-Solving Ability of Second Grade Students Using STEM Education**

ณัฐวดี ต่วนเทศ¹, ภัทรพร ชัยประเสริฐ², สมศิริ สิงห์ลพ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย

Nuttawadee Tuanted¹, Pattaraporn Chaiprasert², Somsiri Singlop³

^{1,2,3}Burapha University, Chonburi, Thailand

✉: 163920367@go.buu.ac.th

✉: pattarapornc@go.buu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 31 March 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 10 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยางเอน ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบ วัดความสามารถในการแก้ปัญหา ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ ทดสอบ *t*-test (dependent samples) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คะแนนสอบวัดความสามารถในการ แก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความสามารถในการ แก้ปัญหา

Abstract

The purposes of this research were 1) To study learning achievement before and after learning of STEM Education 2) To compare learning achievement with the 70 percent criteria 3) To study problem solving ability before and after learning STEM Education. The participants consisted of 24 second grade students from Ban Yang-En school in the second semester of the 2024 academic year using cluster sampling. The research instruments were STEM education lesson plan, achievement test, problem solving ability test. The data were

analyzed by using the mean, standard deviation, *t*-test for dependent sample. The results of this research show that: 1) The post-test scores after learning with STEM Education were statistically significantly higher than the pre-test at the .05 level. 2) The post-test scores after learning with STEM Education were statistically significantly higher than the 70 percent criterion at the .05 level. 3) The post-test scores of problem-solving abilities through the use of STEM-based instructional design were statistically significantly higher than the pre-test at the .05 level.

Keyword: STEM Education; learning achievement; problem solving ability

1. บทนำ

ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญ และมีความเกี่ยวข้องในด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งล้วนมาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์ด้านอื่น ๆ โดยมีการประยุกต์นำความคิดสร้างสรรค์เข้ามา ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญ การส่งเสริมให้ทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่งผลให้ได้พัฒนากระบวนการคิดที่เป็นเหตุผลมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความรู้ และมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาใช้ตัดสินใจ และนำมาตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามความมุ่งหวังในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กล่าวว่าควรให้นักเรียนได้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้กับกระบวนการสืบเสาะโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ในกระบวนการสืบเสาะ และมีการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย โดยมีการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับระดับชั้นหรือตามช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระบวนการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มีหลากหลายรูปแบบทั้งการใช้เทคนิค แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่ที่ผ่านมายังคงมีปัญหา จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนที่สามารถดึงศักยภาพของนักเรียนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเตรียมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดย พรทิพย์ ศิริภทราชัย (2556) กล่าวว่า ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะดังกล่าวนี้ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถแก้ปัญหาในการทำงานและปัญหาชีวิตต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานของนักเรียน และช่วยสร้างความแข็งแกร่งในด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศได้

จากสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากรูปแบบการสอนเป็นแบบบรรยาย เน้นเฉพาะด้านความรู้ซึ่งนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัด และเนื้อหาวิชามีความยาก ซับซ้อน ทำให้นักเรียนมีความสนใจลดลงขาดความกระตือรือร้นในการคิดค้นหาคำตอบ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม พบว่ามีนักเรียนในกลุ่มเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม ส่วนนักเรียนคนอื่นไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ไม่คิดออกแบบการแก้ปัญหา ไม่นำเสนอความคิดเห็น และมีพฤติกรรมที่แสดงถึง

การขาดกระบวนการคิดแก้ปัญหา เช่น เมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถคิดกระบวนการในการแก้ปัญหาได้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้เพื่อฝึกการคิดแก้ปัญหให้กับนักเรียน โดยเน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจถึงทฤษฎี และหลักการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือใช้เป็นองค์ความรู้ในการแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้เห็นนักเรียนเห็นความสำคัญของวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น และพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น

ในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการแก้ปัญหาดังกล่าว แนวทางหนึ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ แนวทางสะเต็มศึกษา ซึ่งเป็นการบูรณาการ 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ที่เน้นการแก้ปัญหาที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ช่วยเพิ่มประสบการณ์ สร้างทักษะชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ ให้กับนักเรียนได้ใช้องค์ความรู้ และทักษะกระบวนการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งนำไปสู่การสร้างสร้งสรรค์นวัตกรรม โดยมีขั้นตอนตามแนวทางของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นระบุปัญหา(Problem Identification) นักเรียนเริ่มต้นวิเคราะห์ปัญหาของสถานการณ์ที่กำหนด 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Related Information Search) เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของปัญหา 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Solution Design) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาออกแบบแนวทางวิธีการแก้ปัญหาหรือวางแผนในการสร้งสรรค์ชิ้นงาน 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (Planning and Development) กำหนดลำดับขั้นตอน และดำเนินการแก้ไขปัญหตามแนวทางในการวางแผนหรือสร้งสรรค์ชิ้นงาน 5) ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Testing, Evaluation and Design Improvement) เป็นขั้นตอนการพิจารณาผลลัพธ์ของวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Presentation) บอกเหตุผลในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เปิดโอกาสให้กลุ่มอื่น ๆ สอบถาม เสนอแนะ และนำไปใช้แก้ไขชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่อง วัสดุรอบตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนและเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตประจำวันได้ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ให้มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพ นำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

X แทน การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเครือข่ายการศึกษาเขาชะเมา จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ห้องเรียนจำนวน 295 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยางเอนจังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจำนวน 1 ห้องเรียนจากห้องเรียนทั้งหมด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วัสดุรอบตัวเรา ระยะเวลา 18 ชั่วโมง จำนวน 7 แผนซึ่งได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) 6 ชั้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและพิจารณาคำความเหมาะสมขององค์ประกอบ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผนมีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 4.80 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัสดุรอบตัวเรา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามแนวคิดของ Bloom's Taxonomy Revised (2001) โดยพิจารณาความเหมาะสมกับเนื้อหา ตัวชี้วัดและระดับพัฒนาการของนักเรียน 4 ด้าน คือ 1) ความรู้ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การประยุกต์ใช้ และ 4) การวิเคราะห์ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.60 - 1.00 จำนวน 60 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนเรื่อง วัสดุรอบตัวเรามาแล้ว นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก พบว่ามีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.42 - 0.79 ซึ่งเป็นความยากตามเกณฑ์ และค่าอำนาจ

จำแนกระหว่าง 0.25 – 0.89 แสดงถึงคุณภาพของข้อสอบสามารถจำแนกนักเรียนที่เก่งและอ่อนได้ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 คัดเลือกแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 24 ข้อ โดยสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาให้ครอบคลุมตามสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) 6 ชั้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้มาแล้วนำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก พบว่าค่าความยากง่ายระหว่าง 0.46 – 0.83 ซึ่งเป็นความยากตามเกณฑ์ และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.33 – 0.83 แสดงถึงคุณภาพของข้อสอบสามารถจำแนกนักเรียนที่เก่งและอ่อนได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับการวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 นำแบบทดสอบจำนวน 24 ข้อ ไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยางเอน ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 18 ชั่วโมง

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.4 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) โดยการทดสอบ *t*-test แบบ Dependent sample

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) โดยการทดสอบ t -test แบบ One sample

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) โดยการทดสอบ t -test แบบ Dependent sample

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) แสดงดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

พฤติกรรม การเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน			คะแนนหลังเรียน		
			$\bar{X}$	SD	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD	ร้อยละ
ความรู้ความจำ	24	7	3.79	1.18	63.10	5.50	1.02	78.57
ความเข้าใจ	24	9	4.42	1.38	49.07	7.25	1.33	80.56
การประยุกต์ใช้	24	7	3.67	1.37	52.38	5.88	1.03	83.93
การวิเคราะห์	24	7	3.50	1.47	50.00	5.21	1.28	74.40
รวม	24	30	15.38	2.98	51.25	23.83	3.07	79.44

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

คะแนน	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	24	15.38	2.975	23	14.981	.000
หลังเรียน	24	23.83	3.074	23		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลัง

เรียนเท่ากับ 15.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.25 และ 23.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.44 ตามลำดับสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย 4 ด้าน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านของพฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยสามารถเรียงลำดับพฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียนจากคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุดไปหาต่ำสุด ตามลำดับ ดังนี้ การประยุกต์ใช้ (ร้อยละ = 83.93), ความเข้าใจ (ร้อยละ = 80.56), ความรู้ความจำ (ร้อยละ = 78.57) และการวิเคราะห์ (ร้อยละ = 74.44)

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) โดยการทดสอบ *t-test* แบบ One sample แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (21 คะแนนจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน)

กลุ่ม ทดลอง	<i>n</i>	เกณฑ์ ร้อยละ 70	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
หลังเรียน	24	21	23.83	3.074	23	4.515	.000

**p* < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 23.83 คิดเป็นร้อยละ 79.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 คะแนน สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) โดยการทดสอบ *t-test* แบบ Dependent sample แสดงดังตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

ความสามารถ ในการแก้ปัญหา	<i>n</i>	คะแนน เต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน	
			$\bar{X}$	<i>SD</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
ระบุปัญหา	24	4	1.75	0.79	3.92	0.28
รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ	24	4	2.00	0.78	3.83	0.38

ปัญหา						
ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา	24	4	1.92	0.88	3.67	0.56
วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา	24	4	1.50	1.10	3.13	0.90
ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน	24	4	2.04	1.23	3.08	1.10
นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และชิ้นงาน	24	4	1.75	0.79	2.54	0.98
รวม	24	24	10.96	2.54	20.17	1.86

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)

คะแนน	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	24	10.96	2.545	23	18.419	.000
หลังเรียน	24	20.17	1.857	23		

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 และ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 10.96 และ 20.17 ตามลำดับ สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยเรียงลำดับความสามารถในการแก้ปัญหาลงเรียนจากคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดตามลำดับ ดังนี้ระบุปัญหา ($\bar{X} = 3.92$), รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ($\bar{X} = 3.83$), ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.67$), วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.13$), ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ($\bar{X} = 3.08$) และนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และชิ้นงาน ($\bar{X} = 2.54$)

5. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และคะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

เนื่องจากจากผู้วิจัยที่ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยสถานการณ์ปัญหา ร่วมกันแก้ไขสถานการณ์ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม ดังที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) ได้ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพและในชีวิตประจำวัน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เชื่อมโยงระหว่าง 4 สาขาวิชากับชีวิตจริง และการทำงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เนื่องจากการส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการเข้าใจของตนเอง รวมทั้งยังได้พัฒนาทักษะในด้านการคิด การตั้งคำถาม และการค้นคว้าข้อมูล ได้ข้อค้นพบที่ถูกต้อง สามารถนำข้อค้นพบนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) 6 ขั้นตอน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา เป็นขั้นที่ผู้วิจัยกระตุ้นความสนใจด้วยสถานการณ์ปัญหาที่พบได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนร่วมกันคิด และทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และนำความรู้เดิมมาหาแนวคิดในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งขั้นนี้จะทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน และสามารถฝึกตั้งคำถามได้ ซึ่งจะเป็นสถานการณ์ปัญหาสั้น ๆ มีเงื่อนไขและข้อจำกัดที่นักเรียนจะต้องร่วมกันระบุปัญหา

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นขั้นที่นักเรียนกำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยแสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ ใบความรู้ หรือจากการชมวีดิทัศน์ โดยเป็น การใช้เทคโนโลยี (Technology) เพื่อรวบรวมข้อมูล ในขั้นนี้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในกลุ่มเพื่อประเมินว่าข้อมูลในการสืบค้นมานั้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหานั้นได้หรือไม่ เพื่อที่เลือกเป็นวิธีการเหมาะสมที่สุด และหารายละเอียดหรือองค์ประกอบของสถานการณ์ปัญหา

ขั้นที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่นักเรียนออกแบบวิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูผู้สอนกำหนดให้ ซึ่งในขั้นนี้นักเรียนจะใช้ความรู้โดยผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมนักเรียนได้ร่วมกันสรุป และอธิบายวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดให้เป็นไปตามเงื่อนไขและทรัพยากรที่กำหนด

ขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่ให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติกิจกรรม โดยนักเรียนลำดับขั้นตอนของการสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือวิธีการแก้ปัญหามาตามสถานการณ์ที่กำหนด วางแผนในการเลือกวัสดุที่ครูกำหนดให้ แล้วลงมือสร้างสรรค์ชิ้นงาน หรือวิธีการแก้ปัญหานั้นที่กำหนด

ขั้นที่ 5 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน เป็นการพิจารณาความสอดคล้องของชิ้นงานกับเกณฑ์หรือข้อจำกัดที่ครูกำหนดไว้ นักเรียนจะดำเนินการทดสอบและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาและชิ้นงานหากชิ้นงานยังมีความไม่สอดคล้อง

ขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน เป็นขั้นที่นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานนั้น พร้อมทั้งบอกเหตุผลในการเลือกวัสดุอุปกรณ์และเปิดโอกาสให้กลุ่มอื่น ๆ เสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่ได้บูรณาการ 4 สารวิชาจะเห็นได้

ว่าผู้วิจัยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และความกระตือรือร้นที่จะสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจ และตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้บูรณาการสาระวิชา ดังนี้

วิทยาศาสตร์ (Science) เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง วัสดุรอบตัวเรา ซึ่งเป็นความรู้ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวข้องกับสมบัติของวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษ ผ้า ไม้ เหล็ก เป็นต้น นักเรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่อง สมบัติการดูดซับน้ำของวัสดุแต่ละชนิด สมบัติที่เกิดจากการผสมกันของวัสดุการเลือกใช้วัสดุ การนำวัสดุมาใช้งานตามสมบัติของวัสดุ การนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ และประโยชน์ของการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

เทคโนโลยี (Technology) การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ การออกแบบชิ้นงาน และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในการวางแผนการแก้ปัญหา การออกแบบประดิษฐ์ชิ้นงานต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) การคิดออกแบบในการแก้ปัญหาหรือสร้างชิ้นงานโดยผ่านกระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน

คณิตศาสตร์ (Mathematics) รูปทรงเรขาคณิตในการออกแบบการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานเพื่อให้เหมาะสม การชั่งวัด ตวง และการเปรียบเทียบปริมาตร

จากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่แตกต่างกัน มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานโดยการลงมือปฏิบัติจริง รู้จักการแก้ปัญหา สืบเสาะหาความรู้ และได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และทักษะกระบวนการคิด การออกแบบ การแก้ปัญหา การให้เหตุผลต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูลทางเทคโนโลยี และการออกแบบเชิงวิศวกรรมมาบูรณาการร่วมด้วย (สุพรรณิ ชาญประเสริฐ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิณภา เวสส์เชวการ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้าและดาราศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และศึกษาเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธมน นามปวน และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุแบบสะเต็มศึกษา (STEM education) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง วัสดุและสมบัติของวัสดุ เท่ากับ 0.6655 ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 66.55 ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงสนับสนุนได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ช่วยเน้นทักษะกระบวนการที่จำเป็นผ่านการเรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง

และบูรณาการสิ่งที่เรียนในชีวิตประจำวันได้

2. คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา(STEM Education) ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยมีกระบวนการสืบเสาะค้นคว้าความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ทั้ง 4 สาขาวิชา โดยเฉพาะการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการแก้ปัญหา เนื่องจากการส่งเสริมให้ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดโดยใช้สถานการณ์หรือปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ และกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้โดยพิจารณาจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน มีกิจกรรมหรือสิ่งเร้าให้นักเรียนมองเห็นปัญหา ครูแนะนำวิธีการวางแผนแก้ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลให้นักเรียนเข้าใจ ส่งผลให้นักเรียนสามารถดำเนินการตามกระบวนการแก้ปัญหา จนกระทั่งสรุปผลการแก้ปัญหาได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา(STEM Education) (สุคนธ์ สิ้นธ์พานนท์ และคณะ, 2555)

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการท่ววิจัย สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 สอดคล้องกับการวิจัยของ ธนาวัฒน์ น้อยโธสง และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เรื่องวงจรไฟฟ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องวงจรไฟฟ้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทชาอัมฤทธิ์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาดังวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องงานและพลังงาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาดังวิทยาศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยคะแนนเพิ่มขึ้นในทุกพฤติกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อวิชาฟิสิกส์ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงสนับสนุนได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ให้กับนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ในเนื้อหาวิชามาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเลือกศึกษาปัญหาที่ตนเองสนใจเป็นการเปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ในขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหา ครูผู้สอนควรสร้างสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจ และใกล้ตัวนักเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจมากขึ้น การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมควรจัดให้เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาการและศักยภาพของนักเรียนซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจ และนำไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาต่อไปได้
2. ชิ้นงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ครูผู้สอนอาจจัดเป็นนิทรรศการและนำเสนอชิ้นงานในกิจกรรมค่ายวิชาการหรือเปิดบ้านวิชาการโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสะเต็มศึกษา (STEM Education)
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด และไม่มีกลุ่มควบคุม ซึ่งอาจส่งผลต่อการสรุปผลได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการวิเคราะห์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละน้อยที่สุด ในการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการวิเคราะห์ให้มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
2. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาในขั้นที่ 6) ชี้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาและชิ้นงาน หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละน้อยที่สุด ในการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นการพัฒนาขั้นการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาและชิ้นงานให้มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น
3. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ไปใช้ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ หรือรายวิชาอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันได้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education)
4. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง
5. เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้คิดอย่างหลากหลายสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ใน

ชีวิตประจำวันและยังสามารถออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธนวัฒน์ น้อยไธสง, จุฬารัตน์ ธรรมประทีป, & ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เรื่องวงจรไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 32(2), 146–157.
- นันทชา อัมฤทธิ์, ธิติยา บงกชเพชร, & ศราวุฒิ เกื้อนถ้ำ. (2559). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องงานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*, 11(2), 64–77.
- พรทิพย์ ศิริภักตราชัย. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารนักบริหาร*, 33(2), 49–56.
- พัทธมน นามปวน, และคณะ. (2557, 29–30 พฤษภาคม). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องวัสดุและสมบัติของวัสดุแบบสะเต็มศึกษา (STEM EDUCATION) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติศึกษาศาสตร์วิจัยครั้งที่ 1* (หน้า 1–10). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ล้วน สายยศ, & อังคนา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาสน์.
- ศศิณภา เวสส์ขาวการ. (2561). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้าและดาราศาสตร์ ของนักศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *สะเต็มศึกษา*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุนทร สันธพานนท์, และคณะ. (2555). *พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. เทคนิคพรินต์.
- สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2558). การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษากับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 43(192), 14–18.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Addison Wesley Longman.
- Bloom, B., Englehart, M., Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (1956). *Taxonomy of educational*

objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain.
Longman, Green.

การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E)เสริมด้วย
เกมวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการ
การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Flipped Classroom with Inquiry-Based Learning (5E) Enriching Science Games on Science Learning Achievement, Problem Solving Abilities, and Satisfaction in Learning Management of Sixth Grade Students

ทิวาพร สร้อยมณีวรรณ¹, ภัทรพร ชัยประเสริฐ², ปริญญา ทองสอน³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย

Thiwaporn Soimaneewan¹, Pattaraporn Chaiprasert², Parinya Thongsorn³
^{1,2,3}Burapha University, Chonburi, Thailand

✉: 63920370@go.buu.ac.th

✉: pattarapomc@go.buu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 31 March 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 10 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสด็จ จำนวน 32 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เครื่องที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 4) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ห้องเรียนกลับด้าน, เกมวิทยาศาสตร์, การสืบเสาะหาความรู้

Abstract

The purpose of this research was to: 1) study science learning achievement and problem-solving abilities before and after learning management using flipped classroom with inquiry-based learning (5E) enriched with science games; 2) study science learning achievement after learning management against the 70 percent criterion; 3) study satisfaction with the learning management. The participants were 32 sixth-grade students at Watsadet School in the first semester of the 2024 academic year. The research instruments consisted of: 1) a lesson plan using flipped classroom with inquiry-based learning (5E) enriched with science games; 2) a learning achievement test; 3) a problem-solving abilities test; and 4) a student satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean and standard deviation. The results of this research indicated that: 1) the post-test scores of learning achievement using flipped classroom with inquiry-based learning (5E) enriched with science games were higher than the pre-test; 2) the post-test scores of learning achievement after learning management were higher than the 70% criterion; 3) the post-test scores of problem-solving abilities were higher than the pre-test; 4) student satisfaction with flipped classroom with inquiry-based learning (5E) enriched with science games was at a high level.

Keyword: Flipped classroom, Science games, Inquiry-based learning

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม วิชาวิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมประชากรให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ โดยการเรียนรู้จักคิดใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี และเทคโนโลยีก็มีส่วนสำคัญในการค้นคว้าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้เร็วขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดทักษะของคนไทยในศตวรรษที่ 21 คือ 3R ได้แก่ Reading (การอ่าน) Writing (เขียนได้) Arithmetic (คิดเลขเป็น) และ 8C ได้แก่ Critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) Cross cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration Teamwork and Relationship (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ Computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้) และ C สุดท้าย คือ Compassion (มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ฉะนั้นรูปแบบการเรียนการสอนต้องมีการปรับเปลี่ยน นอกจากการ

พัฒนาความรู้การพัฒนาก่อให้เกิดทักษะดังที่กล่าวมาข้างต้น บทบาทของครูไม่ใช่เพียงแค่ยืนสอนหน้าห้อง แต่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำ เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ ศึกษาด้วยตนเอง สอดแทรกกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป จะเห็นว่าการเรียนการสอนควรพัฒนาความรู้เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น โดยเฉพาะความรู้ด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งยังต้องพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะนักเรียนสามารถนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ห้องเรียนกลับด้าน วิธีการเรียนแนวใหม่ เป็นการเรียนแบบ “กลับหัวกลับหาง” หรือ “พลิกกลับ” โดยการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนจากแบบเดิมที่เริ่มจากครูสอนในห้องเรียนและมอบหมายให้นักเรียนกลับไปทำการบ้านส่ง เปลี่ยนเป็นนักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่าน “สื่อเทคโนโลยี” ที่ครูจัดหาให้ก่อน เข้าชั้นเรียน และทำกิจกรรมโดยมีครูคอยแนะนำในชั้นเรียนแทน โดยหัวใจสำคัญของห้องเรียนกลับด้าน นี้ก็คือ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมากขึ้น และการให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ซึ่งทั้งสองส่วนนี้จะกระตุ้นให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (วิจารณ์ พานิช, 2556) การเรียนการสอนรูปแบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้ผู้เรียนศึกษาคลิปวิดีโอที่สั้นลงหน้า และนำมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนออนไลน์ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น รวมถึงครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจและชี้แนะนักเรียนได้เหมาะสม และถึงแม้จะไม่สามารถจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนได้ตามปกติ แต่นักเรียนยังได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดทำสื่อที่เหมาะสม

นอกจากการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นคุณสมบัติหนึ่งของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2555) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของผู้สอน หรือนักเรียนไม่เพียงแต่จดจำแนวคิดต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่นักเรียนต้องแสวงหาหรือสร้างความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้จะคงทนถาวร ครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ ช่วยอำนวยความสะดวก ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหาวิธีแก้ปัญหาเอง และสามารถนำการแก้ปัญหานั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจ ไม่น่าเบื่อ โดยการเสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิธิ คล่องแคล่ว (2560) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สนุกกับไฟฟ้า ด้วยการจัดการเรียนแบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สนุกกับไฟฟ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากนักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การสร้างบทเรียนให้มีความสนุกสนาน การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนได้ทดลองด้วยตัวของผู้เรียนเอง อีกทั้งผู้เรียนได้ทดลองหาคำตอบเอง การเรียนโดยวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้มากและนานขึ้น

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้แก้ปัญหาทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจัดการเรียนรู้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา เป็นพลเมืองที่มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพิ่มเวลาให้นักเรียนได้

ลงมือปฏิบัติ จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยคาดหวังว่าการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และนักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One group pretest-posttest design ชูศรี วงศ์รัตน์ และคณะ (2551) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One group pretest-posttest

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E แทน กลุ่มเป้าหมาย

T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มเป้าหมาย

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

T₂ แทน การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มเป้าหมาย

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จังหวัดลำปาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 1 ห้องเรียน จำนวน 32 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ระยะเวลา 14 ชั่วโมง จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ วัดพฤติกรรมตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956) ในด้านพุทธิพิสัย 4 ด้าน โดยพิจารณาความเหมาะสมตามช่วงชั้นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) ความรู้ ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) การนำไปใช้ และ 4) การวิเคราะห์ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

3.2.2) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบที่ให้สถานการณ์ปัญหา ทั้งหมด สถานการณ์ 5 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์ใช้เป็นข้อมูลในการตอบคำถาม 4 ข้อ โดยให้ผู้เรียนดำเนินการแก้ปัญหา ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาของ Weir (1947) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นค้นหา แนวทางแก้ปัญหาและขั้นพิสูจน์คำตอบ แต่ละข้อกำหนดตัวเลือกแบบปรนัย 4 ตัวเลือก รวมข้อสอบ 20 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.70 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.62 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

3.2.3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จากองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ 2) กิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อประกอบการเรียนการสอน 4) บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.97

4. วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังนี้

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสด็จ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 14 ชั่วโมง

4.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดแล้วทำการทดสอบหลังการเรียนรู้ (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการทดสอบด้วยตนเอง

4.4 นำผลคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติพื้นฐาน

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน และค่าขนาดของผล

คะแนน	μ	σ	ค่าขนาดของผล
ก่อนเรียน	13.50	1.54	3.48
หลังเรียน	31.88	1.77	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนเท่ากับ 13.50 และ 1.54 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 31.88 และ 1.77 ตามลำดับ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ค่าขนาดของผล (Effect size) มีค่าเท่ากับ 3.48 อยู่ในระดับมาก แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนและก่อนเรียน คะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกัน โดยที่คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\mu = 31.88$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\mu = 13.50$)

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (28 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน)

คนที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	เกณฑ์ผ่าน 28 คะแนน	คนที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนน หลังเรียน	เกณฑ์ผ่าน 28 คะแนน
1	5	17	ไม่ผ่าน	17	18	38	ผ่าน
2	9	24	ไม่ผ่าน	18	13	36	ผ่าน
3	11	16	ไม่ผ่าน	19	14	35	ผ่าน
4	17	40	ผ่าน	20	11	30	ผ่าน
5	16	36	ผ่าน	21	11	38	ผ่าน
6	17	31	ผ่าน	22	10	29	ผ่าน
7	23	39	ผ่าน	23	12	32	ผ่าน
8	26	34	ผ่าน	24	13	29	ผ่าน
9	15	28	ผ่าน	25	18	30	ผ่าน
10	13	33	ผ่าน	26	15	36	ผ่าน
11	7	23	ไม่ผ่าน	27	11	21	ไม่ผ่าน
12	18	30	ผ่าน	28	10	29	ผ่าน
13	8	39	ผ่าน	29	13	35	ผ่าน
14	10	36	ผ่าน	30	15	29	ผ่าน
15	17	39	ผ่าน	31	11	38	ผ่าน
16	13	38	ผ่าน	32	12	32	ผ่าน

เฉลี่ย $\bar{\mu} = 31.88$, $\sigma = 1.77$

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเท่ากับ 31.88 และ 1.77 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (28 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน) พบว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และเมื่อพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน พบว่า มีนักเรียนได้คะแนนผ่านเกณฑ์ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 84.38 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 15.62 ซึ่งพบว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียนทั้ง

5 คนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

3. ผลศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน และค่าขนาดของผล

คะแนน	μ	σ	ค่าขนาดของผล
ก่อนเรียน	6.97	3.05	3.99
หลังเรียน	16.78	1.87	

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้(5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนเท่ากับ 6.97 และ 3.05 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนเท่ากับ 16.78 และ 1.87 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ค่าขนาดของผล (Effect size) มีค่าเท่ากับ 3.99

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ที่เกิดจากการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ที่เกิดจากการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์

รายการ	μ	σ	ระดับ
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้			
1. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้	4.21	0.54	มาก
2. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.25	0.79	มาก
3. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการคิด	4.72	0.45	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถแก้ไขปัญหาทางวิทยาศาสตร์	4.50	0.66	มากที่สุด
5. ใช้วิธีการสอนหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา	4.60	0.66	มากที่สุด

รายการ	μ	σ	ระดับ
ค่าเฉลี่ย	4.45	0.62	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
6. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.66	0.64	มากที่สุด
7. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยี	4.62	0.55	มากที่สุด
8. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อภิปรายซักถามและแสดงความคิดเห็น	4.44	0.50	มาก
9. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์มากขึ้น	4.53	0.56	มากที่สุด
10. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.72	0.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.59	0.56	มากที่สุด
ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน			
11. สื่อวีดิทัศน์เหมาะสมกับเนื้อหา	4.62	0.48	มากที่สุด
12. สื่อวีดิทัศน์ช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	4.44	0.61	มากที่สุด
13. เกมช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.66	0.54	มากที่สุด
14. สื่อวีดิทัศน์ และเกม มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา	4.69	0.53	มากที่สุด
15. มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างเหมาะสม	4.69	0.46	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.62	0.52	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้			
16. บรรยากาศในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์น่าเรียนมากขึ้น	4.62	0.54	มากที่สุด
17. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.62	0.54	มากที่สุด
18. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน	4.78	0.41	มากที่สุด
19. บรรยากาศในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีครูคอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน	4.88	0.33	มากที่สุด
20. การจัดการเรียนรู้เสริมแรงสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.84	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.75	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	0.53	มากที่สุด

ภาพรวมความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติจะช่วยพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนี้การสร้างบทเรียนให้มีความสนุกสนานส่งผลให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

กิจกรรมนอกห้องเรียน

นักเรียนศึกษาชีวิตสัตว์ด้วยตนเอง ใช้เวลา 10-15 นาที โดยมีการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนดูคลิปเป็นคำถามไม่เกิน 5 ข้อ และคำถามทดสอบความเข้าใจหลังจากดูคลิปไม่เกิน 5 ข้อ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ในกระบวนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสามารถทบทวนซ้ำหากไม่เข้าใจ หรือสามารถนำข้อคำถามมาถามในชั้นเรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปลี่ยนจากเดิมที่ครูสอนในห้องเรียนและมอบหมายให้นักเรียนทำการบ้านส่ง เปลี่ยนเป็นนักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่าน “สื่อเทคโนโลยี” ที่ครูจัดหาให้ก่อนเข้าชั้นเรียน

กิจกรรมในห้องเรียน

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ เป็นขั้นที่ครูใช้กิจกรรมต่าง ๆ หรือเรื่องที่สนใจนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งอาจใช้สถานการณ์ ข้อความ หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจอยากรู้ โดยสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังจะศึกษา ครูตรวจสอบความเข้าใจจากการที่นักเรียนได้ไปศึกษาชีวิตสัตว์ก่อนเข้าเรียนด้วยการตั้งคำถามและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เช่น ลมเกิดขึ้นได้อย่างไร ลมบก ลมทะเล ลมมรสุม มีความเหมือน หรือความแตกต่างกันอย่างไร นอกจากนี้ครูนำชีวิตสัตว์เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนร่วมอภิปราย เช่น วิถีชีวิตที่ชาวประมงออกหาปลาในเวลากลางคืน ครูสามารถตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมอภิปรายว่าเพราะเหตุใดชาวประมงจึงตกหมึกในเวลากลางคืน นอกจากนี้การจำลองสถานการณ์โดยการอ่านข่าวพยากรณ์อากาศ ให้นักเรียนอธิบายความหมายของคำที่ใช้ เช่น ความกดอากาศสูง ความกดอากาศต่ำ เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยผู้วิจัยพบว่าครูสามารถตรวจสอบความรู้พื้นฐานจากแบบทดสอบที่นักเรียนทำมาก่อนล่วงหน้าได้ ทำให้ครูได้ทราบข้อมูลความรู้พื้นฐานของนักเรียนเบื้องต้น หรือแนวคิดที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา เป็นขั้นที่นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมตามเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนดำเนินการค้นคว้า สำรวจ ทดลองและรวบรวมข้อมูลเพื่อวางแผนกำหนดการสำรวจตรวจสอบ หรือออกแบบการทดลอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การทดลองจำลองความแตกต่างอุณหภูมิของพื้นน้ำและพื้น

ทราย โดยให้นักเรียนได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและอธิบายการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของพื้นน้ำและพื้นทรายเมื่อให้ความร้อน การสร้างแบบจำลองการเกิดลมมรสุมโดยใช้ลูกโลก ไฟฉาย ทำให้นักเรียนเห็นความแตกต่างบริเวณที่ได้รับแสง นำความรู้จากความแตกต่างอุณหภูมิของพื้นน้ำและพื้นทรายมาอธิบายการเกิดลมมรสุม ทำให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ นอกจากนี้การศึกษาใบความรู้นำมาจัดทำเป็นแผนผังสรุปความรู้ นักเรียนได้ฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ สร้างเป็นผังความรู้ที่เข้าใจง่าย ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การที่นักเรียนศึกษาวิดีโอที่ค้นมาล่วงหน้าส่งผลให้นักเรียนมีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนนำข้อมูลที่ได้อภิปรายและแปลผล สรุปและอธิบาย พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการอ้างอิงและหลักฐานประกอบกับการให้ความรู้ที่สมเหตุสมผล นักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลจากการสำรวจและค้นหา ทั้งจากการทดลอง การสร้างแบบจำลองตลอดจนการศึกษาใบความรู้แล้วนำมาสรุปเป็นแผนผังความรู้ ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน ได้เห็นข้อแตกต่างของกลุ่มตนเองและกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้การที่นักเรียนศึกษาวิดีโอที่ค้นมาล่วงหน้าส่งผลให้นักเรียนได้มีเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น สามารถสอบถามสิ่งที่ไม่เข้าใจจากเพื่อน และครูได้

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ เป็นขั้นที่ครูเสริมความรู้ให้กับนักเรียน โดยการนำเกมวิทยาศาสตร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับที่เรียนให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและแนวคิดที่ค้นพบใหม่ ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขึ้น ฝึกการแก้ปัญหาโดยเกมวิทยาศาสตร์สอดแทรกขั้นตอนการแก้ปัญหาลงในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย เกมต่อภาพลมบก ลมทะเล เกมจับคู่ Go to the sea เกมต่อภาพลมมรสุม เกมหนาวออกเหนือ ฝนตกได้ เกมไฟปรากฏการณ์เรือนกระจก เกม STOP Greenhouse effect เกมบันไดงูฝ่ายธรรมชาติ ในแต่ละเกมนักเรียนจะนำความรู้จากเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ เชื่อมโยงความรู้เดิมและแนวคิดที่ค้นพบใหม่มาใช้เพื่อแก้ปัญหาให้ผ่านเกมแต่ละด่าน โดยเกมจะเริ่มจากเกมง่าย ๆ ไปจนถึงเกมที่นักเรียนต้องนำความรู้มาปรับประยุกต์ใช้ การแข่งขันระหว่างกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นมากขึ้น ผู้วิจัย พบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีความสนุกสนาน นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น เกิดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ร่วมเล่น

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินความรู้ เป็นการประเมินการเรียนรู้จากการตอบคำถาม การสรุปความรู้แบบฝึกหัด และผลจากการเกมวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นสื่อให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหา และวัดความรู้ในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ ครูประเมินจากชุดกิจกรรมที่นักเรียนได้บันทึกความรู้ลงไป พบว่า นักเรียนในกลุ่มมีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม เนื่องจากนักเรียนศึกษาวิดีโอที่ค้นมาล่วงหน้าทำให้มีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมและเกิดการแลกเปลี่ยนภายในชั้นเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับ กิตติยา อารศร (2555) ที่กล่าวไว้ว่าการที่นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติเอง มีการปฏิบัติลงมือทำจริง จะจำได้ถึงร้อยละ 75 การเรียนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียน ได้ลงมือทำจริง ได้เจอปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และจะเข้าใจในสิ่งที่ได้ทำไปมากขึ้นทำให้เรียนรู้ได้มากที่สุด ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2555) ที่กล่าวไว้ว่าการสอนแบบสืบเสาะ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติจริงมากที่สุด เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของผู้สอน หรือนักเรียนไม่เพียงแต่จดจำแนวคิดต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่นักเรียนต้องแสวงหาหรือสร้างความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้จะคงทนถาวร ครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ ช่วยอำนวยความสะดวก ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดหาวิธีแก้ปัญหาเองและสามารถนำวิธีการแก้ปัญหานั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน พัฒนาทั้งด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ ตลอดจนการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความสนุกสนาน สอดคล้องกับ กุณฐรี เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ (2552) ได้กล่าวไว้ว่าเกมเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนาน น่าเรียน น่าสนใจ และเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้ พัฒนาทักษะต่าง ๆ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ สรุปว่า

1) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้นักเรียนได้มีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น เนื่องจากสามารถเรียนรู้ล่วงหน้า ครูสามารถตรวจสอบความรู้พื้นฐานนักเรียนล่วงหน้า ส่งผลให้กิจกรรมในชั้นเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ อภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน ส่วนครูสามารถให้คำแนะนำคำปรึกษากับนักเรียนได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของธนภรณ์ กาญจนพันธ์ (2559) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง มีการกำกับตนเอง หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง นักเรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาเบื้องต้นมาล่วงหน้าก่อนการเข้าชั้นเรียน จากสื่อการเรียนรู้ที่ครูแนะนำหรือจัดเตรียมไว้ให้ในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งทำบันทึกบทเรียนมาก่อนการเข้าชั้นเรียน ซึ่งเป็นการใช้ทักษะการเรียนรู้ขั้นต้นคือ การฟัง การอ่าน การเขียน เมื่อถึงเวลาในชั้นเรียนนักเรียนจะนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาล่วงหน้า มาทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคลและกลุ่ม ซึ่งเป็นการอธิบาย อภิปราย ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและสามารถสอนผู้อื่นหรือช่วยเหลือเพื่อนได้

นอกจากนี้การสืบเสาะหาความรู้ (5E) จากการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติสำรวจค้นคว้า อภิปรายขยายความรู้และสรุปองค์ความรู้ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธรินทร์ วัฒนราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องพลังงานไฟฟ้า วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องพลังงานไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 82.07/85.83 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จากแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด เฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง กระบวนการเรียนรู้ที่ครูให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ โดยครูคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จึงทำให้นักเรียนมีความสุขและมีความพึงพอใจในการเรียน

จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

2) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยนักเรียนได้ศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากนั้นเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติกิจกรรม ได้การร่วมกันอภิปรายภายในชั้นเรียน สอดคล้องกับ สมปอง เรืองสมสมัย (2556) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E's) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E's) เป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่มีจุดเน้นให้นักเรียนได้เกิดความสนใจ ในการสำรวจและค้นหาในการทำกิจกรรมเกิดความท้าทาย ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอภิปรายและลงข้อสรุปร่วมกัน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มโอกาสในการค้นหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยสิ่งเหล่านี้ช่วยเพิ่มสมรรถนะการสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ได้ ส่วนผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าห้องที่เรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องมาจากกิจกรรมที่มีความท้าทายในการแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง เมื่อได้คำตอบมีการอภิปรายร่วมกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้อย่างมีความหมาย นอกจากนี้การเสริมด้วยเกมในชั้นขยายความรู้ ช่วยส่งเสริมการคิดให้กับนักเรียน โดยเชื่อมโยงความรู้เพื่อแก้ปัญหาเอาชนะการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา ลังแกวศ์ (2552) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยเสริมเกมวิทยาศาสตร์ จากการศึกษาพบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาที่ได้รับการเสริมเกมวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากระหว่างการเล่น เกม นักเรียนจะมีการฝึกฝนการใช้กระบวนการแก้ปัญหาผ่านความสนุกสนาน ฝึกการ

ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการสอนแบบสืบเสาะความรู้ (5Es) มีความสอดคล้องเหมาะสมในการนำเกมวิทยาศาสตร์ส่งเสริมให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการสอนโดยเสริมเกมวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากนักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างเป็นลำดับและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีความคิดเป็นระบบ มีความรู้และสั่งสมความรู้ หรือประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้อธิบายหรือแก้ปัญหาใหม่ ๆ

จากการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสนุกสนาน กระตือรือร้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุนิธิ คล่องแคล่ว (2560) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แรงไฟฟ้าด้วยการจัดการเรียนแบบสืบเสาะ(5E)ร่วมกับเกมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับเกมศึกษา เรื่อง สนุกกับไฟฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับที่มีความเหมาะสมมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สนุกกับไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากนักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การสร้างบทเรียนให้มีความสนุกสนาน การใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนได้ทดลองด้วยตัวของผู้เรียนเองให้ผู้เรียนได้ทดลองหาคำตอบเอง การเรียนโดยวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้มากและนานขึ้น

จากการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ 1) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านพบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการคิด นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อพิจารณารายคน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความพึงพอใจส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รายด้านพบว่า มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เรียนอย่างเหมาะสม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 4) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รายด้านพบว่า มีครูคอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่านักเรียนได้พัฒนาการคิด ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ใช้เทคโนโลยี และจากข้อสังเกตพบว่า การที่นักเรียนศึกษามาล่วงหน้าทำให้มีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น ที่สำคัญคือครูได้มีเวลาในการให้คำแนะนำให้กับนักเรียนได้มากขึ้น โดยผู้วิจัยพบว่าการที่ผู้เรียนศึกษาวิดิทัศน์มาล่วงหน้า และทำแบบทดสอบตรวจสอบความเข้าใจ ทำใ้ครูผู้สอนได้ทราบความรู้พื้นฐานและแนวคิดที่คาดเคลื่อนของผู้เรียนได้ล่วงหน้า ทำให้สามารถเตรียมเนื้อหา และช่วยเหลือนักเรียนในห้องได้อย่างเต็มที่

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ต้องมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่พร้อม อย่างน้อยที่สถานศึกษาต้องมีคอมพิวเตอร์ที่สามารถให้นักเรียนเข้าไปศึกษาได้ หรือผู้ปกครอง หรือนักเรียนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอินเทอร์เน็ตพร้อมในการศึกษาล่วงหน้า
2. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ครูต้องเตรียมสื่อการสอนทั้งวิธีทัศน์ ใบความรู้ เกมวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้ทรัพยากรค่อนข้างมาก
3. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนต้องสามารถควบคุมชั้นเรียนในขณะที่นักเรียนเล่นเกม ต้องชี้แจงกติกาให้ชัดเจน นอกจากนี้ควรสร้างแรงจูงใจในการให้นักเรียนเรียนล่วงหน้า ด้วยการกล่าวชมเชย หรือการให้รางวัลกับนักเรียนที่เรียนล่วงหน้า ตลอดจนสำหรับกลุ่มที่แข่งขันชนะ
4. การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น สามารถนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ที่นักเรียนรู้สึกน่าเบื่อ หรือ เข้าใจยาก ตามความเหมาะสม เช่น กลุ่มดาว สารอาหาร ระบบย่อยอาหาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพิจารณาเนื้อหาที่นำมาใช้กับวิธีการสอนนี้ เนื่องจากเนื้อหาที่มีระดับความยาก มีความซับซ้อนต้องอธิบายให้ความเข้าใจ อาจจะไม่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้ไปค้นคว้าด้วยตนเอง ควรเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องคอยสังเกตนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ตลอดจนตรวจสอบแนวคิดที่คลาดเคลื่อน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเกมวิทยาศาสตร์ ในตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะในการใช้เทคโนโลยี ความรับผิดชอบต่อตนเอง หรือปัจจัยที่มีต่อแรงจูงใจให้นักเรียนรับผิดชอบศึกษาบทเรียนนอกเวลาเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กิตติยา อาภรศร. (2555). *การพัฒนาแนวคิดหลักเรื่องการเคลื่อนที่แนวตรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายประกอบการสาธิตเชิงปฏิบัติสัมพันธ์ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- กุนทรี เพ็ชรทวีพรเดช, และคณะ. (2552). *สุดยอดวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ นำไปสู่สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

- ชูศรี วงศ์รัตน์, และคณะ. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนภรณ์ กาญจนพันธ์. (2559). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา การกำกับตนเอง และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัชรินทร์ วัฒนราช. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องพลังงานไฟฟ้า วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 16(2), 42–57.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2555). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด.
- สมปอง เรืองสมสมัย. (2556). *การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E's) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *เจาะลึกแผนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 50(2), 17.
- สุนิธิ คล่องแคล่ว. (2560). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องแรงไฟฟ้าด้วยการจัดการเรียนแบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับเกมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์*. สืบค้นจาก <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1242.ru>
- อังคณา ลังกาวงศ์. (2552). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยเสริมเกมวิทยาศาสตร์* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Addison Wesley Longman.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. United States: International Society for Technology in Education.
- Bloom, B. S., Madaus, G. F., & Hastings, J. T. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

Problem-Based Learning Activities Management to Enhance Strong Citizenship Skills Among Secondary School Year 3 Students in Chainat Municipality-Supported Schools

นิสาชล พยัคฆ์ศิรินทร¹, วสิน ปัญญาวุฒตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Nisachol Payukkhirintorn¹, Wasin Panyavuttrakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Nisacholp66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 01 April 2025; Revised: 02 May 2025; Accepted: 11 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท 2) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท วิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ครูผู้สอน จำนวน 3 คน 2) ครูที่ปรึกษา จำนวน 2 คน 3) ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 5 คน 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์สรุปอุปนัย การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า และรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1.1) ด้านครูผู้สอน มีบทบาทของครูผู้สอนในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ นักเรียน ขาดแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ นักเรียน 1.2) ด้านนักเรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองที่ดี ความเข้าใจในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดี ความเคารพกฎหมายและกฎของโรงเรียน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ปัญหา นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ปัญหาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรม 1.3) ด้านเนื้อหาสาระ มีความเชื่อมโยง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เนื้อหาที่เน้นท่องจำมากกว่าการปฏิบัติจริง ไม่มีการวิเคราะห์ แยกแยะ 1.4) ด้านสื่อการเรียนรู้ มีการฝึกใช้สิทธิพลเมืองในสถานการณ์จริง ใช้คลิปวิดีโอและอินโฟกราฟิก เพื่อดึงดูดนักเรียน ขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อที่ทันสมัย 1.5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่เคยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่ นักเรียน แต่โรงเรียนมีนโยบายจะนำมาใช้ในอนาคต 1.6) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ มีการสร้างบรรยากาศทาง

กายภาพของโรงเรียนให้อื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสม 2) ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนี้ 2.1) ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง รู้จากสิทธิพื้นฐานของตนเองในสถานภาพของการเป็นนักเรียน เคารพกติกาในการเรียนร่วมกันในห้องเรียน 2.2) ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ นักเรียนปฏิบัติตามกฎ กติกาของห้องเรียน รักษาความสะอาดตลอดเวลา ตรงต่อเวลา ส่งการบ้าน ทำความสะอาดเวรประจำวัน 2.3) ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนติดตามข่าวสารทางช่องข่าวออนไลน์ ในโทรทัศน์ ผ่านสำนักข่าวที่น่าเชื่อถือ บำเพ็ญประโยชน์นอกสถานศึกษา 2.4) ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง นักเรียนดำเนินกิจกรรมที่สอนน้องในช่วงพักกลางวัน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย นักเรียนแสดงความคิดเห็นลงในกล่องแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียน นักเรียนรณรงค์การคัดแยกขยะโดยมีตะแกรงเก็บขวดน้ำ เพื่อนำไปขายเป็นเงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ปัญหาพื้นฐาน, ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

Abstract

The research has the following objectives: 1) to study the current conditions of problem-based learning activities to promote strong citizenship among 3rd-grade students at Chai Nat Municipality School; and 2) to develop problem-based learning activities aimed at enhancing the strong citizenship competencies of the same group of students. This research is qualitative, with a group of informants consisting of 1) 3 Social Studies teachers, 2) 2 homeroom teachers, 3) 5 parental representatives, and 4) 40 third-grade students. The research was conducted through document studies, interviews, observations, document analysis, inductive summary analysis, triangulation of data quality, and descriptive analytical reporting. The study's results indicated that: 1) current conditions of learning activities: 1.1) In terms of teachers, the role of teachers in promoting strong citizenship for students is present, but there is a lack of up-to-date resources on social issues related to promoting strong citizenship. 1.2) In terms of students, students have a basic understanding of good citizenship and its role, and they show respect for the law and school rules. However, they do not fully recognize the importance of being strong citizens, lack motivation to learn, and face issues with participation in activities. 1.3) In terms of content, there is a connection between the content of citizenship, culture, and societal living. However, the content relies more on memorization than practical application, with no analytical breakdown. 1.4) In terms of learning media, there is training in exercising citizenship rights in real situations, using video clips and infographics to engage students. However, there is a lack of budget for developing modern media. 1.5) In terms of learning activities, no formal learning activities to promote strong citizenship have been organized, but the school plans to implement such activities in the future. 1.6) In terms of environment and atmosphere, the school has created a suitable physical environment conducive to learning. 2. The development of learning activities showed that students were able to demonstrate strong citizenship as follows: 2.1) Citizenship respecting rights: Students are willing to express differing opinions, understand their basic rights as students, and respect the classroom rules. 2.2) Citizenship being responsible for roles and duties: Students adhere to classroom rules, maintain cleanliness, are punctual, submit homework on time, and clean their designated areas. 2.3) Citizenship participating critically: Students stay updated with news via reliable online sources and television, and engage in community service outside of school. 2.4) Citizenship as agents of change: Students conducted peer teaching activities during lunch breaks to improve Thai reading skills, voiced

their opinions about school development in a suggestion box, and led a waste separation campaign by collecting bottles for recycling to fund school activities.

Keyword: Learning Activities Management, Problem-Based, Strong Citizenship

1. บทนำ

การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศนับเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างสังคมไทยในอนาคต ซึ่งการปลูกฝังและพัฒนาให้คนในประเทศเป็นพลเมืองที่มีความรู้มีคุณธรรม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จากหลักการดังกล่าว ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น 12 พลเมืองมาโดยตลอด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนคือ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน ภายใต้พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ประชากรทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้จากระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเพื่อยกระดับขั้นขั้นของสังคม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาชาติ, 2561) ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานหรือสถานที่ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาและการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แม้ว่าสังคมไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างความเป็นพลเมืองผ่านการจัดการศึกษา โดยมีกลุ่มสาระสังคมศึกษาและกลุ่มสาระอื่นๆ ในการจัดการเรียนการสอน แต่จากสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ผ่านมา นั้นยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมือง มีเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนดมากเกินไป การสอนเน้นความรู้ภาคทฤษฎีและวิธีการบรรยาย (อัสหะมะ หะยิโยโซะ, 2565) สอดคล้องกับหลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะไม่เน้นการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการสั่งหรือหน้าที่ตามที่รัฐบาลกำหนดและไม่เน้นความรู้เรื่องประชาธิปไตย แต่ให้ความสำคัญความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จึงไม่ใช่การสอนด้วยการบรรยายแต่ผู้สอนต้องพัฒนาการสอนในรูปกิจกรรม (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2563) การเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในช่วงวัยนี้ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งได้ เพราะการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ถือว่าเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2565) จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาที่เหมาะสมกับช่วงวัยนักเรียนมีหลายวิธีการ เช่นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (กนก จันทร์ทอง, 2565) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการใช้เหตุการณ์จริงหรืออาจเป็นสภาพปัญหาที่ถูกสร้างขึ้น ทำให้การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม ที่

ต้องมีการศึกษาค้นคว้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหานั้น (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2565)

จากความสำคัญเป้าหมายและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรม รู้จักและปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น พยายามที่จะเข้าอกเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม มีความรับผิดชอบ ต่อบทบาทหน้าที่พลเมืองประชาธิปไตย ติดตามและประเมินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล ริเริ่มและมีส่วนร่วมทางสังคมในประเด็นที่สนใจระดับท้องถิ่นและประเทศ ด้วยจิตสาธารณะ กระตือรือร้นในการหาทางออกและร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมเป็นธรรม ด้วยสันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท
2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยออกแบบตามจุดมุ่งหมาย ได้แก่ จุดมุ่งหมายที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท และจุดมุ่งหมายที่ 2 เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท
2. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ที่สอนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 คน จากโรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย โรงเรียนเทศบาลเขาท่าพระ และโรงเรียนเทศบาลวัดห้วยยาง เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท
3. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่ 2 พัฒนาแผนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

4. การจัดกิจกรรมพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท ตามแผนโดยมีหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กฎหมายแพ่งและอาญา (เพื่อพัฒนาประเด็นพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สิทธิมนุษยชน (เพื่อพัฒนาประเด็นพลเมืองเคารพสิทธิ) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง สังคมไทยและการเป็นพลเมืองดี (เพื่อพัฒนาประเด็นพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ และพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง)

5. การตรวจสอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท โดยการสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท สัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท และสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ปกครองจากกลุ่มผู้ปกครองเครือข่ายเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

6. สรุปผลการศึกษาและจัดทำเอกสาร

4. ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท มีดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันด้านครูผู้สอน พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นความสามารถและคุณลักษณะของบุคคลในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นความสามารถของบุคคลในการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักตาม กรอบ (ร่าง) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดขึ้น หากต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง ความรู้และทักษะของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ได้แก่ ความรู้ด้านสิทธิ หน้าที่ และกฎหมายพื้นฐานของพลเมือง ทักษะการสื่อสารและการเป็นผู้นำ ความสามารถในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ปัญหาในการพัฒนาทักษะของตนเองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง ได้แก่ ปัญหาบางบริบททางสังคมอาจไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของพลเมือง ปัญหาการขาดแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม ปัญหานักเรียนบางคนยังขาดความสนใจในการเรียนรู้

1.2 สภาพปัจจุบันด้านนักเรียน พบว่า ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดีในสังคม ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองที่ดี ความเข้าใจในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดี ความเคารพกฎหมายและกฎของโรงเรียน หากต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ในชั้นเรียน เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้แก่ ปัญหานักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ปัญหานักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ปัญหาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรม

1.3 สภาพปัจจุบันด้านเนื้อหาสาระ พบว่า เนื้อหาสาระในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามีความเชื่อมโยง สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยหลักสูตรสังคมศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นพลเมือง ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในสังคม เนื้อหาที่ควรเพิ่มเนื้อหาเข้าไป ได้แก่ ควรเพิ่มเติมการรู้เท่าทันสื่อและข่าวสาร หลักการคิดวิเคราะห์ข่าวสาร วิธีแยกแยะข่าวปลอม เนื้อหาสาระในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามีปัญหาต่อการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง ได้แก่ ปัญหาเนื้อหาที่เน้นท่องจำมากกว่าการปฏิบัติจริง ไม่มีการวิเคราะห์ แยกแยะ ปัญหาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

1.4 สภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า หากต้องเลือกสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง สื่อประเภทที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ สื่อที่มุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สื่อการนำเสนอสถานการณ์ตัวอย่างในสังคมที่หลากหลาย สื่อเทคโนโลยี ข่าวสารบ้านเมือง หนังสือที่เหมาะสมกับวัย ปัญหาในการเลือกหรือใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อที่ทันสมัย

1.5 สภาพปัจจุบันด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ไม่เคยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนยังไม่ได้นำมาใช้ แต่มีนโยบายจะนำมาใช้ในอนาคต หากต้องจัดกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองของนักเรียนได้ดีที่สุด เช่น รูปแบบการจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง รูปแบบการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน รูปแบบการมีส่วนร่วมในสังคม กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรรมโครงการจิตอาสา กิจกรรมศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

1.6 สภาพปัจจุบันด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า บรรยากาศทางกายภาพของโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เคารพกฎระเบียบ และรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โรงเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน ก็จะช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนที่ปลูกฝังการยอมรับและเคารพความแตกต่างทางความคิด ศาสนา เชื้อชาติ และวัฒนธรรม จะช่วยสร้างทัศนคติที่เปิดกว้างและความเป็นพลเมืองโลก

1.7 ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยให้มีโครงการที่ให้นักเรียนได้แก้ปัญหาสังคมจริง เช่น การรณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนหรือการดูแลสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นการพัฒนานักเรียนเชิงพฤติกรรม กระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมควรใช้ การเรียนรู้แบบ Active Learning เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง และการทำโครงการ ยกตัวอย่างเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ผ่านกรณีศึกษา เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคม ควรพัฒนาสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

โดยอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน การบูรณาการเนื้อหาให้เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง การใช้เทคโนโลยี และการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกและปฏิบัติจริง หากดำเนินการอย่างเหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

2. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท มีดังนี้

2.1 การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนามาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสมรรถนะ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ รวมถึงการให้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

2.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

2.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 1 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นักเรียนมีความสนใจต่อวิดิทัศน์สถานการณ์ปัญหาอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนแบบป็นประสบการณ์กับครูและเพื่อนในชั้นเรียน เช่น นักเรียนเคยเห็นข่าวนี้จากการดูโทรทัศน์ ผู้ปกครองนักเรียนเคยสั่งสินค้าจากออนไลน์แล้วได้รับของไม่ตรงกับรายละเอียด เป็นต้น นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามกันถึงประเด็นปัญหา เมื่อนักเรียนศึกษาวิดิทัศน์สถานการณ์ปัญหาเสร็จนักเรียนตั้งคำถามเช่น เราจะทำอย่างไร หากเจอสถานการณ์แบบวิดิทัศน์ เมื่อครูถามคำถามเพื่อนำการริเริ่มตั้งคำถามต่อสถานการณ์ปัญหานักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น เช่น คำถามจากสถานการณ์ตัวอย่างใครเป็นผู้กระทำผิดและใครเป็นผู้เสียหาย นักเรียนทุกกลุ่มร่วมกันตอบคำถามแม้ว่าจะไม่ใช่ประเด็นปัญหาของกลุ่มตนเอง นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงการไม่เคารพต่อกฎหมาย เช่น หากไม่เคารพต่อกฎหมายอาจถูกลงโทษตามกฎหมายกำหนด หากไม่เคารพต่อกฎหมายสังคมจะไม่สงบสุขและไม่มีความเป็นธรรม นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าพบว่านักเรียนมีการแบ่งหน้าที่ และหัวข้อในการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ สนใจต่อข้อกฎหมายที่ค้นพบ เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอผลงาน นักเรียนเคารพต่อกติกาของห้องเรียนรับฟังการนำเสนอของผู้อื่นๆ ในข้อคำถามสำหรับ

2.2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 2 กฎหมายอาญา นักเรียนมีพัฒนาการในการตั้งคำถามต่อสถานการณ์ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น เช่น โทษของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายเหมาะสมแล้วหรือไม่ การทำผิดเช่นการข่มขืน และการทำร้ายร่างกาย โทษสำหรับผู้กระทำผิดรุนแรงเพียงพอหรือไม่ หลังจากเกิดเหตุการณ์มีการช่วยเหลืออย่างไร เป็นต้น จากข้อคำถามที่นักเรียนสงสัยในข้างต้น ส่งผลต่อการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบด้าน และหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้เห็นว่านักเรียนกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดเห็น รู้จักคิดวิเคราะห์ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนให้

ความร่วมมือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และนักเรียนมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น ตั้งใจฟัง ไม่รบกวนผู้อื่น ช่วยเหลือเพื่อนต่างกลุ่ม

2.2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 3สิทธิมนุษยชน นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาบทความ โดยเฉพาะบทความเรื่อง บุลลี ประสบการณ์ที่เลวร้ายในห้องเรียนของคนข้ามเพศ โดยการตั้งใจศึกษาและเล่าถึงประสบการณ์ของตนเองที่ประสบปัญหาโดนบูลลีในชั้นเรียน นักเรียนในชั้นเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของเพื่อน เช่น ไม่ทราบมาก่อนว่าเพื่อนจะรู้สึกไม่สบายใจต่อคำพูดของตนเอง จากสถานการณ์นี้พบว่านักเรียนในชั้นเรียนแสดงออกโดยวิธีการขอโทษต่อเพื่อนร่วมชั้น และแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อน นอกจากนั้นยังพบว่านักเรียนมีคำถามที่น่าสนใจหลายคำถาม เช่น เมื่อไหร่ปัญหาเหล่านี้จะหมดไปจากสังคม เราจะมีส่วนช่วยผู้ที่ได้รับความเจ็บปวดได้อย่างไรบ้าง ปัญหาเหล่านี้จะหมดไปจากสังคมได้อย่างไร

2.2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 4การปกป้องคุ้มครองตนเอง ผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน นักเรียนกล้าที่จะเล่าประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิ และประสบการณ์ที่พบเห็นผู้ถูกละเมิดสิทธิ โดยการเขียนประสบการณ์ที่ถูกละเมิดสิทธิลงในกระดาษโพสต์อิท แม้ว่าครูจะไม่ได้กำหนดให้ทุกกลุ่ม หรือทุกคนเขียนเล่าประสบการณ์ โดยนักเรียนแสดงออกทางความคิดที่น่าสนใจว่า เราต้องกล้าพูดปัญหาถึงจะถูกแก้ไข ในขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น นักเรียนในชั้นเรียนตั้งใจฟังเคารพในความคิดของเพื่อน แสดงให้เห็นว่านักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หลังจากศึกษาสถานการณ์ปัญหา นักเรียนตั้งคำถามถึงการแยกแยะระหว่างปัญหาแรงงานเด็ก และการช่วยเหลือผู้ปกครอง ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร การตั้งคำถามเหล่านี้ทำให้ห้องเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาความคิดร่วมกัน ในขั้นตอนการนำเสนอผลงานนักเรียนเสนอแนวทางในการให้ความช่วยเหลือโดยการค้นหาวิธีการต่าง ๆ เช่น การรายงานสถานการณ์ปัญหาผ่านระบบ e-service ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แสดงออกให้เห็นถึงความตระหนักในสิทธิผู้อื่น ให้เกียรติ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2.2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 5ปัญหาสังคม และความขัดแย้งในสังคมไทยนักเรียนเขียนปัญหาที่พบในชุมชนของตนเองลงในกล่องประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในชั้นเรียนเมื่อสู่ขั้นตอนการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาเสร็จสิ้นนักเรียนเล่าประสบการณ์เพิ่มเติมจากสถานการณ์ได้โดยมีการให้ข้อมูล มุมมองของคนในพื้นที่ พูดถึงการเล่าข่าวสู่กันฟังของคนในชุมชนว่ามีการเล่าข่าวที่อาจจะบิดเบือนความเป็นจริง เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาทุกสถานการณ์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นพื้นที่ภูมิลำเนาของนักเรียน เมื่อถึงเวลาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมนักเรียนค้นหาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่หลากหลาย แสดงออกให้เห็นถึงการมีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสาร มีการติดตามสถานการณ์ ประเด็นปัญหาของชุมชน

2.2.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 หลังจากทำกิจกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เรื่อง 5การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสังคม ในขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหานักเรียนสนใจในทุกสถานการณ์ปัญหา แต่มีความสนใจสถานการณ์ปัญหา เรื่อง"ขยะเท่าภูเขา พฤติกรรมการทิ้งขยะของคนไทย และมีการแสดง "ความคิดเห็น เช่น บริเวณหน้าโรงเรียนบริเวณจุดรอรถรับส่งมักจะมีขยะเป็นจำนวนมาก ในโรงเรียนมีถังขยะ

สำหรับแยกขยะแต่นักเรียนบางคนไม่แยกขยะ จึงสังเกตได้ว่านักเรียนจะให้ความสนใจในสถานการณ์ปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียน ในกิจกรรมนำเสนอผลงานนักเรียนสามารถถ่ายทอดสู่เพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่นได้ ผ่านการนำเสนองาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสนอวิธีแก้ไขปัญหา เช่น การรณรงค์สร้างจิตสำนึกของนักเรียน การเพิ่มจุดแยกขยะในโรงเรียน เป็นต้น นักเรียนแสดงออกให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อสังคมโดยรอบของตนเอง

2.3 การประเมินกิจกรรมการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท

2.3.1 ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่าง ตอนที่ครูซักถามในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนรู้จากสิทธิพื้นฐานของตนเองในสถานภาพของการเป็นนักเรียน เช่น กฎ ระเบียบ ชั้นพื้นฐานของโรงเรียน นักเรียนเคารพกติกาในการเรียนร่วมกันในห้องเรียน โดยไม่ส่งเสียงรบกวนเพื่อนๆ ในขณะเรียน นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและครูอย่างตั้งใจ มีมารยาทในการเรียน นักเรียนช่วยกันอธิบายและสอนเพื่อนตามที่ครูมอบหมายงานในชั้นเรียนด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจเรียนดี

2.3.2 ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ นักเรียนปฏิบัติตามกฎ กติกาของห้องเรียน โดยปฏิบัติตามกฎของห้องเรียน นักเรียนมีการรักษาความสะอาดตลอดเวลา ตรงต่อเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเข้าเรียนและการส่งงาน นักเรียนส่งการบ้าน ทำความสะอาดเวรประจำวัน เขตพื้นที่ด้วยความรับผิดชอบ นักเรียนทำเวรเขตพื้นที่และบริเวณโรงอาหาร นักเรียนสร้างกิจกรรมการเรียนตำแหน่งหัวหน้าห้องเรียน โดยให้เวียนทุกๆ วัน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การรับผิดชอบต่อสังคม

2.3.3 ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนติดตามข่าวสารทางช่องข่าวออนไลน์ ในโทรทัศน์ ผ่านสำนักข่าวที่น่าเชื่อถือ นักเรียนวิจารณ์ข่าวต่างๆ จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ทางการ นักเรียนมีการบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานศึกษา ในหน่วยงานต่างๆ เช่น วัด ชุมชน นักเรียนฝึกความเป็นผู้นำและผู้เสียสละ เช่น งานกีฬาประจำโรงเรียน นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของโรงเรียน

2.3.4 ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง นักเรียนดำเนินกิจกรรมที่สอนน้อง เป็นการสอนน้องอ่านหนังสือช่วงพักกลางวัน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย นักเรียนแสดงความคิดเห็นลงในกล่องแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียน เช่น โครงการลดขยะ โครงการประหยัดพลังงาน เป็นต้น นักเรียนรณรงค์การคัดแยกขยะโดยมีตะแกรงเก็บขวดน้ำ เพื่อนำไปขายเป็นเงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	
พลเมืองเคารพสิทธิ - กล้าแสดงความคิดเห็น - รู้จักสิทธิพื้นฐานของตนเอง - เคารพกติกาในห้องเรียน	พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ - ตรงต่อเวลา ส่งการบ้าน - รักษาความสะอาดตลอดเวลา - ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของห้องเรียน
พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ - ติดตามข่าวสารจากสื่อที่น่าเชื่อถือ - บำเพ็ญประโยชน์นอกสถานศึกษา - ฝึกความเป็นผู้นำและผู้เสียสละ	พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง - กิจกรรมที่สอนน้อง - แสดงความคิดเห็นพัฒนาโรงเรียน - สนับสนุนกิจกรรมโรงเรียน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

5. อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท พบว่า สภาพปัจจุบันด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องปลูกฝังคุณค่า ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียน และให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่แก่นักเรียน ต้องมีความรู้ด้านสิทธิ หน้าที่ และกฎหมายพื้นฐานของพลเมือง มีทักษะการสื่อสารและการเป็นผู้นำ มีความสามารถในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา สอดคล้องกับพินิจ เดชะคุปต์ (2565) พบว่า ผู้สอนมีบทบาทให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะด้านการคิด กระบวนการกลุ่ม ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรม สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายและบรรยากาศทางจิตใจ ทำการประเมินผลตามสภาพจริง ที่ตรงกับศักยภาพและขีดความสามารถของตัวผู้เรียน สภาพปัจจุบันด้านนักเรียน ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองที่ดี โดยเคารพกฎหมายและกฎของโรงเรียน ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน สอดคล้องกับกมลฉัตร กล่อมอิม (2565) พบว่า ผู้เรียนต้องสามารถนำเอาความรู้ดั้งเดิมที่ตนเองมีนำมาแก้ไขปัญหาคือ ประกอบกับปัญหาที่นำมาศึกษาต้องสัมพันธ์กับชีวิตของตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและไม่เสียเวลาต่อการแสวงหาความรู้ใหม่ ต้องติดต่อสื่อสารแสดงความคิดเห็นในการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มที่ทำนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และต้องมีความใจต่อเพื่อน

สมาชิกที่จะต้องรู้จักช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่มของตนเอง ต้องแสดงถึงความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะตัดสินใจและกล้าที่จะแสดงออกต่อการเรียนรู้ด้วยความเหมาะสม ต้องรู้จักร่วมระดมความคิดจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาจากปัญหาที่ได้รับจากผู้สอน โดยกระบวนการทำงานแบบกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ สภาพปัจจุบันด้านเนื้อหาสาระ ต้องมีเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ต้องมีเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2565) พบว่า เนื้อหาสาระการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นการใช้กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เป็นการปรับแก้ ความเข้าใจและทัศนคติให้ถูกต้อง จำเป็นต้องแก้ไขในทันทีและเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน เนื้อหาสาระที่ดีช่วยกระตุ้นแนวคิดประชาธิปไตย ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสนับสนุนกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและผู้เรียน สร้างความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม นอกจากนี้ สภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนรู้ ต้องใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจกรรม ต้องใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สอดคล้องกับวรานนท์ คลังสีดา วรนากุล (2565) พบว่า การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเทคโนโลยีโลกเสมือน ผสานโลกแห่งความจริงเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีอิสระวิสัยในการคิดด้วยการเรียนรู้แบบพหุมิติ เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างกัน และส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดโมเดลการศึกษา สภาพปัจจุบันด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อเท็จจริง ต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน สอดคล้องกับศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2563) พบว่า การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะทำให้ผู้เข้าร่วมทำความเข้าใจความหมายและความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีต่อการปกครองประเทศ รวมไปถึงทราบ คุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติจริงนักเรียนและผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้จะได้เรียนรู้วิธีการแสดงออกของพลเมืองอย่างเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยร่วมกันกับภาครัฐและภาคประชาสังคม นอกจากนี้ยังได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลซึ่งเป็น ปัจจัยที่สำคัญของพลเมือง สภาพปัจจุบันด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ต้องสร้างบรรยากาศทางกายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับภัทราวดี มากมี (2565) พบว่า การเรียนรู้ สถานศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น ยังมีโอกาสออกไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในส่วนของผู้สอนก็ลดบทบาทของการเป็นผู้ควบคุมในชั้นเรียนลง กันผู้เรียนมีอำนาจในการจัดการควบคุมตนเอง สามารถหาความรู้ใหม่ได้ตามความประสงค์ผู้เรียนต้องทำงานเป็นกลุ่ม

2. จากการประเมินกิจกรรมการพัฒนากิจการกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท พบว่า ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ ส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรม ใช้สิทธิอย่างรับผิดชอบ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เคารพสิทธิของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของวงสันต์ สรรพสุข ได้ศึกษาเรื่อง (2565) การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษา

เชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพรู ผลการวิจัย การใช้หลักสูตรได้ช่วยเสริมสร้างนิสิตให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้านเคารพในสิทธิเสรีภาพและความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมเพิ่มสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้แก่นิสิตวิชาชีพรู ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างมีวินัย รับผิดชอบต่อบทบาทของตนเอง มีความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม ทำงานเป็นทีมและช่วยเหลือผู้อื่น ตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตน มีความเสียสละและอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดี สอดคล้องกับงานวิจัยของภักดี โพธิ์สิงห์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยคือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ทักษะการคิด การเคารพกติกา การเคารพสิทธิผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เคารพความแตกต่างและรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันสังคมพลเมืองเป็นสังคมแนวราบที่ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและประชาธิปไตย ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ ร่วมมือแก้ไขปัญหในสังคมอย่างมีเหตุผล กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอัสมาะ หะยียูโซะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพลเมืองรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านพลเมืองเคารพสิทธิ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ ด้านพลเมืองมีส่วนร่วมอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม ด้านพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าหาญในการแสดงออกและลงมือทำ ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมและขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย สมนวล ได้ศึกษาเรื่อง (2565) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย ด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีคุณธรรมจริยธรรม

3. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท มีข้อจำกัดของการวิจัย ดังนี้

3.1 ด้านกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยดำเนินการกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาทเพียงแห่งเดียว ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ไปยังนักเรียนในพื้นที่อื่น หรือโรงเรียนต่างบริบท เช่น โรงเรียนในชนบท โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมือง

3.2 ด้านเวลาในการจัดกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้มีระยะเวลาในการดำเนินการจำกัด ทำให้อาจ

ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องหรือครอบคลุมในทุกด้านของสมรรถนะความเป็นพลเมืองอย่างลึกซึ้ง รวมถึงอาจไม่เพียงพอในการติดตามผลระยะยาวหลังจากจบกิจกรรม

3.3 ด้านเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมือง อาจเน้นเฉพาะบางมิติ เช่น การสังเกต การตอบแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจยังไม่สามารถวัดผลได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้งทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเจตคติหรือพฤติกรรมในระยะยาว

3.4 ด้านความพร้อมของครูผู้สอน การจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ต้องอาศัยทักษะการออกแบบกิจกรรมและการชี้แนะอย่างเหมาะสม ครูบางคนอาจยังไม่เชี่ยวชาญหรือขาดประสบการณ์ในการใช้แนวทางนี้ ทำให้ผลลัพธ์ของกิจกรรมอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.5 ด้านความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมและการพัฒนาสมรรถนะตามกิจกรรมที่จัดขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยนาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ลักษณะของปัญหาที่นำมากระตุ้นผู้เรียน ถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ดังนั้น ครูผู้สอนควรสร้างปัญหาให้มีลักษณะเป็นปัญหาปลายเปิด ที่มีความซับซ้อนเพียงพอที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีการคิดที่หลากหลายและครอบคลุมเนื้อหามากที่สุด

2. หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานอาจทำให้นักเรียนบางคนไม่เข้าใจ ดังนั้น ครูผู้สอน ควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจก่อน โดยในระยะแรกของการสอนต้องคอยสังเกต ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำกับนักเรียนอย่างใกล้ชิด จนกว่าผู้เรียนจะสามารถดำเนินการเรียนรู้ได้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าอาจมีนักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ทำให้ได้ไม่ข้อมูลครบถ้วน ดังนั้น ครูผู้สอน ควรเตรียมความพร้อมในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และดูแลนักเรียนให้ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาอื่นๆ ในทุกระดับชั้น และใช้วิธีสอนอื่นๆ ให้ความหลากหลายและต่อเนื่อง

2. ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปทดลองกับนักเรียนหลายๆ กลุ่ม เพื่อจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยได้อย่างกว้างขวางและมั่นใจมากยิ่งขึ้น

3. ครูผู้สอนควรศึกษารูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ ที่ส่งเสริมส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทร์ทอง. (2565). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(2), 227-241.
- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2565). วิธีการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). กระบวนการอนาคตศึกษาเพื่อออกแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เชิงสร้างสรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33(2), 1-13.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2565). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภักดี โพธิ์สิงห์. (2562). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภัทราวดี มากมี. (2565). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 5(1), 6-13.
- วรกรณ์ สามโกเศศ. (2563). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรานนท์ คลังสีดา วรนากุล. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วสันต์ สรรพสุข. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16(3), 139-153.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2565). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 6(3), 101-114.
- ศุภชัย สมนวน. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2565). การสร้างสำนึกพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษาชาติ. (2561). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานการศึกษาชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อัสหะมะ หะยีโยเซ. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การศึกษาผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน
“สวยสุขภาพดี”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies

**A Study of the Results of Using Thai Classical Performing Arts in
Exercising for the "Soi Sukkapap Dee" Housewives Community Group in
Ban Nong Koi, Dang Yai Sub-district, Mueang District, Khon Kaen, by
Using Devies' Practical Skills Learning Management Model**

ทรงสิทธิ์ เมืองสนธิ¹, ศิริพงษ์ เพียรศิริ²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Songsit Mueangson¹, Siripong Piasiri²

^{1,2}Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

✉: meuxnsnt@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 02 April 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 29 April 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวยสุขภาพดี”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวยสุขภาพดี”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ (1) แผนการจัดกิจกรรมการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกาย จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง (2) ชุดสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนรู้ (3) เอกสารประกอบการเรียนรู้ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 3 ด้าน 12 ข้อ (5) แบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ จำนวน 10 ข้อ ข้อ รูปแบบที่ใช้ในการศึกษาเป็นการศึกษาแบบเชิงทดลอง คือเป็นกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า 1. ผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวยสุขภาพดี”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies จำนวน 10 คน พบว่า ผู้เรียนใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) เท่ากับ 0.76 2. ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ที่ใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies พบว่า ผู้เรียนเรียนมีความพึงพอใจต่อทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64

คำสำคัญ : การศึกษาผลการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกาย, “สวัสดีสุขภาพดี”; การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ; Devies

Abstract

This study investigates the effects of using traditional Thai dance postures in exercise among members of the “Suaysukkapabdee” group in Nongkoy Village, Daengyai Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. The study utilizes the Devies-based practical skills learning approach. The objectives of the study are: (1) to examine the effects of using traditional dance postures for exercise on the participants, and (2) to assess their satisfaction with the program. The sample group consisted of 10 housewives from Nongkoy Village, selected through purposive sampling. The research tools included (1) six activity plans for incorporating traditional dance postures into exercise, each lasting 2 hours, totaling 12 hours; (2) instructional videos; (3) learning materials; (4) a satisfaction questionnaire covering three aspects with 12 items; and (5) a skills assessment form for measuring exercise performance with 10 items. The study employed a quasi-experimental research design, specifically a single-group posttest design, and data were analyzed using statistical methods including mean, standard deviation, and percentage analysis. The findings are expected to provide insights into the effectiveness of traditional dance postures in exercise and participants' satisfaction with the program. Research Findings: 1. The results of using traditional Thai dance postures for exercise among the " Suaysukkapabdee " housewives' group in Nongkoy Village, Daengyai Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province, using the Devies-based practical skills learning approach with 10 participants, revealed that the participants used Thai dance postures for exercise at the highest level, with a mean score ($\bar{X}$) of 4.32 and a standard deviation (S.D.) of 0.76. 2. The results of the satisfaction survey among the housewives' group in Nongkoy Village, Daengyai Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province, who used Thai dance postures for exercise with the Devies-based practical skills learning approach, showed that the participants were highly satisfied with using Thai dance postures for exercise, with a mean score of 4.59 and a standard deviation (S.D.) of 0.64.

Keywords: A Study of the result using Thai classical performing dance in exercising; ‘SoiSukkapabdee’; Integrating Learning Management; Devies

1. บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละ

ประเทศจะต้องมีแผนรองรับ สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปว่าไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 (2005) โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในช่วงปี 2567-2568 (2024-2025) หากย้อนกลับไปดูนิยามของผู้สูงอายุ (Older person) องค์การสหประชาชาติได้นิยาม ผู้สูงอายุ หมายถึงประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ การคาดการณ์ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในศตวรรษแห่งผู้สูงอายุช่วงปี 2001-2100 นั้น แต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการแพทย์ การโภชนาอาหาร สถานการณ์ประชากรของโลก จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุ (Ageing Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดย 1 ใน 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และ คาดว่าประเทศไทยจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. 2565 คือประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึง 1 ใน 5 และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ภายในอีก 20 ปีต่อจากนี้ไป คือใน พ.ศ. 2578 โดยประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมดผู้สูงอายุเป็นวัยที่เกิดการเสื่อมถอยของร่างกาย ประสิทธิภาพการทำงานอวัยวะต่าง ๆ นำไปสู่ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันลดลงผู้สูงอายุมักมีความผิดปกติด้านการมองเห็น ด้านการรับรู้ความรู้สึก กระดูกจะเปราะและหักง่ายเนื่องจากการสลายของแคลเซียมออกจากกระดูก กระดูกสันหลังสั้นลงเพราะหมอนรองกระดูกบางลง ทำให้ผู้สูงอายุหลังค่อม ความสูงลดลง กระดูกอ่อนบริเวณข้อต่าง ๆ บางและเสื่อมลง น้ำไขข้อกระดูกลดลงทำให้บางครั้งได้ยินเสียงแกรบแกรบขณะเคลื่อนไหว มีปัญหาการเคลื่อนไหวของข้อไม่สะดวก ข้อติดแข็ง ปวดตามข้อ ข้ออักเสบและติดเชื้อง่าย จำนวนมวลและเส้นใยกล้ามเนื้อลดลง ระยะเวลาที่ใช้ในการหดตัวของกล้ามเนื้อครั้งจะนาน ทำให้การเคลื่อนไหวช้าลง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลง ส่งผลต่อการทรงตัวไม่มีความสมดุล กล้ามเนื้อไม่มีแรง และมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการพลัดตกหกล้มได้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญต่อการเกิดการบาดเจ็บ ภาวะทุพพลภาพ ภาวะพึ่งพิง และเสียชีวิตของผู้สูงอายุ

การมีสุขภาพที่ดี ควรเริ่มให้ความสำคัญตั้งแต่พื้นฐานการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งก็คือกลไกการสร้างสุขภาพให้ดีขึ้นหรือแข็งแรงยิ่งขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ การออกกำลังกาย การฝึกทำสมาธิ และการป้องกันปัญหาสุขภาพ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดความเสี่ยงหรือโอกาสในการเกิดโรค ในปัจจุบัน ผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพดีมากขึ้น ด้วยเหตุที่ไม่มีใครอยากมีปัญหาสุขภาพ ไม่อยากมาโรงพยาบาลบ่อย ๆ เพราะถ้าหากพบความผิดปกติหรือมีปัญหาสุขภาพแล้ว ก็อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหลาย ๆ ด้านเลยทีเดียวได้มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ผู้คนทุกยุคสมัยพยายามต่อสู้และหาทางเอาชนะมาโดยตลอด เนื่องจากสิ่งนี้เป็นตัวการสำคัญในการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ รวมไปถึงรื้อรอนบนผิวหนังและสัณฐานที่เปลี่ยนไปของพวกเราทุกคน สิ่งนั้นก็คือ “ความแก่” ซึ่งหน่วยเล็กที่สุดในร่างกายที่มีความแก่เริ่มมาจากที่ระดับเซลล์ หากเซลล์หลายเซลล์แก่หรือเสื่อมมาก ๆ ก็จะส่งผลต่ออวัยวะและรวมไปถึงระบบนั้น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเกิดโรคนั่นเอง ความแก่ เป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการจะเป็น หรือไม่มีใครอยากได้ยีน เพราะความแก่ มีความสำคัญในการใช้ชีวิตในทุก ๆ ทาง ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ หรือการมีสุขภาพดี ความอยากชะลอวัย อยากต้านวัย หรือ อยากต้านความแก่นั่น ทำให้เกิดศาสตร์ทางการแพทย์แขนงหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในการต่อต้านความแก่ของสุขภาพ โดยมีชื่อเรียกว่า “เวชศาสตร์ชะลอวัย” (Anti-Aging) ซึ่งสำหรับในประเทศไทย ปัจจุบันก็เริ่มเป็นที่รู้จัก ได้รับความสนใจ และเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยหลักสำคัญในการชะลอหรือต้านวัย ประกอบไปด้วยการดูแล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร การออกกำลังกาย ด้านอารมณ์และทัศนคติ ทั้งในด้านอาหาร อาหารที่ชะลอวัย เป็นอาหารที่ให้ประโยชน์หรือมีคุณค่าทางอาหารมาก มีโทษน้อย มักเป็นประเภทผัก ผลไม้ ธัญพืชไม่ขัดสี เนื้อสัตว์ประเภทปลา นมไขมันต่ำ เป็นต้น ด้านออกกำลังกาย หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายเพิ่มจากปกติ เป็นรูปแบบชัดเจน ทำต่อเนื่องสม่ำเสมอในระยะเวลาประมาณ 20-30 นาทีขึ้นไป ซึ่งต่างจากการออกกำลังกายหรือใช้กำลังทำงาน เพราะให้ผลดีในการส่งเสริมและป้องกันโรคต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นต่อระบบหัวใจ หลอดเลือด และระบบหายใจ เป็นต้น ด้านอารมณ์และทัศนคติ ร่างกายและจิตใจ รวมถึงมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ จะช่วยลดความตึงเครียดได้ ซึ่งโอกาสที่ร่างกายจะหลั่งสารหรือฮอร์โมนที่ส่งผลเสียต่อร่างกายเองนั้นก็จะมีน้อย ความแก่ก็จะเกิดขึ้นได้ยากหรือช้าลงหากเราทั้งดูแล ส่งเสริม และป้องกันสุขภาพให้เหมาะสม รักษาสมดุลทั้ง 3 ด้านให้ดี เราก็จะมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ สามารถชะลอความแก่ ชะลอวัย ห่างไกลโรคได้อย่างแน่นอน และอีกหนึ่งสิ่งสำคัญ คือการตรวจสุขภาพตามช่วงวัยเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อลดอัตราความเสี่ยงที่อาจเกิดโรคต่างๆ และยังสามารถเข้าไปช่วยเพิ่มโอกาสในการรักษาโรคนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า บ้านหนองกอยมีกลุ่มแม่บ้านจำนวนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ได้มีการจับกลุ่มกันออกกำลังกายเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายอย่างต่อเนื่องโดยการออกกำลังกายแบบแอโรบิก และทำเต้นประกอบเพลงต่าง ๆ แต่ยังคงขาดความตรงในจังหวะของเพลงที่เร็วเกินไปเต้นตามไม่ทันทำให้เป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้สูงอายุ และมีท่าที่ซ้ำเดิมไม่เกิดความสนุกสนาน ดังนั้นผู้วิจัย จึงอยาก

ออกแบบท่าออกกำลังกายโดยนำเอาท่ารำนานาศิลป์ซึ่งมีการเคลื่อนไหวท่าทางที่อ่อนช้อย มีจังหวะช้าลงเหมาะสมกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน มีจิตใจที่เบิกบาน

นาฏศิลป์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบทบาทของนาฏศิลป์ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและสังคมของมนุษย์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมบทบาทที่น่าสนใจอย่างหนึ่งของนาฏศิลป์ได้แก่การออกกำลังกายกิจกรรมนาฏศิลป์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกกำลังกายหลายรูปแบบหนึ่งด้วยนาฏศิลป์ต้องใช้กำลังอย่างมากในการฝึกหัดหรือฝึกซ้อมการแสดงดังนั้นผู้ปฏิบัติจึงเหมือนออกกำลังกายอยู่ตลอดเวลาปัจจุบันมีการนำนาฏศิลป์มาประยุกต์ให้การออกกำลังกายมีความสุขสนุกสนานมีท่าทางรูปแบบโดยเลือกสรรท่าทางการเคลื่อนไหวที่ศึกษามาอย่างดีแล้วว่าเป็นการกระตุ้นหรือบำบัดส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเช่นเพิ่มกล้ามเนื้อไขมันช่วยให้ผู้ออกกำลังกายกระปรี้กระเปร่ากระฉับกระเฉงร่างกายแข็งแรงก่อให้เกิดความสุขในสังคมมีนักวิชาการทำการวิจัยโดยนำการเคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายกับผู้คนหลากหลายวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยผู้สูงอายุเนื่องจากปัจจุบันนี้ทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุขระบุว่าประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2564 ผู้สูงอายุจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมเทคโนโลยีที่รุดหน้าอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกิจกรรมการออกกำลังกายของกลุ่มบ้านหนองกอย โดยใช้การจัดการสอนทักษะปฏิบัติแบบ Devies มีขั้นตอนที่สำคัญของการจัดกิจกรรม คือ 1) วิเคราะห์ทักษะปฏิบัติที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 2) วางแผนเพื่อจัดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติโดยเริ่มจากครูอธิบายและสาธิตให้ดู นักเรียนฝึกทำปฏิบัติตาม และฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดความเชี่ยวชาญ เป็นต้น 4) ให้ข้อมูลป้อนกลับผลการใช้ทักษะปฏิบัติของผู้เรียน และ 5) มอบหมายให้ผู้เรียนฝึกทักษะปฏิบัติเพิ่มเติมเพื่อความเชี่ยวชาญมากขึ้นจากสภาพปัญหาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวยสุขภาพดี” บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยตนเองสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวยสุขภาพดี” บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการทดลอง (One Group Post-Test Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกาย จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
2. ชุดสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนรู้
3. เอกสารประกอบการเรียนรู้
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ
5. แบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนาฏศิลป์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนาฏศิลป์ ผู้วิจัยสร้างแบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนาฏศิลป์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด
2. แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนาฏศิลป์ไทยจากการประเมินระหว่างเรียนและหลังเรียน นำข้อมูลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. แบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนาฏศิลป์ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. แบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการดำเนินการวิจัย

1.ผลการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวสุขภาพ”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies

ตารางที่ 1 แสดงผลการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวสุขภาพ”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies จำนวน 10 คน

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
1	เคยปฏิบัติทำออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำ	4.4	0.8	มากที่สุด
2	ทำออกกำลังกายเสริมให้มีทักษะร่างกายที่สมบูรณ์	4	1	มากที่สุด
3	นำท่ารำไปพัฒนาต่อยอด	4.3	0.78	มากที่สุด
4	สามารถปฏิบัติทาสออกกำลังกายตามที่กำหนด	4	1	มากที่สุด
5	มีความขยันในการฝึกซ้อม	4.2	0.87	มากที่สุด
6	ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ฝึก	3.9	0.94	มากที่สุด
7	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.8	0.4	มาก
8	มีความคิดสร้างสรรค์	4.9	0.3	มาก
9	มีความสามารถในการวางแผนกิจกรรม	4.3	0.7	มากที่สุด
10	การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	4.4	0.8	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.32	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 1แสดงผลการใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวสุขภาพ”บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies จำนวน 10 คน พบว่า ผู้เรียนใช้ทำนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน

รายการ	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	ค่าเฉลี่ย	s.d

ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้							
1. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความท้าทายความสามารถและยากง่ายพอเหมาะ	4	3	2	1	-	4	1
2. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติและเข้าถึงกิจกรรมได้	5	3	2	-	-	4.3	0.78
3. บรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย สนุกสนาน ไม่ตึงเครียด	4	3	2	1	-	4	1
4. ได้ฝึกทักษะปฏิบัติต่าง ๆ อย่างมั่นใจ	5	2	3	-	-	4.2	0.87
ด้านเนื้อหา							
5. มีความพึงใจกับการออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำ	8	2		-	-	4.8	0.4
6. มีผู้รับผิดชอบอย่างใกล้ชิด	9	1		-	-	4.9	0.3
7. ท่านมีความรู้สึกหรือไม่ว่าการออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำมีประโยชน์ต่อร่างกาย	5	3	2	-	-	4.3	0.78
8. ท่านคิดว่าการออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำมีประโยชน์หรือไม่	6	2	2	-	-	4.4	0.8
9. มีขั้นตอนวิธีการการออกกำลังกายโดยใช้ท่ารำที่ชัดเจนเหมาะสม	7	2	1	-	-	4.6	0.66
ด้านสื่อการสอน							
10. มีสื่อการที่น่าสนใจ ชัดเจน	8	2	-	-	-	4.8	0.4
11. มีการออกแบบท่ารำที่ใช้สำหรับการออกกำลังกายที่เหมาะสม	9	1	-	-	-	4.9	0.3
12. มีเพลงและภาพประกอบ นำเสนอที่เหมาะสม	8	2	-	-	-	4.8	0.4
เฉลี่ย						4.59	0.64

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นผลการศึกษาความพึงพอใจ ของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ที่ใช้ทำนานฤศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อทำนานฤศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวสุขภาพดี” บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้าน “สวสุขภาพดี” บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies จำนวน 10 คน พบว่า ผู้เรียนใช้ทำนานาฏศิลป์ในการออกกำลังกายมีทักษะทางนาฏศิลป์ เป็นไปในทางบวก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76 อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพด้านทักษะทางนาฏศิลป์อย่างเต็มความสามารถ เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนที่ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของดร.สุรสา โค้งประเสริฐ "การรำไทยเพื่อการออกกำลังกาย" สิ่งสำคัญคือ ร่างกายต้องมีความพร้อม อย่างน้อย ต้องยืนหรือเดินได้ 2-3 เมตร ด้วยตัวเองอย่างปลอดภัย ขยับถอยหลังได้ ไม่เท้าไม่เป็นอุปสรรค ยกเว้นผู้ที่ต้องนั่งรถเข็น ซึ่งจะต้องฝึกแยกเฉพาะด้วยท่าที่แตกต่างกันไป ควรจะทำให้สม่ำเสมอ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ติดต่อกันอย่างน้อย 6-8 สัปดาห์ ก็จะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและถ้าให้สมบูรณ์ที่สุดตามงานวิจัยที่ได้ศึกษามากก็ประมาณ 10-12 สัปดาห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ ล้านาคและ ชูลีรัตน์ ล้านาค (2565) บทคัดย่อการพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย 2) เพื่อพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 ในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจำนวน 40 คนได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย จำนวน 1 แผน 2) แบบวัดทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน 5 ข้อ ได้แก่ 1. ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย 2. ความถูกต้องในด้านนาฏศิลป์ 3. ความคิดสร้างสรรค์ 4. สมรรถภาพทางกาย 5. การนำไปใช้จริง ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย ที่สร้างขึ้น วิเคราะห์หาประสิทธิภาพ E1/E2 ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 94.96/96.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 95/95 ที่กำหนดไว้ 2) การพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยทำนานาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่า 24 คะแนน เฉลี่ยอยู่ที่ 28.98 คะแนนหรือสูง

กว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นจุดตัดในการพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยท่าทางนาฏศิลป์ไทย ด้วยสถิติทดสอบแบบอิงเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มแม่บ้านหนองกอย ตำบลแดงใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน ที่ใช้ท่าทางนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อท่าทางนาฏศิลป์ในการออกกำลังกายโดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติแบบ Devies อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 อาจเป็นเพราะว่าเอกสารประกอบการเรียน เป็นสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกท้าทายในการเรียน มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนได้ร่วมกันศึกษาและฝึกปฏิบัติกิจกรรม มีความสนุกสนาน มีทักษะทางนาฏศิลป์เพิ่มขึ้น ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ และผู้ศึกษาได้สร้างเอกสารประกอบการเรียน โดยคำนึงถึงหลักสำคัญในการสร้างองค์ประกอบและขั้นตอน โดยยึดหลักการและทฤษฎี ที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาและฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจเดิมที่ได้ศึกษาและเข้าใจจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อมทั้งมีเนื้อหาเหมาะสม ไม่ง่ายและยากเกินไป เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นผลทำให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าต้องการ และชอบการเรียนนาฏศิลป์ด้วยเอกสารประกอบการเรียนในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัญชุสา สุขนิยม (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เครื่องดนตรีคีตย์บอร์ดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดของเดวี 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ เครื่องดนตรีคีตย์บอร์ดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดของเดวีที่มีประสิทธิภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีตย์บอร์ดที่เรียนด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีกับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 85 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีตย์บอร์ดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนบอสโกวิทยาอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 54 คนได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเดวี แบบประเมินทักษะปฏิบัติคีตย์บอร์ดและแบบสอบถามความพึงพอใจสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า t-test 1)การจัดการเรียนรู้ที่มีทักษะปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีตามแนวคิดของเดวีมีประสิทธิภาพ ($E1/E2$) เท่ากับ 88.41/96.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85 2)นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีตย์บอร์ดมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 88.04 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดตามแนวคิดของเดวีโดยภาพรวมมีความพึงพอใจสูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยนำเอกสารประกอบการเรียน ไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง
2. ผู้สอนควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เหมาะสมและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อผู้เรียนจะได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ
3. ควรขยายขนาดของกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. ควรศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายให้ต่อเนื่องถึงระดับสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). *คู่มือแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ อายุ 60-89 ปี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเคแอส.
- ณัฐริกันต์ ศักดิ์สินิท, & สุรสา โค้งประเสริฐ. (2564). ผลของการฝึกรำไทยร่วมกับการใส่น้ำหนักที่ข้อเท้าที่มีต่อความสามารถในการเดินและการทรงตัวในผู้สูงอายุ. *คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปกรณ์ วะสินรัตน์. (2564). การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ. *โรงพยาบาลเปาโล*.
<https://www.paolohospital.com/th-TH/phahol/Article/Details/%E0%B8%9A%E0>
- ประพันธ์ ล้านาค, & ชุติรัตน์ ล้านาค. (2565). การพัฒนาทักษะการออกกำลังกายด้วยท่านาฏศิลป์ไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(1), 29-42.
- พรณทิพ แสงสว่าง, โรจน์ จิตนาวัฒน์, & กนกพร สุคำวัง. (2559). ผลของการออกกำลังกายแบบก้าวตามตารางต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(1).
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. (2555). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: พงษ์พานิชย์เจริญผล.
- วัชรพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. (2557). *พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอมือซอบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไล ตาปะสี, ประไพวรรณ ด่านประดิษฐ์, & สีนวล รัตนวิจิตร. (2560). รูปแบบการจัดบริการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลวังตะกั่ว จังหวัดนครปฐม. *วารสารเกื้อการุณย์*, 24(1), 42-54.

วีระวัฒน์ แซ่จิว. (2559). กิจกรรมทางกายและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายในจังหวัด
ชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.

สามิตรรา กลีบบุบผา. (2564). ศูนย์สร้างเสริมสุขภาพ. <https://www.phyathai.com/th/article/3558>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). ผลสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย 2560.

<https://gnews.apps.go.th/news?news=22878>

สุปราณี หมั่นยา. (2560). การออกกำลังกายของผู้สูงอายุ: ประยุกต์ใช้ทฤษฎีสมรรถนะแห่งตน. วารสาร
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์.

อัญชลี จมพภูจามิกร. (2564). อยู่อย่างไรให้เป็นสุขในวัยสูงอายุ.

<https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/06162014-1444>

อัญญา ปลดเปลื้อง, อัญชลี ศรีจันทร์, & สัณญา แก้วประพาฬ. (2560). การศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ:
การศึกษาแบบเรื่องเล่า. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, 4(1), 91-104.

ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา Work Happiness in the New Normal among Personnel of District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement

นุรนิมาน มะดอมิง¹, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ประเทศไทย

Nur-nariman Madoming¹, Sajanun Kheovongsri²

^{1,2}Hatyai University, Songkhla, Thailand

✉: ¹numariman.mad027@hu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 03 April 2025; Revised: 18 April 2025; Accepted: 10 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสิทธิภาพในการทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่าง คือบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำนวน 175 คน ใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร สกร.ระดับอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D= 0.59) 2) เปรียบเทียบความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร สกร.ระดับอำเภอ จำแนกตามอายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสิทธิภาพในการทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ พบว่า บุคลากรที่อายุ ตำแหน่ง ประสิทธิภาพในการทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร สกร.ระดับอำเภอ พบว่าผู้บริหารควรส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมองค์กรที่ให้อำนาจ เพื่อให้เสริมสร้างแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ

บุคลากรผ่านการอบรม การใช้เทคโนโลยี และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน, ความสุขตามวิถีชีวิตใหม่, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of work happiness in the context of the new normal among personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement, 2) compare work happiness according to the new normal of personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement based on general information such as age, position, monthly income, work experience, and the location of District Learning Encouragement Centers, and 3) gather suggestions regarding work happiness according to the new normal among personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement. The sample consisted of 175 personnel from District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement. The instrument used for data collection was a questionnaire with a reliability of 0.97. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The research results revealed that: 1) The overall and specific aspects of work happiness according to the new normal of personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement were at a high level ($\bar{X} = 4.06$, S.D= 0.59), 2) a comparison of work happiness according to the new normal among personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement by age, position, monthly income, work experience, and the location of District Learning Encouragement Centers, found that overall and by individual aspects, there were no differences in work happiness among personnel when categorized by age, position, work experience and the location of District Learning Encouragement Centers. However, when categorized by monthly income, while overall work happiness did not differ, there were statistically significant differences in certain aspects at the 0.05 level, and 3) suggestions regarding work happiness according to the new normal among personnel at District Learning Encouragement Centers under the Yala Provincial Office of Learning Encouragement included that administrators should foster a work environment that encourages kindness, teamwork, and a supportive organizational culture to enhance motivation and work efficiency. They should also promote personnel development through training, the use of technology, and the appropriate allocation of resources to promote continuous learning.

Keyword: Happiness In Workplace, New Normal, District Learning Encouragement Centers

1. บทนำ

ในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โรคระบาดและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี องค์กรและบุคลากรต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ให้ความสำคัญกับความสุขในการทำงาน โดยเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะและทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะด้านดิจิทัล เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

ปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้รับการยกระดับเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยมีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการระดับจังหวัด กำกับดูแลศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้ง 8 อำเภอ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม บุคลากรของ สกร. โดยเฉพาะครูในจังหวัดยะลา ต้องเผชิญกับปัญหาความเครียดจากภาระงานที่หนักและสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น การสร้างองค์กรที่ส่งเสริมความสุขของบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยสามารถใช้แนวคิดความสุขในการทำงาน 4 ด้าน ได้แก่ น้ำใจดี (Happy Heart) ส่งเสริมความเมตตาและความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร เมื่อบุคลากรช่วยเหลือและแบ่งปันกัน จะทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตร เพิ่มความสุขและความพึงพอใจในการทำงานในทางกลับกัน หากขาดน้ำใจ อาจทำให้เกิดความตึงเครียดและลดความร่วมมือ ผ่อนคลายดี (Happy Relax) การสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและการพักผ่อนช่วยลดความเครียด พ้นพุงพลัง และเพิ่มสมาธิในการทำงาน การให้ความสำคัญกับการผ่อนคลายจะช่วยเสริมสุขภาพที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หากบุคลากรเครียดมากเกินไป อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพและลดประสิทธิภาพในการทำงาน ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่ทันสมัยช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวและเติบโตทางอาชีพได้ หากขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ อาจเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าและการทำงานอย่างมืออาชีพ องค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มความมั่นคงและประสิทธิภาพในระยะยาว และการงานดี (Happy Work) งานที่มีความหมายและสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากผู้บริหารช่วยให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์กร ลดอัตราการลาออก และเพิ่มความผูกพันกับองค์กร การส่งเสริมความสุขในที่ทำงานจะช่วยลดความเครียด เสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนา และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารงานให้เป็นองค์กรแห่งความสุขที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริม

การเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2567 มีจำนวนทั้งสิ้น 306 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักเกณฑ์ของตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน (Stratified Sampling) ตามศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ด้วยการจับสลากตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละแห่ง โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 87

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัยและขอบเขตของประเด็นที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร 4 ด้าน

3. จัดทำร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) น้ำใจดี (Happy Heart) 2) ผ่อนคลายดี (Happy Relax) 3) ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) และ 4) การงานดี (Happy Work Life)

4. นำแบบสอบถามเรื่องความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาดูตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้องของข้อความ ภาษาที่ใช้ ตลอดจนความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ในเบื้องต้น จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา 2) นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ 3) ครูจิตวิทยาแนะแนวโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ให้ครอบคลุมข้อคำถามและความชัดเจนของภาษา โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ซึ่งได้ค่าตั้งแต่ 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Tryout) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 96) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น 0.97 จากนั้นทำการแก้ไข ปรับปรุงแบบสอบถาม ให้ข้อคำถามมีความ

กระชับและชัดเจนมากขึ้นตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ และนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ พร้อมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม โดยผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ และตรวจสอบรายชื่อศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา

2. ขออนุญาตและแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา เพื่อแนะนำตัวและขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามของบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอทั้ง 8 อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

3. แจกแบบสอบถามให้กับสถานศึกษา โดยการแนบแบบสอบถามฉบับจริงให้กับศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อแจกจ่ายให้กับบุคลากรได้ดำเนินการกรอกข้อมูล

4. ผู้วิจัยติดตามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน หลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 2-3 สัปดาห์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของสร.ระดับอำเภอ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นของบุคลากรเรื่องความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ โดยมีความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 99-100)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ความสุขในการทำงานของบุคลากรในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ความสุขในการทำงานของบุคลากรในระดับมาก
2.51 - 3.50	ความสุขในการทำงานของบุคลากรระดับปานกลาง

1.51 - 2.50

ความสุขในการทำงานของบุคลากรในระดับน้อย

1.00 - 1.50

ความสุขในการทำงานของบุคลากรในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเรื่องความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร อายุ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรเรื่องความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของสกร.ระดับอำเภอ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกันตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และหากพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' Methods)

5. แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของบุคลากรเรื่องความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา แยกรายด้านทั้ง 4 ด้าน โดยนำผลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการสรุปเนื้อหาและจัดลำดับความถี่

4. ผลการวิจัย

1. ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ น้ำใจดี ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ ด้านใฝ่รู้ดี ($\bar{X} = 4.07$) และด้านการงานดี ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้าน (สกร.)

(n=153)

ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร	ระดับความคิดเห็น			
	สกร.ระดับอำเภอ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
น้ำใจดี (Happy Heart)		4.37	0.71	มาก
ผ่อนคลายดี (Happy Relax)		3.78	0.61	มาก
ใฝ่รู้ดี (Happy Brain)		4.07	0.71	มาก
การงานดี (Happy Work Life)		4.01	0.69	มาก

รวม

4.06

0.59

มาก

2. เปรียบเทียบความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ พบว่า

2.1 อายุ พบว่า บุคลากรของ สกร.ระดับอำเภอ ที่มีอายุต่างกัน มีความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ตำแหน่ง พบว่า บุคลากรของ สกร.ระดับอำเภอ ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 รายได้ต่อเดือน พบว่า บุคลากรของ สกร.ระดับอำเภอที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านใฝ่รู้ดี (Happy Brain)

2.4 ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร สกร.ระดับอำเภอ สังกัดสนง.สกร.ประจำจังหวัดยะลา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 ตำแหน่งที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ พบว่า บุคลากรของ สกร.ระดับอำเภอที่มีตำแหน่งที่ตั้งต่างกัน มีความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านน้ำใจดี (Happy Heart) พบว่า ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความเต็มใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยจัดกิจกรรมจิตอาสาและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในโครงการเพื่อสังคม พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจผ่านการยกย่องและให้รางวัล นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมกลุ่ม การอบรม และการพัฒนาโครงการร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรเติบโตอย่างมั่นคง และส่งเสริมให้บุคลากรทำงานด้วยความสุขและความภาคภูมิใจ

3.2 ด้านผ่อนคลายดี (Happy Relax) พบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความผ่อนคลาย และการพักผ่อนที่เพียงพอของบุคลากร เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจสนับสนุนให้มีเวลาพักที่เหมาะสม และส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียดภายในองค์กร นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการรักษาสมดุลระหว่างการทำงานและการพักผ่อน โดยจัดสรรเวลางานที่ยืดหยุ่น ส่งเสริมการทำงานที่ไม่กดดันเกินไป เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิตสุดท้าย ควรส่งเสริมให้บุคลากรแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยไม่ปล่อยให้ตนเองยึดติดกับปัญหามากเกินไป ผ่านการฝึกทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านใฝ่รู้ดี (Happy Brain) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความทันสมัยในการทำงาน โดยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ควรกระตุ้นให้บุคลากรมีความสนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้ออนไลน์ หรือให้โอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความก้าวหน้าในอาชีพ สุดท้าย ผู้บริหารควรปลูกฝังความรับผิดชอบและระเบียบวินัยในการทำงาน โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สร้างระบบติดตามผล และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.4 ด้านการงานดี (Happy Work Life) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในอาชีพและองค์กร โดยสร้างวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าแก่พนักงาน ยกย่องความสำเร็จ และสนับสนุนการเติบโตในสายงาน นอกจากนี้ ควรสร้างความมั่นใจในรายได้และความก้าวหน้าในอาชีพผ่านโครงสร้างค่าตอบแทนที่เหมาะสม และโอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมั่นคงและมีแรงจูงใจในการทำงาน สุดท้าย การสื่อสารและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บรรยากาศการทำงานราบรื่น ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

5. อภิปรายผล

1. ความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในกลุ่มบุคลากรที่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ ความภาคภูมิใจในงาน และความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าการทำงานในถิ่นกำเนิดของตนช่วยสร้างคุณค่าและความหมายในการทำงานได้อย่างชัดเจน

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอมีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งบุคลากรที่เป็นคนในพื้นที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งประสานงานกับภาคีเครือข่ายได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีความสุขในที่ทำงานของ Diener (2000) ซึ่งเสนอว่า ความสุขในชีวิตและในงานเกิดจากการมีความพึงพอใจในบทบาทและสภาพแวดล้อมของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อบุคลากรได้ทำงานในบริบทที่ตนมีความเข้าใจและคุ้นเคย ย่อมส่งผลต่ออารมณ์เชิงบวก และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1943) ที่ระบุว่า เมื่อบุคคลมีความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) และได้รับการยอมรับ (Esteem needs) จากองค์กรและสังคมรอบตัว จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุด คือ ความสำเร็จในตนเอง (Self-actualization) ซึ่งสะท้อนให้เห็นในบุคลากรที่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและการทำงานอย่างเต็มที่

2. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ

ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอ พบว่า

2.1 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เนื่องจาก สกร.ระดับอำเภอมีแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนบุคลากรในทุกช่วงวัยอย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลมากกว่าปัจจัยด้านอายุ อีกทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและความสมดุระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว เพื่อให้ทุกวัยรู้สึกได้รับการยอมรับและมีคุณค่า จากเหตุผลดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎี สองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory, 1959) กล่าวว่า หากบุคลากรได้รับปัจจัยที่ส่งเสริมแรงจูงใจอย่างเหมาะสม ความสุขในการทำงานก็สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศกลวรรณ วงษ์แจ้ง (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

2.2 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างการทำงานของสกร.ระดับอำเภอ มีความเป็นระบบและให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกระดับ ทำให้ความพึงพอใจและความสุขไม่ได้รับผลกระทบจากตำแหน่งงาน จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี Equity Theory ของ Adams (1965) กล่าวว่า คนจะมีความสุขและพึงพอใจในงาน หากรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนพร สุวรรณบุญ (2563, น. 53) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสุขในการทำงานและสุขภาวะทางจิตของบุคลากรผู้ดูแลผู้ป่วยสารเสพติด ผลการวิจัยพบว่า ตำแหน่งในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน โดยแม้ว่าตำแหน่งสูงขึ้นจะทำให้บุคลากรรู้สึกภาคภูมิใจ แต่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอาจส่งผลต่อสมดุลชีวิตและงานได้

2.3 บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านใฝ่รู้ดี (Happy Brain) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่มีรายได้ไม่น้อยกว่าอาจมีแรงจูงใจสูงในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างโอกาสในการเติบโตและได้รับรายได้ที่สูงขึ้นในอนาคต ขณะที่บุคลากรที่มีรายได้มากกว่ามีความกระตือรือร้นในการทำงาน แต่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือเท่าทันการเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตใหม่อย่างเพียงพอ สอดคล้องกับทฤษฎี ความยุติธรรมในองค์กรของ Adams (1965) ที่กล่าวว่า คนที่ได้รับค่าตอบแทนน้อยกว่าอาจมีแรงจูงใจสูงขึ้น หากรู้สึกว่ายังมีโอกาสเติบโต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวัง Expectancy Theory (Vroom , 1964) กล่าวว่า บุคลากรจะมีแรงจูงใจในการทำงานและพัฒนาตนเองมากขึ้นหากพวกเขาเชื่อว่าความพยายามของตนจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีคุณค่า เช่น รายได้ที่สูงขึ้นหรือโอกาสในอาชีพที่ดีกว่า ดังนั้น บุคลากรที่มีรายได้น้อยกว่าจึงอาจให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาทักษะมากกว่า

2.4 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน ได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับการยอมรับ ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และได้รับการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความถนัดหรือความสามารถของตนเอง ส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานได้อย่างเท่าเทียมกัน จาก

เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีของ Warr (1990) กล่าวว่า ความสุขในการทำงานเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงาน หรือประสบการณ์ของบุคคลในการทำงาน โดยที่บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน รู้สึกสนุกสนานกับงาน มีความตื่นตัวทำงานได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมลทิรา จินามูล (2560, น.72) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค) ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี ไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์การทำงาน เนื่องจากทุกคนได้รับการมอบหมายงานที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งสร้างความสุขในการทำงาน

2.5 บุคลากรที่มีที่ตั้งของ สกร.ระดับอำเภอต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสกร.ระดับอำเภอทั้ง 8 แห่ง มีนโยบาย ภารกิจ แนวทางการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่คล้ายกัน อีกทั้งบุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบริบทหรือสถานที่ทำงาน ทำให้บุคลากรมีความสุขในระดับใกล้เคียงกัน จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎี Person-Environment Fit Theory (Kristof, 1996) กล่าวว่า หากบุคลากรสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานได้ดี ก็จะมีความสุขในการทำงานโดยไม่ขึ้นกับสถานที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยอัจฉราพร วงศ์พันธุ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสุขในการทำงาน: เปรียบเทียบระหว่างภาครัฐและเอกชน ผลการวิจัยพบว่า พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานและความสามารถในการปรับตัวมีผลต่อความสุขในการทำงาน โดยไม่ขึ้นกับประเภทขององค์กร

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสุขในการทำงานตามวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดยะลา พบว่า 1) บุคลากรต้องการให้เพื่อนร่วมงานมีน้ำใจและช่วยเหลือกันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพราะการทำงานที่ดีต้องอาศัยความร่วมมือกัน หากมีบรรยากาศที่เกื้อกูลกัน จะช่วยลดความขัดแย้ง ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น และเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน 2) บุคลากรมองว่าควรมีแนวทางส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ โดยให้แต่ละคนสามารถแบ่งงานตามความถนัดและทำงานร่วมกันได้อย่างลงตัว เพราะการจัดการทีมที่ดีจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน และทำให้แต่ละบุคคลสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และ 3) บุคลากรต้องการได้รับการพัฒนาและอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบัน หากได้รับโอกาสในการอบรมเพิ่มเติม บุคลากรจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีโอกาสเติบโตในสายอาชีพ ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความร่วมมือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานเป็นทีม และได้รับโอกาสพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพ และสามารถเติบโตในสายงานของตนได้อย่างมั่นคง สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ (Abraham Maslow, 1943) ที่เน้นการเติมเต็มความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในระดับต่าง ๆ รวมถึงความต้องการด้านความเคารพและการยอมรับในที่ทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสุขในการทำงาน นอกจากนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory, 1959) กล่าวว่า การมีแรงจูงใจ

ภายใน เช่น การได้รับการยอมรับและการพัฒนาความสามารถในงาน สามารถเพิ่มความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการทำงานได้เช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านผ่อนคลายดี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการบริหารภาระงานของบุคลากรให้เหมาะสม โดยให้มีการประเมินปริมาณงานและภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดปัญหาภาระงานที่หนักเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและความพึงพอใจในการทำงาน องค์กรสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อช่วยลดงานที่ซ้ำซ้อน เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการบริหารจัดการงาน นอกจากนี้ ควรมีแนวทางในการกระจายงานอย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแจ้งปัญหาหรือขอปรับเปลี่ยนปริมาณงานได้เมื่อจำเป็น

1.2 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของบุคลากร โดยมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเวลาทำงานที่ชัดเจน เพื่อลดการทำงานล่วงเวลาที่ไม่จำเป็น และจัดให้มีวันหยุดที่ยืดหยุ่นสำหรับบุคลากรในกรณีที่สามารถปรับได้ นอกจากนี้ ควรมีการจัดอบรมหรือกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียด เช่น การฝึกเทคนิคบริหารเวลา การสร้างทัศนคติเชิงบวก หรือการอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรสามารถรับมือกับความเครียดจากการทำงานได้ดีขึ้น อีกทั้งองค์กรอาจจัดให้มีการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาหรือโครงการสนับสนุนด้านสุขภาพจิต เพื่อช่วยให้บุคลากรสามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวและภาระงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากร โดยอาจเริ่มจากการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดพื้นที่ทำงานให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีพื้นที่พักผ่อนหรือจัดให้มีมุมเครื่องดื่มเพื่อให้บุคลากรได้ผ่อนคลายในระหว่างวัน นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความสุขในการทำงานก็เป็นสิ่งสำคัญ ควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น และสร้างระบบการให้รางวัลหรือยอมรับในความสำเร็จของบุคลากร เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ เพื่อให้ได้แนวคิดและแนวทางในการนำมาปรับประยุกต์ในการบริหารสถานศึกษาให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความสุขในการทำงานเพื่อเพิ่มความสุขในการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนพร สุวรรณวรบุญ. (2563). *ความสุขในการทำงานและสุขภาวะทางจิตของบุคลากรผู้ดูแลผู้ป่วยสารเสพติด* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มลทิรา จินามูล. (2560). *การศึกษาความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยชลบุรี* (โรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค) (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). เล่มที่ 139 (ตอนพิเศษ 258 ง), 1–143.*
- ศกลวรรณ วงษ์แจ้ง. (2561). *การศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).
- อัจฉราพร วงศ์พันธ์. (2564). *ความสุขในการทำงาน: เปรียบเทียบระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- Adams, J. S. (1965). Inequity in social exchange. *Advances in Experimental Social Psychology*, 2, 267–299.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). New York: John Wiley.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 30, 608.
- Kristof, A. L. (1996). Person-organization fit: An integrative review of its conceptualizations, measurement, and implications. *Personnel Psychology*, 49(1), 1–49.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.
- Warr, P. (1990). The measurement of well-being and other aspects of mental health. *Journal of Occupational Psychology*, 63, 193–210.

ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม
และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1

**The Relationship Between Resource Support, Innovation Adoption,
Technology Experience, and the Use of Information Technology for
Teaching by Teachers in the Secondary Education Service Area Office,
Bangkok District 1**

กฤติยา โสภิน¹, โกศล มีคุณ²

^{1,2}วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, ประเทศไทย

Kittiya Sopin¹, Kosol Meekun²

^{1,2}College of Management, University of Phayao, Phayao, Thailand

✉: aonkittiya93@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 06 April 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 30 April 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู และ 2) เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู ด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 120 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตรประมาณรวมค่า (Summated Rating Scale) มีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงคำนวณโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น ผลการวิจัยพบว่า 1) การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู ระดับปานกลาง 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูสามารถทำนายได้โดย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี โดยมีร้อยละของการทำนาย 26.5 เมื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน และมีร้อยละของการทำนาย 17.5 และ 26 เมื่อทำนายการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน

และการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน ตามลำดับ

คำสำคัญ: การศึกษาความสัมพันธ์, การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน, นวัตกรรมทางการศึกษา, ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

Abstract

This research aimed to 1) study the relationship between resource support, innovation acceptance, technology experience, and teachers' use of information technology for teaching, and 2) predict teachers' use of information technology for teaching by resource supporting, innovation acceptance, and technology experience. This research was quantitative research. The sample consisted of 120 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, The multi-stage sampling method was used. The research instruments were summated rating scales with reliability (α) .89, The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The research results were found as follows; 1) Resource supporting, innovation acceptance, and technology experience were moderately related to teachers' use of information technology for teaching. 2) Teachers' use of information technology for teaching could be predicted by resource supporting, innovation acceptance, and technology experience, with a percentage of prediction 26.5 when predicted the use of information technology for teaching, and a percentage of prediction 17.5 and 26 when predicted the use of scientific technology tools for teaching, and the use of new scientific methods and techniques for teaching, respectively.

Keyword: Correlational study, Use of information technology for teaching, educational innovation, Teachers under the Area Office

1. บทนำ

การศึกษามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาสังคมและทรัพยากรบุคคลของประเทศ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสภาพการแข่งขันในเวทีโลกของประเทศได้อย่างยั่งยืนในทุกด้าน และการพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีระบบและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทำให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นแต่ละยุคสมัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 47)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติทั้งยังเป็นเครื่องมือเพิ่มศักยภาพให้กับประเทศเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ อีกทั้งบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติหลักในการปฏิรูปการศึกษาของชาติในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในหมวด 9 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 18-19) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 119-125) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์คือยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 54-55) ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีคือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 “ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการเร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง” และยุทธศาสตร์ที่ 5 “ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยการพัฒนากระบวนการขยายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาและการบริหารจัดการที่ทันสมัยและไม่ซ้ำซ้อน ให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ”

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู แต่สิ่งสำคัญที่ยังย่อนคือ การพัฒนาครูให้มีความพร้อมที่จะนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง เพราะแม้มีสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยแต่หากบุคลากรผู้ใช้ไม่รู้จักวิธีใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด เห็นได้จากผลการสำรวจที่ผ่านมาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เกี่ยวกับเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551, น. 3-6) ที่พบว่า สถานศึกษากว่าร้อยละ 90 มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่าง ๆ แต่ในด้านการนำไปใช้กลับพบว่า มีผู้สอนเพียงร้อยละ 43.6 เท่านั้น ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ อีกทั้งการนำไปใช้นั้นยังเป็นเพียงการนำมาประกอบเนื้อหาเท่านั้น ไม่มีการบูรณาการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

จะเห็นว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูมีความจำเป็นและสำคัญ แต่การที่ครูจะมีความสามารถดังกล่าวได้ อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ จากการศึกษาวรรณกรรม พบว่า มีปัจจัยอย่างน้อยสามประการคือ การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีของครู ที่มีแนวโน้มสัมพันธ์หรือเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู

จากที่กล่าวมาเกิดประเด็นปัญหาที่ต้องการคำตอบว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ และ/หรือเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูหรือไม่ โดยเฉพาะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 คำตอบที่ได้จะมีประโยชน์ในการอธิบาย หรือพัฒนากลุ่มเป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และ

ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู

2) เพื่อเพื่อกำหนดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู ด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี

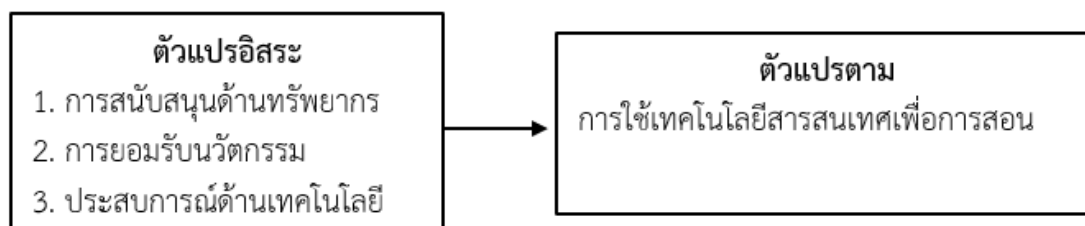
3. สมมติฐานของการวิจัย

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูเป็นความสัมพันธ์ทางบวกไม่ต่ำกว่าระดับปานกลาง ($r \geq .30$)

2) การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี ทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ($R^2 \geq 25$)

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,831 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 120 คน ที่สุ่มจากประชากร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดสัดส่วน 10 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างรวมไม่น้อยกว่า 100 (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 121) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบวัด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบวัดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู

ตอนที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนด้านทรัพยากรของทางโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบวัดการยอมรับนวัตกรรมของครู

ตอนที่ 5 แบบวัดประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีของครู

ตอนที่ 2, 3, 4 และ 5 เป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณรวมค่า (Summated Rating Scale) แต่ละแบบวัดประกอบด้วยข้อความหลายข้อความ แต่ละข้อความมีมาตราประเมิน 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 6 ถึง 1 ตามลำดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนในสังกัด
- 2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือรวบรวมข้อมูล จำนวน 120 ชุด (สำรองอย่างน้อย 10 ชุด) ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบสมมติฐานและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
 - 1.1) การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยาม (IOC)
 - 1.2) การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ใช้การคำนวณค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (r-Item-total correlation)
 - 1.3) วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง ใช้สูตรคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990)
- 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ได้แก่
 - 2.1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 2.2) สถิติอ้างอิง เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาความสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise multiple regression analysis)

6. วิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

6.1.1 ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้มุ่งตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ตามที่ระบุในหน้า 3 การวิเคราะห์ในขั้นแรกเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้สถิติคำนวณความสัมพันธ์อย่างง่าย ในขั้นต่อไปเป็นการวิเคราะห์เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis) ที่ตัวแปรถูกทำนายคือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) มีตัวแปรทำนาย 3 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3)

ตัวแปรถูกทำนายคือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) นอกจากจะใช้ตัวแปรรวมแล้วยังแยกเป็นตัวแปรย่อยอีก 2 ตัวแปรด้วย

ก่อนที่จะวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรถูกทำนายทั้งหมดแล้ว จึงวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณต่อไป

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยสูตรของเพียร์สัน ได้พบว่า ตัวแปรทำนาย 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรถูกทำนาย (Y, Y_1, Y_2) ระดับปานกลาง โดยมีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .250 ถึง .467 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำเข้าวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	Y	Y_1	Y_2	X_1	X_2	X_3
Y	1.00**	.815**	.935**	.313**	.448**	.467**
Y_1		1.00**	.557**	.325**	.300**	.362**
Y_2			1.00**	.250**	.458**	.448**
X_1				1.00**	.254**	.357**
X_2					1.00**	.583**
X_3						1.00**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.1.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนระดับตัวแปรรวมและระดับตัวแปรย่อย

1) ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนระดับตัวแปรรวม(Y)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) ร่วมกันทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนระดับตัวแปรรวม(Y) ได้ร้อยละ 26.5 ($R^2 = .265$) โดยมีน้ำหนักการทำนาย ค่าเบต้า (β) เป็น .266 และ .312 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ

ตัวแปรทำนาย	ค่าสถิติ		
	ค่าเบต้า (β)	ค่าที (t)	ค่าพี (p)
การยอมรับนวัตกรรม(X_2)	.266	2.725	.07
ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3)	.312	3.201	.02
$R^2 = .265$			

หมายเหตุ ตัวแปรที่ถูกทำนาย คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y)

2) ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนระดับตัวแปรย่อย

(1) ผลการวิเคราะห์การนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน (Y_1)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) ร่วมกันทำนายการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_1) ได้ร้อยละ 17.5 ($R^2 = .175$) โดยมีน้ำหนักการทำนาย ค่าเบต้า (β) เป็น .224 และ .282 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน (Y_1)

ตัวแปรทำนาย	ค่าสถิติ		
	ค่าเบต้า (β)	ค่าที (t)	ค่าพี (p)
การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1)	.224	2.488	.014
ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3)	.282	3.141	.002
$R^2 = .175$			

หมายเหตุ ตัวแปรที่ถูกทำนาย คือ การนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_1)

(2) ผลการวิเคราะห์การนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี (X_3) ร่วมกันทำนายการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2)ได้ร้อยละ 26.0 ($R^2 = .260$) โดยมีน้ำหนักการทำนาย ค่าเบต้า (β) เป็น .299 และ .274 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อทำนายการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน (Y_2)

ตัวแปรทำนาย	ค่าสถิติ		
	ค่าเบต้า (β)	ค่าที (t)	ค่าพี (p)
การยอมรับนวัตกรรม(X_2)	.299	3.051	.003
ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3)	.274	2.801	.006
$R^2 = .260$			

หมายเหตุ ตัวแปรที่ถูกทำนาย คือ การนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2)

6.2) ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู ระดับปานกลาง ($r=.313$ ถึง $.467$)

2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูสามารถทำนายได้โดย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี โดยมีร้อยละของการทำนาย 26.5 เมื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน และมีร้อยละของการทำนาย 17.5 และ 26 เมื่อทำนายการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน และการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน ตามลำดับ

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 มีข้อค้นพบที่จะนำอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การวิจัยพบว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) ระดับปานกลาง($r = .313$ ถึง $.467$) และผลที่พบเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร การยอมรับนวัตกรรม และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูเป็นความสัมพันธ์ทางบวกไม่ต่ำกว่าระดับปานกลาง ($r \geq .30$)

การที่ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) แสดงว่าถ้ามีการสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) มากขึ้นหรือน้อยลงก็มีแนวโน้มที่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y)มากขึ้นหรือน้อยลงด้วย แต่การแปรผันดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่พบดังกล่าวอาจอธิบายได้ ดังนี้

ที่พบว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนของครู(Y) ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าหากครูได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ จากผู้บริหารก็จะส่งผลให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ รังสรรค์ อินทจันทร์ (2552) ที่ว่าการที่องค์กรสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนและนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีทรัพยากร ได้แก่ คน (Man) เงิน

(Money) วัสดุสิ่งของ (Material) การจัดการ (Management) และกระบวนการทำงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน (Method) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนชัย บุญสนอง (2560) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ตามการรับรู้ของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยพบว่า การยอมรับนวัตกรรม(X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนของครู(Y) ระดับปานกลาง แสดงว่าการที่ครูให้ความสำคัญกับนวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทำให้มีแนวโน้มนำนวัตกรรมมาปรับประยุกต์ใช้กับบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ มีสุวรรณ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการจัดการนวัตกรรม 2) ปัจจัยด้านการรับรู้และยอมรับ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และงบประมาณ 4) ปัจจัยด้านการนำไปใช้ 5) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการวิจัย 6) ปัจจัยด้านการจูงใจ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการพัฒนาของครู ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนการสอนนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

การวิจัยพบว่าประสพการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนของครู(Y) ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าถ้าครูได้เคยสัมผัสกับเทคโนโลยีผ่านการจัดอบรม หรือการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี รวมไปถึงสามารถใช้โปรแกรมต่าง ๆ และนำประสบการณ์เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณวรรณ กิตติผดุง (2541) ที่ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูทำให้เกิดความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ คือครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และวิธีการใช้โปรแกรมต่าง ๆ รวมไปถึงเข้าใจเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ประเภทต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านทักษะ คือครูมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ สามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้สอนในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบได้ และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ และมีความสามารถในการเลือกใช้ซอฟต์แวร์ได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยมีข้อบ่งชี้ชัด

ว่า การพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีทักษะ สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีและสร้างสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ นั้น ครูและผู้เรียนควรมีการมีการวางแผนร่วมกันในการจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ที่สอดคล้องกับแผนการสอน มีการปรึกษาหารือ ช่วยเหลือกันระหว่าง อบรม วิทยากรและผู้ช่วยวิทยากรจัดการอบรมด้วยกัลยาณมิตร ส่งผล ให้ เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญสิ่งของการพัฒนา คุณภาพและมาเรมาตรฐานการศึกษา ของคนไทย

ประเด็นที่สอง การวิจัยพบว่า การใช้สารสนเทศเพื่อการสอนของครูสามารถทำนายได้โดย การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) โดยมีร้อยละของการทำนาย 26.5 เมื่อทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) และมีร้อยละของการทำนาย 17.5 และ 26 เมื่อทำนายการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน (Y_1) และการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2) ตามลำดับ

ผลวิจัยดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) ทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ($R^2 \geq 25$) เฉพาะผลการทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) และผลการทำนายการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2)

ที่การวิจัยพบการทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) และการทำนายการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2) เกินร้อยละ 25 โดยทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครู(Y) และการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2) มีตัวทำนายสำคัญ คือ การยอมรับนวัตกรรม(X_2) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) ผลที่พบแสดงว่า ถ้าครูยอมรับนวัตกรรม(X_2)มาก และ/หรือ ได้รับประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3)มาก จะทำให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) และมีการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2) มากขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าครูยอมรับนวัตกรรม(X_2) และ/หรือ ได้รับประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) น้อยก็จะทำให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน(Y) และมีการนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_2) น้อยลงด้วย

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2552) ที่ว่านวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการนำนวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน เช่น ปัญหาเรื่องวิธีการสอน ปัญหาเรื่องอุปกรณ์การสอน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคิดค้นหาเทคนิควิธีการสอนและผลิตสื่อการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้ และเพื่อนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยการนำสิ่งประดิษฐ์หรือแนวความคิดใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนนั้นเผยแพร่ไปสู่ ครู อาจารย์ท่านอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป และสำนักงานคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอนของครูว่าทำให้เกิดสมรรถภาพพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ 1) ครูสามารถใช้ซอฟต์แวร์และอุปกรณ์การศึกษาที่ช่วยเชื่อมโยงการคิดจากระดับนามธรรมไปถึงระดับรูปธรรมได้ 2) ครูมี

แนวทางใหม่ในการนำเสนอแนวคิดที่มีความซับซ้อน 3) ครูใช้ซอฟต์แวร์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกคิดอย่างเป็นนามธรรมมากขึ้น 4) ครูมีทรัพยากรและทักษะที่จำเป็นและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษามากขึ้น 5) ครูมีทักษะและมีความเข้าใจด้านเนื้อหาและกระบวนการตลอดจนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้ 6) ครูต้องเรียนรู้ตลอดชีพเช่นเดียวกับนักเรียน 7) ครูทำงานเป็นทีมและร่วมงานกับเจ้าหน้าที่เทคนิคและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณพัทธ์ พงษ์พุทธรักษ์ และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน ได้ 7 ปัจจัย คือ 1) ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แรงกดดันต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) การสนับสนุนของผู้บริหาร 4) เจตคติที่มีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษา 5) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจากเพื่อนร่วมงาน และ 7) เจตคติที่มีต่อความสามารถของตน

กรณีการนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_1) ทำนายโดยการสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) ได้ร้อยละ 17.5 ซึ่งต่ำกว่าสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า ถ้าครูได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากร(X_1) และ/หรือประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี(X_3) มากขึ้น หรือน้อยลงทำให้ครูนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_1) มาใช้มากขึ้นหรือน้อยลงด้วย แต่อิทธิพลอาจไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ผลดังกล่าวอธิบายได้ว่า กรณีที่การนำเอาเครื่องมือเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอน(Y_1) อาจจะมีตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องมากกว่าหรือตัวแปรมีน้อยเกินไปหรือตัวแปรยังไม่เหมาะสมซึ่งอาจต้องศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมยุดา ลุสมบัติ (2564) ที่ได้ศึกษาเทคโนโลยีการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรที่สามารถเข้าสมการพยากรณ์ได้จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) นำเทคโนโลยีมาวางแผนการสอน 2) นำเทคโนโลยีมาด้านกระบวนการเรียน 3) นำเทคโนโลยีมาด้านการวัดและประเมินผล 4) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 5)การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนการสอน และ 7) เทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสอน
2. ครูผู้สอนใช้ข้อมูลจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเองด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน

โดยพิจารณาจากตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. นักวิชาการ(นักวิจัย ศึกษานิเทศก์) ใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการวางแผน การกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนของครูในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระ ทำนายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสอนของครูได้น้อย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวรรณกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เหมาะสมและมีจำนวนมากพอมาใช้ในการทำนาย ตัวแปรที่น่าเสนอแนะเช่น ทักษะทางการใช้เทคโนโลยี เจตคติที่มีต่อการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

2. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นนี้ในการวิจัยกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย เช่น ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตอื่น ๆ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.ศธ.
- กฤษฎวรรณ กิตติผดุง. (2541). ความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กิตติศักดิ์ แป้นงาม. (2557). พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรม Tablet PC ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและมีเดียคอนเวอร์เจนซ์, 1(1), 67–69.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, & สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยและประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ปณพัทธ์ พงษ์พุทธรักษ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารชุมชนวิจัย, 13(1), 214–227.

- เปรมยุดา ลุสมบัติ. (2564). เทคโนโลยีการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในวิทยาลัย
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการ
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 7(1), 335–345.
- รังสรรค์ อินทน์จันทร์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์
รป.ด.). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษา
สำหรับปฏิบัติการสอนเครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัฒนชัย บุญสนอง. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ
จัดการเรียนการสอนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต
2 (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). รายงานผลที่สำคัญสำหรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ในสถานศึกษา พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- สินีพร ยศปัญญา. (2558). การยอมรับนวัตกรรมแท็บเล็ตเพื่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเลย (สารนิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2552). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ:
เทคนิคพรินต์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper Collins
Publishers.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจและการดำเนินงานของบุคลากรตามนโยบาย
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา

**Factors Affecting Understanding and Operations of Staff for of the Office
of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission
Personal Data Protection Policy**

วีรยา ปุยะติ¹, เอกลักษณ์ ไชยภูมิ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Weeraya Puyati¹, Akekalak Chaiyapumee²

^{1,2}Kasetsart University, Bangkok, Thailand

✉: weeraya.puy@ku.th
(Corresponding Email)

Received: 08 April 2025; Revised: 06 May 2025; Accepted: 11 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. 2) เปรียบเทียบระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เปรียบเทียบระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกตามปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานกับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเข้าใจของบุคลากรตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ของบุคลากรในสำนักงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกันมีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านช่วงอายุที่แตกต่างกันมีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) บุคลากรที่มีระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานต่างกันมีระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน และ 4) ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: การประชาสัมพันธ์; ความเข้าใจ; นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.

Abstract

The objectives of this research were to : 1) study the level of understanding of personnel regarding the Personal Data Protection Policy of the Office of the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission (OTEPC); 2) compare the level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC personnel within the OTEPC, classified by personnel factors; 3) compare the level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC personnel, classified by public relations factors; and 4) examine the relationship between the level of internal public relations within the organization and the level of understanding of personnel regarding the Personal Data Protection Policy of the OTEPC. The research findings revealed that: 1) The overall level of understanding of personnel regarding the Personal Data Protection Policy of the OTEPC was high. 2) The comparison of the level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC personnel within the Office, classified by personal factors, showed that personal factors including gender, education level, average monthly income, type of personnel, and duration of employment at the OTEPC did not result in significant differences in the level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC, which did not align with the formulated hypotheses. However, personnel with different age groups showed significant differences in their level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC, which supported the formulated hypothesis. 3) Personnel with different levels of internal public relations within the organization did not show significant differences in their level of understanding of the Personal Data Protection Policy of the OTEPC. 4) Overall, there was no correlation between the level of internal public relations within the organization and the level of understanding of personnel regarding the Personal Data Protection Policy of the OTEPC.

Keyword: Public Relation; Understand; the Teacher Civil Service and Educational Personnel Commission Data Protection Policy

1. บทนำ

การมาถึงของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าได้เปลี่ยนแปลงโลกของการสื่อสารและการประมวลผลข้อมูลอย่างมหาศาล ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ "บิกดาต้า" (Big Data) ที่มีวิวัฒนาการมา 3 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกที่เน้นการจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์, ระยะที่สองที่อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียมีบทบาทในการสร้างข้อมูลทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และระยะที่สามที่สมาร์ทโฟนและ IoT เพิ่มปริมาณข้อมูลระดับเซตดาต้า ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหาวิธีนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Banu & Yakub, 2020) บิกดาต้ามีประโยชน์ในการวิเคราะห์และพัฒนางานองค์กรและประเทศ โดยช่วยให้เข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการและปรับปรุงบริการภาครัฐ แต่การเข้าถึงบิกดาต้าที่ง่ายขึ้นก็ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล โดยเฉพาะการละเมิดความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล กรณีศึกษาเช่นเหตุการณ์เคมบริดจ์ อะนาไลติก้า แสดงให้เห็นถึงปัญหาของการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการขาดการรักษาความปลอดภัยข้อมูลหรือการละเลย

จากบุคลากรผู้ควบคุมข้อมูล (Anawar, et al., 2022)

และเนื่องด้วยจากที่ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ เน้นการปรับเปลี่ยนภาครัฐ นำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล (ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580), 2561) อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) หมวดที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน การบริการมี คุณภาพ เข้าถึงได้ มีขีดสมรรถนะสูง มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ นั้น (ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่13 (พ.ศ.2566 - 2570), 2565) ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมี ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานทั้ง ในหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ การเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้การเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี จึงได้มีการผลักดันพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) เพื่อกำหนด มาตรฐานและมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีผลบังคับใช้ทุกมาตราเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 โดย PDPA กำหนดค่านิยามของผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ผู้ควบคุมข้อมูล เพื่อให้การดำเนินการ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างปลอดภัยและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูล โดยทั่วไปที่เก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนหรือลูกค้าที่มาใช้บริการ จึงต้องมีการกำหนด มาตรการแนวนโยบายและแนว เพื่อให้การดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลมีความปลอดภัย เชื่อถือได้ และเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

เนื่องด้วยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้กำหนดให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องมีการ กำหนดมาตรการแนวนโยบายและแนวปฏิบัติตามนั้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) มีอำนาจหน้าที่และภาระงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานตามภาระงานดังกล่าวต้องมีการจัดเก็บ รวบรวม ประมวลผล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน ก.ค.ศ. จึงมีการกำหนด นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเชื่อมั่นและมีความ โปร่งใสในการดำเนินการ จึงได้ออกประกาศสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เรื่อง นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2565 เป็นต้นไป (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2565) สาระสำคัญของนโยบาย เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลกับหน่วยงานภายนอก ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจมีความจำเป็นต้องส่ง ข้อมูลไปยังส่วนราชการ หน่วยงานในกำกับของรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการขอใช้ข้อมูล ต้องเข้าเงื่อนไข ตามที่ระบุในประกาศเรื่องนโยบายดังกล่าว หน่วยงานที่ขอใช้ข้อมูลจะต้องจัดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลที่เหมาะสมตามนโยบายนี้ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์

ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะดำเนินการตาม นโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของสำนักงาน ก.ค.ศ. และมี มาตรการเพิ่มเติม เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2565)

จากการเผยแพร่ประกาศเรื่องนโยบายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจและการดำเนินการของบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. ตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ สำนักงาน ก.ค.ศ. เนื่องจากสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการทำงานกับหน่วยงาน ทุกภารกิจในการบริหารงานบุคคล ทั้งการรวบรวมจัดเก็บข้อมูล การใช้ข้อมูล การประมวลผลข้อมูล จึงทำให้ บุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. ซึ่งปัจจุบันมีบุคลากรจำนวนทั้งสิ้น 324 คน เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. เองนั้น ทำ ได้ง่าย รวดเร็ว และหากบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. ขาดความตระหนักความเข้าใจและไม่มีการดำเนินงาน ตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จะส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลเกิดการนำไปใช้ ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์จากการขออนุญาตใช้ข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบ ทางตรงหรือทางอ้อมแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ของหน่วยงาน

จากประเด็นที่กล่าวไปในข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเข้าใจของ บุคลากรตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตลอดจนถึงศึกษาถึงความสัมพันธ์ความเข้าใจเรื่องนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. กับการดำเนินงานของบุคลากรตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. เพื่อนำ ผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ใน องค์การต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ของบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ สำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกตามปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของ บุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 324 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นรวม (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .867 ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวจากหลายคำตอบและเป็นคำถามปลายปิด ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการประชาสัมพันธ์นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. เป็นคำถามปลายปิด โดยแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. เป็นแบบสอบถามให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบจาก 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 ช่วง จำนวน 20 ข้อ นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูลโดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ และแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงาน จำนวน 180 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไปประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับการประชาสัมพันธ์นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในหน่วยงาน และระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ค่าสถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม การทดสอบ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA Analysis of Variance) ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป และในกรณีที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะใช้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference (LSD) และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.

4. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. พบว่า เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ส่วนเพศชายมีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 31 - 40 ปี โดยมีจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี ที่จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดคืออยู่ในช่วงอายุ 51 - 60 ปี มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมาได้แก่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 และกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุดคือการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี โดยมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,001 - 30,000 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ย 30,001 - 45,000 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุด คือมีรายได้เฉลี่ย 60,001 บาท ขึ้นไป โดยมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ประเภทบุคลากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุคลากรประเภทข้าราชการ โดยมีจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมาได้แก่บุคลากรประเภทลูกจ้างประจำ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุดคือบุคลากรประเภทพนักงานราชการ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ระยะเวลา 1 - 3 ปี ซึ่งมีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือมีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พบน้อยที่สุดคือมีระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ที่ 4 - 6 ปี และ 7 - 9 ปี ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ส่วนที่ 2 การประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานเกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน

ก.ค.ศ.

สำหรับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ทำการศึกษานี้ประกอบด้วยสื่อ 4 ประเภทหลัก ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรม และสื่อสมัยใหม่ โดยมีรายละเอียด ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จากสื่อแต่ละประเภท

ประเภทสื่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประชาสัมพันธ์
1. สื่อบุคคล	3.45	.973	มาก
2. สื่อสิ่งพิมพ์	3.34	1.00	ปานกลาง

3. สื่อกิจกรรม	3.34	1.07	ปานกลาง
4. สื่อสมัยใหม่	3.56	.960	มาก
รวม	3.42	.091	มาก

จาก ตารางที่ 1 พบว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ของหน่วยงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากประเภทสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า สื่อสมัยใหม่ เป็นประเภทสื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.56 การประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ สื่อบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.45 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ของหน่วยงานจากประเภทสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.34 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ของหน่วยงานจากประเภทสื่อกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.34

ส่วนที่ 3 ความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.

สำหรับการวิเคราะห์ระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความจำ ความเข้าใจและการแปรผล การนำไปใช้ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ แบ่งระดับออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกรายด้าน

ความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครอง				
ข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.	คัมครอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเข้าใจ
1. ด้านความจำ		.69	.202	มาก
2. ด้านความเข้าใจและการแปรผล		.83	.136	มาก
3. ด้านการนำไปใช้		.81	.133	มาก
รวม		.78	.114	มาก

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .78 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเข้าใจและการแปรผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย .83 มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .81 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความจำ มีค่าเฉลี่ย .69 ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกัน แสดงตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	เปรียบเทียบความเข้าใจนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของสำนักงาน ก.ค.ศ.			
	t-test	F- test	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	-.071	-	.944	ปฏิเสธสมมติฐาน
ช่วงอายุ	-	3.095	.028*	ยอมรับสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	-	.618	.540	ปฏิเสธสมมติฐาน
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	.709	.587	ปฏิเสธสมมติฐาน
ประเภทบุคลากร	-	2.289	.080	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ.	-	1.839	.123	ปฏิเสธสมมติฐาน

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกันมีความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จำแนกตามช่วงอายุ

ระดับอายุ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี
21 – 30 ปี	41	.739	.140		-.0592*	-.0623*	-0.4312
31 – 40 ปี	86	.798	.106	.0592*		-.0030	0.1611
41 – 50 ปี	39	.801	.091	.0623*	.0030		.0191
51 – 60 ปี	14	.782	.075	.0431	-.0161	-.0191	

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่มีช่วงอายุต่างกันด้วยวิธี LSD พบว่ามีจำนวน 2 คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .739) มีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 31 – 40 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .798) และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 21 – 30 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .739) มีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 41 – 50 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .801)

ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 5 ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกัน

ตัวแปรต้น	F- test	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
			ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงาน	.848	.741		✓

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานต่างกัน ภาพรวมมีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ($F = .848$, $Sig = .741$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้

และการวิเคราะห์ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.

ระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.	การประชาสัมพันธ์นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.		ระดับความสัมพันธ์
	r	P	
1. ด้านความจำ	.065	.389	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ด้านความเข้าใจและการแปลผล	.183*	.014	มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก
3. ด้านการนำไปใช้	-.092	.218	ไม่มีความสัมพันธ์
รวม	-.071	.346	ไม่มีความสัมพันธ์

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประชาสัมพันธ์

ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในภาพรวม ($r = -.071, P = .346$) ด้านความจำ ($r = .065, P = .389$) และด้านการนำไปใช้ ($r = -.092, P = .218$) ไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ มีเพียงระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ด้านความเข้าใจและการแปรผลเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับระดับการประชาสัมพันธ์ ($r = .183, P = .014$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก และความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่น้อยมาก

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจและการดำเนินงานของบุคลากรตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. โดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจะอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากผลการศึกษาความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. พบว่า บุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. มีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .78 และเมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ และการแปรผล ด้านการนำไปใช้ พบว่าบุคลากรมีความเข้าใจในระดับมากทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .69, .83 และ .81 ตามลำดับ หากวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยจะสังเกตได้ว่า ด้านความจำ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อภิปรายได้ว่า บุคลากรบางส่วนมีความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเกี่ยวข้องอยู่แล้วนั่นก็คือความเข้าใจ ด้านความเข้าใจและการแปรผล กับด้านการนำไปใช้ ตัวอย่าง ประเด็นการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูล โดยปัจจุบันสำนักงาน ก.ค.ศ. มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหลากหลายระบบ เช่น ระบบประเมินวิทยฐานะดิจิทัล (DPA) ระบบการย้ายข้าราชการครูผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (TRS) ระบบทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (HRMS) ระบบบริหารการประชุมพร้อมฟังก์ชันรองรับระบบเลขานุการ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (e-Meeting) เป็นต้น ระบบเหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขนาดใหญ่ แต่สำนักงาน ก.ค.ศ. มีการจำกัดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าหน้าที่แต่ละระบบ เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเท่านั้น และบุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. มีความตระหนักดีว่าไม่สามารถใช้สถานะความเป็นบุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของระบบอื่นที่ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการได้ เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมหากตนเองขอเข้าถึงข้อมูล

ส่วนบุคคลในระบบที่ตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขณะที่ความเข้าใจที่เป็นด้านความจำ ต้องมีการจดจำการจำกัดความของความหมายในบางคำหรือบางประโยคที่ระบุจากต้นนโยบาย เช่น ประเด็นข้อมูลหมู่โลหิตถือเป็นข้อมูลอ่อนไหว ซึ่งโดยส่วนใหญ่ข้อมูลส่วนบุคคลที่สำนักงาน ก.ค.ศ. มีการจัดเก็บในระบบต่าง ๆ หรือรูปแบบเอกสาร ไม่ได้มีการระบุว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลอ่อนไหว หากบุคลากรที่เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล หรือเป็นผู้ดูแลระบบที่มีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ศึกษาคำจำกัดความตามนโยบาย อาจไม่สามารถแยกแยะข้อมูลส่วนบุคคลรูปแบบต่าง ๆ ตามคำจำกัดความตามนโยบายได้ เพียงแต่จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวตามการดำเนินงานของภารกิจที่ตนดูแลให้ครบกระบวนการไปเท่านั้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า จากผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกัน มีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านช่วงอายุที่แตกต่างกันมีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบาย ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน บุคลากรมีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนิรินทร์ วิทยา เกียรติเลิศ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2561) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ทั้งนี้เนื่องจาก บุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะเดียวกัน สำนักงาน ก.ค.ศ. มีการประชาสัมพันธ์นโยบายดังกล่าวครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับบุคลากรทุกคน มีการเข้าถึงข้อมูล โอกาสในการรับข้อมูลเท่ากัน ไม่มีการจำกัดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นบุคลากรเพศใด การศึกษาระดับใด หรือรายได้ระดับใด อีกทั้ง บุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. มีโอกาสในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือนโยบายต่าง ๆ ที่ออกโดยสำนักงาน ก.ค.ศ. อย่างเท่าเทียม แม้จะเป็นภาษาที่ความเป็นทางการ หรือกฎหมาย ก็สามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติงานจริงในด้านต่าง ๆ ทำให้ได้รับประสบการณ์โดยตรง บุคลากรสามารถเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจได้ผ่านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน หรือการปฏิบัติงานในสำนักงานไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรส่วนตัว ส่งผลให้ทุกคนได้รับความรู้และสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของนโยบายดังกล่าวได้ในระดับใกล้เคียงกัน

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ประเภทบุคลากร ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกันบุคลากรมีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของธิดานันท์ ทันจิตร (2565) ที่ศึกษาการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับ พ.ศ. 2566 – 2570 : กรณียกย่องข้าราชการสำนักงาน สคร. เนื่องจาก บุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ประเภทบุคลากร และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะการทำงานและโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน

ปฏิบัติงานภายใต้กรอบนโยบายเดียวกัน มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเชื่อมโยงกับนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่เสมอ อีกทั้งบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. โดยส่วนใหญ่ทำงานเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น ข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการ ข้อมูลวิทยฐานะ ข้อมูลการดำเนินการทางวินัย เป็นต้น ดังนั้น บุคลากรมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้ ทั้งด้านการจัดเก็บ การใช้งาน หรือการประมวลผลข้อมูล ทำให้บุคลากรมีโอกาสได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายผ่านการดำเนินงานต่าง ๆ ในหน้าที่ที่ตนเกี่ยวข้องได้อย่างเท่าเทียม

ขณะที่ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มีปัจจัยส่วนบุคคล มีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น คือ ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของฐิติมา ชื่นวิเศษ, สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และสุพิศ ฤทธิ์แก้ว (2565) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพรบ.การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 นิวัฒน์ พรหมทิพย์ และสัณฐาน ชยนนท์ (2565) ที่ศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของประชาชนในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กมลชนก วงศ์สวัสดิ์ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2563) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อพรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สำนักงานใหญ่ จากผลการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่าบุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ระดับช่วงอายุ 41 – 50 ปี เป็นบุคลากรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ .801 และช่วงอายุ 21 -30 ปี เป็นช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีค่าเฉลี่ย .739 สามารถอธิบายได้ว่าบุคลากรที่มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี เป็นช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นั้น เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีความเป็นผู้ใหญ่สูง ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาตลอดและมีประสบการณ์ชีวิตเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นช่วงอายุที่ต้องการความก้าวหน้าทางอาชีพในระดับสูง จึงทำให้ช่วงวัยดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายของหน่วยงานโดยอาศัยประสบการณ์ส่วนตัวที่ผ่านมา เช่น การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการร่างระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ของสำนักงาน หรือได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงในการดำเนินการจัดโครงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อนำกรอบแนวคิดมาปรับใช้และพัฒนาระบบการดำเนินงานของสำนักงาน ก.ค.ศ. ขณะที่ช่วงอายุ 21 -30 ปี นั้น เป็นช่วงวัยที่กำลังหาความมั่นคง จึงอยู่ในช่วงเรียนรู้และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ จึงเป็นช่วงที่ต้องเรียนรู้งานพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะในหน้าที่เฉพาะของตนเองมากกว่าการทำความเข้าใจในนโยบายต่าง ๆ เช่น การเขียนโครงการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการประจำปี การร่างหนังสือราชการในรูปแบบต่าง ๆ หรือการเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะผู้เข้าร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ Weintraub, Maddox, & Byrnes. (2015) ที่ระบุว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ช่วงวัยที่แตกต่างกัน อาจทำให้มีมุมมองหรือให้ความสำคัญกับบางเรื่องที่แตกต่างกัน ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของอายุจะมาพร้อมกับประสบการณ์ส่วนตัวที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งประสบการณ์ส่วนตัวก็เป็นอีกเป็นปัจจัยด้วย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีระดับการประชาสัมพันธ์

ในหน่วยงานต่างกันมีระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของอ้อมใจ ชูยศ (2563) ที่ศึกษาการรับรู้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของตัวแทนผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ อ. เมืองยโสธร จ.ยโสธร อภิปรายได้ว่า เนื่องจากระดับความเข้าใจของบุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. บางส่วน ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานหรือการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในเนื้องานอย่างสม่ำเสมอซึ่งเป็นความรู้เชิงปฏิบัติ (Practical Knowledge) ส่งผลให้บุคลากรมีความเข้าใจในนโยบายดังกล่าวจากกระบวนการทำงานแม้ว่าจะไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในระดับสูง ตัวอย่าง การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลดิจิทัลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงาน ก.ค.ศ. ให้เฉพาะภารกิจที่เป็นเจ้าของระบบ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเท่านั้น บุคลากรในสำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนใหญ่มักเรียกว่า แอดมินระบบ นั่นเอง จากการจำกัดสิทธิดังกล่าว ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของระบบต่าง ๆ มีความตระหนักในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนมีสิทธิเข้าถึงว่าหากมีการให้สิทธิแก่บุคลากรที่ไม่เกี่ยวข้องอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง ภารกิจ และหน่วยงานด้านความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลได้ อีกประการคือ แม้บุคลากรจะมีระดับการประชาสัมพันธ์ที่ต่างกันในเรื่องปริมาณแต่ความเข้าใจของบุคลากรอาจขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการรับข้อมูล ความแตกต่างในการรับข้อมูล การจำ การแปรผลข้อมูลของบุคลากรแต่ละบุคคลด้วย นอกจากนี้นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ถือเป็นเรื่องใหม่ของบุคลากรบางส่วนการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะสร้างความแตกต่างในระดับความเข้าใจได้มากนัก และประการสุดท้ายทุกหน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานในรูปแบบเดียวกันโดยเฉพาะบนเว็บไซต์หลักของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเนื้อหาของนโยบายดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกัน บุคลากรบางส่วนอาจเคยรับรู้เนื้องานดังกล่าวจากหน่วยงานอื่นมาบ้างแล้ว เป็นอีกประเด็นที่ทำให้บุคลากรมีความเข้าใจไม่แตกต่างกันแม้จะมีระดับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ทั้งในภาพรวม ด้านความจำ และด้านการนำไปใช้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความเข้าใจและการแปรผลนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับการประชาสัมพันธ์ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับเล็กน้อย และมีทิศทางเชิงบวก สามารถอภิปรายได้ว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในภาพรวม ด้านความจำ และด้านการนำไปใช้ เนื่องจาก การประชาสัมพันธ์นโยบายดังกล่าวในสำนักงาน ก.ค.ศ. อาจเป็นเพียงช่องทางหนึ่งที่ทำให้บุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. เข้าใจนโยบายมากขึ้น บุคลากรบางส่วนได้รับความเข้าใจนโยบายดังกล่าวจากประสบการณ์ทำงานจริง หรือความรู้เชิงปฏิบัติ (Action-Based Knowledge) ที่ต้องดำเนินการเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงอยู่แล้ว เช่น การ

ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานบุคคลว่าดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือไม่ กระบวนการทำงานดังกล่าว บุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ต้องมีการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทะเบียนประวัติข้าราชการ วุฒิการศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ข้อมูลการบรรจุและแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะ เป็นต้น และบุคลากรบางส่วนอาจมีการเข้าถึงนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งหน่วยงานอื่นที่นอกเหนือจากสำนักงาน ก.ค.ศ. ซึ่งมีเนื้อหาสาระของนโยบายที่คล้ายคลึงกันอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ความเข้าใจในนโยบายที่เกิดขึ้นกับบุคลากรดังกล่าวไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นความรู้จากเอกสารหรือแหล่งอ้างอิงที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Document-Based Knowledge) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

และจากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ด้านความเข้าใจและการแปรผลมีความสัมพันธ์กันในระดับเล็กน้อย อภิปรายได้ว่า ความเข้าใจและการแปรผลเป็นกระบวนการที่บุคลากรต้องวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์ หากบุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับข้อมูลการประชาสัมพันธ์ของนโยบายที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเจตนารมณ์ของการออกนโยบาย คำอธิบายที่ละเอียด ภาษาที่เป็นทางการของนโยบายได้รับการอธิบายอย่างตรงไปตรงมาและชัดเจน ก็จะทำให้บุคลากรมีความเข้าใจเนื้อหาสาระ และสามารถนำมาปฏิบัติงานได้ตรงตามเจตนารมณ์ของการออกนโยบายมากยิ่งขึ้น แตกต่างจากด้านความจำและด้านการนำไปใช้ที่หากบุคลากรปฏิบัติงานมีบทบาทที่ต้องดำเนินการเกี่ยวข้อง กับข้อมูลส่วนบุคคลก็สามารถเข้าใจนโยบายได้จากการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ จากผลการศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. มีแนวโน้มได้รับความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ (Action-Based Knowledge) มากกว่าจะเป็นความรู้ที่มาจากแหล่งเอกสารหรือแหล่งอ้างอิงที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Document-Based Knowledge) เช่น กระบวนการดำเนินการงานการประเมินเพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีหรือเลื่อนวิทยฐานะ เชี่ยวชาญและวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งส่วนงาน ที่บุคลากรต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูฯ ที่จัดส่งข้อมูลประวัติส่วนตัว และผลงานที่ขอเข้ารับการประเมิน ให้สำนักงาน ก.ค.ศ. ตรวจสอบคุณสมบัติซึ่งต้องมีการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดทั้งในส่วนทะเบียนประวัติการรับราชการ (ก.พ. 7 หรือ ก.ค.ศ. 16) วุฒิการศึกษา การดำรงตำแหน่งและเงินเดือน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กรณีที่คำขอ ดังกล่าวจัดส่งข้อมูลการตรวจสอบไม่ครบถ้วน บุคลากรของสำนักงาน ก.ค.ศ. ต้องมีการร้องขอข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้ผ่านส่วนราชการซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของข้าราชการครูฯ การร้องขอเอกสารนั้น บุคลากรทราบได้จากการปฏิบัติว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องการตรวจสอบเพิ่มเติมของแต่ละรายนั้น อ้างอิงข้อมูลจากเอกสารใด เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจและการดำเนินงานของบุคลากรตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ผู้ศึกษานำเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีช่วงอายุต่างกันมีระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่แตกต่างกัน โดยช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และช่วงอายุ 21 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สิ่งที่สำนักงาน ก.ค.ศ. ควรพิจารณาดำเนินการคือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงอายุ เพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงาน หรือมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนอย่างไร อีกทั้งความแตกต่างในระดับความเข้าใจต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรในแต่ละช่วงอายุ สะท้อนถึงบทบาท ประสบการณ์ และโอกาสในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สำนักงาน ก.ค.ศ. ต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการอบรมและสื่อสารให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอายุ การจัดการความรู้ในองค์กร (KM) ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละช่วงวัย แต่เนื้อหาความรู้ยังคงเป็นประเด็นเดียวกัน เช่น ช่วงวัย 21 – 30 ปี เป็นช่วงวัยที่สนุกกับการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning การส่งเสริมความรู้อาจเน้นการทำกิจกรรม หรือช่วงวัย 31 – 40 ปี เทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มมีบทบาทที่ช่วยในการสร้างการเรียนรู้ อาจจัดการความรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอ หรือ E- Learning ส่วนในช่วงวัย 51 – 60 ปี ช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่คนส่วนใหญ่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในระดับสูงอยู่แล้ว มีเครือข่ายอยู่ตามส่วนราชการต่าง ๆ การเสริมสร้างความรู้อาจให้เป็นตัวแทนของหน่วยงานเข้าร่วมประชุมเชิงวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น จะช่วยลดช่องว่างของระดับความเข้าใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามนโยบายในภาพรวมของบุคลากรในสำนักงาน เน้นการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบุคลากรทุกช่วงอายุ

2. จากการศึกษาพบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ทั้งในภาพรวม ด้านความจำ และด้านการนำไปใช้ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความเข้าใจด้านความเข้าใจและการแปรผลนั้นมีความสัมพันธ์กับระดับการประชาสัมพันธ์ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับเล็กน้อย และมีทิศทางเชิงบวก แสดงให้เห็นว่า การประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถกระตุ้นความเข้าใจเชิงลึกหรือการประยุกต์ใช้นโยบายได้มากเท่าที่ควร ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยแวดล้อมด้านอื่น ๆ เช่น ความซับซ้อนของเนื้อหา บุคลากรมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย หรือวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย แต่อาจสะท้อนว่าการประชาสัมพันธ์มีบทบาทในการสร้างความตระหนักและความเข้าใจเบื้องต้น และผลการศึกษาข้างบนชี้ว่า บุคลากรอาจได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายในภาพรวมจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงหรือการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลอื่นมากกว่าการประชาสัมพันธ์โดยตรงจากหน่วยงาน ดังนั้น สิ่งที่สำนักงาน ก.ค.ศ. ควรพิจารณาดำเนินการคือปรับรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้มีความ

น่าสนใจและเข้าใจง่าย หรือจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจ นำเสนอกรณีศึกษาการประยุกต์ใช้นโยบายในงานจริงเพื่อให้บุคลากรเชื่อมโยงกับการทำงานและเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น หรือพิจารณาใช้วิธีการอื่น ๆ ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การจัดให้มีระบบ E- Learning พร้อมแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของแต่ละบทเรียน สำหรับการศึกษา กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการฯ นโยบายต่าง ๆ ที่ออกโดยสำนักงาน ก.ค.ศ. เป็นการให้ความรู้ในรูปแบบแหล่งอ้างอิงที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Document-Based Knowledge) จะทำให้บุคลากรมีความเข้าใจเชิงลึกมากขึ้น นอกเหนือจากความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน (Action-Based Knowledge) เพียงอย่างเดียว การเกิดความรู้ของบุคลากรที่ควบคู่กันนี้จะช่วยให้กระตุ้นบุคลากรให้รู้สึกมีความมั่นใจในความรู้ของตนเอง ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับบริการอย่างครบถ้วนทุกประเด็น มีส่วนร่วมและสามารถนำนโยบายดังกล่าวไปปรับใช้ได้จริงในบริบทงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. จากการศึกษาพบว่า ระดับการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานกับระดับความเข้าใจของบุคลากรต่อนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. ด้านการนำไปใช้ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลกับหน่วยงาน คัดค้านกับงบประมาณที่ใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์นโยบาย และบุคลากรสามารถนำนโยบายที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์นำไปใช้ได้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทที่ต้องการสื่อสาร สิ่งที่สำคัญสำนักงาน ก.ค.ศ. ควรพิจารณาดำเนินการ คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาหรือการสร้างระบบความเข้าใจรวมภายในองค์กร เกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายกับบริบทการทำงานจริง แทนที่จะนำเสนอคู่มือนโยบายฉบับเดียวที่อาจมีความเป็นนามธรรมและเข้าถึงยากเพราะบริบทการทำงานของแต่ละภารกิจไม่เหมือนกัน การจัดทำคู่มือย่อยหรือเอกสารสรุปสำหรับแต่ละภารกิจ จะช่วยให้บุคลากรเห็นภาพและเข้าใจถึงวิธีการนำนโยบายไปปรับใช้กับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือเกี่ยวกับการขอความยินยอมในการเก็บรักษาข้อมูลพนักงานใหม่สำหรับฝ่ายบริหารงานบุคคล ในขณะที่ภารกิจที่ดูแลงานคำขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะ หรือการตรวจติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคลที่ต้องมีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะได้รับคู่มือแนวปฏิบัติการจัดเก็บและทำลายเอกสารข้อมูลส่วนบุคคลตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น นอกจากนี้อาจพิจารณาการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะในการนำนโยบายไปใช้ การจัดอบรมตามกลุ่มงานที่เน้นการจำลองสถานการณ์ จะช่วยให้บุคลากรได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้วิธีการตัดสินใจและการดำเนินการที่ถูกต้องตรงกัน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สอบถามข้อสงสัย และเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการระบุปัญหาและหาแนวทางแก้ไขจากทั้งผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ผ่านการจัดทำคู่มือและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนี้จะส่งผลให้บุคลากรเข้าใจในแนวปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความแตกต่างในการตีความ สามารถนำความเข้าใจไปสู่การนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับคณะทำงานร่างนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ. เพื่อเป็นข้อมูลเสริมเพิ่มเติมกับการวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก วงศ์สวัสดิ์, & วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2563). ความรู้ความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสำนักงานใหญ่. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 7(2), 53–67. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kupsrj/article/view/247363/168013>
- จิตติมา ชื่นวิเศษ, สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, & สุพิศ ฤทธิ์แก้ว. (2565). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเจ้าหน้าที่พัสดุ โรงพยาบาลชุมชน. *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 18(2), 70–95. <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/bae/article/view/408/258>
- ธิดานันท์ ทนจิตร. (2565). การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2566 - 2570: กรณีศึกษาข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/84571/1/6480060124.pdf>
- นิรินทร์ วิทยาเกียรติเลิศ, & วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์). *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(1), 214–224. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/229621/156245>
- นิวัฒน์ พรหมทิพย์, & สันฐาน ชยนนท์. (2565). ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของประชาชนในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 5(2), 193–210. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WPSMS/article/view/255971/171623>
- ประกาศ เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). (1 พฤศจิกายน 2565). *ราชกิจจานุเบกษา*, 139(พิเศษ 158 ง), 1.
<https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17228179.pdf>
- ประกาศ เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). (13 ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(ตอนที่ 82 ก), 1. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17061918.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2565). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงาน ก.ค.ศ.* สืบค้น 10 มกราคม 2567, จาก https://otepc.go.th/th/content_page/item/4129-

[2022-10-07-05-58-22.html](https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/9057?locale=th)

อ้อมใจ ชูยศ. (2563). การรับรู้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของตัวแทนผู้ประกอบการในเขตพื้นที่อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

<https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/9057?locale=th>

Anawar, S., et al. (2022). Security and privacy challenges of big data adoption: A qualitative study in telecommunication industry. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 16(19), 81–97. <https://online-journals.org/index.php/i-jim/article/view/32093/12105>

Banu, A., & Yakub, M. (2020). Evolution of big data and tools for big data analytics. *Journal of Interdisciplinary Cycle Research*, 12(10), 309–316. https://www.researchgate.net/publication/345573305_EVOLUTION_OF_BIG_DATA_AND_TOOLS_FOR_BIG_DATA_ANALYTICS

Weintraub, S., Maddox, C. T., & Byrnes, K. (2015). *Communicating in your personal, professional and public lives*. Dubuque: Kendall Hunt.

การพัฒนารูปแบบจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชาเพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยการกีฬา แห่งชาติ

Development of a Learning Management Model for Scouts and Girl Guides Based on the Principles of the King's Philosophy to Enhance Life Skills for Undergraduate Students at the Thailand National Sports University

ธนิต ลีเลิศ¹, สุรวุฒิ เพ็งแก่นท้าว²

^{1,2}มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี, อุดรธานี, ประเทศไทย

Thanit Leelert¹, Surawut Pengkeantao²

^{1,2}Thailand National Sports University, Udonthani Campus, Udonthani, Thailand

✉: surawut_peng@hotmail.com

(Corresponding Email)

Received: 10 April 2025; Revised: 19 April 2025; Accepted: 10 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชา และประเมินผลของรูปแบบที่พัฒนาต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาทบทวนแนวคิดและงานวิจัย พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และนำรูปแบบไปใช้และประเมินผล กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปริญญาตรี 60 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาลูกเสือและยุวกาชาด โดยสุ่มแบบง่าย เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบทดสอบทักษะชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้ Dependent t-test รูปแบบที่พัฒนาขึ้นบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ เน้นการพึ่งพาตนเอง การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น โครงการ จิตอาสา และสถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะชีวิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน จากระดับต้องพัฒนาเป็นระดับดีถึงดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่ารูปแบบนี้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยเสนอแนะให้ขยายผลไปยังสถาบันอื่น และพัฒนาครูผู้สอน รวมถึงศึกษาผลในระยะยาวและบริบทที่หลากหลายต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ลูกเสือและยุวกาชาด, ศาสตร์พระราชา, ทักษะชีวิต, นักศึกษา
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

This study aimed to develop a learning management model for Scout and Red Cross Youth activities based on the principles of the King's Philosophy and to evaluate its effects on the life skills of undergraduate students at the National Sports University. The research employed a Research and Development (R&D) methodology, consisting of three phases: reviewing related theories and literature, developing the learning management model, and implementing and evaluating the model. The sample consisted of 60 undergraduate students enrolled in the Scout and Red Cross Youth course, selected through simple random sampling. Research instruments included questionnaires, behavioral observation forms, and life skills tests. Data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics with a dependent t-test. The developed model integrated the Philosophy of Sufficiency Economy with experiential learning, emphasizing self-reliance, teamwork, leadership, and social engagement. Learning activities included project-based learning, volunteer service, and simulated leadership training. The results showed that after using the model, students' life skills significantly improved in all aspects - from a level requiring development to good or excellent levels. These findings indicate that the model effectively enhanced students' life skills. The study recommends expanding the model to other educational institutions, providing teacher training, and conducting further research to explore long-term outcomes and applications in diverse contexts.

Keywords: Learning Management, Scouts and Girl Guides, King's Philosophy, Life Skills, National Sports University Students

1. บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่หมุนเวียนอย่างรวดเร็ว สังคมไทยในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับความท้าทายหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ไปจนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กลุ่มเยาวชนและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา” ที่กำลังก้าวเข้าสู่บทบาทของการเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การเตรียมความพร้อมให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการจัดการตนเอง สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเข้าใจและเคารพความแตกต่าง จึงถือเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน (UNESCO, 2019) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997) ได้ให้คำนิยามของ “ทักษะชีวิต” (Life Skills) ไว้ว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวและพฤติกรรมเชิงบวกที่ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะหลัก 10 ด้าน ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพ ความตระหนักรู้ในตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การจัดการอารมณ์ และการจัดการความเครียด ซึ่งทักษะเหล่านี้สามารถส่งเสริมได้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่มีรากฐานมั่นคงในระบบการศึกษาไทยมายาวนาน เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กิจกรรมกลางแจ้ง การทำงานร่วมกันเป็น

กลุ่ม และการเรียนรู้ผ่านบทบาทสมมติ ซึ่งช่วยปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ความเสียสละ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ และความเป็นผู้นำ รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม (กองลูกเสือและยุวกาชาด, 2561) งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทองดี พรหมสุวรรณ, 2565) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนและสำรวจการจัดกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดในระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง พบว่ากระบวนการดำเนินกิจกรรมยังคงยึดรูปแบบเดิม ขาดการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่ได้นำหลักปรัชญาในการดำรงชีวิตตามบริบทไทยเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ จึงขาดพลังในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทยยุคใหม่ “ศาสตร์พระราชา” อันเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานไว้แก่พสกนิกรไทยนานับการถือเป็นแนวทางการพัฒนาที่มีพื้นฐานจากความเข้าใจในธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน พร้อมด้วยเงื่อนไข 2 ประการคือ ความรู้ และคุณธรรม (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2550) หากสามารถบูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้ากับกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด ก็จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่มีทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ในสังคมโลกแต่ยังมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ในด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถดำรงตนอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ในเป้าหมายที่ 4 “การศึกษาที่มีคุณภาพ” (United Nations, 2015) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนา “รูปแบบการจัดการเรียนรู้กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชา” ที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยมุ่งหวังว่ารูปแบบนี้จะสามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตได้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นต้นแบบของนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่นำภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

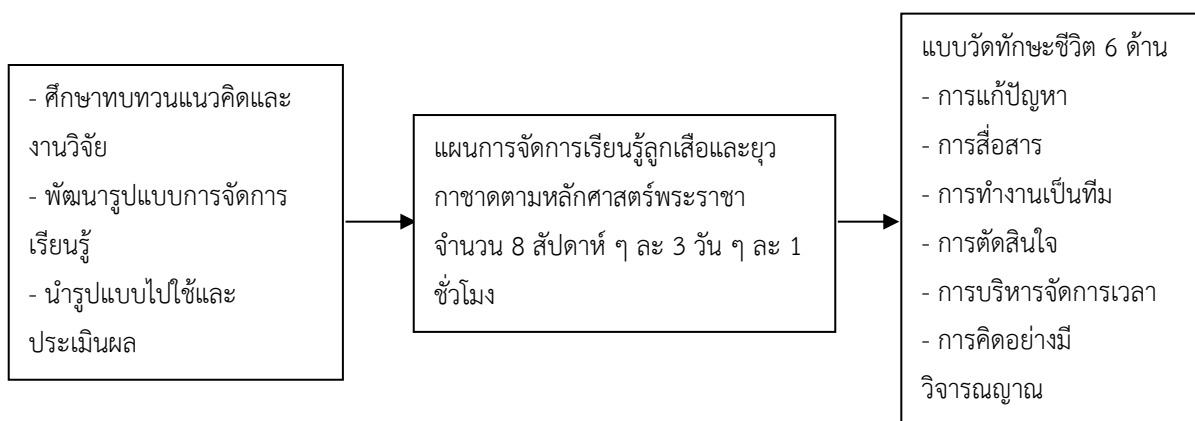
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชา
- 2.2 เพื่อประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชาต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชฯ และเพื่อประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชฯต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

3.2 ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด และมีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดภายในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานีที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด จะถูกคัดเลือกโดยใช้ สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ใช้ตารางเพื่อหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากขนาดประชากรที่กำหนด ในกรณีที่คุณต้องการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับประชากรที่มีขนาดประมาณ 120 คน ตามตารางของ Krejcie & Morgan ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 36 คน เพื่อป้องกันการถอนตัว (Drop out) ในระหว่างจัดกิจกรรมพลศึกษาจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 30 รวมทั้งหมด 46 คน การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หลักร้อย	ร้อยละ 15-30
หลักพัน	ร้อยละ 10-15
หลักหมื่น	ร้อยละ 5-10

3.4 เครื่องมือการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1) แผนการจัดการเรียนรู้รู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชฯ จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยทำการวิจัยในวันจันทร์ พุธ และศุกร์

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้รู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.71

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้รู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

3.4.2.1 แบบวัดทักษะชีวิต โดยแบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 6 ด้านหลัก ได้แก่ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ การบริหารจัดการเวลา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีข้อคำถามด้านละ 10 ข้อ รวม 60 ข้อ โดยประเมินทักษะชีวิต 4 ระดับ คือ

ระดับทักษะชีวิต 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับทักษะชีวิต 2	หมายถึง	เห็นด้วยเล็กน้อย
ระดับทักษะชีวิต 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับทักษะชีวิต 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก

การแปลผล

คะแนนรวมที่ได้จะบ่งบอกถึงระดับทักษะชีวิตในแต่ละด้าน

คะแนน 24-30 หมายถึง ทักษะชีวิตดีเยี่ยม

คะแนน 18-23 หมายถึง ทักษะชีวิตดี

คะแนน 12-17 หมายถึง ทักษะชีวิตปานกลาง

คะแนนต่ำกว่า 12 หมายถึง ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม

3.4.2.2 นำแบบวัดผลทักษะชีวิตของนักศึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.2.3 นำแบบวัดผลทักษะชีวิตของนักศึกษาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.77

3.4.2.4 นำแบบวัดผลทักษะชีวิตของนักศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน

3.4.2.5 นำผลการทดลองใช้แบบวัดผลทักษะชีวิตของนักศึกษาหาคุณภาพรายข้อคำถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งหมด ถ้าหากพบว่าข้อ

ได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ข้อนั้นสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้แต่หากข้อใดไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการไม่ได้ให้ตัดข้อความข้อนั้นออก

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบโดยใช้แบบทดสอบทักษะชีวิต
2. ดำเนินการทดลองโดยสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 15.40 ถึง 16.40 น.
4. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบโดยใช้แบบทดสอบทักษะชีวิต หลังจากการทดลองสัปดาห์ที่ 8
5. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบแต่ละรายการมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิตออกเป็น 6 ด้านหลัก ได้แก่ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ การบริหารจัดการเวลา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะชีวิตก่อนและหลังการทดลอง
3. กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=46)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	32.61
หญิง	31	67.39
อายุ (ปี)		
18-19 ปี	39	84.79
20-21 ปี	7	15.21

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 46 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน และเพศหญิง 31 คน อายุ 18-19 ปี จำนวน 39 คน และอายุ 20-21 ปี จำนวน 7 คน

4.2 คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม

4.2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคม (n=46)

ทักษะทางสังคม	$\bar{x}$ (SD)	การแปลผล
การแก้ปัญหา		
ก่อนการทดลอง	11.23 (0.43)	ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม
หลังการทดลอง	22.96 (0.77)	
การสื่อสาร		
ก่อนการทดลอง	13.67 (0.68)	ทักษะชีวิตปานกลาง
หลังการทดลอง	20.12 (0.58)	ทักษะชีวิตดี
การทำงานเป็นทีม		
ก่อนการทดลอง	9.77 (0.74)	ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม
หลังการทดลอง	22.12 (0.55)	
การตัดสินใจ		
ก่อนการทดลอง	16.55 (0.46)	ทักษะชีวิตปานกลาง
หลังการทดลอง	19.63 (0.54)	ทักษะชีวิตดี
การบริหารจัดการเวลา		
ก่อนการทดลอง	9.06 (0.44)	ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม
หลังการทดลอง	26.65 (0.56)	
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ		
ก่อนการทดลอง	11.23 (0.52)	ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม
หลังการทดลอง	27.33 (0.40)	
รวม		
ก่อนการทดลอง	14.31 (0.55)	ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม
หลังการทดลอง	23.14 (0.57)	

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับ ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม และหลังการทดลองอยู่ในระดับทักษะชีวิตดี โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ก่อนการทดลองอยู่ในระดับต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม แต่หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นในระดับดีถึงดีเยี่ยมในทุกๆด้าน

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง (n=46)

ทักษะทางสังคม	$\bar{x}$ (SD)	t	df	p-value
การแก้ปัญหา				
ก่อนการทดลอง	11.23 (0.43)	3.59	45	0.002
หลังการทดลอง	22.96 (0.77)			
การสื่อสาร				
ก่อนการทดลอง	13.67 (0.68)	4.56	45	0.000
หลังการทดลอง	20.12 (0.58)			
การทำงานเป็นทีม				
ก่อนการทดลอง	9.77 (0.74)	5.66	45	0.000
หลังการทดลอง	22.12 (0.55)			
การตัดสินใจ				
ก่อนการทดลอง	16.55 (0.46)	6.66	45	0.000
หลังการทดลอง	19.63 (.054)			
การบริหารจัดการเวลา				
ก่อนการทดลอง	9.06 (0.44)	8.36	45	0.000
หลังการทดลอง	26.65 (0.56)			
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ				
ก่อนการทดลอง	11.23 (0.52)	4.97	45	0.01
หลังการทดลอง	27.33 (0.40)			
รวม				
ก่อนการทดลอง	14.31 (0.55)	5.64	45	0.000
หลังการทดลอง	23.14 (0.57)			

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะทางสังคมหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกๆด้าน

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีคะแนนทักษะทางสังคมก่อนการทดลองอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาและฝึกฝนทักษะชีวิตเพิ่มเติม และระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชทานเป็นเวลา 8 สัปดาห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่ามีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างพัฒนาไปอยู่ในระดับดีเยี่ยมในทุกด้าน เพราะการจัดการเรียนรู้ลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชทานเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมจากการเรียนรู้แบบ

ประสบการณ์ตรง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) เกี่ยวกับ Experiential Learning Theory ซึ่งระบุว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ตรง การปฏิบัติจริง และการสะท้อนคิด กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม สร้างสถานการณ์จำลองที่ท้าทาย และส่งเสริมการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความเป็นผู้นำได้ดีขึ้น (Goleman, 1995) ศาสตร์พระราชาเป็นแนวคิดที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เณรชัย ยอดแก้ว (2563) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความมีวินัย และการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจน และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น งานวิจัยของ Smith & Fey (2000) พบว่า การฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและทักษะทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ของการศึกษานี้จึงสะท้อนถึงประโยชน์ของกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตในระดับสูง ระยะเวลา 8 สัปดาห์เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมพอในการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องของการปรับตัว ความมั่นใจในตนเอง และการสื่อสารระหว่างบุคคล งานวิจัยของ Bandura (1997) เรื่อง Social Learning Theory ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสามารถช่วยให้บุคคลพัฒนาทักษะใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน

5.1 การแก้ปัญหา

ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในด้านการแก้ปัญหา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีผ่านกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชา การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาโดยอาศัยสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Experiential Learning Theory ของ Kolb (1984) ที่ระบุว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด กิจกรรมที่ต้องเผชิญปัญหาในสถานการณ์จริง เช่น การเอาตัวรอดในป่า การทำงานเป็นทีม และการตัดสินใจในภาวะวิกฤต ล้วนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากลยุทธ์ในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Huffman & Skoglund (2018) พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และการตัดสินใจอย่างรวดเร็วช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการทดลอง ศาสตร์พระราชาเป็นแนวคิดที่เน้นการพึ่งพาตนเอง การคิดอย่างมีเหตุผล และการวางแผนอย่างรอบคอบ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2550) เน้นให้บุคคล

สามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม และเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่สมดุลระหว่างความเป็นไปได้และความยั่งยืน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย ยอดแก้ว (2563) ที่พบว่า การบูรณาการศาสตร์พระราชาในการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น เนื่องจากพวกเขาเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลมากกว่าความรู้สึก กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่ต้องแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและร่วมมือกับผู้อื่นในการหาทางออก ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น งานวิจัยของ Baker & Fraser (2005) พบว่าการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มและการแก้ปัญหาแบบร่วมมือกันสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจได้ดีขึ้น ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด Problem-Based Learning (PBL) ของ Barrows (1986) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered Learning) สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วง 8 สัปดาห์ของการทดลองแสดงให้เห็นว่าการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Ericsson, Krampe, & Tesch-Römer (1993) สนับสนุนแนวคิดเรื่อง Deliberate Practice ซึ่งระบุว่า การฝึกฝนที่มีเป้าหมายชัดเจนและต่อเนื่องสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะในระดับสูงได้

5.2 การสื่อสาร

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีม การประสานงาน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร งานวิจัยของ Scouting and Leadership Development Institute (2020) พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือมีพัฒนาการด้านการสื่อสารที่ดีขึ้น เนื่องจากพวกเขาได้รับโอกาสฝึกฝนการพูดในที่สาธารณะ การทำงานร่วมกับกลุ่ม และการใช้ภาษากายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Durlak, Weissberg, Dymnicki, Taylor, and Schellinger (2011) ยังชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในกลุ่มมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสื่อสาร การฟัง และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ศาสตร์พระราชาเน้นให้ประชาชนเรียนรู้การสื่อสารที่มีเป้าหมายชัดเจน มีเหตุผล และสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ด้านลูกเสือและยุวกาชาดได้เป็นอย่างดี แนวคิดเรื่อง "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2550) เน้นให้บุคคลสามารถสื่อสารและเข้าใจผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งก่อนที่จะทำการพัฒนา ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่อง Empathetic Communication ของ Rogers (1951) ที่ระบุว่า การสื่อสารที่ดีต้องมีความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะการสื่อสารจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ งานวิจัยของ Ericsson, Krampe, & Tesch-Römer (1993) สนับสนุนแนวคิด Deliberate

Practice ซึ่งระบุว่าการฝึกฝนที่มีเป้าหมายและได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญสามารถช่วยพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับการออกแบบกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกพูด ฟัง และนำเสนอข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barker & Gump (1964) ที่พบว่า การฝึกทักษะการพูดในกลุ่มช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ทักษะการสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต (Life Skills) ซึ่งจำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม ปัจจุบัน องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ระบุว่าการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไข ปัญหา ป้องกันความขัดแย้ง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

5.3 การทำงานเป็นทีม

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการทำงานเป็นทีมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์ พระราชามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่เน้น การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม งานวิจัยของ Wilson & Randall (2012) พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ค่ายฝึกอบรมและกิจกรรมกลางแจ้ง สามารถช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Durlak, Weissberg, & Pachan (2010) ระบุว่า การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ผ่านกิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เช่น การเป็นผู้นำกลุ่ม การเป็นผู้ประสานงาน หรือการเป็นผู้ปฏิบัติงาน ศาสตร์พระราชาเน้น ความสามัคคีและการพึ่งพาตนเองร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมได้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2550) ทรงมีแนวคิดเกี่ยวกับ "การพัฒนาจากฐานราก" ซึ่งหมายถึงการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักความพอเพียง ความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Belbin's Team Role Theory (1981) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อสมาชิกมีบทบาทที่แตกต่างกันและสามารถทำงานร่วมกันอย่างสมดุล การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมต้องอาศัยการฝึกฝนและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน งานวิจัยของ Tuckman (1965) ได้นำเสนอโมเดล "Four Stages of Team Development" ได้แก่ Forming, Storming, Norming, Performing ซึ่งอธิบายว่า ทีมที่มีประสิทธิภาพต้องผ่านกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่การทำความรู้จักกัน การจัดการความขัดแย้ง การสร้างความร่วมมือ ไปจนถึงการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Johnson and Johnson (2009) ยังระบุว่า การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย Positive Interdependence หรือการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการร่วมมือและพึ่งพากันในชุมชน ทักษะการทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018) ซึ่งจำเป็นสำหรับทั้งการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคม ผลการวิจัยของ World Economic Forum (2020) พบว่า ความสามารถในการทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งใน 10 ทักษะสำคัญของแรงงานในอนาคต จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมลูกเสือและ

ยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชามีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกฝนการแบ่งหน้าที่ และพัฒนาความสามัคคีในกลุ่ม

5.4 การตัดสินใจ

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชามีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี การตัดสินใจเป็นกระบวนการสำคัญของทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การพิจารณาข้อมูล และการเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต (WHO, 1997) กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกตัดสินใจผ่านสถานการณ์จำลอง เช่น การเดินทางไกล การตั้งแคมป์ และการทำภารกิจเป็นทีม งานวิจัยของ McGrath & MacMillan (2000) ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์จริงช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจได้ดี เนื่องจากผู้เรียนต้องเผชิญกับปัจจัยที่ซับซ้อน ต้องวิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นลักษณะของกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดที่เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ศาสตร์พระราชามีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ โดยเน้นหลัก “ความมีเหตุผล” (Reasonableness) ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2550) การตัดสินใจที่ดีต้องอาศัย เหตุผล ข้อมูลที่รอบด้าน และความรอบคอบ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถบูรณาการเข้ากับการจัดกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดได้ แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Tversky and Kahneman (1974) ซึ่งอธิบายว่า การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ ลดอคติ และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ การฝึกตัดสินใจผ่านกิจกรรมที่ใช้หลักการของศาสตร์พระราชาก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณที่ดีขึ้นและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ผ่าน การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและการสะสมประสบการณ์ งานวิจัยของ Kolb (1984) เกี่ยวกับ Experiential Learning Theory (ELT) ระบุว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง นอกจากนี้ Gigerenzer and Todd (1999) ยังพบว่า การพัฒนาทักษะการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจซ้ำๆ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมของลูกเสือและยุวกาชาดที่ให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจในการทำภารกิจและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ทักษะการตัดสินใจเป็นหนึ่งใน ทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (OECD, 2018) ซึ่งมีความสำคัญต่อทั้งการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคม งานวิจัยของ World Economic Forum (2020) พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเป็นหนึ่งในทักษะที่นายจ้างต้องการมากที่สุดในอนาคต ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักศาสตร์พระราชามีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการตัดสินใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ข้อมูล คิดอย่างเป็นระบบ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลภายใต้เงื่อนไขที่หลากหลาย

5.5 การบริหารจัดการเวลา

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการบริหารจัดการเวลาของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชามีส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเวลาให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี การบริหารจัดการเวลาเป็น ทักษะชีวิตที่จำเป็น สำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 (WHO, 1997) ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน วางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน Macan et al. (1990) พบว่า การบริหารจัดการเวลาที่ดีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการเรียนรู้ การทำงาน และความเครียดที่ลดลง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Britton and Tesser (1991) ระบุว่า นักศึกษาที่มีทักษะการบริหารเวลาที่ดีมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จทางการศึกษาและมีระดับความพึงพอใจในชีวิตที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในที่พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาทักษะการบริหารเวลาผ่านกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การทำภารกิจตามเวลาที่กำหนด เช่น การเดินทางไกล การสร้างค่ายพักแรม หรือการทำภารกิจกลุ่ม การจัดลำดับความสำคัญของงาน ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสม การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ในการทำกิจกรรมเป็นทีม แนวทางนี้สอดคล้องกับ Covey (1989) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการเวลาที่ดีต้องมีการวางแผนล่วงหน้า กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และปฏิบัติตามลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ผ่านกิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ศาสตร์พระราชานั้นหลัก “ความพอประมาณ” และ “การมีเหตุผล” ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเวลาได้ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “การวางแผนล่วงหน้า” และ “การทำทุกอย่างอย่างค่อยเป็นค่อยไป” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2550) หลักการนี้สนับสนุนการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเวลาของนักศึกษาในโครงการ โดยช่วยให้พวกเขาเรียนรู้ที่จะใช้เวลาอย่างมีคุณค่า และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น การบริหารจัดการเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จทางการศึกษาและความก้าวหน้าในอาชีพ (Claessens et al., 2007) งานวิจัยของ Zimmerman and Schunk (2011) พบว่า นักศึกษาที่สามารถจัดการเวลาได้ดีมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Aeon and Aguinis (2017) ยังระบุว่าการพัฒนาทักษะการบริหารเวลาส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและความเป็นผู้นำในอนาคต ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาทักษะนี้ผ่านกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดอาจช่วยเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสำหรับการใช้ชีวิตและทำงานในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

5.6 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบเชิงบวกของกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดที่ใช้แนวทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรพระราชในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษา

ระดับปริญญาตรี การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถ วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะความคิดเห็นจากข้อเท็จจริง และตัดสินใจโดยใช้เหตุผล (Facione, 2011) การพัฒนาทักษะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการทำงาน เนื่องจากช่วยให้บุคคลสามารถ แก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและตัดสินใจอย่างชาญฉลาด งานวิจัยของ Paul & Elder (2006) ระบุว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาได้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์ สถานการณ์ การตั้งคำถาม และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของกิจกรรม ลูกเสือและยุวกาชาด กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น การแก้ปัญหาผ่าน ประสบการณ์ตรง (Problem-Based Learning) และการทำกิจกรรมเป็นทีม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ วิเคราะห์สถานการณ์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ผ่านภารกิจต่าง ๆ เช่น การเดินทางไกล การวางแผน ทำอาหารในค่าย หรือการแก้ไขสถานการณ์จำลอง ฝึกการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลและเหตุผล เช่น การเลือกวิธี แก้ปัญหาในการกิจหรือการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วม ทีม ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการให้เหตุผลและการมองปัญหาจากหลายมุมมอง แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Brookfield (2012) ที่พบว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการทำงานเป็นทีมสามารถช่วยพัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศาสตร์พระราชาส่งเสริม แนวคิดการพึ่งพาตนเอง การมีเหตุผล และการพิจารณาผลกระทบของการตัดสินใจ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2550) จากแนวคิดเหล่านี้ นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพผ่านกิจกรรม ลูกเสือและยุวกาชาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Halpern (1998) ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Ennis (2018) ยังระบุว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพ โดยเฉพาะในสาขาที่ต้องการการวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างแม่นยำ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การบริหารจัดการ และการศึกษา

สรุป

คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักศึกษาหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลักสูตรพระราชาส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม อย่างรอบด้าน โดยช่วยเสริมสร้าง การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ การบริหาร จัดการเวลา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานใน อนาคต ดังนั้น การบูรณาการหลักสูตรพระราชากับกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดจึงเป็นแนวทางที่มี ประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาอย่างยั่งยืน.

6. ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่จำกัดเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ความหลากหลายของผู้เรียน

ระยะเวลาศึกษาที่ไม่ครอบคลุมผลลัพธ์ระยะยาว ความเฉพาะเจาะจงของเนื้อหาและบริบทในการประยุกต์ใช้ ศาสตร์พระราชา และข้อจำกัดของเครื่องมือวัดที่อาจไม่สะท้อนพฤติกรรมจริงได้อย่างครบถ้วน

7. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

6.1 การศึกษาควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมกลุ่มนักศึกษาจากสาขาวิชาอื่น ๆ หรือจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และตรวจสอบความสามารถในการพัฒนาทักษะทางสังคมในบริบทที่หลากหลาย

6.2 การติดตามผลระยะยาว: ควรมีการติดตามผลการพัฒนาในระยะยาวหลังการทดลอง เพื่อดูผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อทักษะทางสังคมของนักศึกษาในระยะเวลาต่อเนื่องและทดสอบว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการทดลองยังคงอยู่หรือไม่

8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะชีวิตของนักศึกษาผ่านกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดตามหลัก ศาสตร์พระราชา ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจ การทำงานเป็น ทีม และการบริหารจัดการเวลา โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมเหล่านี้ ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการลูกเสือ. (2561). *คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การลูกเสือ.
- กองกิจการลูกเสือและยุวกาชาด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทองดี พรมสุวรรณ. (2565). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนผ่านกิจกรรมลูกเสือในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 19(3), 45–58.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. (2552). *หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิชัยพัฒนา.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2561). *คู่มือการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: พรินท์เทค เทคโนโลยี.
- เฉลิมชัย ยอดแก้ว. (2563ก). การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต. *วารสารการศึกษาเพื่อการพัฒนา*, 12(1), 55–70.
- เฉลิมชัย ยอดแก้ว. (2563ข). การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 15(1), 89–100.
- Aeon, B., & Aguinis, H. (2017). It's about time: New perspectives and insights on time

- management. *Academy of Management Perspectives*, 31(4), 309–330.
- Baker, M., & Fraser, C. (2005). Facilitating learning in problem-based settings. *Educational Psychology Review*, 17(1), 47–63.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Barrows, H. S. (1986). A taxonomy of problem-based learning methods. *Medical Education*, 20(6), 481–486.
- Barker, R. G., & Gump, P. V. (1964). *Big school, small school: High school size and student behavior*. New York: Stanford University Press.
- Belbin, R. M. (1981). *Management teams: Why they succeed or fail*. New York: Butterworth-Heinemann.
- Britton, B. K., & Tesser, A. (1991). Effects of time-management practices on college grades. *Journal of Educational Psychology*, 83(3), 405–410.
- Brookfield, S. D. (2012). *Teaching for critical thinking: Tools and techniques to help students question their assumptions*. New York: Jossey-Bass.
- Claessens, B. J., van Eerde, W., Rutte, C. G., & Roe, R. A. (2007). A review of the time management literature. *Personnel Review*, 36(2), 255–276.
- Covey, S. R. (1989). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Free Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., & Pachan, M. (2010). A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents. *American Journal of Community Psychology*, 45(3–4), 294–309.
- Ennis, R. H. (2018). Critical thinking across the curriculum: A vision. *Topoi*, 37(1), 165–184.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363–406.
- Facione, P. A. (2011). *Think critically*. New York: Pearson.
- Gigerenzer, G., & Todd, P. M. (1999). *Simple heuristics that make us smart*. New York: Oxford University Press.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York:

- Bantam Books.
- Halpern, D. F. (1998). Teaching critical thinking for transfer across domains. *American Psychologist*, 53(4), 449–455.
- Huffman, D., & Skoglund, T. (2018). Problem-solving skills and experiential learning. *Journal of Applied Psychology*, 105(2), 289–301.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). *Joining together: Group theory and group skills*. New York: Pearson.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Macan, T. H., Shahani, C., Dipboye, R. L., & Phillips, A. P. (1990). College students' time management: Correlations with academic performance and stress. *Journal of Educational Psychology*, 82(4), 760–768.
- McGrath, R. G., & MacMillan, I. C. (2000). *The entrepreneurial mindset: Strategies for continuously creating opportunity in an age of uncertainty*. New York: Harvard Business Press.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Paris: OECD Publishing.
- Paul, R., & Elder, L. (2006). *Critical thinking: Learn the tools the best thinkers use*. New York: Pearson.
- Rogers, C. R. (1951). *Client-centered therapy: Its current practice, implications, and theory*. Boston: Houghton Mifflin.
- Scouting and Leadership Development Institute. (2020). The effects of scouting activities on leadership and communication skills. *Journal of Youth Development*, 35(2), 15–29.
- Smith, T., & Fey, R. (2000). Teamwork training and social skills development. *Journal of Social Psychology*, 140(2), 273–285.
- Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6), 384–399.
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science*, 185(4157), 1124–1131.
- United Nations. (2024, December 12). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

- Wilson, J. R., & Randall, L. R. (2012). The impact of team-based learning on students' collaborative skills. *Journal of Educational Psychology*, 104(3), 577–590.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. Geneva: World Economic Forum.
- WHO (World Health Organization). (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools*. Geneva: WHO.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2011). *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives*. New York: Routledge.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี

Development of Academic Achievement in the Thai Language Learning Subject: Diphthongs, Using the Cooperative Learning Process with the STAD Technique for Grade 6 Students at Bangkokthonburi Demonstration School

อรสา นพพันธ์¹, กัญญภัทร หุ่นสุวรรณ², นันทวัฒน์ ภัทรกรนนท์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Orrasa Noppan¹, Kannaphat Hunsuwan², Nantawat Pattaragoranan³

^{1,2,3}Bangkok Thonburi University, Bangkok, Thailand

✉: ¹orrasanoppan28@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 10 April 2025; Revised: 19 April 2025; Accepted: 10 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนจำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคุณภาพความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ มีค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) ตั้งแต่ 0.66-1.00 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) ทุกข้อ 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.78 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 82.86 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 70 ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ และความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.86, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิค STAD

Abstract

This research aims to 1) study academic achievement, 2) academic progress, and 3) study satisfaction. of 6th grade students at Bangkokthonburi Demonstration School towards learning management using the cooperative learning process using the STAD technique to meet the criteria of 70 percent. It is quasi-experimental research. The sample group consisted of 14 students. The tools used were: 1) a student-centered learning management plan using the STAD collaborative learning process with the highest level of quality and appropriateness. 2) Test to measure academic achievement in the Thai language learning subject group. About diphthongs There is consistency between the objectives and questions (IOC) ranging from 0.66-1.00 and 3) a questionnaire on student satisfaction with learning management using the cooperative learning process using the STAD technique. It has the highest level of quality and appropriateness. 2) A test to measure learning achievement in the Thai language learning subject group. About diphthongs There is a value of consistency between objectives and questions (IOC) ranging from 0.66-1.00 and 3) The student satisfaction questionnaire regarding learning management using the STAD collaborative learning process has a consistent value between the objective and the questions (IOC) for every item of 1.00 and a confidence value (α) of 0.78. The results of the research found that academic achievement after studying Accounting for 82.86 percent, higher than the set criteria of 70 percent, students' academic progress passed the criteria and was in line with the set assumptions. and student satisfaction was at the highest level ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.32)

Keywords: Academic achievement, cooperative learning, STAD techniques

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 เพิ่มเติมด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ปรับปรุงฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพรวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม และสาระการเรียนรู้เป็นการกำหนดองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 10) การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาหลายอย่างสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2562 : 6) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ จึงควรที่จะพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งวิชาภาษาไทย

การเรียนรู้ภาษาไทยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษา และการสื่อสารของนักเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ต้องเสริมสร้างพื้นฐานความเข้าใจในหลักภาษาให้ถูกต้อง

สื่อสารได้ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) วิชาภาษาไทยเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช และได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37) โดยต้องจัดการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนทักษะทั้ง 5 คือ การฟัง การพูด การดู การอ่าน และการเขียน ผู้เรียนต้องได้รับการเรียนรู้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้จนเกิดความชำนาญ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1) หนึ่งในหัวข้อสำคัญของหลักไวยากรณ์ไทยคือ "คำควบกล้ำ" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการออกเสียงและการเขียนที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพื้นฐานพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มักประสบปัญหาในการใช้คำควบกล้ำอย่างไม่ถูกต้อง ทั้งในด้านการออกเสียง และการสะกดคำ (ส่วนงานวิชาการโรงเรียนสาธิตกรุงเทพบุรี, 2567)

จากผลการวิจัยในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพบุรี โดยใช้ผลการสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย พบว่า จากนักเรียนทั้งหมด จำนวน 14 คน สามารถทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 โดยรวมมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความสับสน และไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์นั้น สาเหตุของปัญหาที่พบอาจมาจากหลายสาเหตุนอกเหนือจากอิทธิพลของภาษาถิ่นที่คุ้นชินแล้วยังพบว่าส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากพอ ขาดเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ และไม่มีแรงผลักดันในการทำแบบทดสอบ เป็นผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยลดลง และส่งผลให้ พัฒนาการความก้าวหน้าทางการเรียนในรายวิชาต่างๆ ของนักเรียนลดลงตามไปด้วย (ส่วนงานวิชาการโรงเรียนสาธิตกรุงเทพบุรี, 2567)

การสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยาย และการท่องจำเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ "การเรียนรู้แบบร่วมมือ" (Cooperative Learning) จึงได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษสมัยใหม่ เนื่องจากช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และพัฒนาทักษะทางสังคมไปพร้อมกัน (Slavin, 1995) เทคนิคหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายคือ STAD (Student Teams-Achievement Divisions) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือกัน และแข่งขันกันในลักษณะที่เป็นมิตร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Slavin, 2014) การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จเน้นการให้ความช่วยเหลือในทีมมากกว่าแข่งขันตัวต่อตัว ใช้การทดสอบสั้น ๆ ถ้าจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้อาจช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝน และพัฒนาทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นการแก้ปัญหา การตัดสินใจการ

แสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกัน และกัน และการสื่อความหมายดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อม ๆ กับการพัฒนาความตื่นตัวความรู้ และความสามารถไปพร้อมกัน (จำนง กรุพิมาย, 2559 : 3) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีริวิชญ์ บุญส่ง ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสังคมไทย ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี โดยแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกันในการเรียนรู้ สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยกันเรียนรู้ตามภารกิจของงานส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เสริมสร้างกำลังใจที่ดีต่อกัน และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (วีริวิชญ์ บุญส่ง. 2565)

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี เพื่อยกระดับผลการเรียนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยจะทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการใช้เทคนิคดังกล่าว เพื่อศึกษาว่าเทคนิคนี้สามารถช่วยพัฒนาทักษะของนักเรียนในการเรียนรู้เรื่องคำควบกล้ำในระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70

2.2 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ด้วยวิธีการใช้กลุ่มทดลองกลุ่ม

เดี่ยว วัดผลก่อน และหลังการทดลอง (Best & Kahn, 2006 : 178) ทำการศึกษาวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยได้รับการอนุมัติจากโรงเรียนให้สามารถทำวิจัยได้ มีการแจ้งให้กลุ่มทดลอง และผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ผลการทดลอง ซึ่งจะอภิปรายผลในภาพรวม และไม่เก็บข้อมูลที่ระบุตัวตนได้ ผู้เข้าร่วมการทดลองมีสิทธิในการให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือออกการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยที่ไม่ต้องแจ้งเหตุผลให้ทราบ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 คน ได้มาโดยวิธีเจาะจง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ประกอบด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน รวมระยะเวลา 8 ชั่วโมง หาคุณภาพโดยวิธีให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เทียบเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท Likert คุณภาพที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า มีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80)

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำควบกล้ำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว จำนวน 30 ข้อ หาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่า ทุกข้อคำถามได้ค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.66 - 1.00 ใช้ได้

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเทียบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดความหมายของแต่ละระดับคะแนน คือ คะแนน 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด คะแนน 4 หมายถึง พึงพอใจมาก คะแนน 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง คะแนน 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย คะแนน 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด หาคุณภาพโดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ทุกข้อคำถามได้ค่าความสอดคล้อง 1.00 จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ.2555 : 98) พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ เท่ากับ 0.78

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ได้ขออนุญาตเข้าทำการเก็บการทดลองจากคณะศึกษาศาสตร์ ทำความเข้าใจกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างถึงวิธีการ

ดำเนินการทดลอง จุดประสงค์การทดลอง และวิธีการประเมินผลการเรียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อเก็บข้อมูลคะแนนก่อนเรียน ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 เรื่องในหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับที่กำหนดไว้ จากนั้นเก็บคะแนนระหว่างทำการทดลองของนักเรียนทุกชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ทุกแผนแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลคะแนนหลังเรียน และให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

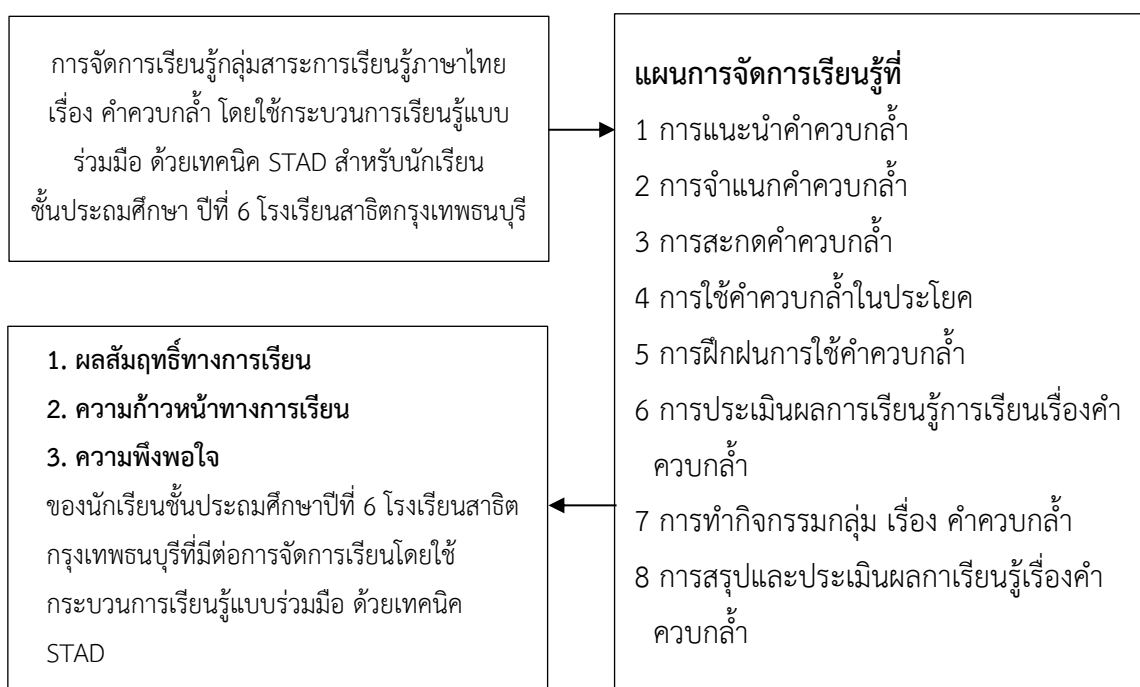
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลแล้ว จึงได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี วิเคราะห์โดยใช้สูตรการหาความก้าวหน้าตามวิธี Normalized Gain (Hake, 1998: 64)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สามารถอธิบายสรุปวิธีดำเนินการวิจัยทั้งทดลองด้วยวิธีการใช้กลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อน และหลังการทดลอง ประยุกต์ตามแนวคิดของ Best & Kahn (2006 : 178) ได้ดังรูปภาพกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 70 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนทั้ง 14 คนปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี

N = 14

คะแนน (30)	ก่อนเรียน	หลังเรียน
รวม	216	348
เฉลี่ย	15.43	24.86
ร้อยละ	51.00	82.86
S.D.	2.82	2.93

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.43 คิดเป็นร้อยละ 51 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.86 คิดเป็นร้อยละ 82.86 เมื่อเทียบสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้คือผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า มีค่ามากกว่าเกณฑ์

4.2 ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนทั้ง 14 คน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความก้าวหน้าทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี

N = 14

ผลรวมคะแนน		ความก้าวหน้าทางการเรียน	แปลผล
ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน		
216	348	0.6470	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ความก้าวหน้าทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพธนบุรี มีความก้าวหน้าทางการ

เรียนเท่ากับ 0.6470 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.70 ผ่านเกณฑ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD เมื่อดำเนินการเรียนรู้จนครบทั้ง 8 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD N = 14

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการนำเสนอเนื้อหาความรู้ใหม่	4.80	0.52	มากที่สุด
2. ด้านการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม	4.91	0.29	มากที่สุด
3. ด้านการทดสอบย่อย	4.90	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการตรวจสอบผลคะแนน	4.85	0.61	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินผลการทำงานกลุ่ม	4.86	0.36	มากที่สุด
รวม	4.86	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง คำควบกล้ำ ด้วยเทคนิค STAD โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.86, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านในภาพรวมเรียงลำดับจากมากไปน้อย มากที่สุด คือ ด้านปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ด้านการทดสอบย่อย ด้านการประเมินผลการทำงานกลุ่ม ด้านการตรวจสอบผลคะแนน และ และสุดท้าย คือ ด้านการนำเสนอเนื้อหาความรู้ใหม่

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพมหานคร หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.86 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.86 มีค่ามากกว่าเกณฑ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนดีขึ้น จากผลการทดลองและสังเกตพฤติกรรมของผู้วิจัยต่อจำนวนประชากรที่ทำการศึกษา เห็นได้อย่าง ชัดเจนว่า

ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นเต้น และสนใจใคร่รู้ในการฝึกทักษะต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การอ่าน การเขียน สะกด คำควบกล้ำ หรือ การร่วมกันคิด วิเคราะห์ บริหาร หรือ ภายในกลุ่ม เป็นการ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ ที่มุ่งเน้น สร้างความร่วมมือ ให้กับผู้ กับ ผู้เรียน แต่ละกลุ่ม นักเรียน เก่ง มี โอกาส ได้ ช่วย ฝึกฝน นักเรียน อ่อน มี โอกาส ได้ ฝึกฝน และ พัฒนา จน นักเรียน เก่ง โดย ที่ ทุกคน ต่าง ได้รับการ พัฒนา ไป พร้อม ๆ กัน ซึ่ง อาจ นับ ว่า เป็น ส่วน สำคัญ ที่ ทำให้ ผู้เรียน มี คะแนน จากการ ทำ แบบทดสอบ วัดผล ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน หลัง เรียน สูง กว่า ก่อน เรียน อย่าง เห็น ได้ ชัด สะท้อน ให้ เห็น ถึง แนว ทาง การ นำ วิธี การ จัด การ เรียน รู้ แบบ ร่วม มือ เทคนิค STAD มา ใช้ ใน การ จัด การ เรียน การ สอน ซึ่ง สามารถ พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน ได้ หลาก หลาย วิชา ส่งผล ต่อ การ เรียน รู้ ใน ระยะ ยาว สอดคล้อง กับ งาน วิจัย ของ จุฑารัตน์ อ่อนพิสมัย ได้ ศึกษา การ พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน ภาษา ไทย เรื่อง มาตรา ตัวสะกด ไม่ ตรง ตาม มาตรา โดย ใช้ แบบ ฝึก ทักษะ สำหรับ เรียน ชั้น ประถม ศึกษา ปี ที่ 2 โรงเรียน บ้าน ห้วย เตื่อ พบ ว่า ผล การ เปรียบ เทียบ ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน ภาษา ไทย เรื่อง คำควบกล้ำแท้ โดยใช้ แบบ ฝึก ทักษะ ของ นักเรียน ชั้น ประถม ศึกษา ปี ที่ 2 โรงเรียน บ้าน ห้วย เตื่อ หลัง เรียน มี ค่า เฉลี่ย สูง กว่า ก่อน เรียน อย่าง มี นัย สำคัญ ทาง สถิติ ที่ ระดับ 0.50 ความ พึง พอใจ ของ นักเรียน ชั้น ประถม ศึกษา ปี ที่ 5 ที่มี ต่อ กิจกรรม การ เรียน รู้ มี ค่า เฉลี่ย ใน ระดับ มาก ที่ สุด (จุฑารัตน์ อ่อนพิสมัย, 2565)

2. ความก้าวหน้า ทาง การเรียน กลุ่ม สาระ การ เรียน รู้ ภาษา ไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้ กระบวนการ เรียน รู้ แบบ ร่วม มือ ด้วย เทคนิค STAD ของ นักเรียน ชั้น ประถม ศึกษา ปี ที่ 6 โรงเรียน สาธิต กรุงเทพมหานคร พบ ว่า นักเรียน จำนวน 14 คน มี ค่า ดัชนี ประสิทธิภาพ เท่า กับ 0.6470 ซึ่ง แสดง ว่า ผู้เรียน มีความ ก้าวหน้า ทาง การเรียน คิด เป็น ร้อย ละ 64.70 ทั้งนี้ เป็น เพราะ การ จัด การ เรียน รู้ โดยใช้ เทคนิค STAD แต่ละ ขั้นตอน ช่วย สร้าง บรรยากาศ ใน การ เรียน รู้ ที่ น่า สนใจ ให้ เกิด ขึ้น กับ ผู้เรียน โดย ที่ ผู้เรียน มี โอกาส ใน การ แสดง ออก ทาง การ พูด การ คิด และการ ลง มือ ทำ ด้วย ตัว ของ ผู้เรียน เอง ทั้ง นักเรียน เก่ง และ นักเรียน อ่อน ใน แต่ละ กลุ่ม ต่าง ก็ มี บทบาท สำคัญ ใน การ ช่วย กัน พัฒนา คะแนน พื้นฐาน ของ กลุ่ม โดยมี ราง วาล เป็น เป้าหมาย และ แรงจูงใจ ที่ สำคัญ ร่วม กัน ส่งผล ให้ นักเรียน ทุกคน เกิด ความ มุ่งมั่น ตั้งใจ และ สนใจ ใน การ ทำ กิจกรรม ที่ ได้รับ มอบหมาย ร่วม กัน มาก ขึ้น ซึ่ง สอดคล้อง กับ งาน วิจัย ของ วีริชัญญ์ บุญส่ง ได้ ศึกษา การ พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน เรื่อง สังคม ไทย ด้วย การ เรียน รู้ แบบ ร่วม มือ ด้วย เทคนิค STAD สำหรับ นักเรียน ระดับ ชั้น มัธยมศึกษา ปี ที่ 3 โรงเรียน อินทร์บุรี โดย แบ่ง ผู้เรียน ที่ มีความ สามารถ ต่าง กัน ทำงาน ร่วม กัน ช่วย เหลือ ซึ่ง กัน และ กัน ร่วม กัน ระดม ความคิด แลก เปลี่ยน ความคิด เห็น ซึ่ง กัน และ กัน ใน การ เรียน รู้ สมาชิก ทุกคน มี บทบาท หน้าที่ เพื่อ ช่วย กัน เรียน รู้ ตาม ภารกิจ ของ งาน ส่งผล ให้ นักเรียน มี ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน สูง ขึ้น ผู้เรียน ได้ ช่วย เหลือ ซึ่ง กัน และ กัน เสริม กำลังใจ ที่ ดี ต่อ กัน และ สามารถ พัฒนา ผู้เรียน ให้ เป็น คน เก่ง คน ดี และ มีความ สุข ผล การ วิจัย พบ ว่า ผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน ของ นักเรียน หลัง เรียน สูง กว่า ก่อน เรียน อย่าง มี นัย สำคัญ ทาง สถิติ ที่ ระดับ .05 และความ พึง พอใจ ของ นักเรียน อยู่ ใน ระดับ มาก ที่ สุด (วีริชัญญ์ บุญส่ง, 2565)

3. ความพึงพอใจ ของ นักเรียน ชั้น ประถม ศึกษา ปี ที่ 6 โรงเรียน สาธิต กรุงเทพมหานคร ที่มี ต่อ จัด การ เรียน รู้ ราย วิชา ภาษา ไทย เรื่อง คำควบกล้ำ โดยใช้ เทคนิค STAD โดย ภาพ รวม อยู่ ใน ระดับ มาก ที่ สุด (ค่า เฉลี่ย

= 4.86, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้านในภาพรวมเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD มากที่สุด คือ ด้านการทดสอบย่อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.91 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนทุกคนได้ทราบถึงผลการประเมินหรือคะแนนพัฒนาการในการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้มีกำลังใจในการพัฒนาทักษะ และต่อยอดองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง คำควบกล้ำ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอ่านการออกเสียง การเขียน การทดสอบย่อย หรือแม้กระทั่งการร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม โดยอาศัยการเสริมแรงในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรางวัลของทีม คำชมเชย หรือชัยชนะของทีมผู้ชนะที่เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหา และอยากที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนเก่ง นักเรียนกลาง นักเรียนอ่อน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่แปลกใหม่ในการเรียน และสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นในลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรัตน์ ทิพย์จรัสเมธา และคณะ (2564 : 185) ได้วิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับเกมประกอบการสอน เรื่องกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนมหารณพาราม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมเกมประกอบการสอน เรื่องกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรบรรจุการเรียนรู้แบบร่วมมือ (เช่น STAD) ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการใช้เทคนิค STAD
3. ควรพัฒนาสื่อการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบ STAD

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรปรับปรุงและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
2. ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบทีม และให้ครูทำหน้าที่เป็นโค้ชมากกว่าผู้สอน
3. ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำเทคนิค STAD ไปใช้กับวิชาอื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
2. เปรียบเทียบเทคนิค STAD กับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมืออื่น ๆ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเทคนิค STAD เช่น บทบาทของครู หรือการใช้เทคโนโลยีร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา ลาตพรวา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มงานวิชาการโรงเรียนสาธิตกรุงเทพบุรี. (2567). *รายงานผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตกรุงเทพบุรี*.
- จุฑารัตน์ อ่อนพิสมัย และอรรณพษ์ ผิวเหลือง. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห้วยเตือ. *Journal of Applied Education*, 1(6), 41–48. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JAE/article/view/198>
- ธีรรัตน์ ทิพย์จรัสเมธา. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD ร่วมกับเกมประกอบการสอน เรื่อง กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนนพรัตนพาราม. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม*, 5(3), 185.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วีรวิทย์ บุญส่ง. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสังคมไทย ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(2), 33–46. <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.53>
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). *Research in education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hake, R. R. (1998). Interactive-engagement vs traditional methods: A six-thousand-student

survey of mechanics test data for introductory physics courses. *American Journal of Physics*, 61(1), 64–74.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Allyn & Bacon.

Slavin, R. E. (2014). *Educational psychology: Theory and practice* (10th ed.). Pearson.

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
**The Operation of Moral Schools Following the Guidelines of the
Yuvabadhana Foundation in Schools under the Satun Primary Educational
Service Area Office**

รอสีตะ บุเก็ม¹, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ประเทศไทย

Roseedah Bukem¹, Sajanun Kheowvongsri²

^{1,2}Hatyai University, Songkhla, Thailand

✉: roseedah.buk.010@hu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 12 April 2025; Revised: 26 April 2025; Accepted: 05 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, S.D. = 0.86) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 3) ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมพบว่า (1) ควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่อง (2) ควรมีการใช้แผนพัฒนาโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (3) ควรมีการเน้นย้ำเรื่องบทบาทและหน้าที่ของครูและบุคลากรและ ควรมีการนิเทศติดตามโครงการคุณธรรมภายในอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: โรงเรียนคุณธรรม, การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม, มูลนิธิยุวพัฒน์

Abstract

This research article aimed to 1) examine the level of implementation of the Moral School Program following the Yuvabadhana Foundation's guidelines in schools under the Satun Primary Educational Service Area Office. 2) compare the implementation based on gender, work experience, and school size. 3) gather recommendations for improving the program's implementation. A questionnaire, verified for reliability (Cronbach's Alpha = 0.98), was utilized for data collection. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The findings revealed that 1) the overall and aspect-specific implementation was at a moderate level ($\bar{x} = 3.14$, S.D. = 0.86), with the highest average in the area of raising awareness and acceptance. 2) statistically significant differences in implementation were found based on school size at the .001 level, while gender and work experience showed no significant differences. 3) key recommendations included conducting regular knowledge-sharing sessions, utilizing school development plans, emphasizing staff roles, and ensuring continuous internal supervision of the program.

Keyword: Moral school, The operation of Moral Schools, Yuvabadhana Foundation

1. บทนำ

คุณธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงตนในสังคมอย่างสงบสุข และท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์เยาวชนไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรม ค่านิยมที่ผิดเพี้ยน และความสับสนทางจริยธรรมมากขึ้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างบทบาทให้แข็งแกร่งขึ้น โดยมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นความรับผิดชอบ การรู้หน้าที่ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน

โครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” โดยมูลนิธิยุวพัฒน์ เป็นแนวทางสำคัญที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณธรรม ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงศึกษาธิการให้ขยายผลไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยหลักการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง 6) ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2564, น. 36-83) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ได้ตระหนักถึงความสำคัญว่าโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นโครงการที่ดี ต้องทำทันที ต้องทำพร้อมกัน ต้องทำทั้งหมด โดยมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบาย และมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมทั้งหมด ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา แต่ยังคงพบว่าการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์ขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมยังไม่ครบทุกโรงเรียน และผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลบางคน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง

มูลนิธิยุวพัฒน์ส่งผลให้การดำเนินงานของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ไม่ประสบผลสำเร็จและความยั่งยืนในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมไม่ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลกลุ่มงานนิเทศและติดตามผลการจัดการศึกษา, 2567)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาที่มุ่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลให้มีคุณภาพตามแนวทางของมูลนิธิยุวพัฒน์ ด้านการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของครูต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล ปีการศึกษา 2567 มีประชากรทั้งหมด จำนวน 1,559 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973, pp.727-728) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 318 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และกำหนดให้ข้อมูลแต่ละระดับโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) ของครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม

3. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ นิยามศัพท์เฉพาะ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ในเรื่องโรงเรียนคุณธรรม ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความเหมาะสมในการใช้ภาษา แล้วนำผลมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67–1.00
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
7. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงมาแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กลับกลุ่มครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.983
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ถึงผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เพื่อแนะนำตัวและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google form ผ่านทางระบบ My Office ของโรงเรียน และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. ผลการวิจัย

1. การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$, S.D. = 0.86) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ ($\bar{x} = 3.38$) รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมและรายด้าน

(n= 318)

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ	3.38	0.92	ปานกลาง
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	3.16	0.89	ปานกลาง
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	3.13	0.93	ปานกลาง
4. ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	3.10	0.95	ปานกลาง
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง	3.05	0.95	ปานกลาง
6. ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	3.01	0.96	ปานกลาง
รวม	3.14	0.93	ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศและประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2- 4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จำแนกตามตัวแปรเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	n=101		n=217			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ	3.48	0.82	3.42	0.76	0.63	0.10
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	3.22	0.81	3.14	0.81	0.82	0.88
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	3.15	0.85	3.12	0.87	0.34	0.66
4. ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน	3.09	0.89	3.10	0.90	-0.81	0.85
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการ เปลี่ยนแปลง	3.05	0.90	3.05	0.89	0.001	0.56
6. ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	2.99	0.94	3.01	0.89	-0.13	0.34
รวม	3.16	0.87	3.14	0.85	0.14	0.57

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามตัวแปร ประสิทธิภาพการทำงาน
โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=318)

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์	ประสบการณ์การทำงาน				t	Sig.
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป			
	n=160		n=158			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ	3.35	0.76	3.52	0.80	-1.85	0.30
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	3.11	0.82	3.21	0.80	-1.06	0.96
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	3.06	0.83	3.19	0.90	-1.32	0.14
4. ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	3.03	0.88	3.17	0.91	-1.46	0.27
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง	2.96	0.88	3.13	0.90	-1.71	0.43
6. ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	2.93	0.89	3.08	0.92	-1.48	0.50
รวม	3.07	0.84	3.22	0.87	-1.48	0.43

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=318)

การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์	แหล่ง ความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
1. ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ	ระหว่างกลุ่ม	2	26.85	13.43	***24.83	0.000
	ภายในกลุ่ม	315	170.34	0.54		
	รวม	317	197.19			
2. ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	ระหว่างกลุ่ม	2	9.66	4.83	***7.67	0.001
	ภายในกลุ่ม	315	198.44	0.63		
	รวม	317	208.10			
3. ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	20.63	10.31	***15.00	0.000
	ภายในกลุ่ม	315	216.56	0.69		
	รวม	317	237.19			

4. ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุ	ระหว่างกลุ่ม	2	15.05	7.53	***9.87	0.000
คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	ภายในกลุ่ม	315	240.21	0.76		
	รวม	317	255.27			
5. ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุ	ระหว่างกลุ่ม	2	14.49	7.25	***9.63	0.000
เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง	ภายในกลุ่ม	315	236.94	0.75		
	รวม	317	251.44			
6. ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อน	ระหว่างกลุ่ม	2	12.61	6.31	***7.98	0.000
โรงเรียนคุณธรรม	ภายในกลุ่ม	315	248.84	0.79		
	รวม	317	261.45			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	16.55	8.28	***12.50	0.000
	ภายในกลุ่ม	315	218.56	0.69		
	รวม	317	235.11			

*** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์

ด้านการดำเนินงาน	ข้อเสนอแนะสำคัญ
การสร้างการรับรู้และยอมรับ	เน้นบทบาทหน้าที่ของครู, ส่งเสริมประชาสัมพันธ์, ประชุมรับรู้ร่วมกัน
การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ	สร้างรุ่นต่อเนื่อง, ส่งเสริมอบรมพัฒนาตนเอง, ครูทุกคนมีส่วนร่วม
การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์	ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก, ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบ, กำหนดอัตลักษณ์ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมาย
การกำหนดวิธีการบรรลุอัตลักษณ์	ให้รางวัล, ประชาสัมพันธ์ผลงาน, บูรณาการในรายวิชา
การลงมือปฏิบัติ	ใช้แผนพัฒนาโรงเรียน, ทำงานเป็นทีม, ยึดหลักการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม
การสร้างกลไกขับเคลื่อน	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้, นิเทศติดตามต่อเนื่อง, ประชาสัมพันธ์ เครือข่าย

5. อภิปรายผล

1. การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล สพฐ. ที่รายงานว่ามีโรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จำนวนทั้งสิ้น 159 โรงเรียน แต่มีเพียง 16 โรงเรียนเท่านั้นที่ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 3 ดาว และ 22 โรงเรียนเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 2 ดาว ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครได้กำหนดไว้ สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนโครงการ คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงนโยบายจากต้นสังกัดไปสู่ครูและนักเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เกรียงไกร ผาตธสง (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย แต่ละด้านพบว่า ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือด้านการวางแผนงานคุณธรรม ด้านปฏิบัติงานตามแผน และด้านการติดตามการนิเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมได้เพียงผู้เดียว ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การบริหารโรงเรียนคุณธรรมดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย ส่วนรายด้านผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ยังไม่สามารถถ่ายทอดแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรมไปยังบุคลากรและขาดแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินงาน เพราะหลักการแรก คือหลักการทำทั้งโรงเรียน ดังนั้นจำเป็นต้องให้ทุกคนรับรู้ เข้าใจ และยอมรับ หลักการและกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กระจ่างชัด สอดคล้องกับ สถาบันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวพัฒน์ (2564) ที่ระบุว่า การสร้างการรับรู้ เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวพัฒน์ ต้องทำทั้งโรงเรียน ดังนั้น จำเป็น ต้องให้ทุกคนเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ความสำเร็จของโรงเรียนคุณธรรมต้องอาศัยการสื่อสารและการสร้างการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากแม้ว่าทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครจะเป็นโรงเรียนคุณธรรม มีการคัดเลือกครูและนักเรียนแกนนำ และส่งเสริมสนับสนุนในระดับหนึ่ง แต่บางโรงเรียนไม่ได้รับการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรมเลย ส่งผลให้บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินงาน ทำนองเดียวกับงานวิจัยของ โนโรยดา มามะ (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) พบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัญหาในการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือโรงเรียนประสบปัญหาบุคลากรขาดความตระหนัก ขาดความร่วมมือ และขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่ยอมรับว่าตนเองมี

ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเป็นอย่างดี แต่ในทางปฏิบัติเกิดช่องว่างขึ้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม และโรงเรียนชาดการนิเทศติดตามภายใน อีกทั้งขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาแกนนำ

1.3 ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหาร ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ กล่าวคือบางโรงเรียน ผู้บริหารเป็นคนกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ขึ้นมาเอง หรือกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ขึ้นมาก่อน โดยไม่ผ่านหลักการท่าจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งจะต้องกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มนักเรียนเป็นลำดับแรกไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารแบบบนลงล่าง (Top-down) ของ Elmore (Elmore, 1979) ที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและกระบวนการโดยตรงจากส่วนบนของโครงสร้างองค์กร และคาดหวังให้ระดับล่างดำเนินการตาม แนวทางดังกล่าวอาจทำให้เกิดความไม่ตรงกันระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ เนื่องจากขาดการรับรู้และความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยเฉพาะครูในฐานะผู้ขับเคลื่อนกิจกรรม และนักเรียนในฐานะกลุ่มเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.4 ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารและครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการคุณธรรม บางโรงเรียนมีเฉพาะโครงการคุณธรรมของห้องเรียน แต่ไม่มีโครงการคุณธรรมของครูหรือผู้บริหาร หรือมีโครงการคุณธรรมของนักเรียนแต่ นักเรียนไม่ได้คิดเอง ไม่ได้ลงมือทำเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีรักษ์ เรืองรัตน์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 12 พบว่า 1) สภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการคุณธรรม สพฐ.เป็นไปตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยให้โรงเรียนแต่ละแห่งต้องวิเคราะห์คุณธรรม อัตลักษณ์ของตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม 2) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ ประเด็นที่ 2 การสร้างครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ประเด็นที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ประเด็นที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ประเด็นที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงและประเด็นที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม

1.5 ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีการนำหลักการทรงงานของรัชกาลที่ 9 มาเป็นหลักคิดในการปฏิบัติงาน แต่ยังไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและแผนปฏิบัติการ หรือมีการจัดทำแต่ไม่ปฏิบัติตามแผน และไม่นำมาเป็นเครื่องมือในการกำกับกับการปฏิบัติงาน และสาเหตุที่สำคัญอีก

ประการหนึ่ง คือ โรงเรียนไม่ได้นำหลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ให้ครบถ้วนทุกหลักการ สอดคล้องกับ สภา ผ่องอุบล (2556) ได้กล่าวว่า การวางแผนงานคุณธรรม หรือแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง การกำหนดขอบข่ายการพัฒนา สำนวญวิเคราะห์และจัดลำดับ ปัญหาและความต้องการ กำหนดเป้าหมายและ วิธีดำเนินการ จัดทำแผนงานโครงการงบประมาณ จัดเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและกำหนดผลที่ คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริหารโรงเรียนจาก การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

1.6 ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครู ขาดการนิเทศภายในเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ คณะทำงานไม่ได้ถอดบทเรียนและสรุปเป็นบทเรียนที่ได้จากความสำเร็จหรือความ ผิดพลาดในการทำงานและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และไม่มีการสร้างเครือข่าย โรงเรียนคุณธรรมกับโรงเรียนใกล้เคียงหรือโรงเรียนในเครือข่ายที่สนใจจะพัฒนางานคุณธรรมด้วยกัน สอดคล้องกับ วีระยุทธ ชาศะกาญจน์ (2552) ได้กล่าวว่า การติดตาม นิเทศงาน หมายถึง ขั้นตอนการ เปรียบเทียบผลการแก้ปัญหาที่ได้จากการตรวจสอบแล้ว หากผลเป็นไปตามมาตรฐานก็กำหนดเป็นมาตรฐาน เพื่อยึดถือเป็นแนวทาง ปฏิบัติต่อไป หากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นให้ปฏิบัติ และแก้ไขตามลักษณะที่ค้นพบ

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เพศ พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตาม แนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร มีการปฏิบัติต่อครูผู้สอนอย่าง เสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดเพศ ทุกคนต่างก็ได้รับความรู้ในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม และ เปิดโอกาสให้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม ร่วมกันทุกด้าน จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ไม่แตกต่าง กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธราภรณ์ ดวงตา (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 พบว่า การ เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ โดยผู้บริหารและครู ผู้รับผิดชอบที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพการ ดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมมุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มกำลัง ความสามารถ จึงทำให้เพศไม่ส่งผลต่อการดำเนินการโรงเรียนคุณธรรม

2.2 ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ เป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแม้ว่าครูที่มีประสบการณ์ต่างกันจะมีมุมมองที่หลากหลาย แต่ก็มีความ คิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมไปในทิศทางเดียวกันให้ความสำคัญกับทุกด้าน ประกอบกับ

ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และมีการมอบหมายงานเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของนารี จันคง (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมในลักษณะเดียวกันที่เห็นความสำคัญของทุกด้าน

2.3 ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ถึงแม้ว่าจะมีขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันแต่การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษาเท่านั้น หากแต่ยัง ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานอีกหลายมิติ เช่น จำนวนบุคลากร สภาพแวดล้อมของโรงเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีข้อจำกัดในการบริหารงานบุคคลตามขนาดของสถานศึกษาจึงไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานเพราะบุคลากรที่มีจะสามารถประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิราณี ฤทธิเดช (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 4 พบว่า ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีการพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 4 ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

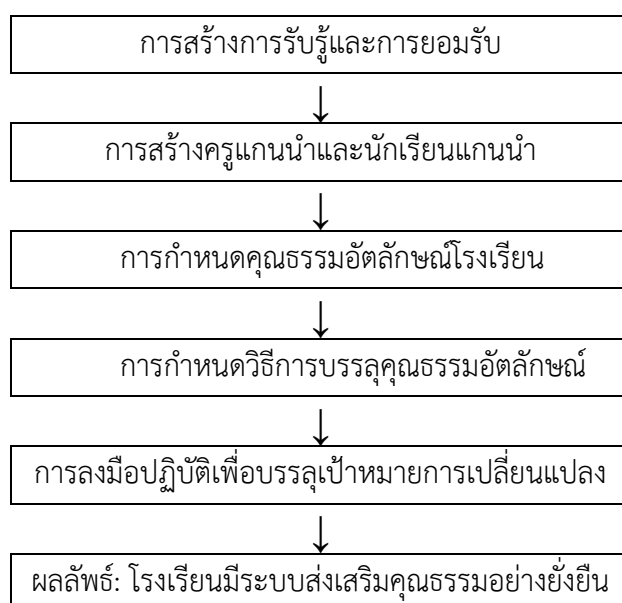
3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุดคือควร มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ควรมีการใช้แผนพัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติการในการปฏิบัติงานและควรมีการประชาสัมพันธ์ขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสุดท้ายคือ ควรมีการเน้นย้ำเรื่องบทบาทและหน้าที่ของครูและบุคลากรและ ควรมีการนิเทศติดตามโครงการคุณธรรมภายในอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมต้องการการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นอกจากนั้นการนำแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและแผนปฏิบัติการมาใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการกำกับติดตามการปฏิบัติงานช่วยให้ทุกคนรับรู้รายละเอียดและประสานความร่วมมือกันให้งานแล้วเสร็จ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์ก็จะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ การนิเทศติดตามช่วยให้โรงเรียนมั่นใจว่าโครงการดำเนินไปตามเป้าหมาย และการเน้นย้ำบทบาทของครูอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ให้กำลังใจกันช่วยลดอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธศรี อธิสิทธิ์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สภฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร พบว่า สภาพปัญหาในการพัฒนา โครงการโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างการรับรู้ และยอมรับ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุ เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง และ 6) ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยผู้บริหารเป็นผู้มี บทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การนำแผนการไปปฏิบัติการนิเทศติดตามและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่มีระดับต่ำสุด เพื่อให้โรงเรียนมีการนำผลการ ดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไปอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้บริหาร ครูและนักเรียน จะต้องมีการ ปฏิบัติตามแผนงานตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสร้างกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีการวัดผล และประเมินผล กำกับ นิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง
2. โรงเรียนควรใช้ข้อมูลและผลการประเมินในการปรับปรุงโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้มี ประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันทุกฝ่าย และใช้กิจกรรมเป็นกลไกหลักในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ตามโมเดลโมเดลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมในบริบทจังหวัดสกล

รูปภาพที่ 1 โมเดลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมในบริบทจังหวัดสกล

3. โรงเรียนควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนแกนนำ ถอดบทเรียน และนำไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดความยั่งยืน โดยสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติการ ติดตามนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกฝ่าย นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลพฤติกรรมนักเรียน และประชาสัมพันธ์ขยายผลสู่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวพัฒน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ด้วยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) รวมทั้งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้สามารถแก้ไข ปรับปรุงการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้สอดคล้องตามบริบทพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2567, จาก https://www.petburi.go.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=550:-2559&catid=37:2012-11-08-09-01-22
- เกรียงไกร ผาติโสสง. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- นารี จันคง. (2564). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- นิรินทร์ วิทยาเกียรติเลิศ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์). วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 7(1), 214–224. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/229621/156245>

- โนรธายดา มามะ. (2562). การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาธศรั อธิสิทธิ์. (2563). การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- ภัทรภรณ์ ดวงตา. (2563). สภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- ศรัทธา เรืองรัตน์. (2563). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- ศิราณี ฤทธิเดช. (2565). การพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2567, จาก https://www.petburi.go.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=550:-2559&catid=37:2012-11-08-09-01-22
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.sesao.go.th/news_form3
- สถาบันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวพัฒน์. (2564). หลักการและกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม “4+6 โมเดล” (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย. (2558). บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนกลุ่มศรีรัตนฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 2(2), 50–70.
- สุภา ผ่องอุบล. (2556). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

วีระยุทธ ชატะกาญจน์. (2552). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: วี พรินท์.

Elmore, R. F. (1979, December). Backward mapping: Implementation research and policy decisions. *Political Science Quarterly*, 94(4), 601–616.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed., pp. 727–728). New York: Harper & Row.

Developing Critical Thinking of Thai Primary School Learners: Applications and Implications

Supanan Prommak¹, Kongkidakorn Boonchuay²

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thaksin University, Songkhla, Thailand

✉: kongkidakorn@tsu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 16 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 06 May 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

Although the literature on Thai learners' critical thinking abounds, little emphasis is placed on such development in Thai primary school learners. Cultivating the thinking in this group of learners is essential. Not only does it lay the foundation for lifelong learning and decision-making required for their personal and academic growth, but it is also a tool for them to effectively deal with information technology given that these days young learners, particularly young children, are claimed to quickly access various information technologies at their fingertips, whether through mobile phones, laptops, or different types of technological devices. This conceptual paper offers literature-based recommendations and applications for fostering critical thinking among Thai primary learners. It also argues that developing such thinking in these learners is needed through explicit and embedded instruction, questioning techniques, creating real-world stimulations, realising subjectivities, modelling, avoiding labelling their arguments as right or wrong, ICT, self-reflection, positive reinforcements, and Buddhist doctrine integration. Importantly, this can be processed by taking into account Thai culture and Thai Buddhism, both of which are considered influential factors for such development. In this paper, in addition to the application for critical thinking development for these learners being discussed, implications deemed helpful for those concerned will also be proposed.

Keywords: Critical Thinking, Primary Learners, Thai Buddhism, Thai learners, Thailand's Education

1. Introduction

Critical thinking is claimed to be an essential skill that enables learners to analyse information, make informed decisions, and solve problems effectively. Its significance is obvious, particularly in this information age, where knowledge and information are abundant through technologies. Many scholars advocate for this notion, arguing that learners' media and information literacy should be cultivated in tandem with their critical thinking skills, enabling them to appropriately assess data and avoid misinformation in the digital age (e.g., Brookfield, 2015; Hobbs, 2017; Levitin, 2016).

Nevertheless, people in general are not critical by nature, and most of them are prone to flawed reasoning (Halpern, 1998). Since critical thinking can be taught and learned (Cole & Margit, 2012), many educators believe that students of all ages can develop this skill. Here, young children are not an exception. Brookfield (2012, p.11) argues that this thinking "is not something that only happens when you reach a certain age", and there is no specific age when all children are ready for more advanced thinking. That is to say, Learners of early childhood education from as early as 3 years can learn to think critically (Hübscher et al., 2017). Developing such thinking in young children can be done by empowering them to think critically, pose questions, and formulate possible answers (Simister, 2004). Kennedy et al. (1991) surveyed the research literature and concluded that, although critical thinking ability appears to improve with age, even young children can benefit from the instruction of this thinking. Such learnability in young children suggests that primary school teachers should start by teaching young learners to think critically (Bailin et al., 1999).

In Thai educational contexts, there is plenty of research on critical thinking development in learners. Most of the research has been conducted with high school learners (e.g., Changwong et al., 2018; Chantarasombat & Meekhamtong, 2020; Rumpagaporn & Darmawan, 2007) and with university learners (e.g., Buranapatana, 2006; Ploysangwal, 2018; Ruengkul, 2020). Nevertheless, despite abundant research, little has been done with Thai primary school learners. Some being found are, for example, Dewi et al.'s study (2020) that assesses Thailand primary school learners' critical thinking skills in mathematics education and the study conducted by Boonsathirakul and Kerdsonboon (2023) that synthesises critical thinking research of basic education level learners using meta-analysis in Thailand from 2010 to 2021. Such absence may result in a lack of knowledge guiding the application of critical thinking cultivation of such learners in the existing literature. This paper reviews existing literature on this cultivation in different educational settings, relates it to Thai primary schools, and suggests practical applications and implications for interested parties.

2. Definitions of Critical Thinking

Critical thinking is largely recognised as a fundamental competence which improves decision-making and problem-solving in various disciplines and daily situations. It has been defined in several ways, but a consensus implies a disciplined approach to such cognitive skills as analysing, assessing, and synthesising information. Facione (2000) articulates critical thinking as an essential competence which allows individuals to reason with logic and reflection. Reasoning as an essential component of critical thinking is also highlighted by Ennis (1993) who claims that such thinking implies reasoning on what to believe or do, which requires evaluating the credibility and the relevance of the information to be accomplished. McPeck's notion (2016) is in line with those of Ennis and Facione, adding that critical thinking is also an independent thought, rather than merely taking facts at face value. McPeck clarifies that independent thinkers do not simply absorb information passively; they actively engage with ideas, challenge biases, and seek logical consistency. The thinkers, McPeck maintains, assess different viewpoints, identify logical fallacies, and make informed decisions based on facts rather than emotions or societal pressures. This implies that critical thinking involves cognitive processes and critical thinkers' self-reliance rather than relying solely on external influences. Halpern (2013) likewise notes this point and emphasises that this self-decision-making requires critical thinkers' metacognition: they must be aware of their own thoughts and biases. For Halpern, self-thinking needs self-awareness as the latter helps the thinkers become more able to recognise situational nuances and implications of various choices.

Nevertheless, critical thinking involves not only cognitive skills but also affective

dispositions. Both are intrinsically linked and equally important (Facione, 2000; Paul, 1990). Halpern (1998, p. 452) argues that “Some people may have excellent critical-thinking skills and may recognise when the skills are needed, but they also may choose not to engage in the effortful process of using them”. This suggests that cognitive abilities are rendered useless in the absence of dispositions. Facione (2000) defines critical thinking dispositions as the consistent internal motivations that influence an individual’s willingness to engage in **the** thinking, and these dispositions are considered to be changing attributes that, while stable, can be developed over time. Facione explores the empirical research findings that examine the possible relationship between critical thinking skills and the disposition to use those skills. He suggests that a positive correlation exists between one’s critical thinking abilities and their dispositions toward it.

According to Facione (1990, p.25), the Delphi Report reached a consensus among educational experts that critical thinking necessitates the following dispositions:

“inquisitiveness with regard to a wide range of issues, concern to become and remain generally well-informed: alertness to opportunities to use CT, trust in the processes of reasoned inquiry, self-confidence in one’s own ability to reason, open-mindedness regarding divergent world views, flexibility in considering alternatives and opinions, understanding of the opinions of other people, fair-mindedness in appraising reasoning, honesty in facing one’s own biases, prejudices, stereotypes, egocentric or socio-centric tendencies, prudence in suspending, making or altering judgments, willingness to reconsider and revise views where honest reflection suggests that change is warranted”

Other scholars’ notions of critical thinking dispositions can be claimed to be similar. For example, they state that critical thinkers need to be open-minded (Bailin et al., 1999; Ennis, 1993; Halpern, 1998; Simister, 2004). They argued that these thinkers are disposed to accept several points of view and also accept that their perceptions may be incorrect. Concerning inquisitiveness, Ennis (1993) advocates the disposition of trying to be well-informed and Bailin et al. (1999) highlight “an inquiring attitude” (p. 294).

Apart from these, moral considerations are argued to be part of the concept of critical thinking. Although morality is considered to be subjective: being shaped by an individual’s interests and cultures (Mulnix, 2002), some scholars contend that this type of thinking should be cultivated alongside moral development. For example, Brookfield (2012) claimed that:

“If critical thinking is understood only as a process of analysing information so that we can take actions that produce desired results, then some of the most vicious acts of human behavior could be defined as critical thinking” (p. 16).

Paul (1990) similarly argues that integral to critical thinking should be morality. Costa (2006) echoes this sentiment, believing that nowadays we need people who are not only critical but also moral. Prommak (2019) suggests that after cognitive skills, affective dispositions, and goal orientation are pondered, morality should act as a final filter before making a critical thinking decision. Moreover, Prommak realises the subjectivity of cultures that can shape people’s critical thinking conceptions. She therefore proposes a morality concept of “What is morally right will not cause any trouble or suffering to ourselves and others” (p. 198), which

she deems universal for applying in the critical thinking conception. For Prommak, critical thinking products should be considered whether they cause any trouble or suffering to thinkers themselves or others. She maintains that if they do, the thinking products should not be followed or acted upon.

3. Developing Young Learners' Critical Thinking

The development of critical thinking skills in primary school learners is argued to be crucial. Research suggests that the integration of critical thinking in primary school enhances learners' cognitive processes, involving them in deeper learning experiences (Alghafri & Ismail, 2014). Florea and Hurjui (2015) highlight the role of this thinking in promoting essential skills, such as analysis, evaluation and reasoning among young learners. These skills are invaluable to academic success as they allow the learners to understand and synthesise information more efficiently. Kettler (2014) conducted a comparative analysis of critical thinking skills between education and general education learners, finding that those encouraged to develop it from an early age tend to overcome their peers academically. This discovery highlights the importance of early intervention in cultivating these essential skills. Moreover, Brosseau-Liard (2017) emphasises that learning involves not only understanding knowledge but also recognising and avoiding misinformation. For Brosseau-Liard, failure to help young children in analysing this information may result in them being at risk of being deceived. In other words, critical thinking can help prevent young children from being misled.

Elder and Paul (2020) suggest that in cultivating critical thinking in children, explicit instruction is needed. That is to say, teachers are required to clarify what they are teaching to them: showing them as a model of how to start and succeed on a task. Nevertheless, through this direct and structured way of teaching, the children may just recite and copy it. The challenge then is how the teacher can deliver the explicit instruction critically to encourage the children to generate their critical thinking outputs.

For Cole and McGuire (2012), the most effective strategy to encourage critical thinking in early learners is to present them with authentic and meaningful challenges. They claim that such challenges should elicit a personal connection from the learners while also being properly hard, stimulating deeper exploration and involvement in discovering solutions. In the study conducted by Papadopoulos and Bisiri (2020), they found that folk stories, fairy tales and games can be applied to develop preschoolers' critical thinking skills. In Prommak's study (2019), one of her findings revealed that teachers believed children's critical thinking could be nurtured by helping them be critical about their own emotions and thinking. According to Prommak, this can be done by asking them meaningful questions that trigger their criticality, such as how they think and feel about certain situations and how they will deal with them. Prommak maintains that when children's thinking and feelings are metacognitively monitored and when potential solutions are explored and inferences made, they are in the process of critical thinking. The questioning technique in fostering children's or young learners' critical thinking is endorsed by many scholars (e.g. Bailin et. al., 1999; Collins, 2016; Dejonckheere et al., 2016; Sare et al., 2019).

Some scholars advocate using Information and Communication Technologies (ICTs) to develop young learners' critical thinking. For example, Giavrimis et al. (2011) explored the perspectives of primary school teachers in Greek contexts on the role of ICTs in fostering critical thinking among learners. They found that most teachers regard ICTs as a valuable tool to promote interactive learning, problem-solving, and independent reasoning, thereby deeper learning. However, some of the teachers expressed their concerns about the over-reliance on technology, lack of proper training, and unequal access to ICTs, which might

hinder effective implementation. This study highlights the importance of equipping teachers with adequate training and resources to integrate ICT effectively into critical thinking instruction. Shkvyr et al. (2020) verified the validity of the methodology for developing critical thinking in primary school pupils in the Ukrainian educational context using ICTs. Their research findings are similar to those of Giavrimis et al. (2011). Shkvyr et al. found that ICTs provided these pupils with interactive and dynamic learning environments that encourage questioning, exploration, and decision-making. With teachers interacting with them through scaffolded assistance and critical and meaningful questioning, the pupils could learn to analyse information, compare perspectives, and develop reasoning skills. Shkvyr et al. note that the teachers need to ensure that the activities provided promote independent thought, as opposed to passive consumption. For some challenges that may arise, Shkvyr et al. point out digital literacy and the need for teacher training to maximise ICTs' benefits.

Bailin et al. (1999) contend that the instruction of critical thinking in primary education can encompass several key components, including the promotion of the following skills: an appreciation for reason and truth, a respectful attitude towards peers during discussions, openness to diverse viewpoints, readiness to understand perspectives different from their own, abilities to distinguish between definitions and empirical claims, an application of cognitive strategies, such as soliciting examples when faced with ambiguity, and the employment of critical thinking principles, such as evaluating alternatives before making decisions. Bailin et al. note that emphasis should be placed both on critical thinking skills and dispositions. Bailin et al. assert that the dispositions or habits of mind for the thinking can be instilled in them since they are very young. Their assertion conforms to Hudgins et al. (1989, p. 329) who state that "the end goal for teaching children to become critical thinkers is the development of a disposition to do so". Prommak (2019) likewise mentions the cultivation of critical thinking dispositions in young learners in class and their playtime. In the Thai primary educational context, Prommak suggests that Thai primary learners' critical thinking may be fostered by telling Thai traditional folktales, which often include Thai cultural ideas, values, wisdom and morals. Prommak asserts that learners could be encouraged to reflect on the lessons imparted by the folktales, envision themselves as the characters within these narratives, and contemplate their potential actions in various situations.

4. Applications of Critical Thinking to Thai Primary School Learners

In Thailand, children are required to begin their primary education at the age of 6, which mandates their enrollment in school. The primary school system lasts for six years, covering the levels of Prathom 1 through 6, so by the end of this education, the learners will be approximately 12 years old. This system can be divided into lower elementary (Prathom 1-3) and upper elementary (Prathom 4-6). Additionally, government schools offer primary education at no cost. In Thai primary school education, there are eight core subjects as stated in the National Curriculum, including Thai language, mathematics, science, social studies, religion and culture, health and physical education, arts, careers and technology, and foreign languages (Office of Education Council, Ministry of Education, 2011). At this educational level, there seems to be no distinct course dedicated to the development of critical thinking. It can be inferred that this skill may be integrated into the curriculum as embedded instruction, as outlined in the 1999 National Education Act of Thailand, which mandates that learners at all educational levels should be nurtured in their critical thinking abilities (Office of the National Education Commission 2002). This paper argues that a critical thinking course should be provided to Thai primary school learners, as discussed as follows.

Critical thinking development in children requires explicit instruction (Elder & Paul,

2020). In such instruction, critical thinking is taught as a separate subject, focusing on key skills that help develop critical thinking. These skills are useful in both school and everyday life. Literature suggests that teaching critical thinking should engage students actively when introducing new skills. In Thailand, most critical thinking courses are offered at the university level (Prommak, 2019). Nevertheless, in the Thai primary school context, explicit instruction for critical thinking can be arranged, focusing on reflection practice that allows Thai primary school learners to apply what they have learned in different situations. It is also important to note that, despite being primary school students, they need to understand what they are studying and the reasons behind it. They should be aware of the subject matter and how it can be advantageous for them. Moreover, although critical thinking concepts appear quite philosophical, they can be simplified to suit this group of learners. That is to say, teachers should explain to learners what critical thinking is, the advantages of using this type of thinking, and how it can be applied in various contexts or situations. This can be done by asking the learners pertinent questions and encouraging them to create knowledge by themselves. These questions could be used in different instructional formats, such as group discussion, journaling, and roleplay). Some examples of such questions are below:

- Should we believe everything people say? What are the reasons for or against it?
- Do you think what I said is accurate? What gives you confidence in me?
- Should we adopt other people's ideas? Can we come up with our own thoughts? What do you think about that?
- What are the advantages of thinking carefully before taking any action?
- When we come across ads for skin lotions that claim to improve skin whiteness online and on television, do you believe they are true and credible? Should we consider buying them? Why or why not?

While teaching critical thinking to learners, their schemata should be simulated, connecting their existing knowledge with what they are going to learn. Moreover, given that using what is relevant to learners can increase their motivation to learn (Prommak, 2019), teachers can use what is in their real life or the learners' experiences as case studies for them to discuss in terms of critical thinking analysis. Since they are young learners, case studies, particularly those related to their everyday lives, can be applied. Creating real-world simulations is important, and the learners should be offered chances to talk about challenges in those situations. According to Cole and McGuire (2012), the best way to foster critical thinking in young learners is by offering them genuine and relevant challenges. Incorporating real-world problems in teaching problem-solving skills enhances the chances that learners will apply these skills beyond the classroom (Bailin et al, 1999).

Moreover, teachers should encourage their learners to view everything around them as text filled with stories and narratives. As Brookfield (2015, p. 48) puts it, "Everyday communications are subject to a continuous and ever-present set of assumptions". This means that the way we perceive and engage with our surroundings is shaped by the beliefs and ideas we hold which are subjective. Realising certain subjectivity embedded, it is expected that learners will be aware of their own biases as well as those of others, allowing them to engage more thoughtfully with diverse perspectives in various situations. This also helps them develop awareness and apply their critical thinking skills in other aspects of life.

Since they are primary school learners, modelling how to think critically is essential. For example, when teaching them to reason effectively, inductive reasoning and deductive reasoning can be demonstrated. Inductive reasoning is the process of forming general conclusions from specific observations or examples. For instance, if we notice that the sun

consistently rises in the east every morning, we may conclude that it will always rise in that direction. In contrast, deductive reasoning begins with a general principle and applies it to particular situations. For example, recognising that all humans are mortal allows us to deduce that any individual we meet is likewise mortal. Both reasoning approaches play a crucial role in our everyday decision-making, as they help us draw conclusions and make well-informed choices based on the available information. Learners can learn to select the types of reasoning appropriate to certain situations. They need to understand that the reliability of a conclusion derived from inductive reasoning depends on the comprehensiveness of the observations made. In contrast, a conclusion reached through deductive reasoning does not always ensure accuracy, as it may be affected by different variables. Notably, it is essential that modelling is accompanied by opportunities for learners to engage in practice in various contexts.

When engaging learners in the practice of their critical thinking skills during class, it is essential to bear in mind that teachers need to avoid labelling their arguments as right or wrong. The key is to ensure they grasp the principles of critical thinking. The teachers can foster such thinking by posing thought-provoking questions. Such questions usually start with "why" and "how," or they present alternatives that encourage deeper thinking. Some examples of the questions are below.

- Why should you believe me/him/her/them?
- How will you solve this problem?
- How do you know this?
- Did you consider other perspectives?
- What will happen if you act differently?
-

The application of Information and Communication Technologies (ICTs) is claimed to significantly enhance the critical thinking abilities of young learners for it offers the learners engaging and dynamic learning environments that promote inquiry, exploration, and decision-making (Shkvyr et al., 2020). ICTs refers to the various types of technology that surround us, including devices such as mobile phones, computers, CD and DVD players, and digital cameras. It is true that children these days readily embrace technology as an integral aspect of their lives and swiftly acquire the skills to utilise it. They have entered a technologically advanced environment, and there are numerous ways to assist them in making the most of it. In the context of Thai primary schools, the integration of ICTs to enhance critical thinking skills among learners is practical, as the majority of classrooms have access to a range of technological resources. This can be done through a range of activities, such as using virtual field trips on the Internet. As Kamaridinovna (2023) suggests, virtual field trips serve as a valuable resource for enhancing critical thinking abilities in children, and teachers can utilise them to guide learners through a digital exploration of various locations, allowing learners to engage with the material by investigating and evaluating the information presented. Additionally, this can also be done by presenting an example of an online advertisement and prompting learners to evaluate its credibility. Teachers should encourage them to share their thoughts before summarising their insights and arriving at a conclusion on how to engage with internet advertisements critically.

During critical thinking activities in class, Thai primary school learners should be encouraged to metacognitively reflect on their thoughts. Brookfield (2012) states that metacognition, which is the awareness and comprehension of one's own thinking processes, is essential for developing critical thinking skills. It is argued that by enhancing metacognitive abilities, teachers can assist Thai primary school learners in better analysing their thoughts,

challenging their beliefs, and ultimately boosting their problem-solving skills. In the research carried out by Prommak (2019), a participant recommended employing questions as a means to stimulate critical thinking among primary school learners. The questioning technique is applicable within the context of Thai primary schools to encourage pupils to engage in critical metacognitive reflection about their own thoughts and processes. Here are some examples of questions that may be utilised.

- Why are you upset? How will you take care of yourself to feel better?
- What motivated you to make this choice?
- Are you on the right track now?
- In what ways can your learned knowledge be applied in other areas?
- How does group work help you learn?
-

Another method to foster the development of Thai primary school learners is the implementation of positive reinforcement. As Hudgins et al. (1989, p. 329), put it, “The end goal for teaching children to become critical thinkers is the development of a disposition to do so”. Critical thinking dispositions refer to the fundamental attitudes, habits, and inclinations that shape an individual's approach to reasoning and making decisions (Lai, 2011). Such dispositions can be improved through the application of positive reinforcement from teachers (Prommak, 2019). When teachers acknowledge learners for their efforts and achievements, it fosters a supportive learning environment. This, in turn, motivates the learners to engage more deeply with the material, question assumptions, and explore various perspectives. It can thus be said that positive reinforcement enhances the likelihood of students engaging in critical thinking. In Thai primary school contexts, positive reinforcement can manifest in numerous ways, including physical rewards, such as candy, treats, toys, money, or points that can be exchanged for prizes. It can also involve non-material gestures, such as a teacher smiling at a student, praising or providing encouraging words, recognising their hard work, granting them a higher grade, choosing them for a special project, or praising their intelligence in front of their parents. Importantly, their ability to express thoughts and imagination must remain unrestricted. Consistent positive reinforcement should be provided to foster their creativity and encourage unconventional thinking, both of which are vital components of critical thinking.

Although explicit instruction of critical thinking is endorsed in Thai primary school contexts, this paper also argues that embedded instruction is equally important. The development of critical thinking skills can be integrated into various other subjects. This can be done by introducing topics within the framework of a problem or issue enhances student motivation and fosters a deeper comprehension of the material. Teachers can facilitate a more profound understanding of the subject matter, rather than just encouraging rote memorisation, by framing it as a problem to be solved. It can also be done by raising thought-provoking questions in class that generate discussions conducive to critical thinking development. For example, in a social studies class, a teacher could start the discussion by exploring the importance of history. They might ask learners why they think learning about history is valuable and how it can influence our understanding of the present and future. The teacher could encourage learners to consider how historical events shape our society, culture, and identity.

The critical thinking approach discussed so far is posited to be applicable within Thai primary school settings. Nevertheless, this does not imply that its implementation is devoid of difficulties. A major challenge anticipated arises from the influences of Thai culture and

Buddhism, which will be elaborated upon in the following section.

5. Thai Culture and Thai Buddhism as Factors Affecting Critical Thinking Development in Thai Primary School Contexts

Learning as a cultural process usually derives from local wisdom (Prommak, 2019), suggesting that educational structures are influenced by the values and beliefs of their community. In Thailand, Thai learners' educational experiences are contextual and often guided by their culture (Nomnian et al., 2020). Prommak's study (2019) indicates that Thai culture and Thai Buddhism significantly fashioned how Thai learners engage in critical thinking. It can thus be claimed that the development of critical thinking among primary school learners in Thailand is influenced by Thai culture and Buddhism, necessitating careful consideration of these factors.

In Thai culture, respect for teachers and adhesion to authority is valued, reflecting the predominant cultural hierarchy in Thai society. Many scholars argue that this cultural value can sometimes suppress learners' willingness to express their ideas or challenge existing opinions (Kapur-Fic, 1998), the attributes that are vital to the learners' critical thinking development. Kapur-Fic maintains that Thai learners, in general, are often expected to accept information from their teachers without questioning it. They tend to believe that their teachers know best, and if learners talk back or express ideas that are different from those of their teachers, they may be afraid to be seen as disrespectful (Prommak, 2019). Thamraksa (2003) similarly claims that Thai classrooms exhibit a significant power distance between teachers and learners, where the teachers are pivotal in delivering knowledge, while learners typically adopt a passive role in the learning process. Moreover, the Thai culture of saving face can also be a barrier to critical thinking development. As Pattapong (2015) puts it, Thai learners tend to refrain from asking questions to avoid losing face, while also preserving the dignity of their teachers. These cultural backgrounds may make it difficult for teachers to encourage a class environment that promotes open dialogue and critical commitment.

In the context of Thai primary schools, where learners are often conditioned to show obedience to their teachers, challenges may arise. However, fostering critical thinking among these learners is indeed possible. This can be achieved by gradually shifting their perception of what it means to be a good student and promoting critical thinking as a valuable aspect of the learning culture. One effective approach is to arrange activities that encourage learners to articulate their views on the characteristics and behaviour of exemplary students in the classroom. Through this process, the influence of Thai culture on their learning can become evident; for instance, learners may express beliefs, such as good learners should always listen to their teachers, refrain from questioning them, or avoid arguing with them. Once the learners are made aware of these perceptions, the teachers can then guide them in critically evaluating and analysing the validity of these beliefs. Furthermore, regarding the respect given to teachers, it is crucial for learners to understand that respect can take many forms and should not be mistaken for mere blind obedience or submission. Inquiring or asking questions in class is, in fact, crucial in the learning process and should be regarded as a form of honouring their teachers. This is because generally individuals typically ask questions when they possess a genuine interest in the subject matter. The questions learners raise during class should reflect their authentic engagement with the material being presented by their teachers. In addition to asking questions, respect for teachers can be shown through such behaviour as paying attention in class, joining discussions, being responsible, following rules, communicating politely, and not being disruptive.

Regarding the Thai cultural practice of face-saving, it is likely that some primary

school learners in Thailand hesitate to voice their opinions that diverge from those held by their teachers and peers. The underlying reason for this reluctance is often rooted in a fear of losing face, which refers to the concern about maintaining one's dignity and social standing within a group. Consequently, these learners may choose to remain silent or conform to the prevailing views, prioritising harmony and acceptance over individual expression. This dynamic can affect their readiness to participate in open conversations and may obstruct the growth of critical thinking skills as they deal with the complexities of social interactions in a learning environment. This issue can be addressed by reshaping learners' perceptions regarding the culture of learning. They need to recognise that effective learners not only demonstrate critical respect towards their teachers but also possess the courage to articulate differing or opposing viewpoints that they believe are relevant. Most importantly, when all learners comprehend that effective learners are those who actively contribute to the class, they will develop a greater understanding of one another, thereby reducing the likelihood of encountering negative reactions from their peers. This paper contends that when teachers provide positive reinforcement to learners who share diverse perspectives, it can strengthen the collective understanding of the learning culture and the qualities that define effective learners.

With respect to Thai Buddhism, it is Theravada Buddhism which is observed by most Thai people. The close relationship between Thailand's education can be seen in the 1999 National Education Act (Office of the National Education Commission, 2002), which stipulates that in Thai educational contexts, teachers are to provide their learners not only with knowledge but also with morality. It should also be noted that the teachers are expected to not only impart moral values to their learners but also to embody these principles themselves (Kapur-Fic, 1998). As a consequence of this, Buddhist Studies is a required course for learners in both primary and secondary education. It can thus be claimed that Thai Buddhism significantly influences the educational system in Thailand.

Taking Buddhism into consideration, its essence shows that this religion is closely connected to natural science because its principles rely on the logic of causes and conditions (Payutto, 2007). Such logic indicates that Buddhism is a critical philosophy with criticality being emphasised. In Thai Buddhism, indeed there are several doctrines advocating critical thinking development, such as *Kalama Sutta* and *ariya-sacca*. Regarding the *Kalama Sutta*, this represents the Buddha's instruction provided to the *Kalama* community, who inquired about which religions they should follow. The Buddha advises against accepting beliefs solely based on the following criteria: do not accept them merely because you have heard them; do not accept them just because you have learned them; do not accept them solely due to their historical practice; do not accept them simply because they are rumoured; do not accept them just because they are found in sacred texts; do not accept them based on logical reasoning alone; do not accept them through mere speculation; do not accept them solely through rational thought; do not accept them just because they align with your existing theories; do not accept them merely because they appear plausible; and do not accept them simply out of trust in your teacher (Payutto, 1993). Payutto also claims that the Buddha argues that even his own teachings are open to scrutiny. This indicates that one's belief should stem from one's verification. Prommak (2019) contends that this doctrine encourages the following six essential components of critical thinking: open-mindedness, caution, curiosity, contemplation, discernment, and independence. Concerning *ariya-sacca*, Payutto (1993) states that the doctrine serves as an essential approach to finding solutions and is relevant to various types of issues or suffering. The approach of *ariya-sacca* involves the following four noble truths: *Dukkha*, *Samudaya*, *Nirodha*, and *Magga*. *Dukkha* refers to suffering, *Samudaya* signifies the

origin of suffering, *Nirodha* denotes the cessation of suffering, and *Magga* represents the path leading to the end of suffering (Payutto, 1993). As can be seen from the doctrine's essence, this is a means of addressing problems through scientific, logical analysis, thereby fostering the development of critical thinking skills. Thai primary school students should receive instruction on these doctrines. They could be incorporated into a required Buddhist Studies course or integrated into other subjects as embedded instruction.

Nevertheless, Kapur-Fic (1998) argues that numerous individuals in Thailand misinterpret Buddhist teachings as a barrier to the development of critical thinking. According to Kapur-Fic, while Buddhism promotes the expression of gratitude towards parents and benefactors, many Thai people perceive this gratitude as needing to be expressed through respect and obedience. Kapur-Fic claims that individuals, especially the youth, are expected to show obedience to their parents and benefactors; failure to comply with this expectation may result in their actions being deemed sinful according to their Buddhist beliefs. However, Kapur-Fic notes that this appears to be a misinterpretation, asserting that whereas the majority of Thai individuals practice Buddhism, they might not have a deep understanding of its teachings. Although Buddhism acknowledges that being grateful is a sign of a good person, gratitude to parents and benefactors can be expressed in various ways, such as engaging in virtuous actions, avoiding wrongdoing, and maintaining a pure mind. Demonstrating respect as a means of expressing gratitude towards parents and benefactors can also be approached critically. This can involve assisting with their tasks and housework and showing respect both in their presence and in their absence, striving to lessen parents' burdens, and avoiding creating issues that may lead to their distress. Interestingly, the topic of how to show respect towards parents and benefactors, according to Buddhist beliefs, can be a relevant issue for Thai primary school learners to examine and explore, as it pertains directly to their everyday experiences. It is anticipated that by engaging in self-directed inquiry through reasoning, reflection, analysis, and evaluation, their critical thinking skills will be enhanced.

6. Implications

This paper argues that it is essential to teach critical thinking to primary school learners in Thailand, given the technological advancements they are increasingly exposed to. The existing literature indicates that the development of criticality is integrated within various subject areas in Thai primary schools. However, there is a lack of research examining the degree to which Thai primary school learners are actually developing these skills and the effectiveness of such integrated instruction. This paper argues that there is a necessity for a dedicated course that explicitly teaches the fundamental principles of critical thinking. Such a course could be implemented in conjunction with the existing embedded instruction. As Halpern (1998) claims, learners of all educational levels need extensive practice to develop into critical thinkers.

For teachers, when designing problems as contexts for practising critical thinking, it is crucial to consider the emotional engagement and challenges faced by these young learners. In other words, the tasks created by teachers should aim to enhance their cognitive skills and affective dispositions without leading to frustration. Additionally, since critical thinking is not an inherent ability, it is important to provide scaffolded support and strategies to help students organise their thought processes. Furthermore, the teachers need to be knowledgeable about instructional methods and resources that promote critical thinking. This suggests that a training program aimed at enhancing Thai primary school teachers' comprehension of critical thinking and its pedagogical approaches is essential.

In addition to the need for teachers to possess knowledge and resources for effective

critical thinking instruction, it is clear that educating Thai primary school learners requires a significant amount of patience. The cultivation of critical thinking skills in these learners in the Thai context, where some Thai cultural features appear to inhibit development of that thinking, can be both challenging and gradual; however, with suitable instruction, support from teachers, and consistent practice by the learners, progress is achievable and development can be anticipated. Additionally, given that certain doctrines of Thai Buddhism promote critical thinking, it is argued that teachers can integrate these as methods to enhance their Thai primary school learners. It is also interesting for future research areas to measure the actual impact of cultural and Buddhist-based critical thinking instruction in Thai primary schools.

References

- Alhafri, A. S. R., & Ismail, H. N. B. (2014). The effects of integrating creative and critical thinking on school students' thinking. *International Journal of Social Science and Humanity*, 4(6), 518-525.
- Bailin, S., Case, R., Coombs, J. R., & Daniels, L. B. (1999). Conceptualizing critical thinking. *Journal of Curriculum Studies*, 31(3), 285–302.
- Boonsathirakul, J., & Kerdsoomboon, C. (2023). Synthesis of critical thinking research of basic education level students using meta-analysis in Thailand from 2010 to 2021. *Educational Research and Reviews*, 18(1), 1-8.
- Brookfield, S.D. (2012). *Teaching for critical thinking: tools and techniques to help students question their assumptions*. Jossey-Bass.
- Brookfield, S.D. (2015). Teaching students to think critically about social media. *New Directions for Teaching and Learning*, 2015(144), 47-56.
- Brosseau-Liard, P. É. (2017). The roots of critical thinking: Selective learning strategies in childhood and their implications. *Canadian Psychology/psychologie canadienne*, 58(3), 263.
- Buranapatana, M. (2006). *Enhancing critical thinking of undergraduate Thai students through dialogic inquiry* [Doctoral dissertation, University of Canberra]. <https://researchsystem.canberra.edu.au/ws/portalfiles/portal/33687758/file>
- Changwong, K., Sukkamart, A., & Sisan, B. (2018). Critical thinking skill development: Analysis of a new learning management model for Thai high schools. *Journal of International Studies*, 11(2), 37-48.
- Chantarasombat, C., & Meekhamtong, P. (2020). The development of a leader teachers development program in learning Thai management for enhancing critical thinking of students in secondary research and development for the implementation of the development program to develop teachers to school in Educational Administration Seminar Course for master degree students majoring in Education Administration. *Educational Research*, 11(1), 10-20.
- Cole, B., & McGuire, M. (2012). Real-world problems: Engaging young learners in critical thinking. *Social Studies and the Young Learner*, 24(4), 15-17.
- Collins, M. F. (2016). Supporting inferential thinking in preschoolers: Effects of discussion on children's story comprehension. *Early Education and Development*, 27(7), 932-956.
- Costa, A. L. (2006). Five themes in a thought-full curriculum. *Thinking skills and creativity*, 1(1), 62-66.
- Dejonckheere, P. J., De Wit, N., Van de Keere, K., & Vervae, S. (2016). Exploring the classroom: Teaching science in early childhood. *European Journal of Educational Research*, 5(3), 149-164.

- Dewi, A. K., St Y, S., Surya, A., & Syawaludin, A. (2020). Thailand's elementary school students' critical thinking skills in mathematics education. *Journal of Physics: Conference Series*, 1(1511), 1-6.
- Elder, L., & Paul, R. (2020). *Critical thinking: Tools for taking charge of your learning and your life*. Foundation for Critical Thinking.
- Ennis, R. H. (1993). Critical thinking assessment. *Theory into Practice*, 32(3), 179-186.
- Facione, P. A. (1990). *Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction (the Delphi Report)*. American Philosophical Association, California Academic Press.
- Facione, P. A. (2000). The disposition toward critical thinking: Its character, measurement, and relationship to critical thinking skill. *Informal Logic*, 20(1), 61-84.
- Florea, N. M., & Hurjui, E. (2015). Critical thinking in elementary school children. *Social and Behavioural Sciences*, 2015(180), 565-575.
- Giavrimis, P., Papanis, E., & Papanis, E. M. (2011). Information and communication technologies and development of learners' critical thinking: Primary school teachers' attitudes. *International Education Studies*, 4(3), 150-160.
- Halpern, D.F. (1998). Teaching critical thinking for transfer across domains: disposition, skills, structure training, and metacognitive monitoring. *American Psychologist*, 53(4), 449-455.
- Halpern, D. F. (2013). *Thought and knowledge: An introduction to critical thinking*. Psychology Press.
- Hobbs, R. (2017). *Create to learn: Introduction to digital literacy*. John Wiley & Sons.
- Hübscher, I., Esteve-Gibert, N., Igualada, A., & Prieto, P. (2017). Intonation and gesture as bootstrapping devices in speaker uncertainty. *First Language*, 37(1), 24-41.
- Hudgins, B. B., Riesenmy, M., Ebel, D., & Edelman, S. (1989). Children's critical thinking: A model for its analysis and two examples. *The Journal of Educational Research*, 82(6), 327-339.
- Kamaridinovna, G. M. (2023). Incorporating digital tools to promote critical thinking skills in children. *Journal of New Century Innovations*, 19(3), 161-164.
- Kapur-Fic, A.R. (1998) *Thailand: Buddhism, society, and women*. Abhinav Publications.
- Kettler, T. (2014). Critical thinking skills among elementary school students: Comparing identified gifted and general education student performance. *Gifted Child Quarterly*, 58(2), 127-136.
- Kennedy, M., Fisher, M. B., & Ennis, R. H. (1991). Critical thinking: Literature review and needed research. In L. Idol, & B. P. Jones (Eds.), *Educational values and cognitive instruction: Implications for reform*. Lawrence Erlbaum.
- Levitin, D. J. (2016). *A field guide to lies: Critical thinking in the information age*. Penguin.
- Lai, E. R. (2011). Critical thinking: A literature review. *Pearson's Research Reports*, 6(1), 40-41.
- McPeck, J. E. (2016). *Critical thinking and education*. Routledge.
- Mulnix, J.W. (2012). Thinking critically about critical thinking. *Educational Philosophy and Theory*, 44(5), 464-479.
- Nomnian, S., Trupp, A., Niyomthong, W., Tangcharoensathaporn, P., & Charoenkongka, A. (2020). Language and community-based tourism in Thailand: Use, needs, dependency, and limitations. *ASEAS-Austrian Journal of South-East Asian Studies*, 13(1), 57-79.
- Office of Education Council, Ministry of Education. (2011). *Education in Thailand 2019-2021*. Office of Education Council, Ministry of Education.
- Office of the National Education Commission. (2002). *National Education Act B.E. 2542*

- (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545).
http://www.onesqa.or.th/upload/download/file_85b3d069ddb7d0c591a90bf774922e35.pdf
- Papadopoulos, I., & Bisiri, E. (2020). Fostering critical thinking skills in preschool education: Designing, implementing and assessing a multiliteracies-oriented program based on intercultural tales. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 9(2), 1-19.
- Pattapong, K. (2015). Complex interactions of factors underlying Thai EFL learners' willingness to communicate in English. *PASAA: Journal of Language Teaching and Learning in Thailand*, 49, 105-136.
- Paul, R. (1990). *Critical thinking: What every person needs to survive in a rapidly changing world*. Center for Critical Thinking and Moral Critique.
- Payutto, P.A. (1993). *Toward sustainable science: A Buddhist look at trends in scientific development*. Buddhadhamma Foundation.
- Payutto, P. A. (2007). *A constitution for living: Buddhist principles for a fruitful and harmonious life*. Buddhist Publication Society.
- Ploysangwal, W. (2018). An assessment of critical thinking skills of Thai undergraduate students in private Thai universities in Bangkok through an analytical and critical reading test. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 38(3), 75–91.
- Prommak, S. (2019). *Critical thinking cognitions and pedagogic practices of Thai EFL university teachers* [Doctoral dissertation]. University of Stirling.
- Ruengkul, A. (2020). *The effects of project-based writing instruction on writing ability and critical thinking skills of Thai EFL undergraduate students* [Dissertation, Chulalongkorn University].
<https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=1428&context=chulaetd>
- Rumpagaporn, M. W., & Darmawan, I. (2007). Students' critical thinking skills in a Thai ICT schools pilot project. *International Education Journal*, 8(2), 125-133.
- Sare, E., Tulviste, T., & Luik, P. (2019). The function of questions in developing a preschooler's verbal reasoning skills during philosophical group discussions. *Early Child Development and Care*, 189(4), 555-568.
- Shkvyr, O., Haidamashko, I., & Tafintseva, S. (2020). Developing critical thinking in younger pupils using ICT. *BRAIN: Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 11(2), 230-242.
- Simister, J. (2004). To think or not to think: A preliminary investigation into the effects of teaching thinking. *Improving Schools*, 7(3), 243-254.
- Thamraksa, C. (2003). Student-centered learning: demystifying the myth. *Studies in Language and Language Teaching*, 12(5), 59-70.

ความสัมพันธ์ 3 เล้าของจีน-เมียนมา-MNDAA กับผลกระทบต่อผลประโยชน์ของจีน ในเมียนมา

The China-Myanmar-MNDAA Triangular Relationship and Its Impact on China's Interests in Myanmar

ธรรม สนธิเนร¹, พวงทอง ภาวครพันธุ์²

^{1,2}คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Thumb Sonthinen¹, Paungthong Pawakapan²

^{1,2}Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

✉: 6680041424@student.chula.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 24 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 14 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของจีนต่อเมียนมาและกองทัพพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติเมียนมา (Myanmar National Democratic Alliance Army: MNDAA) หรือกองกำลังโกก้าง ตั้งแต่ ค.ศ. 1988 ถึงปัจจุบัน และวิเคราะห์ว่านโยบายดังกล่าวส่งผลอย่างไรต่อสถานะรัฐอ่อนแอในเมียนมา และสถานะอ่อนแอเหล่านั้นส่งผลต่อผลประโยชน์และแผนการทางเศรษฐกิจของจีน รวมถึง “ข้อริเริ่มสายแถบและเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI) และโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์นโยบายของจีนที่มีต่อกองทัพเมียนมาและ MNDAA นับตั้งแต่ปี 1988 ว่าส่งผลให้เกิดภาวะรัฐอ่อนแอในเมียนมาอย่างไร และ (2) วิเคราะห์ว่าสถานะรัฐอ่อนแอในเมียนมากระทบต่อผลประโยชน์ของจีนในเมียนมาอย่างไร นอกจากนี้ยังศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างกองทัพเมียนมากับ MNDAA และการแทรกแซงกิจการภายในของจีนหลังการรัฐประหารปี 2021 โดยบทความเสนอว่า การริเริ่มโครงการ BRI ของจีนทำให้เมียนมามีความสำคัญมากขึ้น เมื่อเกิดการสู้รบหลังการรัฐประหาร ค.ศ. 2021 จีนจึงมีความจำเป็นต้องแทรกแซงกิจการภายในของเมียนมาอย่างเปิดเผยและจริงจังยิ่งขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน ทว่า ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน เมียนมา และ MNDAA กลับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ไขความขัดแย้งและสร้างสันติภาพในเมียนมา

คำสำคัญ: จีน, เมียนมา, รัฐอ่อนแอ, สายแถบและเส้นทาง, โกก้าง

Abstract

This article examines China's policy towards Myanmar and the Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDAA), or the Kokang forces, from 1988 to the present. It analyzes how these policies have contributed to state fragility in Myanmar and how this fragility has impacted China's economic interests and strategic initiatives, particularly the Belt and Road Initiative (BRI) and related projects. The study has two primary objectives: (1) to analyze how China's policies toward the Myanmar military and the MNDAA have influenced Myanmar's state weakness since 1988, and (2) to assess the implications of this fragility for China's interests in Myanmar. In addition, the article explores the

ongoing conflict between the Myanmar military and the MNDA, as well as China's intervention in Myanmar's internal affairs following the 2021 military coup. The study argues that the BRI has elevated Myanmar's strategic importance to China, prompting a more assertive Chinese intervention to safeguard its interests. Nevertheless, the triangular relationship between China, Myanmar, and the MNDA continues to pose significant obstacles to conflict resolution and peacebuilding efforts in Myanmar.

Keyword: China, Myanmar, Weak State, Belt and Road Initiative, Kokang

1. บทนำ

หลังจากพลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย นำกองทัพเมียนมา (ตัตมาดอร์) ก่อรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 กองกำลังชาติพันธุ์ในแต่ละรัฐได้ลุกขึ้นต่อต้านการยึดอำนาจครั้งนี้ กองทัพพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติเมียนมา (Myanmar National Democratic Alliance Army: MNDA) หรือกองกำลังโกก้าง ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มหลักที่มีบทบาทในการต่อต้านกองทัพเมียนมา เดิม MNDA เคยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อรัฐบาลเมียนมา หลังแยกตัวออกจากพรรคคอมมิวนิสต์พม่า (Communist Party of Burma: CPB) ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 และลงนามหยุดยิงกับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลภายใต้ State Peace and Development Council (SPDC) ต้องการนำ MNDA เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังป้องกันชายแดน (Border Guard Force: BGF) กลุ่มดังกล่าวจึงหันมาต่อต้านและกลับเข้าสู่ความขัดแย้งอีกครั้ง (Egreteau et al., 2013)

ในทางกลับกัน MNDA มีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน ชาวโกก้างอาศัยอยู่ในตอนเหนือของรัฐบาลซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับมณฑลยูนนานของจีน คนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮั่น ใช้ภาษาจีนกลางในการสื่อสารและใช้สกุลเงินหยวนในการซื้อขาย ทั้งสองมีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจอย่างแนบแน่นจากการค้าขายบริเวณชายแดน กองกำลังของโกก้างได้รับการสนับสนุนด้านอาวุธยุทโธปกรณ์จากจีนตั้งแต่สมัยเป็นส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์พม่า (Communist Party of Burma: CPB) (Lintner, 2021; Martin, 2023) ใน “ปฏิบัติการ 1027” ของกลุ่มพันธมิตรสามภราดรภาพ (Three Brotherhood Alliance) ที่ประกอบไปด้วย MNDA, กองทัพปลดปล่อยแห่งชาติเตออง (Ta'ang National Liberation Army: TNLA) และกองทัพอาระกัน (Arakan Army: AA) จีนก็ให้การสนับสนุนกลุ่มโกก้างในการโจมตีกองทัพเมียนมาและยึดเขตปกครองขึ้นเพื่อจัดการกับธุรกิจจีนสีเทาและสแกมเซ็นเตอร์ (Scam Centers) ในพื้นที่ชายแดนจีน-เมียนมาที่ล่อลวงคนจีนไปทำงานอย่างผิดกฎหมายและค้ำมนุษย์ (Michaels, 2023; Strangio, 2025)

ในอีกด้านหนึ่ง จีนก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกองทัพเมียนมา นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เมื่อจีนตระหนักว่าเมียนมาเป็นทางออกสู่อ่าวเบงกอล มหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรแปซิฟิกของตน จีนจึงพยายามพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์แบบ “เป้าพอ” (Pauk-Phaw) หรือความสัมพันธ์ฉันพี่น้องของทั้งสองประเทศให้แน่นแฟ้นมาโดยตลอด (Hashmi, 2014; Lintner, 2021) จีนให้ความช่วยเหลือรัฐบาลเมียนมาทั้งในด้านเศรษฐกิจและการทูต ขณะที่รัฐบาลเมียนมาก็อนุญาตให้จีนเข้ามาลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น ท่าเรือ รถไฟความเร็วสูง ท่อขนส่งน้ำมันและก๊าซ และเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำ (Dossi & Gabusi, 2023; Lanteigne, 2019)

เมื่อสภาพเศรษฐกิจดีขึ้น กองทัพเมียนมามีความสามารถพัฒนาศักยภาพทางการทหารให้สูงขึ้น อีกทั้ง กองทัพเมียนมามีซื้ออาวุธที่ผลิตโดยจีนเป็นหลัก (Michaels, 2023) นอกจากนี้ จีนมักจะเข้าไปเป็นตัวกลาง ในการสร้างสันติภาพระหว่างกองทัพเมียนมาและกองกำลังชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนจีน-เมียนมา เช่น การ ร่วมเป็นประจักษ์พยานในการทำข้อตกลงหยุดยิงทั่วประเทศ (Nationwide Ceasefire Agreement: NCA) หรือการเป็นตัวกลางในการเจรจาทำข้อตกลงหยุดยิงระหว่างกลุ่มพันธมิตรสามภราดรภาพกับกองทัพเมียนมา หลังปฏิบัติการ 1027 (International Crisis Group, 2024; Strangio, 2025)

จากที่กล่าวมา จีนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งฝ่ายกองทัพเมียนมาและ MNDA มานานอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อทั้งสองฝ่ายเพื่อปกป้องและขยายผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของตนใน เมียนมา (Hashmi, 2014; Lintner, 2021) ทว่าการเลือกสนับสนุนหรือกดดันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของจีนแต่ละครั้ง มักก่อให้เกิดปัญหาตามมา หลังการรัฐประหาร ค.ศ. 2021 จีนกดดัน MNDA ไม่ให้ต่อต้านกองทัพเมียนมา และให้การสนับสนุนสภาบริหารแห่งรัฐ (The State Administration Council: SAC) ส่งผลให้กลุ่มธุรกิจจีนสี่ เทาและสแกมเซ็นเตอร์สามารถขยายตัวในพื้นที่ชายแดนจีน-เมียนมา คนจีนหลายพันคนถูกหลอกไปใช้แรงงาน และนำไปค้ามนุษย์ สิ่งนี้สร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีให้กับจีนและโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่อสายตานิ นานาชาติ (International Crisis Group, 2024; Michaels, 2023)

อย่างไรก็ดี จีนยึดถือหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในหรือ non-interference ในการดำเนิน ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ รวมถึงเมียนมา แม้จีนจะมีอิทธิพลต่อทั้งกองทัพเมียนมาและ MNDA จีนก็ ไม่ได้แทรกแซงหรือมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างทั้งสองอย่างเปิดเผยในอดีต กระทั่งเกิด การรัฐประหาร ค.ศ. 2021 และการยึดอำนาจของ SAC จีนมีนโยบายต่อรัฐบาลเมียนมาและ MNDA ชัดเจน มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุน MNDA ในปฏิบัติการ 1027 การปิดด่านชายแดนจีน-เมียนมาเกือบทั้งหมด กักขังผู้นำกองทัพ MNDA คำบาตรชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลทหาร เป็นตัวกลางในการเจรจาทำข้อตกลง หยุดยิง รวมถึงกดดัน มิน อ่อง หล่าย ให้ลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและจัดการเลือกตั้ง (Dossi & Gabusi, 2023; International Crisis Group, 2024)

คำถามที่เกิดขึ้นคือ เหตุใดจีนจึงมีท่าทีที่แข็งกร้าวกับกองทัพเมียนมาและ MNDA มากขึ้นหลังการทำให้ รัฐประหาร ค.ศ. 2021 การจะตอบคำถามนี้ได้ ผู้วิจัยมองว่า จำเป็นต้องย้อนกลับไปพิจารณานโยบายและ ยุทธศาสตร์ของจีนที่มีต่อกองทัพเมียนมาและ MNDA ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของ นโยบายดังกล่าวต่อภาวะรัฐอ่อนแอในเมียนมา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

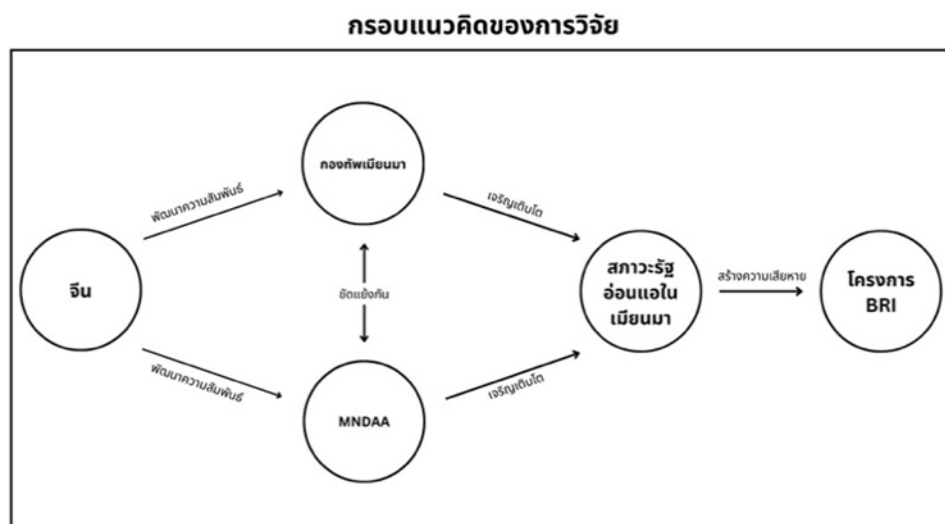
1. เพื่อวิเคราะห์ถึงนโยบายของจีนที่มีต่อกองทัพเมียนมาและ MNDA นับตั้งแต่ปี 1988 ว่าส่งผลให้ ภาวะรัฐอ่อนแอในเมียนมาอย่างไร
2. เพื่อวิเคราะห์ว่าสถานะรัฐอ่อนแอในเมียนมากระทบต่อผลประโยชน์ของจีนในเมียนมาอย่างไร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิด “รัฐอ่อนแอ” (Weak States) ของ Stewart Patrick เป็นแนวทางวิเคราะห์นโยบายของจีนที่มีต่อกองทัพเมียนมาและ MNDA ตั้งแต่ปี 1988 ตลอดจนผลกระทบของนโยบายเหล่านั้นที่นำไปสู่ภาวะรัฐอ่อนแอของเมียนมา และผลกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนในประเทศดังกล่าว

กรอบแนวคิดของ Patrick, S. ชี้ว่า รัฐอ่อนแอประกอบด้วยลักษณะด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ และสวัสดิการสังคม รวมถึงมีความสัมพันธ์กับภัยคุกคามข้ามชาติ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรม และการแพร่โรค ทั้งยังเปิดโอกาสให้รัฐภายนอกแทรกแซงกิจการภายในได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนี้เพื่อวิเคราะห์ว่า เมียนมามีลักษณะของรัฐอ่อนแอประเภทใด และนโยบายของจีนต่อเมียนมาและ MNDA ส่งผลต่อความอ่อนแอดังกล่าวและกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนในเชิงภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจอย่างไร โดยมุ่งเน้นการตั้งคำถามและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยมีได้มุ่งพิสูจน์ความถูกต้องของกรอบแนวคิดนี้โดยตรง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐาน

1. จีนพัฒนาความสัมพันธ์กับกองทัพเมียนมาและ MNDA มาตั้งแต่อดีต ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร MNDA เข้มแข็งขึ้นจนสามารถค้ำจุนกับกองทัพเมียนมาได้มาจนถึงปัจจุบัน สิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเมียนมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาชนกลุ่มน้อยและประสบภาวะรัฐอ่อนแอ
2. สภาวะรัฐอ่อนแอของเมียนมาส่งผลให้การค้ำจุนระหว่างจีนกับเมียนมาหยุดชะงัก โครงการต่าง ๆ ที่จีนลงทุนในเมียนมาเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหาย และทำให้เกิดคลื่นผู้อพยพไปยังฝั่งจีน นอกจากนี้ ความอ่อนแอของเมียนมายังเป็นที่มาของการค้าขายยาเสพติดและอาวุธผิดกฎหมาย การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ รวมถึงกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติบริเวณชายแดนจีน-เมียนมา
3. โครงการสายแถบและเส้นทางหรือ BRI ทำให้เมียนมามีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ของจีนมากขึ้น ทว่าโครงการต่าง ๆ ของจีนในเมียนมาส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของ SAC ขณะที่พื้นที่ในการยึดครองของ โก

ก้างเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างจีนกับเมียนมา มหาสมุทรอินเดีย และโครงการ BRI รวมถึงโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสู้รบระหว่าง SAC กับ MNDAAs หลังการรัฐประหารในปี 2021 ส่งผลให้การก่อสร้างในโครงการ BRI หยุดชะงักลง จีนจึงจำเป็นต้องแทรกแซงกิจการภายในของเมียนมาด้วยการกดดันต่อทั้ง SAC และ MNDAAs มากขึ้น เพื่อไม่ให้ทั้งสองสร้างความเสียหายต่อผลประโยชน์ของตน

5. ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน เมียนมา และ MNDAAs มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ความสำคัญของเมียนมาต่อภูมิรัฐศาสตร์ของจีน ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเมียนมา ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับ MNDAAs และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลเมียนมากับ MNDAAs ดังนี้

1. ความสำคัญของเมียนมาต่อภูมิรัฐศาสตร์ของจีน

เมียนมามีบทบาทสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อจีน โดยเฉพาะในการเปิดเส้นทางสู่มหาสมุทรอินเดีย เนื่องจากพื้นที่ทางตะวันตกของจีนไม่มีทางออกสู่ทะเล การเข้าถึงเมียนมาจึงเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน (Nielsen, 2022) ทั้งนี้ การเชื่อมโยงระหว่างจีนกับมหาสมุทรอินเดียยังช่วยลดการพึ่งพาช่องแคบมะละกาและทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาทกับประเทศอื่น ๆ และเสริมสร้างอิทธิพลของจีนในภูมิภาค (Lanteigne, 2019)

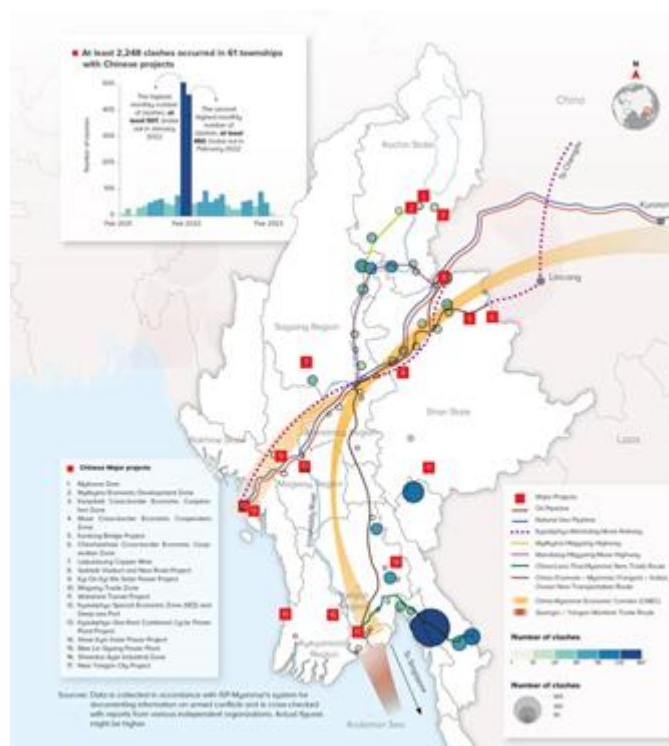
นอกจากมีพรมแดนติดต่อกันยาวกว่า 2,000 กิโลเมตรซึ่งเอื้อต่อการค้าและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันแล้ว เมียนมายังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันตกของจีน โดยเฉพาะมณฑลยูนนาน (Hashmi, 2014) ด้วยความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จีนจึงเข้าไปลงทุนในเหมืองแร่ รวมถึงแร่หายาก น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ ทั้งยังสร้างเขื่อนและท่อส่งพลังงานที่เชื่อมต่อจากรัฐยะไข่ถึงเมืองคุนหมิง (Li & Lye, 2009) ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความสำคัญของเมียนมาต่อความมั่นคงด้านพลังงานของจีนที่มีประชากรมากที่สุดในโลก จากเหตุผลข้างต้น จีนจึงลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ภายในเมียนมา เช่น ท่าเรือน้ำลึก รถไฟความเร็วสูง เส้นทางคมนาคม และสถานีทางทะเลบนเกาะเกรทโคโค เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าและขยายความมั่นคงทางยุทธศาสตร์ทางทะเลของตน

แม้เมียนมาจะมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ แต่พรมแดนที่ยาวร่วม 2,000 กิโลเมตรกับจีนกลับมาพร้อมปัญหาความมั่นคง โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างกองทัพเมียนมากับชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดน ซึ่งส่งผลให้เกิดผู้ลี้ภัย ความเสียหายทางกายภาพ และการลักลอบค้ายาเสพติด อาวุธสงคราม ตลอดจนการค้ามนุษย์ (Gupta, 2013; ธนกันต์, 2019)

นอกจากจีนแล้ว อินเดียก็ให้ความสำคัญกับเมียนมาในฐานะแหล่งทรัพยากรและพื้นที่ยุทธศาสตร์ โดยอินเดียมองจีนเป็นคู่แข่งที่พยายามแผ่ขยายอิทธิพลในภูมิภาค ขณะที่เมียนมาเองก็ใช้ความสัมพันธ์กับอินเดียเป็นกลไกถ่วงดุลอำนาจจีน (Li & Lye, 2009; Tea, 2010)

ในแง่เศรษฐกิจ เมียนมาคือศูนย์กลางของโครงการ “ข้อริเริ่มสายแถบและเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI) โดยเฉพาะระเบียงเศรษฐกิจจีน-เมียนมา (CMEC) ซึ่งเป็นสะพานเชื่อมจีนกับมหาสมุทรอินเดีย

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในเมียนมา โดยเฉพาะกับกลุ่มชาติพันธุ์ทางตอนเหนือ กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลให้จีนไม่สามารถดำเนินโครงการ BRI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้โครงการล่าช้าและไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (ชนกันต์, 2019; Nielsen, 2022)

ที่มา: Institute for Strategy and Policy – Myanmar. (2023). Conflict Declined by 50% Near Chinese Projects. <https://ispmyanmar.com/mp-17/>

วรรณกรรมจำนวนมากชี้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเมียนมามีลักษณะเป็นมิตรภาพพิเศษที่เรียกว่า "เป่าฟอ" (Pauk-Phaw) หรือความสัมพันธ์ฉันพี่น้อง โดยเมียนมาเป็นประเทศที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ประเทศแรกที่ทำให้การรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ. 1949 ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้รับการกระชับมากขึ้นผ่านการเยือนระดับสูงและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Hashmi, 2014; Tun, 2015; สิทธิพล เครือรัฐติกาล 2013)

อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมบางส่วนสะท้อนว่าความสัมพันธ์นี้มีความซับซ้อนและพลิกผันตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพราะจีนมีปฏิสัมพันธ์ไม่เพียงกับรัฐบาลเมียนมาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ติด

ชายแดน อาทิ MNDA, UWSA และ KIA ซึ่งการให้การสนับสนุนกลุ่มเหล่านี้ส่งผลให้รัฐบาลเมียนมาหันไปสานสัมพันธ์กับชาติตะวันตกเพื่อลดอิทธิพลจีน (Muang Aung Myoe, 2011; เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2024)

หลังสิ้นสุดสงครามเย็น จีนเผชิญแรงกดดันจากเวทีระหว่างประเทศภายหลังเหตุการณ์จัตุรัสเทียนอันเหมิน ทำให้ต้องส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศผ่านนโยบาย Going out policy ขณะเดียวกัน เมียนมาก็ยุติการโดดเดี่ยวตนเอง เปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ และเริ่มกระบวนการเจรจาสันติภาพกับชนกลุ่มน้อย ซึ่งจีนให้การสนับสนุนผ่านทั้งการเจรจาและยุติการหนุนกลุ่มติดอาวุธบางส่วน (สิทธิพล เครือรัฐติกา, 2013)

ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จีนให้ความสำคัญกับเมียนมาในฐานะเส้นทางออกสู่มหาสมุทรอินเดีย พร้อมทั้งพยายามดำรงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการทูต แม้จะมีประเด็นความขัดแย้งบางประการ เช่น ข้อพิพาทชายแดน หรือการระงับโครงการเชื่อมจีนในเมียนมา อย่างไรก็ตาม จีนยังคงมีบทบาทเป็นตัวกลางในการเจรจาระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ (Lintner, 2021; Hashmi, 2014)

สถานการณ์ความสัมพันธ์ทวิภาคียังซับซ้อนขึ้นภายหลังรัฐประหารในปี ค.ศ. 2021 แม้จีนจะไม่สนับสนุนการยึดอำนาจโดยตรง แต่ก็ต้องรักษามผลประโยชน์ของตนที่ลงทุนไว้ในเมียนมา เช่น ทางออกสู่มหาสมุทรอินเดียและโครงการ BRI จีนจึงเลือกที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับสภาบริหารแห่งรัฐ (SAC) อย่างไรก็ดี เมื่อ SAC ไม่สามารถควบคุมกลุ่มทุนสีเทาและ Scam Centers ได้ จีนจึงหันไปสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์ในบริเวณชายแดน ซึ่งนำไปสู่การเกิด "ปฏิบัติการ 1027" โดยกลุ่มพันธมิตรสามภราดรภาพ (International Crisis Group, 2024)

อย่างไรก็ตาม เมื่อความรุนแรงทวีความรุนแรงขึ้น จีนจึงหันกลับมาเป็นตัวกลางในการผลักดันให้เกิดการหยุดยิงและการจัดการเลือกตั้ง เพื่อรักษามผลประโยชน์ในเมียนมาและลดแรงกดดันจากนานาชาติ จีนได้ใช้มาตรการหลากหลายทั้งทางทูตและความมั่นคงในการกดดันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Michaels, 2023)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับ MNDA (ฉบับปรับปรุง)

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับ MNDA เริ่มขึ้นหลังพรรคคอมมิวนิสต์พม่าล่มสลายในปี 1989 เมื่อโกก้างแยกตัวและลงนามหยุดยิงกับรัฐบาลเมียนมา ได้รับสิทธิในการปกครองตนเองและสามารถค้าขายชายแดนกับจีนอย่างเสรี โดยเฉพาะการค้าฝิ่นและยาเสพติด ซึ่งช่วยส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โกก้างและมณฑลยูนนาน (พรพิมล ตรีโชติ, 1999)

ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นทางเศรษฐกิจนำไปสู่การสนับสนุนด้านอาวุธและเงินทุนจากจีนต่อ MNDA ทำให้กลุ่มนี้มีศักยภาพทางทหารเพิ่มขึ้น (Martin, 2023) จุดยืนของ MNDA แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ที่เน้นการแยกดินแดน เพราะ MNDA มุ่งเน้นการขยายเขตปกครองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับจีน เช่น ในปฏิบัติการ 1027 ที่มีเป้าหมายฟื้นคืนเขตปกครองและจัดการธุรกิจจีนสีเทา (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2024)

แม้จีนจะมีอิทธิพลเหนือต่อ MNDA อย่างชัดเจน แต่การใช้อิทธิพลนั้นกลับไม่สามารถนำไปสู่สันติภาพที่ยั่งยืนได้ (Dossi & Gabusi, 2023) จีนเคยใช้วิธีการกดดัน เช่น ปิดด่านชายแดนและควบคุมผู้นำ MNDA เพื่อผลักดันให้ลงนามหยุดยิงหลังปฏิบัติการ 1027 ซึ่งมีแนวโน้มกระทบผลประโยชน์จีนอย่างรุนแรง (Strangio, 2025)

ธนกานต์ ปัญจลักษณ์ (2019) เสริมว่า แม้จีนจะสามารถควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอในการสร้างกระบวนการสันติภาพที่แท้จริงในเมียนมา เนื่องจากรัฐบาลเมียนมายังต้องพึ่งเงินในการเป็นตัวกลางเจรจา โดยมีข้อจำกัดด้านความสามารถทางการเงินและเศรษฐกิจในการจัดการกับกลุ่มติดอาวุธชายแดน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลเมียนมากับ MNDA (ฉบับปรับปรุง)

ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพเมียนมากับ MNDA มีลักษณะเปลี่ยนแปลงตามบริบททางการเมือง หลังปี 1988 SLOC เสนอข้อตกลงหยุดยิงแก่กลุ่มชาติพันธุ์ แลกกับสิทธิในการค้าชายแดนและพัฒนาเศรษฐกิจ MNDA เป็นหนึ่งในกลุ่มที่ตอบรับ ทำให้ได้เขตปกครองตนเองบริเวณชายแดนจีน-เมียนมา และสามารถเสริมสร้างกองกำลังได้อย่างรวดเร็ว (Egreteau et al., 2013)

ช่วงแรกของการหยุดยิงช่วยลดความไม่สงบได้ (International Crisis Group, 2003) อย่างไรก็ตาม ในปี 2009 กองทัพเมียนมาภายใต้ SPDC พยายามรวม MNDA เข้ากองกำลัง BGF ทำให้เกิดการปะทะรุนแรง ผู้นำ MNDA ต้องลี้ภัย แม้ได้รับการสนับสนุนจากจีน กองกำลังบางส่วนยอมเข้าสังกัด BGF

ในยุคของเต็งเส่ง รัฐบาลจีน MNDA เข้าร่วม NCA แต่กลุ่มนี้ปฏิเสธและรวมตัวเป็น FPNCC ซึ่งภายหลังไม่ได้รับเชิญเข้าร่วมการประชุมปางโหลงศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นทางการ ส่งผลให้ไม่เข้าร่วมกระบวนการเจรจาสันติภาพ (ธนกานต์ ปัญจลักษณ์, 2019; เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2024)

หลังรัฐประหาร 2021 จีนกดดัน MNDA ให้งดต่อต้านรัฐบาลเมียนมาเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อการปกครองของ SAC เปิดทางให้ทุนจีนสีเทาขยายตัว จีนกลับสนับสนุน MNDA เพื่อจัดการปัญหาเหล่านั้น นำไปสู่ปฏิบัติการ 1027 ของกลุ่มพันธมิตรสามภราดรภาพ (Michaels, 2023)

การโจมตีที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้จีนต้องแทรกกลางเป็นเจ้าภาพการเจรจาหยุดยิง แม้มีการลงนามในข้อตกลง แต่กองทัพเมียนมาก็ละเมิดข้อตกลงในเวลาต่อมา แสดงถึงความเปราะบางของความสัมพันธ์และกระบวนการสันติภาพ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2024)

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก เพื่อศึกษานโยบายและความสัมพันธ์ที่จีนมีต่อกองทัพเมียนมาและกลุ่ม MNDA ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 ถึงปัจจุบัน ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภาวะรัฐอ่อนแอของเมียนมา และผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาค

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ รายงาน คำแถลง เอกสารทางการ และข้อคิดเห็นเชิงนโยบายจากหน่วยงานของจีนและเมียนมา

ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย และเอกสารวิเคราะห์จากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างจีน เมียนมา และ MNDA

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการใช้กรอบแนวคิด “รัฐอ่อนแอ” (Weak States) ของ Stewart Patrick เพื่ออธิบายลักษณะ ความรุนแรง และผลกระทบของภาวะรัฐอ่อนแอในเมียนมา อันเป็นผลจากนโยบายของจีน และเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

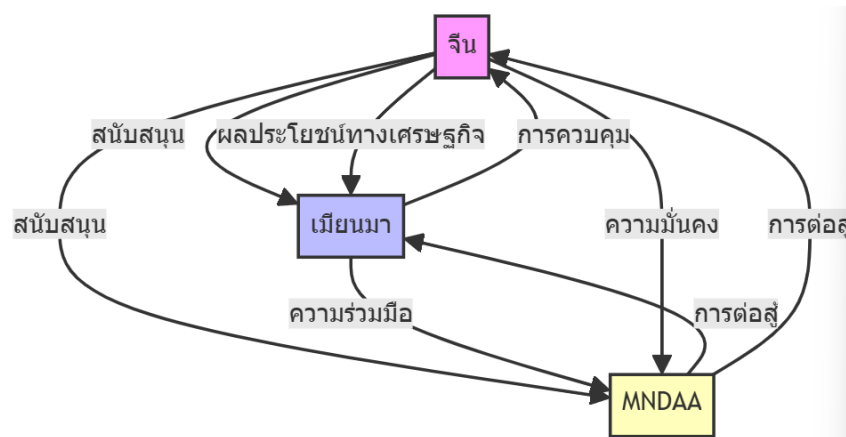
7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นโยบายของจีนที่มีลักษณะส่งเสริมความสัมพันธ์กับทั้งกองทัพ เมียนมาและ MNDA อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 1988 เป็นปัจจัยที่เอื้อให้ทั้งสองฝ่ายเติบโตขึ้นทั้งในเชิงเศรษฐกิจและอำนาจทางทหาร ความเข้มแข็งของทั้งสองฝ่ายซึ่งได้รับการสนับสนุนจากจีน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญ เช่น การสู้รบปี 2009 และ 2015 การปฏิเสธการรวมตัวเป็นกองกำลังป้องกันชายแดน (BGF) รวมถึงการรวมกลุ่มของ MNDA กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายใต้ FPNC เพื่อต่อต้านรัฐบาลเมียนมา เหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนว่าแม้จีนพยายามมีบทบาทเพื่อความสงบ แต่กลับส่งผลให้ความขัดแย้งภายในเมียนมายังทวีความรุนแรง และส่งผลให้รัฐเมียนมาตกอยู่ในภาวะ “รัฐอ่อนแอ” ทั้งด้านความมั่นคง การเมือง และการบริหารรัฐกิจอย่างชัดเจน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความอ่อนแอของรัฐเมียนมา ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาภายในประเทศ แต่ยังกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงทางพรมแดน การค้าการลงทุน และโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ที่จีนให้ความสำคัญสูงสุด การสู้รบอย่างต่อเนื่องนำมาซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจ การหยุดชะงักของระบบขนส่ง คลื่นผู้ลี้ภัย และการแพร่ขยายของกิจกรรมผิดกฎหมาย เช่น สแกมเซ็นเตอร์ ยาเสพติด และการค้ายาเสพติด ทั้งนี้ แม้สภาวะรัฐอ่อนแอจะเปิดโอกาสให้จีนสามารถเข้าแทรกแซงกิจการภายในเมียนมาได้ แต่การแทรกแซงดังกล่าวกลับยิ่งซ้ำเติมสถานการณ์ และย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนเอง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนลักษณะความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน เมียนมา และ MNDA ที่ซับซ้อน และนำจีนเข้าสู่ภาวะ “เขาควาย” ที่ไม่สามารถดำเนินนโยบายใดได้โดยไม่กระทบต่อเป้าหมายของตน

โดยสรุป ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนเชิงยุทธศาสตร์ของความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน กองทัพเมียนมา (SAC) และกลุ่ม MNDA แม้ว่าจีนจะมีเป้าหมายในการธำรงเสถียรภาพในภูมิภาคและขับเคลื่อนโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่การดำเนินนโยบายต่อทั้งสองฝ่ายกลับส่งผลให้รัฐเมียนมาตกอยู่ในภาวะรัฐอ่อนแออย่างต่อเนื่อง ความขัดแย้งภายในที่ทวีความรุนแรงไม่เพียงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในเมียนมาเท่านั้น หากยังย้อนกลับไปกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และภาพลักษณ์ในเวทีระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์สามเส้านี้จึงถือได้ว่าเป็นทั้งเครื่องมือเชิงกลยุทธ์และกับดักทางภูมิรัฐศาสตร์ที่จีนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานการณ์ดังกล่าวยังส่งผลกระทบ

ในวงกว้างต่อเสถียรภาพและความคืบหน้าของโครงการ BRI โดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ จีนจำเป็นต้องพิจารณาบทบาทแนวทางการดำเนินนโยบายต่อภูมิภาคอย่างรอบคอบ รวมถึงการประเมินบทบาทของตนเองในกรอบความร่วมมืออาเซียนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน, เมียนมา, และกองทัพพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติเมียนมา

8. อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า นโยบายของจีนที่ดำเนินต่อเนื่องกับทั้งกองทัพเมียนมาและ MNDA ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายมีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการทหาร ความเข้มแข็งของทั้งสองฝ่ายกลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งซ้ำซ้อนภายในรัฐ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Patrick (2007) ที่เสนอว่า “รัฐอ่อนแอ” เกิดจากการขาดดุลอำนาจภายใน และความล้มเหลวในการรักษาความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ และสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายของจีนที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ผลประโยชน์ โดยไม่ได้คำนึงถึงบริบททางชาติพันธุ์และการเมืองภายในเมียนมาอย่างลึกซึ้ง ได้กลายเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของรัฐอ่อนแอในลักษณะที่เรื้อรัง อีกทั้งความพยายามของจีนในการสร้างสมดุลระหว่างคู่ขัดแย้ง เช่น การผลักดันให้ MNDA เข้าร่วมการเจรจา NCA หรือการสนับสนุนให้จัดการเลือกตั้งภายหลังรัฐประหาร ค.ศ. 2021 กลับซ้ำเติมความไม่ไว้วางใจและเพิ่มความตึงเครียดระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในประเทศ (International Crisis Group, 2024; Strangio, 2025)

2. ภาวะรัฐอ่อนแอของเมียนมาได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของจีนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) การหยุดชะงักของโครงสร้างพื้นฐาน การขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบค้ายาเสพติด และการเกิด scam centers ในพื้นที่ชายแดนจีน-เมียนมา ซึ่งล้วนเป็นผลกระทบเชิงลบที่จีนไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dossi & Gabusi, 2023; Lintner, 2021) สถานการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับข้อเสนอของ Strangio (2025) และ Michaels (2023) ที่วิเคราะห์ว่า จีนตกอยู่ในสภาวะ “เขาควย” (strategic dilemma) ซึ่งไม่สามารถเลือกสนับสนุนฝ่ายใดได้

อย่างชัดเจน เพราะไม่ว่าการตัดสินใจจะเป็นไปในทิศทางใด ล้วนแต่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของจีนทั้งในด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และภาพลักษณ์ระหว่างประเทศ

ดังนั้น แม้จีนมีเจตนารมณ์เพื่อสร้างเสถียรภาพและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง แต่ลักษณะการแทรกแซงที่ขาดความเข้าใจอย่างลุ่มลึกต่อบริบทท้องถิ่น กลับกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ ภาวะรัฐอ่อนแอในเมียนมา ยิ่งดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอของ Patrick (2007) ที่ระบุว่า การแทรกแซงจากภายนอกโดยไม่เข้าใจโครงสร้างภายในรัฐที่เปราะบาง อาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตรงกันข้ามกับเป้าหมายของผู้แทรกแซง

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จีนควรพิจารณาปรับบทบาทของตนจาก “ผู้มีอิทธิพล” ไปสู่ “ผู้เอื้ออำนวยกระบวนการสันติภาพ” โดยเน้นการส่งเสริมการเจรจาอย่างจริงจังระหว่างรัฐบาลเมียนมากับกลุ่มชาติพันธุ์ แทนการเลือกข้างอย่างชัดเจน
2. รัฐบาลเมียนมาควรยกระดับการยอมรับความหลากหลายและให้พื้นที่แก่กลุ่มชาติพันธุ์ในกระบวนการสันติภาพ เพื่อแก้ไขรากเหง้าของความขัดแย้งที่มีมาอย่างยาวนาน
3. ประชาคมระหว่างประเทศควรมีบทบาทในการเฝ้าระวัง และสร้างกลไกทางเลือกเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนชายแดน โดยไม่ปล่อยให้การเมืองระหว่างประเทศกลายเป็นปัจจัยซ้ำเติมความรุนแรง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษานโยบายของจีนต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในเมียนมา เช่น UWSA และ KIA เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลและผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนจีนและเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดน เพื่อสะท้อนผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสองในระดับชีวิตประจำวัน
3. ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ทั้งเชิงเอกสารและการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. (2024). จีนกับความสัมพันธ์เชิงซ้อนกับกลุ่มชาติพันธุ์: บทบาทใหม่หลังรัฐประหารเมียนมา. *วารสารความมั่นคงศึกษา*, 5(1), 35–54.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2024). บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์จีนกับปฏิบัติการ 1027 ของกลุ่มพันธมิตรสามภราดรภาพ. *วารสารเอเชียศึกษา*, 31(2), 59–78.
- ธนกานต์ ปัญจลักษณ์. (2019). นโยบายของจีนต่อกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐฉานและผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐ

- เมียนมา. วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 13(1), 99–118.
- พรพิมล ตรีโชติ. (1999). การพัฒนาของกองกำลังโกก้างบริเวณชายแดนจีน-พม่า (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2023). BRI กับระบอบเผด็จการจีน-เมียนมา: ความท้าทายทางการเมืองและชาติพันธุ์. วารสารพัฒนาภูมิภาค, 15(1), 112–130.
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2013). ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเมียนมาในบริบทความมั่นคงหลังสงครามเย็น. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4(2), 1–20.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2019). จีนกับการปกครองภูมิรัฐศาสตร์ในเมียนมา. มติชนสุดสัปดาห์, 39(1998), 22–24.
- Dossi, S., & Gabusi, G. (2023). China's strategic infrastructure investments in Myanmar: From BRI to border tensions. *Global Asia Review*.
- Egretau, R., Jagan, L., & Macan-Markar, M. (2013). *Soldiers and diplomacy in Burma: Understanding the foreign relations of the Burmese praetorian state*. NUS Press.
- Hashmi, S. (2014). China–Myanmar relations: Past and present. *Journal of Contemporary Asia*, 44(2), 200–213.
- International Crisis Group. (2024). *Myanmar's triple conflict and China's role (Asia Briefing No. 176)*. <https://www.crisisgroup.org>
- Lanteigne, M. (2019). *Chinese foreign policy: An introduction* (4th ed.). Routledge.
- Li, M., & Lye, L. (2009). China's policies towards Myanmar: A complex interdependence perspective. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 28(2), 89–113.
- Lintner, B. (2021). *The cost of brotherhood: China and Myanmar's military*. Yale University Press.
- Martin, M. (2023). Ethnic armies and economic interests in northern Myanmar. *Southeast Asia Studies Journal*.
- Michaels, D. (2023). Beijing's border gamble: The Three Brotherhood Alliance and BRI. *Strategic Insights*.
- Muang Aung Myoe. (2011). *In the name of Pauk-Phaw: Myanmar's China policy since 1948*. Institute of Southeast Asian Studies.
- Nielsen, J. (2022). The China–Myanmar economic corridor and the challenges of implementation. *Asian Affairs*, 53(1), 1–22.
- Patrick, S. (2007). “Failed” states and global security: Empirical questions and policy dilemmas. *International Studies Review*, 9(4), 644–662.
- Peng, Y., & SpringerLink. (2021). China's maritime silk road initiative and Southeast Asia. In *China's Belt and Road Initiative in a global context*. Springer.

- Strangio, S. (2025). *Myanmar in crisis: Power, ethnicity, and China's shadow*. *Asian Affairs Review*.
- Tea, A. (2010). India's look east policy and Myanmar: Challenges and opportunities. *India Quarterly*, 66(4), 349–363.
- Tun, K. (2015). China–Myanmar: Toward a more balanced and better neighborhood. *Asian Politics & Policy*, 7(2), 167–183.

การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
**Academic Administration Based on the Four Brahmavihāra Principles by
Educational Institution Administrators under the Khon Kaen Primary
Educational Service Area Office 1**

พงศธร ตะโนนทอง¹, สุนทร สายคำ², ฉลาด จันทสมบัติ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Pongsathon Tanonthong¹, Sunthon Saikham², Chalard Chanthasombat³
^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand

✉: 1pongsathon.254115@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 25 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 04 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.99 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 304 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมพบ ว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วางแผนกิจกรรมในการบริหารงาน เอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม และส่งเสริมให้ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเป็นเลิศทางด้านวิชาการต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

This research aimed to: 1) study academic administration based on the principles of the Four Brahmavihāra of educational institution administrators in a group of the office of Khon Kaen primary educational service area office 1; 2) propose guidelines for developing academic administration based on the Four Brahmavihāra principles of educational institution administrators in a group of the office of Khon Kaen primary educational service area office 1. A mixed-methods research design was employed. For the quantitative component, a questionnaire with a reliability coefficient of 0.99 was used. The sample consisted of 304 participants, including school principals and teachers. The statistical methods used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative component, data were collected through interviews with 12 key informants, who were selected using purposive sampling. The data were analyzed using content analysis and presented in descriptive form. The research results were as follows: 1. Overall, academic administration based on the Four Brahmavihāra was found to be at the highest level. The aspect with the highest mean score was administration based on Metta (loving-kindness), while the aspect with the lowest mean score was administration based on Upekkhā (equanimity). 2. The proposed guidelines for academic administration based on the Four Brahmavihāra indicate that, in managing school curriculum development, learning process enhancement, assessment and evaluation, credit transfer, the development and use of educational technology, and academic supervision, administrators should establish a clear vision and goals, plan administrative activities effectively, show care and support equally, and promote good interpersonal relationships among teachers. Furthermore, they should foster learning communities to enhance the school's academic excellence.

Keyword: Academic Administration, Four Brahmavihāra

1. บทนำ

การศึกษาสร้างบุคคล สังคม และชาติ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาในการสร้างความได้เปรียบของประเทศในการแข่งขันในเวทีโลกที่มีระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ในเชิงสากล นอกจากนี้ การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก และเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพ การพัฒนาประเทศให้ยืนหยัดในเวทีโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ในกรอบของความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาบุคคลและประเทศ โดยการรับผิดชอบต่อการศึกษาเป็นสิทธิและความน่าจะเป็นที่ควรมีของทุกคนในสังคม และการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักเลขาธิการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีเป้าหมายหลักว่าการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและ

เศรษฐกิจในระดับชาติและระดับสากล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยรวมแผนการศึกษาแห่งชาติยังสนับสนุนคุณธรรมและจริยธรรมในการศึกษา เสริมสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษา พัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สนับสนุนความหลากหลายในการศึกษา สนับสนุนความรับผิดชอบในการศึกษา สร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สนับสนุนนวัตกรรมและการวิจัย สนับสนุนคุณภาพชีวิตและสนับสนุนความมั่นคงของประเทศ ในทุกประเด็นด้าน เพื่อให้บุคคลสามารถเลือกการศึกษาและอาชีพที่ตรงกับความสนใจและความถนัดของตนเอง การสนับสนุนความรับผิดชอบในการศึกษาเน้นให้รัฐและเอกชนร่วมมือสนับสนุนการศึกษาในระดับต่าง ๆ และการสร้างความรับผิดชอบในการศึกษาของบุคคลเอง การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเน้นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านนโยบายการศึกษาที่เน้นการเสมอภาคในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคม (ถวิล อรัญเวศ, 2534) โดยมุ่งส่งเสริมโอกาสการศึกษาเท่าเทียมสำหรับทุกคนในสังคม นโยบายการศึกษาแห่งชาติควรเป็นหนึ่งในแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่มีแย่งที่แตกต่างในสังคมไทย ค่านิยมและจริยธรรมจากพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่ดีขึ้น ทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควรเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างคนที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง นอกจากนี้ การพัฒนาการศึกษาควรเน้นทั้งด้านความรู้และความเข้าใจในคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้คนในชาติมีทักษะความรู้และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม นโยบายการศึกษานี้ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะคุณรักษาทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมความมั่นคงของประเทศในทุกด้าน และนโยบายการศึกษาควรใช้คำสอนจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนในชาติ และเน้นพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในทุกด้านของการศึกษาของคนไทยต่อไป

จึงมีการยกนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการสอนและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาซึ่งพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นฐานสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับวิชาการ พรหมวิหารธรรมเป็นธรรมอันเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครอง หลักธรรมนี้เป็นธรรมสำหรับทุกคน เช่น บิดา มารดา ครูอาจารย์ หัวหน้าหน่วยงานและนักบริหาร (दनัย ไชยโยธา, 2544) พรหมวิหารธรรมประกอบด้วย เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรีต่อประชาชนหรือผู้ใต้ปกครอง กล่าวคือปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข กรุณา ความสงสาร คือ ช่วยเหลือให้พระภิกษุหรือประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความเดือดร้อนของประชาชนรวมถึงสัตว์ทั้งหลาย มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อภิกษุหรือประชาชนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็รู้สึกชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของเขาเหล่านั้น และอุเบกขา ความไว้วางใจเป็นกลาง คือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขัง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ไม่ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่น ประสบความทุกข์ พิจารณาเห็นการกระทำของเขาเหล่านั้นตามหลักแห่งกรรม คือการกระทำของเขาเอง ว่าเขาเป็นผู้กระทำขึ้น อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ

การบริหารงานโรงเรียนนั้นประกอบด้วยงานบริหาร 5 ด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทาง

การศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญทุกด้านจะขาดด้านใดด้านหนึ่งเสียไม่ได้ แต่การที่จะบริหารโรงเรียนนั้นต้องยอมรับว่าการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริการการศึกษาซึ่งการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด(กมล ภูประเสริฐ, 2545)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2559 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย (53.50) วิชาคณิตศาสตร์ (39.68) วิชาวิทยาศาสตร์ (40.76) และวิชาภาษาอังกฤษ (33.00) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย (45.27) วิชาคณิตศาสตร์ (35.86) วิชาวิทยาศาสตร์ (37.98) และวิชาภาษาอังกฤษ (34.60) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย (55.68) วิชาคณิตศาสตร์ (38.09) วิชาวิทยาศาสตร์ (39.77) และวิชาภาษาอังกฤษ (37.56) ผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย (50.86) วิชาคณิตศาสตร์ (28.26) วิชาวิทยาศาสตร์ (39.52) และวิชาภาษาอังกฤษ (37.61) โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2559, 2560, 2561 และ 2564 เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 3 กลุ่มสาระได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้สนใจที่จะศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วยอำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอบ้านฝาง และอำเภอพระยืน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในสถานศึกษานำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการให้มีประโยชน์ต่อไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพการศึกษา และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มากกว่าร้อยละ 50

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2 ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 123 คน และหัวหน้างานบริหารวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 1,342 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,465 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 152 โรงเรียน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 304 คน ซึ่งมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้อำนวยการ	ครู	รวม	ผู้อำนวยการ	ครู	รวม
เล็ก	64	363	427	13	75	88
กลาง	56	701	757	12	143	155
ใหญ่	1	32	33	1	8	9
ใหญ่พิเศษ	4	244	248	2	50	52
รวม	123	1,342	1,465	28	276	304

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และ ประสิทธิภาพการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการในการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกรุณา 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมุทิตา และ 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรายข้อระหว่าง 0.810-0.975 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจนครบทั้ง 304 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน

3.3 ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร จำนวน 3 รูป และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 12 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องมีผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เป็นเลิศ มีผลงานเชิงประจักษ์ในระดับชาติและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สังกัด ขนาดสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน ผลงานที่ได้รับ และวัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 4 ข้อ

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย และทำการนัดหมายกำหนดวันเวลา สถานที่กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

4.1.1 ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวม ($n = 304$)

ด้าน ที่	การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1	ระดับปฏิบัติการ			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	อันดับ ที่
1	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา	4.58	0.60	มากที่สุด	1
2	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกรุณา	4.57	0.65	มากที่สุด	2
3	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมูทิตา	4.57	0.72	มากที่สุด	3
4	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา	4.44	0.47	มาก	4
รวม		4.45	0.61	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 ผลการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.61) และพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.60) รองลงมาด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกรุณา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.65) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมูทิตา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ

ตามหลักอุเบกขา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.47) ส่วนผลการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา พบว่าโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูผู้สอนในการส่งเสริมให้มีการจัดสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูผู้สอนในการนิเทศการจัดการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อครูผู้สอนในการจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.1.2 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกรุณา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีความเห็นอกเห็นใจครูผู้สอนในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีความเห็นอกเห็นใจครูผู้สอนในการนิเทศการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารมีความเห็นอกเห็นใจครูผู้สอนในการสนับสนุนการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าอยู่ในระดับมาก

4.1.1.3 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมูทิตา พบว่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีความยินดีในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีความยินดีในการนิเทศการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารมีความยินดีในการสนับสนุนสื่อการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครู โดยมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความยินดีในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.1.4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีการทบทวนการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารความเป็นกลางในการพิจารณารูปแบบ และเกณฑ์ในการนิเทศการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีความเป็นกลางในการทบทวนการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการพิจารณาผลการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ 4 แนวทางดังนี้

4.1.2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและอบอุ่นภายในทีมงานครู ผู้บริหารควรแสดงความห่วงใยต่อสุขภาพกายและใจของครู ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความเคารพในศักดิ์ศรีและบทบาทของครู ผู้บริหารควรสร้างความพึงพอใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติครูเสมอ ผู้บริหารแนะนำและชี้แนะแนวทางการสอนด้วยความหวังดี ผู้บริหารควรมอบโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองตามความถนัด ผู้บริหารควรเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำด้วยความเมตตา ผู้บริหารควรไม่ตำหนิหรือต่อว่าครูต่อหน้าผู้อื่น

4.1.2.2 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักกรุณา ผู้บริหารควรเข้าพบและพูดคุยกับครูทันทีเมื่อทราบว่ามีปัญหา ผู้บริหารให้คำแนะนำอย่างสุภาพและสร้างสรรค์โดยไม่ตำหนิ ผู้บริหารควรเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับบริบทของครู ผู้บริหารควรประสานงานหรือจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือครู ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่อสถานการณ์ของครู ผู้บริหารไม่ปล่อยให้ครูเผชิญปัญหาเพียงลำพัง ผู้บริหารคอยติดตามผลและให้กำลังใจครูอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ครูกล้าเปิดใจพูดถึงปัญหา ผู้บริหารควรช่วยไกล่เกลี่ยหรือประสานความเข้าใจหากเกิดความขัดแย้ง ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินการและพัฒนาตนเองหลังเผชิญปัญหา ผู้บริหารควรปกป้องครูจากแรงกดดันภายนอกเมื่อมีข้อขัดแย้งทางวิชาการ

4.1.2.3 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักมฤตดา ผู้บริหารควรกล่าวแสดงความยินดีด้วยความจริงใจเมื่อครูประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรประกาศชื่นชมครูในที่ประชุมหรือสื่อภายในโรงเรียน ผู้บริหารควรมอบของที่ระลึกหรือเกียรติบัตรเพื่อแสดงความภาคภูมิใจ ผู้บริหารควรเขียนข้อความแสดงความยินดีในจดหมายหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรร่วมแสดงความยินดีในงานมงคลหรือโอกาสพิเศษของครู ผู้บริหารควรเชิญครูที่ประสบความสำเร็จในการกำกับดูแลการบริหารหลักสูตร รวมถึงการสอนของครูมาแบ่งปันประสบการณ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารควรถามไถ่และให้ความสนใจในเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับครู และสร้างพื้นที่ที่เปิดให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความยินดี เรียนรู้ทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการอย่างถูกต้อง ผู้บริหารควรมีการติดตามผลการนิเทศการศึกษาและแสดงความภาคภูมิใจในตัวครูอย่างเปิดเผยและต่อเนื่อง ผู้บริหารใส่ใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน กล่าวแสดงความยินดีด้วยถ้อยคำจริงใจและอบอุ่น เพื่อให้ครูและนักเรียนมีประสบการณ์ที่มีคุณภาพ ผู้บริหารแสดงสีหน้าและท่าทีที่แสดงถึงความภาคภูมิใจเมื่อครูประสบความสำเร็จ ตั้งใจในการสนับสนุนการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

4.1.2.4 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารควรมีการพินิจพิจารณาและใช้ปัญญาทดสอบงาน ทำงานวิชาการด้วยปัญญาและใช้สมองคิดไตร่ตรอง ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายโดยไม่ลำเอียงถึงผลของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติต่อครูทุกคนอย่างเสมอภาคและให้เกียรติเท่าเทียมกันในการพิจารณา ทบทวน และตรวจสอบการจัดระบบเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรจัดการประชุมปรับปรุงหลักสูตรทุกปี ก่อนสิ้นปีการศึกษา โดยให้ครูทุกคนในโรงเรียนร่วมพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ และร่วมกันหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรสำหรับปีการศึกษาถัดไป ผู้บริหารควรทบทวนสิ่งที่ได้คิดและทำมาโดยใช้วิจาร์ณญาณอย่างรอบคอบ ไม่แสดงความลำเอียงทางอารมณ์ต่อครูคนใด ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละงาน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนางานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศแห่งความยุติธรรมและไว้วางใจภายในทีมงานครูในการประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อความยุติธรรมในการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายโดยไม่ลำเอียงเพื่อสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่มีคุณภาพ

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้มีการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบูรณาการการบริหารงานวิชาการโดยมีการใช้หลัก 4 ประการ คือ 1) เมตตา ความปรารถนาดี 2) กรุณา ต้องการให้พ้นจากทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดี 4) อุเบกขา วางตัวเป็นกลาง สอดคล้องกับฉันทธรรม ฐิตาคมที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน จำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านเมตตาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกรุณา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านมุทิตาภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านอุเบกขา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า

- 1) ด้านเมตตา ผู้บริหารควรสื่อสารด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติครูอยู่เสมอ พร้อมทั้งแนะนำแนวทางการสอนด้วยความหวังดี เข้าเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำอย่างเมตตา ไม่ตำหนิหรือต่อว่าครูต่อหน้าผู้อื่น การบริหารงานวิชาการที่เปี่ยมด้วยความเข้าใจ ความห่วงใย และความเคารพซึ่งกันและกันเช่นนี้ จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาว
- 2) ด้านกรุณา ผู้บริหารที่มีความรัก ความกรุณา และความหวังดีต่อครู ควรแสดงบทบาทในการช่วยเหลือเมื่อครูประสบปัญหาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เริ่มจากการเข้าพบและพูดคุยกับครูทันทีที่ทราบถึงปัญหา โดยให้คำแนะนำอย่างสุภาพ สร้างสรรค์ และไม่ตำหนิ เพื่อให้ครูรู้สึกได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับบริบทของครู รวมถึงจัดหาทรัพยากรหรือประสานงานที่จำเป็น เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ด้านมุทิตา ผู้บริหารที่มีความตั้งใจในการสนับสนุนครู ควรแสดงความยินดีอย่างจริงใจเมื่อครูประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จในชีวิตการทำงานหรือชีวิตส่วนตัว โดยสามารถแสดงออกผ่านการกล่าวคำชื่นชมในที่ประชุม หรือผ่านสื่อภายในโรงเรียน เช่น การเขียนข้อความแสดงความยินดีในจดหมายหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ รวมถึงการมอบของที่ระลึกหรือเกียรติบัตรเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น และหากมีโอกาส ผู้บริหารควรร่วมแสดงความยินดีในงานมงคลหรือโอกาสพิเศษของครูด้วยตนเอง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความผูกพันระหว่างผู้บริหารกับครู
- 4) ด้านอุเบกขา ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงความรอบคอบและใช้ปัญญาในการตัดสินใจด้านงานวิชาการ โดยยึดข้อมูลและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าถ้าจะพัฒนาการบริหารงานวิชาการจะต้องมีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เข้าไปในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาด้วย สอดคล้องกับพระปัลลมังคล วรสาโย (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ และควรมีการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ วิธีการทำงานที่ถูกต้อง ผู้บริหารควรมีการให้คำปรึกษาและส่งเสริมให้แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม และควรมีการให้โอกาสผู้ที่มีผลงานต่ำกว่ามาตรฐานการประเมินปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ และควรแสดงความยินดีเมื่อได้รับรางวัลหรือโบนัสพิเศษกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนควรวางใจเป็นกลาง และสั่งการงานภายใต้ขอบเขตอำนาจและหน้าที่ตามความเหมาะสม และควรมีการประชุมโดยส่วนรวม สร้างความเข้าใจ และประเมินผลงานอย่างยุติธรรม

จากการอภิปรายผลการวิจัย สรุปได้ว่าในการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จะต้องมีการดำเนินงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา และ 5) ด้านการ

นิเทศการศึกษา โดยมีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ประการ คือ 1) เมตตา ความปรารถนาดี 2) กรุณา ต้องการให้พ้นจากทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดี 4) อุเบกขา วางตัวเป็นกลาง ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาวงวิชาการต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารร่วมกับหลักการบริหารงานในทุกด้านของสถานศึกษา

6.1.2 หน่วยงานด้านการศึกษควรส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันทางพระพุทธศาสนา เพื่อจัดส่งผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมมาให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความรัก ให้ความสำคัญและความเอาใจใส่ต่อครูผู้ดูแลในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

6.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรช่วยเหลือ ชี้แนะ และแนะนำแนวทางแก้ปัญหาของครูในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

6.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความยินดี ชื่นชม ให้อำนาจ แก่ครูในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม

6.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลาง จัดสรรสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้กับครูทุกคนอย่างเท่าเทียม และเหมาะสม

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักธรรมอื่น ๆ มาบูรณาการให้เกิดการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

6.3.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานวิชาการเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาอื่น ๆ และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์

การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เมธาธิปส์.

- กิตติมา ปรีดีติติก. (2532). *กระบวนการบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ชมพันธุ์ ฤกษ์ชรรณ. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.
- ชัยญาติ โพนสิงห์. (2561). *การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โรงเรียนเทศบาล 4 (ฉลองรัตน์) อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)*.
- ฉัตรชัย อรณนันท. (2549). *หลักการบริการศึกษา*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2535). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2556). *การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2566*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.kkzone1.go.th/2024/OIT2024/9>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

Guidelines for Development Academic Leadership in the 21st Century of School Administrators Under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

ธนิตฐา เล่ห์กล¹, วีระพงษ์ เทียมวงศ์², กษมา ชนะวงศ์³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Thanittha Lekol¹, Veerapong Tiamvong², Kasama Chanawong³
^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: 'Auiythanitta@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 25 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 04 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 วิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครู จำนวน 157 คน รวม 297 คน โดยการเปิดตารางของเครจซี และมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามมาตรฐาน ประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.4 ถึง 0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบ ว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความ ต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ($\bar{X} = 3.65$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ($\bar{X} = 3.54$) สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาครู และบุคลากร ($\bar{X} = 4.91$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ($\bar{X} = 4.84$) ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม $PNI_{modified} = 0.356$ เรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร $PNI_{modified} = 0.387$ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ $PNI_{modified} = 0.366$ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน $PNI_{modified} = 0.365$ ตามลำดับ 2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการจำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 15 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.96$) และความจำเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.82$)

คำสำคัญ: แนวทาง, ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the current state, the desired state, and the priority needs 21st-century academic leadership among school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 and 2) study guidelines for developing 21st-century academic leadership among school administrators under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. This research employs a mixed-methods approach. The sample group comprises 140 school administrators and 157 teachers, totaling 297 participants. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table and selected through stratified and simple random sampling. The research instruments include a five-point rating scale questionnaire with a validity ranging from 0.80 to 1.00, discrimination power ranging from 0.4 to 0.72, and reliability of 0.846, as well as a semi-structured interview and an evaluation form for appropriateness and feasibility. The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, standard deviation, the Priority Needs Index Modified ($PNI_{modified}$), and content analysis. The results showed as follows: 1. The current state, the desired state, and the priority needs 21st-century academic leadership among school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. The current state of academic leadership, overall, was at a high level ($\bar{X} = 3.60$), and the aspect, all aspects were at a high level. The highest mean score was for vision, mission, and goals ($\bar{X} = 3.65$), while the lowest mean score was for teacher and personnel development ($\bar{X} = 3.54$). The desired state of academic leadership in the 21st century for school administrators was at the highest level overall ($\bar{X} = 4.87$), and the aspects were at the highest level. The highest mean score was for teacher and personnel development ($\bar{X} = 4.91$),

while the lowest mean score was for vision, mission, and goals ($\bar{X} = 4.84$). The priority needs of academic leadership in the 21st century of school administrators had an overall PNI_{modified} value of 0.356. The top three prioritized needs were 1) Teacher and personnel development (PNI_{Modified} = 0.387), 2) Promoting an academic atmosphere (PNI_{Modified} = 0.366), and Supervision of teaching and learning management (PNI_{Modified} = 0.365). 2. Guidelines for developing academic leadership in the 21st century of school administrators under Khon Kaen primary educational Service Area Office 3, consist of 5 aspects: 1) Teacher and personnel development had 3 guidelines. 2) Promoting an academic atmosphere had 3 guidelines. 3) Supervision of teaching and learning management had 3 guidelines. 4) Curriculum and instructional management had 3 guidelines and 5) Vision, mission, and goals had 3 guidelines. The total was 15 guidelines. The appropriateness was at the highest level, an average of ($\bar{X} = 4.96$) and the feasibility was at the highest level, an average of ($\bar{X} = 4.82$).

Keywords: guidelines, the 21st century academic leadership, current state, desired state

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีที่ทำให้ระบบการศึกษาเดิมต้องปรับตัว จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2566-2580 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกลไกเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งการเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องควบคู่ กับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพ ผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง หนึ่งในปัญหาสำคัญของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 คือการไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโลกที่เปลี่ยนแปลงไป นักเรียนหลายคนยังขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษายังคงเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาและเทคโนโลยียังจำกัด ส่งผลให้เด็กบางกลุ่ม ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่หลากหลาย ทั้งในเชิงวัฒนธรรมและเชิงความคิด เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานร่วมกันในสังคมโลกยุคใหม่ได้ (สุรัตน์ โภครณานนท์, 2564)

ภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทของการศึกษาไทยเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมศักยภาพของทั้งครูและนักเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการในฐานะ "ตัวแปรสำคัญ" ที่มีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะช่วยกำหนดทิศทางที่ชัดเจนให้การพัฒนาวิชาการและการเรียนการสอน โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมายที่เน้นคุณภาพการศึกษาและการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน (ศรีสุรงค์ ศรีวีไล, 2562) ภาวะผู้นำทางวิชาการควรมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยเน้นการวางแผนการวิเคราะห์ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม ซึ่งทำให้โรงเรียนสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมั่นคง (กฤษณา แสงจันทร์, 2564)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาวิชาการและการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา สามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 1,301 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครู จำนวน 157 คน รวม 297 คน โดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.4 ถึง 0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index(PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาโรงเรียนที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่ว่าด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แต่ละขั้นตอนของการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 3 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศ การจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ภาวะผู้นำทางวิชาการใน ศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PN _{Modified} (I-D)/D	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ	3.65	0.56	มาก	4.84	0.38	มากที่สุด	0.324	5
2) ด้านการพัฒนาครูและ บุคลากร	3.54	0.63	มาก	4.91	0.32	มากที่สุด	0.387	1
3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการ	3.58	0.66	มาก	4.89	0.34	มากที่สุด	0.366	2
4) ด้านการนิเทศการจัดการ เรียนการสอน	3.57	0.64	มาก	4.87	0.35	มากที่สุด	0.365	3
5) ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน	3.64	0.64	มาก	4.86	0.36	มากที่สุด	0.336	4
รวม	3.60	0.63	มาก	4.87	0.35	มากที่สุด	0.356	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ($\bar{X} = 3.65$) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 3.64$)

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.58$) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.57$) และด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ($\bar{X} = 4.91$) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.89$) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.87$) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.86$) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ($\bar{X} = 4.84$) ตามลำดับ

การประเมินความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.387$) รองลงมาด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.366$) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.365$) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.336$) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.324$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

5.1.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ทั้งนี้เป็นเพราะในยุคที่การศึกษาเป็นหัวใจหลักในการ

พัฒนาประเทศและสังคม การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนแผนที่นำทางและกรอบแนวคิดที่ชัดเจนให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์ในอนาคตและความปรารถนาที่จะพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน เมื่อผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นจริงได้ จะช่วยให้คณะครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนทุกคนมีความเข้าใจตรงกันในเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ซึ่งจะเป็แรงบัณดาลใจในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ยังช่วยสร้างความมั่นใจให้กับ ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ว่ามีทิศทาง การพัฒนาที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล คูหาแก้ว (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ รวิภา ศรีวัตร (2564) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยมีด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญ สอดคล้องกับ สุพัตรา รังคะวงษ์ (2565) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาครูและบุคลากรเป็นการส่งเสริมการเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ เนื่องจากบุคลากรที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสอน จะเป็นแรงบัณดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ นอกจากนี้ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องยังช่วยสร้างความมั่นใจและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของทั้งองค์กร อีกทั้งการพัฒนาครูและบุคลากรยังเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูและบุคลากรเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการพัฒนาระบบ

การศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการในอนาคต สอดคล้องกับ แนวคิดของ ธงชัย คำปวง (2561) ที่กล่าวว่าการพัฒนาครูควรยึดหลักการสำคัญ คือต้องเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ต้องสนองความต้องการและจำเป็นของครู รูปแบบ กระบวนการ และกิจกรรมพัฒนาครูมีความยืดหยุ่น หลากหลาย เหมาะสมกับบุคคล เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง การพัฒนาครูต้องอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และการพัฒนาครูมีความสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมภาวุฒ บัญเกิด (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร

5.1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.355$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน และ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เล็งเห็นว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะครูและบุคลากรที่มีทักษะและความรู้ที่ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของครูส่งผลต่อการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การมีบุคลากรที่สามารถใช้เครื่องมือทางการศึกษาและเทคโนโลยีใหม่ๆ จะช่วยให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ในองค์กรการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ การส่งเสริมบรรยากาศที่มีการเปิดรับความคิดเห็นและความคิดสร้างสรรค์จากทุกคนในองค์กรจะช่วยเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรม ทางการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้นำสามารถตัดสินใจและนำแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้ในการบริหารการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลลณลลิน พงษ์ศักดิ์ขจร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า การมีการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู เป็นหนึ่งในสามด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด สอดคล้องกับ Mielcarek, J., & Hoy, W. K. (2005) ได้ศึกษาวิจัย และวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการได้เป็นรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครูทั้งโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายร่วมกับและสร้างความเข้าใจในเป้าหมายเลย การกำกับติดตามและจัดให้มีการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา โพธิ์น้อย (2564) พบว่า การ

พัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและวิธีการสอนใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการใช้สื่อ การสอนที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความจำเป็นมาก

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาแนวทางตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง โดยมีการศึกษาและได้มาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาแนวทาง ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 15 แนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ทั้ง 6 คน ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน หัวหน้างานวิชาการ ที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการการศึกษาการศึกษาในสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ และหลังจากนั้นเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน 9 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และนักการศึกษา อาจารย์ระดับอุดมศึกษา พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและดัชนีความต้องการจำเป็นในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของแนวทางทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางมี ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งสามารถนำแนวทางการปฏิบัติไปได้จริงในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาหรือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

6.1.2 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ดังนั้น ผู้บริหารควรทำวิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาครูและบุคลากร ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความสามารถ ใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกเพื่อเกิดแนวคิดใหม่ๆรวมถึงสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรม

6.1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบความสำคัญของแนวทางการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

6.2.3 ควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

6.2.4 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอื่น หรือระดับอื่น ๆ

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

7.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับต่อไป

7.2 ได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการศึกษา ทิศทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากนั้นผลการวิจัยสามารถนำไปประกอบการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล คูหาแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- พุดินันท์ แสงศิริวัฒน์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- รวิภา ศรีวัตร. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย].
- สุพัตรา รังคะวงษ์. (2565). ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย].
- อัมภาวุธ บุญเกิด. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี].
- Girvin, M. (2001). *Leadership in educational organizations*. University of Chicago Press.
- Lashway, L. (2002). *The principal as leader: An overview of leadership theory and practice*. Educational Policy Institute.

Mielcarek, J., & Hoy, W. K. (2005). Instructional leadership: Its nature, meaning, and influence. In W. Hoy & C. Miskel (Eds.), *Educational leadership and reform* (pp. 29–51). Information Age Publishing.

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้า **Community Problem-Based Learning Activities to Raise Awareness of Environmental Issues Among Primary School Grade 5 Students in Ban Na Klam Community**

นันทวัฒน์ จันทร์อ่อน¹, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Nantawad Janoun¹, Nattachet Pooncharoen²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: nantawadj66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 10 April 2025; Revised: 02 May 2025; Accepted: 14 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชน บ้านนาเกล้า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน 2) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่มีประสบการณ์ จำนวน 3 คน 2) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 3) นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนชุมชนบ้านนาเกล้า เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ศึกษา และการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ 2) แบบบันทึกการสังเกต โดยข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อุณหภูมิสูงในช่วงฤดูแล้ง ปริมาณต้นไม้ลดลงจากการเผาป่า และเกิดหมอกควันซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ภายใต้หัวข้อ “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) ตามหาต้นเหตุ ไชยปริศนาไฟป่า 2) สำรวจชุมชน หาจุดเสี่ยงไฟป่า 3) พิทักษ์ป่า ป้องกันไฟ 4) ฮีโร่พิทักษ์ป่า กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ของนักเรียนต่อปัญหาไฟป่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ความตระหนักรู้, ปัญหาสิ่งแวดล้อม

Abstract

This qualitative study aimed to 1) to study the environment in Ban Naklam community, Nam Khrai sub-district, Nam Pat district, Uttaradit province at present, and 2) to develop learning management activities to raise environmental problem awareness using community problems as a base for primary 5 students in Ban Naklam community. The informants consisted of 1) 3 experienced geography teachers, 2) 2 representatives from government agencies and community leaders, 3) 15 target students. The study area was Chumchonbannaklam School. The research instruments consisted of 1) interview questions about the environment in the study area and learning management in geography, 2) observation record form. The data were analyzed by content analysis and descriptive synthesis. The research results found that the study area is experiencing environmental degradation, high temperatures during the dry season, reduction of trees due to forest burning, and smog which affected. The interviews revealed that: The informants agreed to organize a geography learning activity under the topic “Protecting the Forest, Starting with Us” which consisted of 4 activities: 1) Finding the Cause, Solving the Mystery of Forest Fires 2) Exploring, Finding Forest Fire Risk Points 3) Protecting the Forest, Preventing Fires 4) Forest Protection Heroes. These activities helped to increase students' awareness of the forest fire problem and its impact on the environment in the community.

Keyword: Learning activities, environmental awareness, environmental issues

1. บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโลกถูกทำลายลงอย่างมาก และเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนขาดความสมดุล การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติส่งผลต่อคุณภาพของสิ่งมีชีวิตจนเข้าสู่ภาวะโลกร้อน ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีจำนวนมากขึ้นส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรดินและน้ำอย่างสิ้นเปลือง ขาดความระมัดระวังต่อสภาพสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดไฟฟ้า เกิดมลพิษทางอากาศ ในขณะที่รูปแบบการบริโภคที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการขยายตัวของเมืองจนเกินศักยภาพของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ทำให้เกิดปัญหาไฟป่า และมีปริมาณของเสียเพิ่มมากขึ้นทั้งขยะมูลฝอย น้ำเสีย ที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อคุณภาพอากาศ โดยไม่ได้รับการกำจัด บำบัดอย่างเพียงพอและถูกวิธี

ปัจจุบันสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ส่วนใหญ่มาจากฝีมือมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ที่มนุษย์เริ่มรู้จักการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตซึ่งทำให้ปัญหาเหล่านี้เริ่มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์เป็นอย่างมาก ชุมชนบ้านนากล่า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมชน ที่มีทำเลที่ตั้งอยู่บนที่ราบระหว่างหุบเขาโดยทางทิศเหนือและทิศใต้เป็นภูเขาสูง ซึ่งเป็นสถานที่ที่คนในชุมชนใช้ประกอบอาชีพและเป็นสถานที่ในการหาอาหารเพื่อดำรงชีวิต เช่น ผักหวานป่า เห็ดชนิดต่าง ๆ ตามฤดูกาล และเมื่อความเจริญด้านต่าง ๆ เริ่มเข้ามาในพื้นที่ชุมชนจึงส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมมีการทิ้งขยะในพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน การเผาป่าเพื่อให้

ผักหวานป่าแตกยอดแล้วเก็บมาประกอบอาหารหรือนำมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ และการเผาป่าเพื่อให้เชื้อเห็ดชนิดต่าง ๆ เจริญเติบโต ทั้งนี้รวมถึงไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านนากล่า ดังนั้นการสร้างความรู้ตระหนักรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน การศึกษาจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นที่จะสามารถสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียนได้

ความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสภาวะจิตใจที่เกิดความรู้สึก ความสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดขึ้นจากการมีความรู้และเจตคติที่ถูกต้องด้านสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นความมุ่งมั่น ชัดแจ้งเพื่อนำไปสู่ การแสดงออกทางพฤติกรรม ทั้งที่มองเห็นได้ เช่น พฤติกรรมการกิน และพฤติกรรมที่มองไม่เห็น เช่น การมีความรู้เรื่องราวของสิ่งแวดล้อม ซึ่งความรู้นั้นมีผลต่อการแสดงออกทั้งทางความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาให้บุคคลในสังคมมีระบบความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาในอันที่จะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้ นับเป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนและโรงเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนให้เกิดความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้ความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์อินเทอร์เน็ตและคู่มือหรือหนังสือ จะสามารถเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน (ลินดา การภักดี, 2561)

การเสริมสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรเริ่มตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องด้วยการที่เราจะพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพของทุกชีวิตที่ดีทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลจึงควรที่จะนำเรื่องสิ่งแวดล้อมมาจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รู้ เข้าใจ และเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่มีความสำคัญ และมีบทบาทในการให้ความรู้ ปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนโดยมุ่งให้นักเรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนนำไปใช้ ในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ในหนึ่งวันนักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนไม่ต่ำกว่า 8-10 ชั่วโมง นอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้ เรียนรู้จากบทเรียน จากครูอาจารย์แล้ว นักเรียนยังเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวอีกด้วย ดังนั้นความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่ได้ฝึกฝนตนเองให้รับผิดชอบ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมและรักธรรมชาติ มีผลทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีคุณลักษณะที่ดีเป็นคนมีคุณภาพที่สังคมคาดหวัง และผลที่ดีที่สุดก็คือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและชุมชนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็นและเป็นตัวอย่างที่ดีงาม จะส่งผลให้นักเรียนนั้นเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศชาติต่อไปในอนาคต โดยโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมที่

เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่น ตลอดจนการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมบทเรียนและการปฏิบัติตนอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2541)

ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นกับคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนในระดับประถมศึกษาที่มีความคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ คิดย้อนกลับได้ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ใช้เหตุผลจากสิ่งที่มองเห็น รู้จักคิดในเชิงสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหมดและบางส่วนได้ การเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เด็กนักเรียนในวัยนี้จึงเป็นพลังสำคัญ เกิดความร่วมมือและผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์โดยที่ทุกคนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมร่วมมือกันในการส่งเสริมด้านการตระหนักรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2553)

จากความเป็นมาของสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์และสอบถามในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาไฟป่า พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักวิธีป้องกันเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ตลอดจนยังขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการคิดและแก้ปัญหากับชุมชนหรือท้องถิ่นที่อาศัยอยู่เท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความกระตือรือร้น ใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน ซึ่งการที่จะพัฒนานักเรียนให้เกิดความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยพบว่าจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านนาเกล้า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานีในปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้า

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Qualitative Case Study Research) **พื้นที่ศึกษา** คือ โรงเรียนชุมชนบ้านนาเกล้า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี แบ่งการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านนาเกล้า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 2 คน คัดเลือกจากการเป็นกลุ่มที่สนับสนุนความรู้ทางด้านชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อม โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่า โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ภูมิศาสตร์ในโรงเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) จำนวนทั้งหมด 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน กลุ่มที่ 2 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนากล่าโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ดังนี้ 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) 3. แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (Field Notes) 4. ชุดคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นบันทึกรายละเอียดเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

จากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านนากล่า ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีชื่อว่า “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่บูรณาการเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์เข้ากับการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอน แสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรม 4 ขั้นตอน ชื่อกิจกรรม “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา”

ที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์กิจกรรม	ตัวอย่างกิจกรรม
1	ตามหาต้นเหตุ ไขปริศนาไฟป่า	นักเรียนสามารถหาสาเหตุของไฟป่าในพื้นที่ ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้	สัมภาษณ์ชาวบ้าน, ระดม สมองหาสาเหตุ
2	สำรวจชุมชน หาจุดเสี่ยงไฟป่า	นักเรียนสามารถระบุจุดเสี่ยงที่อาจเกิดไฟป่า ในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้	เดินสำรวจพื้นที่จริง, ทำแผนที่จุดเสี่ยงไฟป่าของ ชุมชน

3	พิทักษ์ป่า ป้องกันไฟ	นักเรียนสามารถเสนอวิธีป้องกันไฟฟ้าที่ เหมาะสมกับชุมชนของตนเองได้	วางแผนป้องกันไฟฟ้า, ออกแบบโปสเตอร์ณรงค์ ป้องกันไฟฟ้า
4	อีโรว์พิทักษ์ป่า	นักเรียนมีความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสามารถถ่ายทอดแนวคิดในการอนุรักษ์ป่า	ทำแนวกันไฟ

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่า มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านนากล่า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้สร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่า ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากการสอบถาม ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูผู้สอนการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบภาคสนาม การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Inductive Analysis) สำหรับผลการวิจัยพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่าสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่พบทางด้านสิ่งแวดล้อม บริเวณพื้นที่ศึกษา พบว่าในปัจจุบันมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือ ไฟป่า ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้อากาศแห้งแล้ง ส่งผลให้เกิดไฟป่าได้ง่ายขึ้นเกิดจากการจุดไฟเผาป่าเพื่อหาของป่า เพราะประชาชนในพื้นที่เผาป่าเพื่อให้ผักหวานแตกยอดและให้เชื้อเห็ดถอบ (เห็ดเผาะ) เจริญเติบโต ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและรายได้ของคนในชุมชน และมีการเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่การเกษตร เนื่องจากคนในชุมชนใช้วิธีการทำไร่ที่ยังคงใช้การเผาเพื่อเตรียมดินสำหรับการเพาะปลูก ส่งผลให้ไฟลุกลามเข้าไปในป่าทำให้ควบคุมได้ยาก อีกทั้งประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของไฟป่า ประชาชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงผลกระทบของการเผาป่าที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งผลกระทบของปัญหาไฟป่านั้นทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ การเผาป่าส่งผลให้เกิดหมอกควัน กระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศ ทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ศึกษา จะต้องมีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในพื้นที่ ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงผลกระทบของไฟป่าและส่งเสริมแนวทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการเพิ่มมาตรการควบคุมการเผาอย่างเข้มงวด และจัดทำแนว

กันไฟในพื้นที่เสี่ยงโดยการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน โรงเรียน ในการเฝ้าระวังและป้องกันไฟป่า

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลน้ำใคร้เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งในด้านสุขภาพ มลพิษทางอากาศ และความเสียหายของทรัพยากรป่าไม้ สาเหตุหลักมาจากการเผาป่าเพื่อหาของป่าและการเกษตร ซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการเผาป่าอย่างเคร่งครัด และเน้นการให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนในพื้นที่

ผลการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในเรื่องของสภาพปัจจุบันสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษาครบถ้วนแล้วจึงนำผลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในรายวิชาภูมิศาสตร์ ให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามวิธีดำเนินการวิจัย โดยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ข้างต้นนำมาสู่การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษา การจัดการเรียนรู้จึงเลือกใช้รูปแบบประสบการณ์นิยม โดยอิงแนวคิดของนักทฤษฎีสำคัญคือ David A. Kolb ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาผนวกเข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ โดยหยิบยกปรากฏการณ์ไฟป่า ซึ่งเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา มาใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างองค์ความรู้ให้นักเรียนมีความแตกต่างกันทางการรับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ทศนคติและอิสระในความคิดของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” มีความสอดคล้องและส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถนะในการตระหนักรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่สูงขึ้น และยังสามารถประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการอนุรักษ์และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชนระยะยาวและนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านนากล่า ที่เรียนในรายวิชาภูมิศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาไฟป่า แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดของ David A. Kolb ที่เป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบประสบการณ์นิยม กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นในหัวข้อ “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสรู้จักสถานการณ์จริง กระตุ้นให้เกิดการรับรู้ และทัศนคติที่ดี ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน นักเรียนสามารถ

เข้าใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาว ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อหาวิธีการรับมือและสร้างเสริมแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านนากล่า ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษา พบว่า สิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษามีปัญหาต่าง ๆ จำนวนมาก จากการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำกิจกรรมของคนในชุมชน เช่น การเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำเกษตร การเผาป่าเพื่อหาของป่า จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ท่าน ทำให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ดังข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างจิตสำนึกของนักเรียนเพื่อให้มีความตระหนักรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จากการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า

สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษา มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย จากการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำกิจกรรมของคนในชุมชน เช่น การเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำเกษตร การเผาป่าเพื่อหาของป่า การเผาป่าเพื่อให้ผักหวานป่าแตกยอด การเผาป่าเพื่อให้เชื้อเห็ดถอบ (เห็ดเผาะ) เจริญเติบโต แล้วเก็บมาประกอบอาหารและจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ของคนในชุมชน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังขาดความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ตามมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ขุนศรี (2561) ศึกษาการรับรู้และตระหนักในปัญหาไฟป่าและหมอกควันของประชาชนชาวจังหวัดเชียงราย และหาแนวทางในการสื่อสาร เพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักในปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ผลการวิจัยพบว่าเกือบครึ่งของผู้ตอบเป็นเกษตรกรชาวบ้านที่มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ซึ่งมีการรับรู้และตระหนักในปัญหาไฟป่าและหมอกควันอย่างมาก และสื่อเป็นตัวกำหนดสำคัญที่ช่วยเพิ่มระดับการรับรู้และความตระหนักในปัญหานี้ โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีการรับรู้ถึงสาเหตุของปัญหานี้เช่นกัน เช่น การเผาพื้นที่ป่าเพื่อเก็บของป่าหรือเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกและการเผาไร่โดยไม่ได้มีการทำแนวกันไฟ ในการจัดการปัญหานี้ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎหมายควบคุมการเผาป่าในแต่ละปีและมีการสนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้านทำแนวกันไฟ ซึ่งเป็นการป้องกันไฟป่าอีกมาตรการหนึ่งที่มีผลมากต่อการลดความเสี่ยงจากไฟป่า และหมอกควันในชุมชน ดังนั้นการสื่อสารยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกนำไปใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในการดำเนินกิจกรรมของระดับปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เนื่องจากพบว่าชาวบ้าน มีการรับรู้และความตระหนักรู้ในปัญหาไฟป่าและหมอกควันในระดับมาก และนำไปสู่การปฏิบัติ คือ ไม่เผาในช่วงห้ามเผาอย่างเคร่งครัด

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้า

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านนาเกล้า ได้พบรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านหลักสูตร เนื้อหา ครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล เพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สามารถสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เรียนด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ศึกษา จากการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า

การจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในพื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้า จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทำให้ได้มาซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ชื่อกิจกรรม “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” จากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเกิดความสนใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งจะรับมือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรางคณา หอยศรีจันทร์ (2564) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมในชุมชนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และใช้แบบวัดเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี ใฝ่ใจ (2565) ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 88.82 และ 107.46 ตามลำดับ และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.26 และ 6.46 ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา ชื่นจำย (2546) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อม และศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพจากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีการพัฒนาด้านความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า พื้นที่ชุมชนบ้านนาเกล้าประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง

โดยเฉพาะจากการเผาป่าเพื่อการดำรงชีพของคนในชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของคนในชุมชน อีกทั้งยังพบว่าชาวบ้านยังขาดความตระหนักรู้ต่อผลกระทบที่ตามมา การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐาน กิจกรรม “ปกป้องป่า เริ่มต้นที่เรา” สามารถสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพร้อมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในชุมชนเป็นฐานสามารถพัฒนาทั้งทักษะการแก้ปัญหา เจตคติ และสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ ผ่านกิจกรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ชุมชนบ้านนากล่า ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งครูผู้สอนในรายวิชาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถบูรณาการได้อย่างหลากหลาย โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เหมาะสมหรือปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้น เป็นกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาผลการวิจัย หากต้องการนำไปปรับประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ควรศึกษาข้อมูลปัจจุบันและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมดังนี้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาบริบทของพื้นที่และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและพร้อมรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ทันทั่วถึง

1.2 ครูผู้สอนควรปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียนในแต่ละช่วงวัยให้มีความเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาต่อไป

1.3 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเนื้อหาสาระของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

1.4 ครูผู้สอนควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนในบริบทอื่น ๆ หรือกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปได้ภายใต้ปัญหา
สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายแต่ต้องคำนึงถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน
และสอดคล้องบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2.1 ครูผู้สอนควรศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงขึ้นในทุก ๆ วันและยังมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น
ในอนาคตอีกหลายปัญหา เพื่อสามารถพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.2 ครูผู้สอนควรมีการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ ทั้งในโรงเรียนของ
ครูผู้สอนและโรงเรียนอื่น ๆ ในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

จากข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เป็นข้อควรคำนึงที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม
บริเวณพื้นที่ศึกษา จนนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ หากครูผู้สอนท่านใด
ต้องการทำวิจัยครั้งต่อไปจำเป็นจะต้องศึกษาแนวทางของนักเรียนในขณะนั้นและสอดคล้องกับปัญหา
สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ชื่นจำย. (2546). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- จิราพร ขุนศรี. (2561). การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และตระหนักในปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของ
ประชาชนจังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(1),
85-102.
- ปราณี ใฝ่ใจ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความตระหนัก
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัย
นเรศวร].
- ลินดา การภักดี. (2561). การพัฒนาชุดฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมน่ารู้ เพื่อเสริมสร้างความตระหนัก
สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา [ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ].
- วรางคณา หอยศรีจันทร์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีต่อ
ความสามารถในการแก้ปัญหาและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
ชุมชนบ้านไทรย้อย จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- วินัย วีระวัฒนานนท์. (2541). สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง, หน้า 192).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาการพัฒนารทุกช่วงวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 9 ฉบับพิมพ์เพิ่ม, หน้า 53–55).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. New York: Prentice-Hall.

กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

Local Cultural Learning Activities Through Nam Khrai Sarong to Enhance the Creative Thinking Skills of Matthayomsuksa 2 Students in Nampad District, Uttaradit Province

กาญจนา ยอดคงดี¹, วสิน ปัญญาวุฒตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanjana Yordkongdee¹, Wasin Panyawuttakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: kanjanay66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 10 April 2025; Revised: 02 May 2025; Accepted: 12 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และ 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอน้ำปาด 4 โรงเรียน จำนวน 12 คน และนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนากล่าปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน 2) ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ 3 คน และ 3) ผู้มีองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบบันทึกภาคสนาม 3) กิจกรรมการเรียนรู้ "มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำไคร้" 4) แนวคำถามสัมภาษณ์หลังการทำกิจกรรม 5) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 6) แบบประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นกิจกรรมที่ใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถช่วยส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ไปต่อยอดคิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนได้ โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วดัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น, ผ้าชิ้นน้ำไคร้, ทักษะความคิดสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to 1) study the current status and problems of local culture learning activities in Nampad District, Uttaradit Province, and 2) develop local culture learning activities through Nam Khrai Sarong to promote creativity skills of Matthayomsuksa 2 students in Nampad District, Uttaradit Province. This research was a qualitative research with 3 groups of primary informants: 1) 12 Matthayomsuksa 2 students from 4 opportunity expansion schools in Nampad District and 20 students from Chumchonbannaklam School in the 2024 academic year; 2) 3 history teachers; and 3) 2 people with knowledge of local culture. The research instruments were 1) in-depth interview guidelines, 2) field notes, 3) learning activity “Looking at Identity through Nam Khrai Sarong Art”, 4) post-activity interview guidelines, 5) participatory observation, and 6) creativity piece evaluation form. The research results found that: Local culture learning activities through Nam Khrai Sarongs to promote creativity skills of Matthayomsuksa 2 students in Nampad District, Uttaradit Province are activities that use the concept of organizing learning activities using the community as a base to help promote students’ creativity skills. Students can use the information gained from learning to further develop and design new sarong patterns that reflect the local identity of the community by combining knowledge from various sources and adapting and applying them to create new and valuable ideas, allowing students to use their creativity and see the value of cultural heritage more.

Keyword: Local Cultural Learning Activities, Nam Khrai Sarong, Creative Thinking Skills

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผ่านหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยเน้นให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของชุมชน พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้จากชีวิตจริงในชุมชน สร้างความรักความผูกพันกับท้องถิ่น และปลูกฝังความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรต้นสังกัดควรศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด ควบคู่กับมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของไทยและของโลก โดยทั้งหมดนี้สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายด้านการศึกษาแห่งราชอาณาจักรไทย (กรอบหลักสูตรท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2, 2566)

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่บริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านวิชาการและการปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความ

เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จึงได้จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นขอบข่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ที่วิเคราะห์และกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปพัฒนาเนื้อหาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน และสามารถนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เกิดผลจริง ดังนั้นโรงเรียนชุมชนบ้านนากล่าจึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2567 โดยบูรณาการร่วมกับหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอน้ำปาดกับทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเป็นกรอบในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยมี 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และรายวิชาพื้นฐาน “ประวัติศาสตร์” ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ใน 3 ระดับ คือ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน โดยเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ในอดีตอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังส่งเสริมให้มีการบรรจุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจพัฒนาการของชุมชน และสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์พบว่า เนื้อหามีรายละเอียดมาก ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่สามารถจดจำได้หมด อีกทั้งครูส่วนใหญ่มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่มีสื่อหรือกิจกรรมที่ดึงดูด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจและทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะในส่วนของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งมักปรากฏในรูปแบบของนิทาน ตำนาน และคำบอกเล่า ที่ไม่ปรากฏในตำราเรียน ทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และขาดการฝึกฝนทักษะการคิดเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านข้อมูลหลักฐานที่ไม่ชัดเจน ครูผู้สอนบางคนไม่ชัดเจนในพื้นที่จึงขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องราวของท้องถิ่น ส่งผลให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่เกิดประสิทธิภาพ และลดความสำนึกในท้องถิ่นของนักเรียนลง แนวทางการแก้ไขควรเน้นการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้จากประวัติศาสตร์บอกเล่า(Oral History) การศึกษานอกสถานที่ การสำรวจหลักฐานในท้องถิ่น และการจัดโครงการทางประวัติศาสตร์ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554) นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม ใช้เหตุผล และเรียบเรียงความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน และต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วดัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่าและความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางความคิดที่มนุษย์ใช้ในการรับรู้และเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญญาและไหวพริบ โดยผู้ที่มีความสามารถด้านนี้สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ จากความประทับใจ ความพึงพอใจ และ

แรงบันดาลใจ จนสามารถประยุกต์แล้วสร้างสิ่งใหม่โดยมีกระบวนการคิดได้ (สร้อยญา เนตรนันทน์, 2563) และการพิจารณาอย่างรอบคอบ การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยอาศัยประสบการณ์และการหล่อหลอมทางความคิดอย่างต่อเนื่อง จึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2559) ดังนั้น สถานศึกษาจึงถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน โดยบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เข้ากับกิจกรรมในชุมชน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดเชิงวิพากษ์ และคิดอย่างสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อให้เข้าใจทั้งเนื้อหาวิชาการและความเป็นจริงของชุมชนมากขึ้น โดยผู้เรียนและชุมชนต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ดังนั้นชุมชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านการสัมผัสสภาพแวดล้อมจริง เช่น ภูมิประเทศ ทรัพยากร ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งการใช้ประโยชน์จากชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2556)

วัฒนธรรมการทอผ้าของชาวน้ำปาด มีรากฐานมาจากชาวลาวโซ่งที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว เนื่องจากสงคราม โดยการทอผ้าในอดีตถือเป็นทักษะสำคัญของผู้หญิง หากทอไม่เป็นอาจไม่มีชายหนุ่มมาสู่ขอ ในขณะที่ผู้หญิงที่ทอผ้าได้จะได้รับความสนใจจากหนุ่ม ๆ ผ้าทอน้ำปาด-ปากท่า ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งใน “เบญจภาคี นางพญาผ้าซิ่น” มีลักษณะคล้ายผ้าลาวครั้ง ใช้เทคนิคมัดหมี่และเกาะลัว่มีลวดลายเฉพาะถิ่นไม่ซ้ำแบบ บางผืนประยุกต์ใช้ผ้าจากจีนและอินเดีย ตัวซิ่นส่วนใหญ่มักไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เป็น “ซิ่นมูนมัง” หรือมรดกประจำตระกูล ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอน้ำปาด ได้แก่ ลายน้ำไหล ลายข้าวพันก้อน ลายขอไม้ไร่ ลายล้อโบราณ ลายดาวล้อมเดือน และลายพญานาค วัฒนธรรมการทอนี้ยังคงสืบทอดต่อไปในแต่ละตำบลของอำเภอน้ำปาด โดยแต่ละชุมชนจะมี วิธีการทอ สี และลวดลายที่แตกต่างกัน ตามบริบทของท้องถิ่น แต่ยังคงกลิ่นอายของวัฒนธรรมลาวไว้อย่างชัดเจน ซึ่งพบว่าในปัจจุบันผู้เรียนขาดความรู้และไม่ให้ความสนใจในวัฒนธรรมดังกล่าว ที่จัดว่าเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญในชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี อีกทั้งยังหวังให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางให้ครู

ประวัติศาสตร์นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทั้งความคิดสร้างสรรค์และสำนึกในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน จำนวน 12 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาส 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์การสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์อย่างน้อย 2 ปี โรงเรียนขยายโอกาส 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Field notes)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอน้ำปาด จำนวน 2 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นพญาปาด จำนวน 1 คน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอน้ำปาด จำนวน 1 คน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนากล่า ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่บูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ที่ชื่อว่า “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำไคร้” 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ 4) แบบประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ และจากแบบการประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์ โดยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มนักเรียนและกลุ่มครูผู้สอนโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และ 5) ด้านสื่อการสอน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ในปัจจุบันมีการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะรายวิชาประวัติศาสตร์ แต่การจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปตามเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายตามเนื้อหาในหนังสือเรียนหน้าชั้นเรียนจากครูผู้สอน เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ มีการใช้สื่อจาก YouTube ให้นักเรียนได้ชมนำเสนอข้อมูลจาก PowerPoint ที่มีภาพประกอบการและให้ผู้เรียนได้สรุปความรู้ที่ได้ศึกษาเนื้อหาจากตำราที่ใช้ประกอบการสอน อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อการสอนยังค่อนข้างจำกัด ไม่มีความหลากหลาย รวมถึงขาดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะและกระบวนการคิดของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมากและมีความซับซ้อน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจและไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

ปัญหาของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในข้อมูล

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นคนนอกพื้นที่จึงทำให้ครูไม่สามารถสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นได้มากนัก อีกทั้งขาดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดองค์ความรู้ความสนใจและไม่เห็นถึงความสำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน้ำปาด ทำให้ไม่สามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้านและรอบคอบ รวมถึงไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้และไม่สามารถคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อีกด้วย

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผลจากข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางด้านความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ้าชิ้นน้ำใคร้จำนวน 2 คน และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ได้มีการนำทฤษฎีและแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์นิยม (Experiential Learning Theory) ที่ผู้เรียนได้มีส่วนในการค้นหาประสบการณ์จากการลงมือกระทำค้นหาความรู้ สรุปความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ รวมถึงผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิดและ 4) ขั้นประเมินผลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การวิจัย และนำกิจกรรมดังกล่าวไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนากล่า ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นกิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ชื่อว่า “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลปผ้าชิ้นน้ำใคร้” ประกอบไปด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 ผ้าทอน้ำปาดนางพญาผ้าชิ้น สู้ผ้าชิ้นท้องถิ่นบ้านน้ำใคร้ กิจกรรมที่ 2 ผู้เรียนถาม-ผู้รู้ตอบ กิจกรรมที่ 3 เส้นสายลายผ้า และกิจกรรมที่ 4 สืบต่อสร้างสรรค์ผ้าชิ้นของเรา รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนแสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมมองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลปผ้าชิ้นน้ำใคร้

ขั้นตอนการ				
ที่	ชื่อกิจกรรม	จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	ตัวอย่างกิจกรรม	ผลที่ได้
1	ผ้าทอน้ำปาด	ขั้นวางแผนเตรียม	ครูและวิทยากรร่วมให้ความรู้เรื่องประวัติ	ผู้เรียนมีการ
	นางพญา	ความพร้อม	ความเป็นมาของลายผ้า รวมถึงครูและ	วางแผนการ
	ผ้าชิ้น สู้ผ้าชิ้น		นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และ	ทำงาน
	ท้องถิ่นบ้าน		วางแผนในกิจกรรมต่อไป	

น้ำใคร				
2	ผู้เรียนถาม - ผู้รู้ตอบ	ชั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน	ครูพานักเรียนลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและปราชญ์ชุมชน เช่น การสัมภาษณ์ การทดลองลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น	ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถาม ค้นคว้าหาข้อมูล
3	เส้นลายผ้า	ขั้นสะท้อนคิด	ผู้เรียนได้นำความรู้ข้อมูลต่าง ๆ จากการปฏิบัติกิจกรรมลงพื้นที่ในชุมชน มาวิเคราะห์และสรุปร่วมกันภายในกลุ่ม รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม โดยการทำแผ่นพับความรู้และชิ้นงานจากการเก็บข้อมูล	ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล อย่างเป็นเหตุเป็นผล
4	สืบทอดสรรค์สร้างผ้าชิ้นของเรา	ขั้นประเมินผล	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมมาออกแบบลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มตน โดยนำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับลายผ้าชิ้นน้ำใคร มาผสมผสานกับลวดลายที่กลุ่มของตนได้ออกแบบสร้างขึ้น	ผู้เรียนเกิดทักษะความคิด สร้างสรรค์จากการออกแบบชิ้นงาน

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร “มองอัตลักษณ์ ผ่านงานศิลปผ้าชิ้นน้ำใคร” ทั้ง 4 กิจกรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาเกล้า ปี การศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์เรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้เรียนดังกล่าว โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้าน เนื้อหา ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใครทำให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย และน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยครูได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการบรรยายในชั้นเรียน การเชิญวิทยากร ที่มีความรู้เฉพาะด้านมาให้ความรู้ และการลงพื้นที่เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง กับชุมชน เช่น ผ้าชิ้นจากตำบลน้ำใคร ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพจริงและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ผู้เรียน ได้ฝึกการตั้งคำถาม ค้นคว้าข้อมูล และได้มีโอกาสสัมภาษณ์ปรากฏชุมชน จนเกิดเป็นองค์ความรู้จากตนเองที่ เกิดประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง การทำงานกลุ่ม ยังช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปสร้างสรรค์ผลงาน ออกมาได้ การออกแบบลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้การนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยัง

ช่วยพัฒนาต่อยอดความรู้ได้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่สืบทอดมาและเกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนมีความสุข ในการเรียนรู้อีกด้วย

ภาพที่ 1 ผลงานนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าปด จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นกิจกรรมที่ใช้แนวความคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถช่วยส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ไปต่อยอด คิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่น่าสนใจถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนออกมาได้ โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วดัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้น น้ำใคร้ อำเภอป่าปด จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดจากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

และด้านสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ พบว่า 1) ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีภาระงานสอน มากเกินไปและไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีหน้าที่อื่น ที่นอกเหนือจากการสอน จึงทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้อย่างเต็มศักยภาพ 2) ด้าน ผู้เรียน ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบท่องจำและยังไม่เห็นคุณค่าของการเรียนประวัติศาสตร์และไม่เข้าใจเกี่ยวกับ องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเท่าที่ควร จึงนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันก็ลดลงอีก ด้วย 3) ด้านสื่อการสอนครูผู้สอนยังไม่มีสื่อการสอนที่หลากหลายและยังไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ทั้งยังขาดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของผู้เรียน 4) วิธีการสอน ยัง เป็นการ จัดการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียนสี่เหลี่ยมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ได้ อย่างเต็มศักยภาพ และยังมีรูปแบบการสอนแบบเดิม 5) ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะเน้น ตามหนังสือที่ครูผู้สอนจัดเตรียมมาหรือทางโรงเรียนเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้ โดยยังเป็นเนื้อหาที่มีการตีกรอบองค์ ความรู้ และยังไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่เป็นของท้องถิ่นตนเองได้เลย

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้พบองค์ประกอบของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสามารถสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ชุมชนบ้านนากล่า คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าขึ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทำให้ได้มาซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชื่อ กิจกรรม คือ “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าขึ้นน้ำไคร้” จากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสนใจและรู้สึกสนุกในการทำกิจกรรมในรายวิชาประวัติศาสตร์ รวมถึงช่วย สร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้จากชุมชน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์โดย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) ที่ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ “กิจกรรมการเรียนรู้ย้อนรอยเมืองโบราณ สู่ตำนานที่มีชีวิต” ผลการวิจัย พบว่า จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ของ ผู้เรียน ได้ดังนี้ ด้านความรู้(Knowledge) ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องของประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สามารถเข้าใจลำดับขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์และสามารถเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) ผู้เรียนสามารถเป็น

นักอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับผู้ที่สนใจได้ ด้านเจตคติ (Attitude) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น สนใจที่จะเรียนรู้กับชุมชนและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่มุ่งพัฒนากับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมการทำงานในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยของ รัฐพงษ์ โพธิ์รังสิยากร (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผลพบกับแนวคิดสะเต็มศึกษา ซึ่งได้ผลลัพธ์ว่า ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงและพบว่า ผู้วิจัยส่วนมากมุ่งพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเป็นทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมแห่งการทำงานในศตวรรษที่ 21 อันจะเป็นพื้นฐานการคิดที่ติดตัวผู้เรียนไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเลือกสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษา และยังสอดคล้องกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้น งานวิจัยของ กิตติพงษ์ ร่มพุกษ์ (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าปาด จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาบริบทของพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่อำเภอป่าปาด จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความเป็นมาของท้องถิ่นของตนมากขึ้น
2. ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีการบูรณาการอย่างหลากหลายกับกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติชิ้นงานได้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ควรจัดให้มีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน
4. ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียน และมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวางแผนหรือเตรียมการในกรณีที่ผู้เรียนไม่ได้ศึกษาเนื้อหาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นมาก่อนล่วงหน้า
2. ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในบริบทที่แตกต่างกันเชิงพื้นที่ ในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.
- กิตติพงษ์ ร่มพฤษ. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารมนุษยสังคม ปริทัศน์*, 18(1), 105-115.
- รัฐพงษ์ โพธิ์รังสิยากร. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะเต็ม ศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2556). *เทคนิคการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน. สุพรรณบุรี: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.*
- สร้อยญา เนตรธำมณ. (2563). กระบวนการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ด้วยการจัดการ เรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 6(3), 20-31.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2554). *การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).* นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภารัตน์ จุฑระกุล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives). *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(1), 131-150.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2. (2566). *กรอบหลักสูตรท้องถิ่น. อุดรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- อาทิตย์ บุญสินธุ์. (2564). *กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่องเมือง ร้าง ดงแม่นางเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยนเรศวร].*

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อ พัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

Learning Activities Based on the Bang Khlang City to Develop Historical Communication Skills of Matthayomsuksa 1 Students in the Chaoram School Group, Sukhothai Province

มยุรฉัตร ขวัญแย้ม¹, วศิน ปัญญาวุธตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Mayurachat Khanyam¹, Wasin Panyawuttrakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: ¹ mayurachat66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 11 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 12 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน 2) ครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์จากกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน 3) ผู้มีองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) ชุดกิจกรรม“การผจญภัยในเมืองโบราณบางขลัง” โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรสุโขทัยพบว่า ครูผู้สอนยังใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย ควรพัฒนาวิธีการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหามา พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

ทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้บนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เกิดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และได้พัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน, เมืองโบราณบางขลัง, ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

Abstract

This research aimed to 1) study the current status and problems of learning activities on history of the Sukhothai Kingdom of Matthayom 1 students in the Chaoram School Group, Sukhothai Province, and 2) develop learning activities using the ancient city of Bang Khlang as a base to develop historical communication skills of Matthayom 1 students. This research was qualitative research with 3 groups of primary informants 1) 5 Matthayom 1 students from the Chao Ram School Group and 30 Matthayom 1 students from Bansuanwittayakhom School in the 2024 academic year 2) 5 history teachers from the Chaoram School Group and 3) 3 people with knowledge of the history of the ancient city of Bang Khlang. The research instruments were 1) in-depth interview guidelines 2) participatory observation form and 3) “Adventure in the ancient city of Bang Khlang” activity set. Descriptive data analysis was used to analyze the results. The results showed that the current status and problems of learning activities on history of the Sukhothai Kingdom found that teachers still use the lecture-based learning activity format. The learning management methods should be developed to be more diverse. The researcher therefore used the results of the study of the current conditions and problems to develop learning activities using the ancient city of Bang Khlang as a base to develop the historical communication skills of Matthayom 1 students. This enabled the students to learn on historical learning resources to develop historical communication skills, create historical knowledge, and develop important skills in the 21st century, especially communication and analytical thinking.

Keywords: Learning activities base on the learning resources, The Ancient Bang Khlang City, Historical Communication skills

1. บทนำ

วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองเข้าใจสังคม และเข้าใจว่าปัญหาในปัจจุบันมีรากเหง้ามาจากอดีตอย่างไร และเป็นที่ทราบกันดีว่าคนในแต่ละสังคมเป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์ การทำความเข้าใจประสบการณ์ด้านต่างๆ ในอดีตที่ส่งผลกระทบมาจนถึงปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เราเข้าใจตัวเองและสามารถกำหนดความสัมพันธ์กับคนอื่นรวมถึงประเทศอื่นนอกจากนี้ระบบการศึกษาไทยโดยเฉพาะในระดับประถม และมัธยมศึกษาใช้วิชาประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม ผ่านการท่องจำจากตำราและแบบเรียน ซึ่งแฝงไปด้วยอคติที่ทำให้เรามองประเทศอื่นว่าด้อยกว่าทั้งที่จริงแล้วสาระสำคัญของประวัติศาสตร์คือเรียนรู้จักพินิจเอกสารตั้งประเด็นคำถามและรู้จักศึกษาวิเคราะห์ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและวิพากษ์ (สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2556)

เมืองโบราณบางขลังเป็นเมืองที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน จากการปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย เมืองโบราณบางขลังตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำแม่มอกตอนกลางทางด้านทิศตะวันออกเชื่อมต่อกับบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยม ในสมัยก่อนมีการตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์มีวิถีชีวิตแบบเร่ร่อน หาเก็บของป่าเพื่อการยังชีพ ต่อมา มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เป็นชุมชนเล็กๆบนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีการค้นพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีหลายประเภท ได้แก่ ขวานหิน ภาชนะดินเผา โครงกระดูกมนุษย์ ลูกปัดหิน เครื่องประดับที่ทำจากทองคำและเงิน รวมทั้งเตาถลุงเหล็ก ซึ่งแหล่งดังกล่าวตั้งอยู่ในเขต ภูเขาต้นกำเนิดน้ำแม่รำพัน และห้วยแม่กองค่าย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองบางขลัง รวมทั้งพื้นที่อื่นๆใกล้เคียงในเขตตำบลลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่เข้ามาศึกษา ส่วนใหญ่สันนิษฐานว่าแหล่งโบราณคดีดังกล่าวอยู่ช่วงยุคหินใหม่ ต่อเนื่องเข้าสู่ยุคเหล็ก กำหนดอายุราว 2500 ปี และมีความเกี่ยวสืบเนื่องถึงสมัยทวารวดีตอนต้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2548) เมืองบางขลังเป็นเมืองร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัย มีหลักฐานยืนยันได้ว่าเมืองบางขลังเป็นเมืองโบราณบางขลัง เพราะเมืองบางขลัง มีชื่อปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ศิลาจารึกหลักที่ 2 ศิลาจารึกหลักที่ 3 เอกสารราชการต่างๆ อีกทั้งยังเป็นเมืองที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ระหว่างเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัย เป็นแหล่งผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ และในปัจจุบันได้หลงเหลือร่องรอยโบราณสถาน โบราณวัตถุให้ได้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลัง

ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มุมมองหรือแนวคิดทางประวัติศาสตร์ไปยังผู้อ่าน โดยการอาศัยวิธีการและสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความคิดและเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีต หลักการสำคัญของการสื่อความหมาย (Tilden, 1987) 1) การสื่อความหมายต้องเชื่อมโยงกับสิ่งที่ปรากฏต่อหน้าผู้ที่จะเรียนรู้หรือเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของพวกเขา 2) การสื่อความหมายไม่ใช่การให้ข้อมูลเฉย ๆ แต่การสื่อความหมายเป็นการเปิดโลกโดยมีข้อมูลเป็นพื้นฐาน 3) การสื่อความหมายเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งรวมศิลป์หลายแขนงแม้ว่าเนื้อหาที่น่าสนใจจะเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ก็ตาม 4) จุดประสงค์หลักของการสื่อความหมายไม่ใช่การสั่งสอน แต่เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และความรักในมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติของพื้นที่ 5) การสื่อความหมายควรทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมและสื่อต่อประสาทสัมผัสรวมทั้งสมองทุกส่วนของผู้เรียน 6) การสื่อความหมายกับเด็กหรือนักเรียนจะต้องเป็นกิจกรรมที่จัดไว้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กโดยเฉพาะ ไม่ใช่กิจกรรมเดียวกันกับผู้ใหญ่ที่เจือจางลงมา

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคมตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ใกล้กับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และเมืองโบราณบางขลัง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลัง

เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการรับรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมืองโบราณบางขลังเพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ความสำนึกรักบ้านเกิดตนเอง อีกทั้งยังถ่ายทอดสำนึกรักบ้านเกิดของจังหวัดสุโขทัยสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

กลุ่มผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม จำนวน 5 คน เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุด

กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนา

ทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับการศึกษาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณบางพลี

กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม จำนวน 30 คน เนื่องจากเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรสุโขทัย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ ตำบลบางพลี อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางพลี อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน มีภูมิปัญญาอยู่ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (In-dept Interview) สำหรับครู นักเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเจ้าราม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสำหรับผู้ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมืองโบราณบางพลี

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “การผจญภัยในเมืองโบราณบางพลี” โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายให้แก่ผู้เรียน และได้ไปศึกษาเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลี จำนวน 4 การกิจได้แก่ การกิจที่ 1 ศักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนผาเมือง การกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ฐานที่ 3 วัดเขาต้อ และการกิจที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง เพื่อพัฒนาทักษะสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพลี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสหวิทยาเขตเจ้ารามจังหวัดสุโขทัย

2. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และ

สังเกตการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “การผจญภัยในเมืองโบราณบางซ่ง” โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายให้แก่ผู้เรียน และได้ไปศึกษาเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่ง จำนวน 4 ภารกิจได้แก่ ภารกิจที่ 1 ศักการะอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนผาเมือง ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตือ และภารกิจที่ 4 ตึกดาหุนฟางแห่งความหวัง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางซ่ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากชิ้นงานการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางซ่ง ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระด้วยตนเอง (การศึกษาอิสระ IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางซ่งเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม “การผจญภัยในเมืองโบราณบางซ่ง” และจากการประเมินชิ้นงานสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ได้นำข้อมูล

ดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยใช้การวิเคราะห์สรุพบัญ (Analytic Induction) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในกลุ่มโรงเรียน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มครูผู้สอนและกลุ่มนักเรียน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 5) ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ 7) ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านรูปแบบการสอนของครูที่ยังเน้นการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะการท่องจำ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้จำกัด การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบกับกระบวนการวัดผลที่ยังไม่ครอบคลุมสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องจากเนื้อหาวิชามีมาก ซับซ้อน และเป็นสิ่งที่ไกลตัว ควรพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก เห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และสามารถพัฒนาทักษะการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ปัญหาที่พบคือ การขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีศักยภาพเช่น จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ควรได้รับการส่งเสริมบูรณาการให้เข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์พัฒนาต่อยอดทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ต่อไป

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 7 ด้าน ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ใช่วิธีการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์มา พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

ทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยออกแบบชุดกิจกรรม “การผจญภัยในเมืองโบราณบางซ่ง” เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบไปด้วยกิจกรรม 4 ภารกิจ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ประกอบไปด้วย ภารกิจทั้งหมด 4 ภารกิจ ดังนี้ ภารกิจที่ 1 อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมือง ภารกิจที่ 2 วัดโบสถ์ ภารกิจที่ 3 วัดเขาเตื่อ และภารกิจที่ 4 ตึกตาหุ่นฟางแห่งความหวัง รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนแสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดกิจกรรมการผจญภัยในเมืองโบราณบางซ่ง

ลำดับ	ภารกิจ	ลักษณะกิจกรรม	สื่อ/เครื่องมือที่ใช้	ผลที่ได้
1	อนุสาวรีย์พ่อขุนศรี- อินทราทิตย์ และพ่อขุนผาเมือง	ศึกษาความสำคัญของ บุคคลสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ พร้อมตอบ คำถามเชิงวิเคราะห์	- ชุดกิจกรรม - แหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์เมือง โบราณบางซ่ง	การคิดเชิง วิเคราะห์และการ สื่อความหมายทาง ประวัติศาสตร์
2	วัดโบสถ์	สังเกตโบราณสถาน ศิลปกรรม และจารึก พร้อม สืบค้นข้อมูลประกอบ เพิ่มเติม	- ชุดกิจกรรม - แหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์เมือง โบราณบางซ่ง	การตีความข้อมูล จากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ การ ตั้งคำถาม และการ สื่อความหมายทาง ประวัติศาสตร์
3	วัดเขาเตื่อ	ศึกษาแผนผังวัดและความ เปลี่ยนแปลงของชุมชนใน อดีตจากร่องรอยทางวัตถุ	- ชุดกิจกรรม - แหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์เมือง โบราณบางซ่ง	การเชื่อมโยง เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ การ เล่าเรื่องจาก หลักฐาน และการ สื่อความหมายทาง ประวัติศาสตร์

4	ตุ๊กตาหุ่นฟางแห้ง ความหวัง	ศึกษาความเชื่อ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในชุมชน	- ชุตกิจกรรม - ตุ๊กตาหุ่นฟาง - ปราชญ์ชาวบ้าน	การสื่อสารความรู้ ในเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 ชุตกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐาน “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์

หลังจากผู้วิจัยและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละภารกิจจนครบทุกภารกิจ และผู้เรียนมีส่วนร่วมซักถาม แสดงความคิดเห็นตลอดภารกิจ ประกอบกับระหว่างการทำภารกิจ ผู้สอนได้มีการบรรยาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ระดมสมอง อภิปรายร่วมกัน กำหนดตัวละคร สถานการณ์ และเหตุการณ์ที่สำคัญในแต่ละภารกิจ ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังมาสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ สร้างสรรค์ชิ้นงานสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดในรูปแบบของการ์ตูนทางประวัติศาสตร์ การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง ประกอบไปด้วย 4 เล่ม 4 ตอน จากผลการประเมินชิ้นงานพบว่าผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมายสูงขึ้น ในด้านความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพประกอบ และการสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย ภายใต้กิจกรรม “การผจญภัยในเมืองโบราณบางขลัง” ผู้เรียนมีทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์สูงขึ้นอธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบได้แก่

1) ชุดกิจกรรม “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” เป็นชุดกิจกรรมจำลองการผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง ซึ่งผู้เรียนต้องทำภารกิจให้ครบ ซึ่งระหว่างที่ผู้เรียนทำภารกิจจะได้รับองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลังก่อนได้ลงสู่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง

2) การใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนศึกษาประวัติศาสตร์ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางขลัง ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ได้ลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน กระตุ้นความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์ตรง

3) การจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ไม่ใช่เพียงการรับฟังและจดบันทึก แต่มีการสืบค้น ลงมือทำ แสดงออกทางความคิด และสื่อสารสิ่งที่ตนเองเข้าใจลงไปในการทำงาน

4) การบูรณาการความคิดสร้างสรรค์และการวางแผนเป็นขั้นตอนในการจัดทำชิ้นงาน

5) สร้างสรรค์ชิ้นงานตามความถนัดและความสนใจ ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงาน การ์ตูนประวัติศาสตร์ “การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง” โดยอ้างอิงจากเนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้จริง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบของการ์ตูน โดยปรับรูปแบบและลักษณะของผลงานกลุ่มตนเองให้สอดคล้องกับความถนัดและสนใจ

ภาพที่ 2 ผลการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์การ์ตูนประประวัติศาตร์ การผจญภัยเมืองโบราณบางขลัง จำนวน 4 ตอน

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาศาภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย จากองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ วงเลี้ยง (2565) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา ประวัติศาสตร์ พบว่า 1) ด้านผู้สอน ครูใช้รูปแบบการสอนไม่หลากหลาย ใช้การบรรยายเป็นหลัก 2) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนไม่ชอบรูปแบบการสอนที่เน้นการท่องจำ เพราะวิชาประวัติศาสตร์มีเนื้อหาหนัก เหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในวิชาประวัติศาสตร์ 3) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสอนในรูปแบบเดิม ส่งผลให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่มีความตื่นตัวในการสนใจใคร่รู้ถึงความเป็นมา เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ 5) ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ยังไม่มีหลากหลาย ผู้สอนควรพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้สื่อเทคโนโลยี และศึกษายังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น 6) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรใช้รูปแบบการวัดผลประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง 7) ด้านปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เรียนแค่หนังสือเรียน ไม่ได้ออกไปเรียนรู้ยังสถานที่จริง โดยเฉพาะจังหวัดสุโขทัยที่มีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางพลีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้พบองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ และด้านองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่าการเรียนประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดเนื้อหา องค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นการสร้างมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะ Soft Skills ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาลักษณ์ คำลำปาง (2565) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้า

ตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักร้องความหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย เล่าเรื่อง เป็นเนื้อหาประวัติศาสตร์กระแสหลัก การแผ่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชนนักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นการฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนเป็นขั้นตอน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นักสื่อความหมายในการวิจัยนี้คือไม่ใช่คนที่แค่พูดอย่างเดียว แต่ต้องนำเสนอผ่านเรื่องราว ผ่านการแสดง ผ่านเพลง ผ่านอาหาร ผ่านภาษาถิ่น แต่ทั้งหมดนี้คือ การนำเสนอประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองระแหงเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง งานวิจัยของ ปวรินทร์ญาณธรณ์ ตะกิมนอก (2563) การจัดการเรียนรู้ศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 98.06 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีเจตคติในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเจ้าราม จังหวัดสุโขทัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาในพื้นที่ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง
2. ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เมืองโบราณบางขลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมในช่วงเวลานั้น
3. ควรมีการจัดค่ายวิชาการเพื่อจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านประวัติศาสตร์มาให้ความรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการจัดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่น
2. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2548). *ประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- เกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง. (2565). *การพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคมผ่านชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชลีรัตน์ จันทร์เชื้อ. (2557). *โครงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม โดยเครือข่ายชุมชนโบราณบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2556). *การใช้ประโยชน์งานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุดาลักษณ์ คำลำปาง. (2565). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชในเมืองระแหงบนฐานชุมชน เพื่อสร้างเยาวชนนักสื่อความหมายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2540). *พลิกประวัติศาสตร์แคว้นสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปวรินทร์ญาณกรณ์ ตะกิมนอก. (2563). *การจัดการเรียนรู้ศิลปะประดิษฐ์ตามแนวคิดพหุศัพทศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brown, H. D. (1980). *Principles of language learning and teaching*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Tilden, F. (1987). *Interpreting our heritage*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ
การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

Problem-Based Learning on Rights and Freedoms to Develop Cyberbullying Coping Skills of Primary 5 Students at Baan Rai Networking Schools

นุชนางค์ ฟุสามป็อก¹, วศิน ปัญญาวุธตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Nuchnapang Fusampok¹, Wasin Punyawuttakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Nuchnapangf66@nu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 12 April 2025; Revised: 07 May 2025; Accepted: 12 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ และ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 โรงเรียน พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้เรียน จำนวน 27 คน และกลุ่มครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 2 คน รวม 29 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับกลุ่มครูผู้สอน 2) แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มผู้เรียน 3) กิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” 4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นกิจกรรมที่ใช้แนวความคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา

เป็นฐานสามารถช่วยส่งเสริมทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ถึงมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์ ผู้เรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์, สิทธิและเสรีภาพ

Abstract

This qualitative research aims to 1) examine the current situation and challenges in learning management regarding rights and freedoms of primary 5 students at Baan Rai networking schools, and 2) develop problem-based learning on rights and freedoms to develop cyberbullying coping skills of primary 5 students. The research was conducted in three schools within the Baan Rai cluster, Bang Krathum District, Phitsanulok Province, with the main research site being Prachasan Witthaya School. The study involved 27 students and 2 social studies teachers, totaling 29 participants. The research tools included. 1) in-depth interview questions designed for the teachers, 2) focus group discussion guidelines, 3) the learning activity titled “Stop Cyberbullying,” and 4) Participation observation methods. The findings revealed that problem-based learning on rights and freedoms to develop cyberbullying coping skills of primary 5 students. effectively promoted the development of students' skills in confronting cyberbullying. Students demonstrated an enhanced understanding of their own rights and those of others, recognized the importance of respecting these rights, and gained valuable strategies for protecting themselves from bullying, especially in the digital environment. Furthermore, the students exhibited empathy toward victims and improved their ability to manage emotions positively, allowing them to navigate challenging situations with greater resilience.

Keywords: Problem-Based Learning, Coping Skills for Cyberbullying, Rights and Freedoms

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดน ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไรขีดจำกัดด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งข้อมูลต่าง ๆ ถูกเชื่อมเข้าหากัน ทำให้สามารถรับส่งข้อมูล และความคิดเห็นได้โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องของระยะทาง เวลา และสถานที่ ทำให้โลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเข้าสู่สังคมดิจิทัล ความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเท่านั้น หากแต่ยังหลอมรวมเข้ากับชีวิตของผู้คนอย่างแท้จริง ดังนั้นมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการคิด พิจารณา และตัดสินใจสภาพการณ์ที่กำลังเผชิญได้อย่างถูกต้อง อินเทอร์เน็ตเป็น

เทคโนโลยีดิจิทัลที่คนไทยนิยมใช้มากในปัจจุบัน เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันมีค่านิยมติดต่อสื่อสารกับสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยสื่อที่นิยมในปัจจุบัน ได้แก่ YouTube, LINE, Facebook, Instagram และ Twitter พบว่าคนไทยนิยมใช้บริการอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่มากผ่านผู้บริการเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยเยาวชนไทยให้ความสำคัญกับกิจกรรมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง แม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยให้การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันนั้นมีความรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายมากเพียงใด แต่ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารก็ถือเป็นดาบสองคม หากใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ก็จะส่งผลไปในทางบวก หากใช้ไปในทางที่ผิดก็จะเกิดผลทางลบ นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้การติดต่อสื่อสารนั้นง่ายขึ้น ก็ส่งผลกระทบในด้านพฤติกรรม และอารมณ์ของบุคคลเปลี่ยนไปจากเดิมและมาพร้อมกับการกลั่นแกล้งในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) เทเลอร์ (Tailor, 2021) ให้คำนิยามปรากฏการณ์นี้ว่าเป็นการแสดงท่าทีที่ไม่เป็นมิตรต่อผู้อื่นโดยการส่งข้อความหรือโพสต์สิ่งที่เป็นภัยคุกคามต่อผู้อื่นหรือเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแสดง ความก้าวร้าวทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ปัจจุบันควรมีการเสริมสร้างทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เนื่องจากนักเรียนยังขาดในเรื่องของการจัดการกับปัญหา และแนวทางการรับมือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จนก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมา โดยแบ่งได้ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) รู้สึกโมโห โกรธ เปื่อ รำคาญ 2) รู้สึกคับข้องใจ วิตก กังวล 3) รู้สึกเครียด 4) รู้สึกอับอายมีอาการซึมเศร้า 5) มีผลกระทบต่อจิตใจการใช้ชีวิต และ 6) กลายเป็นคนหนีปัญหาแยกตัวจากสังคม (ฉันทนา ปาปิตตาและนภาพร ภูเพชร์, 2562)

สาระหน้าที่พลเมือง จึงมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึง ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการไซเบอร์บูลลี่ (Cyberbullying) ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่กำลังเกิดขึ้น และเติบโตเป็นวงกว้างในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของบุคคลในการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงการรับมือ และเผชิญหน้ากับการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างชาญฉลาด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีหลักการจัดการเรียนรู้โดยปัญหาที่ใช้นำเสนอจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและใกล้ตัวผู้เรียนเป็นเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน (วาสนา ภูมิ, 2555) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นบริบท (Context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมา จากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งยุทธวิธีในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มุ่งสร้างประสบการณ์ตรง จึงเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ฝึก

ทักษะการคิด เฝ้าติดตามสถานการณ์ปัญหา วางแผนการเรียนรู้ และตรวจสอบกำกับการเรียนรู้ และยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย (Wongsawan Sittijan, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่พบพฤติกรรมถูกลั่นแกล้งด้วยพฤติกรรมที่หลากหลายเช่น การบูลลี่รูปร่าง หน้าตา และการล้อชื่อพ่อแม่ ทั้งต่อหน้า และในโลกออนไลน์ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยสันติวิธี ไม่มีความรุนแรง และเป็นการป้องกันได้อย่างเหมาะสม โดยตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่นในโลกออนไลน์ เข้าใจในการตอบสนองต่อการละเมิดสิทธิของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้มีความมั่นใจในการรับมือจากการถูกกลั่นแกล้งที่อาจจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจของนักเรียน อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดจากกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน และเป็นการป้องกันและรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ แบ่งการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1** เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์การสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างน้อย 2 ปี ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส โรงเรียนวัดโคกสลอด โรงเรียนละ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

กลุ่มผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส โรงเรียนวัดโคกสลด โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา โรงเรียนละ 5 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1.2.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับกลุ่มครูผู้สอน

1.2.2 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มผู้เรียน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.1 นำข้อมูลจากแนวคำถามมาวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มผู้เรียน

1.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากแนวคำถามวางแผนการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในวัดอุประสงค์ที่ 2

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุพอุปนัย (Analytic Induction) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

1.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทต่าง ๆ หรือแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ที่เรียนในรายวิชาสังคมศึกษาฯ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.2.1 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชื่อว่า “Stop Cyberbullying” เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้

2.2.1.1 กิจกรรมที่ 1 สิทธิและเสรีภาพ

2.2.1.2 กิจกรรมที่ 2 Cyberbully

2.2.1.3 กิจกรรมที่ 3 จดหมายสร้างสรรค์

2.2.1.4 กิจกรรมที่ 4 เครื่องมือทางกฎหมาย

2.2.1.5 กิจกรรมที่ 5 เสียงของฉัน

2.2.1.6 กิจกรรมที่ 6 Social Support

2.2.1.7 กิจกรรมที่ 7 We Strong

2.2.2 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้กับนักเรียน

2.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์และรายงานผลวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

1.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) เป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อบรรณาข้อมูลเดียวกันจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทต่าง ๆ หรือแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มครูผู้สอน และการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ 5) ด้านปัญหาในการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกันของหลักสูตรและบริบทของชีวิตจริง เนื้อหาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทฤษฎีมากเกินไปอาจลดความสามารถของนักเรียนในการปรับตัวและใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างยั่งยืน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และสนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรและการขาดแรงจูงใจของนักเรียน ปัญหาการเรียนรู้ยังคงพบได้ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะการขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและทักษะ นักเรียนต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลา การวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรมีการออกแบบให้ครอบคลุมทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในเชิงปฏิบัติของนักเรียน โดยเน้นการใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างความน่าสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยข้อมูลจากการศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ผลจากข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ได้มีการนำทฤษฎี และผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนำกิจกรรมดังกล่าวไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ที่เรียนในรายวิชาสังคมศึกษาฯ เพื่อเป็น

กิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชื่อว่า “Stop Cyberbullying” ประกอบไปด้วย 7 กิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอน แสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying”

ลำดับ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผลการพัฒนา
1	สิทธิและเสรีภาพ	เข้าใจในความหมายและความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล	1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านการดูคลิปวิดีโอ 2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับคำว่าสิทธิเสรีภาพ 3. สังเคราะห์ความรู้ผ่านการยกตัวอย่างของคำว่าสิทธิเสรีภาพ และการละเมิดสิทธิของตนเองและผู้อื่น 4. นำเสนอคำตอบของตนเองและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนร่วมชั้น และครูผู้สอน	เข้าใจความหมายและความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ
2	Cyberbully	เข้าใจความหมาย รูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านการดูคลิปวิดีโอเรื่อง Cyberbully 2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับรูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ 3. สังเคราะห์ความรู้ผ่านการตอบคำถามหลังจากการดูคลิปวิดีโอ 4. สรุปความรู้ และคำตอบของตนเองจากนั้นนำเสนอ	เข้าใจถึงความหมายและสามารถตระหนักถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมในโลกออนไลน์

ความคิดเห็นของตนเองต่อ
การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
หน้าชั้นเรียน

ลำดับ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผลการพัฒนา
3	จดหมายสร้างสรรค์	เกิดความคิดเชิงบวกที่ และมองปัญหาในแง่บวก	1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการอ่านสถานการณ์ สมมติจากจดหมายที่ตั้งใจ กล่าวกลั่นแกล้ง 2. ให้นักเรียนจับคู่เพื่อดำเนิน การศึกษาค้นคว้าและร่วมกัน คิดวิธีการตอบสนองข้อความ ดังกล่าวในเชิงบวก 3. ร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูล ต่าง ๆ และนำเสนอข้อความ ให้กำลังใจผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง	ช่วยพัฒนาความเข้าใจ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ และสร้างความคิดเชิง บวกที่ช่วยให้นักเรียน สามารถมองปัญหาใน แง่สร้างสรรค์
4	เครื่องมือทาง กฎหมาย	สามารถแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ และสามารถ เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม	1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อ กำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่าน สถานการณ์จำลอง 2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติม เกี่ยวกับสิทธิที่ นักเรียนถูกละเมิด และ วิธีการใช้กฎหมายในการ ปกป้องสิทธิของตนเอง 3. สังเคราะห์ความรู้ผ่านการ ตอบคำถามโดยสามารถ สะท้อนสิทธิที่ถูกละเมิด วางแผนแก้ไขปัญหาย่างเป็น ระบบ และการเลือกใช้ข้อ กฎหมายที่มีอยู่ในการ แก้ปัญหา	ช่วยพัฒนาทักษะการ แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ โดย พิจารณาข้อดีข้อเสีย ของทางเลือกแต่ละทาง และเลือกวิธีการที่ เหมาะสม รอบคอบ โดยเลือกใช้ และ ตัดสินใจอย่างมีความ รับผิดชอบ

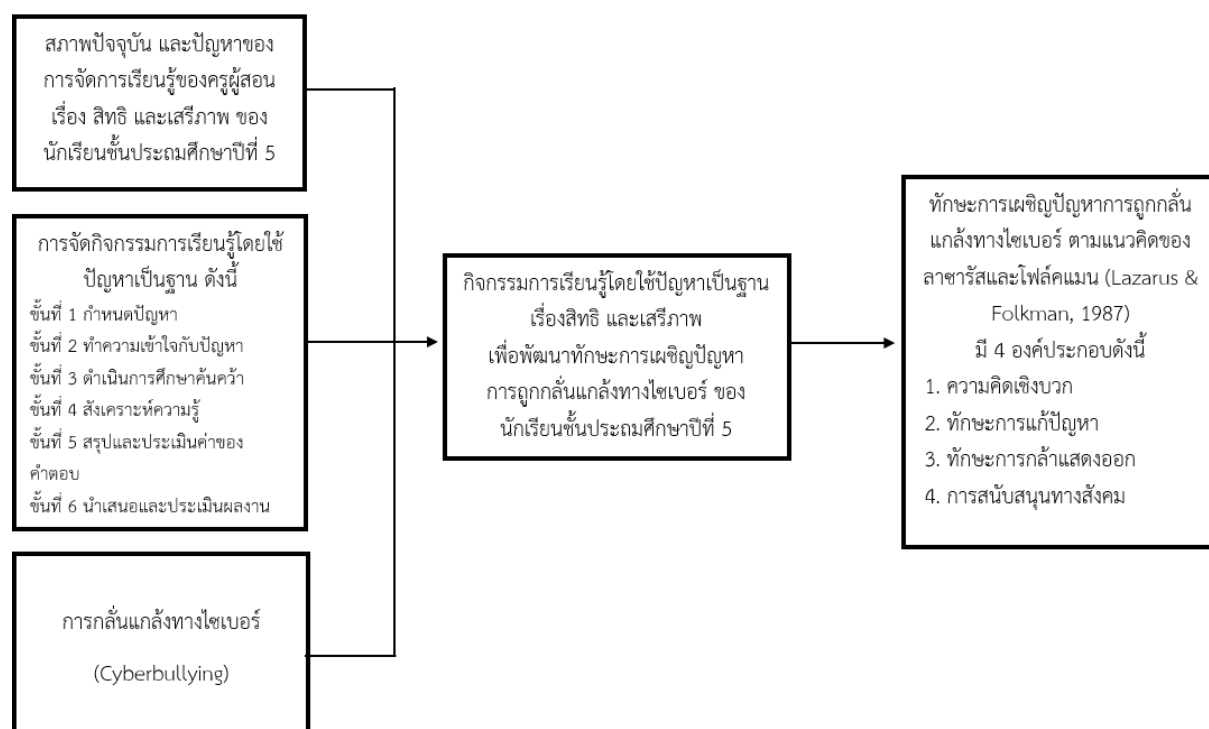
ลำดับ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผลการพัฒนา
5	เสียงของฉัน	ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการแก้ปัญหา	4. นำเสนอความคิดเห็น และวิธีการแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน 1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ และตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “หากคนในคลิปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะช่วยอย่างไร” 2. ให้นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถึงการสื่อสารที่เหมาะสมในโลกออนไลน์ 3. สังเคราะห์ความรู้โดยการรวมกลุ่มจัดทำโปสเตอร์เพื่อบอกถึงวิธีการปกป้องสิทธิของตนเอง และการใช้คำพูดให้กำลังใจผู้คนที่ถูกกลั่นแกล้ง 4. สรุปความรู้ และนำเสนอชิ้นงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโปสเตอร์เพื่อนำเสนอความคิดเห็น เพื่อสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเสริมสร้างความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด และเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน
6	Social Support	ตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือเพื่อนในการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และเห็นคุณค่าของการสนับสนุนทางสังคม	1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและระดมความคิดแสดงบทบาทสมมติที่เกี่ยวกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในปัจจุบัน และนำเสนอวิธีการช่วยเหลือเพื่อนจากสถานการณ์ที่ยากลำบาก	ทักษะการสนับสนุนทางสังคมผ่านการออกแบบเครือข่ายสังคมของนักเรียน
ลำดับ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	ผลการพัฒนา
			2. สังเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของนักเรียน ว่าหากนักเรียนเกิดสถานการณ์	

			ถูกเดินขึ้นจะสามารถขอความช่วยเหลือจากใครได้บ้าง	
			3. นำเสนอเครือข่ายทางสังคมที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นขั้นเรียน	
7	We Strong	สรุปองค์ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เชื่อมโยงกับทักษะการเผชิญปัญหา การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อออกแบบ infographic ระดมความคิด และสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมที่ 6 2. นำเสนอผลงานของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน	1. เข้าใจความหมายสิทธิ และเสรีภาพ 2. สามารถวิเคราะห์วิธีการรับมือต่อการถูกกลั่นแกล้ง ตามทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ดังนี้ 1. ความคิดเชิงบวก 2. ทักษะการแก้ปัญหา 3. ทักษะการกล้าแสดงออก 4. การสนับสนุนทางสังคม

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรม “Stop Cyberbullying” ทั้ง 7 กิจกรรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ที่เรียนในรายวิชาสังคมศึกษาฯ เรียบร้อยแล้วนั้น พบว่าการดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ได้แก่ ความคิดเชิงบวก ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการกล้าแสดงออก และการสนับสนุนทางสังคม ตัวอย่างเช่น กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองเชิงบวก และส่งเสริมความมั่นใจในตัวเอง กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมายช่วยเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อมูลกฎหมายอย่างเหมาะสม กิจกรรมเสียงของฉันส่งเสริมการกล้าแสดงออกผ่านการออกแบบโปสเตอร์ และการนำเสนอผลงาน และกิจกรรม Social Support ช่วยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จำลอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสังคมที่ส่งเสริมการสนับสนุนระหว่างกัน จากนั้นผู้วิจัยได้สนทนากลุ่มกับผู้เรียน นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง

โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์ นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

จากการศึกษาวิจัยและการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผู้เรียนมีทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้น ผ่านการประเมินผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งครูผู้สอนใช้กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทั้งสิ้น 7 กิจกรรม ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพมาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง มีวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ จึงสามารถสรุปผลการดำเนินการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ผลการดำเนินการวิจัย

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของกลุ่มผู้สอนพบว่าหลักสูตรการสอนมีเนื้อหามากเกินไป จึงควรปรับให้เหมาะกับบริบทปัจจุบันและการทำงานในชีวิตจริง โดยครูเน้นการสอนแบบบรรยายและเน้นทฤษฎี แนะนำให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพ พร้อมเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานการณ์ปัจจุบันและชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับจิตินา วรณศรี (2557) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างต้นตัว และใช้กระบวนการต่างๆ ที่จะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมา ทำให้คุณภาพการสอนอาจลดลง ครูต้องใช้เวลาเพิ่มเติมในการศึกษาเนื้อหาวิชา ขณะที่การวัดผลมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การทดสอบก่อน-หลังเรียน การนำเสนอ และคะแนนจากชิ้นงาน สอดคล้องกับธนพงศ์ ดีเลิศ (2564) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3พบว่า แนวทางสำหรับเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ผลการศึกษา สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่มีประเด็น บทบาท สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ มีความปรองดองสมานฉันท์ โดยแนวทางปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอน และสื่อการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะสอนผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ซึ่งสอดคล้องกับ (McKinney, 2008) ที่ได้

เสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่ การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) ในด้านสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ ของนักเรียน นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และ ทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับ เช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น ซึ่งสอดคล้องกับ (ฤทัยชนนี สิทธิชัย, 2562) กล่าวว่าการ ประทุษร้ายบนโลกไซเบอร์ เป็นลักษณะของการข่มขู่และล่วงละเมิดผู้อื่น โดยการนินทาหรือด่าทอ การหมิ่น ประมาท การแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผย และการลบหรือบล็อกผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากกลุ่มโดยการนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์การสื่อสารที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ โดยผ่านการใช้อินเทอร์เน็ตหรือผ่านโปรแกรมประยุกต์หรือซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ และสอดคล้องกับ (สำนักข่าวอิศรา. ออนไลน์. 2564) ธีรยุทธ แก้วสิงห์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กล่าวว่า สถิติการกลั่นแกล้งทั่วโลกตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน จาก 28 ประเทศทั่วโลก พบว่า 1 ใน 5 ถูกกลั่นแกล้ง บนสื่อสังคม จำแนกเป็น เด็กอายุ 6-10 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 47.7 อายุ 11-13 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 56.4 อายุ 14-18 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 59.9 และอายุ 19 ปีขึ้นไปถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 54.3 ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าการถูกกลั่นแกล้งเริ่มเกิดขึ้น ในวัยเด็กที่มีอายุน้อยซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะการถูกกลั่นแกล้ง เนื่องจากพบอัตราการกลั่นแกล้งมากถึง ร้อยละ 82.8 อีกทั้ง เด็กและเยาวชนไทย ร้อยละ 80 เคยถูกการ คุกคามและการถูกกลั่นแกล้งภายในโรงเรียน หรือ บนสื่อสังคมเป็นอันดับต้นๆ ของทวีปเอเชีย โดยเด็กและ เยาวชน ร้อยละ 75 เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเด็ก กลุ่มอายุ 5-28 ปีใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงถึงวันละ 8 ชั่วโมง ทั้งนี้จากการสำรวจเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ร้อยละ 28 กล่าวว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องปกติ ในขณะที่ ร้อยละ 39 กล่าวว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องสนุก และร้อยละ 59 เคยถูกกลั่นแกล้ง อีกทั้งปัญหาหลัก คือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระมากเกินไป

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ได้นำไปสู่ กระบวนการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการ จัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้อง กับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นการสร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ฝึกการคิดในการกำหนดปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ การค้นหา ข้อมูล เพื่อตอบคำถามและเพื่อให้ได้คำตอบที่มีที่มาแตกต่างกันแต่มีความหมายเดียวกัน ได้นำเสนอ ข้อมูลที่มี

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันจากกระบวนการการทำงานกลุ่ม สามารถนำไปสู่ การแก้ปัญหาและการนำเสนอผลงานผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน และนำไปสู่ผลการศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ได้แก่ ความคิดเชิงบวก ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการกล้าแสดงออก และการสนับสนุนทางสังคม ตัวอย่างเช่น กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองเชิงบวก คิดว่าการนินทาเป็นเรื่องปกติ และส่งเสริมความมั่นใจในตัวเอง กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมายช่วยเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อมูลกฎหมายอย่างเหมาะสม กิจกรรมเสียงของฉัน ส่งเสริมการกล้าแสดงออกผ่านการออกแบบโปสเตอร์ และการนำเสนอผลงาน และกิจกรรม Social Support ช่วยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จำลอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสังคมที่ส่งเสริมการสนับสนุนระหว่างกัน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้จะสามารถให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน และสามารถรับมือกับการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างมีสติ และรอบคอบ จนนำมาซึ่งการยุติการกลั่นแกล้งกันในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazarus and Folkman (1987 อ้างถึงในสุวิพร ไฉไล สถาพร, 2560) ที่กล่าวว่าบุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองในการรับมือกับสถานการณ์ที่อันตรายรวมทั้งแนวทางการเผชิญปัญหาและทรัพยากรที่ตนเองมีซึ่งจำเป็นต่อการเผชิญปัญหา หลังจากนั้นจะพยายามเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยวิธีที่ตนเองประเมินไว้ แล้วจึงแสดงผลสามารถทำให้ผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ตันกลับกลั่นแกล้งน้อยลงและยุติการกลั่นแกล้งในที่สุด นอกจากนี้ มิชนาและคณะ (Mishna et al., 2012) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยว่า เด็กที่ขาดทักษะการเผชิญปัญหาสามารถตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้และจะส่งผลกระทบที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตมากกว่าเด็กที่ไม่ได้เกี่ยวข้องหรือเด็กที่ไม่ได้เผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญ

จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์ นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับ ริเดช พาหุยุทธ์ (2560) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเผชิญปัญหาเชิงบวก(Positive Coping) ของนักเรียนวัยรุ่น โดยอาศัยแนวคิดการให้คำปรึกษาเชิงรุกในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนมุมมองความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนได้ทบทวนตนเองพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงบวก และมีแนวทางในการจัดการ

เป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การให้ความหมายที่มีคุณค่า ความยืดหยุ่นตัว การเผชิญปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การมุ่งจัดการแก้ไขปัญหา การมองโลกในแง่ดี การกำหนดเป้าหมาย และการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยใช้เทคนิคและทักษะในการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้แก่ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการตีความ ทักษะการสะท้อนเนื้อหาและความรู้สึก ทักษะการให้กำลังใจ และทักษะการสรุปความ รวมถึงการใช้กลยุทธ์การเชิญชวนที่อธิบายถึงสถานการณ์และเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้จริงในการดำเนินชีวิตโดยทดลองกับนักเรียนที่มีคะแนนการเผชิญปัญหาเชิงบวกตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา มาทำกิจกรรม ทั้งหมด 12 ครั้ง ภายใน 3 สัปดาห์ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการมุ่งจัดการแก้ไขปัญหาลงขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของวัยรุ่นในด้านการตั้งเป้าหมายที่มุ่งส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายในชีวิต เรียนรู้การกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติตนเองให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ยังส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการตั้งเป้าหมาย ภายหลังการศึกษาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเผชิญปัญหาเชิงบวกสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ครูผู้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรวางแผนและการกำหนดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ได้
- 1.2 สื่อการเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงพื้นที่ในการทำวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีนวัตกรรมที่หลากหลาย และมีการใช้ระบบออนไลน์ ในขณะการทำกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.2 ควรมีสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึง หรือเป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ต่อไปได้
- 2.3 สำนวนเพิ่มเติมว่ากิจกรรมสามารถถูกนำไปปรับใช้กับระดับชั้นอื่นหรือบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือโรงเรียนที่มีปัจจัยสังคมที่ต่างออกไป

2.4 ออกแบบเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น แบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน หรือแบบทดสอบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่สามารถสะท้อนความสามารถของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2008). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิตติมา วรณศรี. (2014). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ฉันทนา ปาปัดถา, & นภาพร ภูเพ็ชร. (2019). การสังเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในกลุ่มวัยรุ่นไทย. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11*. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ธนพงศ์ ดีเลิศ. (2021). *ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ริเดช พาหุยุทธ์. (2017). *การศึกษาและพัฒนากิจกรรมเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา ภูมิ. (2012). *ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เรื่องอัตราส่วนและร้อยละที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักข่าวอิศรา. (2021). *ติดอันดับต้นของเอเชีย! เด็กไทยกว่า 80% เคยเจอ ‘การบูลลี่’ เกือบครึ่งมองเป็นเรื่องปกติ*. สำนักข่าวอิศรา. <https://www.isranews.org/article/isranews-article/105059-isranews-bullying.html>
- ฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2019). *พฤติกรรมกรังแกกันบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Wongsawan, S. (2017). *Problem-based learning: PBL*. IRES Thailand. Retrieved November 3, 2024, from <http://www.ires.or.th/?p=801>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Transactional theory and research on emotions and coping. *European Journal of Personality*.

- Mckinney, S. E. (2008). Developing teachers for high-poverty schools: The role of the internship experience. *Urban Education*, 43(1), 68–82. <https://doi.org/DOI>
- Mishna, F., Cook, C., Gadalla, T., Daciuk, J., & Solomon, S. (2012). Risk factors for involvement in cyberbullying: Victims, bullies, and bully–victims. *Children and Youth Services Review*, 34(x), xx–xx. <https://doi.org/DOI>
- Taylor. (2021). *Cyberbullying: 50 wellbeing lessons for the diverse primary classroom*. Routledge.

Primary School Teachers' Perceptions of Using Generative Artificial Intelligence in Lesson Planning in Liaoning, China

Zheng Liu-Yun¹, Wang Yuan²

¹Rattana Bundit University, Bangkok, Thailand

²DaLian University, Liaoning, China

✉: wangyuan1@dlu.edu.cn

(Author Corresponding Email)

Received: 13 April 2025; Revised: 27 April 2025; Accepted: 12 May 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

This study investigates primary school teachers' perceptions and attitudes toward the integration of generative artificial intelligence (GenAI) tools in lesson planning within Liaoning Province, China. Employing a quantitative survey approach, the research analyzes how demographic factors - including gender, teaching experience, and educational background - impact teachers' perceived usefulness, ethical concerns, and intention to use GenAI. Results indicate overall positive perceptions and strong intentions among teachers to adopt GenAI technologies, despite moderate ethical concerns. Notably, gender emerged as a significant predictor of perceived usefulness, with female teachers showing higher acceptance than males, whereas teaching experience and educational background demonstrated no significant influence. Additionally, no interaction effects were identified among the demographic variables. The findings highlight the importance of gender-sensitive approaches in professional development programs and suggest broad-based training interventions to effectively integrate GenAI tools in educational practices. Future research should explore psychological and institutional factors to further understand educators' acceptance and effective utilization of AI technologies.

Keywords: Generative artificial intelligence (GenAI), Teacher perceptions, Lesson planning, Demographic factors, Primary education, Technology integration, Ethical concerns

1. Introduction

The rapid advancement of generative artificial intelligence (GenAI) technologies, such as ChatGPT, has introduced new dimensions to educational practices. These tools possess the capability to generate human-like text, offering potential applications in content creation, personalized learning, and administrative tasks within the educational sphere (Barrett & Pack, 2023). As these technologies become more prevalent, understanding educators' perceptions of their integration into teaching methodologies becomes increasingly vital.

Educators' attitudes toward GenAI significantly influence its successful

implementation in classrooms. Recent studies have shown that while some teachers recognize the potential benefits of GenAI in enhancing instructional efficiency and student engagement, others express concerns regarding issues such as data privacy, the accuracy of AI-generated content, and the potential for diminished teacher-student interactions (Moura & Carvalho, 2024). These apprehensions highlight the necessity for comprehensive professional development programs that equip teachers with the skills and knowledge to effectively integrate GenAI into their pedagogical practices.

In the context of lesson planning, GenAI offers promising avenues for assisting educators in designing and structuring instructional content. Research indicates that AI tools can support teachers by providing creative suggestions, automating routine tasks, and offering personalized resources tailored to diverse student needs (Barrett & Pack, 2023). However, the extent to which teachers are willing to adopt these tools, and their perceptions of the efficacy and reliability of AI-generated lesson plans, remain areas requiring further exploration.

Focusing on China, the integration of AI in education is gaining momentum, yet there is a paucity of research examining primary school teachers' perceptions of GenAI, particularly in regions such as Liaoning. Investigating these perceptions is crucial for developing effective strategies that align AI integration with local educational objectives and cultural contexts.

This study aims to explore the perceptions of primary school teachers in Liaoning, China, regarding the use of GenAI in lesson planning. By examining their attitudes, experiences, and concerns, this research seeks to inform policy development and professional training programs that facilitate the effective and ethical integration of AI technologies in primary education.

2. Objectives

2.1 To explore the perceptions and attitudes of primary school teachers in Liaoning, China, regarding the integration of generative artificial intelligence (GenAI) tools into their lesson planning processes.

2.2 To examine the relationship between teachers' demographic characteristics (such as age, years of teaching experience, and educational background) and their perceptions of GenAI integration in lesson planning.

3. Research Questions

3.1 What are the perceptions and attitudes of primary school teachers in Liaoning, China, regarding the integration of generative artificial intelligence (GenAI) tools into lesson planning?

3.2 To what extent do demographic factors such as age, years of teaching experience, and educational background influence teachers' perceptions of GenAI integration in lesson planning?

4. Research Hypotheses

H1: Primary school teachers in Liaoning, China, will exhibit varying levels of acceptance and attitudes toward the integration of GenAI tools in lesson planning, reflecting a diversity of perceptions influenced by individual experiences and professional contexts.

H2: There is a statistically significant relationship between teachers' demographic characteristics (specifically age, years of teaching experience, and educational background) and their perceptions of GenAI integration in lesson planning.

5. Literature Review

5.1 Emergence of Generative AI in Education

The advent of GenAI technologies, such as ChatGPT, has introduced new dimensions to educational practices. These tools possess the capability to generate human-like text, offering potential applications in content creation, personalized learning, and administrative tasks within the educational sphere. As these technologies become more prevalent, understanding educators' perceptions of their integration into teaching methodologies becomes increasingly vital.

5.2 Teachers' Perceptions of GenAI Integration

Educators' attitudes toward GenAI significantly influence its successful implementation in classrooms. Recent studies have shown that while some teachers recognize the potential benefits of GenAI in enhancing instructional efficiency and student engagement, others express concerns regarding issues such as data privacy, the accuracy of AI-generated content, and the potential for diminished teacher-student interactions. These apprehensions highlight the necessity for comprehensive professional development programs that equip teachers with the skills and knowledge to effectively integrate GenAI into their pedagogical practices.

5.3 Application of GenAI in Lesson Planning

In the context of lesson planning, GenAI offers promising avenues for assisting educators in designing and structuring instructional content. Research indicates that AI tools can support teachers by providing creative suggestions, automating routine tasks, and offering personalized resources tailored to diverse student needs. However, the extent to which teachers are willing to adopt these tools, and their perceptions of the efficacy and reliability of AI-generated lesson plans, remain areas requiring further exploration.

5.4 Demographic Factors Influencing GenAI Adoption

Demographic variables such as age, teaching experience, and educational background may influence teachers' perceptions and adoption of GenAI tools. Studies suggest that younger educators or those with higher levels of technological proficiency are more inclined to embrace AI technologies in their teaching practices. Understanding these demographic influences is crucial for developing targeted interventions and support systems that facilitate the effective integration of GenAI in education.

6. Research Methodology

6.1 Research Design

This study adopts a cross-sectional survey research design to investigate primary school teachers' perceptions of the integration of generative artificial intelligence (GenAI) tools into lesson planning. A quantitative approach was employed to gather empirical data from a diverse sample of in-service teachers, enabling the analysis of trends, differences, and associations across demographic subgroups. The research design was guided by the need to identify both the general attitudes toward GenAI and the influence of demographic characteristics on those attitudes.

6.2 Participants and Sampling

The target population for this study comprises in-service primary school teachers in Liaoning Province, China. A combination of convenience sampling and snowball sampling techniques was used to recruit participants. The inclusion criteria required that participants be

currently teaching in a primary school and have experience with lesson planning. A minimum of 200 responses was targeted to ensure statistical power and representation across age, experience, and educational levels.

6.3 Data Collection Instrument

A structured questionnaire was developed based on existing literature on AI integration in education (e.g., Barrett & Pack, 2023; Moura & Carvalho, 2024). The instrument consisted of three sections:

Section A: Demographic Information – including age, gender, years of teaching experience, academic qualification, and prior exposure to AI technologies.

Section B: Perceptions and Attitudes toward GenAI – measured using a 5-point Likert scale ranging from "strongly disagree" (1) to "strongly agree" (5). Items in this section assessed perceived usefulness, concerns about AI ethics, trust in AI-generated materials, and willingness to adopt GenAI tools in lesson planning.

Section C: Usage Scenarios – including situational tasks such as generating lesson objectives, organizing instructional sequences, and producing formative feedback with GenAI. Participants rated their acceptance of GenAI under different usage conditions.

The questionnaire was piloted with a small group of primary school teachers ($n = 15$) to refine wording, ensure content validity, and assess reliability. Minor adjustments were made accordingly.

6.4 Data Collection Procedures

The finalized questionnaire was distributed electronically using an online survey platform. Participants were invited via professional networks, school contacts, and teacher training groups. Prior to participation, all respondents were provided with an informed consent form outlining the purpose of the study, data confidentiality, and their right to withdraw at any time.

6.5 Data Analysis Techniques

Data were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). The following statistical procedures were employed:

Descriptive statistics (mean, standard deviation, frequency) to summarize demographic characteristics and general attitudes.

Reliability analysis using Cronbach's alpha to determine internal consistency of attitude scales.

Inferential statistics including Mann–Whitney U tests and Kruskal–Wallis H tests to assess differences across demographic groups.

Spearman correlation analysis to examine the strength and direction of associations between demographic variables and perceptions of GenAI use.

6.6 Ethical Considerations

The study adhered to ethical standards for educational research. Ethical approval was obtained from the affiliated university's research ethics board. Participants' anonymity and confidentiality were assured, and no identifiable data were collected. Participation was entirely voluntary and informed consent was secured prior to data collection.

7. Research Methodology

7.1 Descriptive Statistics

Descriptive statistics were conducted to examine participants' responses to the 12 Likert-scale items across three dimensions: Perceived Usefulness (A1–A4), Ethical Concerns (B1–B4), and Intention to Use (C1–C4).

The Perceived Usefulness items demonstrated high mean scores ranging from 3.86 (A4) to 4.01 (A2), with relatively low standard deviations (SDs between 0.621 and 0.661), indicating general agreement among respondents regarding the utility of GenAI in lesson planning.

In contrast, Ethical Concerns items (B1–B4) had lower mean values, ranging from 3.16 (B4) to 3.29 (B1), with slightly higher variability (SDs between 0.733 and 0.761), suggesting a moderate level of concern about the ethical implications of GenAI use.

The Intention to Use dimension (C1–C4) yielded consistently high average scores, with means between 3.78 and 3.86 and low standard deviations (0.573–0.599), indicating strong willingness among participants to adopt GenAI tools in their instructional practices.

Table 1: Descriptive Statistics of Mediation Variables

Variable	N	Mean	Max	Min	SD
A1	216	2	5	3.87	0.660
A2	216	3	5	4.01	0.621
A3	216	2	5	3.98	0.650
A4	216	2	5	3.86	0.661
B1	216	1	5	3.29	0.761
B2	216	1	5	3.25	0.750
B3	216	1	5	3.21	0.733
B4	216	1	5	3.16	0.743
C1	216	2	5	3.78	0.574
C2	216	2	5	3.81	0.599
C3	216	3	5	3.86	0.573
C4	216	2	5	3.79	0.587

Note: A = Perceived Usefulness, B = Ethical Concerns, C = Intention to Use.

7.2 Reliability Analysis Summary

To assess the internal consistency of the questionnaire, Cronbach's alpha was computed for each subscale: Perceived Usefulness (A1–A4), Ethical Concerns (B1–B4), and Intention to Use (C1–C4). All subscales demonstrated excellent reliability, with alpha coefficients exceeding 0.88. Corrected item-total correlations and alpha if item deleted values confirmed that all items contributed positively to their respective subscales.

Table 2: Reliability Analysis of Subscales

Subscale	Number of Items	Cronbach's Alpha
Perceived Usefulness (A1–A4)	4	0.905
Ethical Concerns (B1–B4)	4	0.916
Intention to Use (C1–C4)	4	0.881

7.3 Three-Way ANOVA Results Summary

A series of three-way ANOVAs were conducted to investigate the effects of gender, teaching experience, and educational background on three key dimensions of teachers' perceptions toward the integration of generative AI (GenAI) in lesson planning: perceived usefulness, ethical concerns, and intention to use.

For perceived usefulness, the analysis revealed a statistically significant main effect of gender,

$F(1, 204) = 7.201, p = .008, \text{partial } \eta^2 = .034$, indicating that male and female teachers differed significantly in their evaluations of GenAI's utility. However, neither teaching experience nor educational background yielded significant main effects, and no interaction effects were observed (all $p > .10$).

Regarding ethical concerns, the ANOVA results showed no significant main effects of gender, teaching experience, or educational background. Furthermore, no interaction effects were found among the three factors (all $p > .10$). Although Levene's test based on the mean suggested a potential violation of the assumption of homogeneity of variances ($p = .038$), additional robust tests using the median and trimmed mean confirmed that the assumption was not substantially violated ($p > .20$), supporting the validity of the ANOVA results.

For intention to use, none of the three demographic variables (gender, teaching experience, or educational background) had a statistically significant main effect (all $p > .10$), and no interaction effects were detected. The homogeneity of variance assumption was supported by Levene's test ($p = .862$), indicating that the results are reliable.

In summary, gender was found to significantly influence teachers' perceived usefulness of GenAI, while teaching experience and educational background did not exhibit statistically significant effects across any of the three outcome variables. No significant interaction effects were observed among the three independent variables.

Table 3: Three-Way ANOVA Results Summary

Dependent Variable	Significant Main Effects	Interaction Effects	Conclusion
Perceived Usefulness (A_avg)	Gender ($p = .008$)	None	Gender impacts perceived usefulness
Ethical Concerns (B_avg)	None	None	No significant effects
Intention to Use (C_avg)	None	None	No significant effects

8. Discussion

This study examined primary school teachers' perceptions and attitudes toward integrating generative artificial intelligence (GenAI) tools into lesson planning in Liaoning, China. The analysis specifically explored how demographic factors such as gender, teaching experience, and educational background influence three critical attitudinal dimensions: perceived usefulness, ethical concerns, and intention to use GenAI.

The results indicate that gender significantly influenced teachers' perceptions of the usefulness of GenAI, with female teachers perceiving GenAI tools as more beneficial compared to their male counterparts. This finding diverges from prior studies, such as Venkatesh and Morris (2000), which suggest that male teachers typically demonstrate higher acceptance and utilization of technology. In contrast, our study found that female teachers perceived GenAI tools as more useful, potentially due to differentiated instructional responsibilities that place a greater emphasis on lesson planning among female educators. One plausible explanation could be the differentiated roles and responsibilities among male and female teachers in instructional contexts, possibly positioning female teachers to more frequently engage with lesson planning tasks that benefit from AI-enhanced creativity and efficiency. Future research should further explore this gender-based discrepancy, examining specific pedagogical contexts and potential cultural influences.

Interestingly, neither teaching experience nor educational background significantly affected perceptions across all three dimensions. This suggests that GenAI acceptance and concerns may not align closely with teachers' tenure or academic qualifications. Given the relatively novel nature of GenAI tools such as ChatGPT, educators across various experience

levels and educational backgrounds might still be in an exploratory phase, resulting in homogeneous initial attitudes. This finding aligns with prior research indicating a broad curiosity and experimentation with emerging AI technologies across educational contexts (Zawacki-Richter et al., 2022).

Moreover, the absence of significant interaction effects among gender, teaching experience, and educational background indicates that these demographic variables independently shape teachers' perceptions. This finding simplifies the interpretative framework and suggests that demographic factors do not compound or diminish each other's effects in shaping attitudes toward GenAI. It also highlights the potential importance of exploring additional factors beyond demographics, such as digital literacy, institutional support, or professional training, which may more effectively predict teachers' attitudes toward adopting GenAI tools.

Regarding ethical concerns, the absence of significant demographic effects suggests uniformity in teachers' concerns about data privacy, AI-generated content accuracy, and teacher-student interaction dynamics. This finding underscores a generalized cautiousness toward GenAI's ethical implications, reinforcing the need for comprehensive ethical guidelines and targeted professional development programs that address these universal concerns rather than demographic-specific interventions.

Finally, the intention to use GenAI did not vary significantly across demographic subgroups. Teachers consistently expressed high willingness to incorporate these tools into their instructional practices, underscoring the broad appeal and perceived relevance of GenAI regardless of demographic background. Such uniformity offers practical implications for policy-makers and educational institutions; standardized professional training and capacity-building programs can be effectively implemented without necessitating extensive differentiation based on demographic characteristics.

In summary, this study highlights gender as a significant factor influencing perceived usefulness but finds minimal demographic influence on ethical concerns and intentions to use GenAI. Future research should examine broader contextual and psychological variables, such as institutional culture, teachers' self-efficacy, and previous technological exposure, to more comprehensively understand factors driving the integration and effective utilization of generative AI in educational settings.

9. Conclusion

This study explored primary school teachers' perceptions and attitudes toward the integration of generative artificial intelligence (GenAI) into lesson planning in Liaoning, China. Specifically, it examined how demographic characteristics - gender, teaching experience, and educational background - influenced their perceptions of GenAI across three dimensions: perceived usefulness, ethical concerns, and intention to use.

The findings revealed that teachers held generally positive perceptions of GenAI tools and expressed strong intentions to integrate them into instructional practices, although moderate ethical concerns remained, reflecting a cautious optimism toward their adoption.

Importantly, the analysis identified gender as a significant factor affecting perceptions of GenAI's usefulness, with female teachers demonstrating higher levels of positive attitudes compared to their male counterparts. In contrast, teaching experience and educational background did not exhibit significant effects on teachers' perceptions across any measured dimensions. Additionally, no significant interactions were found among these demographic factors, indicating stable perception patterns across diverse subgroups.

These results imply that targeted interventions to promote GenAI integration might

benefit from considering gender differences, particularly emphasizing support strategies and training tailored to male teachers. Given the absence of significant effects from experience and educational background, broad-based training programs appear feasible and practical, potentially simplifying the implementation of professional development initiatives.

Finally, future research should delve deeper into psychological and contextual factors - such as digital self-efficacy, trust in AI, and institutional support - which might offer additional insights into educators' acceptance and effective utilization of emerging AI technologies in education.

References

- Barrett, A., & Pack, A. (2023). Not quite eye to A.I.: Student and teacher perspectives on the use of generative artificial intelligence in the writing process. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(1), 59.
- Calleja, J. and Camilleri, P. (2025), "Primary school teachers' perceptions towards the use of generative AI in teaching using lesson study", *International Journal for Lesson and Learning Studies*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- Hsu, H.-P., Mak, J., Werner, J., & White-Taylor, J. (2024). Preliminary study on pre-service teachers' applications and perceptions of generative artificial intelligence for lesson planning. *Journal of Technology and Teacher Education*, 32(3), 409–437.
- Karpouzis, K., Pantazatos, D., Taouki, J., & Meli, K. (2024). *Tailoring education with GenAI: A new horizon in lesson planning*. In *Proceedings of the 2024 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON)* (pp. 1–10). IEEE.
- Moura, A., & Carvalho, A. A. A. (2024). Teachers' perceptions of the use of artificial intelligence in the classroom. In *Proceedings of the International Conference on Lifelong Education and Leadership for All (ICLEL 2023)* (pp. 140–150).
- Sarkar, S., Sun, M., Liu, A., Tian, Z., Esbenshade, L., He, J., & Zhang, Z. (2025). Connecting feedback to choice: Understanding educator preferences in GenAI vs. human-created lesson plans in K-12 education—A comparative analysis. *arXiv preprint arXiv:2504.05449*.
- Venkatesh, V., & Morris, M. G. (2000). Why don't men ever stop to ask for directions? Gender, social influence, and their role in technology acceptance and usage behavior. *MIS Quarterly*, 24(1), 115–139.
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education—Where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1), 1–27.

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 Guidelines for the Development of Academic Administration in the 21st Century for Educational Institutions under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3

แสงอรุณ ธรรมฤทธิ์¹, สมศักดิ์ ภูมิทอง², ธนาศักดิ์ ศิริบุญนนท์³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Sangaroon Thonmeerit¹, Somsak Poomkong², Tanasak Siripoonyanan³
^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, Asia Graduate College, Khon Kaen, Thailand
✉: sangaroon172536@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 17 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 15 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 วิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 297 คน จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น ภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรฐาน ค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 0.8 -1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.450- 0.84 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.96$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.40$) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.46$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$) การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.212$) รองลงมาด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.131$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.130$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.129$) และด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.111$) ตามลำดับ 2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาจำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 15 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.76$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.65$)

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

This study aimed to: (1) examine the current conditions, desired conditions, and priority needs regarding academic administration in the 21st century among schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3; and (2) propose development guidelines for academic administration in the 21st century for these schools. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of 297 school administrators and teachers, selected using stratified random sampling and simple random sampling according to Krejcie and Morgan's table. Research instruments included a five-point Likert scale questionnaire, a semi-structured interview form, and an appropriateness and feasibility evaluation form. The content validity index ranged from 0.80 to 1.00, item discrimination indices ranged from 0.450 to 0.840, and the overall reliability coefficient of the questionnaire was 0.97. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis. The research findings were as follows: 1. Regarding the current and desired conditions, and the priority needs for academic administration in the 21st century among schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3: The overall current condition was rated at a high level ($\bar{x} = 3.77$). When considering each aspect separately, all aspects were rated at a high level. The highest mean was found in the aspect of assessment and evaluation ($\bar{x} = 3.96$), and the lowest mean was in curriculum development ($\bar{x} = 3.40$). The overall desired condition was rated at a very high level ($\bar{x} = 4.41$). All aspects were at the highest level, with the highest mean in assessment and evaluation ($\bar{x} = 4.46$) and the lowest in curriculum development ($\bar{x} = 4.35$). The needs assessment revealed that curriculum development had the highest priority need ($PNI_{modified} = 0.212$), followed by instructional management ($PNI_{modified} = 0.131$), educational supervision ($PNI_{modified} = 0.130$), development of educational media, innovations, and educational technology ($PNI_{modified} = 0.129$), and assessment and evaluation ($PNI_{modified}$

= 0.111), respectively. 2. Regarding the proposed development guidelines for academic administration in the 21st century among schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3: The guidelines were categorized into five domains: (1) curriculum development (three guidelines), (2) instructional management (three guidelines), (3) development of educational media, innovations, and technology (three guidelines), (4) assessment and evaluation (three guidelines), and (5) educational supervision (three guidelines), totaling 15 guidelines. The appropriateness of these guidelines was rated at the highest level ($\bar{x}$ = 4.76), and their feasibility was also rated at the highest level ($\bar{x}$ = 4.65).

Keywords: guidelines; 21st-century academic administration; current conditions; desired conditions

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งในมาตรา 28 กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมและมาตรา 39 ระบุว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษาให้ได้คุณภาพ (บุญทิพย์ สุริยวงศ์ , 2544) สอดคล้องกับงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ 1) ด้านปัจจัยสนับสนุน มุ่งเน้นให้มีการบูรณาการร่วมกันในระดับนโยบายตั้งแต่การวางแผน การจัดทำฐานข้อมูลทางการศึกษา ตลอดจนการผลักดันให้มีการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงความก้าวหน้าของเด็กสู่ความก้าวหน้าของครู 2) ด้านการพัฒนา

หลักสูตรของสถานศึกษา เน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่น 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้มีความทันสมัยใช้ระบบมัลติมีเดียที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยหลากหลาย 5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการผลิตสื่อที่ทันสมัยได้มาตรฐานสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้ปกครองช่วยควบคุมดูแลการใช้ตั้งแต่แรกเกิด 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยของนักวิชาการทุกภาคส่วนกับผู้เชี่ยวชาญในบริบทของท้องถิ่น 7) ด้านการแนะแนวและการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน เน้นการใช้ฐานข้อมูลที่มากพอและเป็นจริงเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองสามารถออกแบบการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม 8) ด้านการวัดประเมินผล เน้นการเปิดกว้างให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนผลการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกระบบ 9) ด้านการนิเทศการศึกษา พัฒนาให้เป็นรูปแบบเครือข่ายออนไลน์สำคัญที่สุดคือการนิเทศตนเองได้ 10) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เน้นการประกันจากตัวครูภายใต้ระบบวงจรคุณภาพ 11) ด้านการประสานเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และ 12) ด้านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้านเพื่อการอยู่รอดในโลกศตวรรษที่ 21 (อรชร วรรณสอน, 2563) สอดคล้องกับ วิชาะ ผลทอง (2562) ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมกับผู้เรียน เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้ทฤษฎีและหลักการบริหารในการบริหารจัดการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่อาชีพ ส่งเสริมครูให้มีเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนรู้ สร้างวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานวิชาการ มินโยบายการบูรณาการที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ครูสร้างสื่อในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์อย่างมีคุณภาพ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาการและสร้างผู้นำและผู้ตามในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ และแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเชิญผู้เรียน เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ สร้างแรงบันดาลใจในการบริหารโรงเรียนที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จัดกิจกรรมการสร้างวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดอบรมพัฒนาครูในการนำหลักสูตรไปใช้ จัดกิจกรรมการสร้างสื่อในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มในการจัดการเรียนรู้ ศึกษาดูงานหน่วยงานทางการศึกษาที่มีเครือข่ายทางด้านวิชาการที่เป็นเลิศและจัดกิจกรรมสร้างผู้นำ และผู้ตามในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จะเห็นได้ว่าจาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้งระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในเกณฑ์ที่ ยังไม่น่าพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินระดับประเทศ และแต่ถ้าเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาจะมีบางรายวิชาที่มีคะแนนพัฒนาดีขึ้น ตามลำดับ อาทิ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศ และคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้ ยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับประเทศ และผลพัฒนาการตามค่า

เป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ก็ยังไม่บรรลุตามที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ 1. ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน อาทิ การสอบโดยความสนใจแบบไม่บังคับของปีการศึกษา 2566 อาจจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการทดสอบน้อยลง ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำแบบทดสอบการบริหารจัดการเวลาในการทำแบบทดสอบ การเตรียมความพร้อมก่อนการทดสอบ อาจจะทำให้ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียนในการกำกับดูแลเอาใจบุตรหลานให้มีความพร้อมในการเรียน 2. ปัจจัยด้านครูผู้สอนที่ส่งผลต่อการทดสอบของผู้เรียน อาทิ ครูขาดความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรแกนกลางฯ และหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับชั้นเรียน การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการวัดและประเมินผล การผลิตและเลือกใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มที่ 3. ปัจจัยด้านผู้บริหารและการบริหารจัดการ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการทดสอบให้ชัดเจน ควรให้สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ร่วมวางแผนการขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนให้ความสำคัญในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งถึง และเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้บริหารคณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลผลการประเมินและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน หรือเพื่อวิเคราะห์ว่าในสภาพบริบทของโรงเรียนมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งหากเป็นผลในทางบวกจะต้องส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น แต่หากเป็นปัจจัยในทางลบจะต้องหาแนวทางแก้ไข เพื่อไม่ให้ปัจจัยเหล่านั้นเป็นเงื่อนไขหรืออุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในขณะเดียวกันข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์มาอย่างดีเหล่านี้จะเป็นส่วนที่ ช่วยให้การวางแผนเพื่อขับเคลื่อนกลยุทธ์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กลุ่มนิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา, 2566)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ ใน ศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 จำนวน 1,301 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเปิดตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 297 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 140 คน ครู 157 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามพื้นที่อำเภอ และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual - Response Format) มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.84 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับและมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index: (PNImodified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 297 คน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4 - 10 ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน

แนวทางการบริหารงาน วิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน						ความต้องการจำเป็น	
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified} (I-D)D	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1) ด้านการพัฒนา หลักสูตร	3.40	0.57	ปาน กลาง	4.35	0.54	มาก	0.212	1
2) ด้านการจัดการเรียน การสอน	3.90	0.73	มาก	4.50	0.55	มาก	0.131	2
3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา	3.81	0.63	มาก	4.39	0.52	มาก	0.129	4
4) ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	3.96	0.57	มาก	4.46	0.56	มาก	0.111	5
5) ด้านการนิเทศ การศึกษา	3.81	0.73	มาก	4.38	0.57	มาก	0.130	3
เฉลี่ยรวม	3.77	0.64	มาก	4.41	0.54	มาก	0.142	-

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.96$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.90$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.81$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.46$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ

เทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) และด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

การประเมินความต้องการจำเป็น ของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.212$) รองลงมาด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.131$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.130$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.129$) และด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.111$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญการวัดผลและ ประเมินผลโดยเน้นสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐณณิกานต์ ทองโคตร (2564) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพ ผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มาเป็นอันดับแรก โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญการบริหารงานวิชาการที่จะส่งผลต่อความสำเร็จ ของสถานศึกษาก็คือการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทและเหมาะสมกับนักเรียนและพัฒนาให้มี คุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาคร มหาหิงค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ควร ดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับ บริบท ควรนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการศึกษาและนำไปใช้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้ ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

5.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.90$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามความ สนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้หาความรู้และเรียนรู้อย่างเหมาะสม โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เพ็ญศิลา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยากร) พบว่า ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5.1.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้มีการประชุม วางแผนจัดทำ โครงการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดหาสื่อ ผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และใช้เทคโนโลยีในการจัดการ เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยม ครอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนว ทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงการสนับสนุน ให้ครูจัดหาและผลิตสื่อ นวัตกรรม และครูผู้สอนควรจัดการผลิต และใช้สื่อ นวัตกรรมให้ตรงตามจุดประสงค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีสถานศึกษามีการประเมินผล ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอยู่ เป็นระยะเพื่อ ปรับปรุงให้ทันสมัย

5.1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.96$) ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครูมีการออกแบบวิธีการวัดผลและประเมินผลให้ตรงตามสภาพจริง โดยยึดความ เหมาะสมและมี คุณภาพ สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอน และตรงตามหลักสูตร ตรงตาม ระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เพ็ญศิลา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยากร) พบว่า ส่งเสริม ให้ครูมีการวัดผล ประเมินผลตาม สภาพจริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงและ พัฒนาเพื่อใช้เป็น แนวทางในปีต่อไป

5.1.5 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.81$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ให้ความสำคัญการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาการทำงาน และเลือกรูปแบบการนิเทศให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ควรนำ ระบบออนไลน์มาปรับใช้ในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการทำงานที่ทันสมัยและรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ใน ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อรชร วรณสอน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง อนาคตภาพการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เพื่อรองรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการนิเทศการศึกษาในระบบออนไลน์

5.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูเล็งเห็นว่า ควรมี การพัฒนาการวัดผลและประเมินผลให้ดียิ่งขึ้นไป

เพื่อให้ได้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบการ วัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุช เรศ คำดีบุญ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงาน วิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านการวัดผลและประเมินผลมาเป็นอันดับแรก โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

5.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูเล็งเห็นว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการ ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 วิเคราะห์สภาพและความต้องการของผู้ปกครอง ผู้เรียนและท้องถิ่น วิเคราะห์ มาตรฐานและตัวชี้วัดทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่เป็นปัจจุบันมีความ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัญญณิกานต์ ทองโคตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรประชุมชี้แจง และ แต่งตั้ง คณะกรรมการ/คณะทำงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ต่าง ๆ ก่อนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้ คณะกรรมการสถานศึกษาให้ ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

5.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนทุกช่วงชั้น ทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ควร ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ และจัดบรรยากาศ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ อัมมะ ปาละ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควร จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คือ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่าง

5.2.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับ“มาก” ($\bar{X} = 4.39$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีความรู้ด้านสื่อ สมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น สามารถผลิตสื่อ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาได้ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับ ใช้ในการพัฒนาตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัญญณิกานต์ ทองโคตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนว ทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง มีการ จัดโครงการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อและ สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ครูและบุคลากรร่วมกันวางแผนในเรื่องการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของ สถานศึกษา

5.2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ“มาก” ($\bar{X}$ = 4.46) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการวางแผนการจัดการวัดผลและประเมินผลที่เป็น ระบบและมีความชัดเจน ถูกต้องตามแนวปฏิบัติของส่วนราชการ โดยเน้นการวัดผลและประเมินผลตาม สภาพจริง เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ได้ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ควรวัดและประเมินผลการเรียน การสอนตามสภาพจริง ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผล การเรียนทุกช่วงชั้น

5.2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ“มาก” ($\bar{X}$ = 4.38) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชุม วางแผนการดำเนินงาน การนิเทศการศึกษาที่ ชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทางด้านการศึกษา การจัดระบบ นิเทศการศึกษาภายใน สถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2006) ได้ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงาน วิชาการในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษา พบว่า ควรจัดโครงการให้ครูได้ แลกเปลี่ยนเยี่ยมชั้นเรียนระหว่างครู ด้วยกันและมีการสังเกตการสอน มีการประเมินผลและติดตามผล การปฏิบัติงาน รวมถึงการสาคิตการสอน การนิเทศครูใหม่ รวมถึงแนะนำการปฏิบัติงานของครูโดยไม่ให้ เสียกำลังใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จัดระบบ นิเทศภายในสถานศึกษาให้ เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.3 ผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็น เช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เล็งเห็นว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการใน ศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาหลักสูตร และทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำ โครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ตลอดจนมีการประชุมและระดมความคิดจากครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่มี อยู่ แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือมีการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยการรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย และหาแนว ทางการเรียนที่เหมาะสมของบริบทของแต่ละสถานศึกษาตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้ง ปัจจุบันและ แนวโน้มในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียน การสอนใน สถานศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนา หลักสูตรใน สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นไปตามแนวคิดของอิทธิพล พันธุ์เพ็ง (2555) ว่า การพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาเป็นการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ โดยส่งเสริมให้ครูทำ แผนการจัดการเรียนรู้ จัด กระบวนการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมโดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียน เพื่อพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดคล้องกับรักษิณา กิจรักษ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่ม

เครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยตุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรมีความสำคัญต่อกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำ โครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนมีการประชุมและระดมความคิดจากครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือมีการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยการรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย และหาแนวทางการเรียนที่เหมาะสมของบริบทของแต่ละสถานศึกษาตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้ง ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อจะให้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างและปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

1.3 จากผลการศึกษาพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรมีสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมถึงควรนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ประกอบกับการเรียนการสอน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและได้รับความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้ ครูจึงควรให้ความสำคัญในการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินผล ติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอยู่เป็นระยะเพื่อปรับปรุงให้ทันสมัย

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือจัดทำคู่มือการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

7. ข้อค้นพบจากการวิจัย

7.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญการวัดผลและ ประเมินผลโดยเน้นสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น

7.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

7.3 ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาหลักสูตร

7.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ทั้ง 5 ด้าน มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่อะริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ก.พล.
- กัมพล ชันทะวงษ์. (2555). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สหวิทยาเขตปราสาทพญาไฟ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2561). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิเคราะห์เชิงปริมาณผลงานคุณภาพ*. [ไม่ปรากฏข้อมูลสถาบัน].
- นุจรี นวบุตร. (2566). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา*. [ไม่ปรากฏข้อมูลสถาบัน].
- สดไธ ศรีสวัสดิ์. (2565). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วิศวะ ผลกอง. (2562). *ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2556). *แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Baron, K. C. (1999). *The nature of American academic advising in the century* (Ph.D. thesis). University of Surrey.

Brophy, G. M. (2006). *A study of the process used by academic affairs administrators at participating institutions of higher education to select instructional technology tools faculty use in instruction in undergraduate classes* [Doctoral dissertation, [University not specified]]. *Dissertation Abstracts International*.

Buzzi, M. J. (2012). *The relationship of school effectiveness to selected dimensions of principals' instructional leadership in elementary schools in the state of Connecticut* (Ed.D. dissertation). University of Bridgeport.

Cathy, L. (1998). *The development and evaluation of software for teaching reading at primary level* (Ph.D. thesis). Open University (United Kingdom).

Corfield, G. T. (2013). *The role of technology in a century pedagogy* (Ph.D. thesis). Teesside University.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

Kelly, A. (1996). *The management and administration of Irish post-primary schools* (Ph.D. thesis). University of Hull.

Smith, J. (2006). *Technology-assisted instruction and student advancement*. *Dissertation Abstracts International*, 139–A.

Wan, W. P. E. (2020). *Perceptions of leadership and curriculum change in Hong Kong primary schools* (Ed.D. thesis). University of Nottingham.

กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

An Experiential Learning Activity Based on Developing Critical Thinking Skills on Thai Political System Stories for Matthayom 2 Students in Ratchathewi, Bangkok

กัญญารัตน์ กัณหา¹, วสิน ปัญญาวุฒระกุล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanyarat Kunthasa¹, Wasin Punyawuttakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Kanyaratku66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 17 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 15 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยและเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนกลุ่มทดลองระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจำแนกประเด็นศึกษาตามที่กำหนด ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า ด้านข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก ประกอบกับปริมาณเนื้อหาที่ค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับหลักเหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และ สังเคราะห์

ข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประสบการณ์เป็นฐาน, ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์, ระบบการปกครอง

Abstract

This research aimed to 1) study the current situation and problems of organizing learning activities in the social studies, religion and culture subject group on the topic of important changes in the Thai political system for Matthayom 2 students; 2) to develop experiential learning activities as a base for developing critical thinking skills on the topic of major changes in the Thai political system for Matthayom 2 students in Ratchathewi District, Bangkok. This research is qualitative research. The research method and data collection were conducted through interviews with social studies teachers and experimental group of Matthayom 2 students in Ratchathewi District, Bangkok. The data were analyzed through classification of study issues as specified. Data reliability was checked by triangulating the data. The research instruments consisted of 1) semi-structured interview forms. 2) Experiential learning activities to develop critical thinking skills on important events of the Thai political system for Matthayom 2 students. The research results found that 1) the current situation and problems in organizing learning activities: there is quite a lot of learning content. Teaching involves memorization and lectures, which causes learners to not cooperate in learning and lack analytical thinking that is linked to logic. 2) Organizing learning activities using experience as a base to develop critical thinking skills on important events of the Thai political system for Matthayom 2 students. This results in students developing critical thinking skills, knowing how to analyze and synthesize more, and seeing their own abilities more.

Keywords: Experiential learning, Critical thinking skills, Thai political system

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การที่คนในสังคมจะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศควรต้องเริ่มต้นที่การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3) ได้กล่าวถึงเป้าประสงค์และหลักการที่นำมาใช้จัดการศึกษาว่า การศึกษาต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่เต็มคน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกายภาพและจิตใจ มีสติปัญญา สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถสร้างความเจริญงอกงามของตนผ่านการกระทำต่าง ๆ โดยการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่ได้เกิดเฉพาะเวลาสอนเท่านั้น แม้ว่าจะออกจากระบบการศึกษาไปแล้วแต่การเรียนรู้ก็ยังเกิดขึ้นตลอดชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงคนผู้นั้นไปเรื่อย ๆ ดังเช่นที่ อธิป อนันต์กิตติกุล (2564 : 2) ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า “การเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างถาวร ฉะนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการบรรยายให้ความรู้แบบครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางก็จะขาดประสิทธิภาพ จึงต้องมีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษาที่มีขอบข่ายของสาระวิชาค่อนข้างกว้าง และครอบคลุมประเด็นจำนวนมาก ดังจะ

เห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมนุษย์กับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยรัฐบาลได้กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความรู้ ทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมเพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองดีในแบบที่รัฐต้องการ โดยในรายวิชาน้ำที่พลเมือง เป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจเพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้เรื่องการเป็นพลเมือง การส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และเข้าใจระบอบประชาธิปไตย การบริหารจัดการของภาครัฐ ตลอดจนวิธีปฏิบัติตามกฎหมาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ และความรู้ในการขังน้ำหนักรากฐาน อภิปราย และให้เหตุผลการสำรวจประเด็นทางการเมืองและสังคม อย่างมีวิจารณญาณ (ณิชากร เรียงรุ่งโรจน์, 2566) การศึกษาเหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทยมีความสำคัญต่อการเข้าใจบริบททางการเมืองและสังคมของประเทศ การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้เห็นภาพรวมของพัฒนาการทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความตระหนักรู้ในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย การเข้าใจเหตุการณ์สำคัญในอดีตจะเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของสังคมในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในรายวิชาน้ำที่พลเมืองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยหลังจากการเก็บข้อมูลการเรียนการสอนและสังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวสารและเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองปกครองได้อย่างเหมาะสมเพียงเล็กน้อย นักเรียนไม่สามารถแสดงเหตุผลหรือข้อสนับสนุนเพิ่มเติมได้ สืบเนื่องจากยังขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่เป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ที่มีความสำคัญในการนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ และนอกจากนี้ กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาน้ำที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยึดเอกสารตำรามากเกินไปที่จะใช้ประสบการณ์ของตัวผู้เรียนเป็นฐาน ในการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์ ในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง (ณัฏฐพงศ์ ลำภูทอง, 2565) ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานการที่มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์จริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในประเด็นมุมมองที่หลากหลาย บูรณาการการจัดการเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม นำไปสู่การค้นหาคำตอบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง (ตะวัน ไชยวรรณ, 2564) การเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกรอบในการดำเนินงานเพื่อสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้วยการบูรณาการแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต สู่การสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์ ที่เป็นกระบวนการคิดและการตัดสินใจ โดยใช้วิจารณญาณและมอง

เหตุผลรอบด้าน เกิดการคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบในการแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนหาเหตุผลในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาที่จะแสดงความคิดเห็นรวบยอดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางการคิดวิเคราะห์ในบริบทของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองการปกครองไทย ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและสังคม ให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ที่เคยมีมา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจะช่วยกระตุ้นความสนใจ และ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 โดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ การบรรยายความรู้สึก การประเมินการวิเคราะห์ การสรุป และการวางแผนเพื่อนำไปใช้ ประกอบด้วย 4 ระดับ คือ ระดับปกติ ระดับความเข้าใจ ระดับการสะท้อนคิด และระดับการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1. บุคคลากรครูโรงเรียนขนาดใหญ่ ในเขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 ผู้มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยการใช้แนวคำถาม เป็นการสัมภาษณ์โดยตรง ประกอบด้วย 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ

3.2.2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอิสระในการตอบคำถาม

3.2.3. แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Field notes) เป็นแบบบันทึกที่ใช้สำหรับจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ระหว่างการดำเนินการวิจัยจากกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.4. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และ สังเกตการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน

3.2.5. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย จำนวน 6 ชั่วโมง โดยบูรณาการการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

3.2.6. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้ ดังนี้

3.2.3.1. การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

3.2.3.2. เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ พ.ศ. 2516

3.2.3.3. เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ พ.ศ. 2519

3.2.3.4. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535

3.2.3.5. เหตุการณ์ปฎิวัติ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

3.2.3.6. เหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2566)

3.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ดังนี้

3.3.1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร หรือ ข้อมูล ที่เกี่ยวกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

3.3.2. การสัมภาษณ์ (In - depth Interview)

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิดเป็นการสัมภาษณ์โดยตรง ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 ข้อ

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูล ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม การร่วมตอบคำถามของนักเรียน และผลงานของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.5. การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล พร้อมทั้งได้รับการทบทวนจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงจัดจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิด ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้ง 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วยครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติ

ราชภัฏวิทยาลัย จำนวน 3 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นดังนี้

1) ปัจจุบันการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ในมุมมองของนักเรียนเป็นอย่างไร

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น การเรียนการสอนในยุคนี้ มีการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สืบค้น ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เน้นไปที่แนวคิดองค์รวม มากกว่าที่จะเน้นที่เนื้อหา ซึ่งในกิจกรรมจะสอดแทรกเนื้อหาให้นักเรียนเข้าไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงสภาพจริง และสามารถร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2) กิจกรรมในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

มีการบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน เน้นเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำ และมีการสอดแทรกกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ แต่ในบางครั้งเมื่อเนื้อหาที่มีจำนวนมาก จึงทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายกับเนื้อหาในการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง

3) ปัญหาที่พบในการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองมีหรือไม่ ถ้ามีเป็นอย่างไร

มี และ พบว่าผู้เรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ขาดการคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับหลักเหตุผล เพราะ ปัญหาที่พบ คือ เนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาค่อนข้างมาก ทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจในเนื้อหาเท่าที่ควร และนักเรียนขาดความเข้าใจต่อการนำมาปรับใช้กับตนเองในชีวิตประจำวัน

4) กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ควรเป็นอย่างไร

ควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการตั้งคำถามให้นักเรียนได้ร่วมกันตอบคำถาม โดยใช้หลักการให้สมเหตุสมผล มีการกำหนดประเด็นปัญหาให้ผู้เรียน ได้ร่วมกันอภิปรายเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคน และใช้ข้อมูลเหตุผล และความรู้สึกในการวิพากษ์ และยอมรับในความเห็นที่แตกต่างกัน มีกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน

5) การเรียนการสอน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะอย่างไร

การจัดการเรียนรู้ตามหลักประชาธิปไตย การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสนับสนุน ความเป็นพลเมือง การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายจากการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนควรจัด

สภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีความท้าทายและมีพื้นที่ปลอดภัย เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการใช้คำถามในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างและเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเป็นพลเมืองในสังคมต่อไป

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน ในประเด็นสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ หัวข้อปัจจุบัน การเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง พบว่า เนื้อหาการเรียนมีปริมาณมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในบางประเด็น โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการท่องจำจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามของครูได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนยังพบว่าการถ่ายทอดเนื้อหาบางส่วนของครูยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และลักษณะการเรียนการสอนในบางช่วงมีความน่าเบื่อ ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

สรุปได้ว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื้อหาการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษามีปริมาณค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจในบางประเด็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ยังเน้นการบรรยาย การท่องจำเป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะที่เข้าใจยากและไม่จูงใจ ส่งผลให้ผู้เรียนบางคนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม และไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังขาดการคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับหลักเหตุผล และไม่สามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน แผนการเรียนรู้ละ 50 นาที ดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 “เสียงแห่งการเปลี่ยนแปลง”
- กิจกรรมที่ 2 : “บทเรียนจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม เพื่อสังคมประชาธิปไตย”
- กิจกรรมที่ 3 : “Democracy Under Fire”
- กิจกรรมที่ 4 : “Black May Echoes of Democracy”
- กิจกรรมที่ 5 : “เปิดแฟ้มประวัติศาสตร์ 19 กันยายน 2549”
- กิจกรรมที่ 6 : “ถอดรหัสการเมือง”

จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ครบทั้ง 6 กิจกรรม ผู้วิจัยได้มีการใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยได้ข้อมูลที่ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้

1) การเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมืองเป็นอย่างไร

พบว่า นักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย โดยชุดกิจกรรมมีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีสื่อการสอนที่ตรงกับความสนใจ ครอบคลุมเนื้อหา

ส่วนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมืองในปัจจุบันมีลักษณะเป็นอย่างไร

พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเข้าใจในความสำคัญและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในเรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย แม้บางเนื้อหาจะมีความซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจ ในบางช่วง แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับและต่อเนื่อง

2) กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อย่างไร

พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ในหัวข้อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ และการสังเคราะห์มากยิ่งขึ้น รวมถึงเกิดความตระหนักในศักยภาพของตนเอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ เช่น การนำเสนอผ่านสื่อและกิจกรรมโต้ว่าที เป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดมุมมองใหม่ๆ ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3 การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1) ครูผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมืองอย่างไรบ้าง

พบว่า ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล และประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่ครอบคลุมทั้งการตอบคำถาม การทำใบงาน การสร้างชิ้นงาน และกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน นักเรียนมีความเห็นว่าวิธีการวัดผล และประเมินผลดังกล่าวเป็นแนวทางที่เหมาะสม เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

2) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองมากน้อยเพียงใด

ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากเข้าร่วมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับสูง โดยเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความครบถ้วน ครอบคลุมตามสาระสำคัญ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 4 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

พบว่า นักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นควรให้มีการเพิ่มเกมในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ มีตัวอย่างที่บูรณาการได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ หากสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม ย่อมเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มาใช้ และใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน มีการเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย มีการใช้สื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ถึงแม้ว่า บางส่วนของเนื้อหาอาจมีความซับซ้อนหรือยากต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียนในระยะแรก แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้าใจผ่านกิจกรรมเสริมต่างๆ ที่ออกแบบได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เพิ่มมากขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งเกิดความตระหนักในศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ครูผู้สอนได้ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเอื้อต่อการตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ นักเรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มกิจกรรมในรูปแบบเกมเพื่อสร้างความน่าสนใจ และช่วยให้การเรียนรู้เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่ายขึ้น รวมทั้งเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างเหมาะสม จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เนื้อหาการเรียนรู้มีปริมาณมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในบางประเด็น โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการท่องจำจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามของครูได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนยังพบว่า การถ่ายทอดเนื้อหาบางส่วนของครูยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และลักษณะการเรียนการสอนในบางช่วงมีความน่าเบื่อ ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนซึ่งการสอนแบบบรรยายนั้นเป็นกระบวนการที่ครูเตรียมเนื้อหาสาระ มาบรรยาย บอกเล่า หรืออธิบาย เนื้อหาสาระความรู้หรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนให้แก่ผู้เรียน (ทศนา แคมมณี, 2550) สาเหตุที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา หรือวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ยังใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายเป็นหลักมาจากจุดมุ่งหมายของการสอนแบบบรรยาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเวลาจำกัด และมีทิศทางการเรียนรู้ไปในแนวทางเดียวกัน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) อันเนื่องมาจากสภาพปัญหาของความสมดุลระหว่างเนื้อหาวิชาสังคมศึกษากับเวลา ไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้เป็นการยากที่จะนำรูปแบบวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและโรงเรียน ส่งผลให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มากยิ่งขึ้น Active Learning หรือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2555) ส่งผลให้สถานการณ์การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันมีการนำเอารูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์เป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษา และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (จุฑามาส โหยงโท, 2561)

2. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย จำนวน 6 ชั่วโมง บูรณาการการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ 4 ระดับ คือ ระดับปกติ

ระดับความเข้าใจ ระดับการสะท้อนคิด และระดับการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ พร้อมกับคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475, เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516, เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519, เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535, เหตุการณ์ปฏิวัติ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2566) โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการตอบคำถาม แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับปรัชญาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (Constructivism) โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบทบาทของผู้เรียนในการสร้างองค์ความรู้ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง และเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวนโยบายการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอย่างรอบด้านของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทั้งนี้ การคิดเชิงวิพากษ์เป็นกระบวนการคิดอย่างมีระบบ ที่มุ่งเน้นการพิจารณาและประเมินข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้านและเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนและยึดหลักเหตุผลเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุด อันสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ การประเมิน หรือการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฑามาส โหยงโท, 2561)

ผลที่เกิดจากการดำเนินชุดกิจกรรม คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย โดยชุดกิจกรรมมีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ถึงแม้ว่าเนื้อหาบางส่วนจะมีความซับซ้อนหรือยากต่อความเข้าใจในระยะแรก แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเสริมที่ออกแบบอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์มากยิ่งขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้ดีขึ้น และตระหนักถึงศักยภาพของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน อีกทั้งนักเรียนยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มกิจกรรมในรูปแบบเกมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และช่วยให้ตัวอย่างหรือเนื้อหาที่เรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงเสนอให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง และส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

6.1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ดังนั้น ก่อนนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในบริบทอื่น ควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจบริบทหรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6.2.2 ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบของการใช้ผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเสร็จสิ้นการวิจัย เพื่อประเมินความต่อเนื่องและความคงที่ของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในระยะยาว

6.2.3 ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกการตั้งคำถาม การตอบคำถาม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งจัดให้มีการศึกษาตัวอย่างผลงานที่ประสบความสำเร็จจากแหล่งสื่อต่าง ๆ เช่น ชี้นำงาน รูปเล่ม หรือ คลิปวิดีโอ เพื่อเสริมสร้างและเชื่อมโยงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ให้เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จุฑามาส โหยงไทย. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2), 344–356.
- นิชากร เรียงรุ่งโรจน์. (2565). พลเมืองกับเมืองน่าอยู่: วิชาพลเมืองสำคัญแค่ไหนกับการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่. [แหล่งข้อมูลออนไลน์].
- ณัฐพงศ์ ลำภูทอง. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(3), 283–295.
- ตะวัน ไชยวรรณ, & กุลธิดา นุกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 251–263.
- ทิศนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). *ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Quality of students derived from active learning). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-12.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อชิป อนันต์กิตติกุล. (2564). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่อง พัฒนาการความร่วมมือและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน สังคม)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 4, ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. New York: Macmillan.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

Problem - Based Learning Develops Active `on Finance, Banking and Borrowing to Develop Financial Literacy Skills in Primary School Year 5 Students at Ratchaphruek Networking School, Phitsanulok Province

จิรนนท์ ปานคาน¹, วสิน ปัญญาวุฒตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Jiranan Pankhan¹, Wasin Punyawuttakul²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: Jirananpan66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 18 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 13 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน จาก 8 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิเคราะห์คุณภาพเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงเน้นการสอนแบบบรรยาย ครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้้อย ขาดการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินในชีวิตจริง สื่อการเรียนรู้ขาดความหลากหลาย และขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การประเมินผลยังเน้นการทดสอบมากกว่าการประเมินตามสภาพจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน มาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน

เงิน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความฉลาดรู้ทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมทางการเงิน, เจตคติทางการเงิน

Abstract

This research aims to: 1) to investigate the current situation and problems of learning management for developing financial literacy skills among Grade 5 students in the Ratchaphruek Network Group, Phitsanulok Province, and 2) to develop problem-based learning (PBL) activities on finance, banking, and borrowing to enhance financial literacy skills among Grade 5 students. The research is qualitative research. The key informants consisted of eight social studies teachers and eight Grade 5 students from eight schools selected through purposive sampling. The target group for implementing the developed activities comprised 35 Grade 5 students from Anuban Phitsanulok School in the academic year 2024. Research instruments included: (1) a teacher's manual for organizing Problem Based Learning activities on finance, banking, and borrowing designed to enhance financial literacy among primary school students, and (2) a set of in-depth interview questions. Data were analyzed using descriptive methods. The findings revealed that current instructional practices were still teacher-centered and primarily lecture-based. Students had limited engagement in learning, and there was a lack of connection to real-life financial contexts. Learning materials lacked variety, and few activities supported critical thinking or problem-solving skills. Assessment remained largely test-based, with little use of authentic or performance-based evaluation. To address these issues, the researcher developed five Problem Based Learning activities designed to be engaging and relevant to students' daily financial experiences. The implementation of these activities led to noticeable improvements in students' financial literacy. Students demonstrated better understanding of financial concepts such as budgeting, saving, borrowing, and planning. They were more engaged, expressed their ideas confidently, collaborated effectively with peers, and were able to apply financial knowledge in real-life scenarios. The study highlights that using Problem Based Learning in social studies can effectively foster financial literacy skills in primary school students, promoting deeper understanding, better decision-making, and responsible financial behaviors.

Keywords: Problem Based Learning, Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Behavior, Financial Attitude

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และความจำเป็นในการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นความรู้ด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (ไสว พักขาว, 2558) หนึ่งในทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน

คือ "ความฉลาดรู้ทางการเงิน" (Financial Literacy) ซึ่งรวมถึงความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริบททางสังคมในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายมากมาย เช่น ระบบสวัสดิการที่ตึงตัว ภาระหนี้สาธารณะ การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมผู้สูงอายุ และความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องมีทักษะในการวางแผนและตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบคอบ (Swiecka, 2020)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะทางการเงินและดำเนินการสำรวจระดับทักษะของประชาชนไทย ซึ่งพบว่าคนไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติทางการเงิน แต่ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าใจแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เช่น เงินเฟ้อ ความเสี่ยง และการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน

ปัจจุบันการวัดระดับทักษะทางการเงินได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการศึกษาถึงสถานะโดยรวมของความรู้และพัฒนาการทางการเงินของคนในประเทศ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นในการเร่งสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้แก่ประชาชน โดยได้ส่งเสริมทักษะทางการเงินให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยเพื่อให้ทราบถึงระดับทักษะทางการเงินและพัฒนาการ เพราะทักษะทางการเงินที่ดีนั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนผ่านพ้นความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นความเปราะบางทางการเงินของภาคครัวเรือน การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน

การศึกษาทางการเงินในระดับประถมศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมทางการเงินเริ่มก่อตัวตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงอายุ 7 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กสามารถเริ่มเรียนรู้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้จ่าย การออม และการจัดการงบประมาณ (Educathai, 2024) ผลการสำรวจความคิดเห็นของเด็กในช่วงวันเด็กที่ผ่านมา โดย Rocket Media Lab ร่วมกับมูลนิธิแพธทูเฮลท์ พบว่า เด็กมีความสนใจและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการเงินและการลงทุนมากที่สุด เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบัน สิ่งนี้สะท้อนถึงแนวโน้มที่เด็กไทยตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรู้ทางการเงิน และต้องการมีทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง (Rocket Media Lab, 2024) นอกจากนี้วิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษายังพบว่าการลงทุนในการศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ส่งผลโดยตรงต่อระดับคะแนนของนักเรียนในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) มากที่สุด ซึ่งหมายความว่า การลงทุนทางการศึกษาในระดับต้นของชีวิต โดยเฉพาะในด้านความฉลาดรู้ทางการเงิน มีผลต่อการพัฒนาทักษะความคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่สำคัญต่ออนาคตของเด็ก (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2024)

แม้ว่าในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จะได้กำหนดสาระเศรษฐศาสตร์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของธนาคาร และการกู้ยืมเงิน แต่การจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นในด้านทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกตัดสินใจทางการเงินจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (Thai Government, 2023) จากความสำคัญของปัญหาการขาดความฉลาดรู้ทางการเงิน รัฐบาลไทยจึงมอบนโยบายให้กระทรวงการคลังจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน และนโยบายสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และเสริมทักษะ เพื่อ

ช่วยให้คนไทยมีความพร้อมรับมือกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Thai Government, 2023) แม้ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยจะมีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ แต่ยังพบว่าการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยมีสาเหตุมาจากการขาดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม วิธีสอนและรูปแบบการสอนไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน และเหตุนี้เองจึงส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปรินทร์ ทองเผือก, 2561 อ้างจากสถาบันคีนันแห่งเอเชีย, 2556)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างความรู้และทักษะทางการเงินให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้สถานการณ์จริงใกล้เคียงตัวเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2559)

จากแนวโน้มของสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และพฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนที่ยังมีจุดอ่อนหลายด้าน จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินให้แก่เด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในหัวข้อ "ธนาคารและการกู้ยืม" เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการบริหารจัดการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นสถานการณ์จริงใกล้เคียงตัวผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งความสำคัญของการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มมีการตระหนักรู้ถึงการใช้จ่ายและเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเงิน การพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่วัยนี้เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง การใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ในหัวข้อ "ธนาคารและการกู้ยืม" จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตจริงจึงต้องการที่จะพัฒนากิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความฉลาดรู้ทางการเงิน สอดแทรกในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ มีการวางแผนกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาเป็นบริบท ทำให้ผู้เรียนทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจริง หรือในฐานที่เป็นบุคคลที่ประสบสถานการณ์ปัญหานั้นโดยตรง อีกทั้งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมกับปัญหานั้น สิ่งนี้จะเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างแนวทางในการหาทางออกสู่คำตอบด้วยตนเอง ผ่านการค้นคว้า วิเคราะห์ เรียบเรียง และนำเสนอแนวทางแก้ไขการบูรณาการการเรียนรู้เรื่องธนาคารและการกู้ยืมเข้ากับการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based

Learning: PBL) จะช่วยส่งเสริมให้เด็กนักเรียนสามารถรับมือกับการจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับเด็กไทย เพื่อให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

2.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตเชิง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ครบคลุมโดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน จากโรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก โรงเรียนจำการบุญ โรงเรียนวัดไผ่ค่อม โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 8 โรงเรียนวัดตาปะขาวหาย โรงเรียนวัดแสงดาว โรงเรียนวัดสระโคก โรงเรียนบ้านหัววังกร่าง และโรงเรียนวัดมหาวนาราม

กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จากโรงเรียนเดียวกัน จำนวน 8 คน

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฯ จำนวน 35 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) ใช้แนวคำถามโดยตรงในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเป็นคำถามลักษณะปลายเปิดสามารถตอบคำถามได้อย่างหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถอธิบายความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยการสัมภาษณ์อาจมีการปรับเปลี่ยนลำดับคำถามตามบริบทการสนทนา แต่ไม่อยู่นอกกรอบของประเด็นหลักที่กำหนดไว้ โดยมีขอบเขตการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ประกอบด้วย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 ประเด็นหรือรายการ (Issue or keyword list) ในการเก็บข้อมูลเป็นการสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การเงิน ธนาคารและกรกัณฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผู้สอน

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

ด้านที่ 3 เนื้อหา

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล

3.2.2 คู่มือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกัณฐ์ เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่

3.2.2.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมนำวางแผนการเงินตัวน้อย

3.2.2.2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมธนาคารจำลอง

3.2.2.3 กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสินเชื่อบอดภัย

3.2.2.4 กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมนักแก้ปัญหาการเงิน

3.2.2.5 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมจับผิดการเงิน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้

ทางการเงินของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาครอบคลุมเนื้อหาหลักด้านแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างรอบด้าน รวมไปถึงแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงิน ซึ่งองค์การ OECD และธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญ โดยเน้นองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเงิน ธนาคาร และการกู้ยืม ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องระบบธนาคาร ประเภทบัญชีเงินฝาก การกู้ยืม การคิดดอกเบี้ย ความเสี่ยงทางการเงิน และพฤติกรรมการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับระดับประถมศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้เป็นสถานการณ์ปัญหาในแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ การศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือวิจัยและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการดำเนินการวิจัยมีความเป็นระบบ มีทิศทางชัดเจน และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2 การสัมภาษณ์(In-Depth interview)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถูกออกแบบให้อยู่ในลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงทัศนะและประสบการณ์ได้อย่างหลากหลายและเป็นอิสระ ในการดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยึดแนวคำถามที่กำหนดไว้เป็นกรอบในการพูดคุย โดยเปิดโอกาสให้มีความยืดหยุ่นในการดำเนินบทสนทนาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้แม้การสนทนาอาจไม่เรียงตามลำดับคำถามที่กำหนดไว้ แต่ยังคงอยู่ภายใต้ขอบเขตของประเด็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณภาพและสะท้อนสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานการณ์ในโรงเรียน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Leonard (1989) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การถอดความข้อมูลจากเสียงบันทึกและบันทึกภาคสนาม การวิเคราะห์และสกัดประเด็นสำคัญ การจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะผู้ให้ข้อมูล การตีความเชิงลึก และการสังเคราะห์ข้อมูลแยกตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นความหลากหลายของมุมมองอย่างเป็นระบบ หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้ และนำมาเขียนอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ดังนี้

1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาต่างกันหรือเหมือนกัน ถ้าเหมือนกันควรตรวจสอบในช่วงเวลาที่ต่างกันด้วย ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร มีผลต่อข้อมูลหรือไม่
2. การตรวจสอบสถานที่ หมายถึง การตรวจสอบตัวแปรในสถานที่เดียวกันหรือไม่หากมาจากสถานที่เดียวกันมีผลออกมาเหมือนกัน ผู้วิจัยควรตรวจสอบในแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกันประกอบด้วย
3. การตรวจสอบบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากผลการวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลกทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู และนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการเรียนรู้มีผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านผู้สอน** ครูผู้สอนมีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม โดยเน้นการบรรยายเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของผู้เรียนมีน้อย ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง ไม่ได้กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์หรือกิจกรรมที่เสริมทักษะด้านการเงินในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดในด้านเวลาและการเตรียมเนื้อหาประกอบการสอน อีกทั้งยังมีบางโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่ตรงสายวิชา ส่งผลให้ขาดความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหาทางการเงิน

2. **ด้านผู้เรียน** นักเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทเพียงการฟังและจดบันทึก ไม่กล้าแสดงออก ขาดความ

มั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้ การเรียนการสอนขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด การแก้ปัญหา หรือการทำงานกลุ่ม นักเรียนหลายคนรู้สึกว่าเรื่องการเงินเป็นเรื่องไกลตัว และเข้าใจได้ยาก

3. ด้านเนื้อหา เนื้อหาด้านการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมที่ใช้ในการเรียนการสอนมีปริมาณจำกัด และเน้นเนื้อหาทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง หัวข้อบางอย่าง เช่น ดอกเบี้ย การกู้ยืม ความเสี่ยงทางการเงิน ยังยากเกินไปสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา อีกทั้งขาดความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินในยุคปัจจุบัน

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่ใช้คือ หนังสือเรียน สไลด์ PowerPoint และสื่อวิดีโอ DLTV ซึ่งขาดความหลากหลายและไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียนยุคดิจิทัล ขาดสื่อหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมได้จริง เช่น เกมการเงิน แบบจำลอง หรือสื่อที่จับต้องได้ นักเรียนส่วนใหญ่เข้าถึงข้อมูลทางการเงินจากสื่อออนไลน์ เช่น YouTube, TikTok มากกว่าจากบทเรียนในห้องเรียน

5. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการสอนยังคงยึดครูเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) อย่างแท้จริง ขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน และขาดการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล การประเมินผลยังคงเน้นแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ใบงาน และแบบฝึกหัดในบทเรียน ซึ่งยังไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ หรือการวางแผนการเงิน ครูยังไม่ได้นำรูปแบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมนักวางแผนการเงินตัวน้อย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้พื้นฐานของการวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยจำลองสถานการณ์รายรับ-รายจ่ายรายวัน ผ่านการตั้งงบประมาณจำลอง และฝึกตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายเพื่อให้มีเงินเหลือเก็บ ฝึกแยก “ความจำเป็น” กับ “ความต้องการ” และเน้นการรู้จักออมเงินอย่างเป็นระบบ

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง และการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ นักเรียนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งหน้าที่และรับผิดชอบในงานของตนเองอย่างเหมาะสม กิจกรรมยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร โดยแบ่งหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาภายในกลุ่ม

นักเรียนมีความกล้าแสดงออกทางความคิด กล้าถามและตอบคำถามกับเพื่อนร่วมกลุ่มอย่างตรงประเด็น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมธนาคารจำลอง เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนสวมบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ธนาคาร ผู้ให้บริการ และผู้จัดการ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของธนาคาร ประเภทบัญชี การออมเงิน การฝาก-ถอน การทำธุรกรรมเบื้องต้น โดยฝึกผ่านสถานการณ์จำลองธนาคารในห้องเรียน

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ และเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับธนาคารได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านการออมและการใช้บริการทางการเงินที่ปลอดภัย นักเรียนเข้าใจระบบการเงินเบื้องต้นในลักษณะบูรณาการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางเศรษฐศาสตร์กับการใช้ชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสินเชื่อปลอดภัย เป็นกิจกรรมที่นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ “การกู้ยืมเงิน” ความหมายของดอกเบี้ย ข้อดี-ข้อเสียของการกู้ยืม และฝึกวิเคราะห์สถานการณ์การกู้เงินทั้งแบบเหมาะสมและไม่เหมาะสม เพื่อให้ตระหนักถึงความเสี่ยงและทางเลือกในการจัดการหนี้อย่างปลอดภัย

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเงินผ่านสถานการณ์จริงและการลงมือปฏิบัติ นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดเรื่องสินเชื่ออย่างเข้าใจ มีพฤติกรรมการตัดสินใจที่ดีขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจทางการเงินอย่างมีความรับผิดชอบ และเลือกแหล่งเงินกู้ที่ปลอดภัยเหมาะสมกับสถานการณ์

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมนักแก้ปัญหาการเงิน เป็นกิจกรรมที่เรียนจะได้รับโจทย์ปัญหาทางการเงิน เช่น “มีเงินไม่พอใช้” หรือ “ซื้อของแล้วไม่เหลือเงินเก็บ” แล้วร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุ หาทางออก และนำเสนอวิธีจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเสนอแนะวิธีป้องกัน

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และสื่อสารเกี่ยวกับทางเลือกทางการเงินอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งปลูกฝังเจตคติที่ดีในการบริหารจัดการเงินอย่างมีความรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมจับผิดการเงิน กิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดจากพฤติกรรม เช่น การใช้ยืมเกินตัว การกู้เงินโดยไม่วางแผน การซื้อของออนไลน์อย่างไม่ตรวจสอบ การตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงทางการเงิน ฯลฯ ผ่านสถานการณ์จำลองและการแก้ปัญหา

ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนเข้าใจภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินในเชิงป้องกันได้อย่างเหมาะสม นักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามด้านต่างๆ

จากการศึกษาวิจัยและการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกู้ยืม โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านความฉลาดรู้ทางการเงินสูงขึ้นหลังจากทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดกิจกรรม เรื่อง การเงิน ธนาคารและการกู้ยืม ที่ออกแบบตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การดำเนินกิจกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านปัญหาที่ใกล้ตัว เช่น สถานการณ์เกี่ยวกับการใช้เงิน การออม การกู้ยืม และ

การวางแผนทางการเงิน ทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริงในแต่ละกิจกรรม ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และอภิปรายร่วมกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเรื่องการเงิน ผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามคู่มือที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางการเงิน ธนาการ และการกู้ยืมในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดการเรียนรู้ยังเน้นการบรรยาย โดยครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับฟัง ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วม รวมถึงขาดการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเงินจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แคมมณี (2556) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างมีความหมาย สื่อการเรียนรู้ขาดความหลากหลาย และการวัดผลยังไม่สะท้อนทักษะทางการเงินที่แท้จริง เช่น การวางแผน การใช้จ่าย และการตัดสินใจ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความพร้อมในการรับมือกับปัญหาทางการเงินในชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาการและการกู้ยืมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม 1 ราชพฤกษ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้นำไปสู่กระบวนการสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเงิน ธนาการ และการกู้ยืม เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการตั้งปัญหา การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายกลุ่ม และการเสนอแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แคมมณี (2556) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้และทักษะสำคัญในชีวิตจริง

ผลการดำเนินกิจกรรมที่ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยกิจกรรมมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับหลักการของ Barrows (1986) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล และสร้างองค์ความรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติในระดับลึก กิจกรรมที่ออกแบบ เช่น “นักวางแผนการเงินตัวน้อย” และ “ธนาการจำลอง” ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดสำคัญทางการเงิน เช่น การออม การวางแผนรายรับ-รายจ่าย และบทบาทของธนาการ ในขณะที่กิจกรรม “สินเชื่อปลอดภัย” และ “จับผิดการเงิน” ช่วยให้ผู้เรียนรู้เท่าทันความเสี่ยงทางการเงิน โดยเฉพาะการตัดสินใจเกี่ยวกับการกู้ยืม และการป้องกันตนเองจากภัยทางการเงินออนไลน์ ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) ที่ระบุว่าความฉลาดรู้ทางการเงินประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ ความรู้ทางการเงิน (Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) และเจตคติทางการเงิน (Attitude)

ผลการจัดกิจกรรมยังพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น กล้าแสดงออก และสามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) ตามแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งผ่านการเผชิญปัญหา ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนกลับ (reflection) ต่อเนื้อหาที่เรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมและเจตคติในที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและมีความหลากหลาย เป็นสื่อออนไลน์ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ และสื่อการเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงพื้นที่ในการทำวิจัย

6.1.2 ควรมีการวางแผนและการกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมและกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องและบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ได้

6.1.3 ควรมีการวัดและประเมินผลที่เน้นการวัดทักษะในการเรียนรู้ของผู้เรียนการประเมินให้มีความหลากหลาย ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และบริบทของนักเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการของผู้เรียน

6.2.2 พัฒนากิจกรรมที่เน้นความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครอบครัวในการวางแผนการเงิน

6.2.3 ศึกษาแนวทางการนำ AI หรือแอปพลิเคชันด้านการเงินมาใช้ในการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. CUIR.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69965>

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). พฤติกรรมทางการเงินของเยาวชนไทยและแนวทางแก้ไข. สำนักวิจัยเศรษฐกิจแห่งชาติ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556ก). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2556.

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/fl-survey-report.html>

ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินในระบบ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไสว พักขาว. (2558). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความสำคัญของความฉลาดรู้ทางการเงิน. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Singhal, S., & Singh, A. (2020). Early financial education and its impact on financial behavior.
International Journal of Economics and Finance, 35(2), 78–95.

Swiecka, B. (2020). Financial literacy and financial education: An overview of the research.
Journal of Financial Studies, 28(3), 45–62.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Designing and conducting mixed methods
research* (2nd ed.). SAGE Publications.

กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชน
นักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย
**Community-Based History Learning Activities to Develop Sukhothai
History Youth Communicators among Primary 4 Students in Schools
within the Arunothai Network, Sukhothai Province**

คันธมาลี บุญประสิทธิ์¹, อัจฉรา ศรีพันธ์²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Khanthamali Bunprasit¹, Atchara Sriphan²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: 'Khanthamalib66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 19 April 2025; Revised: 09 May 2025; Accepted: 13 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือเขตพื้นที่อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสรุปอุปนัยโดยบันทึกพรรณนาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหาจำนวนมากและการขาดแคลนครูที่มีความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ขาดความพร้อมของครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมผ่านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดเรื่องราว ส่งผลให้เกิดความสุขและได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา

ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานกิจกรรมนี้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มากขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสุโขทัย, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, เยาวชนนักสื่อความหมาย

Abstract

The objective of this research was to develop learning activities on Sukhothai history using a community-based approach to cultivate Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students in schools within the Arunothai Network, Sukhothai Province. This qualitative research study involves key informants: students, historical experts, and experienced teachers. The research scope is Kong Krailat District, Sukhothai Province. Data were analyzed using inductive content analysis through descriptive recording and data triangulation to ensure the reliability of the data collection methods. The research findings indicate that the current state and challenges in learning management include students' lack of interest in studying history, an extensive amount of content, and a shortage of teachers with expertise in history, leading to teachers' lack of preparedness. Consequently, the researcher developed community-based history learning activities to cultivate young Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students in schools within the Arunothai Network, Sukhothai Province, under the "Telling the Story of Sukhothai City" activity. This activity aims to enable students to learn and develop as young Sukhothai historical interpreters through learning activities designed for this purpose. The research concludes that the "Lao Rueang Mueang Sukhothai" activity can effectively develop Sukhothai historical interpreters among primary school's year 4 students and promotes active learning. This empowers students to independently develop storytelling skills, resulting in happiness and firsthand experience in studying Sukhothai history using a community-based approach. This activity facilitates learning, leading to genuine learning and increased importance placed on history learning by students.

Keywords: Learning activity package, The local history of Sukhothai Province, Community-based model, Youth Communicators

1. บทนำ

วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติทั้งประวัติศาสตร์ทำให้รู้จักตนเอง โดยรู้จักตนเองในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นมนุษย์ของสังคมโลกประวัติศาสตร์ จึงช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวเข้ากับคนกลุ่มใหญ่ได้อย่างสันติสุข ประวัติศาสตร์สอนให้เป็นคนฉลาดทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เนื่องจากมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมที่มีมันสมอง มนุษย์จะคิดค้นหาหนทางใหม่ที่ดีกว่าเสมอ ประวัติศาสตร์สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์ จึงทำให้คนมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ประวัติศาสตร์ยังเป็นรากฐานในศาสตร์และสาขาอื่นๆ เพราะประวัติศาสตร์จะบอกถึงข้อผิดพลาดในอดีต ซึ่งเราจะต้องนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นซึ่งคนในสังคมปัจจุบันควร

จะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ ความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีคุณค่าอย่างมากต่อมนุษยชาติ เนื่องจากการเสริมสติปัญญาแก่ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการอ่าน การคิด การเขียน พิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ที่จะช่วยกระตุ้นให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มในอนาคตที่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนที่เป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากการเรียนรู้นอกห้องเรียนหรือสถานที่จริงแล้ว กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะที่ฝึกให้นักเรียนเกิดความสนใจในการศึกษาหาความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนด้านความรู้และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและมีความเข้าใจชุมชนมากขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและนักเรียนจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้าทองขาว, 2561 ; Bednar and Simpson, 2013 ; Bedri, Frein and Dowling, 2017) ในการศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง สังคมประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถเรียนรู้ขยายวงกว้างไปยังส่วนอื่นๆ เช่น ระดับภูมิภาค ประเทศ และโลกในโอกาสต่อไปการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะช่วยให้เด็กมีความรอบรู้ กระตือรือร้น และมีความใส่ใจชุมชนในฐานะพลเมืองของพื้นที่แห่งนั้นและการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนจะช่วยให้เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ พัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข สันติสุข และเพื่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของตนเองและชุมชน

จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและอยากส่งเสริมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เยาวชนรู้จัก เข้าใจ และสามารถสื่อความหมายที่สามารถถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่นของตนเองโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สู่โซทัย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์

สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยเน้นการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย จากการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองน่าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 31 คน ได้แก่

1.1 กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัยจำนวน 19 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านวังขวัญ จังหวัดสุโขทัย ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์

1.2 กลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีเกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เป็นครูที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ มีความรู้ประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มอรุณทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองบัว, โรงเรียนบ้านหนองมะเกลือ, โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม, โรงเรียนบ้านปามะม่วง, โรงเรียนบ้านหนองเสาเอียร, โรงเรียนบ้านป่าสัก, โรงเรียนวัดทุ่ง, โรงเรียนวัดศรีเมือง, โรงเรียนวัดใหม่ไทยบำรุง, โรงเรียนวัดดอนสัก (มิตรภาพที่ 231) และโรงเรียนวัดเตาทอง

1.3 กลุ่มผู้ให้ความรู้ มีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ในแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 1 คน ได้แก่ นายเคียง ชานี ครูโรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลาลิเชก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งที่สุดจนชาวบ้านขนานนามว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อาศัยอยู่ตำบลป่าแฝก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันสอนอยู่ที่โรงเรียนไกรในวิทยาคม รัชมัลลาลิเชก ต.ไกรใน อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย และสามารถให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและมีการใช้เครื่องมือการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2) สรรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นปัจจุบัน สังเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวในการแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการใช้ในสัมภาษณ์

3) สัมภาษณ์เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยกำหนดการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์หาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

3.2 ระยะที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย

1) ศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย

2) ออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

3) ดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นการจัดกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 ชั่วโมง มีทั้งหมด 3 ฐานการเรียนรู้ โดยในแต่ละฐานการเรียนรู้ใช้เวลาทำกิจกรรม 60 นาที ผู้เรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน โดยกิจกรรมของการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย

4) หลังสิ้นสุดกิจกรรม มีการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักร้องความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอรุณทัย จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและตัดสินจากชิ้นงานในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ พบว่า ครูผู้สอนนั้นยังมีวิธีการสอนแบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เน้นการท่องจำในเนื้อหา บรรยายการเรียนแบบห้องเรียนมากกว่าให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ สื่อการสอนยังเป็นหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ ขาดการนำสื่อการสอนที่มีความหลากหลายและเหมาะสมมาปรับใช้กับนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนพบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้ 1) นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และเนื้อหามีจำนวนมาก 2) ครูผู้สอนที่ไม่ตรงวิชาเอกมาสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์และยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในตัววิชาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของผู้เรียนในการเรียนประวัติศาสตร์มีการเรียนการสอนที่เนื้อหาไม่มีความหลากหลาย แต่การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเป็นการ

เรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ครูเน้นใช้สื่อ เช่น Canva และ PowerPoint ในการสอนพร้อมกับแบบบรรยาย ทำให้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีข้อจำกัด

2. ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียนและด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า

2.1 ด้านผู้สอน พบว่าครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ของผู้เรียนส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ

2.2 ผู้เรียน พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้จากเรื่องราวที่ใกล้ตัวในชุมชนของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชนที่อาศัยอยู่และในแต่ละกิจกรรมจะมีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติสามารถพัฒนาทักษะเยาวชนนักสื่อความหมายของผู้เรียนได้ ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม ฝึกการทำงานร่วมกัน

2.3 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่ากิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายและมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความกล้าแสดงออก กล้าที่จะสื่อสารจากสิ่งที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง

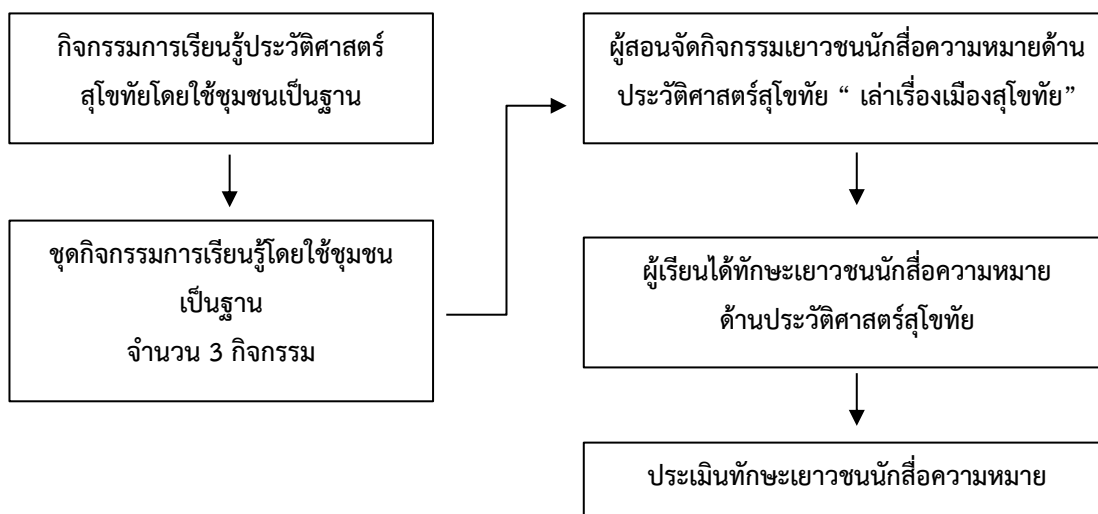
5. อภิปรายผล

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับ Mckinney (2008 อ้างอิงใน มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554) ที่ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่มีจุดมุ่งเน้น 5 ประการ ดังนี้ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะกระบวนการ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ บริบทแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์สุโขทัยผ่านประสบการณ์โดยตรง สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องและการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วย

ตนเอง สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนจากภูมิปัญญา ซึ่งนักเรียนสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเองในเรื่องที่สนใจได้เรียนรู้ การรู้จัก แก้ปัญหาแล้วนำสิ่งที่ได้จากการค้นคว้ามาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดจากการค้นคว้าหา ความรู้ใหม่ตลอดเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันแล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการเรียนการสอน การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้จะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้าน ประวัติศาสตร์สุโขทัย ยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-based Learning) โดยมี จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่า นักเรียนจะต้อง เรียนรู้และเข้าใจกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรตลอดจนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และ เห็นคุณค่าเกิดความหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยังหลงเหลืออยู่ ทั้งนี้คุณภาพของผู้เรียน ตามเป้าหมายของประเทศไทยในยุค 4.0 และเป็นทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการสร้างจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความภูมิใจในความเป็น ไทยอย่างมีศักดิ์ศรี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิทัลของนักเรียน และสามารถเป็น พลเมืองที่ดีของประเทศชาติและพลเมืองโลกได้ ที่สอดคล้องกับสมชาติ วัฒนศิริ (2560) การจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารและเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น และมีความ ภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผลการวิจัยหลังจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้ กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็น “นักสื่อความหมายประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ได้ อย่างแท้จริง โดยนักเรียนสามารถออกแบบและนำเสนอเรื่องราวในแง่มุมของตนเองได้ผ่านการเรียนรู้จากฐาน กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการบูรณาการความรู้ ทักษะ ชีวิต และทักษะการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่จากการสังเกตผู้เรียนในการทำกิจกรรมมีความตั้งใจอย่างมากในการ สร้างสรรค์ผลงานสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัยให้คนภายนอกได้รู้จัก ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระใน การปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวเอง ส่งผลให้เกิดความสุข สนุกสนานในการทำกิจกรรม และได้รับ ประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสิ่งนี้จะเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะ ทำ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ภายใต้กิจกรรม “เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย” ได้องค์ความรู้ใหม่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นฐานในการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตรงตามสนใจ ได้แสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านไปพร้อมกันได้มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนนักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวส่งผลให้เกิดความสุขและได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนานักสื่อความหมายด้านประวัติศาสตร์สุโขทัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอุไรวิทย จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาบริบทของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัย เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตนเองอย่างถ่องแท้ จากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่ยังหลงเหลืออยู่

1.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการศึกษาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนักเรียนได้ข้อมูลครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน

1.3 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้นเพื่อจะให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้นเดียว แต่สามารถวัดประเมินผลได้หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะเพิ่มเติม เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดข้ามวัฒนธรรม และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2.3 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน โดยนำแนวทางการสร้างและใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและศึกษาประสิทธิผล ของการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กล้า ทองขาว. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM)*. สืบค้นจาก

<http://www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx>

ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). *การสอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ในรายวิชา GSOC 2101 ชุมชนกับการพัฒนา โดยใช้ การสอนแบบ Active Learning และการใช้บทเรียนแบบ e-learning*. คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์. (2554). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]*.

- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3), 179–191.
- สมชาติ วัฒนศิริ. (2560). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารการศึกษาท้องถิ่น*.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่นจำกัด.

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุโขทัย

Learner Development Activities Using Game-Based Learning to Enhance Relationship Skills of Upper Primary School Students in Schools under the Sukhothai Provincial Administrative Organization

เสาวนีย์ หว่างเชื้อ¹, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Soawanee Wangchue¹, Nuttachet Pooncharoen²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: soawaneew66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 19 April 2025; Revised: 05 May 2025; Accepted: 13 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่อง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ตัวแทนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน 2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) แบบวัดทักษะสร้างความสัมพันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาวเคราะห์สรุปอุปนิสัย การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า และรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังไม่มีหลากหลายและเน้นวิชาการมากกว่าการเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ 2) การประเมินผลกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ทักษะสร้างความสัมพันธ์ต้องใช้เวลาในการพัฒนาและประเมินผล และ3) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความสุข มีความสุข การใช้เกมเป็นฐานต้องเชื่อมโยงไปสู่การทำงานร่วมกัน สร้างประสบการณ์ตรงอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย มีทักษะสร้างความสัมพันธ์มากขึ้นด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ ที่ใช้เกมการเรียนรู้ 3 เกม ได้แก่ เกม Lotto Bullying เกม กระดานเส้นทางสู่สันติภาพ และเกมความท้าทายในการสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์จากการประเมินผลของครูผู้สอน ตนเอง และเพื่อน โดยภาพรวมที่ระดับคุณภาพดี

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน, ทักษะสร้างความสัมพันธ์

Abstract

This research on learner development activities using game-based learning to enhance relationship skills of upper primary school students in schools under the Sukhothai Provincial Administrative Organization aimed to: 1) study the current conditions and challenges in implementing game-based learner development activities to enhance relationship skills among upper primary school students, and 2) develop game-based learner development activities to foster relationship skills in the target group. A qualitative research methodology was employed, with 19 participants comprising two teachers from the Social Studies, Religion, and Culture Learning Area and 17 upper primary school students. The research tools included in-depth interview guidelines, a set of game-based learning activities, participant observation forms, and a relationship skills assessment form. The research process involved inductive analysis, triangulation for data validation, and analytical descriptive reporting. The analysis of current conditions and problems revealed three main findings: 1) Learning Management – schools still lack diversity in organizing student development activities and tend to emphasize academic content over the development of relationship-building skills; 2) Evaluation Methods – the assessment of student development activities is primarily based on behavioral observation, and relationship-building skills require time for development and evaluation; and 3) Learning Environment and Atmosphere – activities should be designed to create enjoyment and happiness among students, with game-based learning linked to collaborative work and providing continuous and varied real-life experiences. The development of student activities using a game-based approach showed that upper primary school students demonstrated noticeable improvements in their relationship skills. A set of game-based learning activities was designed, including three educational games: Lotto Bullying, The Path to Peace Board Game, and The Communication Challenge Game. Evaluation results from teachers, students, and their peers indicated that students' relationship-building skills improved to an overall good quality level.

Keywords: Student Development Activities, Game-Based Student Development Activities, Human Relationship Skills

1. บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด มีการพัฒนาขึ้นจากอดีตทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา การแพทย์ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม จากการที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนมีค่านิยมที่เน้นในด้านวัตถุมากกว่าคุณธรรมหรือศีลธรรม (ไกรสร ชันทจร, 2553) ทำให้เราพบกับข่าวสารเหตุการณ์รุนแรงที่พบเห็นได้มากขึ้นในปัจจุบัน ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม ทักษะทางสังคมยังมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น เพราะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม บุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ จะนำไปสู่การเรียนรู้และอยู่รอดในสังคม เป็นข้อได้เปรียบที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน (นุชรี บัวโค, 2562)

ทักษะสร้างความสัมพันธ์ เป็นทักษะสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิต เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น ปัจจัยสำคัญคือการรู้จักตนเองและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนอื่น เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์คนอื่น เรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีความเป็นครอบครัว เป็นชุมชน และสร้างสังคมที่เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีหรือทางบวกกับผู้อื่น (สุดาพร ปัญญาพฤกษ์ และเสริมศรี ไชยสร, 2558) ทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ การพัฒนาทักษะนี้จะต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นระยะเวลานานจนค่อย ๆ ซึมซับในตัวผู้เรียน ทักษะทางสังคมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนได้ด้วย ความเข้าใจกัน เห็นใจกัน ไม่มีอคติต่อกัน และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนี้สามารถกระทำได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สามารถกระทำได้ทั้งในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดทักษะนี้

ปัจจุบันการสอนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมในโรงเรียนมักจะมีแนวทางในการสอนแบบบรรยายที่มุ่งเน้นความรู้ความจำ ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน และการสอนยึดครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมเป็นส่วนน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว ซึ่งสอดคล้องกับพัชดา จิราลสิทธิ์ ที่กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ครูสามารถเลือกใช้ได้ แต่ควรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จึงทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เนื่องจากแนวการสอนเพียงแนวเดียว ไม่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบทุกด้านเสมอไป ในปัจจุบันทิศทางการเรียนการสอนสมัยใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากการเน้นหนักที่วิชาการเป็นเน้นให้ความสำคัญไปที่นักเรียน การสอนสมัยใหม่ก็จะเน้นไปที่กิจกรรมและสื่อที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานจากการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน ทำให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากนักเรียนมีการลงมือทำกิจกรรมด้วยตัวเอง (Learning by Doing) ด้วยเหตุนี้เอง จึงได้มีการออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่โดยประยุกต์เอาเกม

มาใช้ในการเรียนรู้ โดยมีการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เล่นและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จึงเป็นที่มาของการรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game Based Learning : GBL)

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสร้างความสัมพันธ์มีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สามารถปรับตัวและปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในฐานะพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลก การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน มีกฎกติกา และการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะสร้างความสัมพันธ์ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะมุ่งประเด็นการวิจัยไปที่กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะสร้างความสัมพันธ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 2 การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- 1.2 การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.2.1 การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.2.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1.2.3 การวัด การประเมินผลทักษะสร้างความสัมพันธ์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

ตัวแทนครูของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ โรงเรียนวัดคลองโป่ง (ธรรมภาณบำรุง) จำนวน 1 คน และโรงเรียนวัดวังสวรรค์ (ประชาบำรุง) จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 คน

กลุ่มข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดวังสวรรค์ (ประชาบำรุง) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ที่เรียนชมรมสังคมศึกษาโรงเรียนวัดวังสวรรค์ (ประชาบำรุง) จำนวน 17 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ตัวแทนครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดวังสวรรค์ (ประชาบำรุง) และโรงเรียนวัดคลองโป่ง (ธรรมภาณบำรุง) รวมทั้งสิ้น 2 โรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็น ผู้มีข้อมูลจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาและมีประสบการณ์ทางด้านการศึกษา

2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดวังสวรรค์ (ประชาบำรุง) ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนในชมรมสังคมศึกษา จำนวน 17 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นประกอบด้วย แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview), ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน, แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation), และแบบวัดทักษะสร้างความสัมพันธ์ นอกจากนี้ ยังมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และเครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลส่งด้วยตนเองกับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยโดยเลือกกลุ่มเป้าหมายการเลือกแบบเจาะจง สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียน ทำการสัมภาษณ์และประเมินทักษะสร้างความสัมพันธ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีกครั้ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบวัดทักษะสร้างความสัมพันธ์แล้วเก็บรวบรวมผลไว้เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการรวบรวมข้อคิดเห็นแล้วบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประกอบการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกอย่างละเอียด และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เทปเสียง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชมรมสังคมศึกษา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า

ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ในบางโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ยังไม่มีหลากหลาย และเน้นวิชาการมากกว่าการเสริมสร้างทักษะให้กับนักเรียน ข้อจำกัดครูผู้สอนและเวลาในการจัดเตรียมเกมสำหรับการจัดการเรียนรู้เนื่องจากภาระงานของครูผู้สอนที่มีจำนวนมาก

ด้านที่ 2 การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า การประเมินผล ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น การเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา

ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพแวดล้อมและบรรยากาศมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ทั้งพื้นที่ และสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ควรทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความสุข นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ การใช้เกมเชื่อมโยงไปสู่พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย

2. การจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า นักเรียนมีผลการเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์จากการประเมินผลของครูผู้สอน ตนเอง และเพื่อน โดยภาพรวมที่ระดับคุณภาพดี ซึ่งสามารถเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรับรู้สถานการณ์ นักเรียนให้ความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนรู้ผ่านเกม เนื่องจากเนื้อหาของเกมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและประสบการณ์ของนักเรียนโดยตรง

ด้านที่ 2 การแสดงออก นักเรียนเผชิญกับความขัดแย้งขณะเล่นเกมจนสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนสามารถสื่อสารความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างชัดเจน

ด้านที่ 3 รักษาความสัมพันธ์ นักเรียนให้กำลังใจและแสดงความเห็นอกเห็นใจกันระหว่างเล่นเกมไม่ว่าจะเป็นผู้แพ้หรือผู้ชนะการแข่งขันไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง แต่ส่งเสริมให้เคารพกฎกติกาและยอมรับผลลัพธ์ของเกม การร่วมกันแก้ไขปัญหาในกลุ่มช่วยเสริมสร้างความสามัคคี

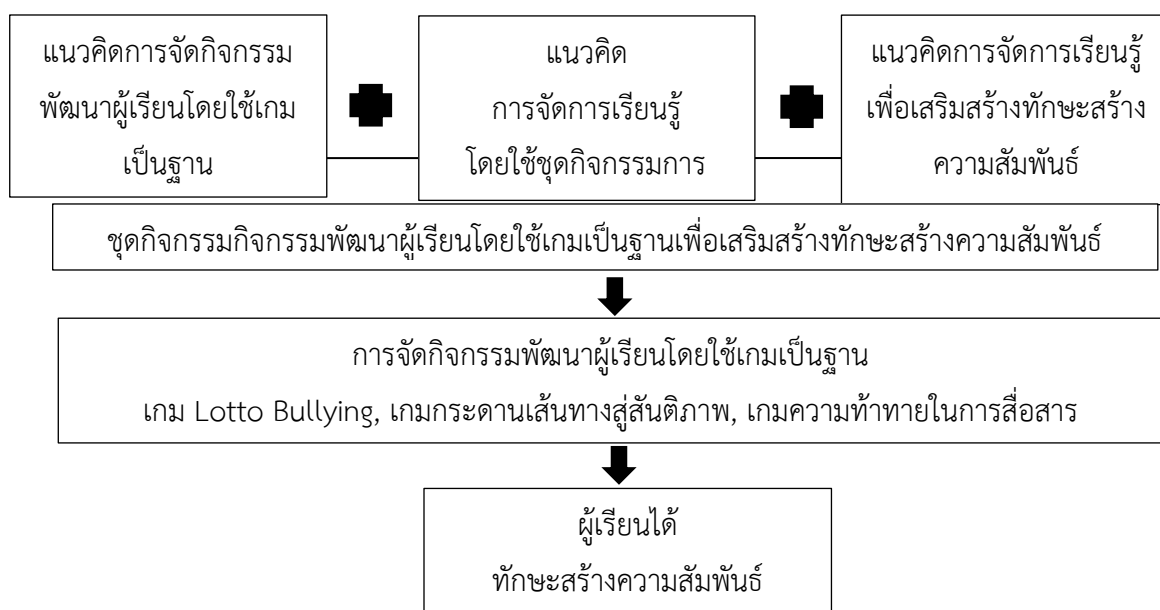
5. อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายได้ว่า ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านวิชาการเป็นหลัก ไม่มีการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งยังไม่มีจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทุกโรงเรียน บทบาทของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ การที่กิจกรรมจะมีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นหลัก กล่าวได้ว่า คือ บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู มีความหมายว่า กิจที่ผู้เป็นครู จำเป็นต้องกระทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ซึ่งอาจเป็นความจำเป็นโดยอาศัยหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้ (จิรนนท์ บุญเพ็ง, 2564) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นแนวทางที่มีศักยภาพ การเลือกเกมที่เหมาะสมสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการปรับปรุงเกมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียน การใช้เกมในการเรียนการสอนสามารถส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน เกมช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญจากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า ตามหลักการของเพียเจต์ได้กล่าวว่ นักจิตวิทยาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการเล่น ที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทางวิชาการ การใช้นวัตกรรมการศึกษาแบบ Games-Based Learning (GBL) ผู้วิจัยจึงได้นำและการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น มาดำเนินการปรับประยุกต์ในการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้ และรวบรวมเป็น “ชุด

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน Game based Learning” โดยพัฒนาเกมการเรียนรู้ จำนวน 3 เกม ได้แก่ เกม Lotto Bullying เกมกระดานเส้นทางสู่สันติภาพ และเกมความท้าทายในการสื่อสาร เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวนำไปสู่การเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับของเลฟ ไวก็อตสกี เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม (Social Development Theory) ไวก็อตสกีเชื่อว่าเด็กสามารถเริ่มกิจกรรมในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการระดับที่สูงขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนๆ หรืออาจจะกับเด็กๆ ที่อยู่ในระดับพัฒนาการที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งกับเพื่อนในจินตนาการ ผลการประเมินทักษะสร้างความสัมพันธ์มีระดับคุณภาพดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวัฒน์ สุขไสย (2564) ได้กล่าวว่า การแทรกเกมลงในกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและผ่อนคลาย และจี (Gee Jarnes Paul, 2005) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมนั้นส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดสำคัญ กระตุ้นการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ฝึกทักษะการแก้ปัญหาการเป็นตัวแทน การลำดับความสำคัญ พัฒนาและจัดระบบความคิด และให้ประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็น ได้เกมการเรียนรู้ 3 เกม ได้แก่ เกม Lotto

Bullying เกมกระดานเส้นทางสู่สันติภาพ และเกมความท้าทายในการสื่อสาร ฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างความสัมพันธ์ จากการวิจัยพบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ **ด้านที่ 1 การรับรู้สถานการณ์** นักเรียนให้ความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนรู้ผ่านเกม เนื่องจากเนื้อหาของเกมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและประสบการณ์ของนักเรียนโดยตรง **ด้านที่ 2 การแสดงออก** นักเรียนสามารถสื่อสารความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างชัดเจน และนำเสนอแนวทางจัดการสถานการณ์อย่างสร้างสรรค์ **ด้านที่ 3 รักษาความสัมพันธ์** นักเรียนให้กำลังใจและแสดงความเห็นอกเห็นใจกันระหว่างเล่นเกม การร่วมกันแก้ไขปัญหาในกลุ่มช่วยเสริมสร้างความสามัคคี และลดความขัดแย้ง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เกมเป็นฐานจึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะสร้างความสัมพันธ์

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายต่อผู้เรียน

1.2 ครูผู้สอนควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะสร้างความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาเกมในการเสริมสร้างทักษะที่หลากหลาย นอกเหนือจากทักษะสร้างความสัมพันธ์

2.2 ปรับเปลี่ยนการพัฒนาเกมผ่านการจัดการเรียนรู้ในไปในรูปแบบออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสนใจ

2.3 ควรศึกษาทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียน ให้มีขอบเขตประชากรที่กว้างขึ้น เช่น ระดับชั้น จำนวนโรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงทักษะสร้างความสัมพันธ์ของนักเรียนมากขึ้น

2.4 การศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการสร้างเกมการเรียนรู้ และทฤษฎีเกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนานวัตกรรมเกม เพื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ไกรสร ชันทจร. (2553). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายผู้กระทำความผิดในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จิรนนท์ บุญเพ็ง. (2564). แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- จิรวัฒน์ สุขไสย. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เกมตามแนวการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(3), 92–102.
- พัศดา จิราสิทธิ์. (2551). การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูเป็นศูนย์กลาง. สืบค้น 29 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/204268>
- นุชรี บัวโค. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- สุดาพร ปัญญาพฤษ, & เสริมศรี ไชยสร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครูยุคใหม่. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 9(2), 15–26.
- Gee, J. P. (2018). *Good video games and good learning*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2018, จาก <http://www.jamespaulgee.com/sites/default/files/pub/GoodVideoGamesLearning.pdf>

การจัดการภาพลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก ในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019

Image Management of Rojanawit School Phitsanulok Province in the Situation of the Coronavirus 2019

บุษกร แก้ววัน¹, กิตติมา ชาญวิชัย²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Butsakon Kawwan¹ and Kittima Chanvichai²

^{1,2}Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: cakebsk2010@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 19 April 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 30 April 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก และ 2) ศึกษาเครื่องมือและช่องทางการสื่อสารของโรงเรียนในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการวางแผนจัดการภาพลักษณ์ในช่วงวิกฤติอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และปรับปรุงภาพลักษณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยใช้สื่อสารหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล และกิจกรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ พร้อมทั้งมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการสื่อสารอย่างเหมาะสม เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือขององค์กรในช่วงภาวะวิกฤติ

คำสำคัญ: การจัดการ, ภาพลักษณ์ของโรงเรียน, สถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This qualitative study aimed to examine (1) the organizational image management process at Rojanawit Kindergarten in Phitsanulok Province, and (2) the tools and communication channels employed during the COVID-19 crisis. Data were collected through in-depth interviews with five key informants, including school administrators and staff. The findings revealed that the school adopted a comprehensive strategy to manage its public image during the pandemic. This included proactive planning, image promotion, protection, maintenance, and timely adjustments. Various communication methods - such as print materials, digital platforms, and activity-based media - were utilized to engage parents and the public while maintaining credibility. The school also developed adaptive approaches and problem-solving measures to strengthen trust and ensure the continuity of learning during the crisis.

Keyword: Management, School image, 2019 coronavirus crisis.

1. บทนำ

การจัดการศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กไทยให้เติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย

อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาให้เด็กสามารถเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) โรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาไทย ด้วยความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการและความสามารถในการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เช่น การเรียนการสอนที่เน้นทักษะภาษาและทักษะชีวิต ทำให้โรงเรียนเอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐ และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในยุคที่การศึกษาเน้นความหลากหลายและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2563)

จังหวัดพิษณุโลกมีโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 มีจำนวน 21 แห่ง ครอบคลุมตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา โดยโรงเรียนที่มีทำเลดี มีโครงสร้างพื้นฐานพร้อม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่โดดเด่น มักได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก, 2562) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของโรงเรียน คุณภาพของหลักสูตร ค่าธรรมเนียมการศึกษา และชื่อเสียงด้านผลการสอบเข้าศึกษาต่อ (ฟ้าใส นามเทียร, 2557)

ในยุคที่สื่อดิจิทัลมีอิทธิพลสูง การสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง โรงเรียนที่มีการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน โปร่งใส และมีคุณภาพการเรียนการสอนที่น่าเชื่อถือ สามารถสร้างความได้เปรียบในตลาดที่มีการแข่งขันสูง (กิตติมา ชาญวิชัย, 2562) เครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณค่าองค์กร การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล และการให้บริการที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ปกครอง

โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจในการบริหารภาพลักษณ์ช่วงวิกฤต COVID-19 โรงเรียนได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบโดรนพ่นยาในการรับส่งเอกสาร มาตรการลดความแออัด และการสื่อสารเชิงรุกผ่านช่องทางออนไลน์ อีกทั้งยังมีการพัฒนาหลักสูตร เช่น โปรแกรม Rojanawit Intensive English Program (RIEP) การนำหลักสูตร STEM จากมหาวิทยาลัยมหิดลมาประยุกต์ใช้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (มัติกร บุญคง, 2562; กัลยา ทิพย์ประชาบาล และคันสนีย์ จะสุวรรณ์, 2559) เพื่อให้โรงเรียนเอกชนสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1. การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและตอบโจทย์ผู้เรียน 2. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส 3. การใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4. การสร้างมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา

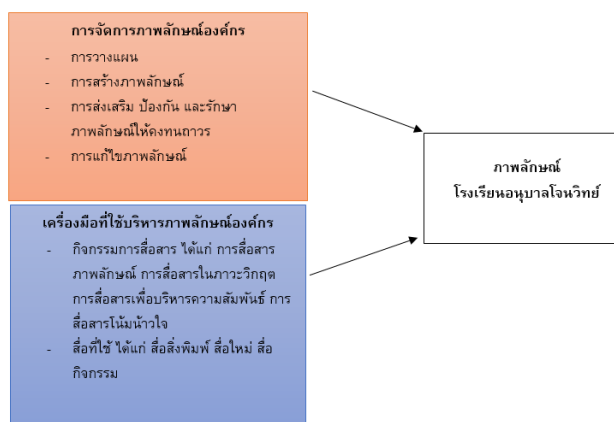
การพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้มีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต เช่น COVID-19 และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีอย่างเป็นระบบ จะช่วยเสริมความสามารถในการแข่งขัน และยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประเทศในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์
2. เพื่อศึกษาเครื่องมือที่ใช้การจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การบริหารภาพลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การจัดการภาพลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก ในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview), การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการวิเคราะห์เครื่องมือและการช่องทางการสื่อสาร (Content analysis) โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล
3. นำข้อมูลที่ได้มาตั้งคำถามวิจัย
4. นำข้อคำถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
5. การเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview), การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content analysis) ตามแนวคำถามที่ตั้งไว้
6. นำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นกรอบเพื่ออธิบาย
7. การอภิปรายผลการวิจัย
8. การนำเสนอรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน และระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร

1. เป็นผู้บริหารที่ทำงานมา ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
2. มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การบริหารภาพลักษณ์องค์กร

กลุ่มที่ 2 ระดับปฏิบัติการ

1. ผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติงานมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี
2. ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในประเด็นที่สอดคล้องและเป็นส่วนเสริมกับแบบสอบถาม อาทิ การใช้ภาษา พฤติกรรมการใช้ชีวิต ความเป็นอยู่ ปัญหาในการสื่อสาร แนวทางการปรับตัว โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่มีลักษณะปลายเปิด และมีการตั้งข้อคำถามแบบตะล่อมเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตการณ์ไปพร้อมๆ กับกระบวนการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำมาเป็นส่วนเสริมในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเน้นให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แนวคำถามในสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างตายตัว ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วน

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกเมื่อได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้วิจัยหลงลืมข้อมูลต่างๆ และยังเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Method) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ดำเนินการควบคู่ไปพร้อมๆ กับการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งก่อนวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะตรวจสอบความพร้อม ความถูกต้องและความเพียงพอ

ของข้อมูลเป็นเบื้องต้น หากยังไม่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ครบทุกมิติผู้วิจัยจำเป็นต้องดำเนินการจัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม หากมีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงวิธีการดำเนินงานวิจัย

ข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีการรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือในการวิจัย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดหวัง
1.	เพื่อศึกษากระบวนการบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์	1. การสัมภาษณ์เชิงลึก	1.แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก	1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน	วิเคราะห์กระบวนการบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ตามแนวคิดและทฤษฎีกลยุทธ์การสื่อสารและการสร้างภาพลักษณ์และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการสื่อสารเพื่อจัดการในภาวะวิกฤตจากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก	กระบวนการบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์
2.	เพื่อศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ ประกอบด้วย กิจกรรมการสื่อสาร และสื่อที่ใช้	1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็น - กิจกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารภาพลักษณ์การบริหารการสื่อสารเพื่อจัดการในภาวะวิกฤต การ	1.แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก 2. แบบฟอร์มการวิเคราะห์เนื้อหา	1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน 2. ระดับปฏิบัติการจำนวน 3 คน	นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสังเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารต่างๆรวมถึงช่องทางการสื่อสารกับเครือข่ายผู้ปกครองและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์และตีความเพื่อสร้างข้อสรุป โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และการ	เครื่องมือทางการสื่อสารเพื่อบริหารภาพลักษณ์ขององค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์

สื่อสารเพื่อ	ประชาสัมพันธ์เชิงกล
บริหาร	ยุทธ์
ความสัมพันธ์	
นธ์ การ	
สื่อสารโน้มน	
นำใจ	
2. การ	
วิเคราะห์	
เนื้อหา	
-สื่อที่ใช้	
ได้แก่ สื่อ	
สิ่งพิมพ์ สื่อ	
ใหม่ และ	
สื่อกิจกรรม	

การนำเสนอข้อมูล

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ข้อ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์
2. วิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้บริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ได้ดำเนินการบริหารภาพลักษณ์องค์กรผ่านกระบวนการที่มีความชัดเจนและรอบคอบ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โรงเรียนได้วางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนผ่านการปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดมาตรการป้องกันโรคที่เข้มงวด การใช้เทคโนโลยีเพื่อรักษาคุณภาพการเรียนการสอน และการสื่อสารที่โปร่งใสเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่การรักษาความไว้วางใจจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างรวดเร็วและตรงจุด นอกจากนี้ โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของโรงเรียน อีกทั้ง โรงเรียนยังมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารภาพลักษณ์ในสถานการณ์ที่มีความท้าทาย โดยการแก้ไขภาพลักษณ์ในลักษณะที่โปร่งใสและยืดหยุ่น การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและนักเรียน รวมถึงการตอบสนองต่อข้อ

กังวลต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและชัดเจน ซึ่งช่วยรักษาความเชื่อมั่นในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์เลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการบริหารภาพลักษณ์องค์กร โดยให้ความสำคัญกับการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์เป็นหลัก เนื่องจากสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้รวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่องทางที่โรงเรียนใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์กลุ่ม และแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและต่อเนื่อง นอกจากนี้สื่อดิจิทัล โรงเรียนยังใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะนักเรียนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และโครงการที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวก ในช่วงวิกฤต COVID-19 โรงเรียนได้นำสื่อใหม่ เช่น การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลมาเสริมความน่าเชื่อถือในการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ นอกจากนี้ โรงเรียนยังใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในบางโอกาส เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่มั่นคงและยั่งยืน

โดยสรุปทั้งกระบวนการการจัดการภาพลักษณ์และเครื่องมือที่ใช้การจัดการภาพลักษณ์ของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ แสดงถึงความมุ่งมั่นในการสร้างและรักษาภาพลักษณ์องค์กรที่น่าเชื่อถือ การดำเนินงานที่ครอบคลุมและยืดหยุ่น พร้อมกับการใช้สื่อที่หลากหลาย ช่วยให้โรงเรียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนในระยะยาวได้เป็นอย่างดี

5. อภิปรายผล

1. กระบวนการจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ได้นำกระบวนการที่เป็นระบบมาใช้ในการบริหารภาพลักษณ์องค์กร โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต COVID-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ท้าทายความสามารถในการจัดการของโรงเรียนในทุกด้าน การวางแผนที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ การเรียนการสอน และการสื่อสาร ส่งผลให้โรงเรียนสามารถรับมือกับวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเน้นการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ การจัดกิจกรรมที่เสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง รวมถึงการปรับปรุงมาตรการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมภาพลักษณ์ของโรงเรียนยังรวมถึงการรักษาความเชื่อมั่นที่มีอยู่ โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเผยแพร่ข่าวสาร เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก และไลน์ ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ Argenti (2009) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารที่รวดเร็วและบ่อยครั้งในช่วงวิกฤต นอกจากนี้ การปรับตัวของโรงเรียนในสถานการณ์ดังกล่าว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล มธุรส (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในยุค NEW NORMAL ต้องพิจารณาความพร้อมของนักเรียนในทุกด้าน รวมถึงการออกแบบหลักสูตรให้ตอบสนองความ

แตกต่างของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การเรียนออนไลน์และการจัดห้องเรียนที่เว้นระยะห่าง เพื่อรักษาคุณภาพการศึกษาในทุกสถานการณ์

แนวโน้มในอนาคต ซึ่งให้เห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนา “ระบบการจัดการภาพลักษณ์เชิงดิจิทัล” อย่างยั่งยืน เช่น การสร้างแบรนด์โรงเรียนบนโลกออนไลน์ การใช้แพลตฟอร์มแบบ two-way communication กับผู้ปกครอง รวมถึงการวัดผลกระทบบจากภาพลักษณ์อย่างเป็นระบบ

เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของประเทศฟินแลนด์ (Ministry of Education and Culture, Finland, 2021) พบว่า โรงเรียนในฟินแลนด์ใช้กลยุทธ์ “trust-based communication” ที่ส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายภาพลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ดำเนินการไว้

2. เครื่องมือที่ใช้การจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ โรงเรียนใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการสร้างและบริหารภาพลักษณ์องค์กร ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เพจบุ๊ก และไลน์ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุม นอกจากนี้ ยังมีการใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงผู้ปกครองและชุมชน เช่น การจัดโครงการเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริินญา พิชัยรัตน์ (2563) ที่เน้นว่าการออกแบบสื่อต้องตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายและมีเอกภาพ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนยังเน้นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยเน้นการสื่อสารที่ชัดเจนและโปร่งใส โรงเรียนยังใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสร้างความมั่นคงในภาพลักษณ์ขององค์กรในบางโอกาส ซึ่งช่วยเสริมความน่าเชื่อถือในระยะยาว ในขณะเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่ใช้สื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้ปกครองสามารถติดตามพัฒนาการของบุตรหลานได้อย่างใกล้ชิด

จากการอภิปรายผล พบว่า โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์สามารถบริหารจัดการภาพลักษณ์องค์กรได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต COVID-19 ผ่านการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจน โปร่งใส และต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล รวมถึงการจัดกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างใกล้ชิด การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการสื่อสารภายในองค์กร ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อโรงเรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มในการพัฒนา “ระบบการจัดการภาพลักษณ์เชิงดิจิทัล” ที่ตอบสนองความคาดหวังของสังคมในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางสากล.

ภาพที่ 2 โมเดลการจัดการภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ในสถานการณ์วิกฤติ

จากการอภิปรายผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์สามารถดำเนินการจัดการภาพลักษณ์องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ผ่านการวางแผนที่เป็นระบบ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารเชิงรุก และกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กลยุทธ์การสื่อสารที่โรงเรียนใช้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและบริหารจัดการภาพลักษณ์อย่างมืออาชีพ โดยมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิม สื่อใหม่ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ระดับนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของสถานศึกษาผ่านการจัดสรรทรัพยากร การฝึกอบรม และการประชาสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อให้โรงเรียนมีความน่าเชื่อถือในสายตาของสังคมภายนอก โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์วิกฤติ เช่น การระบาดของโรคโควิด-19

ระดับสถานศึกษา

2. โรงเรียนควรพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารและใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียน โซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มวิดีโอ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน

3. ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก อาทิ หน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่น และ

ภาคเอกชน เพื่อขยายบทบาทและภาพลักษณ์ของโรงเรียนในระดับชุมชนและสังคม

4. ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่นักเรียนมีบทบาทในการแสดงออก สร้างสรรค์ผลงาน และนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อสะท้อนความพร้อมของโรงเรียนด้านเทคโนโลยีและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ระดับบุคลากร

5. ผู้บริหารและครูควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารภาพลักษณ์องค์กร การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ และการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาองค์กร เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มพลังในการขับเคลื่อนภาพลักษณ์ของโรงเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สืบเนื่องมาจากในขณะที่ยังได้ทำการศึกษา “การบริหารภาพลักษณ์องค์กรของโรงเรียนอนุบาลโรจนวิทย์ จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยจะขอเสนอไว้ในที่นี้เพื่อพิจารณาสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนในระดับและบริบทที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กในชนบท หรือโรงเรียนเอกชน เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการบริหารภาพลักษณ์และกลยุทธ์ที่ใช้

2. ควรศึกษาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภาพลักษณ์ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะความเป็นผู้นำ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

3. ควรวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ของโรงเรียน ก่อนการพัฒนากลยุทธ์ด้านภาพลักษณ์ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้อย่างเหมาะสมและตรงจุดในแต่ละบริบทของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

งานวิจัยนี้ได้สังเคราะห์และสรุปกระบวนการจัดการภาพลักษณ์ของโรงเรียนในสถานการณ์วิกฤต โดยเฉพะในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ได้แก่

1. กรอบแนวคิดการจัดการภาพลักษณ์ในภาวะวิกฤตของสถานศึกษา ที่รวม 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ “กิจกรรม-เครื่องมือ-ช่องทาง-ผลลัพธ์”

2. แนวทางการสื่อสารแบบผสมผสาน (Blended Communication Strategy) ซึ่งประยุกต์ใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัลในการสร้างความเชื่อมั่นอย่างต่อเนื่อง

3. บทบาทของความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder Engagement) ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนในระยะยาว

4. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในบริบทวิกฤต เช่น การเรียนแบบออนไลน์-ออฟไลน์ ผสมผสาน และระบบโดรนที่ตอบสนองความมั่นใจของผู้ปกครอง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นที่ต้องการแนวทางบริหารภาพลักษณ์ในบริบทที่ไม่แน่นอนหรือมีความเปลี่ยนแปลงสูง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ทิพย์ประชาบาล, & ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2559). แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนตามแนวโรงเรียนอนุบาลแสงโสม. วารสารระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สืบค้นจาก <http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/5-03/article/view/417>
- กิตติมา ชาญวิชัย. (2562). การบริหารชื่อเสียงองค์กร กรณีศึกษา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฟ้าใส นามเทียร. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนอนุบาลเอกชนขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 14(3), 327-338.
- มัติกร บุญคง. (2562). การสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2546). การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาส ฉ่ำเลิศวัฒน์. (2556). Digital การตลาดยุคใหม่ เจาะใจลูกค้า. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น.
- ศรายุทธ ตรีรัตน์. (2561). รูปแบบการสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2563). *แนวทางดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก. (2562). *ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษาเอกชน ประจำปีการศึกษา 2562*. สืบค้นจาก

<https://drive.google.com/file/d/1UhOpMRvOAeKzdOTdl0SvuVm2knUa4Hl/view>

สิรินญา พิชัยรัตน์. (2563). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการนักเรียนนักศึกษาในภาวะวิกฤตการณ์เมืองไทย พ.ศ. 2563. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร*, 8(4).

<https://doi.org/10.60101/jimc2023.84>

สุวิมล มธูรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค New Normal COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40), 33–42.

Argenti, P. (2009). *Corporate communication*. Irwin/McGraw-Hill.

Coombs, W. T., & Holladay, S. J. (2015). The role of communication strategies in crisis management. *Journal of Public Relations Research*, 27(3), 200–214.

<https://doi.org/10.1080/1062726X.2015.1007995>

Dowling, G. R. (1986). Corporate image: A conceptual framework for strategic planning. *Strategic Management Journal*, 7(1), 109–122.

<https://doi.org/10.1002/smj.4250070109>

Ganesan, S., & Hess, R. (1997). Dimensions and levels of trust: Implications for commitment to a relationship. *Marketing Letters*, 8(4), 439–448.

<https://doi.org/10.1023/A:1007955514781>

Kim, S., & Ferguson, M. A. (2018). Social media platforms and organizational crisis management. *International Journal of Strategic Communication*, 12(2), 133–151.

<https://doi.org/10.1080/1553118X.2018.1425698>

Nguyen, N., & LeBlanc, G. (2001). Corporate image and corporate reputation in customers' retention decisions in services. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 8(4), 227–236. [https://doi.org/10.1016/S0969-6989\(00\)00029-1](https://doi.org/10.1016/S0969-6989(00)00029-1)

ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

Priority Needs for the Internal Quality Assurance Operations of Schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

กฤษณา เกรว่อง¹, โสภณ เพ็ชรพวง², สุดคณิง อาจชอบการ³ และ ชัยพจน์ รักงาม⁴

^{1,2,3,4}วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Kritnara Thenwong¹, Sopon Pechpuang², Sutkhanueng Autchobkarn³ and Chaipot Rak-ngam⁴
^{1,2,3,4}Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand

✉: ktaenwong@hotmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 20 April 2025; Revised: 27 April 2025; Accepted: 29 April 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน 2) เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 275 คน ดำเนินการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 - 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ .961 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี LSD ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามการรับรู้ของบุคลากร ตามตัวแปรระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามตัวแปรเพศ พบว่า เพศชายมีการรับรู้ความต้องการจำเป็น ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่า บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารมีการรับรู้ความต้องการจำเป็น ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สูงกว่าตำแหน่งหัวหน้า

กลุ่มงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจระบบและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ขาดการกำกับติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนได้ตรงตามมาตรฐานการศึกษา

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การประกันคุณภาพการศึกษา, การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

This research aimed to investigate the current situation, the desired situation, and the priority needs for implementing internal quality assurance in schools, to compare the priority needs for implementing internal quality assurance in schools in relevance to gender, educational level, work experience, position, and school size, and to identify problems and suggestions related to the implementation of internal quality assurance in schools. The sample consisted of 275 school personnel, including administrators and heads of work groups from schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, selected through cluster random sampling, with schools as the clusters. The data collection instrument was a five-point rating scale questionnaire with a consistency index ranging from .80 - 1.00 and the overall alpha coefficient of .961. The data analysis statistics included mean, standard deviation, Priority Needs Index, One-way ANOVA, and multiple comparisons using the LSD method. The findings revealed that: 1) the current and desired situation of implementing internal quality assurance in schools were at good and very good levels, respectively, and the priority needs for implementing internal quality assurance in schools revealed that the greatest need was for the evaluation and assessment of educational quality 2) the overall comparison of priority needs for implementing internal quality assurance in schools as perceived by personnel in relevance to their educational level, work experience, and school size showed no significant differences. When considered by individual aspect, it was found that, based on the gender variable, male personnel had a significantly higher perception of priority needs in the aspect of implementing the educational development plan than female personnel, at .05 level. Based on the position variable, personnel holding administrative positions had a significantly higher perception in the aspect of setting educational standards than those in head of work group positions, at .05 level. 3) Problems and suggestions indicated that some personnel have still lacked knowledge and understanding of the internal quality assurance system and processes, and there was a lack of supervision and evaluation. Therefore, administrators should hold meetings to clarify with the stakeholders, which provide opportunities for all parties to participate in setting educational standards, conducting evaluations, and assessing educational quality so that internal quality assurance can be implemented more effectively in line with the school's standards.

Keyword: Priority Needs, Educational Quality Assurance, Internal Quality Assurance

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 4 ได้กล่าวว่า "การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทาง

วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต" ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [สศก], 2545)

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สามารถเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลก จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศให้มีมาตรฐานทั้งในระดับประเทศ และสามารถเทียบเคียงสมรรถนะได้กับมาตรฐานนานาชาติ การประกันคุณภาพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งกิจกรรมหนึ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการบริหารสถานศึกษา เพราะการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้หลักประกันกับภาคประชาสังคมว่าผลผลิตที่เกิดขึ้น คือ คุณภาพของผู้เรียนจะมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554ก) และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้กำหนดความสำคัญไว้ใน หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ซึ่งกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ส่วนระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ใน มาตรา 49 ยังกำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สศก, 2545)

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาและข้อมูลแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษาจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการส่งเสริม สนับสนุน วางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามที่กำหนด ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2 ได้สังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัด เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืนต่อไป

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 [สพป.นศ.2], 2567) พบว่า การประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) จำนวน 188 แห่ง แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปฐมวัย มีผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยรวม สถานศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 65 แห่ง (ร้อยละ 34.57) ระดับดีเลิศ จำนวน 113 แห่ง (ร้อยละ 60.11) ระดับดี จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 3.19) 2) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม สถานศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 33 แห่ง (ร้อยละ 17.55) ระดับดีเลิศ จำนวน 137 แห่ง (ร้อยละ 72.88) ระดับดี จำนวน 18 แห่ง (ร้อยละ 9.57) และโรงเรียนบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพภายใน มีการบริหารจัดการยังไม่เป็นระบบและไม่ตั้งเป้าหมายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพของต้นสังกัด ส่งผลให้การประเมินไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงเป็นเหตุให้ไม่บรรลุผลตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) หรือ สมศ. และไม่บรรลุผลตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา (สพป.นศ.2, 2567)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาภายใต้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 อีกทั้งการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ยังไม่มีหน่วยงานหรือบุคคลใดได้ทำการศึกษามาก่อนจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อเป็นข้อมูลและนำผลการศึกษาวิจัยไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก อันจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาในแต่ละด้านและแต่ละระดับการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานของบุคลากร ตำแหน่งของบุคลากร และขนาดโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 188 คน และหัวหน้ากลุ่มงาน 752 คน รวม 940 คน จาก 188 โรงเรียน (สพป.นศ.2, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 55 คน และหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 220 คน รวม 275 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open- ended Question)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พร้อมทั้งแนบบแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในลักษณะแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยติดตามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม และตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 275 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์แต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ(Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยาย

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามแต่ละข้อไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (Silpcharu, 2017)

4.50 - 5.00 หมายถึง ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับดีมาก

- 3.50 - 4.49 หมายถึง ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับดี
2.50 - 3.49 หมายถึง ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49 หมายถึง การดำเนินงานตามความเป็นจริงและความคาดหวัง อยู่ในระดับควรปรับปรุง
1.00 - 1.49 หมายถึง การดำเนินงานตามความเป็นจริงและความคาดหวัง อยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยการคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index (PNI modified) ของ Wongwanich (2014) โดยใช้สูตร $PNI\ Modified = (I - D) / D$ (I = ความคาดหวัง และ D = ความเป็นจริง) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่า PNI Modified มากกว่า 0.01 ขึ้นไปถือว่ามีความต้องการจำเป็นและมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น

วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็น จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ซึ่งถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสอบถามปลายเปิดในรูปแบบของความเรียง

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและสภาพของบุคลากรภายในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 275 คน พบว่า บุคลากรภายในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.45 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 57.09 มีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ร้อยละ 49.09 ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน ร้อยละ 80 และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางขึ้นไป (จำนวนนักเรียน 120 คนขึ้นไป) ร้อยละ 58.18

4.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนปรากฏผลการวิจัยรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน (I)				สภาพที่พึงประสงค์ (D)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	4.11	0.37	ดี	3	4.67	0.27	ดีมาก	2
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.09	0.29	ดี	5	4.66	0.29	ดีมาก	3
3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.14	0.28	ดี	2	4.65	0.33	ดีมาก	5
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.02	0.29	ดี	7	4.61	0.41	ดีมาก	6

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน (I)				สภาพที่พึงประสงค์ (D)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
5. การติดตามผลการดำเนินการ	4.11	0.28	ดี	3	4.66	0.33	ดีมาก	3
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.15	0.28	ดี	1	4.73	0.29	ดีมาก	1
7. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.07	0.37	ดี	6	4.61	0.36	ดีมาก	6
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	0.24	ดี		4.66	0.28	ดีมาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.24) และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.28)

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	4.11	4.67	0.136	4
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.09	4.66	0.139	3
3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.14	4.65	0.123	7
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.02	4.61	0.147	1
5. การติดตามผลการดำเนินการ	4.11	4.66	0.134	5
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.15	4.73	0.140	2
7. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.07	4.61	0.133	6

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนภาพรวม โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากสูงไปต่ำ 3 อันดับแรก คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($PNI_{modified}=0.147$) รองลงมา คือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง($PNI_{modified}=0.140$) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($PNI_{modified}=0.140$) ตามลำดับ และส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($PNI_{modified}=0.123$)

4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามตัวแปรเพศ โดยรวม ไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา บุคลากรเพศชาย มีการรับรู้ ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สูงกว่าบุคลากรเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

3) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

4) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่า โดยรวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา บุคลากรที่มีตำแหน่งผู้บริหาร มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สูงกว่าบุคลากรภายในที่มีตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน 4 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

5) ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

4.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เมื่อจัดลำดับ 3 ลำดับแรก พบว่า

4.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

1) ผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบและกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพ และขาดการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (จำนวนผู้ตอบ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.27)

2) การจัดสรรเวลาของโรงเรียนไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและครูมีภาระงานสอนและงานพิเศษอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ (จำนวนผู้ตอบ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.72)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินผล บางครั้งขาดความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ และคณะกรรมการผู้ประเมินไม่มีความเชี่ยวชาญหรือความเข้าใจในเกณฑ์การประเมินผล (จำนวนผู้ตอบ 21คน คิดเป็นร้อยละ 7.63)

4.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

1) ควรจัดประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน (จำนวนผู้ตอบ 31คน คิดเป็นร้อยละ 11.27)

2) ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนตามและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน (จำนวนผู้ตอบ 28

คน คิดเป็นร้อยละ 10.18)

3) ควรจัดทำคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย และมีแนวทางการวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างเป็นระบบและนำผลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม (จำนวนผู้ตอบ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.72)

5. อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ 3 อันดับแรก คือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รongลงมา คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง เพราะเป็นเอกสารสำคัญที่ต้องรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและใช้รองรับการประเมินภายนอก (สพฐ, 2563ข) และการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจาก การวัดและประเมินผลแต่ละมาตรฐานไม่ครอบคลุมนักเรียนจำนวนทั้งหมด คนไทยมีวัฒนธรรมความเกรงใจ ทำให้ไม่สามารถสะท้อนความจริงที่เกิดกับนักเรียน การประเมินผลและการตรวจสอบไม่ละเอียด กำหนดกรอบเวลาไม่ชัดเจน ตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐานหาหลักฐานเพื่อสะท้อนผลไม่ได้ การจัดเก็บข้อมูลหลักฐานไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินงานในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณัฐพงศ์ พลมุข (2561) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Auamtong (2021) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ 3 อันดับแรก คือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รongลงมา คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และการติดตามผลการดำเนินการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ด้านเหล่านี้เป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และเชื่อมโยงกับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

โรงเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล จันทร์พล (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรินทร์ ภูมิภาค (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) โดยรวม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากสูงไปต่ำ 3 อันดับแรก คือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ตามลำดับ และส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะและความเข้าใจในมาตรฐานคุณภาพ ขณะที่การจัดทำแผนและรายงานแม้ดำเนินการอยู่แล้วแต่ยังไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมาย ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุดอาจเกิดจากการดำเนินการตามแผนที่มียู่แล้วแต่ยังไม่ถูกติดตามหรือประเมินผลอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ดวงอาจงค์ (2558) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) ของสภาพปัจจุบันในการมีส่วนร่วมประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเรียงลำดับความความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยสรุปแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงานตามแผน การร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล และการร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในเป็นการดำเนินงานตามปกติของบุคลากรทุกฝ่ายที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มีคุณภาพ โดยนำวงจรคุณภาพของเดมिंग (PDCA) มาใช้ สอดคล้องกับ รัตนา ชี้อัสตัย (2559) ที่ศึกษาแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

และจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความต้องการความต้องการจำเป็นการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียน 3.1) ตามตัวแปรเพศ พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ระบบการบริหารมีคุณภาพมีการทำงานเป็นทีมที่เป็นมาตรฐานเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย ทุกเพศ ในสภาพแวดล้อมการทำงานด้านการศึกษา ผู้บริหาร หัวหน้างาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งชายและหญิงมักมีบทบาทและหน้าที่ที่คล้ายคลึง นโยบายและการฝึกอบรมที่เท่าเทียมกันสำหรับบุคลากรทุกเพศ ส่งผลให้ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพไม่มีความแตกต่าง วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเสมอภาค หากโรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ก็อาจทำให้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี จันทศิริ และคณะ (2563) ได้เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพโดยรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ สุเมตตา คงสง (2565) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพศชายมีการรับรู้ความต้องการจำเป็นสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ในบางโรงเรียน บุคลากรเพศชายอาจได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษามากกว่า อาจมีความสนใจหรือทัศนคติเชิงบวกต่อการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษามากกว่า อาจได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะด้านการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษามากกว่า ทำให้พวกเขามีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานด้านนี้สูงกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 พบว่าเพศมีผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 3.2) ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มงานจะมีระดับการศึกษาต่างกัน แต่ประสบการณ์ในการทำงานและบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอาจมีความคล้ายคลึงกัน การฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง บุคลากรทางการศึกษาในตำแหน่งผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มงานมักได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในในระดับที่ใกล้เคียงกัน มีนโยบายและ

มาตรฐานที่ชัดเจนในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งบุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติตาม ทำให้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยา ดวงเทพ (2562) ที่ได้เปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน และในลักษณะเดียวกันกับ สุเมตตา คงสง (2565) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้าวิชาการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาตามตัวแปรระดับการศึกษาของครู พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3.3) ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและหัวหน้างานทุกคนอาจได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพในระดับที่ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมตตา คงสง (2565) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงานของครู พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในลักษณะเดียวกับอาริยา ดวงเทพ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาตามตัวแปรประสบการณ์การทำงานของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการรับรู้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน 3.4) ตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและหัวหน้างานทุกคนอาจได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพในระดับที่ใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา บุคลากรที่มีตำแหน่งผู้บริหาร มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสูงกว่า บุคลากรภายในที่มีตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน 4 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ อธิบายได้ว่า บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่หลักในการวางแผน กำหนดนโยบาย และบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวม จึงมีความใกล้ชิดกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาอรี มาซอ (2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 พบว่าตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษากับ ตำแหน่งครูมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.5) ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนโดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้และมีแบบแผนให้โรงเรียนยึดปฏิบัติเหมือนกันทั้งระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยา ดวงเทพ (2562) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 จำแนกตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาอรี มาซอ (2564) ได้เปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 จำแนกตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

3.1 ปัญหา พบว่า บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนยังไม่ได้รับการอบรมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ทำให้การเตรียมเอกสารและหลักฐานไม่เป็นระบบ และการนำผลจากการติดตามและประเมินใช้ในการพัฒนายังไม่เป็นรูปธรรม ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนยังไม่จัดระบบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยการจัดทำปฏิทินการดำเนินทุกขั้นตอน และไม่ได้นำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eshun et al. (2020) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของระบบการประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย พบว่า ครูขาดความเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับระบบและขั้นตอนการประกันคุณภาพ ขาดการอบรมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง การเตรียมเอกสารและหลักฐานขาดความเป็นระบบ นอกจากนี้ภาระงานสอนและงานพิเศษอื่น ๆ ของครูเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

3.2 ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การสร้างความเข้าใจร่วมกันโดยการประชุมชี้แจงไปพร้อมกับฝึกทักษะเชิงปฏิบัติการจะทำให้บุคลากรได้รู้และเข้าใจระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติตามคู่มือและแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tamrat (2022)

ได้ศึกษามุมมองของนักวิชาการต่อระบบการประกันคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเซนต์แมรีในประเทศเอธิโอเปีย พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการถือเป็นแนวทางแรกที่สำคัญควรจัดให้ครอบคลุมกับบุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึงโดยเน้นการสร้างทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประกันคุณภาพ ควบคู่ไปกับการจัดทำคู่มือการดำเนินงานที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Hidayah and Syahrani (2022) ได้ศึกษาระบบการประกันคุณภาพภายในของการศึกษาด้านมาตรฐานการเงินและมาตรฐานการประเมิน พบว่า หลักการสำคัญของการยกระดับคุณภาพของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ควรวางแผนการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ และมีการติดตามอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานที่วัดผลได้จริงและการใช้เทคโนโลยีมาช่วยวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนควรดำเนินการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา นำกลยุทธ์ไปกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2) การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เมื่อพิจารณารายด้าน ตามตัวแปรเพศ พบว่า การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา บุคลากรเพศชาย มีการรับรู้ ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สูงกว่าบุคลากรเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรที่มีตำแหน่งผู้บริหาร มีการรับรู้ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สูงกว่าบุคลากรภายในที่มีตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน 4 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น โรงเรียนควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาและประกาศเป้าหมายและค่าเป้าหมายทั้ง 3 มาตรฐาน และดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนงานและโครงการแต่ละปีการศึกษาให้ตรงตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อให้บุคลากรได้ร่วมกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน พบว่า บุคลากร

บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนยังไม่ได้รับการอบรมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง มีระดับปัญหามากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด และอื่น ๆ ด้วย แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนของตนเอง

2) ควรศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล จันทรพล. (2564). การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด, 11(1), 464–478. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/247762>
- พิทักษ์ ดวงอาจงค์. (2558). สภาพความต้องการและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- ภณัฐพงษ์ พลมุข. (2561). สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด].
- มาหะมะบาคอรี มาซอ, & จรุณี แก้วเอียน. (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษาและครุศาสตร์, 1(3), 47–55. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EdD_Adm/article/view/250463
- รัตนา ชื่อสัตย์. (2559). แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด].

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

- วัชรินทร์ ภูมิภาค. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์*, 7(6), 281–293. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/244546>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2567). รายงานการสังเคราะห์ผลการ
ประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2566. นครศรีธรรมราช: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และ
ประเมินผลการจัดการศึกษา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 14 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(74 ก), 1–23.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*,
119(123 ก), 16–21.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554ก). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.
2553* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. โรง
พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563ข). *การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษา. เอ็น.เอ.รัตนเทอดดี.*
- สุภาวดี จันทศิริ, พระปลัดโฆสิต โฆสิโต, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, กษมา ศรีสุวรรณ, & พระครูประชิกิจจา
ภรณ์. (2563). การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 61–75.
- สุเมตตา คงสง. (2565). ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างาน
วิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง. *วารสารนวัตกรรมการ
บริหารและการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 11(2), 50–65.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/261998/177177>
- อารียา ดวงเทพ. (2562). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(1), 145–152.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/scaj/article/view/219783>
- Auamtong, T., & Boontham, T. (2021). The needs of the internal quality assurance
management for primary schools in Pathum Thani Province. *Valaya Alongkorn
Review Journal*, 11(2), 121–135. <https://so06.tci->

thaijo.org/index.php/var/article/view/249003

- Eshun, P., Dampson, D., & Dzakadzie, Y. (2020). Evaluation of effectiveness of internal quality assurance system in public universities in Ghana. *Asian Journal of Humanities and Social Studies*, 8(3), 45–55.
- Hidayah, A., & Syahrani, S. (2022). Internal quality assurance system of education in financing standards and assessment standards. *Indonesian Journal of Education (INJOE)*, 2(3), 291–300.
- Silpcharu, T. (2017). *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS*. Business R&D.
- Tamrat, W. (2022). Academics' Views Towards the Internal Quality Assurance System of St. Mary's University in Ethiopia. *Perspectives: Policy and Practice in Higher Education*, 26(2), 41–46.
- Wongwanich, S., Sakolrak, S., & Piromsombat, C. (2014). Needs for Thai teachers to become a reflective teacher: Mixed methods needs assessment research. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 1645–1650.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.450>

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพ

การศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

Transformational Leadership of School Administrators and the Educational Quality Assurance System in the Nernmaprang 2 Educational Quality Network under the Phitsanulok Educational Service Area Office 2

จุฑารัตน์ นิรันดร์¹

¹มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Jutharat Nirundom¹

¹Bangkok Thonburi University Bangkok, Thailand

✉: 1jutharat.btu@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 21 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 15 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 2) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากร จำนวน 213 คน ประกอบด้วยข้าราชการครูในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยข้าราชการครูในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนิน

มะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

Abstract

The purposes of this research were: 1) transformational leadership administrators of school in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. 2) The educational quality assurance system of school in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. 3) The relationship between transformational leadership administrators of school and educational quality assurance system in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The research was survey research, the population was 213 teachers in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The samples consisted of 140 school teachers in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. The instrument for gathering the data was a 5-level rating scale questionnaire. The statistical used to analyze the data by using descriptive statistics namely percentage, arithmetic mean, standard deviation and the inferential statistics using the Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the research were as follows: 1. Transformational leadership administrators of school in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2., was at a high level in overall. 2. The educational quality assurance system in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2., as a whole and as individual, were at a high level. 3. There was significantly relationship between transformational leadership administrators of school and educational quality assurance system in Nernmaprang 2 Educational quality network under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2. at .01 level.

Keywords: Transformational Leadership, Educational Quality Assurance System, Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2

1. บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ได้ผ่านไปแล้วช่วงระยะหนึ่ง คือ รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542 – 2551) กระแสสังคมก็ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบคุณภาพให้เกิดอย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนา การจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ประเมิน คุณภาพภายใน 7) จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึง 8) มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่

ยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้ เข้าสู่การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างแท้จริง มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเป็น เป้าหมายสำคัญที่สุดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ฝ่ายทุกคนในสถานศึกษาต้องรับรู้และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายคือมาตรฐานที่ สถานศึกษากำหนดขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2554 : 1)

และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดย กำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการ ประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 ที่ระบุไว้ว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 24) และมาตรา 49 ระบุไว้ว่า “ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ” (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2554)

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ยังอยู่ในระดับที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูล ในการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนิน มะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 213 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 140 คน โดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970: 608-610) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียนและทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 4 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือมาจาก สุภาวดี รอดเสียงล้ำความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง (สุภาวดี รอดเสียงล้ำ 2559) ตามกรอบแนวคิดของ Bass & Avolio ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยมีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือมาจาก มาณพ แจ่มพลอย การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี (มาณพ แจ่มพลอย 2556) มีจำนวน 32 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) สุภาวดี รอดเสียงล้ำ(2559) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มาก
ระดับ 3	หมายถึง ปานกลาง

- ระดับ 2 หมายถึง น้อย
ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบ ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535 : หน้า 23-24) แล้วแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.2.2 นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นแนวคิด เพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.3 สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเนื้อหา และข้อความให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์ และกรอบแนวคิดการวิจัย

2.2.4 นำแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบแก้ไขสำนวนภาษาความครอบคลุมเนื้อหาตลอดจนข้อเสนอแนะอื่นๆ ให้มีความถูกต้องชัดเจน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการคัดเลือกข้อความคำถาม และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน และคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50 -1.00 โดยทุกข้อความอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. 1990: 169) ได้ ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.91

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว นำไปจัดทำชุดแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยรับหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครไปยังของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือจากข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในการตอบแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูล

3.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนที่สามารถเดินทางไปได้และไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่ไม่สามารถเดินทางไปได้ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ เป็นจดหมายลงทะเบียนพร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของชื่อผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนมา หากไม่ได้รับแบบสอบถามคืนมีการโทรศัพท์ติดตามและต่อมารับแบบสอบถามคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

4.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านและรายข้อโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.2.1 การให้คะแนนแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท Likert (1970 : 137) มี 5 ระดับ ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด	มีค่าระดับคะแนน 5
ระดับการปฏิบัติงานมาก	มีค่าระดับคะแนน 4
ระดับการปฏิบัติงานปานกลาง	มีค่าระดับคะแนน 3
ระดับการปฏิบัติงานน้อย	มีค่าระดับคะแนน 2
ระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุด	มีค่าระดับคะแนน 1

4.2.2 การแปลความหมายคะแนนค่าเฉลี่ยของ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 103) มีเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติงานมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

4.3 หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) นำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ได้มาแปลผลในรูปของความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Bartz (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 137) ที่ได้กำหนดระดับความสัมพันธ์ไว้ 5 ระดับดังนี้

≥ 0.81 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์สูงมาก

0.61- 0.80 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์สูง

0.41- 0.60 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

0.21- 0.40 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์ต่ำ

≤ 0.20 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์ต่ำมากที่สุด

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สามารถสรุปสาระสำคัญของการศึกษาได้ดังนี้

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 140 คน เป็นเพศชาย จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.43 เพศหญิง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 ส่วนด้านอายุ ช่วงอายุ 31 - 40 ปีมากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 51.43 ด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71

4.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

4.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง โดยมีความสัมพันธ์ระดับสูงเท่ากันคือ การกระตุ้นทางสติปัญญากับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการกระตุ้นทางสติปัญญาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ ($r_{xy} = .745$) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางคือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์กับการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เท่ากับ ($r_{xy} = .543$)

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางสติปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนสมศักดิ์วิทยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับตามค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย คือ ความซื่อสัตย์ การอุทิศตน ความมอบน้อม ความเอื้ออารี ความใจกว้าง และความคิดสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับวันวิสา เสียงสนั่น และ กรองทิพย์ นาควิเชตร (2567:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์อยู่ในระดับมาก

5.2 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาต่างๆ ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ongjampa

(2018) พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดระยอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Buddalee (2016) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพตามมาตรฐาน ด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ปีที่ 16 ฉบับที่ 44 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2565 - TCI กลุ่มที่ 1 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี 2564-2567 Rajapark Journal Vol. 16 No. 44 January – February 2022 176 ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khongseupchat (2016) พบว่า สหิทธิ ผลการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Krasangsorrasiri (2020) พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยสำคัญ การบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการพิจารณาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ ผู้บริหารควรให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (coach) และเป็นที่ปรึกษา (advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสมฤทธิ์และเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้นำจะมีการปฏิบัติต่อผู้ตาม โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการของผู้ตามด้วย

6.1.2 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 8 ด้าน ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ 3 ด้าน คือ ด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาและชุมชนต้องมีการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินงานตาม

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

6.1.3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนินมะปราง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีความสัมพันธ์กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตต่อไป

6.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลก

6.2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์ปัญหาแต่ละด้านว่ามีปัจจัยหรือสาเหตุมาจากอะไร ที่ทำให้สถานศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรองทิพย์ นาควิเชตร, & วันวิสา เสียงสนั่น. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชสีห์มา*, 10(1), 119–123.
- ชนิษฐา อุ่นวิเศษ. (2550). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 6(2), 178–180.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2554). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง: กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทรงสิทธิ์ เหลืองอิชัยวานิช. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- สุภาวดี รอดเสียงล้ำ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง* (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (2563). *ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2558–2563 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2*. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). The implicational and transformational leadership for individual, team and organization development. *Research in Organizational Change and Development*.
- Bass, B. M. (1999, January). Two decades of research and development in transformational leadership. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(1), [page range not specified].
- Buddalee, P. (2016). *Relationship between administration process and quality assurance according to educational management standard of schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1* [Master's thesis, Kanchanaburi Rajabhat University].
- Khongseupchat, S. (2016). *Administrative factors affecting educational quality assurance for basic school* [Doctoral dissertation, Buriram Rajabhat University].
- Krasangsorrasiri, M. (2020). *The key administrative factors affecting the effectiveness of external quality assurance of basic educational institutions under the Primary Education Services Area Offices in the Northeast* [Doctoral dissertation, Surin Rajabhat University].
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

Research Paper

โอกาสและอุปสรรคในการทำให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก Opportunities and Obstacles in Making Thailand a World-Class Film Location

อานาปานุส วงศ์กระพัน¹, ไพลิน กิตติเสรีชัย²

^{1,2}คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Anapanut Wongkrapan¹, Pailin Kittisereechai²

^{1,2}Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

✉: ¹Anapanut.w@ku.ac.th

(Author Corresponding Email)

✉: ²pailin.k@ku.th

Received: 22 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 14 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย วิเคราะห์บทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง และอธิบายปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยชี้ว่า ประเทศไทยมีศักยภาพสูงจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ในด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ นโยบายส่งเสริมของรัฐ เช่น มาตรการคืนเงิน (cash rebate) ระบบอนุญาตถ่ายทำที่รวดเร็ว ทีมงานมืออาชีพ อุปกรณ์การถ่ายทำที่มีคุณภาพ และสถานที่ถ่ายทำที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์ ขณะที่ ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยการขยายตัวของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ระดับโลก แนวโน้มการผลิตข้ามพรมแดน และการเติบโตของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งที่เพิ่มความต้องการสถานที่ถ่ายทำใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม ยังพบอุปสรรค เช่น การขาดบุคลากรเฉพาะทาง ข้อจำกัดด้านกฎหมาย และความไม่เข้าใจจากหน่วยงานบางส่วนในประเทศ เมื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ โลกาภิบาล และเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ งานวิจัยชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่า การถ่ายทำภาพยนตร์ข้ามชาติเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระดับโลก ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เสริมสร้างภาพลักษณ์ และเพิ่มบทบาทในเวทีนานาชาติ

คำสำคัญ: สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์; โลกาภิวัตน์; โลกาภิบาล; เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ

Abstract

This research aims to examine the development of foreign film productions in Thailand, identify key actors involved, and analyze both domestic and international factors that create opportunities and challenges in positioning Thailand as a world-class film location. The study uses qualitative content analysis of primary and secondary sources and in-depth interviews with relevant stakeholders. The findings reveal that Thailand holds strong potential

due to a combination of domestic and external factors. Domestically, the country benefits from government support policies, such as an attractive cash rebate program, a fast-track online permitting system, skilled local crews, modern filming equipment, and diverse and unique locations. Externally, the growth of the global film industry, the rise of cross-border film production, and the expansion of streaming platforms drive demand for new filming destinations like Thailand. Nevertheless, obstacles persist, including a shortage of specialized professionals, outdated legal frameworks, and limited awareness among some domestic agencies. Through the lens of globalization, global governance, and international political economy, the study demonstrates that international film production reflects broader global dynamics. Thailand's integration into this transnational production network offers an opportunity to enhance its creative economy, strengthen its international image, and increase its role on the global stage.

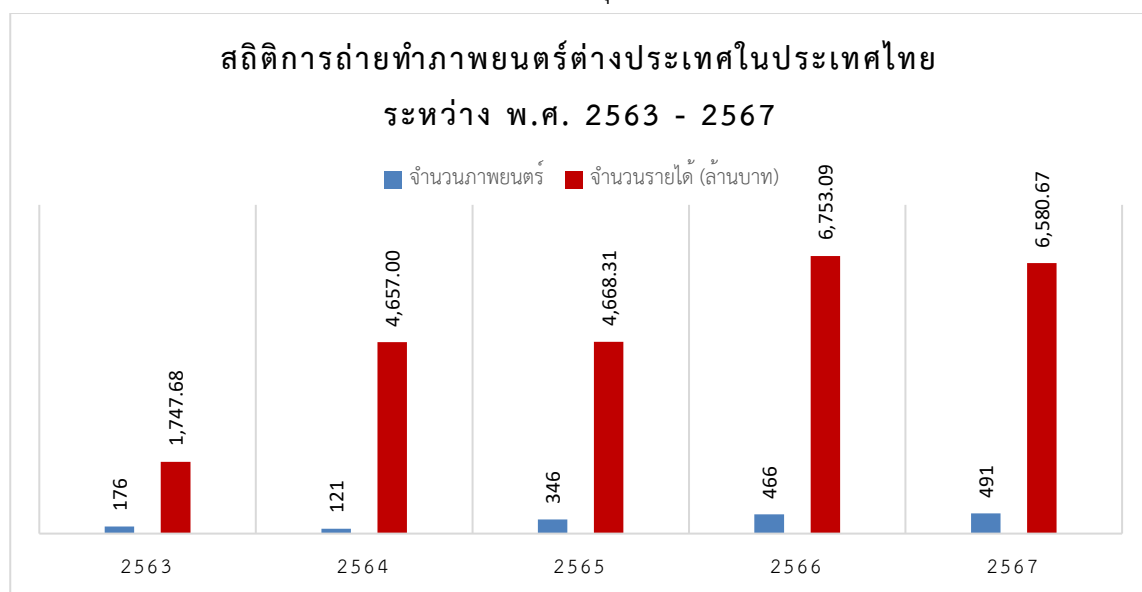
Keywords: film location; globalization; global governance; international political economy

1. บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันในตลาดโลกของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้ง ฮอลลีวูด (Hollywood) บอลลีวูด (Bollywood) จีน และอื่นๆ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นจากข้อเท็จจริงของรายได้รวมทั่วโลกของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2566 จากข้อมูลของ โกวเวอร์ สตรีต อะนาไลติกส์ (Gower Street Analytics) อยู่ที่ 33.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 30.5% ซึ่งเป็นการตอกย้ำว่าธุรกิจภาพยนตร์โลกมีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง แม้จะน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยของปี ค.ศ. 2017-2019 สามปีก่อนหน้าที่จะเกิดสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 อยู่ 15% (นพปฎล พลศิลป์, 2567) โดยธุรกิจสื่อภาพยนตร์สามารถแบ่งการจัดจำหน่ายได้เป็น 2 ส่วน คือการจัดหาภาพยนตร์และผลิตภาพยนตร์เพื่อจัดจำหน่ายภายในโรงภาพยนตร์ และการจัดจำหน่ายในช่องทางโทรทัศน์และช่องทางออนไลน์ต่างๆ อย่างวิดีโอสตรีมมิง (video streaming) โดยเข้าซื้อลิขสิทธิ์ในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากผู้ผลิตภาพยนตร์ และทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ควบคู่กันไป (บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน), 2561) ซึ่งนอกจากช่องทางการจัดจำหน่ายที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีช่องทางการนำรายได้เข้าสู่ประเทศอีกหลายช่องทาง อย่างเช่น อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของฮ่องกงเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกภาพยนตร์รายใหญ่รายหนึ่งของโลก เนื่องจากการขนาดของตลาดภายในประเทศมีจำกัด อุตสาหกรรมภาพยนตร์จึงขยายไปสู่ตลาดในต่างประเทศ ดังนั้นธุรกิจภาพยนตร์ของฮ่องกงจึงขึ้นอยู่กับรายได้จากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะรายได้จากตลาดเอเชียจากรายงานปีล่าสุดในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการส่งออกภาพยนตร์และบริการที่เกี่ยวข้องคิดเป็นมูลค่า 276 ล้านเหรียญฮ่องกง ภายใต้การผลิต การจัดจำหน่าย การบริการฉายภาพเคลื่อนไหว การบริการเช่าสตูดิโอ สถานที่ถ่ายภาพยนตร์ และการส่งเสริมภาพยนตร์ (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองฮ่องกง, 2567)

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยแม้ไม่ได้มีขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับตลาดโลก ซึ่งมูลค่าตลาดภาพยนตร์ไทยอยู่ที่ประมาณ 26,000 ล้านบาท โดยแหล่งรายได้ในอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็นตลาดภาพยนตร์ในประเทศ อาทิ การรับจ้าง (outsourcing) การถ่ายทำ (production) กระบวนการหลังการถ่ายทำ (post-production) สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย (shooting location) และการขายลิขสิทธิ์ เป็นต้น นอกจากนี้

สัดส่วนของตลาดธุรกิจผลิตและการฉายภาพยนตร์ในโรงมียุคค่าอยู่ที่ราว ๆ 3,000-4,000 ล้านบาท รวมไปถึงตลาดส่งออกภาพยนตร์ไปต่างประเทศที่มีการสร้างรายได้ให้กับประเทศเฉลี่ยหลายร้อยล้านบาทต่อปี (Corpus x, 2566) การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทยซึ่งเป็นอีกหนึ่งแหล่งรายได้ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์เป็นธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้ จะเห็นได้จากสถิติรายได้ในปี พ.ศ. 2566 ดังแสดงให้เห็นในแผนภูมิที่ 1 อยู่ที่ 6,753.09 ล้านบาท ถือเป็นสถิติจำนวนรายได้สูงสุดนับแต่มีการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย (กองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่างประเทศ, 2566) สามารถสร้างงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภาคอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ประเทศไทยไปสู่สายตาผู้ชมภาพยนตร์ทั่วโลก (สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน, 2561)

แผนภูมิที่ 1 สถิติการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2563-2567

จากภาพรวมของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และรายได้จากการเป็นประเทศที่เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดรายได้เข้าสู่ประเทศ ซึ่งวิเคราะห์ได้จากสถิติการเข้ามาถ่ายทำของคณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศและรายได้ ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความพร้อมทั้งในด้านของบุคลากร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และที่สำคัญคือสถานที่ที่ต่างประเทศต้องการเข้ามาถ่ายทำในประเทศไทย หากมีแนวทางในการดึงดูดให้คณะต่างประเทศเข้ามาเพิ่มมากขึ้นก็จะเป็นผลดีต่อรายได้และภาพลักษณ์ของประเทศ และยังเป็นการดึงดูดให้มีรายได้จากธุรกิจอื่นๆ อย่างธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มโอกาสให้ประเทศมีเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนไปได้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเรื่องการทำให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก โดยต้องการศึกษาตัวแสดงสำคัญที่เกี่ยวข้องในกระบวนการการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย ตลอดจน ปัจจัยภายในประเทศและระหว่างประเทศที่เป็นโอกาสและอุปสรรค เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมให้กับภาครัฐในการส่งเสริมให้ประเทศไทย

เป็นสถานที่ลำดับต้น ๆ ที่คนทั่วโลกจะนึกถึงเมื่อต้องการจะถ่ายทำภาพยนตร์ เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างรายได้เข้าประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย
2. เพื่อระบุตัวแสดง และบทบาทของตัวแสดงที่สำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์จากต่างชาติ
3. เพื่ออธิบายถึงปัจจัยภายในประเทศและระหว่างประเทศที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการส่งเสริมให้ผู้ผลิตสื่อต่างชาติเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นบุคคลหรือองค์กรที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย และการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ได้แก่ นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิชาการและประสานความร่วมมือ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมและผู้บริหารบริษัท ลิฟวิ้ง พิล์ม จำกัด โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน การสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนแบบเข้มงวดพอสมควร และข้อคำถามในการสัมภาษณ์มีโครงสร้างแบบหลวม โดยมีขั้นตอนในการออกแบบเครื่องมือศึกษา ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ให้มีความชัดเจนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยพัฒนาประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) พัฒนาการและความเป็นมาของการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย 2) ตัวแสดง และบทบาทของตัวแสดงที่สำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์จากต่างชาติ 3) ปัจจัยภายในประเทศและระหว่างประเทศที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการส่งเสริมให้ผู้ผลิตสื่อต่างชาติเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย 4) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก โดยมีสาระสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคในการทำให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวมจากเอกสารชั้นต้น ได้แก่ เอกสารจากกองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นบทสัมภาษณ์ในงานศึกษาชิ้นนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นต้นตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2567 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ เอกสารแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นรองตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2567 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก คือ เป็นการอาศัยบทสนทนาซักถามและโต้ตอบระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกสัมภาษณ์ วิธีนี้ผู้ศึกษามีโอกาสสังเกตบุคลิกภาพ อากัปกิริยา ตลอดจนพฤติกรรมทางกายและวาจา จากการศึกษาชิ้นนี้ผู้ศึกษามีความสนใจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีผู้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

- 1.1 นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิชาการและประสานความร่วมมือ เก็บข้อมูลในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568
- 1.2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม และผู้บริหารบริษัท ลิฟวิ้ง फिल्म จำกัด เก็บข้อมูลในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลจากเอกสารวิชาการ จากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการสรุปผลการศึกษาในการวิเคราะห์ โดยแยกตามกรอบวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการและความเป็นมาของการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยชี้ให้เห็นถึงกระแสของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดสังคมไร้พรมแดนในทางเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีลักษณะที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกันข้ามรัฐชาติ ผ่านการสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง ความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ สร้างงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภาคอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงาน การถ่ายทำภาพยนตร์ที่มีวิสัยคิดและการ

พัฒนาของเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศ ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยไปสู่สายตาผู้ชมภาพยนตร์ทั่วโลก

โลกาภิวัตน์ของการผลิตภาพยนตร์ที่มีการข้ามพรมแดนระหว่างประเทศมีจำนวนมากขึ้นด้วยเหตุผลด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือเพื่อให้บริษัทผู้ผลิตต่างชาติสามารถรวบรวมทรัพยากรด้านความคิดสร้างสรรค์และการเงินเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์เกิดขึ้นก็จะมาพร้อมกับ “การกำกับดูแล” เพื่อให้ทุกภาคส่วนและประเทศต่าง ๆ ที่ร่วมมาตรการส่งเสริมได้ประโยชน์กับปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์และโลกาภิบาล รวมถึงมีข้อจำกัดด้านผลกระทบในแง่ลบให้น้อยที่สุด มาตรการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย (Thailand Film Incentive Measures) ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2567 เพิ่มมาตรการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย (incentive) จากที่คืนเงินในการถ่ายทำทั้งหมด สูงสุดไม่เกินร้อยละ 20 จะเพิ่มเป็นขั้นบันไดสูงสุดเป็นร้อยละ 30 สำหรับต่างชาติที่เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในไทย พร้อมยังกระตุ้นให้มาถ่ายภาพยนตร์ในพื้นที่เมืองรองอีกด้วย เป็นการกำกับดูแลที่ยกระดับมาตรการในการเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ผลิตภาพยนตร์ต่างชาติเพื่อดึงดูดการลงทุนในการเข้าถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ปัจจุบันมาตรการดังกล่าวได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่ามีความน่าเชื่อถือ จ่ายเร็ว และจ่ายจริง สำหรับมาตรการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์กองถ่ายหนังต่างประเทศในไทย มีการปรับรายละเอียดการคืนเงินแบบขั้นบันไดเพื่อให้สิทธิประโยชน์ต่อผู้สร้างภาพยนตร์ที่เข้ามาถ่ายทำในประเทศไทยมากขึ้น สำหรับปี พ.ศ. 2567 มีภาพยนตร์ต่างประเทศและซีรีส์ที่มีชื่อเสียงระดับโลก ได้ยื่นความประสงค์ขอรับเงินคืนตามมาตรการ incentive อีกจำนวนกว่า 22 เรื่อง คาดการณ์ว่าในปีนี้จะสร้างรายได้เข้าประเทศมากกว่า 7,053 ล้านบาท ถือเป็นการตอกย้ำว่าประเทศไทยมีศักยภาพ มีความพร้อมในการรองรับกองถ่ายทำภาพยนตร์ขนาดใหญ่ที่มีเงินลงทุนถ่ายทำสูง และเป็นศูนย์กลางการถ่ายทำภาพยนตร์ในระดับภูมิภาค (กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าตัวแสดงที่สำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ก็เช่นเดียวกัน โดยการวิเคราะห์ตัวแสดงนั้น วิเคราะห์ตัวแสดงและบทบาทของตัวแสดงหลัก ๆ จากการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) และกระบวนการโลกาภิบาลในปัจจุบันยังเกี่ยวข้องกับตัวแสดงที่มีความหลากหลายมากขึ้นในเรื่องเศรษฐกิจและสังคมระดับโลก

ภาครัฐบาล (government sector)	ถือเป็นตัวแสดงที่มีอำนาจและความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ กองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่างประเทศ (TFO Thailand Film Office) เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทหน้าที่และภารกิจในการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ กองภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม รับผิดชอบงานการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับกิจการภาพยนตร์และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติอย่างการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งสองหน่วยงานนี้จะทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม เช่น กรมการจัดหางาน กรมการกงสุล สำนักงานตรวจ

	คนเข้าเมือง กรมศุลกากร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นต้น ที่ร่วมกันบูรณาการให้การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางที่เติบโตยิ่งขึ้น
ภาคเอกชน (Private sector)	มักจะถูกกำหนดว่าเป็นองค์กรและหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างรัฐบาล ซึ่งรวมถึงหน่วยงานที่หลากหลายตั้งแต่ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรที่แสวงหาผลกำไร การค้าขาย และอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการถ่ายทำภาพยนตร์นั้นกลุ่มอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด (Hollywood) มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ รวมถึงการดึงดูดการลงทุนและการท่องเที่ยวมาสู่ประเทศไทยผ่านการถ่ายทำภาพยนตร์ที่น่าสนใจและหลากหลายสถานที่ นอกจากนี้ยังมีบริษัทข้ามชาติที่เป็นผู้ผลิตภาพยนตร์และบริษัทสตูดิโอ เช่น บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ต่างชาติ (เช่น 20th Century Fox, Walt Disney, Warner Bros หรือ สตูดิโออื่น ๆ) เป็นผู้ลงทุนในการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งหมด และเป็นผู้ติดต่อโดยตรงกับผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยในการจัดการการถ่ายทำภาพยนตร์ใหญ่ ๆ ซึ่งสตูดิโอเหล่านี้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกสถานที่ถ่ายทำและการจัดการกับการผลิต รวมถึงการจัดการงบประมาณ และการติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกโดยผ่านผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์ รวมถึงกลุ่มธุรกิจบริการด้านภาพยนตร์ที่มีส่วนสำคัญร่วมกันในการส่งเสริม เช่น ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเช่าอุปกรณ์ถ่ายทำและสตูดิโอสำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์ และธุรกิจอื่น ๆ ที่ได้รับประโยชน์จากการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ อย่างธุรกิจโรงแรมร้านอาหาร และที่พัก ธุรกิจเหล่านี้ได้รับผลประโยชน์จากการที่ทีมงาน นักแสดง และทีมงานผลิตภาพยนตร์ใช้บริการระหว่างการถ่ายทำ เป็นต้น
องค์กรระหว่างประเทศ (international organizations)	ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมในส่วนนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นสมาคมระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ในแต่ละประเทศคือ AFICI (Association of Film Commissioners International) และ อีกสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ในภูมิภาคเอเชีย โดยทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิกในเรื่องของการส่งเสริมการถ่ายทำคือ AFC NET (Asia Film Commission Network) เป็นสองสมาคมที่ทางภาครัฐเข้าร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในการพัฒนาการถ่ายทำภาพยนตร์และการส่งเสริม
กลุ่มผลประโยชน์ (interest groups)	กลุ่มผลประโยชน์ เช่น สมาคมธุรกิจ สหภาพแรงงาน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มีบทบาทในการผลักดันและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อผลประโยชน์ของกลุ่มของตน ได้แก่ MPA (Motion Picture Association) เป็นสมาคมของผู้ผลิตภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมภาพยนตร์ระดับนานาชาติ โดยการสนับสนุนผู้ผลิตภาพยนตร์ให้เข้าถึงข้อมูลและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การที่ประเทศไทยได้ร่วมมือกับสมาคมนี้ ทำให้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีสมาคมและสหภาพแรงงานของนักแสดง (Screen Actors Guild – American Federation of Television and Radio Artists: SAG-AFTRA) เป็นสหภาพของนักแสดงในสหรัฐอเมริกา เมื่อมีการถ่ายทำในประเทศไทย หรือประเทศอื่น ๆ ผู้ผลิตจะต้องทำการติดต่อกับสหภาพเพื่อให้แน่ใจว่านักแสดงที่มาทำงานได้รับสิทธิประโยชน์ที่ถูกต้องตาม

	กฎหมายของสหภาพ นักแสดงในสหภาพจะได้รับการคุ้มครองจากการเจรจาระหว่างผู้ผลิตและสหภาพแรงงาน และสหภาพผู้กำกับ (DGA - Directors Guild of America) เป็นสหภาพที่คอยดูแลสิทธิและการทำงานของผู้นำกับภาพยนตร์ในอเมริกา เมื่อไปทำงานในประเทศไทยโดยมักจะมีการติดต่อและจัดการเพื่อให้มั่นใจว่าเงื่อนไขที่เหมาะสมถูกต้องตามข้อกำหนด
ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น	ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการถ่ายทำภาพยนตร์ถือเป็นตัวแสดงที่สำคัญเช่นเดียวกันในการส่งเสริมการเข้ามาถ่ายทำ ด้วยลักษณะของคนไทยที่มีอัธยาศัยดีและมีความเป็นกันเองกับผู้คนทุกเชื้อชาติ สามารถทำงานด้วยกันได้โดยไม่มีการเหยียดการถือเป็นเรื่องที่ดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาถ่ายทำได้ส่วนหนึ่งเลย
องค์กรอื่น ๆ	การสนับสนุนด้านการผลิตอย่างยั่งยืน (Sustainability) ด้วยเทรนด์ด้านความยั่งยืนกำลังแทรกซึมเข้าไปในทุกอุตสาหกรรม ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ก็เช่นเดียวกันมีหน่วยงานที่ดูแลมาตรการการผลิตที่ยั่งยืน ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการผลิตภาพยนตร์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เครื่องปั่นไฟที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์หรือการรีไซเคิลวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ทำฉากถ่ายทำ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากผู้สร้างภาพยนตร์ต่างประเทศมาอย่างยาวนาน ซึ่งถือเป็นสิ่งยืนยันถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในการลงทุน และการให้บริการอย่างครบวงจร โดยเฉพาะมาตรการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของการถ่ายทำชั้นนำของโลกในแต่ละปีประเทศไทยได้ให้การต้อนรับผู้สร้างภาพยนตร์ต่างประเทศจากทั่วทุกมุมโลกเป็นจำนวนมาก สำหรับการผลิตภาพยนตร์ประเภทต่าง ๆ มีทั้งปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศที่เป็นโอกาสและเป็นอุปสรรคขัดขวางในการส่งเสริมให้ผู้ผลิตสื่อต่างชาติเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย

ปัจจัยภายในที่ส่งเสริมการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย มีปัจจัยภายในที่เอื้อต่อการถ่ายทำภาพยนตร์หลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของภาครัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ความหลากหลายของสถานที่ถ่ายทำ ต้นทุนที่แข่งขันได้ ระบบอำนวยความสะดวกครบวงจร รวมถึงบุคลากรไทยที่มีความสามารถและเป็นมิตร ทั้งหมดนี้ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดการลงทุนจากกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศได้อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยแรกนโยบายและการสนับสนุนจากรัฐบาลภาครัฐไทยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ โดยเฉพาะนโยบายการให้ Incentive หรือสิทธิประโยชน์ทางการเงินแก่คณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ซึ่งรวมถึง มาตรการคืนเงิน (Cash Rebate) ที่มีอัตราระหว่าง 15% - 30% สำหรับกองถ่ายที่ลงทุนในประเทศไทยตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป และสามารถขอสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมได้ในกรณีที่จ้างงานคนไทย ถ่ายทำในเมืองท่องเที่ยว หรือทำ Post-Production ในประเทศ ปัจจัยที่สองการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทยได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกองกิจการภาพยนตร์และวิดิทัศน์ต่างประเทศ (Thailand Film Office) ที่มีบทบาทหลักในการให้ข้อมูล อนุญาต และดูแลการถ่ายทำให้เป็นไป

ตามกฎหมาย ปัจจัยที่สามต้นทุนที่แข่งขันได้ (Cost Effectiveness) ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยถือว่าคุ้มค่าและสามารถแข่งขันได้เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ อย่างสหรัฐอเมริกา แคนาดา หรือออสเตรเลีย โดยแรงงานไทยมีทักษะเฉพาะทางสูง เช่น ช่างกล้อง ช่างไม้ และฝ่ายศิลป์ ซึ่งสามารถทำงานในระดับมืออาชีพ ทำให้กองถ่ายไม่จำเป็นต้องนำเข้าทีมงานจากต่างประเทศที่มีต้นทุนสูงกว่า ปัจจัยที่สี่การพัฒนาในด้านสตูดิโอและอุปกรณ์ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ และสตูดิโอถ่ายทำรองรับการถ่ายทำภาพยนตร์ขนาดใหญ่ได้เป็นอย่างดี เช่น กองถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง Alien จากสหรัฐอเมริกา ใช้โรงถ่ายในไทยถึง 13 โรง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสตูดิโอไทยในเวทีสากล บริการให้เช่าครบวงจร และมีพันธมิตรกับบริษัทต่างประเทศในการนำเข้าอุปกรณ์เฉพาะทางได้อย่างรวดเร็ว ปัจจัยที่ห้าสถานที่ถ่ายทำที่หลากหลายและสวยงาม ประเทศไทยมีความหลากหลายทางภูมิประเทศ สามารถรองรับการถ่ายทำภาพยนตร์หลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ สารคดี แอคชั่น หรือแฟนตาซี เช่น ซีรีส์ The White Lotus season 3 ถ่ายทำในหลายจังหวัดของไทย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านการตามรอยภาพยนตร์ ปัจจัยที่หกการอำนวยความสะดวกอย่างครบวงจรประเทศไทยมีระบบอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับกองถ่ายจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร และระบบคมนาคมที่สะดวก โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และภูเก็ต กระบวนการขออนุญาตถ่ายทำ (Film Permit) ก็เป็นอีกจุดแข็งของไทย โดยใช้เวลาพิจารณาเพียง 3-10 วันทำการ ขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อ และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วสามารถถ่ายทำได้ทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมี One Stop Service ณ อาคารจามจุรีสแควร์ สำหรับขอใบอนุญาตทำงานสำหรับทีมงานต่างชาติ และปัจจัยสุดท้ายบุคลากรไทยที่เป็นมิตรและมีความยืดหยุ่น คนไทยมีทัศนคติที่ดีในการทำงานกับชาวต่างชาติ ยืดหยุ่นในการทำงาน และสามารถปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมการถ่ายทำที่หลากหลาย สิ่งนี้ทำให้ทีมงานไทยได้รับความชื่นชมจากกองถ่ายต่างประเทศอยู่เสมอ โดยเฉพาะฝ่ายศิลป์ ช่างเทคนิค และทีมจัดสร้างฉากที่มีความคิดสร้างสรรค์และทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ผลิตภาพยนตร์

ปัจจัยภายในที่ขัดขวางการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย แม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพทั้งด้านสถานที่ บุคลากร และสิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ แต่ยังคงเผชิญกับอุปสรรคภายในหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ผลิตภาพยนตร์จากต่างประเทศ หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งนำไปสู่การประสานงานที่ล่าช้าและขาดความชัดเจน ปัญหาข้อกฎหมายที่ล้าสมัยก็เป็นอุปสรรคสำคัญ เช่น การไม่มีมาตรฐานวิชาชีพรองรับตำแหน่งงานเฉพาะอย่าง "Special Effect Supervisor" ทำให้ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ขณะเดียวกัน สิทธิประโยชน์ด้านการผลิต (production) ยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงกระบวนการหลังการถ่ายทำ (post-production) ทำให้ผู้ผลิตมักเลือกนำงานไปดำเนินการในประเทศอื่นที่มีสิทธิประโยชน์มากกว่า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่อง จำนวนบุคลากรเฉพาะทางที่ยังไม่เพียงพอ รวมถึงข้อจำกัดเรื่องที่พักระดับ 5 ดาวในพื้นที่เมืองรอง ซึ่งไม่สามารถรองรับนักแสดงและทีมงานระดับสากลได้อย่างเหมาะสม ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับต้นทุนค่าครองชีพที่สูงขึ้น เช่น ค่าโรงแรมที่เพิ่มขึ้นถึง 50-60% ส่งผลต่อความคุ้มค่าของการลงทุนและต้องมี

การปรับปรุง film incentive เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยสุดท้ายคือยังมีความเข้าใจผิดบางประการในสังคมเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ผลิตต่างชาติ ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการใช้ภาษีช่วยต่างชาติ ทั้งที่จริงแล้วเป็นการดึงดูดการลงทุน สร้างงาน และกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศในระยะยาว การจัดอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางการถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลกอย่างแท้จริง

ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย ประเทศไทยได้รับความสนใจจากผู้ผลิตภาพยนตร์ต่างประเทศมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีปัจจัยภายนอกหลายประการที่ส่งผลเชิงบวกต่อการเข้ามาถ่ายทำในประเทศ หนึ่งในปัจจัยหลักคือ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เชื่อมโยงโลกเข้าหากันอย่างใกล้ชิดผ่านเทคโนโลยี การสื่อสาร และการเคลื่อนย้ายทรัพยากร ทำให้การถ่ายทำภาพยนตร์ในต่างประเทศสะดวกขึ้น รวมถึงการเติบโตของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง เช่น Netflix ที่มองเห็นศักยภาพของประเทศไทยและเลือกลงทุนผลิตคอนเทนต์ในไทยหลายเรื่อง ซึ่งช่วยสร้างงานและส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยไปพร้อมกัน แม้เทคโนโลยีการถ่ายทำสมัยใหม่ เช่น CG, Virtual Production และ AI จะลดความสำคัญของสถานที่จริง แต่การเลือกประเทศในการถ่ายทำยังพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ อย่างเช่น ต้นทุนการผลิต ความสะดวกในการถ่ายทำ ความปลอดภัย ความพร้อมของบุคลากร และการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งประเทศไทยยังคงตอบโจทย์ในหลายด้านเหล่านี้ อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลสำคัญคือ การบอกต่อในแวดวงภาพยนตร์ระดับสากล ผู้ผลิตภาพยนตร์และผู้มีชื่อเสียงในวงการมักแนะนำประเทศไทยต่อ ๆ กันเมื่อได้รับประสบการณ์ที่ดี ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือในระดับโลก ด้วยปัจจัยเหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยยังคงเป็นหนึ่งในจุดหมายยอดนิยมของการถ่ายทำภาพยนตร์ระดับนานาชาติ และมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ

ปัจจัยภายนอกที่ขัดขวางการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในไทย แม้ประเทศไทยจะเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมในการถ่ายทำภาพยนตร์จากต่างประเทศ แต่ก็มีปัจจัยภายนอกหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ ปัจจัยแรกคือสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ผันผวน ซึ่งทำให้การลงทุนในอุตสาหกรรมบันเทิง โดยเฉพาะภาพยนตร์ถูกลดทอนลง ส่งผลกระทบต่อการถ่ายทำในประเทศที่พึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติ เช่น ไทย การชะลอตัวทางเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกองถ่าย เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ ปัจจัยที่สองคือวิกฤตการณ์ระดับโลก เช่น การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งจำกัดการเดินทางของนักแสดงและทีมงานจากต่างประเทศ และทำให้กระบวนการถ่ายทำต้องหยุดชะงัก แม้ประเทศไทยจะรับมือได้ดีและยังมีการถ่ายทำภายใต้ข้อกำหนดด้านสาธารณสุข แต่ก็ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ผู้ผลิตต่างประเทศต้องพิจารณา ปัจจัยสุดท้าย คือการแข่งขันจากประเทศอื่นที่มีระบบสนับสนุนที่ดีกว่า โดยเฉพาะเรื่อง film incentive ซึ่งหลายประเทศ เช่น แคนาดา สหรัฐฯ หรือบางประเทศในยุโรป มีสิทธิประโยชน์สูงกว่าประเทศไทย จึงสามารถดึงดูดโปรเจกต์ภาพยนตร์ขนาดใหญ่ได้มากกว่า ปัจจัยภายนอกเหล่านี้เป็นความท้าทายที่ประเทศไทยต้องเผชิญและปรับตัว เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน และยังคงเป็นจุดหมายที่น่าสนใจของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ระดับโลกต่อไป

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลก อันเกิดจากการผสมผสานของปัจจัยหลายด้าน ทั้งในเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ นโยบาย และบุคลากร โดยเฉพาะมาตรการสนับสนุนของภาครัฐอย่างนโยบายการขอรับสิทธิประโยชน์เงินคืน (cash rebate) ระยะเวลาการพิจารณาอนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในภูมิภาค เพื่อกระตุ้นให้ผู้สร้างภาพยนตร์ต่างชาติเลือกประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำ สนับสนุนเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ เป็นนโยบายที่สามารถจูงใจให้กองถ่ายทำภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาลงทุนได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีทีมงานและอุปกรณ์การผลิตที่มีคุณภาพ และสถานที่ถ่ายทำที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ จึงสามารถตอบโจทย์ของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์จากหลากหลายวัฒนธรรมและสไตล์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ประเทศไทยได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากผู้ผลิตภาพยนตร์ต่างประเทศในฐานะที่มีสถานที่ถ่ายทำที่มีความคุ้มค่าและครบวงจร จึงกลายเป็นโอกาสในการทำให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ระดับโลกได้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคสำคัญหลายประการที่อาจขัดขวางการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ เช่น การขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางบางประเภทที่มีความจำเป็นต่อการถ่ายทำและยังไม่ได้ได้รับการรับรอง หรือจะเป็นความไม่เข้าใจของบางหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับข้อกำหนดหรือกระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์ทำให้การบูรณาการในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่สำเร็จส่งผลต่อความล่าช้าในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการและความไม่เข้าใจของประชาชนบางส่วนต่อมาตรการส่งเสริม หรือแม้แต่มูลฐานของโรงเรื่อก็ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามาถ่ายทำ รวมไปถึงข้อจำกัดของกฎหมายบางประการที่ยังไม่สามารถตอบรับต่อบริบทโลกาภิวัตน์ได้อย่างเต็มที่ อุปสรรคเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการปรับปรุงโครงสร้างภาครัฐและพัฒนาภาคความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมให้เข้มแข็งและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

เมื่อเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization) งานวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการที่ประเทศไทยกำลังเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการผลิตภาพยนตร์ระดับโลก ที่มีการไหลเวียนของทุน ความรู้ และเทคโนโลยีข้ามพรมแดนอย่างเข้มข้น มีการเจรจาเข้าร่วมประชุมกับสมาคมในต่างประเทศเพื่อพัฒนากรอบความร่วมมือ ภาพยนตร์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารวัฒนธรรมและเชื่อมโยงประชาชนจากหลากหลายภูมิภาคเข้าด้วยกัน ขณะที่แนวคิดเรื่องโลกาภิบาล (Global Governance) ช่วยให้เราเข้าใจบทบาทของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่กำลังมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายในภาควัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ รวมถึงความสำคัญของการมีสถาบันหรือกลไกระดับชาติที่สามารถประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (IPE) ยังช่วยเปิดมุมมองให้เห็นภาพของตัว

แสดงหลายระดับที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเป็นรัฐ บริษัทข้ามชาติ องค์กรระหว่างประเทศ และกลุ่มผลประโยชน์ ที่ต่างมีบทบาททั้งในด้านการกำหนดทิศตางนโยบาย การลงทุน และการจัดสรรทรัพยากร ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนนี้บ่งชี้ว่าความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันในตลาดโลกมิได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่คุณภาพของสถานที่หรือบุคลากรเท่านั้น แต่ยัต้องพิจารณาถึงบริบทเชิงโครงสร้างระหว่างประเทศ ซึ่งต้องการการปรับตัวเชิงนโยบายอย่างชาญฉลาดและทันเวลา เพื่อรองรับกับความร่วมมือและการหลั่งไหลเข้ามาของตัวแสดงต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการลงทุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การสนับสนุน นโยบายที่ทำให้ อุตสาหกรรมการถ่าย ทำภาพยนตร์ ต่างประเทศใน ประเทศไทยเป็น อุตสาหกรรมหลักที่ ส่งผลทางเศรษฐกิจ ของประเทศได้ โดย การเตรียมการใน เรื่องต่าง ๆ ดังนี้	1.1 ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ควรมีการบูรณาการกันอย่างแท้จริง เพื่อให้การประสานงานในการขออนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรไทยไม่ซับซ้อนและยุ่งยากหลายขั้นตอน รวมถึงไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการที่ผู้ผลิตภาพยนตร์ต่างประเทศใช้ข้อนี้เป็นข้อจำกัดในการเข้ามาทำภาพยนตร์
	1.2 การกระจายรายได้ไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกพื้นที่จากการใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ค่าที่พัก ค่าอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ถือว่าได้รับประโยชน์กันทุกภาคส่วน หากรัฐบาลมองให้อุตสาหกรรมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศก็ถือว่าเป็นนโยบายที่ช่วยส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศได้
	1.3 บุคลากรในอุตสาหกรรมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยถือว่ามีความค่อนข้างน้อย หากมีผู้ผลิตที่ให้ความสนใจเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในเวลาเดียวกัน อาจส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลมีไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นจึงต้องมีการบูรณาการและสร้างความเข้าใจในสายอาชีพนี้ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.1 ศึกษาความต้องการของผู้ผลิตสื่อภาพยนตร์ต่างประเทศต่อการลงทุนเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย
- 1.2 ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยให้เป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2567). กองถ่ายหนังอเมริกันขึ้นชอบนโยบายไทย นายกฯ ประกาศแคมเปญแคชริเบต 30% จูงใจกองหนังต่างชาติถ่ายทำในไทย คาดปีหน้าแตะหมื่นล้านบาท.

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=914824577478895&id=100068540835843&set=a.246354617659231>

กองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่างประเทศ. (2566). สถิติการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ปี พ.ศ.2566. <https://sites.google.com/tfo.dot.go.th/filmingthailand-th/statistic?authuser=0>

นพปฎล พลศิลป์. (2567). บทสรุปความสำเร็จในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฮอลลีวูด 2023. <https://www.gqthailand.com/culture/movie/article/movie-industry-2023>

บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน). (2561). ธุรกิจสื่อภาพยนตร์. <https://investor.majorcineplex.com/th/business-characteristics/movie-content-business>

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองฮ่องกง. (2567). อุตสาหกรรมบันเทิงในฮ่องกง. <https://www.ditp.go.th/wp-content/uploads/2024/03/1.-อุตสาหกรรมภาพยนตร์และบันเทิงในฮ่องกง-Edited.pdf>

สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน. (2561). มาตรการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย. <https://www.dtn.go.th/th/content/category/detail/id/992/iid/2761>

Corpus x. (2566). มูลค่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ผู้ผลิต ผู้บริโภค กระแส. <https://www.facebook.com/jedyuthcom/posts/ตัวเลขอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยครับ/743218181185052/>

แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว The Guidelines to Develop the Good Governance Management of School under Sakaeo Provincial Vocational Education Office

อุรารัตน์ มอญขาม¹, กษมา ชนะวงศ์², สัจจิตรา อร่ามพงษ์พันธ์³

^{1,2,3}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Urarat Mornkham¹, Kasama Chanawongse², Sujitra Arampongpan³

^{1,2,3}College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: ¹Urarat.morn@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 22 April 2025; Revised: 27 April 2025; Accepted: 29 April 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ววิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู พนักงานราชการครู เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 149 คน จากการเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน โดยสุ่ม และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.43$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.32$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.31$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.27$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.15$) และด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.87$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.81$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.81$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.78$)

ด้านหลักความรับผิดชอบ($\bar{X} = 4.79$) และด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.75$) ตามลำดับ การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.154$) รองลงมาด้านหลักความโปร่งใส มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.124$) ด้านหลักคุณธรรม ($PNI_{modified} = 0.124$) ด้านหลักนิติธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.116$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.112$) และด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.109$) ตามลำดับ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว ทั้งหมด 6 ด้านจำนวน 18 แนวทาง ความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และเรียงเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านโดยพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) 3 ลำดับแรก เพื่อนำไปเป็นร่างแนวทางในการนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา, จังหวัดสระแก้ว

Abstract

The research aimed to 1) study the current status, desired status and necessity of good governance management of educational institutions under the Office of Vocational Education, Sa Kaeo Province and 2) study the guidelines for developing good governance management of educational institutions under the Office of Vocational Education, Sa Kaeo Province. This research is mixed-method research. The sample group is 149 educational institution administrators, civil servant teachers, civil servant teachers, and administrative officers from the comparison of Krejci and Morgan tables by random sampling and simple random sampling. The research instruments are a 5-level rating scale questionnaire, a semi-structured interview form, and an appropriateness and feasibility assessment form. The statistics used for data analysis are percentage, mean, standard deviation, the Priority of Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis. 1) study the current status, desired status and necessity of good governance management of educational institutions under the Office of Vocational Education, Sa Kaeo Province The research results found that: from the study of the development guidelines for good governance management of educational institutions under the Office of the Vocational Education of Sa Kaeo Province, the results were summarized according to the objectives as follows: The current state of good governance management of educational institutions under the Office of the Vocational Education of Sa Kaeo Province is at a high level overall ($\bar{x} = 4.30$). When considering each aspect, it was found that all aspects were at a “high” level. The average values from highest to lowest are as follows: the principle of value ($\bar{x} = 4.43$), the principle of transparency ($\bar{x} = 4.32$), the principle of morality ($\bar{x} = 4.31$), the principle of participation ($\bar{x} = 4.27$), the principle of the rule of law ($\bar{x} = 4.15$), and the principle of responsibility ($\bar{x} = 4.24$), respectively. The desirable conditions of good

governance administration of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission of Sa Kaeo Province were at the highest level overall ($\bar{x} = 4.79$). When considering each aspect, it was found that all aspects were at the “highest” level. The average values from highest to lowest were as follows: the principle of value ($\bar{x} = 4.87$), the rule of law ($\bar{x} = 4.81$), the principle of morality ($\bar{x} = 4.81$), the principle of transparency ($\bar{x} = 4.78$), the principle of responsibility ($\bar{x} = 4.79$), and the principle of participation ($\bar{x} = 4.75$), respectively. Assessment of the needs of the good governance administration of educational institutions under the Office of Vocational Education, Sa Kaeo Province, ranked the needs from most to least. It was found that the responsibility aspect had the highest need index ($PNI_{\text{modified}} = 0.154$), followed by the transparency aspect with the need index ($PNI_{\text{modified}} = 0.124$), morality aspect ($PNI_{\text{modified}} = 0.124$), rule of law aspect with the need index ($PNI_{\text{modified}} = 0.116$), participation aspect with the need index ($PNI_{\text{modified}} = 0.112$), and value for money aspect with the need index ($PNI_{\text{modified}} = 0.109$), respectively. 2) Study the development guidelines for good governance of educational institutions under the Office of the Vocational Education, Sa Kaeo Province, in 6 areas, totaling 18 guidelines. The appropriateness for use is as follows: Responsibility, Transparency, Morality, Rule of Law, Participation, Value for money, and rank the needs from most to least in each area by considering the first 3 values of the Needs Index (PNI_{modified}) to be used as a draft guideline for creating an interview form to be used in interviewing qualified persons, as follows: Responsibility, Transparency, Morality, to be a guideline for the development of educational institution administration according to the principles of good governance of educational institutions under the Office of the Vocational Education, Sa Kaeo Province, overall at the “most” level.

Keywords: Principles of Good Governance, Vocational Education Office, Sakaeo Province

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้วางรากฐานของธรรมาภิบาลโดยมี หลักการสำคัญ ได้แก่ การสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ไปจนถึงร่วม ตรวจสอบอย่างกว้างขวางและครอบคลุมในทุกระดับ จะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายและสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง รวมถึง มาตรา 76 ได้กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนรวม ตลอดทั้งพัฒนา

เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2574) ได้กำหนดเป้าหมายความมั่นคง ได้แก่ การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครอบครัวและปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตยมีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ระบบการเมืองมีความมั่นคง ซึ่งถือเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม และความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การ ความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและ นวัตกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่าง ประเทศเพื่อการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) หรือหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกันหรือแก้ไขภาวะวิกฤติที่อาจจะมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือซึ่งกันเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้สถานการณ์ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารของรัฐ ในทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนและสร้างความพร้อมให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

นโยบายของภาครัฐในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบภาครัฐอย่างจริงจัง โดยยึดหลักความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลโดยเสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ และพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของ

หน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง ตลอดจนสนับสนุนการสร้างค่านิยมของสังคมให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ความเสมอภาคเท่าเทียมกันและความถูกต้องชอบธรรมและแนวทางที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาในระยะยาว คือการปลูกฝังค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือผู้บริหาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบบริหารทั้งในงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือ

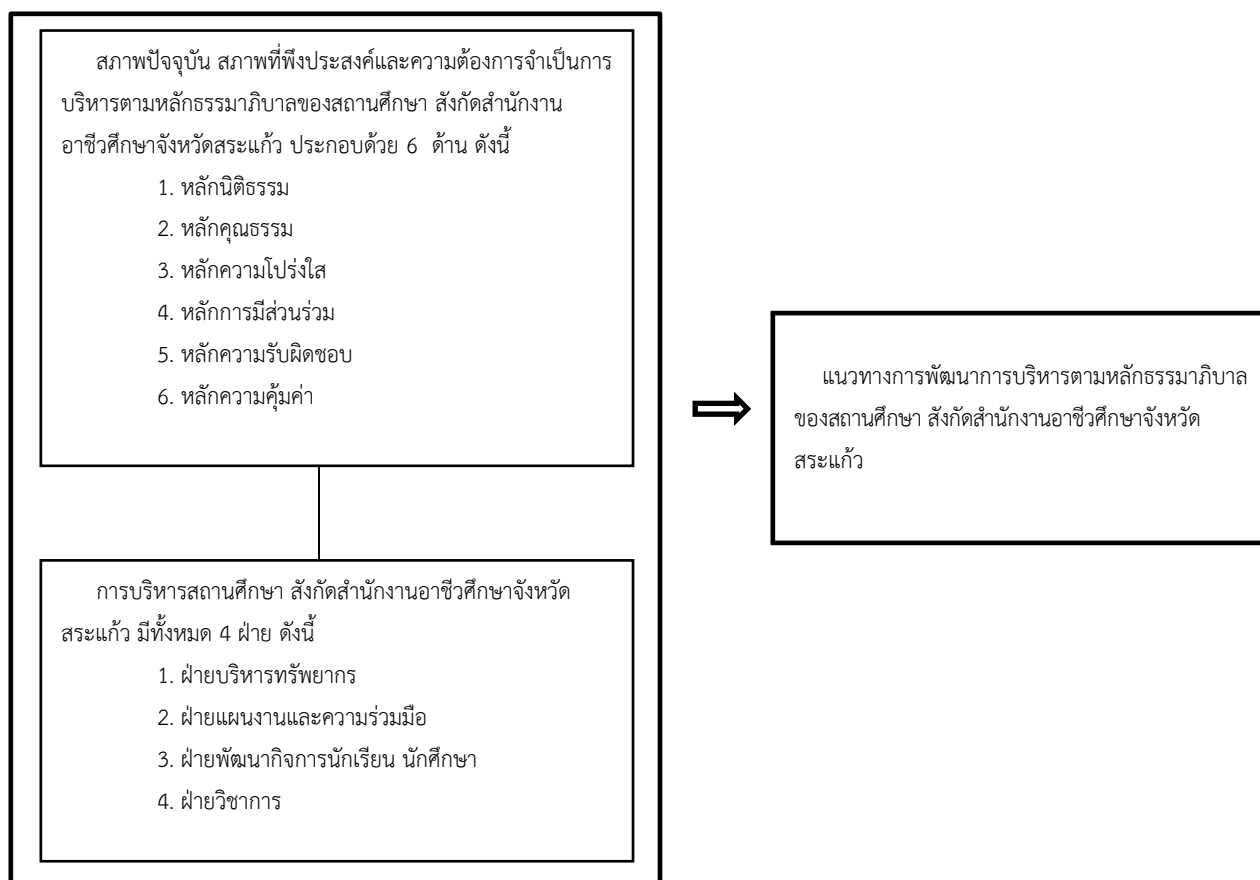
ธรรมาภิบาลที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์และนโยบายสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการบริหารที่จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจสั่งการ ซึ่งเป็นเครื่องชี้หรือกำหนดทิศทางในการทำงานของบุคลากรในการทำงาน ดังนั้นการตัดสินใจใดๆ ย่อมมีผลกระทบต่อหน่วยงานซึ่งอาจทำให้เกิดประสิทธิภาพหรือเกิดความล้มเหลวในหน่วยงานได้ หลักธรรมาภิบาล หรือ Good governance จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อเป็นหลักประกันว่า ในองค์กรไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงไม่ด้อยประสิทธิภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2546)

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรมและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของสมาชิกในสังคมให้สามารถติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม ช่วยอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในสังคมได้พัฒนาบุคลิกภาพ มีกิริยามารยาท จริยธรรม คุณธรรม เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมหน้าที่การงาน ให้แก่บุคคลได้เรียนรู้ในอาชีพที่เหมาะสมซึ่งจะนำไปสู่การเลื่อนขั้นทางสังคม การที่สมาชิกในสังคม จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อส่วนรวม ได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น มีเกียรติและได้รับการยกย่องขึ้นอยู่กับ การเอาใจใส่อย่างจริงจังของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับครูผู้สอนและนักเรียนมากที่สุด คุณภาพของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ปรีชญา เวสารัชช์, 2554)

สถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาถือเป็นองค์กรพื้นฐานที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา นอกจากจะมีภารกิจและนโยบายด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ โดยมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานแล้ว ยังมีหน้าที่ยกระดับความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน

อาชีวศึกษา การประเมินด้านมาตรฐานวิชาชีพและการประเมินระดับห้องเรียน สร้างเสริมทักษะอาชีพใน
อนาคตด้วยกิจกรรมองค์การวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วิถีประชาธิปไตย ความมีวินัย เสริมสร้าง
ทักษะชีวิต ความสามารถด้านนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ การเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาทักษะการคิดบน
พื้นฐานสมรรถนะด้านเทคโนโลยี เทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม และความคิดสร้างสรรค์บนความประหยัด
รวมทั้งการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
, 2557) สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้
สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบายของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
อาชีวศึกษา ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งครูผู้ช่วยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว จึงมีความ
สนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้าน
หลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็น
ข้อมูลแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานใน สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว ทำ
ให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการ
อาชีวศึกษาโดยรวมต่อไปดังแผนภาพที่ 1

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ว่าด้วยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร และครูผู้สอน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว แต่ละขั้นตอนของการวิจัย มีรายละเอียดในการดำเนินการตามลำดับ

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด
สระแก้ว

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}(I-D)D$	ลำดับความต้องกา จำเป็น
1) หลักนิติธรรม	4.26	0.66	มาก	4.81	0.43	มากที่สุด	0.116	4
2) หลักความโปร่งใส	4.32	0.54	มาก	4.78	0.43	มาก	0.124	2
3) หลักการมีส่วนร่วม	4.27	0.63	มาก	4.75	0.50	มากที่สุด	0.112	6
4) หลักความรับผิดชอบ	4.24	0.60	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด	0.154	1
5) หลักคุณธรรม	4.31	0.57	มาก	4.81	0.39	มากที่สุด	0.124	3
6) หลักความคุ้มค่า	4.43	0.63	มาก	4.86	0.43	มากที่สุด	0.112	5
เฉลี่ยรวม	4.30	0.60	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด	0.123	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.43$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.32$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.31$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.27$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.15$) และด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอยลดา แสนนา และคณะ (2567)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.87$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.81$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.81$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.78$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.79$) และด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.75$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินา พันธุ์ทรัพย์ และสาธิต ทรัพย์รวงทอง (2563)

การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.154$) รองลงมาด้านหลักความโปร่งใส มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.124$) ด้านหลักคุณธรรม ($PNI_{modified} = 0.124$) ด้านหลักนิติธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.116$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.112$) และด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.109$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม (2564)

ผลการศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด

สระแก้ว โดยสรุปลำดับความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมรายด้านโดยพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และเรียงเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านโดยพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) 3 ลำดับแรก เพื่อนำไปเป็นร่างแนวทางในการนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป ดังนี้

1. ด้านหลักความรับผิดชอบ
 - 1.1 วิทยาลัยจัดให้มีการบริการชุมชน อำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน
 - 1.2 วิทยาลัยมอบหมายให้บุคลากรจัดทำเอกสารธุรการขึ้นในการประเมินผลการเรียน
 - 1.3 วิทยาลัยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละหนของบุคลากรในวิทยาลัยอย่างชัดเจน
2. ด้านหลักความโปร่งใส
 - 2.1 วิทยาลัยจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีการชี้แจงงบประมาณให้ที่ประชุมทราบ
 - 2.2 วิทยาลัยจัดทำรายงานคุณภาพการจัดการศึกษาในรอบปีการศึกษาต่อสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว
 - 2.3 วิทยาลัยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวิทยาลัยให้กับชุมชน
3. ด้านหลักคุณธรรม
 - 3.1 วิทยาลัยจัดโครงการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากร
 - 3.2 วิทยาลัยส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร
 - 3.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน
4. ด้านหลักนิติธรรม
 - 4.1 วิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานเลื่อนเงินเดือน
 - 4.2 วิทยาลัยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรในวิทยาลัยให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ
 - 4.3 วิทยาลัยมีแนวปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการในการปฏิบัติงาน
5. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
 - 5.1 วิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 5.2 วิทยาลัยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอความคิดเห็น และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้
 - 5.3 วิทยาลัยมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกับคณะกรรมการ

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

6. ด้านหลักความคุ้มค่า

6.1 สถานศึกษามีการสำรวจ ความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ตามความจำเป็น และประโยชน์ใช้สอย

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานแก่บุคลากรในสถานศึกษา โดยยึดหลักตามความรู้ความสามารถ

6.3 ผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมให้อยู่สภาพที่พร้อมใช้ มั่นคงปลอดภัยเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประโยชน์ใช้สอยอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหาร

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

สภาพปัจจุบันการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้วโดยรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักคุณธรรมด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักความรับผิดชอบตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ สามารถอธิบายได้ว่าบุคคลากรทางการศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว เป็นผู้ที่น่าหลักธรรมาภิบาลมาช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา 1. หลักนิติธรรม (Rule of Law)สถานศึกษาควรดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและลดปัญหาการบริหารงานที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง แนวทางการพัฒนา ได้แก่การกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับกฎระเบียบ และเผยแพร่ให้บุคลากรทุกคนรับทราบการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาเพื่อป้องกันการละเมิดข้อบังคับ 2. หลักคุณธรรม (Ethics & Integrity)การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บุคลากรและนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ แนวทางการพัฒนา ได้แก่การจัดโครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม และการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณบูรณาการคุณธรรมในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน 3. หลักความโปร่งใส (Transparency)การบริหารงานอย่างโปร่งใสช่วยให้สถานศึกษาได้รับความไว้วางใจจากบุคลากร นักศึกษา และชุมชน แนวทางการพัฒนา ได้แก่การเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย และผลการดำเนินงานของ

สถานศึกษาให้สาธารณชนรับทราบการจัดทำรายงานคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นประจำทุกปี และเผยแพร่สู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษา และโซเชียลมีเดีย 4. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) สถานศึกษาควรมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อในทุกระดับ แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจนการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรการเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงาน 5. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) การใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษา แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีสภาพที่พร้อมใช้ มั่นคง ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้การบริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ความสำคัญกับความจำเป็นและผลสัมฤทธิ์การใช้ระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร 6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การเปิดโอกาสให้บุคลากร นักศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือและความยั่งยืน แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว จากการอภิปรายผลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่าการดำเนินงานตามหลัก นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า และการมีส่วนร่วม เป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษามีระบบบริหารที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ โดยจำเป็นต้องมีมาตรการที่ชัดเจนในการกำกับดูแล ติดตาม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคลากร นักศึกษา และสังคมโดยรวม

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว มีทั้งหมด 6 ด้านจำนวน 18 แนวทาง ความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านโดยพิจารณาคำดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) 3 ลำดับแรก เพื่อนำไปเป็นร่างแนวทางในการนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1. ด้านหลักนิติธรรม ผลการวิจัยพบว่าควรให้ความยุติธรรมแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน เพื่อลดความขัดแย้งภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

6.2. ด้านหลักคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า ควรรับฟังความคิดเห็นของผู้บุคลากรทุกคนก่อนตัดสินใจ และใช้หลักคุณธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา

6.3. ด้านหลักความโปร่งใส ผลการวิจัยพบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้บุคลากรได้รับทราบอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบได้

6.4. ด้านหลักการมีส่วนร่วมผลการวิจัยพบว่า เปิดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือกติกาต่าง ๆ ร่วมกัน และให้ผ่านความเห็นชอบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนการนำไปใช้จริง

6.5. หลักความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

6.6. หลักความคุ้มค่าผลการวิจัยพบว่า มีระบบการติดตามผลการดำเนินงาน ผลการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้วัสดุสำนักงานต่างๆ รวมถึงสนับสนุนงบประมาณในการบำรุงรักษา ซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

6.7. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของทุกฝ่ายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

6.8. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระแก้ว

7.1. หลักการและแนวคิด

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือการจัดการที่เน้นความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ และมีการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งส่งเสริมคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

7.2. หลักธรรมาภิบาลที่ควรนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

- หลักนิติธรรม (Rule of Law): การบริหารงานต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

- หลักคุณธรรม (Integrity): การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม

- หลักความโปร่งใส (Transparency): การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและกระบวนการตัดสินใจอย่างชัดเจน

- หลักความรับผิดชอบ (Accountability): ผู้บริหารต้องสามารถรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

หลักความมีส่วนร่วม (Participation): เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

-หลักความคุ้มค่า (Value for Money): ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

7.3. แนวทางการพัฒนา

7.3.1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

- จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
- กำหนดตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในทุกกิจกรรม เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารบุคลากร

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

- จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคธุรกิจในพื้นที่

- แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วน

7.3.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

- จัดอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา
- ส่งเสริมจริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

7.3.4 การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นธรรมาภิบาล

- ปลุกฝังค่านิยมซื่อสัตย์ โปร่งใส รับผิดชอบ ผ่านกิจกรรมภายในสถานศึกษา เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรม

- พัฒนาระบบการร้องเรียน ร้องทุกข์ ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามผลได้

7.4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ
- เกิดความเชื่อถือจากผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- พัฒนาศักยภาพการศึกษาและสร้างสังคมแห่งคุณธรรมอย่างยั่งยืน
- ส่งเสริมการป้องกันปัญหาทุจริตและการบริหารแบบเผด็จการ

7.5. ตัวอย่างกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้จริง

- โครงการ “เปิดบ้านธรรมาภิบาล” ประชุมผู้ปกครองและชุมชนร่วมตรวจสอบนโยบายและงบประมาณ

- การจัดกิจกรรม “นักเรียนธรรมาภิบาล” ส่งเสริมผู้นำนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ
- โครงการอบรม “ผู้นำรุ่นใหม่ใส่ใจธรรมาภิบาล” สำหรับครูและนักเรียนแกนนำ

เอกสารอ้างอิง

- ทัศพร เกตุถนอม, และคณะ. (2565). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดแพร่. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 9(6), 1–15.
- พงศ์ดี วงษ์ป้อม, และคณะ. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 6(8), 3826–3842.
- สมจิตต์ บุญล่อ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 5. *วารสารวิทยาเขตลพบุรี*
วิทยาลัย, 22(2), [กรกฎาคม – ธันวาคม], [ไม่มีเลขหน้า].
- นิกร คำลุ่ม, & กฤตยากร ลดาวัลย์. (2565). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.
[ไม่พบรายละเอียดวารสารหรือแหล่งเผยแพร่ กรุณาเติมข้อมูลให้ครบถ้วน]
- คำรณ โชชนะโชติ. (2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารวิจัย
ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2), 136–149.
- ไอลดา แสนนา, วันเพ็ญ นันทะศรี, & อภิลิทธิ์ สมศรีสุข. (2024). การศึกษาองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 11(4), 244–253.
- เอกพร เสริฐสาย์. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ณชนก แสงวงศ์, & วิเชียร รุ้อย่าง. (2566). สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญา
วิวัฒน์*, 7(1), 500–510.
- จักรภพ ถึงกัน, พระราชวชิรเมธี วรปญโญ, & วินัย ทองมัน. (2567). แนวทางการบริหารของผู้บริหาร
สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารวิจัย
วิชาการ*, 7(1), 309–322.
- สุนิสา มัยจีน. (2563). การศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ

สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

Educational institution administration in Accordance with Good Governance Principles by Administrators of Formal Schools under the Private Education Office of Satun Province

ฮอฟาด สัมมะเนาะ¹, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ประเทศไทย

Hofad Sammaney¹, Sajanun Kheowongsri²

^{1,2}Hatyai University, Songkhla, Thailand

✉: hofad.sam006@hu.ac.th

(Author Corresponding Email)

Received: 23 April 2025; Revised: 27 April 2025; Accepted: 05 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล 2) เปรียบเทียบการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ประเภทโรงเรียนในระบบ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.960 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.49) 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร ประเภทของโรงเรียนในระบบ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในระบบ ประเภทต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม พบว่า (1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ

ตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของโรงเรียน (2) ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ (3) ควรส่งเสริมให้ทุกคนรู้หน้าที่และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, โรงเรียนในระบบ

Abstract

This research aimed to explore (1) the level of school administrators' practices based on good governance principles in formal schools under the Private Education Office of Satun Province, (2) the differences in governance practices classified by type of school, years of experience, and school size, and (3) suggestions for improving governance practices. The research employed a questionnaire with a reliability coefficient of 0.960. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The findings revealed that overall and across all dimensions, governance practices were at a high level (Mean = 4.31, S.D. = 0.49). Significant differences were found based on school type ($p < .001$), while no overall differences were observed based on experience or school size. However, differences based on years of experience were significant in the dimensions of participation and accountability ($p < .05$). No significant differences were found based on school size. The study recommends that school administrators act as role models in complying with school rules and regulations, carefully plan budget expenditures, and encourage all personnel to understand and responsibly perform their duties.

Keyword: Good Governance, Governance-Based Administration, Formal Schools

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ไปยังสถานศึกษาเพื่อให้มีความคล่องตัวเป็นอิสระ สามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการจัดการ (School Based Management) ซึ่งนักการศึกษาบางท่านเชื่อว่า การกำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความเป็นอิสระสามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองรัฐบาลจึงได้กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ว่าให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐานที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาดังกล่าวจึงจัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ไว้เป็นกาลเฉพาะ จากการศึกษาที่สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 นั้น ทำให้ผู้บริหารแต่ละแห่งมีอำนาจในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ เมื่อผู้บริหารมีอำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่สถานศึกษาต้องมีการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดในการดำเนินงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามาครองไว้ในการบริหารงาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าสถานศึกษานั้นต้องมีการดำเนินงานด้วยความ

โปร่งใสและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการนำหลักการจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดในการทำงานทุกด้านอยู่เสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, น.1)

จากการลงพื้นที่ศึกษาในจังหวัดสตูล พร้อมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรค การบริหารจัดการเงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดสตูล ตามโครงการแก้ไขปัญหาการทุจริตในพื้นที่ พบว่า บริหารจัดการเงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดสตูล ยังมีหลายโรงเรียนที่ดำเนินการไม่ถูกต้องตามระเบียบการจ่ายเงินอุดหนุน ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาลด้านนิติธรรม และด้านความโปร่งใสของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล รวมไปถึงปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรที่ สำนักงาน ป.ป.ช.ประจำจังหวัดสตูล ได้รับการร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสตูล (สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสตูล, 2567) ประกอบกับสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เป็นองค์กรที่มีวิสัยทัศน์เน้นการบริหารจัดการด้วยระบบดิจิทัล ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญโดยถือว่าผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญของสถานศึกษาหากผู้บริหารที่มีความรู้แต่ไม่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารก็ย่อมไม่อาจนำองค์กรสู่จุดมุ่งหมาย แต่หากผู้บริหารมีทั้งความรู้และธรรมาภิบาลก็ย่อมจะนำองค์กรฝ่าฟันอุปสรรคไปสู่จุดมุ่งหมายได้สำเร็จ ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานอันจะเป็นพื้นฐานสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทำให้เกิดการพัฒนา แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ช่วยให้องค์กรสังคมมีความเข้มแข็งในทุกด้าน ลดปัญหาการทุจริตช่วยให้ระบบบริหารของรัฐมีความน่าเชื่อถือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในระบบ ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูลว่าผู้บริหารมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานอยู่ในระดับใด โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์เพื่อนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตาม ประเภทโรงเรียนในระบบ ประสพการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ปีการศึกษา 2567 มีโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 40 โรงเรียน มีผู้บริหารทั้งหมด 40 คน ครูผู้สอนจำนวน 966 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,006 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morga. 1970 : 607-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 274 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และกำหนดให้ข้อมูลแต่ละระดับโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) ของครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในระบบ สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตข้อคำถาม

3. ร่างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเสนออาจารย์ที่ ปริญญาสาธิตพันธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ในเรื่องหลักธรรมาภิบาล ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความเหมาะสมในการใช้ภาษา แล้วนำผลมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.960

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวม

ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว จากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้แก่ครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล
2. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ถึงผู้บริหารโรงเรียนในระบบสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล เพื่อแนะนำตัวและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google form ให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านทางระบบ My Office ของโรงเรียน
4. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามผ่านลิงค์ของ Google form ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. ผลการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

ผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.34$) รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x} = 4.32$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.31$) รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมและรายด้าน

(n= 274)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนในระบบ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.32	0.49	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.27	0.48	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.31	0.50	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.31	0.49	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.29	0.49	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.34	0.50	มาก
รวม	4.31	0.49	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ดังรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2- 4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร ประเภทของโรงเรียนในระบบ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=274)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล		แหล่ง	df	ss	MS	F	Sig.
ของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ		ความแปรปรวน					
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.91	1.46	15.60***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	25.31	0.93			
	รวม	273	28.23				
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.52	1.76	17.45***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	27.33	0.10			
	รวม	273	30.84				
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	2	2.04	1.02	9.13***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	30.33	0.11			
	รวม	273	32.37				
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.97	0.99	8.41***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	31.78	0.12			
	รวม	273	33.75				
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.63	1.81	16.14***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	30.51	0.11			
	รวม	273	34.15				
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2	3.37	1.69	14.08***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	32.44	0.12			
	รวม	273	35.82				
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.91	1.46	13.47***	.000	
	ภายในกลุ่ม	271	29.62	0.25			
	รวม	273	32.53				

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=274)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนในระบบ	ประสพการณ์การทำงาน				t	Sig.
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป			
	n=84		n=190			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.41	0.36	4.28	0.30	3.18	0.38
2. หลักคุณธรรม	4.33	0.39	4.24	0.31	2.02	0.07
3. หลักความโปร่งใส	4.42	0.39	4.26	0.31	3.63	0.08
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.45	0.41	4.25	0.31	4.34*	0.02
5. หลักความรับผิดชอบ	4.39	0.40	4.24	0.32	3.29*	0.05
6. หลักความคุ้มค่า	4.45	0.40	4.29	0.34	3.52	0.38
รวม	4.41	0.39	4.26	0.31	3.33	0.16

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน

(n=274)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ	ขนาดของสถานศึกษา					
	ขนาดเล็ก n=70		ขนาดกลาง n=94		ขนาดใหญ่ n=110	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. หลักนิติธรรม	4.35	0.29	4.35	0.32	4.28	0.34
2. หลักคุณธรรม	4.26	0.29	4.33	0.34	4.22	0.35
3. หลักความโปร่งใส	4.32	0.30	4.35	0.34	4.26	0.37
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.29	0.30	4.31	0.34	4.32	0.39

5. หลักความรับผิดชอบ	4.33	0.30	4.29	0.35	4.26	0.38
6. หลักความคุ้มค่า	4.37	0.28	4.36	0.36	4.29	0.41
รวม	4.32	0.30	4.33	0.34	4.27	0.37

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของโรงเรียน รองลงมาคือ ควรใช้กฎระเบียบข้อบังคับด้วยความเป็นธรรมกับทุกคน ทุกฝ่าย และ กฎระเบียบต่างๆที่กำหนดควรเป็นที่ยอมรับของทุกคน

3.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ควรเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน รองลงมาคือ ควรยึดมั่นในความถูกต้องดีงามบนพื้นฐานของศีลธรรมและควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ควรให้ทุกคนได้รับรู้ข้อมูลการบริหารอย่างทั่วถึง รองลงมาคือ ควรแจ้งเมื่อมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับบุคลากร และ การบริหารด้านงบประมาณควรตรวจสอบและอธิบายได้

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน รองลงมาคือ ควรให้ทุกคนได้ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาหรือวางแผนการปฏิบัติงาน และ ควรส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ควรส่งเสริมให้ทุกคนรู้หน้าที่ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง รองลงมาคือ ควรรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาดในหน้าที่ตนเองและใส่ใจในการแก้ปัญหา และควรรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของโรงเรียนที่เป็นส่วนรวม

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่าข้อที่มีค่าความถี่สูงสามลำดับแรก ได้แก่ ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ รองลงมาคือ ควรบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ ควรมีการควบคุม กำกับ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ

5. อภิปรายผล

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูประพฤติและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อบังคับที่จะมีผลบังคับใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารที่ยึดหลักการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งความโปร่งใสในการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ตรวจสอบขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภูมิชัย วงศ์เจริญ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัด

เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติงานโดยไม่มีการแบ่งแยก นอกจากนั้นมีการใช้อำนาจทางกฎหมายในการบริหารจัดการด้วยความпенธรรม บริหารจัดการโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อครูผู้ปกครองและนักเรียน โดยคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของครู ผู้ปกครองและนักเรียน ส่วนรายด้านผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา มีการมอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสมเป็นไปตามระเบียบกฎ ข้อบังคับของโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบวินัย มีการตักเตือนหรือลงโทษอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ปาริชาติ เทพอารักษ์ (2550) ได้กล่าวว่า หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎ กติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของสมาชิกระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนมีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดโดยการใช้อำนาจรัฐ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญครอง กุลดี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า สภาพการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลโดยใช้การมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากระดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความคุ้มค่า 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม

1.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร เสียสละและอุทิศตนเพื่อโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณพร พรหมศุภมิตร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ยึดมั่น ถือนั่นในคุณธรรมความดีงาม ความถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม มีความซื่อสัตย์จริงใจ และยึดมั่นในความสุจริต บริหารงานสถานศึกษาด้วยความอดทน มีเมตตากรุณา และเสียสละประโยชน์ต่อส่วนรวม สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานร่วมกับบุคลากรให้ความช่วยเหลือในโอกาสอันควร และรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของบุคลากร

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหาร ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่นำเคารพและเชื่อถือได้ พร้อมทั้งแสดงความโปร่งใสในการบริหารจัดการในทุกมิติ ทั้งนี้ ผู้บริหารยอมรับผลการประเมินตนเองอย่างตรงไปตรงมา และเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน สามารถเข้ามาตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑิรา ชุมหิรัญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์กรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการบริหารงาน และสามารถตรวจสอบได้ มีการประเมินผลการบริหารงานโดยเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน พร้อมเปิดเผยแก่คนทั่วไป

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรีวิภา จรรย์การ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ทั้งในดำนงบประมาณของสถานศึกษา การวางแผนการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะต่อการเรียนรู้

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารแสดงออกถึงการบริหารงานที่ยึดมั่นในหลักความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยมีความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงเคารพสิทธิหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่มีผลต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณิภา ไชยศรี (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ให้ความสำคัญกับการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีการแต่งตั้งคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ทุกคนรับผิดชอบต่องานที่ได้รับ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียน

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหาร มีการวางแผน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดบรรยากาศห้องเรียนอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรวรรณ มีภูมิ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักความคุ้มค่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการบริหารงานด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานทั่วไป โดยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

2.1 ประเภทของโรงเรียนในระบบ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในระบบ ประเภทต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นตามสมมติฐาน ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า บริบทของโรงเรียนแต่ละประเภท ส่งผลต่อแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน รูปแบบการบริหาร โครงสร้างการกำกับดูแล และภารกิจเฉพาะด้านของแต่ละโรงเรียน เช่น โรงเรียนสามัญซึ่งมีจุดเน้นด้านวิชาการทั่วไป ขณะที่โรงเรียนสามัญควบคู่ศาสนา มีการผสมผสานแนวคิดทางศาสนาเข้ากับการบริหาร ส่วนโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเน้นการดูแลช่วยเหลือ มีแนวโน้มการบริหารก็จะให้ความสำคัญกับความมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของ Fiedler (Fred Fiedler, 1967) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีบริหารการศึกษาตามบริบท (Contingency Theory) คือ “ไม่มีรูปแบบการบริหารแบบใดที่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์ แต่ผู้บริหารต้องเลือกใช้แนวทางที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรนั้น ๆ” โดยบริบทอาจหมายถึง วัตถุประสงค์ขององค์กร โครงสร้างการกำกับดูแล ลักษณะนักเรียน ชุมชน และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) ของ Hersey (Hersey & Blanchard, 1982) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้ตาม และลักษณะของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 ประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามสมมติฐาน เนื่องจาก แม้ว่าจะระดับประสิทธิภาพของผู้บริหารจะมีความหลากหลาย แต่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้น อาจเป็นแนวปฏิบัติที่ได้รับการส่งเสริมและยึดถืออย่างกว้างขวางในทุกระดับของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม และ ด้านความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เนื่องจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูง มักจะมีความเชี่ยวชาญในการบริหารองค์กรด้วยวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีทักษะในการจูงใจ สื่อสาร และบริหารบุคลากร ทำให้สามารถเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อาจยังอยู่ในกระบวนการเรียนรู้และปรับตัวต่อบริบทการบริหาร อาจยังไม่สามารถจัดระบบการมีส่วนร่วมหรือกำหนดแนวทางความรับผิดชอบในองค์กรได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อับดุลฮอนี ละเต๊ะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสมาคม ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะคณะกรรมการบริหารสมาคมตระหนักถึงบทบาทหน้าที่เน้นการผลักดันนโยบายหรือการกระจายอำนาจการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล การทำงานเป็นทีม มองเห็นความสามารถในการทำงานของคนรุ่นใหม่ที่มีการพัฒนามากขึ้น มีการประสานงานเชื่อมโยงกันหรือสืบทอดตำแหน่งระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า

2.3 ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจาก ผู้บริหาร มองว่าประสิทธิผลโรงเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน เพราะในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลนั้นไม่ว่าจะในโรงเรียนหรือองค์กรต่าง ๆ จะต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการมีการตั้งกฎ ระเบียบเพื่อเป็นกรอบในการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร คงสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาสี่เมืองสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า ครูที่สอนในสถานศึกษาที่ขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาสี่เมืองสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสม ทำให้การบริหารเกิดความคล่องตัวสายการบังคับบัญชามีเอกภาพ มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ มีการแบ่งงานแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ทำให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะ พบว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุดคือ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของโรงเรียน รองลงมาคือ ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ และสุดท้ายคือ ควรส่งเสริมให้ทุกคนรู้หน้าที่ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการแสดงออกของผู้บริหารในฐานะ ผู้นำทางพฤติกรรม หรือผู้นำที่เป็นแบบอย่าง ที่ส่งผลโดยตรงต่อบรรยากาศในองค์กรและความเชื่อมั่นของผู้ร่วมงาน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทการดำเนินงาน การที่ผู้บริหารแสดงความเคารพต่อกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ย่อมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีวินัย โปร่งใส และน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสวเดช ขวัญแก้ว (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ควรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มีข้อบังคับต่าง ๆ ที่ทันสมัยและเป็นธรรม ในการบริหารงาน ต้องยึดถือคุณธรรมเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

6. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล อยู่ในระดับดีมาก และแตกต่างกันตามประเภทของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ประสิทธิภาพการทำงานและขนาดของสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญโดยรวม

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านหลักคุณธรรม ที่มีระดับต่ำสุด เพื่อให้โรงเรียนมีการนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไปอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้บริหารวางตนอย่างเป็นกลางในการตัดสินปัญหาต่างๆและส่งเสริมให้บุคลากรอดทน เสียสละ และมีน้ำใจในการปฏิบัติหน้าที่
2. โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการส่งเสริมให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและนำมาพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการพัฒนาผู้บริหารให้เข้าใจบริบทเฉพาะของแต่ละประเภทโรงเรียน เช่น โรงเรียนสามัญศึกษา โรงเรียนอิสลามควบคู่สามัญ และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ภารกิจ และชุมชนแวดล้อมของแต่ละโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาโรงเรียน ด้วยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด (Known Group) รวมทั้งการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้สามารถแก้ไข ปรับปรุงการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลให้สอดคล้องตามบริบทพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล
3. ควรวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในระบบกับโรงเรียนนอกระบบ เช่น โรงเรียนทางเลือก โรงเรียนประจำศาสนา หรือโรงเรียนเอกชนนานาชาติ เพื่อศึกษาความแตกต่างทางแนวคิดและแนวปฏิบัติในการบริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.พ.ส.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิบัติการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์* กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิบัติการเรียนการสอน”. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- จันทร์วิภา จำนงค์การ. (2564). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- จิรวรรณ มีภูมิ. (2565). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- จุติพร คงสุวรรณ. (2564). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย* สถานศึกษาสี่เมืองสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- บุญครอง กุลดี. (2563). *การปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการบริหารในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- ปาริชาติ เทพอารักษ์. (2550). สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลรากฐานสังคมอยู่เย็นเป็นสุข. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 44(1), 48–55.
- พรรณา ไชยศรี. (2563). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.

- มณทิรา ขุมหิรัญ. (2565). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด). ThaiLIS.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- วรรณพร พรณศุภมิตร. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์). ThaiLIS.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก https://opes.go.th/?page_id=1125
- สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสตูล. (2567). โครงการแก้ไขปัญหาการทุจริตในพื้นที่. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.nacc.go.th/satun/categorydetail/2019112321215121/20220617094320>
- สุภูมิชัย วงศ์เจริญ. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา). ThaiLIS.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- อับดุลฮอนี ละเต๊ะ. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสมาคม ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่). ThaiLIS.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- อัสวเดช ขวัญแก้ว. (2566). การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่). ThaiLIS. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.
- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Hersey, P., & Blanchard, K. H. (1982). *Management of organizational behavior: Utilizing human resources* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์
เพื่อเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก
**Problem-Based Learning Management about Online Human Rights
for Enhancing Digital Empathy Skills of Secondary School Year 3
Students in Special Large-Sized Schools in Phitsanulok Province**

ชลธิชา ศรีอินทร์¹, อัจฉรา ศรีพันธ์²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Chonticha Sri-in¹, Atchara Sriphan²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: ¹ chontichas66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 23 April 2025; Revised: 08 May 2025; Accepted: 13 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้นจำนวน 44 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ตัวแทนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้าและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหา พบว่า ด้านครูผู้สอนขาดความถนัดในการใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านผู้เรียนไม่ตระหนักถึงการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ ด้านเนื้อหายังไม่ครอบคลุมสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ด้านสื่อการเรียนรู้ล้าสมัยไม่ตอบสนองความสนใจของผู้เรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบบรรยายไม่ส่งเสริมคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ด้านการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบเพียงอย่างเดียวไม่สามารถวัดความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลได้ ด้านสภาพแวดล้อมอุปกรณ์เทคโนโลยีไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล พบว่า ครูผู้สอนเคารพความแตกต่างและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นอย่างเสรี ผู้เรียนตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจริยธรรม เนื้อหาการเรียนรู้ครอบคลุมหลักสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ สื่อจากเหตุการณ์จริงเสริมสร้างความเข้าใจในมุมมองและอารมณ์ของผู้อื่น กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและการแลกเปลี่ยนความรู้ การวัดและประเมินผลมีความหลากหลายสามารถสะท้อนการปฏิบัติบนโลกออนไลน์ได้ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้นำไปสู่การเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงมุมมองผู้อื่น ผู้เรียนเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเท่าเทียม 2) การเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น ตระหนักถึงผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์และมีความเห็นใจต่อผู้ถูกรังแก 3) การแสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อ ผู้เรียนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือสังคมปฏิบัติตัวบนโลกออนไลน์ด้วยความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์, ความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล

Abstract

This qualitative research aimed to: 1) investigate the current conditions and problems of learning management using problem-based learning (PBL) on online human rights to enhance digital empathy skills of secondary school year 3 students in special large-sized schools in Phitsanulok Province; and 2) develop learning management using PBL on online human rights to foster digital empathy skills among the same student group in special large-sized schools in Phitsanulok Province. The participants comprised 44 individuals, including 4 teachers from the Social Studies, Religion and Culture learning area, and 40 secondary school year 3 students. Data were collected through document analysis, interviews, and observation. The credibility of the data was ensured through triangulation, and data analysis was performed using inductive reasoning. The research findings revealed that regarding the current conditions and problems, it was found that: teachers lacked proficiency in using technological media; students demonstrated insufficient awareness of online expression; the content did not comprehensively cover online human rights; learning materials were outdated and failed to engage students; learning activities, such as lectures, did not promote critical thinking and problem-solving skills; assessment, relying solely on tests, proved inadequate for measuring digital empathy; and the technological environment was not conducive to learning. The development of learning management on online human rights to enhance digital empathy skills revealed that: teachers respected individual differences and provided students with opportunities for free expression; students became aware of human rights and practiced ethical online behavior; the learning content comprehensively covered the principles of online human rights; media derived from real-life events enhanced understanding of others' perspectives and emotions; learning activities fostered thinking and knowledge exchange; assessment methods were diverse and capable of reflecting online behavior; and the learning environment facilitated the development of digital empathy skills in three dimensions: 1) cognitive empathy: students respected diverse opinions and supported equitable freedom of expression; 2) emotional empathy: students recognized the impact of cyberbullying and demonstrated empathy towards victims; and 3) compassionate empathy: students promoted the use of technology to aid society and exhibited responsible online behavior.

Keywords: Problem-based learning, Online human rights, Digital empathy

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้คน กิจกรรมที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงถูกถ่ายทอดสู่โลกไซเบอร์ ความใกล้ชิดกันผ่านความสัมพันธ์ในโลกออนไลน์สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมนุษย์ได้อย่างงดงาม อย่างไรก็ตาม หนึ่งในปัญหาของมนุษย์ยุคดิจิทัลก็คือการกลั่นแกล้งระรานกันในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบในวงกว้างต่อความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของผู้รับสื่อสังคมออนไลน์ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจมีทั้งด้านบวกและลบ และไม่สามารถควบคุมได้ กรณีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ผู้สร้างข้อมูลสามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข กำหนดเงื่อนไขความรับผิดชอบ การควบคุมเนื้อหาสาระได้ ขณะที่การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผู้เผยแพร่ไม่สามารถเป็นผู้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบได้เอง แต่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นผู้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ ผู้ใช้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ ซึ่งมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยสื่อสังคมออนไลน์มีความเป็นทางการ และควบคุมการทำงานได้น้อย ขาดความยืดหยุ่น แต่เปิดกว้างทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ขาดการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีการเคลื่อนไหวรวดเร็วกว่าสื่อในรูปแบบเดิมทำให้สามารถสร้างกระแสต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งกระแสที่ดีและไม่ดีการละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิส่วนบุคคล อาชญากรรมคอมพิวเตอร์รวมทั้งอาจเป็นภัยคุกคามทางความมั่นคง (มนัสชนนท์ เอกโกวัฒน์, 2565)

ข้อมูลนำเสนอรายงานว่า ในปี 2562 บริษัทออนไลน์อย่าง We Are Social และ Hootsuite ได้เปิดเผยสถิติว่าทั่วโลกมีผู้ใช้โซเชียลมีเดียถึง 3,484 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 7,876 ล้านคน และยังพบว่าคนไทยใช้โซเชียลมีเดียติดอันดับต้นๆ ของโลก ในบรรดาผู้ใช้โซเชียลมีเดียของประเทศไทยที่มีมากถึง 51 ล้านคน พบข้อมูลที่น่าเป็นห่วงว่าวัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมแสดงความคิดเห็นเชิงลบสูงเป็นอันดับ 1 ของโลก ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญในยุคดิจิทัล การแสดงความคิดเห็นเชิงลบด้วยถ้อยคำไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจต่อผู้อื่น ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้จะเกิดขึ้นด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถกระทำได้ง่าย เพียงแค่มีเครื่องมือทางออนไลน์ (Thai PBS, 2020)

การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นการกระทำรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ออนไลน์ เกิดการละเมิดสิทธิต่างๆ จนทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว ตกใจ รู้สึกแย่ ไร้ค่าและกลายเป็นตัวตลกของสังคม ซึ่งจะเห็นได้ชัดในยุคปัจจุบันที่ทุกคนมีโซเชียลมีเดียเป็นของตัวเอง สิ่งนี้เปรียบเสมือนอาวุธที่คอยทิ่มแทงใจคนที่ตกเป็นเป้าหมายของสังคม ตัวอย่างเช่น การรุมด่าทอ การใช้คำพูดที่สร้าง Hate Speech กระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันการกระทำกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์จนบางครั้งก็อาจเป็นการกระทำที่เลยเถิดไปถึงขั้นผิดต่อกฎหมาย และจริยธรรม สาเหตุสำคัญของการกลั่นแกล้งรังแกในโลกออนไลน์คือการขาดความเห็น

อกเห็นใจ (Empathy) ต่อกัน เพราะการพัฒนาทางเทคโนโลยีแม้จะเชื่อมต่อผู้คนเข้าหากันแต่ก็ไม่สามารถทำให้คนเหล่านั้นรับรู้ถึงความเจ็บปวดของผู้ถูกกระทำได้ การรู้สึกที่ตนเองอยู่ห่างไกลจากความทุกข์และสถานการณ์เหล่านั้น หรือการที่ไม่สามารถจินตนาการถึงความรู้สึกของผู้ถูกกระทำได้นั้น ส่งผลให้ผู้กระทำไม่ได้รู้สึกถึงความผิดกับสิ่งที่ได้ทำลงไป เพราะไม่เห็นจึงไม่รับรู้ และเพราะไม่เข้าใจจึงไม่รู้สึก โดยปกติความเห็นอกเห็นใจเกิดจากความเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น (บุญยาพร อนุชาน, 2564)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากปัญหาจริง โดยใช้ปัญหาเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกัน Allen, D. E., Duch, B. J., and Groh, S. E. (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีการตัดสินใจที่ดีมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ก้าวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลได้ เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากปัญหาจริง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก ผ่านการเรียนรู้จากปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ นักเรียนจะได้ฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะความเห็นอกเห็นใจในโลกดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม โรงเรียนจ่านกร้อง โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี และโรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2 นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน โดยใช้ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งกำหนดเป็นแนวคำถามปลายเปิด โดยมีขอบเขตที่ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดและประเมินผล 7) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 4 เรื่อง 5 ชั่วโมง ได้แก่ เรื่องที่ 1 สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในโลกดิจิทัล เรื่องที่ 2 การละเมิดสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ เรื่องที่ 3 ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลายทางดิจิทัล เรื่องที่ 4 ความเห็นอกเห็นใจในสังคมดิจิทัล

2.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งดำเนินการเป็นไปตามขอบเขตในแต่ละด้านของการจัดการเรียนรู้ที่จัดไว้ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดและประเมินผล 7) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2.4 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้างที่เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด โดยผู้วิจัยจะมีการตั้งคำถามหลักเอาไว้ซึ่งมีขอบเขตที่ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ด้านการวัดและประเมินผล 7) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2.5 แบบวัดทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล เป็นการวัดทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงมุมมองความคิด 2) ด้านการเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก 3) ด้านการแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือหลักฐานที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน โดยการกำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการทั้งหมด เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์วิจัย สืบค้น และรวบรวมเอกสารหลักฐานจากแหล่งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดและห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-libraries) และระบบสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การประเมินวิพากษ์ และคัดเลือกเอกสารหลักฐาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง น่าเชื่อถือ จึงคัดเลือกเอกสารหลักฐานที่มีคุณภาพไปใช้ในการวิจัยต่อไป บันทึกข้อมูล ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ช่วยในการบันทึก ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร

3.2 การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นปฏิสัมพันธ์หรือสถานการณ์ของการสนทนา ซักถาม ได้ตอบแบบเผชิญหน้า (face to face) อย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือผู้วิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แนวคำถามที่ได้ออกแบบไว้เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับตอบปัญหาวิจัยและศึกษาข้อมูลในเชิงลึกที่มีมาหรือเหตุผลต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสังเกตเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยที่ผู้วิจัยใช้ประสาทสัมผัส และเครื่องมือช่วยในการรับรู้เหตุการณ์และพฤติกรรมของกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล แล้วบันทึกข้อมูลไว้ ทั้งการกระทำ และพฤติกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล แบบวัดทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เรียนจะประเมินแบบวัดความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จาก สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจดบันทึก

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากระเบียบวิธีวิจัย (research method triangulations) ทฤษฎี (theoretical triangulation) ผู้วิจัย (researcher triangulation) และ ข้อมูล (data triangulation) เพื่อตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากการดำเนินการวิจัยในวิธีต่าง ๆ และการตรวจสอบดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ของงานวิจัย นำข้อมูล ผลการวิเคราะห์ และข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาแลกเปลี่ยนประเด็นและ อภิปรายผลเพื่อตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์งานวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยตัวแทนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยมีผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน ปัจจุบันครูมีผู้ชี้แนะแนวทางให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะ พฤติกรรมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบคือ ครูที่มีอายุห่างจากนักเรียนมากอาจไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี และต้องปรับตัวให้ทันสมัย

2. ด้านผู้เรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ทางสังคมได้ แต่ยังขาดความตระหนักในการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ปัญหาที่พบคือ นักเรียนบางคนใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม

3. ด้านเนื้อหาสาระ การเรียนการสอนสิทธิมนุษยชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและหลักประชาธิปไตย แต่ยังไม่มีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ปัญหาที่พบคือหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้เหตุการณ์จริง ข่าวสาร หรือกรณีศึกษาในโลกออนไลน์ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ดี ปัญหาคือสื่อแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือหรือสไลด์ อาจไม่น่าสนใจพอ

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกรณีตัวอย่าง ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม กิจกรรมแบบกลุ่ม การใช้คลิปวิดีโอช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหาการละเมิดสิทธิในโลกออนไลน์ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง ปัญหาคือการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวมีข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

6. ด้านการวัดและประเมินผล มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและการกระทำ การสะท้อนคิดและการวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มเพื่อวัดพัฒนาการด้านความเข้าใจ ปัญหาคือการวัดผลด้วยข้อสอบหรือแบบฝึกหัดเพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนความเข้าใจที่แท้จริงของนักเรียน

7. ด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่งเสริมความเท่าเทียมในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น ปัญหาเวลาเรียนที่จำกัดและการขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

2. ผลพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียน จำนวน 40 คน จากการทำแบบประเมินทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 7 ด้าน และทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล 3 ด้าน ดังนี้

ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านครูผู้สอน ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มีความยุติธรรม และเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง ครูใช้วิธีการสอนที่ทำให้เนื้อหาเข้าถึงง่าย และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

2. ด้านผู้เรียน ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ การศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ความสำคัญกับการคิดก่อนพิมพ์ ทั้งยังตระหนักว่าการเคารพกันและกันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์

3. ด้านเนื้อหาสาระ เนื้อหาเรื่องสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์มีความครอบคลุม ในการปกป้องข้อมูลส่วนตัวและการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย ความเสมอภาคในสภาพแวดล้อมทางออนไลน์ ความยุติธรรมทางสังคมออนไลน์ ความมั่นคงปลอดภัยและได้รับการเคารพสิทธิเสรีภาพบนโลกออนไลน์ โดยตระหนักถึงผลกระทบของการใช้ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และความสำคัญของความเห็นอกเห็นใจในโลกออนไลน์

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้จากเหตุการณ์จริง ประสบการณ์จริง ที่สะท้อนสังคมในปัจจุบัน ช่วยให้นักเรียนเข้าถึงมุมมองความคิดสามารถเข้าใจความรู้สึกและความคิดของผู้อื่น เห็นถึงผลกระทบของการละเมิดสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ สามารถสร้างความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบ

5. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ผ่านการสืบค้นข้อมูล การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายและการนำเสนอผลงาน ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาไปสู่

การเกิดทักษะความเห็นอกเห็นใจที่สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นที่กำลังเผชิญกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ได้

6. ด้านการวัดและการประเมินผล มีความหลากหลาย สะท้อนผลการเรียนรู้ออกมาในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอผลงาน และการประเมินตนเองด้วยแบบวัดทักษะทำให้นักเรียนสะท้อนการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในโลกออนไลน์

7. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้การยอมรับและรับฟังกัน บรรยากาศในการเรียนคุณครูมีความเป็นกันเอง เข้าใจนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจและมีอิสระในการเรียนรู้

ผลของทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1. การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) นักเรียนสามารถเข้าใจมุมมองของผู้อื่นผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในโลกดิจิทัล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เคารพมุมมองที่แตกต่าง ตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและสนับสนุนความเท่าเทียม

ด้านที่ 2. การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) นักเรียนมีความรู้สึกร่วมอารมณ์ต่อเหตุการณ์ที่ได้เรียนรู้ มีความรู้สึกเห็นใจและสะท้อนใจกับเรื่องราวของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางดิจิทัล รวมถึงให้กำลังใจเพื่อนที่แบ่งปันประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิ นักเรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกผ่านการแสดงความคิดเห็น เช่น การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่ไม่เหมาะสมในโลกออนไลน์

ด้านที่ 3. การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) นักเรียนสามารถปกป้องข้อมูลส่วนตัว การรายงานเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เสนอแนวทางการช่วยเหลือผู้อื่นโดยการให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ และการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าบทบาทของครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ แต่ไม่ถนัดการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ที่ว่าผู้สอนอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาใดๆ แต่ต้องถ่ายทอดทักษะกระบวนการค้นหาความรู้แก่ผู้เรียน ตลอดจนจัดเตรียมสื่อเอกสาร ทัศนูปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ต่างๆ โดยผู้สอนอาจมีการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับผู้เรียน ผู้เรียนยังขาดความตระหนักในการปฏิบัติตนและการไตร่ตรองก่อนแสดงความคิดเห็นเนื้อหาการเรียนการสอนยังไม่ครอบคลุมสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ และกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวมีข้อจำกัด

สอดคล้องกับ ดร.ณิ จำปาทอง (2560) ที่กล่าวถึง ปัญหา อุปสรรค และ ข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษา ที่พบว่าหลักสูตรยังมีจุดอ่อน โดยครูและศึกษานิเทศก์เห็นว่า หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีตัวชี้วัด จำนวนมาก และเนื้อหากว้าง ทั้งยังซ้ำซ้อน โดยครูส่วนใหญ่ยังสอนแบบเดิมคือ เน้นการบรรยาย เนื้อหามากกว่ากระบวนการ ซึ่งอาจไม่บรรลุตัวชี้วัดที่กำหนดว่าผู้เรียนต้องรู้อะไรและทำอะไรได้จึงควรให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง การประเมินผลด้วยข้อสอบเพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนความเข้าใจและสร้างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทางดิจิทัลได้ เวลาเรียนที่จำกัดและการขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ สอดคล้องไปกับ ผลการศึกษาของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (2564) ที่มีการระบุว่าครูผู้สอนเองยังพบปัญหาในการขาดแคลนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเช่นกันและต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและน่าสนใจสำหรับนักเรียน นอกจากนี้ หากองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไม่ครบถ้วน จะส่งผลให้การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์และขาดประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญอีกหลายด้านที่ต้องใช้ร่วมกัน สอดคล้องกับ กุสิรา จิตรชวณิช (2562) อธิบายว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญมีหลายด้าน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ร่วมกันเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) หลักสูตร ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรเพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ, (2) จุดประสงค์ ที่กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้และแนวทางการสอน, (3) การจัดการเรียนรู้ ที่เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน, (4) สื่อการเรียนรู้ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ, (5) การวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการเรียนรู้และปรับปรุงการสอน, (6) ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ และ (7) ผู้เรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ หากไม่มีผู้เรียน การเรียนรู้ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูผู้สอนให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์และการแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่กำหนด สอดคล้องกับ อาณาภ เลเชกุล (2554) กล่าวว่าบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรงมาเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม โดยการสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาในการเรียนกลุ่มย่อย กระตุ้นให้กลุ่มดำเนินการตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและเน้นให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเอาความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถตั้ง

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน หลักการเรียนรู้การแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งเป็นผู้ประเมินทักษะการเรียนรู้เป็นกลุ่ม พร้อมการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์และให้ความสำคัญกับการคิดก่อนพิมพ์ ทั้งยังตระหนักว่าการเคารพกันและกันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กำหนดไว้ในสมรรถนะที่ 5 คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกและใช้เทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม เนื้อหาการเรียนรู้ครอบคลุมหลักสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ สื่อจากเหตุการณ์จริงเสริมสร้างความเข้าใจในมุมมองและอารมณ์ของผู้อื่น กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม ผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมออนไลน์ ผู้เรียนได้ร่วมกันทำความเข้าใจกับปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวทำให้มองเห็นภาพและสามารถเข้าใจนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูล ประเมินค่าข้อมูลที่สรุปและนำเสนอได้สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียนหรือผู้เรียนอาจมีโอกาสเผชิญกับปัญหานั้น เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ อารมณ์ใจเที่ยง (2553) กล่าวว่า การสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและตลอดไป เช่น การสอนโดยให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิจัย ได้รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ได้ฝึกคิดแก้ปัญหา ย่อมดีกว่าวิธีสอนโดยบอกความรู้ให้หรือกระทำให้ดูแต่เพียงอย่างเดียว การให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ทั้งความรู้ ความคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันปัจจุบันและอนาคตได้ ย่อมเป็นการสอนที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน การวัดผลหลากหลายทำให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไปสู่การเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) โดยผู้เรียนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเท่าเทียม ด้านที่ 2 การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) ผู้เรียนมีความรู้สึกเห็นใจและสะท้อนใจกับเรื่องราวของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางดิจิทัล ด้านที่ 3 การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) ผู้เรียนรับฟังและเข้าใจปัญหาผู้อื่น สามารถช่วยให้คำแนะนำและช่วยเหลือด้วยความยินดี รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือสังคม ซึ่งสอดคล้อง สรรานนท์ อินทนนท์ (2563) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อทำให้คนใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวัง ปกป้องตนเอง ขณะเดียวกันการเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัล คือ การใช้สื่อออนไลน์ด้วยความเข้าใจ ตามหลักจริยธรรมบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัย การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่สำคัญและเหมาะสมที่จะทำการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ โดยมีความเหมาะสมและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกออนไลน์และประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) ด้านที่ 2 การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) ด้านที่ 3 การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) โดยผู้เรียนสามารถสะท้อนการปฏิบัติตนบนโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม ตระหนักถึงผลกระทบจากการละเมิดสิทธิออนไลน์ พร้อมรับฟังและเข้าใจผู้อื่น รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับประเด็นสิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ คือแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะทางสังคม ทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาบริบทของโรงเรียน ครู และนักเรียนก่อนนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล

1.2 ครูผู้สอนควรปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป

1.3 ครูผู้สอนการบูรณาการกับสาระวิชาอื่น เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีการวางแผนการทำงานร่วมกันตามความถนัดของตนเองหรืออาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิมนุษยชนบนโลกออนไลน์ ที่เสริมสร้างทักษะความเห็นอกเห็นใจทางดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันและพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 ควรมีกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายนอกเหนือจากครูผู้สอนและนักเรียน เช่น ผู้ปกครองของนักเรียน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.3 ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลในบริบทที่แตกต่างกันเชิงพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลิสรา จิตรขญาวนิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2564). *ถอดสูตรเรียนออนไลน์พิษโควิด-19!? ผลวิจัยชี้เด็กหลักแสนคนขาดเครื่องมือการเรียน คณะกรรมการปฏิรูปฯ การศึกษา เสนอเร่งคืนโรงเรียนให้เด็กคือภารกิจแรก*. Eduzones. สืบค้นจาก

<https://www.eduzones.com/2021/10/05/thaiedreform/>

ดร.ณิ จำปาทอง. (2560). *การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ*. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 121–135.

บุญยาพร อนุมาน. (2564). *Empathy ในโลกออนไลน์...โมดูลที่หยิบยื่นให้กันได้*. คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/empathy-online/>

- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิคพรินติ้ง.
- มนัสรนนท์ เอกโกวิวัฒน์. (2565). การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์. *คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ*. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/624936>
- สรานนท์ อินทนนท์. (2563). *ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ Digital Intelligence)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปทุมธานี: วอลค์ ออน คลาวด์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อานุภาพ เลชะกุล. (2554). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning). *ฐานข้อมูลด้านแพทยศาสตรศึกษา*, 1–5.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน* (ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Allen, D. E., Duch, B. J., & Groh, S. E. (1996). The power of problem-based learning in teaching introductory science courses. In L. Wilkerson & W. H. Gijssels (Eds.), *Bringing problem-based learning to higher education: Theory and practice* (pp. 43–52). Jossey-Bass.
- Thai PBS. (2020, July 7). รู้เท่าทันสื่อ : Digital Empathy คืออะไร [Video]. Thai PBS. <https://www.thaipbs.or.th/program/OpenThaipbs/watch/ZRucOF>

แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตาก เขต 2

**Guidelines for Developing Academic Administration Skills in the 21st Century
for Educational Institution Administrators in the Maesot-Thasailuat School
Group under the Tak Primary Educational Service Area Office 2**

พวงพิศ ทีปะนะ¹, สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์², สุรพงษ์ แสงสีมูข³

^{1,2}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Phuangphis Teephana¹, Suphaporn Kittiruchadanon², Suraphong Saengseemuk³

^{1,2}Northern College, Tak, Thailand

✉: ¹ t.Phuangphit31@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 22 April 2025; Revised: 29 April 2025; Accepted: 04 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2) หาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 159 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และผู้ประเมิน 30 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินแนวทาง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$) เรียงจากมากไปน้อยคือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ($\mu = 4.58$) สูงที่สุด รองลงมาคือ ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\mu = 4.48$) ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ($\mu = 4.44$) และทักษะการบริหารจัดการ ($\mu = 4.38$) ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรมีแผนกำกับ ติดตามการนำวิสัยทัศน์ไปใช้ การร่วมกันประชุม สะท้อนผล การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลจัดทำแผนกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ มีการกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ให้ร่วมเสนอแนวทาง พัฒนางานวิชาการและให้รับผิดชอบงานตรงกับความรู้ความสามารถอย่างทั่วถึง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ทักษะการบริหาร, การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the 21st century academic administration skills of school administrators in Maesot-Thasailuat school group under the Tak primary educational service area office 2, 2) to find a guideline for developing the 21st century academic administration skills of school administrators in Maesot-Thasailuat school group under the Tak primary educational service area office 2, and 3) to evaluate the guideline for developing the 21st century academic administration skills of school administrators in Maesot-Thasailuat school group under the Tak primary educational service area office 2. The population consisted were 159 school administrators and teachers in Maesot-Thasailuat school group under the Tak primary educational service area office 2, 9 experts, and 30 assessors. The instruments were questionnaires, interview, and assessment forms. The analysis was using descriptive statistics to find frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results found that: The academic management skills in the 21st century overall, it was at a high level ($\mu = 4.47$), ranked from most to least, human relations skills ($\mu = 4.58$) being the highest, followed by technology and digital skills ($\mu = 4.48$), visionary leadership skills ($\mu = 4.44$), and management skills ($\mu = 4.38$), respectively. Guidelines for developing academic administration skills in the 21st century: Administrators should have a plan to supervise and monitor the implementation of the vision, reflect on the results together, use technology and data to create a strategic plan, set a vision that is consistent with community needs, develop the use of technology for efficiency, distribute responsibility, and make decisions to jointly propose guidelines for academic development and to take responsibility for work that is consistent with knowledge and abilities comprehensively. The overall assessment of guidelines for developing academic administration skills in the 21st century is most appropriate and feasible.

Keywords: Administration skills, Academic administration, 21st century

1. บทนำ

การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปฏิรูประบบการศึกษาให้มีคุณภาพ รองรับความหลากหลายการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็น สามารถแก้ปัญหาปรับตัว สื่อสารและทำงานกับผู้อื่นได้ โดยสร้างโอกาสและความเสมอภาค พัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่ฐานสมรรถนะสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง), 2564) แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดเป้าหมายด้านผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ จรรยาบรรณ มีมาตรฐานวิชาชีพและจิตวิญญาณความเป็นครู สถานศึกษาจัดการศึกษาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) บุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จได้คือ ผู้บริหารผู้เป็นกลไกการขับเคลื่อนและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพที่ ในฐานะผู้นำองค์กร จำเป็นต้องนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพมีประสิทธิผล ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์การบริหารการศึกษา (สัตตบุษย์ โพธิ์รุท , 2564) ผู้บริหารต้องมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูงมุ่งสู่ความสำเร็จ มีคุณภาพ พัฒนาตนเอง เป็นผู้นำความ

เปลี่ยนแปลง สามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้ดี ต้องนำทักษะต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ (ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562)

งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาและการศึกษา จุดหมายคือจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามที่ชุมชน สังคมและประเทศชาติต้องการ ผู้บริหารซึ่งมีบทบาทสำคัญในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะจะสามารถนำครูสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (เนติ มโนปัญญา, 2565) การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานพบว่าโดยรวมส่งผลทางบวกในระดับสูง เช่น การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (บุญญนุช พรมานุสรณ์, 2565) รวมทั้งธีรณพัชร ร้อยดาพันธ์ (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูง เช่นกัน แต่การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2564 ระดับประถมศึกษาในจังหวัดตาก พบว่า ร้อยละนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผลสอบ O-net ปีการศึกษา 2563 มากกว่า 50 คะแนนคือ ภาษาไทยร้อยละ 32.53 วิทยาศาสตร์ร้อยละ 7.59 คณิตศาสตร์ร้อยละ 6.93 และภาษาอังกฤษร้อยละ 5.01 ตามลำดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สอดคล้องกับรายงาน คุณภาพการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก (2565) พบว่า ผลสอบ O-net นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 วิชาภาษาไทยร้อยละ 51.00 วิทยาศาสตร์ร้อยละ 36.97 คณิตศาสตร์ร้อยละ 31.21 และภาษาอังกฤษ ร้อยละ 33.14 และรายงานปัญหาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก (2564) พบว่า นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส พิการ และมีความต้องการพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษตาก เขต 2 (2566) ยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมลดลง ร้อยละ 2.42 และลดลงร้อยละ 6.44 เมื่อเทียบกับระดับประเทศ วิชาภาษาไทยลดลงมากที่สุดร้อยละ 7.72 และร้อยละ 8.89 ตามลำดับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาพรวมลดลงร้อยละ 1.77 และลดลงร้อยละ 4.83 เมื่อเทียบกับระดับประเทศ วิชาภาษาไทยลดลงมากที่สุดร้อยละ 5.26 และร้อยละ 8.22 ตามลำดับ และระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมลดลงร้อยละ 1.31 และร้อยละ 0.21 เมื่อเทียบกับระดับประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ลดลงมากที่สุดร้อยละ 3.50 และร้อยละ 0.35 ตามลำดับ สอดคล้องกับการประเมินของหน่วยงานระดับจังหวัด และระดับประเทศข้างต้น ซึ่งเป็นผลการดำเนินงานที่ยังไม่น่าพอใจ

แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566-2570 กำหนดเป้าหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรเป็น บุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารที่ได้มาตรฐาน มี ประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท จากการดำเนินงานตามภารกิจพบว่า ผู้บริหารบางส่วนมีประสบการณ์ในการ บริหารจัดการน้อย สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมพื้นที่ทางไกลไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566) กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด มีเขตบริการ การศึกษาในท้องที่ตำบลแม่สอดและตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ติดต่อกับชายแดนประเทศ

เมียนมาร์ (พม่า) มีโรงเรียน 5 แห่ง จัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น สภาพสังคมมีความแตกต่างทั้งศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม การจัดการศึกษามีความยากลำบาก นักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร ไม่มีสัญชาติไทย มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินของ สมศ.ในระดับที่น่าพอใจ นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีความรู้ ทักษะไม่เพียงพอ ปัญหาคุณภาพการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการที่เป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและมีทักษะจัดการให้เป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ว่ามีสภาพอย่างไร ประเด็นปัญหาใดที่ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลการพัฒนาการใช้ทักษะในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์ต่อไป โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและเชิงประเมินเป็นแนวดำเนินการในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
3. เพื่อประเมินแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยมีการกำหนดขอบเขตการวิจัย 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา แหล่งข้อมูล และตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดเนื้อหาการวิจัยโดยการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องได้ขอบเขตเนื้อหา 4 ด้านคือ
 - 1.1 ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์
 - 1.2 ทักษะการบริหารจัดการ
 - 1.3 ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล
 - 1.4 ทักษะมนุษยสัมพันธ์
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การวิจัยใช้การเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่งคือ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 159 คน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน รวม 9 คน

2.3 ผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย นักวิชาการหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวม 30 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Specific selection)

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่จะศึกษา กำหนดตัวแปรตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

3.1 ทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด - ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด จำนวน 159 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังเคราะห์เอกสาร กำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้พฤติกรรมรายด้าน สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน รวม 40 ข้อ

2. เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบรูปแบบ ความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด ความเหมาะสมของการใช้ภาษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยเสนอแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนเพื่อประเมินได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อขออนำไปทดลองใช้และเก็บข้อมูล

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัย ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .948

6. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. ส่งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด รายโรงเรียนด้วยตนเอง ขออนุญาตแจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมายเพื่อรับแบบสอบถามคืน

3. เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง นำแบบสอบถามที่เก็บมาได้ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ก่อน แล้วนำไปเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติตามประเภทของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด ประกอบด้วย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เป็นคำถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ มีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2. นำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 ทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ สรุปอุปนัยแล้วกร่างเป็นข้อคำถามตามขอบเขตทั้ง 4 ด้านคือ ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะมนุษยสัมพันธ์

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์

4. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานขออนุญาตกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามที่กำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัยวิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายใต้ตารางด้วยความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

ผู้ประเมิน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้แนวทางพัฒนา เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน คือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวม 9 คน และหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวม 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลด้วยเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ประเมิน เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการประเมินดังนี้

1. กำหนดกรอบข้อคำถามแบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพผู้ตอบแบบประเมิน
2. นำผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาตรวจสอบ วิเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อสรุปอุปนัยเป็นข้อคำถามในแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้น เสนอขอความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมจำนวนข้อคำถาม ความชัดเจนของคำถามแบบประเมิน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้
4. จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับคือ กำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมิน ติดต่อประสานกับผู้ประเมิน เสนอชื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสม เสนอคณะศึกษาศาสตร์แต่งตั้งผู้ประเมิน ส่งหนังสือแต่งตั้งและแบบประเมินให้ผู้ประเมินเป็นรายบุคคล ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบในแบบประเมิน เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลแบบประเมินโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมและรายด้านในรูปแบบตารางและแปลผลตามเกณฑ์ กำหนดเกณฑ์การประเมินมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ประเมิน

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวม

ด้านที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ
		μ	σ		
1	ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.44	0.49	มาก	3
2	ทักษะการบริหารจัดการ	4.38	0.47	มาก	4
3	ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.48	0.46	มาก	2
4	ทักษะมนุษย์สัมพันธ์	4.58	0.50	มากที่สุด	1
โดยรวม		4.47	0.44	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมปฏิบัติในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.44$) เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำคือ ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.50$) มีประสิทธิภาพสูงที่สุด ส่วนทักษะการบริหารจัดการ ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.47$) ควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้บริหารจัดการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ใช้มนุษย์สัมพันธ์เพื่อสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและพัฒนาการสื่อสารกับบุคคลรอบข้างเพื่อพัฒนางานวิชาการ สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ผลการหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แต่ละด้านมีข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับ ดังนี้

1. ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม การนำวิสัยทัศน์ไปดำเนินการให้ชัดเจน รวมทั้งมีการนำผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์มาร่วมกันทบทวนสะท้อนผลย้อนกลับโดยใช้ PLC เพื่อปรับปรุงเสมอ และมีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเป็นฐานจัดทำแผนกลยุทธ์ และกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมของสถานศึกษา ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะต้องเป็นผู้เปิดกว้าง รู้จักการใช้แผนเป็นเครื่องมือการขับเคลื่อนภารกิจไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยใช้การมีส่วนร่วมและนำเทคโนโลยีในการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นระบบ

2. ทักษะการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นนักวางแผน สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการบริหาร ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและอนาคตของตลาดแรงงานได้ รวมทั้งเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เปิดกว้างยอมรับเทคโนโลยีและศาสตร์การสอนใหม่ ๆ เพื่อเสนอแนะให้ครูใช้จัดการเรียน การสอน และสร้างสรรค์กิจกรรมถ่ายโอนและแบ่งปันความรู้ให้ครูพัฒนาตนเองสู่ครูในศตวรรษที่ 21 ด้วย กระบวนการ PLC ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีทักษะและเทคนิคการบริหารงานวิชาการจะต้องมีข้อมูลทั้งใน และนอกสถานศึกษาเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ ตัดสินใจกำหนดเป้าหมายการบริหาร การพัฒนาบุคลากร และพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

3. ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนการกำกับ ติดตามการใช้ ประโยชน์เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอชัดเจน รวมทั้งจัดให้มีวิทยากรด้านเทคโนโลยีให้ความรู้การใช้และ พัฒนาทักษะบุคลากรให้สามารถใช้ประโยชน์เทคโนโลยีได้ถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีการ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลและการจัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามลำดับ ดังนั้น นอกจากผู้บริหารจะต้องมีแผนพัฒนาตนเองที่ชัดเจนแล้ว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารยังต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการ จัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

4. ทักษะมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจนเสมอภาคกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นในการ พัฒนางานวิชาการเป็นประจำสม่ำเสมอ และมีการมอบหมายงานให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบตรงตามกับ ความรู้ความสามารถอย่างทั่วถึงเท่าเทียมเสมอภาคกัน ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารที่มุ่งความสำเร็จการบริหาร เป็นเป้าหมายหลักต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกัน ต้องมีข้อมูลศักยภาพของ บุคลากรเพื่อใช้ประกอบการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ทักษะและความแตกต่างของบุคลากร เปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลและปรับปรุง พัฒนาการ ปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ มีการใช้การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์อย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนา และสร้างปฏิสัมพันธ์ ลดความขัดแย้งในบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการประเมินโดยรวมแสดงตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหาร งานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล	ผลการ ประเมิน
		μ	σ		
1	ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.76	0.28	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

2	ทักษะการบริหารจัดการ	4.73	0.29	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3	ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.70	0.36	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4	ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.84	0.28	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
โดยรวม		4.76	0.26	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.26$) ผลการประเมินทักษะมนุษยสัมพันธ์ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.28$) มีประสิทธิภาพสูงที่สุด ส่วนทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.36$) ควรมีการพัฒนาแนวทางให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถนำมาใช้บริหารงานวิชาการและให้ความช่วยเหลือแนะนำบุคลากรให้เกิดการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	ความเป็นไปได้		แปลผล	ผลการ ประเมิน
		μ	σ		
1	ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.60	0.29	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
2	ทักษะการบริหารจัดการ	4.62	0.33	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
3	ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.56	0.35	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
4	ทักษะมนุษยสัมพันธ์	4.78	0.29	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์
โดยรวม		4.64	0.28	มากที่สุด	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $\sigma = 0.28$) ผลการประเมินทักษะมนุษยสัมพันธ์มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.29$) มีประสิทธิภาพสูงที่สุด ส่วนทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.35$) ควรมีการพัฒนาแนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรพัฒนาทักษะตนเองและบุคลากรด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงที่สุดมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

ทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการมีความก้าวหน้าของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญและใช้เวลาในการบริหารกว่าร้อยละ 40 เพื่อใช้ในการบริหารงานวิชาการ มีการใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถและความเป็นผู้นำในการชักนำ จูงใจให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างกลมกลืนทันการเปลี่ยนแปลง ด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เห็นได้จากการใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน การสร้างวิสัยทัศน์ทางวิชาการร่วมกัน ให้คำแนะนำช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของประทีนทิพย์ สลีสองสม (2565) ที่สรุปแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ว่า จะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้ควบคุม (Controlling) มาเป็นผู้นำแนวทางการปฏิบัติงาน (Aligning) มีการมอบอำนาจ โน้มน้าวให้มีการปฏิบัติตามอย่างทั่วถึง มีแนวคิดที่กว้างไกล (Thinking Globally) มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักการสื่อสารที่ดี มีวินัยในตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างในองค์กร มีความมั่นคงในหลักการและอุดมการณ์ รู้จักการแก้ปัญหา และมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีใจรักในงาน รักผู้ร่วมงาน รักผู้มารับบริการ เป็นผู้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้องค์กรปรับตัวเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างกลมกลืน เข้าใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองสูง และผลการศึกษาของนิตยา ยอดระยับ (2567) เรื่อง ทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านมนุษยสัมพันธ์ สูงที่สุด และการศึกษาของอานนท์ จันทรชุ่ม (2566) เรื่อง ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ มีการพัฒนาตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดรับเทคนิค วิธีการบริหารจัดการใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลที่ทันสมัยในการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีด้วยการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการและวิชาชีพ ดังที่ Binkley (2012) ที่ศึกษาผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความสำเร็จของการบริหารขึ้นอยู่กับทักษะความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร โดยเฉพาะทักษะความสามารถทางเทคโนโลยีและมนุษยสัมพันธ์

แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำวิสัยทัศน์ไปสู่

การปฏิบัติ การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ โดยการกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาเกิดจากกระบวนการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการใช้บุคลากรในการขับเคลื่อนนโยบาย แผนงานให้บรรลุเป้าหมาย ต้องใช้ความสามารถการติดต่อประสานงาน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญของผู้บริหารเป็นไปตามแนวคิดของมิลฤดี สนวนดี (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารหรือผู้ที่จะเป็นผู้บริหารนอกจากจะเป็นคนเก่ง มีความรู้ความสามารถแล้วยังต้องมีทักษะเฉพาะสำหรับผู้บริหารเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value creation) ให้แก่ตนเองสูงสุด โดยเฉพาะทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) เป็นทักษะของชีวิตเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่ต้องนำมาใช้ในการติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อขอความช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมใจจากผู้อื่น ผู้บริหารควรเรียนรู้ศิลปะในการเข้ากับคน การครองใจคน เพื่อให้เกิดความรักใคร่นับถือ ความจงรักภักดี เป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของปฏิธาน คณานุรักษ์ (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จ และการศึกษาของศิวนัฐ ศรีเจียงคำ (2565) เรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานประสานงาน ให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี เช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน เพื่อให้เป็นผู้รอบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการกำหนดเป้าหมาย คิดค้นวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ให้สามารถสร้างแรงจูงใจและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทักษะมนุษยสัมพันธ์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาเกิดจากกระบวนการบริหารที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้บุคลากรในการขับเคลื่อนนโยบาย แผนงานให้บรรลุเป้าหมายต้องใช้ความสามารถในการติดต่อประสานงาน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ดี จึงถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญของผู้บริหาร ผลการประเมินเป็นไปตามแนวคิดของศิวนัฐ ศรีเจียงคำ (2565) ที่กล่าวถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation skills) ว่าเป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล ทักษะมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้บริหารมีความสามารถทำงานร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน รู้วิธีสร้างทีมงานเพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดหมาย ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง มีความมุ่งมั่น มั่นคงในอารมณ์ ต้องรู้จักและพยายามเข้าใจผู้อื่น ต้องรู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของบุคคล สอดคล้องกับผลการศึกษาของนุธิดา บุญหาญ (2565) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด รวมทั้งผลการศึกษาของวรฤณี ภาวรงค์ (2566)

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลการประเมินการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของทวิรัช ผลาผล (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า แนวทางซึ่งเป็นข้อเสนอแนะและแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาทักษะของผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งต้องครอบคลุมทักษะการมีวิสัยทัศน์ ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะการบริหารจัดการ ตามแนวคิดทฤษฎีที่ Kate (1974) เสนอแนวคิดทฤษฎี 3 ทักษะว่า จะต้องมีความสำคัญทั้ง 3 ทักษะคือ ทักษะในด้านเทคนิค (Technical skills) ผู้บริหารใช้เทคนิคการจัดการตามความรู้ในการทำงานร่วมกัน ทักษะด้านมนุษย์ (Human skills) เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับคน และทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skills) เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการมองภาพองค์รวมความสำเร็จของสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความรู้ศาสตร์การจัดการสอนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งการวางแผนการนิเทศเพื่อติดตามการนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของผู้บริหารให้เป็นระบบ ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง
2. กลุ่มงานบริหารบุคคล ควรมีแผนงาน/โครงการพัฒนาความรู้ ความสามารถและเสริมทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจ เกิดความชำนาญในการใช้ประโยชน์ รวมทั้งเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น ยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทตนเอง ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างยืดหยุ่นสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. กลุ่มโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทักษะการบริหารจัดการที่เป็นเทคนิควิธีการพัฒนางานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จต่อผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการปรับปรุงการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้เชื่อมต่อสัญญาณได้ครอบคลุมการเข้าถึงได้รวดเร็ว เพื่อส่งเสริมครูและนักเรียนใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคโลกพลิกผันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะการมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีมของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ทวีรัช ผลาผล. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรธนพัชร ร้อยดาพันธ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิตยา ยอดระยับ. (2567). ทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 11(5), 87-96.
- นุชิตา บุญหาญ. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เนติ มโนปัญญา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญญนุช พรมานุสรณ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- ประทีนทิพย์ สลีสองสม. (2565). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปฐิธาน คณานุรักษ์. (2566). แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (2564, 23 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา, 138(ตอนพิเศษ 44 ง), 295.
- วารุณี ภาวรงค์. (2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิวณัฐ ศรีเจียงคำ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570. ตาก: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัดของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2564). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563–2565 จังหวัดตาก. ตาก: กลุ่มนโยบายและแผน.
- อานนท์ จันทรชุม. (2566). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดตาก (พ.ศ. 2566–2570). ตาก: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, สำนักงานจังหวัดตาก.
- Binkley, M. (2012). *21st century leadership skills: Ten skills of the future workforce*. Retrieved January 15, 2023, from <http://www.annbadillo.com/leadership/2013/01/>
- Kate, R. L. (1974). *Skill of an effective administrator*. New York: McGraw-Hill.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายรอบตัว เพื่อส่งเสริมทักษะการ คิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย

Problem-Based Learning Management on Surrounding Laws to Promote Analytical Thinking Skills for Matthayom 2 Students at Phichai School

ธีรฉรา ปลิวทอง¹, ปริญา สร้อยทอง²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Teerutchara Pliwtong¹, Parinya soithong²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: teerutchara815@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 18 April 2025; Revised: 02 May 2025; Accepted: 15 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายรอบตัวที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย การเก็บข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์และการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยครูผู้สอน 6 คน และนักเรียน 37 คน รวมทั้งสิ้น 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปอุปนัยโดยการบรรยายเชิงพรรณนา พร้อมตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายรอบตัวโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผ่านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ “Don’t Bully, Be a Friend” โดยครูผู้สอน สามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหา ดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเคราะห์ความรู้ สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และนำเสนอและประเมินผล การจัดการเรียนรู้แบบนี้สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้การเรียนรู้สนุกสนานและเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ด้านกฎหมาย ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; ปัญหาเป็นฐาน, กฎหมาย; ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to develop a problem-based learning (PBL) management on the topic "The Law Around Us" to promote analytical thinking skills for Matthayom 2 students at Phichai School. Data collections were collected through interviews and the development of

learning activities. The primary informants consisted of 6 teachers and 37 students, totaling 43 participants. Research instruments were open-ended interview questions, with data analyzed inductively through descriptive narratives, and data reliability verified using triangulation. The research finding indicated that the PBL approach, implemented through the learning design "Don't Bully, Be a Friend," effectively enhanced students' analytical thinking skills. The learning management process comprised six steps: identifying the problem, understanding the problem, conducting research, synthesizing knowledge, summarizing and evaluating solutions, and presenting and evaluating the results. This learning model successfully met the needs of 21st-century learners by promoting a variety of learning skills, making the learning process enjoyable, and increasing students' interest in legal knowledge. Furthermore, teachers shifted their roles from knowledge transmitters to facilitators of learning, resulting in more effective learning management.

Keywords: learning management; problem-based learning; law; critical thinking skills

1. บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 กำลังก้าวเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเทคโนโลยีและความรู้สามารถหาได้อย่างรวดเร็วเพียงปลายนิ้วสัมผัส การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การศึกษา และการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ในยุคที่ข้อมูลมีบทบาทสำคัญ บุคคลควรมีทักษะในการใช้สื่อเพื่อช่วยในการตัดสินใจได้ดีมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก การมีทักษะการคิดวิเคราะห์จะช่วยให้บุคคลสามารถแยกแยะข้อมูล ประเมินสถานการณ์ และตัดสินใจอย่าง มีเหตุผล ช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกชักจูงโดยข้อมูลที่ผิดพลาด การพัฒนากระบวนการคิดจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายและความซับซ้อนของโลก ยุคใหม่ ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพและสามารถปรับตัวได้ในสังคมยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับข้อมูลในยุคสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง (สรปัญญาสุข สุขกรินทร์, 2560)

การพัฒนาคนอย่างมีกรอบเป้าหมายที่ชัดเจนสะท้อนให้เห็นผ่านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศใช้เป็นหลักสูตรแกนกลางระดับชาติโดยกำหนดจุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกเหนือจากกำหนดคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วนั้น การประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนจึงเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยในหลักสูตร ฯ ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนไว้ 5 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

หากพิจารณาสมรรถนะด้านความสามารถในการคิด หัวใจสำคัญ คือ การคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นทักษะที่

มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ ผู้ที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์จะสามารถพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาอย่างแม่นยำมีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญ โดยการหาหลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือสรุป นอกจากนี้ การคิดวิเคราะห์ยังช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการศึกษาข้อเท็จจริง หลักฐาน และข้อมูลต่าง ๆ ก่อนนำมาพิจารณาอย่างสมเหตุสมผล (กมลวรรณ ดำรงค์พานิช, 2566)

หนึ่งในแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์คือ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้ปัญหาจากสถานการณ์จริงหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ วิธีการนี้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนทำความเข้าใจปัญหา มีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูล ใช้เหตุผลในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเหมาะสม โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มภายใต้การแนะนำของครู การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง (ทิศนา แคมมณี, 2556, น. 137-138) อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมและปลูกฝังทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนในการเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกยุคใหม่อย่างมั่นใจและสร้างสรรค์ (อรมนัส วงศ์ไทย, 2562) แม้ว่าในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษา กำหนดสมรรถนะอย่างชัดเจน ก็ยังพบปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ฯ ผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหนังสือ ขาดเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือฝึกแก้ปัญหาในห้องเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพราะเบื่อหน่ายต้องท่องจำทั้งในเนื้อหาวิชาที่หลากหลาย และเนื้อหาสาระบางอย่างก็ไม่ได้นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการเรียนวิชาสังคมศึกษา ฯ ในเนื้อหาเรื่องกฎหมาย ยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ทำให้การทำความเข้าใจและการวิเคราะห์ข้อกฎหมายเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับนักเรียน ดังนั้นจึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นที่จะศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย จังหวัดอุดรธานี อันจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นเป็นตอน กล้าคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความภาคภูมิใจในความคิดของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เข้มแข็งและสามารถคิดในระดับขั้นสูงขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้กฎหมายรอบตัวที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล โดยมุ่งเน้นศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้กฎหมายรอบตัวที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย และวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการจัดการศึกษา นำไปเป็นแนวทางในการสนับสนุนและพัฒนาการศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัย ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความพร้อม ที่จะให้ข้อมูลได้ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 43 คนได้แก่

1. กลุ่มผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย รายวิชากฎหมายรอบตัว 2) นักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของผู้สอนจำนวน 1 ห้องเรียน 3) นักเรียนมีเวลาเหมาะสมกับการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. กลุ่มครูผู้มีความรู้ ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จำนวน 6 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตำแหน่งครูเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชากฎหมายระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือ ในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
3. แบบสอบถามโดยใช้แพลตฟอร์ม (Google form)
4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ “ Don t Bully be a friend ” โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ บทสัมภาษณ์ ตำรา หนังสือเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้างในการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด เป็นคำถามแบบการแสดงความคิดเห็น โดยลงรายละเอียดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้กฎหมายรอบตัว ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งคำถามเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Questions) มีอิสระในการตอบคำถาม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน

ด้านหลักสูตร / เนื้อหา ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล

3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิด (Open Questions) เป็นการสัมภาษณ์โดยตรงสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้สอนสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. แบบสอบถามโดยใช้แพลตฟอร์ม (Google form) ในการสอบถามปัญหาเกี่ยวกับปัญหาใกล้ตัวของ ผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาและสอบถามความต้องการในการเรียนรู้รายวิชากฎหมายของผู้ให้ข้อมูล

5. แนวทางการจัดการเรียนรู้ “Don’t Bully be a friend” เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชา กฎหมายรอบตัวเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการพัฒนามาจากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชากฎหมายรอบตัว ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยจัดกิจกรรมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 5 ชั่วโมง ได้แก่ 1. กิจกรรมสอยดาบลูส์ 1 ชั่วโมง 2. กิจกรรมล้อคุบลี ล้อคใจ 1 ชั่วโมง 3. กิจกรรม Free fire Island 2 ชั่วโมง 4.กิจกรรมสมมนาปัญหาบูลลี่ 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สรุปข้อมูลมีกระบวนการหลักดังนี้

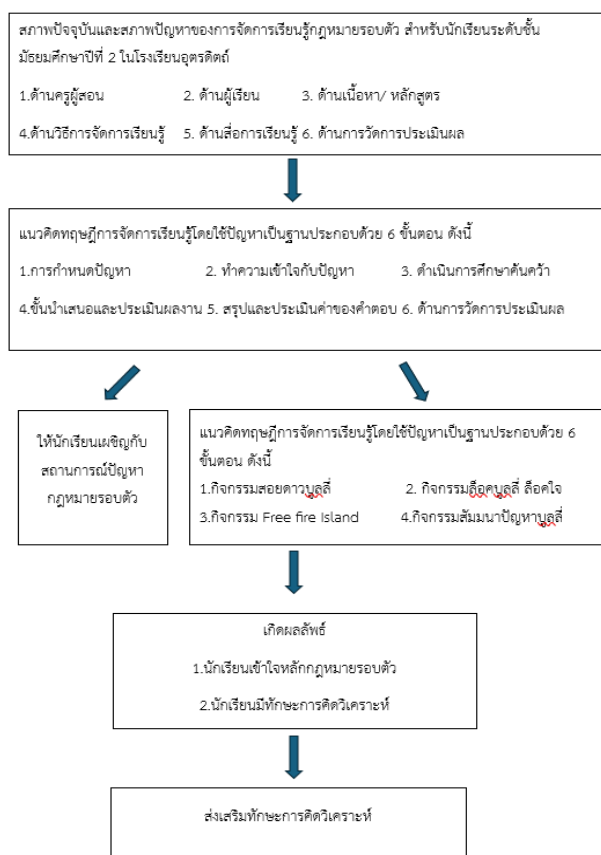
1. นำข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็น กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และจาก บันทึกภาพสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ที่เป็นพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นำเสนอรายงานแบบพัฒนาเชิงวิเคราะห์

3. ตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อให้เกิดความ ถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) รวบรวมข้อมูลเรื่อง เดียวกัน โดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกัน ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร และทำการ ซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่

4. จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวิจัย

5. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบรายงานเชิงวิเคราะห์ (Analytical Report)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้รายวิชากฎหมายรอบตัว สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุดรดิตต์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้กฎหมายรอบตัว โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุดรดิตต์ ผู้วิจัยได้ออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุด "Don't Bully be a Friend" ประกอบด้วยกิจกรรม 4 กิจกรรม ดังนี้ 1)กิจกรรมสอยดาวบูลลี่ 2) กิจกรรมล้อคบูลลี่ ล้อคใจ 3) กิจกรรม Free fire Island 4) กิจกรรมสัมมนาปัญหาบูลลี่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (นรรีชต์ ฝิ่นเขียว, 2562; กนกกาญจน์ บุตติ, 2561) โดยใช้ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา

ครูใช้แบบสอบถามผ่าน Google Form เพื่อสำรวจความสนใจหรือปัญหาที่นักเรียนพบเจอ นำไปสู่การเลือกประเด็นที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา

นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ โดย 1. ระบุและวิเคราะห์ปัญหาหลัก 2. ตั้งคำถามสำคัญ 3. ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 4. อภิปรายร่วมกับเพื่อนและครู

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเข้าใจสาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้

นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่งกับปัญหากฎหมายจริง สรุปข้อค้นพบสำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ

นักเรียนสรุปผลการค้นคว้า พร้อมนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาแก่ครูและเพื่อน เพื่อฝึกทักษะ การสื่อสาร และประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

นักเรียนสะท้อนและประเมินความเข้าใจของตนเองจากการศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์ข้อมูล พร้อมนำเสนอผลงานเกี่ยวกับปัญหากฎหมายที่ศึกษา และรับข้อเสนอแนะจากครูและเพื่อนร่วมชั้น

เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายรอบตัว โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยนำไปจัดการเรียนการสอนแล้วทำการประเมินผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากแบบประเมินที่ได้ออกแบบไว้ โดยครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ประเมินร่วมกัน พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. สามารถระบุประเภทของการบูลลี่ได้

ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของการบูลลี่ได้อย่างชัดเจน โดยสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละประเภทของการบูลลี่ได้อย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเชิงลึกและความสามารถในการจำแนกข้อมูลตามเกณฑ์ที่เหมาะสม

2. สามารถระบุสาเหตุหรือปัจจัยของการบูลลี่ได้

ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดการบูลลี่ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุและผลได้อย่างชัดเจน

3. สามารถอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดจากการบูลลี่ที่ส่งผลกระทบต่อคนบูลลี่ และถูกบูลลี่

ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้บูลลี่ รวมถึงผลกระทบต่อผู้ถูกบูลลี่แสดงถึงการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการกระทำในหลากหลายมิติ

4. สามารถเชื่อมโยงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบูลลี่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้

นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ทางกฎหมายมาวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดเชื่อมโยงระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีกับสถานการณ์จริงในสังคม

5. สามารถสะท้อนคิดวิธีการรับมือหากเกิดสถานการณ์กับตนเอง โดยเชื่อมโยงกับการใช้กฎหมายใน

การแก้ไขปัญหา

นักเรียนแสดงความสามารถในการประเมินตนเองหากตนเองตกเป็นเหยื่อของการบูลลี่ โดยเสนอแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงวางแผน และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลสามารถนำกฎหมายไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยได้สรุปผลการสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุดรธานี ออกเป็น 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านครูผู้สอน บทบาทของครูผู้สอนเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (lecturer) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในการเรียนรู้ โดยเน้นการตั้งคำถามปลายเปิด การกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์ และการให้คำแนะนำที่เหมาะสม ครูจึงมีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ปลอดภัย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ชัดเจนในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางกฎหมายกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

3. ด้านหลักสูตร/เนื้อหา พบว่า การนำเนื้อหากฎหมายรอบตัวที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงเข้ามาในกระบวนการเรียนการสอน ช่วยทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของกฎหมายในฐานะเครื่องมือที่คุ้มครองสิทธิ และเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับระเบียบของสังคม ตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดีตามแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต (life skills) และการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

4. ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสืบค้นข้อมูล และการร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา โดยโจทย์ปัญหาที่นำมาใช้มีความชัดเจน ท้าทาย และเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

5. ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายและน่าสนใจ เช่น สื่อดิจิทัลผ่านโปรแกรม ClassPoint PowerPoint คลิปวิดีโอจำลองสถานการณ์ทางกฎหมาย และเอกสารสรุปเนื้อหาสำคัญ การนำสื่อเหล่านี้มาใช้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เพิ่มความสนใจในการเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

6. ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การประเมินจากชิ้นงานกลุ่ม การนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม และการสะท้อนความคิด เพื่อตรวจสอบพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จึงสามารถสรุป ได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชากฎหมายรอบตัวโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

(Problem-Based Learning: PBL) ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความเข้าใจเนื้อหากฎหมาย การเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง การสื่อสาร และการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล รูปแบบดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมบทบาทใหม่ของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการเรียนการสอนรายวิชากฎหมายรอบตัว รวมถึงวิชาอื่น ๆ ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การอภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง กฎหมายรอบตัว เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย ผ่านการจัดการเรียนรู้ “Don’t Bully be a Friend” พบว่า สามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านครูผู้สอน ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism และหลักการ PBL ของ Barrows (1986) สอดคล้องกับ จิรวรรณ คบขุนทด และคณะ (2566) กล่าวว่า ในการสอนแบบ PBL ครูผู้สอนควรใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหรือการบอกเล่าให้น้อยลง แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยผ่านการศึกษา ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ ทำงานเป็นกลุ่ม สรุปความรู้และสามารถนำเสนอได้เหมาะสม ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนบทบาท เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้หรือเป็นครูพี่เลี้ยง “Tutors” กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการถามคำถามแทนการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกำหนดแหล่งค้นคว้า ความรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายและประเมินผล ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม แสวงหาคำตอบ และอภิปรายปัญหา ส่งผลให้ครูสามารถจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างแท้จริง

สอดคล้องกับ กนิษฐา เทาสี และคณะ (2561) ในด้านผู้เรียนพบว่า นักเรียนมีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนกฎหมายรอบตัว ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นระบบและเป็นรูปธรรม สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล พิจารณามุมมองที่แตกต่าง และผลกระทบของการกลั่นแกล้งได้รอบด้าน สามารถเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ Bloom (1956) และสนับสนุนผลการวิจัยของ อัญพร รุ่งรัตนไชย (2565) ที่พบว่า PBL ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร การตัดสินใจ การคิดหาคำตอบ และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านหลักสูตรและเนื้อหา เนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายรอบตัวได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การรู้สิทธิ หน้าที่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (bullying) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานในหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งส่งเสริมพลเมืองที่มีคุณภาพและจิตสำนึกทางกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน (2565) ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้กฎหมายในชีวิตจริง

ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย อาทิ การระดมสมอง การอภิปรายกรณีศึกษา และการจำลองสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) และสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างยั่งยืน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนมีความกล้าคิด กล้าแสดงออก และเชื่อมโยงประสบการณ์ได้ดีขึ้น ในด้านสื่อการสอน การใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น VDO Clip, Infographic และแบบจำลองสถานการณ์ ส่งผลให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางของศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) และยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการวัดและประเมินผล มีการใช้การประเมินทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน (Formative & Summative Assessment) โดยใช้แบบสังเกต แบบประเมินตนเอง และแบบทดสอบ ซึ่งเน้นการประเมินกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ที่เน้นว่าการประเมินเพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ชี้ว่าการใช้เครื่องมือวัดหลากหลายรูปแบบทำให้สามารถสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างครอบคลุม ทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการ และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ อันเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการอภิปรายผลดังกล่าว สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการวิจัย ได้ดังแผนภาพนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนของการกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

จากแผนภาพสรุปองค์ความรู้ที่ได้แสดงให้เห็นขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เนื้อหา กฎหมายรอบตัว ประกอบด้วย กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ซึ่งครูเลือกใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวกับการบูลลี่ (Bully) หรือการกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด เป็นโจทย์ให้ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ 4 ประการตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนสามารถระบุประเภทของการบูลลี่ได้ 2) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการบูลลี่ได้ 3) ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกฎหมายกับสถานการณ์จริง และ 4) ผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและหาวิธีรับมือกับปัญหาได้ ดังนั้นสรุปได้ว่า ตลอดช่วงของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายรอบตัว โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้น เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยการคิดวิเคราะห์และสามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

6. สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายรอบตัว โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิชัย จังหวัดอุดรธานี ทำให้ผู้เรียนมีทักษะ การคิดวิเคราะห์ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยผู้เรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้ จากกิจกรรมดังกล่าวสู่การเรียนรู้ในห้องเรียน และสามารถคงสภาพการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่อง ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้เพียงแค่จดจำแต่มีการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจึงเป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเป็นอย่างดี ตลอดจนนำไปสู่การเป็นพลเมืองของสังคมที่รู้จักการแก้ปัญหา โดยคิดหาทางเลือกที่หลากหลาย รู้จักการพิจารณาข้อมูลรอบด้าน รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในชีวิตประจำวันอันจะส่งผลให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมก็มุ่งเน้นไปที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันโดยตรง อาทิเช่น ที่มาและความสำคัญของกฎหมาย กระบวนการตรากฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินคดี กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาในชีวิตประจำวัน ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าของตนเองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองต่อทักษะการแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด เหนือสิ่งอื่นใดผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะเกิดความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มเติม และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความสามารถทางวิชาการ ทักษะทางสังคมและความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวมต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนเทคนิคแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

1.2 ครูผู้สอนควรสร้างคำถามที่มีความละเอียดในกิจกรรมมากขึ้น

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำคู่มือครูที่ได้จากการทำวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์

2.2 ควรมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายนอกเหนือจากครูผู้สอนนักเรียนเช่นผู้ปกครอง

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาในเรื่องของการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์กับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนด้วยรูปแบบปกติ

2.5 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสอนให้ผู้เรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายฝึกกระบวนการคิดที่มากขึ้นให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนบรรลุผลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา, ท., สิริธนา, ก., & มลิวรรณ, น. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง เคมีที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต. *การศึกษาและนวัตกรรม*, 22(2), 30–48.

กนกกาญจน์, บ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสืบเสาะหาความรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

กมลวรรณ, ด. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับชุดฝึกการอ่านแบบเกมกระดานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 19(6), 52–63.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนรู้กฎหมายในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

จิราวรรณ, ค., ปรียาพร, ไ., & เพ็ญพะนอ, พ. (2566). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *ราชภัฏพระนครวิชาการ*, 2(1), 36–46.

ทิตนา, ข. (2556). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์.

นรรัชต์, ผ. (2562, 16 ธันวาคม). อะไรคือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based

Learning: PBL). *ทรูปlookปัญญา*.

<https://www.trueplookpanya.com/education/content/77414>

สรปัญญาสุข, ส. (2560). รายงานผลการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ชุดบันไดทำขึ้น สร้างวรรณคดีบทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโนนสอย. แม่ฮ่องสอน: โรงเรียนบ้านโนนสอย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). *การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รูปแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <http://www.testing.obec.go.th>

อัญพร, ร. (2565). *ระบบการเรียนรู้การสอนโดยใช้ Active Learning ในระดับชั้นปรีคลินิก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

อรมนัส, ว. (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

The Guidelines to Develop Digital Leadership of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

รัฐนันท์ รททอง¹

¹บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ปทุมธานี, ประเทศไทย

Rattanan Rodthong¹

¹Graduate School, Western University, Pathum Thani, Thailand

✉: rattanan.ro@western.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 21 April 2025; Revised: 04 May 2025; Accepted: 16 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งได้มาโดยวิธีวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการฟื้นฟูและความยืดหยุ่น ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการปรับกฎระเบียบและกฎหมาย การปรับวัฒนธรรมและทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4) ด้านมีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และ 5) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีดังนี้ ในด้านที่ 1.

วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ได้แก่ 1.1 แนวทางการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล 1.2 แนวทางการส่งเสริมการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านที่ 2. การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Adjusting Regulations, Laws, and Mindset to use Digital Technology) ได้แก่ 2.1 แนวทางการปรับกฎระเบียบภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความสำเร็จทางเทคโนโลยีดิจิทัล 2.2 แนวทางการเสนอหน่วยระดับสูงขึ้นในการปรับกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่ล้าสมัยในการปฏิบัติงานที่ต้องทำงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.3 แนวทางการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในเมื่อต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและทางรัฐบาลส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปฏิบัติงาน แต่ผู้ใช้อยังมีวัฒนธรรม หรือ ทัศนคติที่ยังไม่พร้อมใช้งาน ในด้านที่ 3. การบริหารงานและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Management and Enhancement of Digital Technology ควรกำหนดแนวทางพัฒนาดังนี้ 3.1 แนวทางการกำหนดแผนการพัฒนาศาสนสถานการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 3.2 แนวทางการจัดเตรียมและจัดหางบประมาณในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 3.3 แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านที่ 4. การฟื้นตัวและความยืดหยุ่น (Resilience and Flexibility) มีแนวทาง 4.1 แนวทางการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4.2 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ 4.3 แนวทางการพัฒนาความสามารถในการบริหารที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4.4 แนวทางพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านที่ 5. มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset) มีแนวทาง 5.1 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมและคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ๆ (Mindset) 5.2 แนวทางการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Up Skill/Re-Skill/New Skill) เมื่อมีแนวคิดใหม่ๆที่น่าสนใจนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ 5.3 แนวทางการจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (Toolset) ที่ใช้กับแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ยุคดิจิทัล, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the digital leadership status of school administrators under the Bangkok Secondary Education Area Office; District 1 and 2) To find guidelines to develop digital leadership of school administrators under the Bangkok Secondary Education Area Office. District 1 This research is descriptive research. A sample of school administrators and deputy school administrators under the Bangkok Secondary Education Area Office. District 1, which is obtained by simple random sampling: 144 participants. The data collection tool is a 5-level estimation questionnaire and statistics used to analyze the data, including frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research showed that digital leadership of school administrators under the Bangkok Secondary Education Area Office District 1 overall is very high ($\bar{x} = 3.65$) When considering each area, it is found that there are 3 aspects at the high level and 2 aspects at the moderate level, which can be sorted by average. 1) Management with technology and reinforcement of the use of digital technology. The feedback level is high, 2) the recovery and resilience aspects, the feedback level is high, 3) the regulatory

and legal adjustments. Adapting culture and attitudes to use digital technology, the level is high, and 4) Aspects have a developmental mindset. The opinion level is moderate, and 5) the digital vision is moderate, respectively. For guidelines for digital leadership development of school administrators under the Bangkok Secondary Education Area Office. District 1 is as follows: 1. Digital Vision 1.1 Guidelines for training courses related to digital technology 1.2 Guidelines for sending information about digital technology innovation and development 2. Adjusting Regulations, Laws, and Mindset to use Digital Technology 2.1 Guidelines for adjusting regulations within educational institutions in line with the digital technology boom 2.2 Guidelines for proposing higher level units to adjust regulations or outdated laws in performing tasks that require digital technology 2.3 Guidelines for changing cultures and attitudes to use digital technology When digital technology is used and the government promotes the adoption of digital technology, users still have a culture or attitude that is not yet available. 3. Management and Enhancement of Digital Technology Development guidelines should be defined as follows: 3.1 Guidelines for the formulation of educational institution development plans on digital technology 3.2 Guidelines for preparing and providing budget to promote the use of technology 3.3 Guidelines for developing teachers and personnel to develop skills using digital technology 4. Resilience and Flexibility: 4.1 Guidelines for personal competency development related to digital technology 4.2 Guidelines for developing emotional abilities 4.3 Guidelines for developing executive abilities related to digital technology 4.4 Guidelines for developing communication abilities using digital technologies Aspect 5: Growth Mindset 5.1 Guidelines for promoting innovative thinking and problem solving with new ideas (Mindset), 5.2 Guidelines for training and exchange of learning (Up Skill/Re-Skill/New Skill) when new and interesting ideas are applied in the work, and 5.3 Guidelines for the procurement of equipment or tools (Toolset) applied to new concepts applied in the work.

Keywords: Development Guideline, Digital Era, Digital Leadership, School Administrator

1. บทนำ

ในปัจจุบันโลกเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วสู่โลกแห่งดิจิทัล ในยุคที่เกิดการเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและธุรกิจที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว บทบาทของผู้นำก็ถูกสร้างใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง ผู้นำสมัยใหม่ต้องเผชิญกับความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่มีระดับความเร่งสูง การนำ การสร้างแรงจูงใจ และเพื่อนร่วมงานที่มีอิทธิพลในการชักจูงเพื่อนร่วมงานคนอื่นให้ทำงานให้สำเร็จ แบบที่เป็นไปในอดีตจึงต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยเฉพาะการทำงานและการศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องและการประชุมหรือการศึกษาแบบออนไลน์ ความก้าวหน้าของนวัตกรรมในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เกิดเทคโนโลยีปั่นโลก(Disruptive Technology) The ASEAN Post Team (2018) ได้เสนอว่า นอกจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคดิจิทัล(Digital Transformation) แล้ว ในปัจจุบันเกิดการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (Disruptive Technologies) หลายชนิด เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence), ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data & Cloud), Internet of Things (IoT), การเงินดิจิทัล (Fin Tech), โลกเสมือนจริง (Virtual Reality and Augmented Reality)

การเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจและการทำงานในยุคปัจจุบันนั้นเร็วมาก การเผชิญหน้ากับความต้องการในการทำงานแบบระยะไกลหรือ Remote Work การประชุมออนไลน์ การศึกษาและการฝึกอบรมออนไลน์ เป็นเรื่องที่น่าทุกคนต้องสนใจอย่างสูงสุด และองค์กรจะมีการนำเทคโนโลยีเข้าเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการองค์กร และภาวะผู้นำจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากองค์กรดั้งเดิม(ประวิต เอราวรรณ์, 2562:15)การทำงานผ่านช่องทางเสมือนจริงและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่หยุดพัฒนาไปเรื่อย ๆ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการนำทีมและการบริหารงานอย่างมีชีวิตชีวาในรูปแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

สำหรับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยี ยุคแห่งการศึกษาออนไลน์ ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านงานวิชาการ และเทคโนโลยี การปรับเปลี่ยนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำทางด้านการศึกษามีความสำคัญในการนำพาองค์กรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ ผู้นำหรือผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในยุคที่อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ความคิด ทักษะ และวิสัยทัศน์ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน การเรียน การสอน เป็นที่ทราบกันดีว่าการทำงานหรือการศึกษาแบบออนไลน์ได้รับการยอมรับและมีการใช้งานจริงในหลายสายงานและอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงเปลี่ยนวิธีการทำงานของพนักงาน หรือผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนแปลงวิธีการนำทีมและบริหารงานของผู้นำ หรือผู้สอนด้วย ในสถานการณ์แบบนี้ผู้นำ หรือผู้สอนต้องรับมือกับความท้าทายที่มากพร้อมกับการทำงานแบบออนไลน์ ซึ่งรวมถึงการจัดการทีมที่อยู่คนละที่แตกต่างจากการทำงานในสถานที่เดียวกันที่เราเคยทราบมา

ในปัจจุบันนอกจากการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนแล้วยังมีการนำโปรแกรมจัดการเรียนรู้ (Learning Management System (LMS), and Online Meeting) มาใช้หลากหลายชนิด เช่น Zoom, Microsoft Team, Google Classroom, Moodle, VooV Meeting, Blackboard, Yealink Meeting, YouTube Live, Facebook Live, WeChat, TikTok Live และอื่นๆ รวมทั้ง ประชุมกลุ่มทาง Line Application ซึ่งผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการในการเรียนและการจัดการประชุมด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆเหล่านี้ นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ได้แก่ ประเทศไทย 4.0 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 13 (พ.ศ.2565-2570)

และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งแผนต่างๆดังกล่าวสอดคล้องกับการที่รัฐบาลต้องการจะเน้นให้ “การพัฒนาคนและคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคคนทุกวัยให้เป็นคนที่มีศักยภาพเพื่อขีดความสามารถในการแข่งขันและ และการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

ในปัจจุบันผู้เรียนยุคใหม่ที่มีความนิยมการใช้สื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ถ้าผู้เรียนนิยมการเรียนรู้จากสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ผู้สอนก็ควรใช้สื่อให้เหมาะกับผู้เรียนโดยเฉพาะการเรียนรู้การสอนแบบออนไลน์ และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการทำงานที่บ้าน(Work from Home)และการศึกษาออนไลน์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้นเป็นวิกฤตของทั่วโลกแต่เป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีของผู้สอน/ผู้เรียน และประชาชนในทุกภาคส่วน ซึ่งท้าทายสำหรับผู้นำและผู้บริหารทางการศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานวิชาการ และเทคโนโลยี การปรับเปลี่ยนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคของเทคโนโลยี ยุคแห่งภาวะผู้นำในทางการศึกษาที่สามารถประยุกต์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำมาใช้ในการบริหารการศึกษาในยุคนี้ ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัล(Digital Leadership) ซึ่งเหมาะสมองค์กรทางการศึกษาในยุคในการพัฒนาทางเทคโนโลยีนี้ การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพและภาวะผู้นำดิจิทัลขององค์กรทางการศึกษาที่จะส่งผลการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติ

จากผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิสัยทัศน์เชิงนโยบายประเทศไทย 4.0 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 (พ.ศ.2565-2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และแนวคิดการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพและภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่างๆที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติ จึงควรศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่กล่าวมา

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีจำนวน 67 โรงเรียน แบ่งเป็น 6 กลุ่มโรงเรียน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน 56 คน รองผู้อำนวยการ 171 คน จำนวนครูรวมทั้งหมด 5015 คน แบ่งตามขนาดโรงเรียนดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 17 โรงเรียน 2) โรงเรียน

ขนาดใหญ่จำนวน 16 โรงเรียน 3) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 15 โรงเรียน 4) โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 19 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของรองผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของรองผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของรองผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) สำหรับการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนคือโดยมีรายละเอียด ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนากระบวนการ ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ นโยบาย คำสั่งของทางราชการในระดับต่างๆ รวมทั้งเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ หลังจากนั้น เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัล และสร้างเครื่องมือและเก็บข้อมูลสภาพภาวะผู้นำดิจิทัล วิเคราะห์/ตรวจสอบข้อมูล โดยศึกษาสภาวะแวดล้อม/ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน
2. ออกแบบสอบถามเก็บข้อมูลสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของรองผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
โดยสร้างแบบสอบถาม Questionnaires เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน และคำถามภาวะผู้นำดิจิทัล ด้านต่างๆ แบบ Likert Scale รวมถึงข้อเสนอแนะแบบคำถามปลายเปิด ใน Google Form หลังจากนั้นนำไปตรวจ IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรับแบบสอบถาม และ ทำ Try Out กับกลุ่มประชากรอื่นที่คล้ายกัน หลังจากนั้น ทำหนังสือขอเก็บข้อมูลพร้อม QR Code แบบสอบถามใน Google Form และเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาผู้ตอบคำถาม
3. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใน Google Form และ โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ สถิติที่ใช้เป็นแบบเชิงพรรณนา Descriptive Statistics ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-Test หลังจากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยรายข้อ และรายด้าน และวิเคราะห์ข้อมูล

4. หาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

การหาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 ท่าน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นจะได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อนำไปเขียนรายงานวิจัยต่อไป

5. เขียนรายงานวิจัย

นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ จัดระเบียบ และสรุป เป็นรายงานวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลทางวารสารวิชาการ ต่อไป รายละเอียดอื่นๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งมีจำนวนผู้อำนวยการโรงเรียน 56 คน และ รองผู้อำนวยการโรงเรียน 171 คน รวม 227 คน ทำการสุ่มด้วยตารางเครจซี่ มอร์แกน ได้ กลุ่มตัวอย่าง Sampling $n = 144$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 คำถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 5 ด้าน แบบ Likert Scale

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแบบคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญกึ่งโครงสร้างเพื่อหาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1) สร้างแบบสอบถามคำถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 5 ด้าน แบบ Likert Scale จากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และการสังเคราะห์แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้และนำผลการพิจารณาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objectives Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็นและให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกณฑ์ค่า IOC ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ทิพศิริ กาญจนวาสี, ศิริชัย กาญจนวาสี, 2564:136)

3) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 30 คน

4) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงถือว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

5) สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงโครงสร้างเพื่อหาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม Google Form ที่สามารถเปิดแบบสอบถามด้วย QR Code พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขออนุมัติการเก็บข้อมูล และทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามต่อไป

4.2 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

4.3 กำหนดรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 ท่าน และนัดเวลาเดินทางไปพบ หรือ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ตามความเหมาะสม หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดระเบียบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Preliminary Data Analysis) เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบวัดประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามค่าน้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึก และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ในการแปลความหมายซึ่งเป็นช่วงคะแนน มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำนันทนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำนันทนาการ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำนันทนาการ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีบทบาทภาวะผู้นำนันทนาการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกันกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงโครงสร้างเพื่อหาและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

6.1.1 ตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objectives Congruence: IOC)

6.1.2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

6.2 สถิติพื้นฐาน

6.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

6.2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จากกลุ่มตัวอย่าง 144 คน ทำการศึกษาโดยแบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์ในส่วนนี้ เป็น 3 ตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และ ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีผลสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ย	SD.	ระดับความคิดเห็น
1.วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision)	3.15	0.30	ระดับปานกลาง
2. การปรับกฎระเบียบและกฎหมาย การปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยี	3.56	0.38	ระดับมาก

ดิจิทัล (Digital Culture and Mindset)			
3. การบริหารงานด้วยเทคโนโลยีและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.15	0.44	ระดับมาก
4. การฟื้นตัวและความยืดหยุ่น (Resilience and Flexibility)	3.95	0.43	ระดับมาก
5. มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset)	3.47	0.37	ระดับปานกลาง
รวม	3.65	0.38	ระดับมาก

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามิด้านอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการฟื้นตัวและความยืดหยุ่น ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการปรับกฎระเบียบและกฎหมาย การปรับวัฒนธรรมและทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4) ด้านมีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และ 5) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีดังนี้

- ในด้านที่ 1. วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ได้แก่
- 1.1 แนวทางการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล
 - 1.2 แนวทางการส่งเสริมการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล
- ในด้านที่ 2. การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Adjusting Regulations, Laws, and Mindset to use Digital Technology) ได้แก่
- 2.1 แนวทางการปรับกฎระเบียบภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความเจริญทางเทคโนโลยีดิจิทัล
 - 2.2 แนวทางการเสนอหน่วยระดับสูงขึ้นไปในการปรับกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่ล้าสมัยในการปฏิบัติงานที่ต้องทำงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.3 แนวทางการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในเมื่อต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและทางรัฐบาลส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างจริงจัง แต่ผู้ใช้อย่างมีวัฒนธรรม หรือ ทัศนคติที่ยังไม่พร้อมใช้งาน

ในด้านที่ 3. การบริหารงานและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Management and Enhancement of Digital Technology) ควรกำหนดแนวทางพัฒนาดังนี้

3.1 แนวทางการกำหนดแผนการพัฒนาศักยภาพการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

3.2 แนวทางการจัดเตรียมและจัดหางบประมาณในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

3.3 แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในด้านที่ 4. การฟื้นตัวและความยืดหยุ่น (Resilience and Flexibility) มีแนวทาง

4.1 แนวทางการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

4.2 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์

4.3 แนวทางการพัฒนาความสามารถในการบริหารที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

4.4 แนวทางพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในด้านที่ 5. มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset) มีแนวทาง

5.1 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมและคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ๆ (Mindset)

5.2 แนวทางการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Up Skill/Re-Skill/New Skill) เมื่อมีแนวคิดใหม่ๆที่น่าสนใจนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ

5.3 แนวทางการจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (Toolset) ที่ใช้กับแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) 2) การปรับกฎระเบียบกฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Adjusting Regulations, Laws, Cultures and Mindset to use Digital Technology) 3) การบริหารงานและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Management and Enhancement of Digital Technology) 4) การฟื้นตัวและความยืดหยุ่น (Resilience and Flexibility) และ 5) มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset)

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลขององผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี ด้านอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และ ระดับปานกลาง 2 ด้าน สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการฟื้นฟู และความยืดหยุ่น ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการปรับกฎระเบียบและกฎหมาย การปรับวัฒนธรรมและทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4) ด้านมีกรอบความคิดแบบ พัฒนาได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และ 5) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความตื่นตัวในการพัฒนาความรู้ และทักษะทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ โดยเฉพาะหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทุกสถานศึกษามีความตื่นตัวในการพัฒนาการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลอาจแตกต่างกันไปตามแหล่งข้อมูลที่แตกต่าง ซึ่งองค์ประกอบที่ต่างกันจะมีผลต่อการศึกษาระดับของภาวะดิจิทัล เช่น ผลการศึกษาของ พิชญ์พิมล สุนทะวงศ์, ธรินธร นามวรรณ (2565) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม กำน้ององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล และ 4) ด้านความร่วมมือ สำหรับการศึกษาของ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ, วัลลภา อารีรัตน์ (2564:890) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ได้แบ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) มืออาชีพดิจิทัล (Digital Professional) วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แนวทางต่างๆที่น่าสนใจและทันสมัยสอดคล้องกับยุคสมัยแห่ง เทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 15 แนวทาง คือ

ในด้านที่ 1. วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision) ได้แก่ 1.1 แนวทางการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีดิจิทัล 1.2 แนวทางการส่งเสริมการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยี ดิจิทัล

ในด้านที่ 2. การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Adjusting Regulations, Laws, and Mindset to use Digital Technology) ได้แก่ 2.1 แนวทางการปรับกฎระเบียบภายในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความเจริญทางเทคโนโลยีดิจิทัล 2.2 แนวทางการเสนอหน่วยระดับสูงขึ้นในการปรับกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่ล้าสมัยในการปฏิบัติงานที่ต้องทำงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.3 แนวทางการปรับเปลี่ยน

วัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในเมื่อต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและทางรัฐบาลส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปฏิบัติงาน แต่ผู้ใช้อย่างมีวัฒนธรรม หรือ ทัศนคติที่ยังไม่พร้อมใช้งาน

ในด้านที่ 3. การบริหารงานและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Management and Enhancement of Digital Technology) ควรกำหนดแนวทางพัฒนาดังนี้ 3.1 แนวทางการกำหนดแผนการพัฒนาศาสนสถานการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 3.2 แนวทางการจัดเตรียมและจัดหางบประมาณในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี 3.3 แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในด้านที่ 4. การฟื้นตัวและความยืดหยุ่น (Resilience and Flexibility) มีแนวทาง 4.1 แนวทางการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4.2 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ 4.3 แนวทางการพัฒนาความสามารถในการบริหารที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4.4 แนวทางพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในด้านที่ 5. มีกรอบความคิดแบบพัฒนาได้ (Growth Mindset) มีแนวทาง 5.1 แนวทางส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมและคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ๆ (Mindset) 5.2 แนวทางการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Up Skill/Re-Skill/New Skill) เมื่อมีแนวคิดใหม่ๆที่น่าสนใจนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ 5.3 แนวทางการจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (Toolset) ที่ใช้กับแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจในการปฏิบัติงาน

ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาควรนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาในการบริหารงาน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาควรเปิดรับแนวคิดใหม่ๆแล้วนำมาปรับใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะเรื่องเทคโนโลยี

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจการเรียนการสอนของครูมากขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ต่างๆจากการศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาของตนเองและส่ง Feedback มาให้ผู้วิจัยพัฒนาปรับปรุงแนวทางต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยหรือทำการศึกษาแบบสังเคราะห์องค์ประกอบจากหลายๆแหล่งอ้างอิงที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษากลุ่มประชากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอื่น ๆ
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับผลิิตภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูผู้สอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ หรือ คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอื่นๆ
3. ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีอื่นๆของผู้บริหารสถานศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ หรือ คุณภาพการศึกษา โดยรวม

เอกสารอ้างอิง

- พิชญ์พิมล สุนทวงค์, & ธรินธร นามวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 11(1), 69–84.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). *การพลิกโฉมระบบการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐนันท์ รตทอง, & มลรักษ์ เลิศวิสัย. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *Journal of Roi Kaensarn Acadami*, 6(11), 223–236.
- ทิพศิริ กาญจนวาสี, & ศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2567). *ข้อมูลนักเรียน*. สืบค้นจาก <https://eoffice.sesao1.go.th/info/maps/student>
- เอกรัตน์ เชื้อวงศ์, & วลลภา อาริรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ใน *การประชุมผลงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22* (วันที่ 24 มีนาคม 2564). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cortellazzo, L., Bruni, E., & Zampieri, R. (2019). The role of leadership in a digitalized world: A review. *Frontiers in Psychology*, 10, 1938. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01938>
- Wang, T., Lin, X., & Sheng, F. (2022). Digital leadership and exploratory innovation: From the dual perspectives of strategic orientation and organizational culture. *Frontiers in Psychology*, 13, 902693. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.902693>

Zeike, S., Bradbury, K., Lindert, L., & Pfaff, H. (2019). Digital leadership skills and associations with psychological well-being. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(14), 2628. <https://doi.org/10.3390/ijerph16142628>

ผลของการสอนโดยวิธีสอนแบบ SQ5R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Effects of Using the SQ5R Method on the Critical Reading Ability of Fifth Year Secondary School Students

นพชัย วิริยานุภาพพงศ์¹, เด่นดาว ชลวิทย์², สุวิมล กฤษณาสกุล³

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Noppachai Wiriyanuphapphong¹, Dendow Chollawit², Suwimon Kritkharuehart³
^{1,2,3}Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6612610003@ru.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 22 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 16 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/10 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R จำนวน 5 แผน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, วิธีสอนแบบ SQ5R, องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

This study aimed to (1) compare the critical reading ability of fifth year secondary school students before and after instruction using the SQ5R teaching method, and (2) compare their post-instruction critical reading ability with a specified criterion. The sample consisted

of 36 students from Class 5/10 at Surasakmontree School, Bangkok, enrolled in the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included five SQ5R-based critical reading lesson plans and a 30-item critical reading ability test. Data were analyzed using mean (M), standard deviation (SD), and a dependent samples t-test. The results showed that the students' critical reading ability significantly improved after instruction with the SQ5R method ($p < .05$), and their post-instruction scores were significantly higher than the established criterion ($p < .05$).

Keyword: Critical Reading Ability, Teaching Critical Reading, SQ5R Method, Components of Critical Reading Ability

1. บทนำ

ทักษะการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อติวงศ์ สุชาโต และคณะ, 2566) ซึ่งศาสตราจารย์ Louis M. Gomez และผู้ช่วยศาสตราจารย์ Kimberley Gomez นักวิชาการด้านการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะการอ่านว่า การขาดทักษะการอ่านของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลต่อการทำงานในอนาคต เพราะเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องการแรงงานคนที่มีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิเคราะห์ และเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะดังกล่าว คือ การอ่านเพื่อการเรียนรู้ เนื่องจากการอ่านต้องอาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล จนสามารถแปลงข้อมูลที่ได้รับ และนำไปใช้ประโยชน์ ผู้เรียนที่มีพื้นฐานด้านทักษะการอ่านไม่ดีตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีความยากลำบากในการเรียนระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและเมื่อก้าวเข้าสู่โลกการทำงาน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2552)

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็น ทักษะพื้นฐานที่สำคัญก็คือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และในยุคที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ มีการกระจายของข้อมูลข่าวสารสะท้านรวดเร็วขึ้น ผู้คนอ่านสื่อสังคม (social media) มากกว่าอ่านหนังสือ บางครั้งก็รับข้อมูลข่าวสาร โดยขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ขาดวิจารณญาณในการแยกแยะข้อมูลข้อเท็จจริง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นการใช้ความคิด สติปัญญา ความรู้เดิม หรือประสบการณ์ที่มีอยู่รวมกันกับความรู้ใหม่ เพื่อพิจารณาแยกส่วนประกอบต่าง ๆ ในตัวบท แล้วศึกษาหรือทำความเข้าใจส่วนประกอบแต่ละส่วนนั้นว่า มีความแตกต่างหรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร และอาจมีการประเมินความน่าเชื่อถือเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้รับสารที่มีทักษะการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ที่ดีจะมองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องที่อ่านได้อย่างกระจ่างชัด เห็นความแตกต่าง ความกลมกลืน ข้อดี ข้อด้อยของแต่ละองค์ประกอบโดยไม่เกิดความสับสน และสามารถทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้งต่อไปได้ (หัตถกาญจน์ อารีศิลป์ และคณะ, 2565) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและวิเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่าน

อย่างมีวิจารณญาณได้ 6 ประการ คือ 1) การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น 2) การวิเคราะห์จุดประสงค์ของผู้แต่ง 3) การตีความเรื่องที่อ่าน 4) การสรุปความเรื่องที่อ่าน 5) การสังเคราะห์ความรู้หรือข้อคิด และ 6) การประเมินค่าเรื่องที่อ่าน (Rubin,1990; Gunning, 1992; Mather and McCarthy, 1999)

แม้ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และได้กำหนดให้เป็นเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยก็ตาม แต่จากการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่เป็นไปตามที่หลักสูตรคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับ พรสวรรค์ ศิริภิญโญภรณ์ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่องการสร้างศักยภาพการอ่านของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่าศักยภาพการอ่านที่มีปัญหาคือคือด้านการใช้วิจารณญาณ โดยหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน พบว่าวิธีสอนแบบ SQ5R ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำข้อมูลได้อย่างแม่นยำ รวมถึงสามารถนำความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้กับความรู้เดิมที่มีอยู่ และยังช่วยผู้อ่านได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล นอกจากนี้ SQ5R ยังเป็นวิธีการที่ส่งเสริมการทำงานของนักเรียนในแต่ละวิชาอีกด้วย นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจดบันทึกเนื้อหาในแต่ละวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pauk, 2001) ซึ่ง Coultas (2016) ได้เสนอขั้นตอนวิธีสอนแบบ SQ5R ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading) ประกอบด้วย Survey (S) คือ การอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง และ Question (Q) คือ การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการอ่าน (While - reading) ประกอบด้วย Read (R) คือ การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ อย่างละเอียดและพร้อมทั้งค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ Record (R) คือ การจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ และ Recite (R) คือ การสรุปใจความสำคัญ ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการอ่าน (Post - reading) ประกอบด้วย Review (R) คือ การอ่านทบทวนหัวข้อหรือประเด็นสำคัญแล้วสรุปโดยมองภาพรวมของเรื่อง และ Reflect (R) คือ การวิเคราะห์วิจารณ์แล้วแสดงความคิดเห็น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำวิธีสอนแบบ SQ5R ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนของ จิตติกานต์ คำมะสอน (2558) อุษาวดี ชุกกลิ่นหอม (2560) และ รัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์ (2565) พบว่าเมื่อนำวิธีสอนแบบ SQ5R ไปใช้พัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการสอนโดยวิธีสอนแบบ SQ5R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R

3.2 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 73

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนโดยวิธีสอนแบบ SQ5R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” เป็นการวิจัยขั้นพื้นฐาน (Pre-experimental design) ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ one group pre-test post-test design โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R และเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่เรียนวิชาภาษาไทย 4 (ท32102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 ห้องเรียน รวม 464 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/10 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 36 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ขั้นตอนการสอนแบบ SQ5R ตามแนวคิดของ Coultas (2016) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading)

ประกอบด้วย Survey (S) และ Question (Q) ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการอ่าน (While - reading) ประกอบด้วย Read (R), Record (R) และ Recite (R) และขั้นที่ 3 ขั้นหลังการอ่าน (Post - reading) ประกอบด้วย Review (R) และ Reflect (R) ซึ่งมีโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง	เวลาที่ใช้สอน
1) การอ่านข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (1)	2 คาบ (100 นาที)
2) การอ่านข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (2)	2 คาบ (100 นาที)
3) การอ่านข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ (3)	2 คาบ (100 นาที)
4) การอ่านบทโฆษณาย่างมีวิจารณญาณ (1)	2 คาบ (100 นาที)
5) การอ่านบทโฆษณาย่างมีวิจารณญาณ (2)	2 คาบ (100 นาที)
รวม	10 คาบ (500 นาที)

เมื่อผู้วิจัยออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R ทั้ง 5 แผน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 4.73-4.90

4.2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบโดยใช้บทอ่าน 2 ประเภท ได้แก่ ข่าวสารและบทโฆษณา ประเภทละ 15 ข้อ และออกแบบข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น 2) การวิเคราะห์จุดประสงค์ของผู้แต่ง 3) การตีความเรื่องที่อ่าน 4) การสรุปความเรื่องที่อ่าน 5) การสังเคราะห์ความรู้หรือข้อคิด และ 6) การประเมินค่าเรื่องที่อ่าน โดยกำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

จำนวนข้อคำถาม							
บทอ่าน	จำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ						รวม
	การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น	การวิเคราะห์จุดประสงค์ของผู้แต่ง	การตีความเรื่องที่อ่าน	การสรุปความเรื่องที่อ่าน	การสังเคราะห์ความรู้หรือข้อคิด	การประเมินค่าเรื่องที่อ่าน	
ข่าวสาร	3	2	1	3	3	3	15
บทโฆษณา	2	2	2	3	3	3	15
รวม	5	4	3	6	6	6	30

เมื่อผู้วิจัยออกข้อคำถามตามโครงสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ข้างต้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบดังกล่าวเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยพบว่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยาก (p) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.38-0.78 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.33-0.67 และหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 พบว่า แบบทดสอบมีค่าความเที่ยง (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.3.1 ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาต เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้นำก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) ตลอดจนนักเรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและได้รับการชี้แจงถึงสิทธิ์ในการถอนตัวจากการเข้าร่วมงานวิจัยตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยยืนยันว่าจะไม่มีผลกระทบใดต่อคะแนนและผลการเรียน ในวิชาที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยเก็บทุกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นความลับและใช้นามสมมุติแทนชื่อและนามสกุลของนักเรียนทุกคน (Creswell & Guetterman, 2019; Thomas, 2017)

4.3.2 ก่อนดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 50 นาที

4.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริงตามแผนการจัดการ เรียนรู้การสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น

10 คาบ

4.3.4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนข้อ 3.3 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 50 นาที

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.4.1 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ5R มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.4.2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน ด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงของสถิติที่โดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยค่าสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov เท่ากับ 0.097 พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.71$, $\text{sig} = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบที

4.4.3 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์ร้อยละ 73 (ตามประกาศค่าเป้าหมายปีการศึกษา 2567 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี)

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนโดยวิธีสอนแบบ SQ5R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

5.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R

การทดสอบ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t (35)	p
	M	SD	M	SD		
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	16.94	3.14	25.75	2.43	23.72	0.00**

หมายเหตุ : **p < 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงผลความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.14 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.43 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 1

5.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์

การทดสอบ	หลังเรียน		เกณฑ์	t (35)	p
	M	SD			
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	25.75	2.43	73%	9.50	0.00**

หมายเหตุ : **p < 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R เท่ากับ 25.75 คิดเป็นร้อยละ 85.83 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 73 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 2

6. อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R กับเกณฑ์ร้อยละ 73 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลวิจัยข้างต้นตอบรับกับวัตถุประสงค์วิจัยและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำข้อมูลได้อย่างแม่นยำ รวมถึงสามารถนำความรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้กับความรู้เดิมที่มีอยู่ และยังช่วยผู้อ่านได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสิ่งที่อ่านอย่างถูกต้องสมเหตุผลผล ดังที่ Pauk (2001: pp. 275-287) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีสอนแบบ

SQ5R เป็นการอ่านวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านดำเนินการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความและยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเรื่องจากเรื่องที่อ่านได้ดี โดยผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R ตามแนวคิดของ Coultas (2016) ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading) ประกอบด้วย Survey (S) คือ การอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง และ Question (Q) คือ การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการอ่าน (While - reading) ประกอบด้วย Read (R) คือ การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ อย่างละเอียดและพร้อมทั้งค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ Record (R) คือ การจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ และ Recite (R) คือ การสรุปใจความสำคัญ ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการอ่าน (Post - reading) ประกอบด้วย Review (R) คือ การอ่านทบทวนหัวข้อหรือประเด็นสำคัญแล้วสรุปโดยมองภาพรวมของเรื่อง และ Reflect (R) คือ การวิเคราะห์วิจารณ์แล้วแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R ข้างต้นแสดงให้เห็นได้วิธีสอนแบบ SQ5R เป็นวิธีที่ผู้อ่านได้พัฒนาการอ่านไปสู่การอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยการฝึกฝนของตนเอง วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และใส่ใจเรื่องที่เรียน อีกทั้งยังฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิจัย เรื่องที่อ่านจากง่ายไปหายาก และแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สอดคล้องกับ Robinson (1961) และ Adler & Van Doren (1972) ที่กล่าวว่า วิธีสอนแบบ SQ5R เป็นวิธีการอ่านที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิธีสอนแบบ SQ5R มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการคิดระดับสูงอันเป็นหัวใจสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีระบบ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยทั้ง 2 ประการยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำวิธีสอนแบบ SQ5R ไปพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กล่าวคือความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (จิตติกันต์ คำมะสอน, 2558; อุษาวดี ชุกกลิ่นหอม, 2560; รัตนารณ ทับทิมจันทร์, 2565) แสดงให้เห็นว่า วิธีสอนแบบ SQ5R สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้จริง และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับนโยบายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะมาตรฐาน ท 1.1 และตัวชี้วัดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ วิจัย และประเมินเนื้อหาที่อ่านอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้นักเรียนมีวิจารณญาณในการรับข้อมูลข่าวสารอย่างรู้เท่าทันและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

7.1.1 ผู้สอนที่ใช้วิธีสอนแบบ SQ5R ควรชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามถูกต้องตามขั้นตอนในขณะที่ทำกิจกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

7.1.2 ผู้สอนควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนอาจใช้เวลาในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนควรติดตามให้การแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการสรุปผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงงานของตนในขั้นตอนต่อไปได้

7.1.3 การฝึกให้นักเรียนอ่านแต่ละครั้งควรเลือกสื่อที่มีความหลากหลาย เช่น บทความ เรื่องสั้น ข้อความจากสื่อต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ตอบสนองความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

7.1.4 ควรนำผลการวิจัยไปขยายสู่การปฏิบัติในเชิงนโยบาย เช่น การบูรณาการวิธีสอนแบบ SQ5R เข้าสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีสอนแบบ SQ5R ให้แก่ครูผู้สอนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตลอดจนการนำวิธีสอนแบบ SQ5R มาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายในการพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระยะยาว เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีนำวิธีสอนแบบ SQ5R ไปพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนร่วมกับวิธีการสอนอื่น หรือใช้จัดการเรียนรู้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

7.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการสอนด้วยวิธีสอนแบบ SQ5R ที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2552, 4 สิงหาคม). ได้ดีเพราะการอ่าน. *Kriengsak*.

<http://www.kriengsak.com/node/1994>

จิตติกานต์ คำมะสอน. (2558). *การพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ SQ5R ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].

พรสวรรค์ ศิริกิจคุณภรณ์, เสาวภา สุขประเสริฐ, & วิไลวรรณ โปนา. (2560). *การสร้างศักยภาพการอ่านของเยาวชนในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

รัตนภรณ์ พัทธิมจันทร์. (2565). *การสร้างแบบฝึกทักษะโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

หัตถกาญจน์ อารีศิลป์, ดิเรก หงษ์ทอง, สุรัชย์ บุญญศิริ, & นลิน สินธุประมา. (2565). *ณ ขณะอ่าน: บทเรียนฝึกทักษะ “การอ่าน” สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา*. สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

อติวงศ์ สุชาโต, นฤมล ประทานวนิช, พีรวัชน ชมภูยอด, & ปณิดา วิริยะชัยพร. (2566). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: การศึกษาแนวทางการประยุกต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนระดับประถมศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

<https://online.fliphtml5.com/asdiq/lktx/>

อุษาวดี ชุกกลิ่นหอม. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

Adler, M. J., & Van Doren, C. (1972). *How to read a book*. Simon and Schuster.

Coultas, K. (2016). *SQ5R reading method*. Maywood Academy High School.

<http://www.maywoodacademy.org/apps/pages/>

Creswell, J. W., & Guetterman, T. C. (2019). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (6th ed.). Pearson Education.

Gunning, T. G. (1992). *Creating reading instruction for all children*. Allyn & Bacon.

Mather, N., & McCarthy, P. (1999). *The art of critical reading*. Heinle & Heinle.

Pauk, W. (1997). *SQ5R study technique*. McGraw Hill Support Center.

<http://www.mhhe.com/cls/psy/ch7/sq5r.mhtml>

Pauk, W. (2001). *How to study in college*. Houghton Mifflin.

Paul, R., & Elder, L. (2019). *Critical thinking: Tools for taking charge of your learning and your life* (3rd ed.). Rowman and Littlefield.

Robinson, F. P. (1961). *Effective study*. Harper and Brothers.

Rubin, D. (1990). *A practical approach to teaching reading*. Schuster.

Thomas, G. (2017). *How to do your research project: A guide for students* (3rd ed.). SAGE Publications.

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียน แม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the Development of Modern Student Affairs Administration for the Mae Khu-Ma Ha Wan School Group under the Tak Primary Educational Service Area Office 2

ปนัดดา ธารีน¹, สุรพงษ์ แสงสีมุข², ธนกฤต ลิทธิราช³

^{1,2,3}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Panadda Raruen¹, Suraphong Saengseemuk², Thanakit Sittirach³

^{1,2,3}Northern College, Tak, Thailand

✉: 1gaypho.yim@gmail.com

(Author Corresponding Email)

Received: 25 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 16 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และ 2) หาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 128 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการปฏิบัติสูงที่สุด ส่วนการวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน การปฏิบัติต่ำที่สุด ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ คือ ครูไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์บริบทเพื่อวางแผนบริหารงาน คู่มือปฏิบัติงานไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่นำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางร่วมกัน ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลยังไม่เป็นปัจจุบัน ชุมชนไม่มีโอกาสใช้สถานที่เพื่อจัดกิจกรรมและร่วมประเมินผลอย่างทั่วถึง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ ควรมีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมตัดสินใจ ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมประเมินผลและร่วมรับรู้ในการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานทุกขั้นตอน ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงาน การประมวลผลข้อมูลที่สะดวกต่อการใช้ประโยชน์ สร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการคัดกรองนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, งานกิจการนักเรียน, การบริหารยุคใหม่

Abstract

This research used a mixed-method research methodology. The objectives were 1) to study the conditions and problems of modern student affairs administration of Mae Khu-Ma Ha Wan school group under the Tak primary educational service area office 2 and 2) to find guidelines for developing modern student affairs administration of Mae Khu-Ma Ha Wan school group under the Tak primary educational service area office 2. The population consisted of 128 administrators and teachers of Mae Khu-Ma Ha Wan school group under the Tak primary educational service area office 2 and 9 experts. The instruments used were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed using descriptive statistics. The results of the research found that the overall conditions of modern student affairs administration were at a high level ($\mu = 4.33$). The implementation of the student care system was the highest level, while the implementation of student affairs administration planning was the last. Problems of modern student affairs administration were: teachers did not participate in analyzing the context to plan the administration. The work manual did not have clear criteria. The results were not used to analyze problems and set guidelines together. Individual student data was not up-to-date. The community did not have the opportunity to use the place to organize activities and evaluate the results comprehensively. The guidelines for developing modern student affairs administration should use participatory management to give all relevant parties an opportunity to participate in decision-making. Participate in organizing activities, evaluate results and participate in finding ways to develop operations at every step. Promote the use of information technology in operations, convenient data processing for use, create online social networks to increase communication channels between schools, parents and communities, and use standard tools to collect data and screen students for greater efficiency.

Keywords: Development guidelines, student affairs, modern management

1. บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ระบุในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ว่าด้วยหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ให้ปวงชนทุกคนทุกช่วงวัยมีโอกาสในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีสมรรถนะประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ สอดคล้องกับตลาดงาน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กำหนดให้มีการจัดความรู้ ทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข โดยสถานศึกษามีหน้าที่จัดการวางรากฐานความคิด ความประพฤติของเด็กเยาวชนปลูกฝังคุณธรรมให้เป็นพลเมืองดีของชาติ มุ่งเน้นให้มีความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพเหมาะสมกับวัย ความต้องการความสนใจและความถนัด มีความประพฤติที่ดีเป็นที่ต้องการของสังคม จึงมีการกำหนดงานกิจการนักเรียนขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีปกติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ครูทำหน้าที่ในการดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ จุดหมายสำคัญคือต้องการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาที่เต็ม

ศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา (กุลีนา รอดทอง, 2560) แต่ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนทางวิชาการมากกว่า โดยจัดลำดับความสำคัญงานกิจการนักเรียนไว้ในลำดับเกือบสุดท้าย ทั้งนี้เพราะว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่แสดงให้เห็นคุณภาพการศึกษา แต่ความจริงงานกิจการนักเรียนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่การรับนักเรียนเข้าเรียน ดูแลช่วยเหลือระหว่างที่ศึกษาจนจบการศึกษา (ไกรสร เกกينة, 2565) ซึ่งการไม่ตระหนักในสำคัญดังกล่าวทำให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ซึ่งอมราวดี พงษ์เจริญ (2565) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่ามีปัญหาในระดับมากทุกด้าน โดยการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน และการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ รวมทั้งรัฐพล มุ่งคุณ (2564) พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และการบริหารงานกิจการนักเรียน และณัฐพล แสงงาม (2564) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน พบว่า การส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน ตามลำดับ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 5 อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัด มีโรงเรียนจำนวน 116 แห่ง โรงเรียนสาขา 6 แห่ง ห้องเรียนสาขา 58 ห้อง และศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว 70 ศูนย์ จำนวนนักเรียนในโรงเรียน 54,255 คน และในศูนย์จำนวน 8,899 คน บุคลากรครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,359 คน จัดโครงสร้างการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกลุ่มโรงเรียนจำนวน 13 กลุ่มโรงเรียน การดำเนินงานปีการศึกษา 2565 การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ได้จัดการศึกษาด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ทั่วถึงและหลากหลาย การร่วมมือกับองค์กร ชุมชน เพื่อจัดการศึกษา มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจดูแลและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการคุ้มครองสิทธิการไม่ได้รับความเป็นธรรมทางด้านการศึกษา การถูกระงับหรือการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องของนักเรียน มีการขยายช่วงชั้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการแนะแนวศึกษาต่อ ในทุกโรงเรียน จัดกิจกรรม Open House แนะนำวิชาชีพพร้อมกับหน่วยงานการศึกษาอื่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566) กลุ่มโรงเรียนแม่ภูมิ-มหาวัน รวมกันตามโครงสร้างการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 9 แห่งในตำบลแม่ภูมิกับตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การบริหารงานกิจการนักเรียนจึงมีสภาพปัญหาแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาที่ไม่น่าสนใจ ขาดแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้ บางแห่งอยู่ห่างไกลชุมชน การเดินทางลำบาก สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม รวมถึงครูผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความตระหนักปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน ขาดประสบการณ์และมีภาระงานมากเกินไป ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ การวางแผนไม่รอบคอบ ขาดการทำงานเป็นทีมไม่มีภาวะผู้นำที่ดี ไม่ให้ความสำคัญการบริหารงานกิจการนักเรียน (สุรพัชร เกตุรัตน์, 2561)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดตากที่มีศูนย์กลางการพัฒนาอยู่ที่อำเภอแม่สอด ทำให้บริบททางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองมากขึ้น แต่บริบทชุมชนและสถานศึกษาที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารบนภูเขาสูง การโทรคมนาคมสื่อสารไม่

สะดวก ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว การขนถ่ายอพยพแรงงานภายในและต่างด้าวมีมากขึ้น การดำรงชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมในสังคมมีสูงขึ้น ย่อมจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารการศึกษาในพื้นที่ จึงเป็นปัญหาที่ท้าทายความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในอำเภอแม่สอดทุกระดับ รวมถึงกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวันด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษายุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีเขตบริการทางการศึกษาในอำเภอแม่สอดว่ามีสภาพการบริหารเป็นอย่างไร มีปัญหาการดำเนินการสอดคล้องหรือแตกต่างจากรายงานการวิจัยก่อนหน้านี้อย่างไร รวมทั้งจะมีแนวทางเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ผลการวิจัยจะยังประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอหรือสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูล และด้านตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ใช้การสังเคราะห์เอกสารรายงานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2564-2565 จำนวน 10 เล่ม ได้ขอบเขต 6 ด้านคือ การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมวินัยนักเรียน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ

3.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัยคือ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 128 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูผู้สอน 115 คน

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นและแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 3 คน คือ กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย

1) สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (mixed-method research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชากรด้วยแบบสอบถาม มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 128 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice) เพียง 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ เป็นแบบกำหนดให้เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียน แล้วสังเคราะห์หาความสอดคล้อง กำหนดขอบเขตเนื้อหาได้ 6 ด้าน สร้างนิยามปฏิบัติการและตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นโครงสร้างข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามตามกรอบที่กำหนด ได้ข้อคำถามสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 60 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ และข้อคำถามปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 30 ข้อ ด้านละ 5 ข้อ

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสม ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC แบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .976

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหารวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืน และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ใช้สถิติตามประเภทของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหารวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ ข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ ข้อที่ค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ นำข้อมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 6 ด้าน

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุม และความสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

4. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุญาตกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายได้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับที่
		μ	σ		
1	การวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน	4.21	0.53	มาก	6
2	การบริหารงานกิจการนักเรียน	4.32	0.48	มาก	4
3	การส่งเสริมวินัยนักเรียน	4.31	0.49	มาก	5
4	การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.40	0.41	มาก	1
5	การส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.39	0.45	มาก	2
6	การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	4.34	0.41	มาก	3
โดยรวม		4.33	0.36	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.36$) โดยการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.41$) มีการปฏิบัติสูงที่สุด ขณะที่การวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน มีการปฏิบัติต่ำที่สุด ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.53$) ดังนั้น สถานศึกษา จึงควรมีการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ กำหนดทางเลือกและกำหนดเป็นนโยบายการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีค่าร้อยละสูงสุดรายด้าน แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ สูงสุดรายด้าน

ด้าน ที่	สภาพปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ ที่
1	ครูผู้สอนไม่มีโอกาสร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างทั่วถึง	61.73	3
2	การกำหนดแนวปฏิบัติในคู่มือปฏิบัติงานไม่มีเกณฑ์ วิธีการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน	60.95	4
3	ไม่มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อหาปัญหาและกำหนดแนวทางวางแผนการส่งเสริมวินัยนักเรียนร่วมกัน	42.98	6

4	การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ทันกำหนดตามแผนงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	43.76	5
5	โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรม ของชุมชนและองค์กรท้องถิ่น	66.38	1
6	ครู นักเรียนและผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง	65.61	2

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ ปัญหาสูงสุดคือการส่งเสริมกิจกรรม
ประชาธิปไตย โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมประเพณีและ
วัฒนธรรม ร้อยละ 66.38 ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและการเปิด
โอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการประเมินผลการดำเนินงาน
อย่างทั่วถึง เพื่อร่วมกันค้นหาสาเหตุ กำหนดแนวทางและสร้างข้อตกลงร่วมกันให้ชัดเจน เมื่อพิจารณาปัญหา
เป็นรายด้านที่เป็นปัญหาสูงสุด มีผลดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้มีโอกาสร่วมวิเคราะห์
สภาพปัญหาเพื่อวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างทั่วถึง, การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลไม่
ส่งเสริมการสะท้อนผลเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน และการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานมี
ความสามารถไม่สอดคล้องกับลักษณะงาน ตามลำดับ

2.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า การกำหนดแนวปฏิบัติในคู่มืองานกิจการ
นักเรียนไม่มีเกณฑ์ วิธีวัดและประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน, การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง กรรมการ
สถานศึกษาและองค์กรในชุมชนร่วมกันปฏิบัติงานเป็นทีมมีน้อย และผู้เกี่ยวข้องในชุมชนไม่มีส่วนร่วมเสนอ
ความคิดและร่วมจัดกิจกรรมงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ

2.3 ด้านการส่งเสริมวินัยนักเรียน พบว่า ไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อหาปัญหา
และกำหนดแนวทางร่วมกันในแผนการส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียน, กิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนไม่เปิด
โอกาสบุคคลภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มีความหลากหลาย และ
การสนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เหมาะสมไม่ตรงตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน
ตามลำดับ

2.4 ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การจัดเก็บข้อมูลในการรู้จัก
นักเรียนเป็นรายบุคคลได้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันไม่ทันที่กำหนดในแผนงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การจัด
กิจกรรมโฮมรูมไม่มีการดำเนินงานตามแผนขาดความต่อเนื่อง และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่สามารถ
ปฏิบัติได้ตามปฏิทิน ระยะเวลาไม่สอดคล้องกับสภาพการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ตามลำดับ

2.5 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชน
และองค์กรท้องถิ่นใช้อาคารสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรม, การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
สถาบันหลักเป็นการจัดเฉพาะในโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม และการ

จัดกิจกรรมสถานนักเรียนเพื่อปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยไม่น่าสนใจ ไม่มีการสร้างความรู้ในหลักการที่ถูกต้องให้นักเรียน มีการนำวิธีการผิด ๆ ของนักการเมืองมาใช้ ตามลำดับ

2.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า ครู นักเรียนและผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง, การกำกับ ติดตาม ช่วยเหลือการปฏิบัติงานไม่สม่ำเสมอขาดความต่อเนื่อง และเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลการประเมินผลไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความหลากหลาย ตามลำดับ

3. ผลการหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีค่าความถี่สูงสุดรายด้านแสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าความถี่แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ สูงสุดรายด้าน

ด้าน ที่	ข้อเสนอแนะรายด้านที่มีค่าความถี่สูงสุด	ความถี่
1	ควรให้ครูมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา วางแผน วัตถุประสงค์ เป้าหมายการปฏิบัติงาน	9
2	ควรมีคู่มือปฏิบัติงาน มีเกณฑ์ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	8
3	ควรให้บุคคลภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมจัดกิจกรรมให้สนองความต้องการของชุมชน	7
4	ควรมีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	9
5	ควรให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดกิจกรรมประชาธิปไตยอย่างหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของชุมชน	8
6	ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามแผนงาน/โครงการ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณด้วยสถิติที่เข้าใจง่ายสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์	7

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ สถานศึกษาควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผนงานกิจการนักเรียน มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีคู่มือที่กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน โดยให้บุคคลภายนอกเข้ามาร่วมจัดกิจกรรม และร่วมประเมินผลการดำเนินงานด้วยสถิติพื้นฐานที่เข้าใจง่ายและสะดวกต่อการนำไปใช้ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกให้มากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะรายด้านมีผลที่ค่าความถี่สูงสุด ดังนี้

3.1 ด้านการวางแผนบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและปฏิทินปฏิบัติงาน มีข้อมูลพื้นฐานความรู้ ความสามารถของบุคลากรเพื่อแต่งตั้งให้รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เหมาะสม และนำผลจากการสะท้อนผลมาปรับปรุงเป้าหมายให้ท้าทายความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

3.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า สถานศึกษาศึกษาควรมีคู่มือปฏิบัติงานที่มีเกณฑ์ ชี้วัดผลสำเร็จ วิธีการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน ให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความต้องการ และจัดประชุมปฏิบัติการระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติแบบองค์รวมทุกภาคเรียน ตามลำดับ

3.3 ด้านการส่งเสริมวินัยนักเรียน พบว่า สถานศึกษาศึกษาควรมีให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายสนองความต้องการ นำผลการวิเคราะห์มาใช่วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทางการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน และร่วมวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อค้นหาปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและสร้างทางเลือกในแผนปฏิบัติงาน ตามลำดับ

3.4 ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า สถานศึกษาศึกษาควรมีการนำ ผลดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อใช่วางแผนดำเนินงาน มีการกำกับ ติดตาม นิเทศและ ประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ และปรับปรุงการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน ตามลำดับ

3.5 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า สถานศึกษาศึกษาควรมีให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันกำหนดกิจกรรมประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและความต้องการของชุมชน มีนโยบายนำ หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในแผนพัฒนาคุณภาพ และให้มีที่ปรึกษาการรณรงค์การจัดกิจกรรมประชาธิปไตยที่ถูกต้องแก่นักเรียน ตามลำดับ

3.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า สถานศึกษาศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแผนงาน/โครงการทั้งด้านคุณภาพและปริมาณด้วยสถิติที่เข้าใจง่ายสะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปผลที่ เน้นคุณภาพ ความคุ้มค่าการใช้งบประมาณและทรัพยากร และมีการใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลเพื่อให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการประยุกต์แนวคิดการบริหารสถานศึกษาด้วยวงจรคุณภาพมาใช้ในการบริหารงาน กิจการนักเรียน จึงทำให้มีการดำเนินงานที่เป็นระบบครอบคลุมขอบข่ายที่เป็นพันธกิจของงานอย่างรอบด้าน เห็นได้จากมีการนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน มีการกำกับ ติดตาม นิเทศการนำแผนไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผล รายงานผลเพื่อให้เกิดการ ปรับปรุงพัฒนาแผนงานร่วมกัน เป็นไปตามแนวความคิดของสายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ที่ได้สรุปแนวคิด การบริหารงานคุณภาพว่าเป็นกระบวนการบริหารจัดการระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลผลิต ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับอิทธิทธิ ศรีขวัญแก้ว (2567) ที่พบว่า การบริหารงาน กิจการนักเรียนในความปรกติใหม่ต้องใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมรอบด้าน และการวิจัยของกัมปนาท อาทิตยัตติ (2565) ที่ระบุว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาต้องมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

เพื่อให้เกิดความร่วมมือดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันจนบรรลุวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาต้องมีการสร้างความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งทั้งความคิดและความร่วมมือ ดังข้อค้นพบของ Adam (2008) ที่พบว่า แนวทางการตรวจสอบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความราบรื่นและให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีปัญหาการให้โอกาสชุมชนเข้ามาใช้อาคารสถานที่จัดกิจกรรมและให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจการนักเรียน มีปัญหาในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจระเบียบการใช้อาคารสถานที่ของราชการ และขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ข้อค้นพบสอดคล้องกับแนวคิดของเปรมวิทย์ ทองเชื้อ (2564) ที่กล่าวว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนสาเหตุหลักเกิดจากสถานศึกษาไม่มีความชัดเจนในการกำหนดแนวดำเนินงาน ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มีส่วนร่วมรับรู้ ไม่กระจายข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงาน สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพล แสงงาม (2564) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนเกิดจากสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญเพราะเห็นว่าไม่ใช่ภาระงานหลัก ส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นที่การบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนของครูมากกว่า และการศึกษาของอมราวดี พงษ์เจริญ (2565) ที่พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีปัญหามากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชน ดังข้อค้นพบของ Linda Kuk & James (2009) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงการวางโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ สภาพแวดล้อมขององค์กรอย่างยืดหยุ่น มีส่วนช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนยุคใหม่ของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดกิจกรรมและร่วมรับรู้การดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังมีปัญหาดำเนินงานที่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง การชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจยังมีการดำเนินการน้อย การเปิดโอกาสรับฟังข้อคิดเห็นและรับการแนะนำ ช่วยเหลือจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดได้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนางานกิจการนักเรียนของอนุชิต เชื้ออภัย (2566) ที่เสนอแนะว่า ควรมีมาตรการที่ชัดเจน มีการออกกฎ ระเบียบของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีการกระจายอำนาจ เปิดกว้างทางความคิดและสร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงเป็นรูปธรรม ดังข้อค้นพบของ

Holloway (2002) พบว่า เหตุผลที่การจัดกิจกรรมสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความรับผิดชอบ เสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วมในสังคม และเกิดทัศนคติที่ดี

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรจัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ SWOT Analysis สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาให้ถูกต้องเกิดประสิทธิภาพ

2. กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา ควรมีการจัดทำปฏิทินการกำกับ ติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมในงานกิจการนักเรียนที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดูแล แนะนำให้สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมครบถ้วนตามภารกิจงานกำหนด และควรมีการดำเนินการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

3. กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินงานในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ให้สถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. กลุ่มโรงเรียน ควรมีการจัดประชุมระดมความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางการศึกษาและพัฒนาตนเองร่วมกันเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเพื่อวางแผนบริหารงาน โดยอาจใช้กรณีศึกษาจากต้นแบบสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติประสบผลสำเร็จ (Best Practice) ทั้งในหรือนอกกลุ่มโรงเรียนเป็นกรณีศึกษา

2. สถานศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในความปกติใหม่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่ชายขอบและพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลที่สถานการณ์โลกผันผวนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กัมปนาท อาทิตยตั้ง. (2565). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(2), 100–112.
- กุสิณา รอดทอง. (2560). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ไกรสร เกกนิชะ. (2565). *การดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตวัน กระบี่ (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณัฐพล แสงงาม. (2564). *สภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีรสิทธิ์ ศรีขวัญแก้ว. (2567). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในความปกติใหม่ของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เปรมวิทย์ ทองเชื้อ. (2564). *การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รัฐพล มุงคุณ. (2564). *การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการราชบุรี (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570*. ตาก: กลุ่มนโยบายและแผน.

- อนุชิต เชื้ออภัย. (2566). การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อมราวดี พงษ์เจริญ. (2565). การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Adam, S. G. (2008). An exploration of high-quality students' affairs learning outcome assessment practices. *NASPA Journal*, 45(1), 133–157.
- Kuk, L., & James, H. B. (2009). Designing student affairs organization structure: Perception of senior student affairs officers. *NASPA Journal*, 46(1), 94–117.
- Holloway, J. H. (2002). Extracurricular activities and student motivation. Retrieved May 1, 2023, from <http://www.file.com/result-single-maincontentframe-file/result-single.html>

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Academic Leadership of Administrators Affecting Teachers' Learning Management under the Office of Learning Promotion in Nakhon Si Thammarat Province

อรอุมา สุขจันทร์¹, เบญจพร ชนะกุล², อโนทัย ประสาน³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Onuma Sukjun¹, Benchaporn Chanakul², Anotai Prasan³
^{1,2,3}Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

✉: 6655701003@nstru.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 23 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 16 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครู 3) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู และ 4) ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู รวมทั้งสิ้น 184 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการนิเทศและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2. ผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองเพื่อเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ใช้เครือข่ายผู้บริหารเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สนับสนุนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ทดลองใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, การจัดการเรียนรู้ของครู, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the academic leadership of school administrators, examine teachers' learning management, investigate how administrators' academic leadership affects teachers' learning management, and identify guidelines for developing academic leadership that influences teachers' learning management under the Office of Learning Promotion in Nakhon Si Thammarat Province. The sample consisted of 184 participants, including school administrators and teachers. Data collection tools included questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, multiple regression analysis, and content analysis. The findings were as follows: 1. The overall academic leadership of administrators was at a high level. Among the different aspects, defining the school's mission received the highest average score, while supervision and evaluation received the lowest. 2. Teachers' overall learning management was also at a high level. The highest average was in creating a learning-conducive environment and atmosphere, while the lowest was in school curriculum development. 3. Administrators' academic leadership - specifically in supervision and evaluation of teaching, creating a supportive learning environment, and curriculum development - had a statistically significant effect on teachers' learning management at the .01 level. 4. The guidelines for developing administrators' academic leadership suggested that administrators should enhance their skills in technology and innovation, build networks with other administrators to exchange experiences, support teachers in improving learning management, encourage the use of innovative teaching techniques, and promote the integration of technology and innovation in instruction to systematically improve learning quality.

Keywords: Academic leadership, Teachers' instructional practices, School administrators

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าพร้อมทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะการพัฒนาประเทศที่จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพเป็นประการสำคัญ ประเทศที่ประชากรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งประเทศก็จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาเกือบทุกด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาท และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ สามารถเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการยกระดับคุณภาพของประเทศ จะเห็นได้จาก แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2567 วิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข” ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านของประเทศ ธีระ รุญเจริญ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหาร ต้องเป็นมีบทบาทความเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ระบบการศึกษาจึงจะมีความเจริญก้าวหน้า อีกทั้งสอดคล้องกับ วิริยฤทธิ์ ชาทะกาญจน์ (2551) ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกร มีภาวะผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้นำนวัตกรรม เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วน

ของการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางในทุกด้าน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล ด้านพัสดุ ด้านการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยเน้นคุณภาพในด้านการบริหารงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมมีการดำเนินการให้สถานศึกษามุ่งไปสู่คุณภาพและมาตรฐาน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการต้องมีความชัดเจน

การจัดการเรียนรู้ของครูแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเด่นชัดของครูในการเป็นผู้นำเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้ความสามารถในการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายรวมทั้งการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ในรายวิชาที่สอนอยู่เสมอมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสามารถวิเคราะห์หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลครอบคลุมผลการเรียนรู้ทุกด้าน สร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้วัดผลด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จัดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมีรูปแบบวิธีการที่ชัดเจน และนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้เพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไปมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ตระหนักและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครูและเพื่อนร่วมอาชีพ มีความสนใจในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิเช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคมกระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงกระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และเพื่อให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอธิบายเหตุผลที่ได้มาขององค์ความรู้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักการ แนวคิดที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ตามแนวคิดความเชื่อพื้นฐาน ปรัชญา “คิดเป็น” และตาม “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ของวัยรุ่น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มีการยกเลิกและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2566 โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวม ของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ไม่เรียนรู้ มีความ รอบรู้ รอบคอบระมัดระวัง มีคุณธรรมและมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติมีความเป็นพลเมืองที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุขกับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น จัด ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และเพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการยกระดับและการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะยังมีคนจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษาในระบบ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการที่ต้องเข้าสู่ภาคแรงงานก่อนวัยอันควร ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพให้กับผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับตำบลขึ้น โดยให้มีฐานะเป็นหน่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทั่วถึงและมีคุณภาพ มีภารกิจเป็นทั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทางเลือกให้กับประชาชนที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ที่จะทำให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กไทยได้มาตรฐานสูงระดับโลก หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งโดยผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (รุ่ง แก้วแดง, 2545)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับใดและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำเนินงานในระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 23 สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครู จำนวน 352 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 176 คน รวมทั้งสิ้น 184 ได้มาโดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) และทำการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละกลุ่ม (Simple Random Sampling)

3.1.3 ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการประเมินภายนอกระดับดีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นการถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการนิเทศและการประเมินผลของครู และ 4)

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน 3) ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 6) ด้านการวัดและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อนามสกุล ตำแหน่ง สถานศึกษาที่สังกัด และประสบการณ์การปฏิบัติงาน และ วันเดือนปีที่ทำการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ของครู นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อคำถาม นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผลที่ได้คือมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางราชการ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อติดต่อกับสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

3.4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูล พร้อมแบบแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E-office ของสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 23 สถานศึกษา จำนวน 186 ชุด และได้กลับคืน จำนวน 184 ชุด คิดเป็น

ร้อยละ 98.92 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4.3 หลังจากที่ได้ส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับมาใน Google Form พร้อมติดต่อไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ทำแบบทดสอบเพื่อขอความอนุเคราะห์อีกครั้ง

3.4.4 หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่างได้ส่งแบบสอบถามมาครบถ้วนตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสรุปผลการวิจัยตามลำดับ

3.4.5 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการติดต่อ นัดหมายและเดินทางไปดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และวิเคราะห์ระดับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

3.5.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise Method

3.5.5 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็นและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

จากศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการนิเทศและการประเมินผลของครู มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน (n=184)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.11	.69	มาก
ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.97	.75	มาก
ด้านการนิเทศและการประเมินผลของครู	3.80	.63	มาก
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้	3.87	.62	มาก
รวม	3.94	.48	มาก

2. การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน (n=184)

ผลการจัดการเรียนรู้ของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.64	.78	มาก
2. ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน	3.89	.68	มาก
3. ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้	3.89	.69	มาก
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.96	.71	มาก
5. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี	3.77	.65	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	3.91	.73	มาก
รวม	3.84	.71	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($R = .900$) ในทิศทางบวก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r_{xy}=.298^{**}$) ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.519^{**}$) ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ($r_{xy}=.909^{**}$) และ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r_{xy}=.876^{**}$)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	การจัดการเรียนรู้ของครู							ระดับ
	การวางแผนและ เตรียมการสอน (Y ₁) ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	การออกแบบและ จัดการเรียนรู้ (Y ₃)	การใช้สื่อและ เทคโนโลยี (Y ₄)	การวัดและ ประเมินผล (Y ₅)	การจัด สภาพแวดล้อมและ การจัดการเรียนรู้ของ ครู (Y _{tot})			
ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน (X ₁)	.199**	.240**	.206**	.252**	.393**	.192**	.298**	ต่ำ
ด้านการพัฒนาหลักสูตร(X ₂)	.232**	1.00**	.259**	.279**	.331**	.228**	.519**	ปานกลาง
ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอน ของครู (X ₃)	.738**	.259**	1.00**	.827**	.647**	.935**	.909**	สูงมาก
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X ₄)	.682**	.279**	.827**	1.00**	.641**	.819**	.876**	สูง
(X _{tot})	.632**	.657**	.779**	.803**	.697**	.738**	.900**	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.483	.062		7.825	.000
ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู (X ₃)	.426	.023	.558	18.218	.000
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X ₄)	.260	.024	.336	10.885	.000
ด้านการพัฒนาหลักสูตร (X ₂)	.181	.012	.280	15.629	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม (Y_{tot}) คือ ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู (X₃) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X₄) และด้านการพัฒนาหลักสูตร (X₂) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 พบว่า

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองผ่านการอบรมสัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมใช้เครือข่ายผู้บริหารแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดี ๆ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องสนับสนุนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เปิดโอกาสให้ทดลองใช้เทคนิคการสอนใหม่ พร้อมสนับสนุนด้านทรัพยากรและการสะท้อนกลับเชิงบวก การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการต้องควบคู่กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและให้โอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และปรับกลยุทธ์การบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

5. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการนิเทศและการประเมินผลของครู มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และในการปฏิบัตินั้นย่อม มีองค์ประกอบใน ตัวผู้บริหาร เช่น ความสามารถ การนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ สามารถใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำและการบริหารและนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางวิชาการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2567) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพงศ์ ทองนวล (2565) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่

เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและเตรียมการสอน ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีการวางแผนและเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานศึกษาสร้างความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอนุรักษ์ จตุสี (2565) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงกุฏ วงศ์สาคร (2566) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะประจำสายงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผลสำเร็จในการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องอาศัยปัจจัย ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นส่วนส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเป็นไป อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร กล่อมมะโน (2567) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวางแผนปฏิบัติการ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการประเมินผลการสอนของครู และด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยาดทิพย์ ชีซอง (2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน และการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองผ่านการอบรมสัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมใช้เครือข่ายผู้บริหารแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ดี ๆ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องสนับสนุนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และเปิดโอกาสให้ทดลองใช้เทคนิคการสอนใหม่ พร้อมสนับสนุนด้านทรัพยากรและฟีดแบ็กเชิงบวก การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการต้องควบคู่กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและให้โอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนตา สุพรรณทอง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มีทั้งหมด 3 ด้านดังนี้ (1) ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการมอบหมายงาน การสอนงาน และการอบรมผ่านสื่อออนไลน์ (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการมอบหมายงาน การสอนงาน และการอบรมสัมมนา (3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการมอบหมายงาน การสอนงาน และการอบรมสัมมนา

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู และด้านการประสานงานการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจะต้องสามารถเป็นแหล่งข้อมูลต้นแบบทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพให้แก่ครูได้ ตลอดจนควรมีการวางแผนในการนิเทศร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการนิเทศที่ชัดเจน ต้องมีการสรุปผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ มาเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศให้สามารถนำไป เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา ตลอดจนควรส่งเสริมให้ครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างทั่วถึง เพื่อพัฒนาให้ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรนำผลจากการวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการนิเทศและประเมิน ผลการสอนของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ไปจัดทำนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งดำเนินการจัดการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน

ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีความรู้ ความเข้าใจเจตคติที่ดี และให้ความสำคัญ ต่อ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา และบริหาร การศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จัดทำวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การคิดเชิงสร้างสรรค์กับการพัฒนาการทำงานของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช"

2.2 จัดทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการจัดการความรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช"

2.3 จัดทำวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ”

เอกสารอ้างอิง

กรองกาญจน์ อรุณเมฆ. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหา บัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร

จตุพงศ์ ทองนวล (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

เดือนตา สุพรรณทอง. (2563). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สหวิทยาเขต นนทบุรี 2. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพมหานคร.

ธีระ รุญเจริญ. (2549). ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสภาพปัญหาความจำเป็นและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

พระอนุรักษ์ จุตสี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม.พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

มงกุฏ วงศ์สาคร. (2566). สมรรถนะประจำสายงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ของครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รุ่ง แก้วแดง. (2545). ปฏิบัติการศึกษไทย. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2556). *เทคนิคการบริหาร สำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุภาพร กล่อมมะโน. (2567). *พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- หยาดทิพย์ ซีซอง. (2567). *ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา

Guidelines for Developing Participatory Management in Schools under the Nakhon Ratchasima Municipality

พงศกร ตีบกลาง¹, วีระพงษ์ เทียมวงศ์², กษมา ชนะวงศ์³

^{1,2,3}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Pongsakron Teebklang¹, Veerapong Tiamvong², Kasama Chanawong³

^{1,2,3}College OF Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: ¹Pongsakron112608@gmail.com

(Author Corresponding Email)

Received: 23 April 2025; Revised: 30 April 2025; Accepted: 16 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา วิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 148 คน จากการเปิดตารางของเครชีและมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามมาตรฐาน 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบ ว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่าสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) การประเมินความต้องการจำเป็น โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 3 แนวทาง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำนวน 3 แนวทาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล จำนวน 3 แนวทาง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 3 แนวทาง

รวมทั้งหมด 15 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.97$) และความเป็นไปได้
อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.82$)

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, นครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study on current situation, desirable condition, and needs for the Management with Participation in school under the Nakhon Ratchasima Municipality and 2) study Guidelines for developing the Management with Participation in school under the Nakhon Ratchasima Municipality. This research was done by Mixed Methods Research. The sample group consisted of 148 school administrators and teachers Krejcie and Morgan Table. They were selected by Stratified random sampling and Simple random sampling. The research instruments contained the five-rating scaled questionnaires the semi-structured interview form and the Assess suitability and feasibility from. The data analysis statistics were the percentage, mean, standard deviation, modified priority needs Index (PNI modified), and content analysis. The results of the research were as follows: 1. current conditions, desirable condition, and priority needs the Management with Participation in school under the Nakhon Ratchasima Municipality. The overall of current conditions were at high level ($\bar{x} = 3.60$). The overall of current conditions were at highest level ($\bar{x}=4.87$). Priority needs the Management with Participation in school under the Nakhon Ratchasima Municipality are arranged in order from highest to lowest as follows: 1) Participation in decision-making 2) Participation in planning 3) Participation in benefits 4) Participation in inspection and evaluation and 5) Participation in operations. 2. Guidelines for developing the Management with Participation in school under the Nakhon Ratchasima Municipality, consists of 5 aspects: 1) Participation in decision-making had 3 guidelines 2) Participation in planning had 3 guidelines 3) Participation in benefits had 3 guidelines 4) Participation in inspection and evaluation had 3 guidelines and 5) Participation in operations had 3 guidelines. The total was 15 guidelines. The appropriateness was at a highest level, an average of ($\bar{x}=4.97$) and the feasibility was at a highest level, an average of ($\bar{x}=4.82$).

Keywords: management with participation, school, Nakhon Ratchasima

1. บทนำ

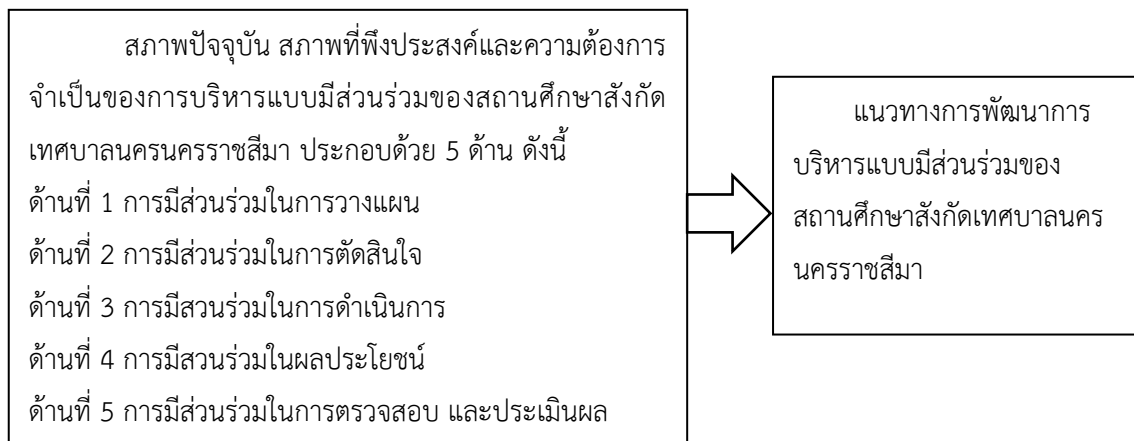
การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชนตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนนักเรียนร่วมรับผิดชอบ ตัดสินใจในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและร่วมจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (ยุทธศิลป์ พานนท์, 2546). จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550). ครูผู้สอนจึงมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาสถานศึกษา

ครูไม่เพียงแต่จะมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ครูยังต้องมีบทบาทในการ และจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ เช่น การ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้ ศึกษาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจ กระจ่าง ศึกษาหลักการวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับ สถานศึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา/ความต้องการของ ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นกับมาตรฐาน การเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วาง แผนการจัดการเรียนการสอนตาม ขอบข่ายเนื้อหาสาระ มาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้ นำ หลักสูตรไปปฏิบัติให้ เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติ ของสาระ การเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน วางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ข้อมูลที่แสดง ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วง นั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550).

สำนักงานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา มีทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยกำหนดเป้าประสงค์ในการพัฒนาสำนักงานศึกษา และสถานศึกษาใน สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ให้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ปัจจุบันสภาพการ บริหารงานแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลนครนครราชสีมาที่เกิดขึ้นนั้นยังเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน คือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา แม้ว่าจะมีการส่งเสริมให้ บุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและดำเนินงาน แต่ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทางการศึกษาในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการรับฟังความคิดเห็นยังไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนา สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา เพราะความสำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาใน ฐานะผู้นำสูงสุดต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาให้เกิดขึ้นโดยตรงกับนักเรียน มีเป้าหมาย สูงสุดอยู่ที่การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สังคมไทยต้องการ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543).

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการ พัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อให้ได้ทราบถึงสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด เทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา และส่งเสริมสนับสนุน การมีส่วนร่วม และเพื่อให้การบริหารงานโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา บรรลุเป้าหมายของการจัด การศึกษาต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

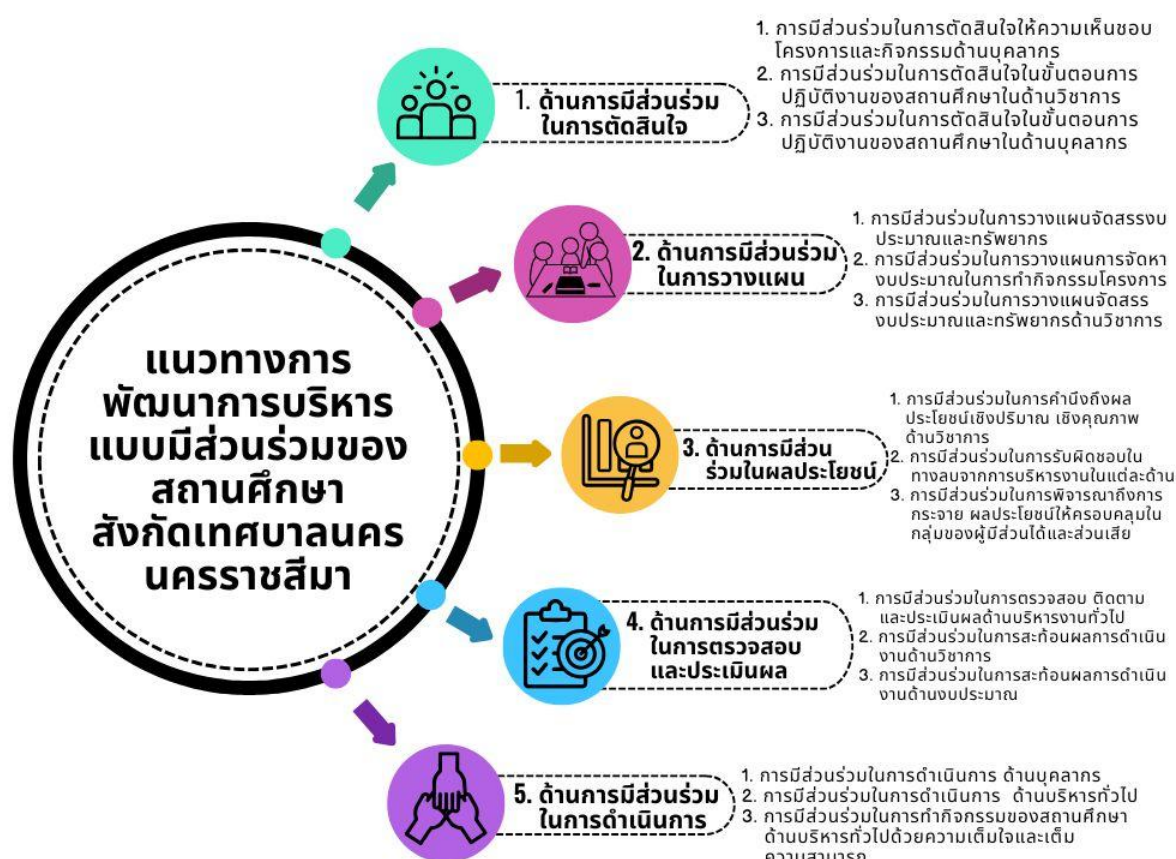
4.1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

4.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับ

4.1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.386$) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.368$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.364$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.335$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.326$) ตามลำดับ

4.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร นครราชสีมา

แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครราชสีมา มีแนวทาง 5 ด้านประกอบด้วย 15 แนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 3 แนวทาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มี 3 แนวทาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล มี 3 แนวทาง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มี 3 แนวทาง โดยภาพรวมมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 และมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82

รูปภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

5.1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา เป็นผู้บริหารที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะ

เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการทำงาน ตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรภพ นาคนชม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อริยาภรณ์ ขุนปักษ์ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นเพราะต้องการให้ผู้บริหารมีการสนับสนุน ส่งเสริมจัดให้ครูมีโอกาสร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย ผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมตัดสินใจในการวางแผน ผู้บริหารมีการใช้ความเห็นของกลุ่มในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริมจัดให้ครูมีโอกาสร่วมตัดสินใจขั้นตอนการปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับ แนวคิดของ อริยาภรณ์ ขุนปักษ์ (2565) ที่ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมจัดให้มีโอกาส มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผน ตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจขั้นตอนการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยใช้ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ ที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5.1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูสังกัดสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา เล็งเห็นว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ เป็นการสนับสนุนส่งเสริมจัดให้มีโอกาส มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผน ตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจขั้นตอนการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยใช้ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ ที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ สิทธิชัย อุตทาสา และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้เสนอองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 4 องค์ประกอบ (1) ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการปฏิบัติ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อริยาภรณ์ ขุนปักซี่ (2565) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการวางแผน

5.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ทั้ง 5 ด้าน มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาแนวทางตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง โดยมีการศึกษาและได้มาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาแนวทาง ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 15 แนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ทั้ง 9 คน ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการการศึกษาการศึกษาในสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ และหลังจากนั้นเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และนักการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและดัชนีความต้องการจำเป็นในการสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของแนวทาง ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งสามารถนำแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ซึ่งแต่ละแนวทางจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทเพื่อพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

6.1.2 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบความสำคัญของแนวทางการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

6.2.3 ควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการเสริมสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

6.2.4 ควรมีการศึกษการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ยุทธศิลป์ พานนนท์. (2546). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏจันทรเกษม]*.
- สิทธิชัย อุตทาสา, & พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 28–40.
- สุรภาพ นาคณคม. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 83–96.
- อริยาภรณ์ ขุนปิกชี. (2565). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]*.
<http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/4512>
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

Creative Leadership of Administrators Affecting the Effectiveness of Educational Institutions under Local Administrative Organizations in Nakhon Si Thammarat Province

ธัญชนก เทพไชย¹, อรรครา ธรรมาธิกุล², วีระยุทธ ชาทะกาญจน์³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Thanchanok Theppachai¹, Akkara Thammatikul², Weerayut Chatakan³
^{1,2,3}Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

✉: 16455701023@nstru.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 15 April 2025; Revised: 03 May 2025; Accepted: 13 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครู จำนวน 261 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีความสัมพันธ์ ในระดับสูงมาก โดยตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .881 4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารต้องมองภาพรวมขององค์กรได้อย่างชัดเจน เข้าใจงานทุกงานในโรงเรียน เป็นผู้นำที่เห็นคุณค่าเล็ก ๆ น้อยๆ จากการทำงานของครู ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและองค์กร โดยต้องอาศัยประสบการณ์ด้านการบริหารพอสมควร นอกจากนี้ควรมีเครือข่ายเพื่อการสนับสนุนองค์กร ทั้งทางตรงทางอ้อม ต้องเป็นผู้นำที่มีการวางแผนที่ดี มองทิศทางการบริหารงานในอนาคตได้ชัดเจน มีเป้าหมายที่เด่นชัด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to study the creative leadership of school administrators, the effectiveness of schools, the relationship between the creative leadership of school administrators and the effectiveness of schools, and the development strategies for the creative leadership of school administrators that impact the effectiveness of schools under the local administrative organizations in Nakhon Si Thammarat Province. The sample group consisted of 261 teachers. Data were analyzed using statistics such as percentages, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings were as follows: 1. The overall level of creative leadership of school administrators was found to be high. Among the dimensions, trust had the highest mean, while flexibility had the lowest mean. 2. The analysis of the effectiveness of schools under local administrative organizations showed an overall high level. The highest mean was found in the ability to adapt and develop the school, while the lowest mean was in students' academic achievement. 3. The creative leadership of school administrators significantly influenced the effectiveness of schools under local administrative organizations in Nakhon Si Thammarat Province. The overall relationship was very high, with the highest correlation coefficient found in flexibility, at .881. 4. The development strategies for creative leadership impacting school effectiveness indicated that school administrators need to have a clear vision of the entire organization, understand every aspect of the school's work, and value small achievements made by teachers, which contribute to student and organizational benefits. Adequate management experience is necessary. Additionally, administrators should build networks for organizational support, both directly and indirectly. They must be leaders who plan effectively, have a clear vision for future management, and set clear goals.

Keywords: Creative leadership, school effectiveness, local administrative organizations

1. บทนำ

ประเทศไทยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแนวทางนโยบายแห่งรัฐสอดคล้องกับการพัฒนาที่แท้จริง กล่าวคือ มุ่งพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนและในการจัดการศึกษาที่มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใด แต่ละรูปแบบพัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนถึงการเมืองของประเทศนั้นๆ และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอย่างเร่งด่วน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศในโลกยุคดิจิทัลและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน (พิระพงษ์ สิทธิอมร, 2561) การพัฒนาการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ความคิดความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมใดจัดการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สังคมนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งจะสามารถธำรงรักษาความเจริญของประเทศชาติไว้พัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างตลอดและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไว้ ด้าน คือ การปฏิรูปสถานศึกษา การ 4 ปฏิรูปครู บุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตร และการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่ต้องใช้ภาวะผู้นำในการดำเนินภารกิจให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารเพียงใดนั้นจะต้องมีพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสมต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาองค์การควบคู่กันไป (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ทั้งยังเป็นผู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างมาก ทั้งในแง่การสร้างพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมที่ถือได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์โน้มน้าวให้ผู้ตามมีความเต็มใจและความกระตือรือร้นในการร่วมกันปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลบรรลุและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานประสิทธิผลของสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นผลแห่งความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นผลที่สืบเนื่องจากการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนา สถานศึกษาจนบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร จัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้องอันเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร (ศราวุธ กางสำโรง, 2559)

การบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาว่า เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารในสถานศึกษาและเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายรัฐที่กำหนดไว้ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานของผู้บริหารที่ผ่านมาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 28 โรงเรียน ยังไม่บรรลุเป้าหมายในบางรายวิชา อาทิเช่น คณิตศาสตร์ ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 43.47 และภาษาต่างประเทศ ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 40.31 ในปีการศึกษาต่อไป จากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันพบว่า โดยภาพรวมประสบปัญหาด้านงานวิชาการอย่างมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดครู บุคลากรที่เชี่ยวชาญและขาดกลไกที่ดีในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามงานด้านวิชาการของโรงเรียน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องทบทวนตนเอง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกๆด้านให้ดีขึ้นอย่างเร่งด่วน การศึกษาจึงจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (รายงานการประเมินตนเอง สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการที่มีการปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัยแบบผสมผสานกลมกลืนตลอดเวลา ก็จะทำให้องค์กรนั้นมีความยืดหยุ่น ทำให้เกิดผลดีต่อผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่ทำงานร่วมกัน โดยต่างฝ่ายต่างรู้ถึงความต้องการและความพึงพอใจต่อกัน ย่อมทำให้เป้าหมายขององค์การสัมฤทธิ์

ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา คน 809 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 28 จำนวน 2566

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา จำนวน 2566261 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ตอน ดังนี้ 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน 3

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.3.1 แบบสอบถาม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ คำถามส่วนที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีจินตนาการ 2) การมีความยืดหยุ่น 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) ความไว้วางใจ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1976: 247)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1976: 247)

3. นำร่างแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของข้อคำถาม (Content Validity) จำนวน 5 คน

4. นำร่างแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในข้อ 3 หาความตรงของข้อคำถาม (Content Validity) โดยใช้เทคนิค Index of Item Objective Congruence – IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์

5. ตรวจสอบหาอำนาจจำแนกรายข้อคำถาม และความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านอำนาจจำแนกรายข้อคำถามและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1984)

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การสร้างและกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

2. กำหนดประเด็นคำถามและสร้างร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. นำร่างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

4. นำร่างแบบสัมภาษณ์ ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในมาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3. ผู้วิจัยประสานงานครู 4.1 บุคลากรเพื่อแจกแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราชให้แก่กลุ่มเป้าหมายแต่ละโรงเรียน

3. ในการเก็บแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ 4.2 ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยประสานงานครู บุคลากรเพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ภายหลัง สัปดาห์ นับจากวันที่แจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง 2 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากเก็บแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละของข้อมูล

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย เป็นช่วงคะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความเป็นประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวม โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.5-2.50 หมายถึง ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ประสิทธิภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) และมีการแปลผลในกรณีที่มีค่า r เป็นบวก (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550: 314) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.90 ขึ้นไป หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 ถึง 0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 ถึง 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

5. สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

6. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig.
	b	Std.Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	.574	.167		3.438	.001
ด้านการมีจินตนาการ (X_1)	.392	.067	.398	5.852	.000

3.5.2 การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 2 ลักษณะคือ การวิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison)

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ รองลงมา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีความยืดหยุ่น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีจินตนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลาย โดยอาศัยการเชื่อมโยงจากความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ รองลงมา ผู้บริหารมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ๆ ในการบริหารสามารถนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ และ ผู้บริหารมีการกระตุ้นครู บุคลากรให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีความยืดหยุ่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน รองลงมา ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยปรับเปลี่ยนแผนงานตามความเหมาะสม และ ผู้บริหารเปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากครู ครู บุคลากรและข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาและเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้บริหารมีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของหน่วยงานตามบริบทของสถานศึกษา และสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง รองลงมา กำหนด ค่าเป้าหมาย และค่าความสำเร็จในการจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาสู่การดำเนินโครงการที่ชัดเจน ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพสู่การปฏิบัติในแผนงาน โครงการและกิจกรรมของสถานศึกษา และ ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ครูและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

1.4 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความไว้วางใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงความเป็นผู้รอบรู้และเชี่ยวชาญในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษา และให้กำลังใจแก่ครู บุคลากร ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ผู้บริหารมอบหมายงานให้ครู บุคลากรรับผิดชอบอย่างทั่วถึงโดยคำนึงถึงความถนัดของบุคคล และ ผู้บริหารศรัทธาในวิชาชีพ และปฏิบัติตามค่านิยม และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผล ของ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับประสิทธิผล ของ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน

ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา รองลงมา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู บุคลากร และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สรุปผลได้ดังนี้

ประสิทธิผลของสถานศึกษา 2.1 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยนักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา นักเรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด และ นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีระบบตรวจสอบการดำเนินงานทุกระดับเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างฝ่ายบริหารคณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง และการปรับหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ประสิทธิผลของสถานศึกษา 2.3 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า การปกครองนักเรียนให้ปฏิบัติตามอยู่ในระเบียบวินัยของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา การแก้ปัญหาความขัดแย้งของครู บุคลากร การแก้ปัญหาทางด้านการปกครองนักเรียน และการตัดสินใจสั่งการอย่างมีขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ประสิทธิผลของสถานศึกษา 2.4 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู บุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ครู บุคลากรมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รองลงมา ครู บุคลากรอยากมาปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครู บุคลากรมีความภูมิใจที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ ครู บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ครู บุคลากรทุ่มเทและเสียสละในการทำงาน ครู บุคลากรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ครู บุคลากรได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ครู บุคลากรภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของสถานศึกษา ครู บุคลากรมีผลงานเป็นที่ยอมรับ และ ครู บุคลากรพอใจในค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สถิติ การค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson'

Product-Moment coefficient of Correlation) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีความสัมพันธ์ ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .825 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .217

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรต้นทั้ง 5 ด้าน ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในลักษณะที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยตัวแปรของของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .881** ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .813**

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม คือ ด้านการมีจินตนาการ โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) เท่ากับ .830 หมายความว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีจินตนาการสามารถทำนาย ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมได้ร้อยละ 83.0 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .825 หรือร้อยละ 82.50 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .217 หรือร้อยละ 21.70 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีจินตนาการ และ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{tot} = .574 +) 392.X_1$$

สมการถดถอยในรูปคะแนน มาตรฐาน

$$\hat{Z}_{tot} =) 398.X_1$$

สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 82.50

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถมองภาพรวมขององค์กรได้ เข้าใจงานทุกอย่างในโรงเรียน จะต้องเป็นผู้นำที่เห็นคุณค่าเล็ก ๆ น้อย ๆ จากการทำงานของครู ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและองค์กร โดยต้องอาศัยประสบการณ์ด้านการบริหารพอสมควร ที่สำคัญจะต้องมีอำนาจเต็มที่ในการบริหารจัดการ ทั้งนี้

หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเป้าหมายที่ชัดเจนและให้โอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ก็เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กรได้เร็ว ผู้บริหารที่จะต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติดี มีเหตุผล เข้าใจปัญหาแล้วนำมาแก้ไขการทำงานอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเครือข่ายเพื่อการสนับสนุนองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม จะต้องเป็นผู้นำที่มีการวางแผนที่ดี สามารถมองทิศทางการบริหารงานในอนาคตได้ชัดเจน มีเป้าหมายที่เด่นชัด ซึ่งต้องประกอบด้วยความรู้และประสบการณ์ มีความคิดริเริ่มในการกำหนดกลยุทธ์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในการกำหนดกลยุทธ์จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่เป็นขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครูได้ หากผู้บริหารมีความสามารถ ครูก็มีความเชื่อมั่น ทำให้มีพลังในการขับเคลื่อนโรงเรียน มีการสร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างเป็นรูปธรรม และความสำเร็จของผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการทำงาน พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ตามวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ด้วยยุคสมัยที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน มีการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้นำต้องมีการตื่นตัวเปลี่ยนแปลงเพื่ออนาคตที่ปลอดภัยทั้งในด้านการอยู่รอดขององค์กรและการสร้างผลผลิตที่ดีต่อสังคม

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับ หน่วยงานต้นสังกัด เปิดโอกาส สร้างโอกาสให้ครูทุกคนได้เสนอแนวคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ครอบคลุมยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ตามแผนพัฒนา อย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น หรือจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากข้าราชการทุกคน เพื่อนำไปใช้ ประกอบจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู บุคลากรทุกคนให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยสำรวจความต้องการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานให้ตรงกับความต้องการของครู และจัดให้มีการฝึกอบรมตามหลักสูตรดังกล่าว

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนและบูรณาการวัฒนธรรมของหน่วยงาน ให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งวัฒนธรรมเดิมของหน่วยงานที่ข้าราชการยึดถือและปฏิบัติ จะเป็นวัฒนธรรมแบบราชการที่มุ่งเน้นยึดถือวิธีการและการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนทางราชการ ความเป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำสร้างวัฒนธรรมแบบปรับตัว ด้วยการกระตุ้นให้ครูทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

5. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นเพื่อจูงใจให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการโดยการมองเป้าหมายในอนาคตแล้วนำมากำหนดทิศทางขององค์การ การนำไปสู่การปฏิบัติและการควบคุมเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องสนใจลักษณะของจุดมุ่งหมาย หรือ เป้าหมายขององค์การ และการให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานด้วย จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนาภรณ์ นิลพัทพันธ์ (2562) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารเวลา การไว้วางใจ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ประสิทธิภาพของโรงเรียน คือระดับผลสำเร็จของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยความร่วมมือของครู ครู บุคลากร และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในโรงเรียน ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดี ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้การพัฒนาโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่คาดหวังไว้ ส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี ประสมศรี (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาตนเอง รองมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล และด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย ส่วนระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ส่วนสมรรถนะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยพบว่ามีค่าสัมพัทธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารด้านการมีวิสัยทัศน์

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ สถิติปัญญาในด้านต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการองค์กร เป็นภาวะผู้นำที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงาน สามารถมองอนาคต ก้าวหน้าทันสมัย และตามทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมพร้อมทั้งผลักดันให้คนอื่น ๆ ในสังคมร่วมมือและทำไปพร้อมกันได้ จะส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขององค์กรในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารปี ทองศรีนุ่น (2564) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ ด้านการร่วมมือกันแก้ปัญหา ด้านการเงินด้านการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น ด้านการตรวจสอบความเชื่อร่วมกันด้านการถามคำถาม และด้านการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ส่งผลทางบวก มีค่า ($R = 873$) อยู่ในระดับสูง และมีค่า ($R = .762$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.001

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์ โดยตรงคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลใช้ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อนพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารในปัจจุบันต้องเป็นผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่โรงเรียน คุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้ ประกอบกับผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำในบริหารงานเชิงกลยุทธ์ คือ มีความคิดความเข้าใจระดับสูง มีการรวบรวมปัจจัยสู่การกำหนดกลยุทธ์ การคาดหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคตการคิดเชิงปฏิกิริยา และการ

กำหนดวิสัยทัศน์ (DuBrin, 2006) ทั้งนี้ก็เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือสถานศึกษาที่มีความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสามารถในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีเจตคติทางบวก มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและมีความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบ ซึ่งการมีความยืดหยุ่นเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการต่อจากการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเป็นความจริงและประสบความสำเร็จตามต้องการ อีกทั้งการมีความยืดหยุ่นเป็นขั้นตอนที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลยุทธ์ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้อีกด้วย

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ควรประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครอง และชุมชน ให้เข้ามามีบทบาท เข้ามามีส่วนร่วมโดยยึดหลักร่วมคิด ร่วมทำร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถเป็นต้นแบบให้กับครูในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้รอบด้าน มีทักษะการบริหารงานที่ทันสมัย มีการเปิดโอกาส ส่งเสริมส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับปรับปรุงวิธีการสอน เทคนิควิธี การสอนใหม่ ๆ เพื่อสร้างเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยทันต่อ การเปลี่ยนแปลง

1.3 ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญในการนำภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไปปรับใช้ ในการบริหารงานให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมากขึ้นด้วย

1.4 ท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และทันสมัยต่อสถานการณ์ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ และนำไปปฏิบัติเพื่อ สร้างสรรค์และพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทีมที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบชี้นำ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบเน้นสัมฤทธิ์ผล และภาวะผู้แบบมีส่วนร่วม ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน เช่น ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายของการจัดการศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562)*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- ชาตรี ประสมศรี. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- ธนาภรณ์ นิลพันธุ์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิระพงษ์ สิทธิอมร. (2561). การจัดการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อแสวงหาแนวทางปฏิรูป. *มติชนออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566, จาก <http://www.matichon.co.th/education/new>
- ศราวุธ กางสำโรง. (2559). *อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). *รายงานการประเมินตนเอง สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- อารปี ทองศรีนุ่น. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช* (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- Dubrin, A. J. (2006). *Principles of leadership*. Canada: South-Western, Cengage Learning.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, S. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
**Relationship Between Working Motivation and Organizational
Commitment of Teachers under Nakhon Si Thammarat Primary
Educational Service Area Office 2**

นงลักษณ์ จินดาพงศ์¹, วิรัตน์ ธรรมภรณ์², ชัยพจน์ รุ่งงาม³

^{1,2,3}วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้, นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Nonglak Jindapong¹, Wirat Thammaporn², Chaiphot Rukngam³
^{1,2,3}Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand

✉: pinky521031676@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 18 April 2025; Revised: 25 April 2025; Accepted: 15 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ระดับความผูกพันต่อองค์กรครู 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรครู และ 4) เพื่อพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรด้วยองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 325 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนสองขั้นตอนตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้งสองตัวแปร มีดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ .848 และ .663 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) แรงจูงใจของทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.42 , S.D. = 0.31) 2) ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = .35) 3) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมกับความผูกพันต่อองค์กรของครู คือ.367** และ 4) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรด้วยองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันได้ 59.8% (R^2_{adj} =.598)

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

This study aimed to examine (1) working motivation, (2) organizational commitment of teachers, (3) relationships between working motivation and organizational commitment,

and (4) the prediction of organizational commitment based on components of working motivation. A sample of 325 teachers under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, during the 2022 academic year, was obtained through a two-stage proportional stratified random sampling based on school size. The data collection instrument was a five-point rating scale questionnaire for both variables, with a consistency index ranging from .80 - 1.00 and the reliability coefficients of .848 and .663, respectively. The data analysis statistics included mean, standard deviation, Pearson's correlation, multiple correlation analysis, and multiple regression analysis. The findings revealed that: 1) the overall and each aspect of working motivation were found at good levels ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.31); 2) the analysis of teachers' organizational commitment revealed that their overall commitment to the organization was at a good level ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = .35); 3) the correlation coefficient between overall working motivation and teachers' organizational commitment was .367**. 4) The multiple regression of predicting organizational commitment base on components of Working motivation was significance at .001 level. and could explain 59.8% of the variance in organizational commitment (R^2_{adj} = .598).

Keyword: Working Motivation, Organizational Commitment

1. บทนำ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ สังคม เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว องค์กรต่างๆ ต่างเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและท้าทายกันมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้องค์กรต้องเริ่มหันมาสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ในแง่มุมต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ “คน” ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กรและเป็นปัจจัย สำคัญที่จะบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สูงสุด เมทนี อัครพันธ์ และ สุภาพร คูพิมาย (2557) คน อาจเรียกได้ว่า “ทุนมนุษย์” (Human Capital) ถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาองค์กร มีหลายองค์กรส่งเสริม ทรัพยากรมนุษย์ของตนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ หากองค์กร มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถได้ตามที่องค์กรต้องการนั้น ยังไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรได้อย่างสมบูรณ์ การพัฒนาคน ในสังคมไทยสู่คุณภาพนั้น ต้องมุ่งสร้างสรรค์และเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชน ให้มีความ พร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง อีกทั้งนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลได้ส่งเสริมให้น่าคำนึงหลักสิบสองประการเข้ามาใช้กับผู้เรียน เพื่อปลูกฝังให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถภาพ มีทักษะ ความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนก็เช่นกัน การที่จะให้คนสามารถทำงานในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นเรื่องยากที่จะบริหาร จัดการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนใน การดำเนินงานให้สามารถปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้ตรงกับภาระงานที่มอบหมายและส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาความรู้

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาความรู้และ ความสามารถ

ของคน ซึ่งครูเป็นบุคลากรที่สำคัญ เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ปัจจัยหนึ่งของการที่ครูจะปฏิบัติงานได้ผลดีมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ขวัญและกำลังใจที่ดีของครูซึ่งส่งผลต่อทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานการสอนในชั้นเรียน อาจกล่าวได้ว่า การสร้างแรงจูงใจครูให้มีความทุ่มเทในการปฏิบัติงานเป็นวิธีสร้างความสำเร็จของการเรียนการสอน นั่นเอง จากที่ได้กล่าวมานี้ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้นั้นจะต้องมีวิธีการกระตุ้น ให้ครู เกิดความรู้สึกอยากทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนนั่นก็คือ การจูงใจครูซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนต้องค้นหาวิธีการที่เหมาะสม เพราะบริบทแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน วิธีการที่ดีในโรงเรียนหนึ่ง อาจจะไปใช้ไม่ได้ในอีกโรงเรียนหนึ่งก็ได้ มีข้อสังเกตหลายประการพบว่าโรงเรียนของรัฐส่วนใหญ่ ครูต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนซึ่งเป็นหน้าที่หลัก เช่น งานธุรการ งานพัสดุ การเงิน งานกิจกรรมโครงการ ทำให้มีภาระงานมาก ไม่มีเวลาให้ครูจัดทำแผนการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ครูลาออกจากราชการหรือขอย้ายสถานศึกษาไปโรงเรียน ขนาดใหญ่ เพราะคาดหวังว่ามึ้นักเรียนจำนวนมาก ทำให้มีทรัพยากรเงินรายได้สถานศึกษามากในการจ้างบุคลากรมากขึ้นเพื่อลดภาระในการทำงาน ครูจะได้ทำหน้าที่สอนหนังสือเท่านั้น ทั้งยังส่งผลให้บุคลากรครูขาดความใส่ใจความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่ชอบคิดริเริ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ควร จัด ให้ นักเรียน ปฏิเสธงาน ไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน มาทำงานสาย ลาบ่อยครั้ง ในระบบ การศึกษาของโรงเรียน ที่ผ่านมามักประสบปัญหาในเรื่องการรักษาไว้ ซึ่งบุคลากรครูภายในองค์กร ที่มีศักยภาพและคุณภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุของการลาออก การย้ายของครู โดยทั่วไปสาเหตุมา จากหลาย ประการ เช่น ด้านสถานที่ทำงาน ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความมั่นคงในการ ปฏิบัติงาน ด้านนโยบายในการบริหารงานโรงเรียน ด้านงานที่ปฏิบัติและด้านความสัมพันธ์เพื่อน ร่วมงาน บรรยากาศไม่อำนวย ความสัมพันธ์ไม่ราบรื่น ปัญหา ด้านการปฏิบัติงานของครูคือ มีภาระ งานมาก และหลากหลาย ครูมีแรงจูงใจในการทำงานต่าง ๆ และ ต้องการเปลี่ยนงาน ขาดความรัก ความผูกพันในงานครูและวิชาชีพ เป็นเหตุให้คุณภาพการศึกษาอยู่ในภาวะที่ต้องการการพัฒนา แรงจูงใจจึง เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับครู เป็นปัจจัยที่สามารถนำมาซึ่งความร่วมมือไปสู่ความสำเร็จ วราลักษณ์ จันดี (2559) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้บุคลากรมีแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแรงจูงใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมๆ ออกมาในเชิงบวก เช่น มีความมุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ความกระตือรือร้นอย่างทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ ขณะเดียวกันหากมนุษย์ไม่มีแรงจูงใจและความ พึงพอใจจะทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาในเชิงลบ เช่น มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อยหาในการ ทำ กิจกรรมนั้นให้ผ่านไปไม่ตั้งใจหรือไม่เอาใจใส่กับการทำกิจกรรม ซึ่งการทำให้บุคคลนั้นทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพองค์กรจะต้องส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งปัจจุบันการ สร้างเสริมแรงจูงใจให้กับบุคลากรมีด้วยกันหลายปัจจัย เช่น ค่าตอบแทน สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมในที่ ทำงาน เพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อระดับความต้องการด้าน แรงจูงใจของบุคลากรทั้งสิ้น และนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องคำนึง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กร ประสบความสำเร็จ ภัตราพร ชนะการณ (2561) จากปัญหาข้างต้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่มี

ความสำคัญมาก เป็นปัจจัยที่จะทำให้บุคลากร ขาดแรงจูงใจในการทำงานและไม่มีความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งอาจส่งผลต่ออัตราการลาออกของครูในระบบการศึกษาไทย เพราะความรู้สึกของคนในการปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพงานของสถานศึกษา อีสริยา รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร (2557)

ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุม 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอทุ่งสง อำเภอดง อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอบุน อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอฉำพระนคร และอำเภอช้างกลาง มีโรงเรียนทั้งสิ้น 188 โรงเรียน มีครูจำนวนทั้งสิ้น 2,094 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, (2566) ประสบปัญหาในเรื่องการขอย้าย และการขาดแคลนของครูอยู่เสมอ ครูที่มีอยู่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้ขาดความตั้งใจในการทำงาน ครูบางส่วนมีปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้รับงานไม่ตรงกับความสามารถ งานเอกสารมากกว่างานสอน เป้าหมายต่องานด้านเอกสาร ขาดความรู้ความสามารถ มีความขัดแย้งภายในองค์กร ไม่สนใจที่จะพัฒนาตนเอง ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้อัตราการเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาเหล่านี้นำมาซึ่งความรักและความผูกพันต่อองค์กร เมื่อบุคลากรในองค์กรเกิดความรักและผูกพันต่อองค์กรแล้วจะทำให้การทำงานร่วมกันเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของแรงจูงใจที่จะสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กร

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงแล้ว ย่อมนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมายได้ และถ้ามีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูด้วยแล้ว จะทำให้สามารถนำมาใช้ในการบริหารเพื่อสร้างความผูกพันของครูที่มีต่อองค์กรได้มากขึ้น จึงได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภายในองค์กร สร้างขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความผูกพันในการทำงานและมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้นสามารถดำรงรักษาครูที่มีอยู่ให้ปฏิบัติงานกับองค์กรในระยะเวลายาวนานเท่าที่องค์กรต้องการ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารองค์กรในการวางแผนพัฒนาครูในสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4. เพื่อพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรด้วยองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3. สมมุติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ของครูอยู่ในระดับดี

2. ความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ของครูอยู่ในระดับดี

3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวก

4. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและ เป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการต่าง ๆ ในการปรับปรุงเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่จะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3. นำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น และมีความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลกับองค์กร

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,094 คน จาก 188 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 (2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปเทียบค่ากลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % Krejcie & Morgan. (1 9 7 0 อ้างถึงใน อีรุติ เอกะกุล, 2554) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 325 คน จากจำนวนครู ทั้งหมด 2,094 คน

2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 น. 43) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ของโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละขนาดโรงเรียน

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู ปรากฏผลการวิจัยรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปรากฏผลการวิจัยรายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน

ที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ปัจจัยจูงใจ					
1.1	ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.58	.26	ดีมาก	1
1.2	ด้านความรับผิดชอบ	4.52	.26	ดีมาก	2
1.3	ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.37	.32	ดี	8
1.4	ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ	4.46	.29	ดี	3
1.5	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.43	.30	ดี	5
รวม		4.47	.29	ดี	
2. ปัจจัยค้ำจุน					
2.1	ด้านนโยบายและการบริหาร	4.39	.32	ดี	6
2.2	ด้านเงินเดือนหรือรายได้	4.31	.40	ดี	10
2.3	ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.37	.31	ดี	8
2.4	ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร	4.46	.31	ดี	3
2.5	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.40	.34	ดี	7
2.6	ด้านรูปแบบการบังคับบัญชา	4.34	.39	ดี	9
รวม		4.37	.34	ดี	
โดยรวม		4.42	.31	ดี	

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวม 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัจจัยจูงใจทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวม 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ตามลำดับ ส่วนด้านปัจจัยคำจูงทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวม 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.46 ด้านสภาพแวดล้อมในการ ด้านนโยบายในการบริหาร ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านเงินเดือนหรือรายได้ต่ำ ตามลำดับ

6.2 ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กรของครู

ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กรของครู พร้อมทั้งการจัดระดับและอันดับดังปรากฏผลการวิจัยรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับและอันดับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ที่	ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ความเชื่อและยอมรับในเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	4.38	.36	ดี	3
2.	ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.44	.29	ดี	1
3.	ความปรารถนาที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.33	.40	ดี	2
โดยรวม		4.38	.35	ดี	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความคาดหวัง ที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร ด้านความเชื่อและยอมรับในเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ด้านความปรารถนาที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ตามลำดับ

6.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สันความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (X)	ความผูกพันต่อองค์กรของครู			p
	r	ระดับ	r ²	

1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (X_1)	.325***	ต่ำ	0.1056	.000
2. ด้านความรับผิดชอบ (X_2)	.271***	ต่ำ	0.0734	.000
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (X_3)	.296***	ต่ำ	0.0876	.000
4. ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ (X_4)	.270***	ต่ำ	0.0729	.000
5. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (X_5)	.285***	ต่ำ	0.1475	.000
6. ด้านนโยบายและการบริหาร (X_6)	.304***	ต่ำ	0.0930	.000
7. ด้านเงินเดือนหรือรายได้ (X_7)	.142***	ต่ำ	0.0202	.000
8. ด้านความมั่นคงในการทำงาน (X_8)	.306***	ต่ำ	0.0936	.000
9. ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร (X_9)	.310***	ต่ำ	0.0961	.000
10. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_{10})	.318***	ต่ำ	0.1011	.000
11. ด้านรูปแบบการบังคับบัญชา (X_{11})	.303***	ต่ำ	0.0918	.000
โดยรวม	.365***	ต่ำ	0.1332	.000

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวม (r) เท่ากับ .365 r^2 เท่ากับ 0.1332 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านเงินเดือนหรือรายได้ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านรูปแบบการบังคับบัญชา กับความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .325 .271 .296 .270 .285 .304 .142 .306 .310 .318 .303 ตามลำดับ

6.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู

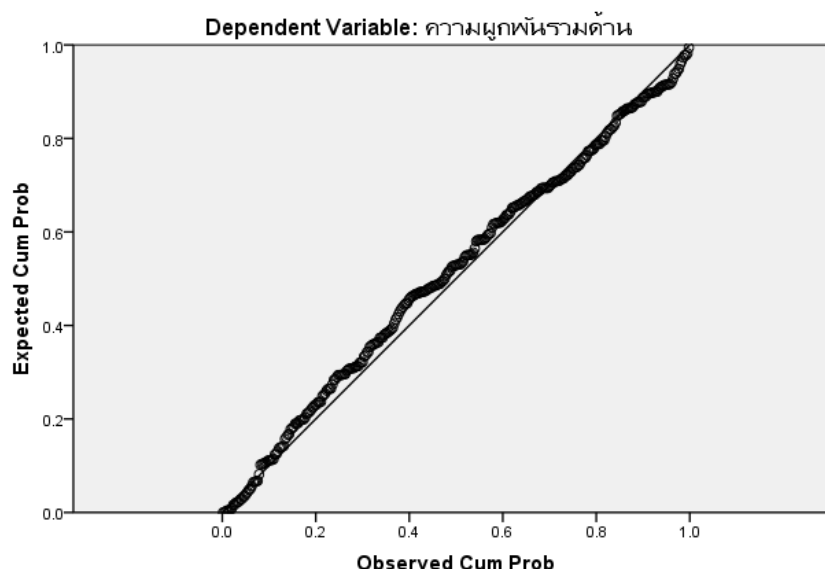
Model	Sum Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การถดถอย (Regression)	13.713	1	13.713	315.893	.000 ^a

ส่วนที่เหลือ (Residual)	14.022	323	.043
รวม	27.735	324	
$R = .773^a$ $R^2 = .598$ $R^2_{adj} = .598$ $F = 315.893$			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = .000) และสามารถอธิบายความผันแปรของความผูกพันได้ 59.8% ($R^2 = .598$) โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .773 แสดงว่าตัวแปรแรงจูงใจมีอิทธิพลสูงในการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

6.5 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับ ความผูกพันต่อองค์กรของครู

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครู ปรากฏรายละเอียดดังกราฟต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใช้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่อความผูกพันเป็นตัวพยากรณ์

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ Regression Standardized Residual พบว่า การถดถอยพหุคูณมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution)

- แกนนอน (X-axis): Observed Cum Prob = ความน่าจะเป็นสะสมที่สังเกตได้
- แกนตั้ง (Y-axis): Expected Cum Prob = ความน่าจะเป็นสะสมที่ควรจะเป็น หากการแจกแจง

เป็นปกติ

- จุดกลม ๆ = ค่าเศษเหลือ (Residual) ของแต่ละกรณี
- เส้นทแยง = เส้นที่แสดงถึงการแจกแจงแบบปกติสมบูรณ์

ผลลัพธ์จากกราฟนี้:

• จุดส่วนใหญ่ เรียงตัวใกล้เส้นทแยงมุม ค่อนข้างดีแสดงว่า เศษเหลือมีแนวโน้มแจกแจงแบบปกติ ซึ่งหมายความว่าสมมติฐานเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่อความผูกพันเป็นไปตามเกณฑ์ การแจกแจงของเศษเหลืออยู่ในเกณฑ์ดี สามารถใช้ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยได้

7. อภิปรายผล

7.1 การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับดี ด้านปัจจัยจูงใจโดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานน้อยที่สุด ตามลำดับ ส่วนด้านปัจจัยค้ำจุนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร รองลงมาคือด้านนโยบายในการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านเงินเดือนหรือรายได้ต่ำที่สุดตามลำดับ ซึ่งผลเป็นเช่นนี้เพราะครู ได้รับการสนับสนุนและแรงจูงใจในการทำงานได้ดี โดยถ้าครูมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีกับเพื่อนร่วมงานก็จะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นและในทางกลับกันด้านเงินเดือนและรายได้ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูเป็นเหตุผลที่ครูจะไม่ทุ่มเททั้งกำลังร่างกายและกำลังใจให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับการศึกษาของญูริชัญ โทสุรินทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนในสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ และต่ำที่สุดคือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร ธรรมปาน (2560) ได้ศึกษา เรื่อง แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 ผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ศุภาวุธ สิทธิโชคสกุล (2557) ได้ศึกษา แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมา คือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและลักษณะของงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เงินเดือน ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทะเนงศักดิ์ นันทกร (2559) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า แรงจูงใจใน

การทำงานของครูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูลตามลำดับ

7.2 การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร ด้านความปรารถนาที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของ ค่านิยมขององค์กรค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและความเชื่อและยอมรับในเป้าหมาย ตามลำดับที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความพยายามในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษาให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรักองค์กรและตั้งใจพัฒนาองค์กรจนเกิดความผูกพันต่อองค์กรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศพาวุธ สิทธิโชคสกุล (2557) ได้ศึกษา แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ คือ ความผูกพันทางด้านความรู้สึก ความผูกพันที่เป็นปทัสสถาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความผูกพันแบบต่อเนื่อง แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน เครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเชื่อและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร และด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม ตามลำดับ

7.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมคิดเป็น .367** ผลการศึกษาสอดคล้องกับชีรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า ความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) แรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 4 ด้าน ร่วมกัน ทำนายความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนร้อยละ 88.70 เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ ด้านเงินเดือนหรือรายได้ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานสอดคล้องกับ ประภัสสร ธรรมปาน (2560) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพัน

ต่อองค์การส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู คือ ด้านบรรทัดฐาน ด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของงาน และการได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.86 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 74.40 และสอดคล้องกับภุริวิชญ์ โทสุรินทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันองค์การของข้าราชการครูโรงเรียนในสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจมีความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกและอยู่ในระดับปานกลาง

7.4 การศึกษาพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์การด้วยองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูพบว่า ผลการทดสอบค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = .000) และสามารถอธิบายความผันแปรของความผูกพันได้ 59.8% ($R^2 = .598$) โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ .773 แสดงว่าตัวแปรแรงจูงใจมีอิทธิพลสูงในการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องจิรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การทำนายความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียนร้อยละ 88.70 เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ ด้านเงินเดือนหรือรายได้ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานนอกจากนี้สอดคล้องกับประภัสสร ธรรมปาน (2560) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู คือ ด้านบรรทัดฐาน ด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่กับองค์การอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของงาน และการได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.86 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 74.40 และสอดคล้องกับ ภุริวิชญ์ โทสุรินทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันองค์การของข้าราชการครูโรงเรียนในสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจมีความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกและอยู่ในระดับปานกลาง

8. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้สรุปและอภิปรายผลมานั้นผู้ศึกษามีแนวคิดเป็นข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาและในการทำการศึกษารั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

8.1.1 จากผลการวิจัยการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับดี ซึ่งถ้าสังเกตจากผลแต่ละด้านนั้น พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์หรือทัศนคติ ตลอดจนปรับแนวคิด มุมมองของตนเอง ให้มีอุดมการณ์ต่อการพัฒนาองค์กร เพื่อให้องค์กรมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และความสามารถ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกระตุ้นให้บุคลากร ในองค์กรพัฒนาความรู้ความสามารถและเห็นแก่ประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มาก เพราะองค์กรสำเร็จได้ต้องอาศัยพลังของบุคลากรในองค์กรนั้นๆ

8.1.2 ผลการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งถ้าสังเกตจาก ผลแต่ละด้านนั้น พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความปรารถนาที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึง การพัฒนาองค์กรและการฝึกอบรมให้มีความรู้ทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ การปฏิบัติ ตลอดจนสภาพทางจิตใจ ให้มีศักยภาพพร้อมที่จะทำกระทำให้การแสวงหาความรู้ เพื่อความก้าวหน้าของบุคลากรให้ สถานศึกษา เพื่อการนำมาใช้ให้เกิดความสะดวกรวดเร็วภายในองค์กรนั้นๆ นอกจากนี้ให้บุคลากรในองค์กร สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อองค์กรบนพื้นฐานของความมีเหตุผลร่วมกัน

8.1.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งด้านที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเงินเดือนหรือรายได้ต่ำที่สุด เพราะฉะนั้นผู้บริหารควรมี ความยุติธรรม เพราะเงินเดือนและสิ่งจูงใจทำให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจูงใจให้ครูทำงานอย่าง เต็มที่ ควรมีการจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับการตอบแทนครูในโอกาสสำคัญต่างๆ และการจัดการเงินเดือนควร คำนึงถึงความยากง่ายในวิชาครูที่สอนในการทำงานที่มี ระดับเงินเดือนว่าเป็นปัจจัยในการทำให้บุคคลเกิด ความพึงพอใจในการทำงาน การที่มีเงินเดือนมากทำให้บุคคลไม่ต้องกังวลในเรื่องการดำรงชีวิต ได้มาซึ่ง ความสุข อีกทั้งเงินเดือนยังทำให้ครูสามารถทำใจจดจ่อกับการสอนได้ดีด้วย

8.1.4 ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครู ผู้บริหารสามารถ นำไปใช้ในการส่งเสริมแรงจูงใจจากภายใน โดยผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เช่น การจัดเวทีแสดงความคิดเห็น หรือการมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม นอกจากนี้ การยกย่องใน ความสำเร็จของครูผ่านรางวัลหรือเกียรติบัตร จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความภาคภูมิใจในหน้าที่ได้อย่าง มากการพัฒนาศักยภาพครู ผู้บริหารควรจัดแผนการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น การอบรมตามความ สนใจ การสนับสนุนการศึกษาต่อ หรือการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมถึงการจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าใน วิชาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูเห็นอนาคตในสายงานของตนสภาพแวดล้อมในการทำงาน ก็ เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครู การปรับปรุงห้องพักครู การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการ สอน และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร เป็นแนวทางที่ช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและลด ความเครียดจากภาระงานได้ในส่วนของ ระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการ ควรมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับ

บริบทของโรงเรียน เช่น การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพ การจัดสรรงบประมาณสำหรับรางวัลตามผลงาน และการเพิ่มเบี้ยเลี้ยงสำหรับภาระงานพิเศษต่างๆที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ต้องมุ่งเน้นความเป็นธรรม โปร่งใส และพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากครู โดยควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมั่นใจในความมั่นคงของตนในอาชีพ

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.2.1. ควรวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของโรงเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น

8.2.2. ควรวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

8.2.3. ควรวิจัยเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาความผูกพันต่อองค์กรของโรงเรียนเยาวชนและสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์.
- คทาจุธ สิริโชคสกุล. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- ธีรดา ไชยบรรดิษฐ์. (2562). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ประภัศรา ธรรมปาน, & ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2560). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1, 126.
- ภัตตราพร ชนะการณ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลบางกล่ำอำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].
- ภัทราพรรณ รุ่งเรืองศิลาทิพย์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ภูริวิชญ์ โทสุรินทร์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนในสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- เมทินี อัครพันธ์, & สุภาพร คูพิมาย. (2557). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจร่วมสมัยและประสิทธิภาพการ

ทำงาน กรณีบริษัทบริการเชื้อเพลิง. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 1(1), 13-23.

วรารณ จิตะวิกุล. (2559). การศึกษาแรงจูงใจและแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (2566). อัตราการย้ายครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567, จาก <http://www.nst2.go.th/?p=327902>

อิสริยา รัฐกิจวิจารณ์ ณ นคร. (2557). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (จันทบุรี-ตราด) [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

การยืนยันพระเชตวันมหาวิหารผ่านหลักฐานทางโบราณคดี An Identify Jetavana Monastery in the views of Archeological Evidences

พระครูศรีพุทธินันท์¹

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phrakhrusriphuthibundit¹

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: limcukk@gmail.com

(Author Corresponding Email)

Received: 19 March 2025; Revised: 23 May 2025; Accepted: 27 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า (Lord Buddha) เมื่อได้ตรัสรู้ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์แล้ว ได้เสด็จไปโปรดเวไนยสัตว์ในสถานที่ต่างๆ จากนครเล็กไปสู่ครใหญ่ จากประชาชนธรรมดาจนถึงพระราชผู้ปกครองแคว้นแว่น ทำให้มีศรัทธาในพระรัตนตรัยหันมานับถือคำสอนของพระองค์ซึ่งเราเรียกว่า พุทธศาสนานั้นมีมากมายจบจบจนวาระสุดท้ายของพระชนม์ชีพ จึงเสด็จปรินิพพานที่นครกุสินารา (Kusinara) ด้วยพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ในระหว่างที่พระพุทธองค์เดินทางโปรดเวไนยสัตว์นั้น ในช่วงแรกๆ ได้ประทับอยู่ในสถานที่ต่างๆ เช่น ต้นร่มไม้ใต้ชะง่อนผา ได้เรือนยอด ถ้ำธรรมชาติ และที่มุงบังอื่นๆ ต่อมาพระเจ้าพิมพิสาร (King Bimbisara) ได้ฟังธรรมจนบรรลุพระโสดาบันจึงน้อมถวายเวฬุวัน (Veluvana Monastery) หรือสวนป่าไผ่ให้เป็นที่ประทับ แล้วน้อมถวายเป็นสังฆารามแห่งแรก นับตั้งแต่นั้นมา ก็ได้มีกษัตริย์ พ่อค้า คหบดี ประชาชนผู้ศรัทธาในพุทธศาสนาได้น้อมถวายอารามกระจายตามเมืองต่างๆเป็นจำนวนมากเพื่อรับหมู่สงฆ์ที่เพิ่มมากขึ้น ในบรรดาสังฆารามที่จำพรรษาของพระพุทธองค์นั้น พระเชตวันมหาวิหาร (Jetavana Monastery) นครศร้าวาสตี หรือ สรวัดถินว่าสำคัญที่สุด เพราะเป็นที่ประทับจำพรรษานานถึง ๑๙ พรรษา

คำสำคัญ พระเชตวัน, นครศร้าวาสตี, โบราณคดี

Abstract

After attaining Enlightenment under the Bodhi tree, the Lord Buddha traveled to various places to guide sentient beings, from small towns to large cities, and from ordinary people to kings who ruled over territories. This inspired many to develop faith in the Triple Gem and turn to the teachings of the Buddha, which we now call Buddhism, a faith that spread extensively until the final moment of his life, when he passed into Parinirvana at Kusinara at the age of 80. During the early period of his journey to guide sentient beings, the Buddha resided in various places such as under trees, beneath cliffs, on treetop platforms, in natural caves, and in makeshift shelters. Later, King Bimbisara, upon attaining the stage of Sotāpanna (Stream-enterer) after listening to the Dhamma, respectfully offered Veluvana

Monastery (the Bamboo Grove Monastery) as a residence for the Buddha and the Sangha, marking the first donated monastic dwelling. From that point onward, kings, merchants, wealthy laypeople, and devout followers of Buddhism from various towns generously offered monasteries to accommodate the growing monastic community. Among the many monasteries where the Buddha spent the rains retreat, the Jetavana Monastery in Savatthi (Sravasti) is considered the most important, as the Buddha spent 19 rains retreats there.

Keywords: Jetavana, Sravasti, Archaeology

1. บทนำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อประดิษฐานพระพุทธรูปศาสนาได้อย่างมั่นคงในหลายแคว้นแล้ว จึงเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ไปยังสถานที่ต่างๆ เมื่อล่วงเข้าสู่พรรษาที่ ๑๔ ได้เสด็จไปยังนครราชคฤห์ (Rajagriha) ขณะนั้นมีพ่อค้าชาวเมืองศราวาสตี (สรวัตถิ) นามว่า อนาถปิณฑิกะ (Anatha Pindika) ที่มาค้าขายที่นครราชคฤห์จนได้บรรลुพระโสดาบันแล้ว เศรษฐีท่านนี้จึงได้อารธนาให้พระพุทธรูปไปประทับที่นครสรวัตถิด้วย เมื่อพระพุทธรูปตอบรับจึงได้เดินทางกลับมายังนครของตนเอง จากนั้นแสวงหาพื้นที่ที่จะจัดสร้างวัดเพื่อถวายเป็นที่ประทับของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เล็งเห็นว่าภายในเมืองสรวัตถินั้นคับแคบ ผู้คนมากมายจึงไม่น่าจะเหมาะสม สถานที่เหมาะสมควรจะเป็นนอกเมือง ได้เห็นสวนป่าของเจ้าเซตราชกุมาร (Prince Jeta) ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้ามหาโกศล ว่ามีความเหมาะสมจึงได้ติดต่อขอซื้อ แต่เจ้าเซตไม่ได้ศรัทธาในพุทธศาสนาจึงไม่ยินยอมที่จะขายให้ เศรษฐีอ้อนวอนหลายครั้งจนเจ้าเซตใจอ่อน ตกลงจะยอมขายให้แต่มีข้อแม้ ๒ ข้อ คือ ๑.ได้ราคาขายที่ดี โดยให้อาหากองค้ำมาปูให้เต็มพื้นที่แห่งนี้ ๒.ถ้าจะเอาไปทำอะไรก็แล้วแต่ ก็ต้องใช้ซื้อตนเองตลอดไป เศรษฐียอมตกลงจึงขนทองมาปูเต็มพื้นที่ สีทองสุกสกาวเต็มพื้นที่ เจ้าเซตพอใจจึงซื้อที่ดิน ๑๘ โกฏิ จากนั้นเริ่มสร้างอาคารกุฏิสงฆ์ เวจจุกฏิ (ห้องน้ำ) ศาลาฟังธรรม และอื่นๆ อีก ๑๘ โกฏิ เมื่อเสร็จแล้วนิมนต์พระพุทธรูปพร้อมพระสาวกมาแล้วมอบอารามให้แก่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมทั้งถวายเป็นของกลางสงฆ์ที่เดินทางมาจากทิศทั้ง ๔ จากนั้นได้ทำการฉลองอารามใหม่ เช่น จัดเลี้ยงถวายภัตตาหารพระสงฆ์ ทำโรงงาน และอื่นๆ งดนี้หมดไป ๑๘ โกฏิ รวมแล้วหมดไป ๕๔ โกฏิ (พระวินัยปิฎก จุลวรรค ภาค ๒ เล่มที่ ๗ ข้อ ๒๔๐ หน้า ๖๕)

เรื่องราวที่ปรากฏนี้มีบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก และอรรถกถาเล่มต่างๆ มีมากมาย แต่เมื่อจะมายืนยันสถานจริงว่าพระเชตวันมหาวิหารอยู่ที่ไหนในอินเดียนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเลย นั่นเพราะพุทธศาสนาได้สูญสลายออกจากอินเดียตั้งแต่พ.ศ.๑๗๐๐ เศษ พระสงฆ์หลบหนีภัยสงคราม ชาวพุทธกระจัดกระจาย ต่อมาเมื่อไม่มีพระสงฆ์ขึ้นนำก็หันไปนับถือศาสนาฮินดู และศาสนาอิสลาม หรืออื่นๆ โบราณสถานที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา เช่น วัด สถูป เจดีย์ เมื่อไม่มีใครดูแลก็ถูกรื้อถอน ทำลายไปทั้งตั้งใจทำลาย และรื้อถอนเพื่อค้นหาสมบัติและปรับหน้าดินให้กลายเป็นที่ทำไร่ทำนา การกำหนดที่ตั้งนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ยังโชคดีที่นักโบราณคดีเช่น อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Alexander Cunningham) อดีตผู้อำนวยการกรมโบราณคดีคนแรกของอินเดียในยุคที่อังกฤษยังปกครองอินเดีย อาศัยการบันทึกของพระสงฆ์จีน ๒ รูปที่เดินทางมาแสวงบุญในอินเดียเป็นคนกำหนดทิศทางที่ตั้งของพระเชตวันมหาวิหาร คือ

๑.พระอาจารย์ฝ่าเสียน (Fa Tsien) หรือฟาเหียน (Fa Hien) ในภาษาแต้จิ๋ว ท่านเป็นชาวจีน เดินทางมาอินเดีย พ.ศ.๙๔๓ โดยผ่านทางอาณาจักรกุเจ โขตาน พามิยัน คันธาระ จนมาถึงอินเดีย (James Legge. A Record of Buddhistic Kingdoms, P.25) เมื่อมาถึงพระเชตะวันมหาวิหาร นครสรวาสตีแล้ว ท่านกล่าวว่า

“ออกเดินทางจากศากยไปทางทางใต้เป็นระยะทาง ๗ โยชน์ก็เดินทางมาถึงนครสรวาสตี ซึ่งอยู่ใน แคว้นโกศล เมืองนี้มีประชาน้อย ประมาณ ๒๐๐ ครั้วเรือน พระเจ้าปเสนทิธ เป็นผู้ครอบครอง มี โบราณสถานเป็นวิหารของพระนางปชาบดี กำแพงบ้านของเศรษฐีสุทัตตะ สถานที่ซึ่งคุลิมาลสำเร็จเป็นพระ อรหันต์ กับสุสานที่เผาศพท่าน สานทมิ้ทั้งหมดได้มีการสร้างพระสถูปไว้ เหล่าพราหมณ์ที่โอ้อวดว่าจะทำลาย พระสถูปเหล่านั้น เกิดฟ้าร้องฟ้าผ่า ฟ้าแลบ ส่งเสียงกระหึ่มทั่วอากาศจึงไม่อาจจะทำการใดได้ ทางทิศใต้ ของเมืองเศรษฐีสุทัตตะได้สร้างวิหารไว้ มีเสาหินต้นหนึ่งมีรูปล้อยู่นบนยอดอีกต้นหนึ่งมีรูปโคบนยอด ใกล้ วิหารมีสระน้ำอันใสสะอาด ที่นี้คือ พระเชตะวันมหาวิหาร (พระยาสุรินทรฤทัย,จดหมายเหตุแห่งพุทธ อาณาจักรของพระภิกษุฟาเหียน,หน้า ๑๑๐)”

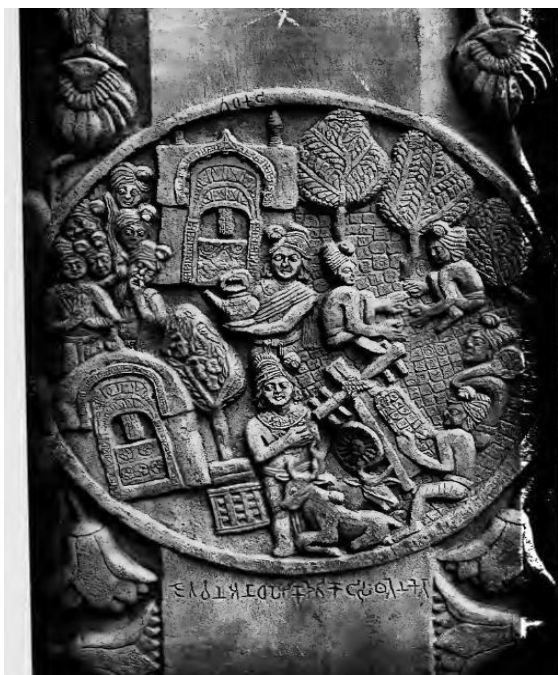
๒.พระอาจารย์เสวียนจาง (Xuan Zang) หรือ พระถังซำจั๋ง เป็นชาวจีน เดินทางมายังอินเดีย พ.ศ. ๑๑๗๓ ตามเส้นทางเดียวกับที่พระอาจารย์ฝ่าเสียนเดินทางมาแล้ว เมื่อมาถึงนครสรวาสตี ท่านกล่าวว่า

“จากโกสัมพีก็บ่ยหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ๕๐๐ ลี้ในที่สุดก็มาถึงนครสรวาสตี มีอาณา เขต ๖๐๐๐ ลี้ ตัวเมืองร่วโรยหกพ้งหมดแล้ว พระราชวังกินเนื้อที่ ๒๐ ลี้ ส่วนใหญ่พ้งไปหมดแล้วมีผู้คนอาศัย อยู่อย่างเบาบาง อุปนิสัย ซื่อตรง เปิดเผย ใฝ่ใจในการศึกษาพุทธศาสนาเลื่อมใสในการทำบุญสุนทาน ภายใน อาณาเขตมีอารามหลายร้อยแห่ง แต่ทรุโทรมไปเกือบหมด มีภิกษุจำพรรษาเพียงเล็กน้อย ศึกษาฝ่ายหินยาน นิกายสัมมัตติยะ มีเทวาลัยนับร้อยแห่ง พวกนักบิณฑนอกพุทธศาสนามีมากมาย ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศใต้คือ พระเชตะวันมหาวิหารซึ่งสุทัตตะ (อนาถปิณฑิกะ) อำมาตย์ของพระเจ้าปเสนทิธสร้างถวายพระพุทธเจ้า บัดนี้ พ้งไปหมดแล้ว ๒ ข้างประตูตะวันออกมีเสาหินตั้งอยู่ข้างละต้น เสาหินสูง ๗๐ เฉียะ บนยอดเสาซ้ายเป็นรูป ธรรมจักร บนยอดเสาทางด้านขวาเป็นรูปโค พระเจ้าอโศกสร้างไว้ (ชีวชูลุน. ถังซำจั๋ง,หน้า ๒๓๓-๒๔๓)”

แม้จะมีหลักฐานจากการเดินทางของพระสงฆ์จีน ๒ รูปแล้ว แต่จะมั่นใจได้อย่างไรว่าสถานที่ตรงนั้นจะ เป็นพระเชตะวันจริง ๆ

พ.ศ.๒๔๐๔ (ค.ศ.๑๘๖๑) ในยุคที่อังกฤษปกครองอินเดียนั้น ผู้ปกครองอังกฤษมองว่าอินเดีย เป็นอู่อารย ธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถานเป็นจำนวนมาก ควรจะรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของตนเองจึง ได้ก่อตั้งหน่วยงานสำรวจทางโบราณคดีขึ้นที่กัลกัตตา ให้นามว่า หน่วยงานสำรวจทางโบราณคดีของอินเดีย (Archaeological Survey of India) มีชื่อย่อว่า เอ.เอส.ไอ. (ASI) พร้อมกับแต่งตั้งนายทหารอังกฤษท่านหนึ่ง ที่สนใจทางด้านโบราณคดี ผ่านการชุดค้นแหล่งโบราณคดีมาแล้วหลายแห่งก่อนที่ถูกแต่งตั้งด้วยซ้ำ ทั้งยังเป็น วิศวกรทางรถไฟด้วย นั่นคือ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม

พ.ศ.๒๔๐๔ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ออกเดินทางสำรวจแหล่งโบราณคดีในอินเดียหลายแห่ง เมื่อมาถึงเมืองโบราณนามว่า สาเหต มาเหต (Sahet Mahet) จังหวัดรวมรัฐ (United Province) จึงได้ขุดแต่งทางโบราณคดี ได้พบแนววิหารขนาดใหญ่ พบซากสถูป พบพระพุทธรูป เหรียญตรา ลูกปัด และอื่นๆหลายชิ้น โดยเฉพาะฐานพระพุทธรูปที่มีจารึกเรื่องพระเชตวันไว้ (Alexander Cunningham. **Four Reports made during the year 1861-1863**. P.132) หลักฐานที่ทำให้เราได้ทราบความเป็นมาผ่านหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญเกี่ยวกับพระเชตวันมหาวิหารมีหลายชิ้นที่สำคัญคือ

ภาพที่ 1 จารึกที่ ๒-๓ เขียนไว้ได้ภาพการสร้าง พระเชตวัน

จารึกที่ ๑ เขียนไว้ที่เสากำแพงพระสถูปที่ภรหุต (Bharhut Stupa) รัฐมธยประเทศ ปัจจุบันเสานี้จัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์กัลกัตตา รัฐเบงกอล เป็นภาพเหตุการณ์การสร้างพระเชตวันมหาวิหาร นครสาวัตถี ภาพนี้แกะสลักเป็นวงกลม เนื้อภาพสุดยังมีอักษรพราหมี ๔ ตัว ภาษาปรากฤต อักษรพราหมี

ข้อความเขียนว่า “คนธกุฏี” แปลว่า พระคันธกุฏี

จารึกที่ ๒ เขียนไว้ที่ฝั่งทางด้านซ้ายของภาพ ด้วยอักษรพราหมี ๕ ตัว ภาษาปรากฤต

ข้อความเขียนว่า “โกสมพกุฏี” แปลว่า โกสัมพกุฏี

จารึกที่ ๓ ข้อความเขียนไว้ มีแถวเดียวข้อความเขียนว่า

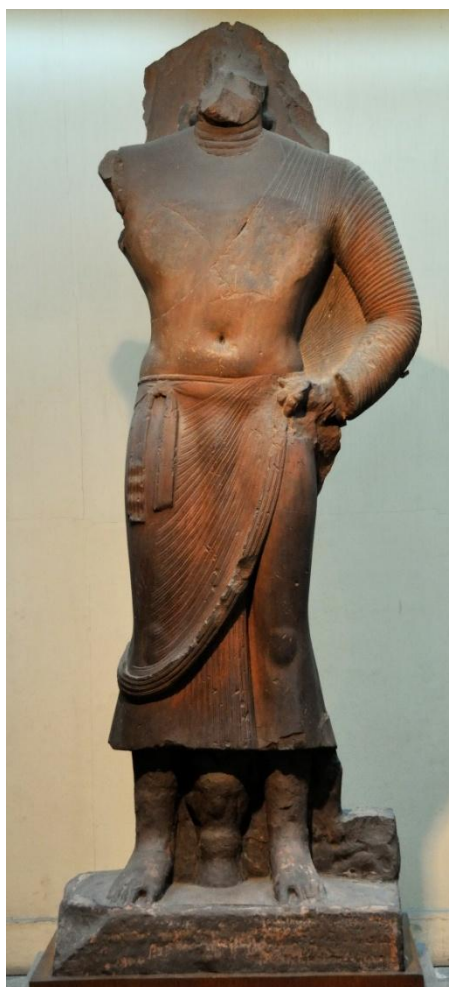
เชตวัน อนาถปิณฑโก เทติ โกฏิ สนถเตน เกฏา

แปลว่า ท่านเศรษฐีอนาถปิณฑิกะน้อมถวายพระเชตะวัน ด้วยการจัดซื้อเป็นจำนวนเงินเป็นเงิน (๕๔) โกฏิ (Alexander Cunningham, Bhisu Tope, P.232)

ภายในพระเชตะวันมหาวิหารนั้นมีกุฏิมากมาย ในนั้นมีพระคนธกุฏิเป็นที่ประทับในฤดูหนาว และ โกสัมพกุฏิ เป็นที่ประทับในฤดูหนาว ทั้ง ๒ หลัง อนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้สร้างถวาย เมื่อช่างแกะสลักแล้ว กลัวว่าจะไม่ชัดเจนจึงมีการจารึกระบุไว้ด้วย

จารึกนี้เขียนไว้ได้ภาพแกะสลักรูปกุฏิที่แกะไว้ในเสากำแพงการหุด สมัยคุงคะ คงกลัวว่าคนจะไม่ เข้าใจว่าที่ไหน จึงมีการระบุให้ชัดเจนไปเลยว่าหมายถึงพระโกสัมพกุฏิ ภายในพระเชตะวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี

จารึกที่ ๔ พบในปีพ.ศ.๒๔๐๕ (ค.ศ.๑๘๖๒) โดยอเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Alexander Cunningham) เดินทางสำรวจตามหลักฐานพระสงฆ์ ๒ รูปนี้จนมาถึงเนินโบราณนามว่า สาเหตุ มเหต (Sahet -Mahet) ในมณฑลอูธ (Outh Province) เขาได้พบโบราณวัตถุจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือฐาน

ภาพที่ 2 จารึกที่ ๔ เขียนไว้ที่ฐานพระพุทธรูป พบที่พระเชตะวัน

พระพุทธรูปทำจากหินทรายแดงศิลปะมถุรา (Mathura Arts) ที่ฐานพระพุทธรูปนั้นเขียนเป็นภาษาสันสกฤต
อักษรพราหมี พ.ศ.๗๐๐

จารึกไว้ที่ฐานพระพุทธรูปนั่ง พระเศียรหาย สมัยมถุรา เขียนด้วยภาษาปราชญ์ผสมปราชญ์ อักษร
พราหมี

แถวที่ ๑ มหาราชสย เทวบุตรสย กนิษกสย ส...ที.. ๑๙ เอ ตเย ปุรวเวย ภิกษุสย ปุชยวฑ-

แถวที่ ๒ -ณิสย สทฐเย วิหาริสย ภิกษุสย พลสย เตรปิตกสย ทาน โปธิสตโว ฉตฺร ทนทส จ สวสตีเย
ภควโต จงกเม

แถวที่ ๓ โกสมพุกุญเย อัจริยานํ สรวาสติวาทนํ ปรีหเค.(Archaeological Survey of India. Epigraphy
Indica Vol-8. New Delhi: Pearl offset Press, 1981, P.181)

แปลว่า ในวันที่ ๙ ในรัชสมัยของมหาราช เทวบุตร กนิษกะ พระโพธิสัตว์ (พระพุทธรูป)องค์นี้ ร่วม
รูป เป็นไทยธรรมของพระอาจารย์พละ (Bala) ผู้ทรงพระไตรปิฎก พร้อมด้วยพระอาจารย์ปุชยวฑฒิ
(Pushyavutthi) ในนครสาวตลี (ศราวาสตี) ประดิษฐานไว้ในสถานที่ที่พระพุทธรูปเจ้าจกกรมที่โกสัมพุกุญ
(Kosambhakuti) เพื่อน้อมถวายแก่พระอาจารย์ในนิกายสรวาสติวาติน (Sarvasativadin Sect)

จารึกนี้น่าสนใจมากเพราะมี ๑.คำว่าโกสัมพุกุญ ภูมิอุดรอันของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วัดเชตะวัน ๒.
มีคำว่า นครสาวตลี ๓.มีรายชื่อพระเถระ ๒ รูปคือ พละและปุชยวฑฒิ ทั้งสองท่านนี้เป็นชาวเมืองมถุรา แต่มี
จิตศรัทธาสรางพระไว้ที่พระเชตะวัน นครสาวตลี นอกนั้นยังมีรายชื่อได้สร้างพระแบบเดียวกันไว้ที่ป่าอสิปตน
มฤคทายวันด้วย

จารึกที่ ๕ ค้นพบในปีพ.ศ. (๒๔๔๕) โดยเซอร์จอห์น มาร์แชล (Sir John Marshall) นักโบราณคดี
ชาวอังกฤษ และนายทยา ราม ส่าห์นี (Daya Ram Sahni) นักโบราณคดีชาวอินเดีย ขุดพบพระพุทธรูปหิน
ทรายแดง แตกหักเหลือเพียงฐานพระเท่านั้น ใกล้พระมูลคันธกุญ ภายในพระเชตะวันมหาวิหาร ที่ฐานพระมี
จารึก ๔ แถว ภาษาสันสกฤต อักษรพราหมี ราวพ.ศ.๗๐๐ เศษ เขียนว่า

แถวที่ ๑ ...สย ศิวธารสย จ ภราตินาม กษตริยานาม เวลิสตรานาม ธมานนท ปุตฺรานาม ทานํ
ศราวสฺต เชตวนเ โปธิสตโว มถุราวา..

แถวที่ ๒ ตา สรวพุทธานํ ปุชารณม มตา-ปฤตี ปุสสฤจ สว สตวหิตานํ จ เทนติ สถวิจกณนา อสรา
กา จ โภคานาม

แถวที่ ๓ ชิวิตส จ เสรามิย กุศลา ฤยกุศลม อจิณี มถุเรน เศลารูปกาเรน ศิวมิตเรน โปธิสตว กฤตา.

แถวที่ ๔ เย ธรมา เหตุปรภาว เขาม เหตุม ตถาคโต หยวทต เตชามจ โย นิโรธ จ เอวาม วาที่
มหาศรมณห (Annual Report 1908-1908, P.135-136)

แปลว่า พระโพธิสัตว์(พระพุทธรูป) นี้ถูกประดิษฐานไว้ที่พระเชตะวันมหาวิหารแห่งนครศราวาสตี (สา
วตลี) ..นี้เป็นไทยธรรมของศิวะธารา (Sivadhara) พี่น้องตระกูลกษัตริย์จากตระกูลวิลิสฏะ (Vilista) และ

บุตรชายของธรรมานันทะ (Dharmananda) ชาวเมืองมถุรา ผู้เชี่ยวชาญงานประติมากรรม และรู้ถึงความไม่เที่ยงแห่งความสุขและความไม่มั่นคงแห่งชีวิต (ความไม่เที่ยงแท้ของชีวิต) พวกเขาได้น้อมถวายพระโพธิสัตว์นี้เพื่อน้อมบูชาต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อความสุขความเจริญแก่สรรพสัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่มารดาและบิดา พระโพธิสัตว์องค์นี้แกะสลักโดยนายช่างฝีมือจากเมืองมถุรา

ธรรมเหล่าใดมีเหตุเป็นแดนเกิด พระตถาคตเจ้าตรัสเหตุแห่งธรรมนั้น การเข้าดับเสียซึ่งเหตุแห่งธรรมนั้นเป็นการดี พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

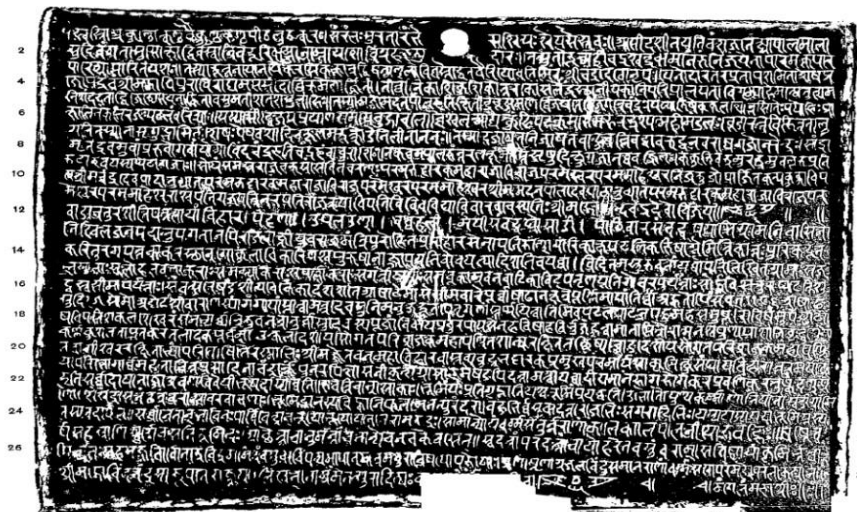
ข้อความจารึกนี้ ๓ แถวแรกเป็นเรื่องราวของเจ้าภาพ ส่วนแถวที่ ๔ เป็นพระคาถา เยธมา เป็นภาษาสันสกฤต

ภาพที่ 3 จารึกที่ ๕ เขียนไว้ที่ฐานพระพุทธรูป พบที่พระเชตะวันมหาวิหาร

สรุปว่า เจ้าภาพคือ นายศิวธารา ชาวเมืองมถุรา ได้สร้างพระโพธิสัตว์ คำว่าพระโพธิสัตว์ในที่นี้หมายถึงพระพุทธรูป หรือพระพุทธรูป ในจารึกเขียนไว้ชัดเจนว่า ถวายไว้ที่พระเชตะวันมหาวิหาร นครสาวัตถี คำว่าสาวัตถี (Savatthi) นี้เป็นภาษาบาลี ถ้าเป็นสันสกฤตจะเขียนเป็น ศราวาสตี (Sravasti) นี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ทำให้นักโบราณคดีและคนทั่วไปได้มั่นใจว่าเนินดินตรงนี้เป็นพระเชตะวันมหาวิหารอย่างแน่นอน

จารึกที่ ๖ จารึกนี้เขียนใส่แผ่นทองแดง (Copper Plate) ขุดพบที่พระเชตะวันมหาวิหารในปีพ.ศ. ๒๔๕๑ (ค.ศ. ๑๙๐๘) โดยนายปณิต ทยา ราม สาน์นี (Pandit Daya Ram Sahni) ที่วิหารหมายเลข ๒๑ มีทั้งหมด ๒๗ แถว ภาษาสันสกฤต อักษรเทวนาครี จารึกด้านเดียว อีกด้านว่างเปล่า นี่เป็นจารึกสุดท้ายก่อนที่พระเชตะวันจะถูกปล่อยทิ้งร้างไปเพราะความไม่ปลอดภัยของพระสงฆ์

ภาพที่ 4 จารึกที่ ๖ จารึกของพระเจ้าโควินทจันทรพทที่พระเชตวันมหาวิหาร

แถวที่ ๑ โอม สวสตี อภุณโทตถกณท ไวกุณท กณทปัท ลุฑาท กรท สงรณท สุรต อรมณ ส ศรียท
เศรยเส -สตฺ วท อาสีท-อาสีตทยุตฺติวงสา ชต กษมาปาล มาลา

แถวที่ ๒ สากศาท-ววิสวานิ-ว ฐริ-ธามนา นามนา ยโสวิคฤท อิตฺยุ-ทารหม ตตฺ สุโต ฐน-มหิจมทราส-
จนทรา-ธม-นิพํ นิจํ เยน-อาปาริ -อกุปาร.

แถวที่ ๓ เปเร วยาปารตํ ยศาท, ตสฺยาภูต-ตานโย นโยกรสิกาท กรนต-ทวิสณ-มณฑโล, วิ
ทวาท-โอทต-ไวริ-โยธ-ติมิรท **ศรี จันทราเทโว** นฤปท, เยน-โอทตร-ปรตาท-คฺมิต-อาเศสป-

แถวที่ ๔ ศรี มท-คาวิปุ-อาธิราชยม-อสมฺ-โทร-ววิกรม -อารชชิตมฺ ตีรธานี กาสิ-กุสิท-โอตตรโกสล-
เอนทรา-สถานียกานิ ปริปารยท-อาทิกามยล, เหม-อาตมตฺยาม-อ

แถวที่ ๕ นคฺ ททตา ทวีเชภโย, เย-นงคิตา วสุมตี ศคศาส-ตุลาภิท, ตสย-อาตมโซ-**มทนปาล** อ
ติ กษิตินทรา จูฑามณิร-ววิชยเต-นิชา-โคตร-จนทราท, ยสย-อาภิชก-กลส-โอလာสีโต บโยภิท ปรา-

แถวที่ ๖ กษาริตํ กสิ-ราชท ปฏลํ ฐริตฺรยาท, ยสย-อาสีท-วิชย ปฺรยาณ-สมเย-วุนค-อาจล-โอชไซศ-
จลน-มาทยาต- กุมพิ-ปท-กรม-อาสม-ภร-ภรศยาน-มทิม-ทลท จูฑารตน-วิภินน-ตาลุ-

แถวที่ ๗ เศสท เปศ-วศาท-อิว กษณํ -อภูต-โกรเท นิรินฺ อานนท, ตสฺมาท-อจายต นิช-อายต-วาพาหุ-
วลลิ-วพาธ-อวารุท-นว-ราชย-คฺโซ นเรนทฺรท, ศามทรา,

แถวที่ ๘ มฤต-ทรว-มฺจํ ปรงโว ควํ โย, **โควินทจันทร** อิติ จนทร อิว-องวฺพฺราเศท, น กถํ-อปปย-
อลภนต-รณกษมาส-ติศฤชฺ ฑิกษุ คชํ -อล วชรินาท, กกุภิ วพ ภรมูร-ภกรม-วลลภ-ปรติ.

แถวที่ ๙ ภฺภา อิว ยสย ฆฺภา-ฆชาท โส ยํ สมสฺต-ราช-จกร -สงเสวิต-จรณาท-ปรมภฺภูการก-มหา
ราชาธิราช-**ปรมเศวรา**-ปรมมาเหศวรา—นิช-ภฺช-โอปาริก-กนฺยาภฺวช-อาทิป-

แถวที่ ๑๐ ตย-ศฺริมท-จนทราเทว-ปาทานุทยาต-ปรมภฺภูการก-มหารราชาธิราช-ปรมเศวรา-ปรมมา
เหศวรา-ศฺริ มทนปาลเทว-ปาทานุทยาต-ปรมภฺภูการก-มหารราชาธิราช-ปร-

แถวที่ ๑๑ เมศวาร-ปรหมเหศวร-อาศวปติ-คชปติ-นรปติ-ราชาตริยาธิปติ-วิวิธ-วิทยา-วิจารณ์-วาจส
ปติห ศริมทโควินทจนทรเทโว วิชยี่

แถวที่ ๑๒ วาหา(ชา)-จตุรสีติ-ปฏุลาย-วิหาร, ปฏุลนา อุปเลาหา ววหาลี เมยสงว(พ)ทธ-โฆสาตี-
โปฐิวาร-สี(ว)(พ)ทธ -ปยาสิคราม-นิวาสิโน

แถวที่ ๑๓ นิขิล-ชนบท-อุปคต-อปี-ราช-ราชญ์-ยวราช-มนตรี-บุโรหิต-ประติหาร-เสนาปติ-ภณ
ทาคริก-อกษปฏิลิก-ภิชค-ไนมิตติ-อนตาปฏิก-ทุด-

แถวที่ ๑๔ กริตรคปฏุลนากรสถาน-โคกุลลาธิการินศ-จ ปุรุช-อาชนาปติ โวทาธยต-อาทิสาดิ จ ยถา
วิธีต อสตุ ภวต ยฐ-โอปรีลิต-คราม สช-

แถวที่ ๑๕ ล-สธลห สโลห-ลว-อากราห-สมตสย-อากราห-สปลลิกกราห-ส-ครตต-โอสหราห ส-มาธุก-
อามรา-วน-วากุภา-วิภู-ตถณ-ยติ-โคจร-ปารยนาท ส-โอธรว-อาศ-จตุร-อาฆา-วิสุ-

แถวที่ ๑๖ ทธ-สว-สีมา-ปรยนาท สจวสเร สทสตีต-อาทิก-โอกาทศ- ศเต อาษาเท-มาเส โสมวาเร
ปฐววาษาท-นาคชเตร ปฐณณิมายาม ติตา องกโต-ปี สงวต ๑๑๘๖ อาษาท

แถวที่ ๑๗ สุท ๑๕ โสเม อทย-เอห **ศรีวารานสย** คงคาย สนาตวา มนตร-เทวมุณี-มนุช-ภูตา-ปิตริ-
คณิส-ตารปิตวา ติมิ(ล)ปฏุล-ปาฏน-ปฏ-มหาสง-อุษณโรจิสม-อุปสธาย-เอา-

แถวที่ ๑๘ ษธิปติ-ศกล-เศษ-สมภยรจย ตริภูวน- ตราตตุร-วาสุเทวสย พุข วิทยา ปรจุล-ปายเสน-
หวิชา-หวิรภุข หุตวา มาตาปิตโรห -อาตมานศ-จ ปุณย-ยโค-ภวฤทธเย โค-

แถวที่ ๑๙ กรณณ-กุกศดา-ปุต-กรต-โอทก-ปฐววิ, อุตกล-เทสีย เสาคต ปฐวราชก-มหาปณติ-

แถวที่ ๒๐ ต **วาคิสวารภุขิตาภย** ปฏูชีไตรล อสมาภิ **ศริมทเชตวเนนมหาวิหาร**-วาสตวย
พฐภฏฏการก-ปรมุช-ปรมารยศากยภิกษุสงฆาย วิหาร-อนตร-มรยาท-

แถวที่ ๒๑ ยา ปรีโกการถ มหตา จิตต ปรสาเทน อาจนทกร ปุณร อปี ศาสนีกฤตย คราม อิมะช-อปี
ทตดา มตวา ยถา ทียมาน-ภาคโกคกร-ปรวณิกร-ต-รภุชกเทาท-ปร

แถวที่ ๒๒ ภฤติ -สรวาทาย-ศราวณ-วธย-ภุย-ทาสยธ-เอติ, ภวนติ จ-อตุร ศโรกาท ภูมิ ยท ปรติ
คฤหนาดิ ยศจ ภูมิ ปรจจหาติ, ยูภา เตา ปุณยการมาเนา นิยเตา สวรรคคามิ

แถวที่ ๒๓ ศงค ภธราส จฉตริ วรสาสวา วร วารณานห-ภุมิทานสย จินานิ ผล เอตต ปฐนทร พหุพีร-
วสุธา ทตดา ราชภีห สคธอาทิกิห ยสย ยสย ยทา ภุมิส-ตสย

แถวที่ ๒๔ ศรวน-เอต ภาวินาห ปารถิว-อินทรานภุโย-ภุโย-ยาจเต รามภทร สมานโย ย ธรรม -เสตุร-
นราณ กาล กาล ภลนโย ภวตภิห. ศศภูว

แถวที่ ๒๕ รัช-สทศรานิ- สวรรเค วสติ ภุมิทท อาจเฉตรา จาณมนตา จ ตานเยว นรเก วเสต-

แถวที่ ๒๖ ตริภิห สท มชชวติ, วาตาภร-วิกรวมมิท วสุธาธิปตยม, อาปาต-มาตร -มธูรา วิศโยปโก
คาห,ปรณาส-ติณาค-ชล-วินทุ-สมา นราน ธรรมาห สขา ปรมโท ปรโลก-ยาน,

แถวที่ ๒๗ ศรี มหโควินทจนทรสย ภูปเตร-อาชญย-อลิขิต,ตามรร-เอตท-สุราทิตยท กายสทท
สรวสทว-วิท, มงคฺลฺ มทาศรี. (Archaeological Survey of India. **Epigraphy Indica Vol-11**. New Delhi: Pearl
offset Press, 1981). P.23-25)

แปลว่า กษัตริย์ผู้ได้รับชัยชนะและรุ่งโรจน์องค์นั้น คือ พระปรมาภตรากะ มหาราชาธีราช ปารเมศว
ระ ปรามามเหศวาระ **โควินทจันทร** (Paramabhataraka Maharajadhiraja Parameshvara
Paramamahehvara Govindachandra) ผู้ซึ่งพระบาทได้รับเกียรติจากพระราชชาติลอดวงจระ ทรงเป็นวาชะส
ปติ (Vachasapati) อีกองค์หนึ่งในการสืบสวนศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเป็นเจ้าแห่งกษัตริย์ทั้งสาม ได้แก่ อัศวะปติ
(Asvapati, Lord of Horses) คชปติ (Asvapati, Lord of Elephants) และนรปติ (Asvapati, Lord of
Men) ผู้ซึ่งนั่งสมาธิหน้าพระบาทของ**พระมทนะปาละเทวะ** (Madana-paladeva) ผู้มีชื่อเสียง ซึ่งในทาง
กลับกันก็นั่งสมาธิต่อหน้าพระบาทของ**จันทรเทวะ** (Chandradeva) ผู้มีชื่อเสียง ผู้ซึ่งได้รับอำนาจอธิปไตย
เหนือเมือง**กันยาкупพะ** (Kanyakubja) ด้วยกำลังแห่งแขนของเขเอง ทรงสั่งแจ้ง และสั่งบรรดาประชาชน
ที่มาชุมนุมกัน อยู่ในหมู่บ้านวิหาร ในเมืองวาทจาตุรลิตติ (Vada-Chaturasiti) เมืองปัญฏนา (Pattana) เมืองอุ
ปาลุดา (Upalaunda) เมืองววหะลี (Vavvahali) เมืองโฆษาที (Ghosadi) เมืองเมयी (Meyi) และเมืองปายา
ลี (Payasi) เมืองโปฐิวาระ (Pothivar) ตลอดจนพระราชชาติด้วย พระราชินี รัชทายาท เสนาบดี พระภิกษุ คน
เฝ้าประตู แม่ทัพ เหรัญญิก คนบันทึก แพทย์ โหราจารย์ มหาดเล็ก ผู้ส่งสาร และเจ้าหน้าที่ เปลี่ยนแปลงโดย
ดุแลช้าง ม้า เมือง เหมือง สถานนะ และโกคูละ ดังต่อไปนี้ .

ขอท่านจงทราบเถิดว่า ข้าพเจ้าได้รับความพอใจจากพระเศาคตปริวราชกะ (Saugata-Parivrajaka)
พระมหาบัณฑิต ศากยรักษิตะ (Mahapandita Shakyarakshita) ชาวเมืองอุตการะ (Utkara) และลูกศิษย์
ของท่านคือ พระเศาคตปริวราชกะ (Saugata-Parivrajaka) **พระมหาบัณฑิต วาชีศวาระรักษิตะ**
(Vagishvararakshita) จากแคว้นโจทะ (Choda Country) ข้าพเจ้ามีวันนี้ วันจันทร์ พระจันทร์เต็มดวงเดือน
สิบสิบของเดือนอาษาทะ (Asada Month) พระจันทร์อยู่ในปูรวาชาธา นักษัตระ (Purvasadha Nakshatra)
ในปีหนึ่งมี ๑๑๐๐ เพิ่มขึ้นแปดสิบหก เช่นเดียวกับสังวัต ๑๑๘๖ อาสทสุติ (Asada Sudi) ๑๕ วันจันทร์
หลังจากอาบน้ำในแม่น้ำคงคา (Holy Ganges) ที่**เมืองพารานลอันคักดีลิตี** (Holy Varanasi) บูชาคัมภีร์
คักดีลิตี เทวดา นักปราชญ์ มนุษย์ สัตว์ และกลุ่มบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว บูชาดวงตะวัน ที่มีความสุขใส
สามารถปัดเป่าความมืดมิดได้ บูชา**พระศิวะ** (Siva) **พระवासุเทวะ** (Vasudeva) ผู้ปกป้องโลกทั้งสาม ถวาย
ภัตตาหารแด่เทพเจ้าแห่งไฟและระเหยอันอุดมด้วยน้ำนมข้าวแล้ว ได้พระราชทานกฎบัตรใหม่เพื่อเสริมบุญ
และชื่อเสียงแก่บิดามารดาและตัวข้าพเจ้าเอง โดยเทน้ำจากฝ่ามืออันคักดีลิตีของพระโกการณะ (Gokarna)
และ หล้ากู่สะ ด้วยความยินดีอย่างยิ่ง เพื่อความเพลิตเพลินตามวิถีแห่งสำนักอันตราบเท่าที่ดวงจันทร์และ
ดวงอาทิตย์ดำรงอยู่ หมู่บ้านทั้ง ๖ ที่กล่าวมาข้างต้น พร้อมด้วยน้ำและดินแห้ง เหมืองเหล็กและเกลือ คลัง บ่อ
ปลา ปัลลิการะ (Pallikara) บ่อและทะเลทรายจนถึงสวนมธุกะ (Madhukas) และต้นมะม่วง สวนสาธารณะ
พุ่มไม้ หย้า และทุ่งหย้า ขึ้นถึงขอบเขตอันเหมาะสมซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนด้วยขอบเขตทั้งสี่ มีเนินสูงและที่ราบ
คณะสงฆ์อันเป็นที่นับถืออันสูงสุด ของพระภิกษุ ซึ่งมี**พระอาจารย์พุทธภฏฏารกะ** (Buddhabhattaraka)

เป็นประธาน ประทับอยู่ในวัดเชตวันมหาวิหารอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Jetavana Monastery) เมื่อมีสิ่งนี้อยู่ในตัวข้าพเจ้า และพร้อมที่จะรับฟังคำสั่งของเรา ท่านควรบริจาคสิ่งที่ทำไปให้แก่ภาคโคกคร (Bhagabhogakara) ประวนิกะ (Pravanikara) ตูระกะกัณฑะ (Turushakadanda) และแหล่งรายได้อื่น ๆ ทั้งปวงที่ถึงกำหนดต่อไป

ภายใต้คำสั่งของกษัตริย์โกวินทจันทร (King Govindachandra) ผู้รุ่งโรจน์ คำจารึกนี้เขียนโดยอักษณิกายะสละ สุราทิตยะ (Kayasatha Suraditya) ผู้เชี่ยวชาญเรื่องศาสตร์ (Sastra) ทั้งหมด ขอให้ทุกท่านมีโชคลาภและความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

จารึกนี้เรียกว่า **จารึกพระเจ้าโกวินทจันทร** (Govinda-Chandra Inscription) กษัตริย์แห่งเมืองกันยาคุบชะ (Kanyakubja) พระองค์มีพระมเหสีนามว่าพระนางกุมารเทวี (Kumaradevi) ซึ่งเป็นชาวพุทธ พระนางเองมีบทบาทในการบูรณะสังฆารามที่ป่าอสิปตมฤคทายวันด้วย จารึกของพระนางที่สารนาถเรียกว่าจารึกพระนางกุมารเทวี (Kumaradevi Inscription) ถูกนำมาเสนอที่หนังสือเล่มนี้ด้วย พระเจ้าโกวินทจันทรนับถือศาสนาฮินดู แต่อาจจะด้วยอิทธิพลของพระมเหสีจึงทำให้พระองค์โปรดให้บูรณะพระเชตวันมหาวิหารจารึกนี้ประมาณพ.ศ.๑๖๗๑ (ค.ศ.๑๑๒๘)

ในจารึกระบุนามหลายอย่างคือ ๑.พระเจ้าโกวินทจันทร (Govind Chandra) กษัตริย์เมืองกาโนช ๒.แม่น้ำคงคา (Ganga River) เมืองพาราณสี ๓.พระเชตวันมหาวิหาร (Jetavana Monastery) ๔.บัณฑิตนามว่าศากยรักษิตะ (Pandita Shakyak Rakshita) ๕.บัณฑิตนามว่า วาศิวารักษิตะ (Pandita Vagisavar Rakshita) ๖.พระศิวะ (Shiva) ๗.พระวาสุเทพ (Vasudeva) ๘.รายชื่อของหมู่บ้านทั้ง ๖ ที่ถวายคณะสงฆ์ให้ดูแลพระเชตวันมหาวิหาร ที่สำคัญที่สุดคือ เราได้รู้จักนามของท่านเจ้าอาวาสวัดพระเชตวันมหาวิหารนั่นคือ **พระอาจารย์พุทธภฏฏารกะ** (Ven. Buddhabbhattaraka) ถ้าไม่มีจารึกนี้เราคงไม่ทราบเลย

2. บทสรุป

พระเชตวันมหาวิหาร นครศรวัสตี (สรวตถิ) เป็นอารามที่ใหญ่ที่สุดในสมัยพุทธกาลสร้างโดยเศรษฐีอนาถปิณฑิกะเพื่อน้อมถวายต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประทับจำพรรษาโดยใช้ทองคำมาปูเต็มพื้นที่เพื่อให้เห็นว่ามีทรัพย์จริง เจ้าชายเชตจึงยอมขายให้และใช้คำว่า เชตวัน อันแปลว่า สวนเจ้าเชต เป็นอารามที่พระพุทธองค์จำพรรษายาวนานถึง ๑๙ พรรษามากที่สุดว่าทุกวัดในสมัยพุทธกาล จึงมีเรื่องราวการบัญญัติพระวินัย การแสดงพระสูตรเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของพระเชตวันนั้นมีปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎก และอรรถกถามากมาย แต่การจะหาที่ตั้งของพระเชตวันในปัจจุบันนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะอินเดียมีโบราณสถานกระจายอยู่ทั่วไปในแทบทุกหนแห่ง โชคดีที่นักโบราณคดีไปอาศัยหลักฐานการเดินทางของพระจีน ๒ รูปคือพระอาจารย์ฝ่าเสียนและพระอาจารย์เสวียนจ้าง (พระถังซำจั๋ง) เดินทางมาศึกษาพุทธศาสนาในอินเดียแล้วบันทึกไว้ จึงได้ไปสำรวจขุดค้น เมื่อค้นแล้วจึงได้พบพระพุทธรูปมีจารึกที่ฐานพระ ปรากฏคำว่า เชตวัน และนครศรวัสตี (สรวตถิ) อย่างชัดเจน จึงเป็นการยืนยันที่ตั้งของอารามแห่งนี้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๗*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระยาสุรินทรฤชัย (แปล). (2564). *จดหมายเหตุแห่งพุทธอาณาจักรของพระภิกษุฟ้าเทียน*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ศรีปัญญา จำกัด.

ชีว ชูหลุน. (2567). *ถ้ำขำจิ้ง: จดหมายเหตุการเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกของมหาราชวงศ์ถัง (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน จำกัด.

Cunningham, A. (1852). *Bhilsa Tope*. New Delhi: WSK Printing.

Cunningham, A. (1871). *Four reports made during the years 1861–1863*. Simla: Government Central Press.

Archaeological Survey of India. (2002). *Annual report 1908–1909*. New Delhi: S. Narayan and Sons.

Archaeological Survey of India. (1981a). *Epigraphy Indica* (Vol. 8). New Delhi: Pearl Offset Press.

Archaeological Survey of India. (1981b). *Epigraphy Indica* (Vol. 9). New Delhi: Pearl Offset Press.

Archaeological Survey of India. (1981c). *Epigraphy Indica* (Vol. 11). New Delhi: Pearl Offset Press.

Legge, J. (1998). *A record of Buddhistic kingdoms*. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd.

การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมในยุค AI Developing Learners in Intelligence and Ethics in the AI Era

ชาธิวัฒน์ ถวิลวงษ์¹

¹วิทยาลัยการอาชีพหนองหาน, อุดรธานี, ประเทศไทย

Charriwat Thawinwong¹

¹Nonghan Industrial and Community Education College, Udon Thani, Thailand

✉: ¹charriwat_042@hotmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 08 April 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 27 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ หากขาดหลักยึดนี้ ไม่เพียงจะขัดขวางความสำเร็จส่วนบุคคลและในวิชาชีพแล้ว แต่ยังอาจส่งผลกระทบต่อสังคมและวงการการศึกษาในอนาคตได้อีกด้วย ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในยุค AI เป็นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีจิตใจเป็นกลาง ครูผู้สอนจะต้องปรับปรุงพัฒนาทักษะและประสบการณ์ในการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และเจตคติของผู้เรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้เป็นเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ในการสร้างและเตรียมทรัพยากรมนุษย์ ให้ประเทศมีคุณภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบยั่งยืนสู่การปฏิรูปการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่จะนำความสุขสงบและความและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ ทำให้จิตใจเยือกเย็น สงบ สว่างในจิตใจ จะทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่นเป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติพระศาสนาสืบไป

คำสำคัญ: การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญา, คุณธรรมจริยธรรม, ยุค AI

Abstract

Moral and ethical values constitute a fundamental foundation for individuals and all professional fields. The absence of these core principles significantly impedes both personal and professional advancement. Moreover, a lack of morality and ethics can have far-reaching negative consequences for individuals, society, and the broader professional landscape. In the context of contemporary education - particularly within the era of artificial intelligence (AI) - the integration of moral and ethical development into the learning process is essential. This approach aims to cultivate learners who are inquisitive, committed to lifelong learning,

capable of critical thinking and problem-solving, and who demonstrate empathy, environmental stewardship, and a broad, balanced worldview. To achieve this, educators must continuously enhance their pedagogical competencies to align with students' needs, interests, and attitudes, adopting learner-centered methodologies that promote active and sustained learning. Such efforts are crucial in preparing a high-quality human resource base that meets the evolving demands of national economic and social development in a sustainable manner. Morality and ethics, therefore, serve as indispensable components of social progress, fostering peace, harmony, and collective well-being. Individuals guided by these principles are more likely to lead purposeful lives, act with integrity, and contribute meaningfully to the betterment of society, the nation, and religious values.

Keywords: Intellectual Learner Development, Morality and Ethics, AI Era

1.บทนำ

ท่ามกลางกระแสโลกในศตวรรษที่ 21 ที่พลเมืองไทยต้องก้าวสู่ยุคใหม่ด้วยการมีทักษะดิจิทัล รองรับการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence หรือ AI ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ที่สร้างให้หุ่นยนต์หรือเครื่องจักรมีความเข้าใจในเหตุและผล มีการเรียนรู้และตอบสนองได้เสมือนกับการคิดของมนุษย์ ซึ่งบางที AI มีความสามารถระดับเดียวกับมนุษย์บ้างก็ว่าบางเรื่องทำงานได้ดีกว่ามนุษย์และยิ่งไปกว่านั้น บ้างก็ว่า AI มีความสามารถเหนือมนุษย์ในหลายๆด้าน แต่ที่แน่ๆ AI ได้เข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลากหลายองค์กรและธุรกิจ ไม่เว้นแม้กระทั่งในระบบการศึกษา แต่ก็ยังมีข้อคำถามเกิดขึ้นว่าหากมีการนำ AI เข้ามาใช้ เข้ามาช่วยสอนหรือจัดการศึกษาเรียนรู้แล้ว ความสำคัญของครูจะลดน้อยถอยลงไปหรือไม่ หรือครูจะต้องปรับตัวปรับใจ หรือใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชัน สื่อที่ทันสมัยต่างๆอย่างไร ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างการเรียนรู้ ออกแบบการถ่ายทอดวิชาความรู้สู่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด เพื่อไปให้ถึงปลายทางของผลลัพธ์การศึกษาที่สังคมคาดหวัง คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของประชากรในศตวรรษที่ 21

ในเมื่อโจทย์ใหญ่ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้วางแนวทางที่มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ โดยตั้งเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ซึ่งประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะ ที่มีความจำเป็นต่อการเผชิญกับความท้าทายและพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 ซึ่งหนึ่งในคุณลักษณะที่จะสามารถต่อยอดสู่ทักษะดิจิทัล ก็คือ ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ตลอดจนการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) โดยมีครูเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาจัดการกระบวนการเรียนรู้ ทั้งความรู้ วิชาการ ศาสตร์วิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนอบรมบ่มสอนคุณธรรมจริยธรรม ความดีงามตามบริบทสังคมไทย (นวรรัตน์ รามสูตร, 2564) ซึ่งไม่ว่า “ครู” หรือ “AI” ใครจะมีบทบาทในระบบการศึกษามากกว่ากันในวันที่การ

เปลี่ยนแปลงมาเยือนถึงหน้าจอย่างไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดวิวัฒนาการ แต่เชื่อว่า “ครู” ยังคงต้องมีการเรียนรู้ และปรับตัวอย่างหนัก เพื่อเปิดใจต้อนรับ AI ที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะเป็น “วิธีการเรียนรู้แบบใหม่” ที่พลิกโฉมห้องเรียนอนาคตอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และไม่ว่าจะพลิกเร็วหรือช้า จะพลิกมากหรือน้อยเพียงใด ระดับนโยบายคงจะไม่ปล่อยให้ AI ทำหน้าที่ในระบบหล่อหลอมเพื่อสร้างกำลังคนของประเทศไปเสียทั้งหมด และถึงอย่างไรข้อมูลและระบบความคิดของ AI ก็มาจากน้ำมือมนุษย์ที่เป็นผู้ป้อนเข้าไปอยู่ดี ดังนั้นการมีระบบควบคุม กลั่นกรอง และดูแลความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูลจำนวนมากที่ป้อนให้กับ AI จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญ และก็คงจะมีครูเป็นกำลังหลักในการออกแบบและสรรค์สร้าง AI ผสานองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะต่าง ๆ สู่กระบวนการเรียน ที่สอดคล้องตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น เมื่อนั้นจึงจะถือได้ว่า ครูแข่งขันขึ้นเป็นผู้ควบคุม AI สร้างประโยชน์ต่อการสร้างกำลังคนของประเทศเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” นี้ เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันเสมอ จนทำให้เข้าใจผิดได้ว่า คำทั้งสองคำมีความหมายอย่างเดียวกันหรือมีความหมายเหมือนกัน แท้ที่จริงแล้วคำว่า “คุณธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” เป็นคำแยกออกได้ 2 คำ และมีความหมายแตกต่างกันคำว่า “คุณ” แปลว่า ความดี เป็นคำที่มีความหมายเป็นทางนามธรรม ส่วนคำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ เป็นคำที่มีความหมายทางรูปธรรม ดังนั้น จึงควรที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำสองคำนี้ให้ถ่องแท้ก่อน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายว่าคุณธรรม หมายถึง “สภาพคุณงามความดี”

พิสมัย เทียนทอง (2553) กล่าวว่า คุณธรรมคือ หลักความจริงหลักการปฏิบัติ ประกอบด้วยจริยธรรม มี 2 ความหมายคือ ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนาค่านิยมทางวัฒนธรรมประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณทางวิชาชีพ การประพฤติว่าอะไรควรไม่ควรทำ

พระวิจิตรธรรมาภรณ์ (2558) กล่าวว่า คุณธรรม คือ ความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย มีน้ำใจ และ เป็นสุภาพชนเป็นต้น จนเกิดจิตสำนึกที่ดีรู้สึกประทับใจ ชั่ว ดี เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่วโดยประการต่างๆ เมื่อจิตเกิดคุณธรรมขึ้นแล้วจะทำให้เป็นผู้มีจิตใจดี และคิดแต่สิ่งที่ดีจึงได้ชื่อว่า “เป็นผู้มีคุณธรรม” จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมกำหนดขึ้นสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละวิชาชีพก็อาจกำหนดบุคลิกลักษณะ กิริยาวาจาที่บุคคลในวิชาชีพพึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ย่อมเป็นผู้พึงสำรวมในกิริยาวาจาทำทางที่แสดงจริยธรรม คือ กฎแห่งความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์เองความเป็นผู้มีปรีชาญาณ

(ปัญญาและเหตุผลรวมกัน) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความดี ถูกผิด ควรไม่ควร จริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgment) บุคคลจะมีหลักการของตนเองเพื่อตัดสินใจการกระทำของผู้อื่น
2. หลักการจริยธรรมและการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติกรต่าง ๆ
3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง
4. ทศนะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเป็นทศนะในการดำรงชีวิตของตนและของสังคมที่ตนอยู่

จะเห็นว่าคุณธรรม หมายถึง หลักของความดีความงาม ความถูกต้องในการแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ ของแต่ละบุคคลซึ่งยึดมั่นไว้เป็นการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย ซึ่งอาจส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

กล่าวสรุปได้ว่า คำว่า คุณธรรม จริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันในด้านคุณงามความดี กล่าวคือ จริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและคนในสังคมนั้นมีความสุขสงบเยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัยที่ดี โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึในด้านที่อยู่ตลอดเวลา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม

3. ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบและความและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรมจิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาดและสว่างในจิตใจจะทำการงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

วศิน อินทสระ (2541) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรมดังจะกล่าวโดยย่อดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลาง

ของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยิ่งย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้

2. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การศึกษาวิชาการอื่นๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมากทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุข การที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยจริยธรรม กอบโกยทรัพย์สินเป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปขาดความเมตตาปราณีแล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึง การถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา โดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึงความประพฤติการกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมการทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบรู้เหตุรู้ผลถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้นจะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม และสังคมจะอยู่รอดด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมาก แล้วเรามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกลุ่หมิ่นกตขี้นคนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้าหากันได้ดีกับคนทั้งหลายและไม่วางโตโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใครผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ

จากข้อความที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน ปัญหาของสังคมไทยที่ประสบพบเห็นอยู่ทุกวันนี้เกิดจาก “คน” ปัญหาเริ่มต้นที่ “คน” และมีผลกระทบถึง “คน” การแก้ปัญหาสังคมไทยจึงต้องแก้ด้วย “การพัฒนาคน” เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้มีคุณธรรมและมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าเราจะพัฒนาคนอย่างไรเพื่อให้คนมีชีวิตที่ดีงามสามารถใช้ความรู้และแก้ปัญหาก็ได้ สร้างสรรค์ได้ ปฏิบัติต่อเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง อยู่ในระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ บริโภคผลผลิตด้วยปัญญา รู้อะไรดี อะไรชั่ว มีทัศนคติทางจริยธรรมที่เหมาะสม ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของคนที่มีคุณธรรม การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักสำคัญ คือ “ให้ความรู้คู่คุณธรรม” สังคมไทยจึงจะมีสมาชิกของสังคมที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

4. คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุค AI

คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้และอยู่ดีมีสุข ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย “คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ” ที่ควรเร่งปลูกฝังแก่ผู้เรียนดังนี้

1. ขยันคือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทนไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้ปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำงานจริงใจต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนสู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรคงานที่ท้าทายทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัดคือ การรู้จักเก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตเรียบง่ายรู้จักฐานะการเงินของตนคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อเก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ คือประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อมรับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

4. มีวินัย คือการยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขตกฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

5. สุขภาพ คือเรียบบรือย อ่อนโยนละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุขภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีมารยาทวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด คือปราศจากความมัวหมอง ทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกลั่นจิตใจมิให้ขุนมัวมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7. สามัคคี คือความพร้อมเพรียงกันความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็น

การยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ คือความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม

แนวทางการสอนและเครื่องมือของครูในยุคดิจิทัล จะต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ยุคใหม่เช่นกัน ทั้งกลุ่มประชากร (Generation) Gen - Z ที่เน้นสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตและใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนเว็บไซต์ และ Gen - Alpha (เกิดปี 2553 - 2568) ที่เกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยียุคใหม่ที่พัฒนาเต็มที่ และแสดงออกผ่านโลกออนไลน์อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการวิเคราะห์ผลศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่ม Gen - Z ไว้ที่น่าสนใจว่า ส่วนใหญ่ชอบเรียนรู้ในรูปแบบร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจ และชอบการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยในบางส่วนก็ชอบการเรียนรู้แบบอิสระด้วยตนเอง และมีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการเรียนรู้แบบพึ่งพา โดยมีครูเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะเรียนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ครูจะต้องนำมาทบทวนและใช้เป็นองค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ พร้อม ๆ กับการปรับตัวปรับบทบาทตนเองจากครูผู้สอน (Teacher) เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาสาระ องค์ความรู้ต่าง ๆ กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ส่งเสริมการค้นคว้าหาคำตอบ พร้อมสร้างกระบวนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในห้องเรียน ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ตามความสามารถผู้เรียน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาผสานกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เพื่อออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และเกิดประสิทธิภาพในการทำงานของครูเอง ไม่ว่าจะเป็น ใช้ AI เพื่อช่วยลดเวลาการทำงานของครู อาทิ งานส่งเสริมการศึกษาทั้งงานวัดผล งานทะเบียน งานธุรการ งานจัดตารางเรียน ไปจนถึงการคำนวณเกรด เป็นต้น ใช้ AI เพื่อช่วยลดความผิดพลาดตรวจการบ้านหรือข้อสอบ ผ่านซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ใช้ AI ในการสร้างสรรค์เนื้อหาของการเรียนการสอน ผ่านแอปพลิเคชันที่มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล ประมวลผลการเรียน ตลอดจนจัดทำเอกสารในรูปแบบของ e - Book หรือแม้แต่ใช้ AI สำหรับเป็นติวเตอร์ให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผ่านรูปแบบแอปพลิเคชันที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ (Big Data) ที่สามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ไม่จำกัดเวลา และสถานที่ที่สามารถประมวลผลการเรียนของผู้เรียนเพื่อให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัว พร้อมมีบททดสอบออนไลน์ ทั้งยังใช้เป็นช่องทางสื่อสารพิเศษให้นักเรียนปรึกษากับครูได้อย่างสะดวก และจุดเด่นที่สำคัญของ AI ในเรื่องความแม่นยำและประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่มีอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจจะเป็นจุดเปลี่ยนห้องเรียนในอนาคต ที่มี AI เข้ามาทำหน้าที่แทนครูในการจัดการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีความรู้ตายตัว ส่วนครูเองอาจจะต้องผันตัวไปเป็นผู้ควบคุม AI คอยป้อนข้อมูลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้สู่เครื่องมือหรือหุ่นยนต์ AI ที่ทำหน้าที่สอนหรือเป็นผู้ช่วยสอน (นวรรตน์ รามสูตร, 2564: 79-82)

5. การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุค AI

การเตรียมพร้อมที่จะสร้างคนไทยยุคใหม่ในโลกปัจจุบันสู่อนาคตมีความสำคัญยิ่ง คนไทยยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรอบรู้ มีความพร้อม มีความมุ่งมั่น มีจินตนาการมองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จที่สุดเมื่อกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ทางกายภาพที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ เราจะจำสิ่งต่างๆได้แม่นยำที่สุด เมื่อข้อเท็จจริงต่างๆและทักษะปรากฏอยู่ในกิจกรรมในชีวิตจริงตามธรรมชาติ ซึ่งทุกคนสามารถพัฒนาปัญญา แต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับใช้การได้ถ้ามีการฝึกฝนที่ดี มีการให้กำลังใจที่เหมาะสม ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ และปัญญาด้านต่างๆ สามารถทำงานร่วมกันได้ ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการทำงานของสมองนับเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของสมองได้อย่างเต็ม ความสามารถ และสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. บทสรุป

การพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมในยุค AI นั้นครูผู้สอนและผู้บริหารจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง มุ่งสู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม คือการเน้นวิถีชีวิตของเด็ก ตั้งแต่เรื่องการกิน อยู่ ดู ฟัง ไปจนกระทั่งเรื่องการพัฒนาทักษะทั้งในด้านการใช้ ร่างกาย การคิด การกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้เด็กตระหนักต่อความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโลกรอบตัวทั้งนี้ ครูหรือผู้สนใจที่ต้องการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก จำเป็นจะต้องศึกษาแนวคิดสำคัญของคุณธรรมเหล่านั้นให้เข้าใจอย่างแท้จริง คำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างกันออกไป ตามพื้นฐานของเด็กและสภาพแวดล้อมรอบตัวเป็นสำคัญ แล้วจึงนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทหรือหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้มีความพร้อมและสามารถพัฒนาตนเองสู่การศึกษาในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี สามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- นวรัตน์ รามสูต. (2564). *ครูไทยกับ AI ในสนามการศึกษาเพื่อสร้างคนสู่ศตวรรษที่ 21*. ใน ระเบียบงานวันครู พ.ศ. 2564 ครั้งที่ 65: พลังครูไทยวิถีใหม่ ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร.
- พระธรรมปิฎก. (2540). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานันท องค์กรสิริ. (2561). *คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวิจิตรธรรมาภรณ์. (2558). ความหมายของคุณธรรม. สืบค้นจาก

<http://portal.tebyan.net/Portal/Cultcure/> [20 ตุลาคม 2566]

พิศมัย เทียนทอง. (2553). การดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเขามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.

วสิน อินทสระ. (2541). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว.

แนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยม พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก

Guidelines for the Development of Learning Measurement and Evaluation Systems in High-Mountain Secondary Schools in Remote Areas of Tak Province

วรารณ ทงโชติ¹, สุรพงษ์ แสงสีมข²

^{1,2}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Waraporn Thongchot¹, Suraphong Saengseemuk²

^{1,2}Northern College, Tak, Thailand

✉: Waraporn.t@sappha.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 25 April 2025; Revised: 12 May 2025; Accepted: 20 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก และ 2) หาแนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก แบ่งการวิจัยเป็น 2 ชั้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก จำนวน 182 คนโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และสุ่มแบบง่าย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่พบมากที่สุด คือ ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลกับด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการวัดและประเมินผล ด้านเครื่องมือการวัดและประเมินผล และด้านกระบวนการวัดและประเมินผล ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาระบบงานวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายโดยยึดบริบทผู้เรียน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องร่วมอบรมและมีบทบาทในการออกแบบเกณฑ์การประเมิน จัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนาเครื่องมือวัดที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูง รวมถึงสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และวางแผนแนวทางการวัดผลผ่านการประชุมร่วม วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเป้าหมายที่สอดคล้องกับภาษาวัฒนธรรม สังคม และบริบทนักเรียน เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ : การพัฒนา, การวัดและประเมินผลการเรียนรู้, โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูง, ถิ่นทุรกันดาร

Abstract

This research employed a mixed-methods approach with two objectives 1) To study the current conditions and problems of the learning assessment and evaluation system in secondary schools located in high mountain areas of remote regions in Tak Province, and 2) To propose guidelines for developing the assessment and evaluation system in these schools. The research was conducted in two phases. The sample group consisted of 182 participants, including school administrators, teachers, and educational personnel from secondary schools in high mountainous remote areas of Tak Province, selected through purposive and simple random sampling methods. In addition, 9 experts were involved. Research instruments included questionnaires and structured interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that the overall and specific aspects of the assessment and evaluation system were at a high level. The main problems were identified in the design of assessments and the utilization of evaluation results, followed by support and promotion of assessment practices, assessment tools, and assessment processes. The proposed development strategies included encouraging teachers to apply diverse and authentic assessment methods based on students' real contexts, analyzing evaluation results continuously to enhance student development, involving administrators in training and collaborative design of assessment criteria, providing training on developing assessment tools using clear and appropriate language for students in mountainous areas, and establishing networks for experience sharing. Additionally, assessment planning should involve collaborative meetings and a thorough analysis of students' learning outcomes, ensuring alignment with students' linguistic, cultural, social backgrounds, and educational goals.

Keywords: Development, Measurement and Evaluation of Learning Outcomes, Highland Schools, Remote Areas

1. บทนำ

ปัจจุบันระบบการศึกษาต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน และการปรับตัวให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาในแต่ละระดับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตราที่ 26 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545). การวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพต้องอาศัยผู้ประเมินที่มีความรู้ ทักษะ และมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และการบริหารจัดการระบบงานวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกระดับชั้น (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2561).

อย่างไรก็ตาม การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาหลายแห่งยังคงประสบปัญหา เช่น การขาดเทคนิคการประเมินที่หลากหลาย การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมาย การสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ ตลอดจนการนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล, 2567). ขณะเดียวกันปัญหาดังกล่าวมีความรุนแรงยิ่งขึ้นในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ซึ่งมีข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ ทรัพยากร และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้วยสภาพ

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยที่มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และการคมนาคมไม่สะดวกมีความยากลำบาก ตลอดจนมีวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างกัน อันจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายใต้ข้อจำกัดทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ทำให้บริบทของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทิวกันดาร แตกต่างไปจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั่วไป (มนต์นภัส มโนการณ, 2560). สอดคล้องกับอนันต์ เคนานยี, (2567). กล่าวว่า ผู้เรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้ทักษะการอ่าน พูด ฟังและเขียนภาษาไทยไม่คล่อง และมีปัญหาการสื่อสารผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดโอกาสทางการศึกษาและช่องทางการเรียนรู้ อัตราการออกกลางคันสูง มีโอกาสเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีมีน้อย ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ การวัดและประเมินผลที่กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพพื้นที่

ด้วยบริบทที่จังหวัดตาก ได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภายใต้นโยบายรัฐบาลในระยะที่หนึ่งและอยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศ เป็นป่าไม้และขุนเขา เป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ระหว่างการพัฒนา และมีโรงเรียนมัธยมหลายแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565). นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นนักเรียนไร้สัญชาติ มีวิถีชีวิต ความเชื่อ ภาษาและวัฒนธรรมที่ต่างจากคนพื้นราบ (มนต์นภัส มโนการณ, 2560). ส่งผลให้เกิดคุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้กระบวนการวัดและประเมินผลที่ไม่ยืดหยุ่นตามบริบท มีปัญหาในการเข้าถึงเทคโนโลยี การขาดแคลนครูที่มีทักษะด้านการวัดและประเมินผล และการใช้เครื่องมือประเมินที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

ประเด็นที่กล่าวแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการวัดและประเมินผลที่ไม่สอดคล้องกับบริบทจะยิ่งซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความเท่าเทียมทางการเรียนรู้ พร้อมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนทางพัฒนาระบบงานวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับกระบวนการวัดและการประเมินผลได้ขอบเขต 5 ด้านคือ ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผล ด้านกระบวนการวัดและประเมินผล ด้านเครื่องมือวัดและประเมินผล ด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัยคือ

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก จำนวน 182 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และสุ่มแบบง่าย

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน คือ กลุ่มผู้บริหารการศึกษา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มศึกษานิเทศก์

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย

3.1 สภาพและปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก

3.2 แนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก

การดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (mixed-method research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาของระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดสัดส่วนและสุ่มแบบง่าย จำนวน 166 คน รวมทั้งสิ้นได้กลุ่มตัวอย่าง 182 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก แบบกำหนดให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล สังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาได้ 5 ด้าน นำไปสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นโครงสร้างของข้อคำถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนด ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้จำนวน 46 ข้อ และข้อคำถามปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 36 ข้อ
3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา เพื่อให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์
4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา และการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ
5. นำแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนสเบยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .926 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก โดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมายการเก็บแบบสอบถามคืน เดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 182 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และใช้สถิติตามประเภทของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงค่าความถี่และการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) จัดลำดับปัญหาตามค่าร้อยละจากสูงที่สุดไปต่ำสุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล การหาแนวทางแก้ปัญหาหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง พัฒนาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา หรือหัวหน้าส่วนการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป จำนวน 3 คน

3. ศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษามากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) ลักษณะเป็นข้อความถามความคิดเห็นปลายเปิด (Open-end) ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และสภาพการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่มีค่าร้อยละสูง

2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ 3 ข้อ และปัญหาการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละด้าน ๆ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัย มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาแต่ละด้าน ตามขอบเขตทั้ง 5 ด้าน

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมและความสอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิต่อที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งหนังสือ โครงร่างการค้นคว้าอิสระและเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ เข้าสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัย วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายได้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผล
การเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผล	4.29	0.53	มาก
2	ด้านกระบวนการวัดและประเมินผล	4.29	0.51	มาก
3	ด้านเครื่องมือการวัดและประเมินผล	4.28	0.49	มาก
4	ด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้	4.26	0.49	มาก
5	ด้านการส่งเสริมสนับสนุน การวัดและประเมินผล	4.28	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย		4.28	0.47	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ พบว่า ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผล กับ ด้านกระบวนการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการวัดและประเมินผล ด้านเครื่องมือการวัดและประเมินผล และด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ อยู่ในระดับต่ำที่สุดตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก มีผลแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก รายด้าน

ด้านที่	สภาพปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ

1	บุคลากรในสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของสถานศึกษา	7.14	1
2	บุคลากรในสถานศึกษาไม่ทำการศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล ก่อน การวางแผนการจัดการวัดและประเมินผล	4.40	5
3	ที่บุคลากรในสถานศึกษาขาดการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามความสามารถ ที่ตนเองถนัด และไม่ได้ใช้ความสามารถของตนในการพัฒนาการสร้างเครื่องมือ ในการวัดและประเมินผลและบุคลากรในสถานศึกษาขาดการศึกษาเรียนรู้สิ่ง ใหม่ ๆ ไม่ได้เสริมทักษะหรือความรู้ในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและ ประเมินผล ทำให้ไม่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล	5.49	3
4	สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน สร้างความ เข้าใจ ตัดสินใจ และหาแนวปฏิบัติร่วมกันเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการ วางแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน	7.14	1
5	สถานศึกษาไม่มีการสนับสนุนการให้บุคลากรมีการอบรม และพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	4.95	4

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยม พื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลกับ ด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านเครื่องมือการวัดและประเมินผล ด้าน การส่งเสริมสนับสนุนการวัดและประเมินผล และด้านกระบวนการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการ ดูแลช่วยเหลือและแก้ไขสาเหตุการขาดเรียนหรือหนีเรียนของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ผลการหาแนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก แต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

3.1 ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผล ความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารควรต้องวาง แผนการบริหารที่ถูกต้อง มีการจัดประชุมวางแผนร่วมกัน ชี้แจงรายละเอียดความสำคัญของการวัดและ ประเมินผล โดยการรับฟังความคิดเห็น พูดคุย แลกเปลี่ยน รับฟังเสียงของนักเรียนที่สะท้อนมา ให้บุคลากรมี ส่วนร่วมในการออกแบบแนวทางการวัดผลที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรมและ ระดับพัฒนาการของนักเรียน แล้วจัดทำคู่มือเป็นของโรงเรียนเอง แล้วจัดทำคู่มือเป็นของโรงเรียนเอง (ความถี่ 7) รองลงมา คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรพูดคุย แลกเปลี่ยน สร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน โดยนำ ผลการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์ตามตัวชี้วัด/มาตรฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มพัฒนาจากตัวชี้วัดที่มีผลการ ประเมินต่ำที่สุด จัดทำสื่อและนวัตกรรม รวมทั้งนำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน (ความถี่ 5) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูใช้ข้อมูล และมีการ

เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับการประเมินกับความต้องการของนักเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตร (ความถี่ 4)

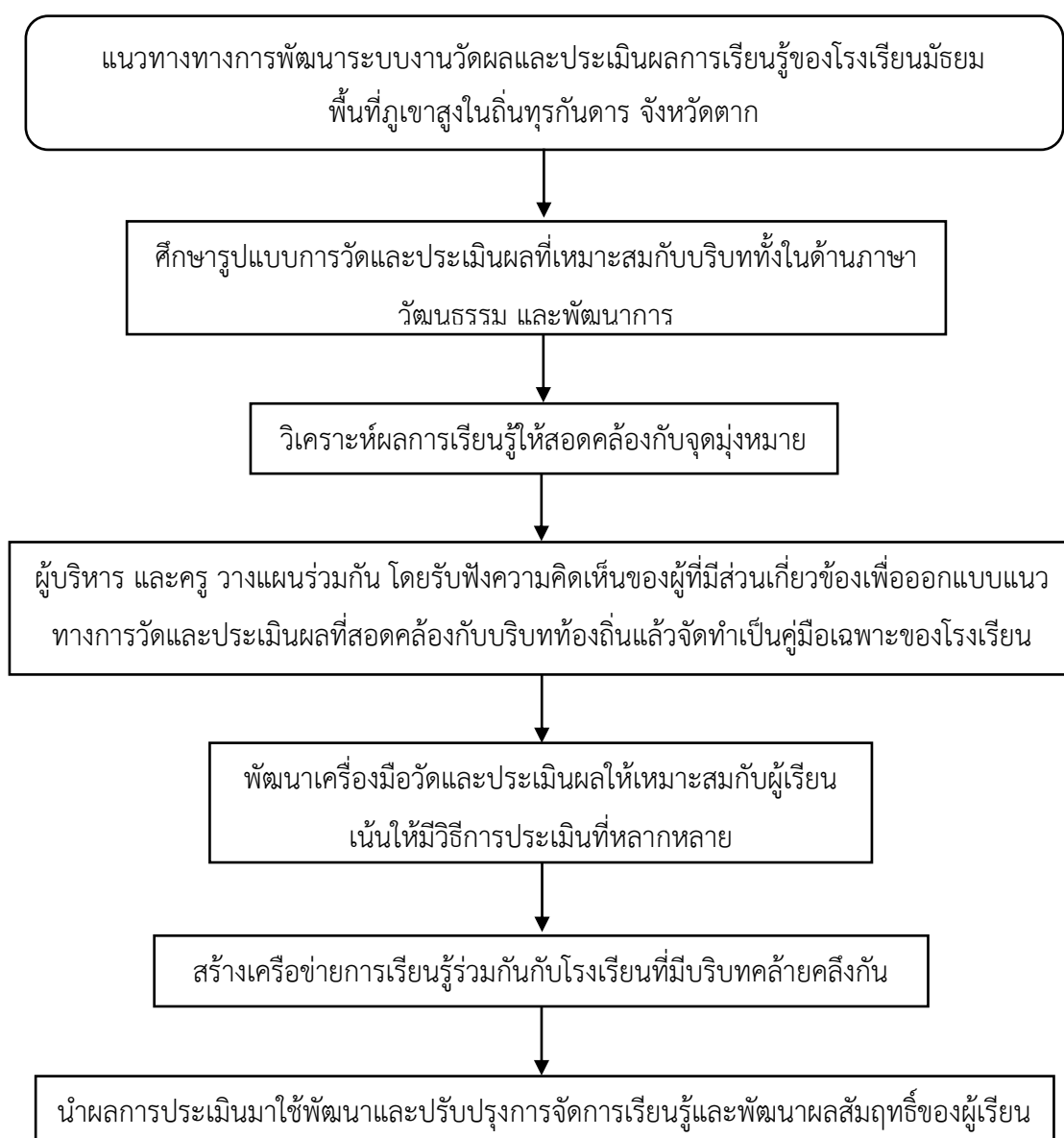
3.2 ด้านกระบวนการวัดและประเมินผล ความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษา และครูผู้สอน ทำการศึกษาการออกแบบการวัดและประเมินผล ก่อนการวางแผนการจัดการวัดและประเมินผล ต้องมีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้วิธีที่หลากหลายเหมาะสมและให้ความสำคัญกับบริบทวัฒนธรรมเพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย (ความถี่ 8) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผลให้มีความชำนาญ และเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ให้คำแนะนำกับครูผู้สอนได้ (ความถี่ 7) สถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาครูหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผล รวมทั้งจัดให้มีการอบรม และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC ร่วมกันของคณะครูเพื่อกำหนดกระบวนการวัดและประเมินผล และขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ มาตรวจสอบความถูกต้อง (ความถี่ 5)

3.3 ด้านเครื่องมือการวัดและประเมินผล ความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาจัดการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลโดยใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้เหมาะสมกับนักเรียน พื้นที่ภูเขาสูง และมีประสิทธิภาพ จัดการสร้างเครือข่ายที่มีบริบทคล้ายคลึงมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มที่เราต้องการนำไปใช้ (ความถี่ 7) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนัก ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ (ความถี่ 6) ก่อนนำเครื่องมือไปใช้ (ความถี่ 5) ครูผู้สอนเลือกใช้เครื่องมือ และมีการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย มีการประเมินคุณภาพของเครื่องมือก่อนทุกครั้งก่อนนำไปใช้ (ความถี่ 3)

3.4 ด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ ความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และนำผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มาใช้แก้ปัญหาคือการจัดการเรียนรู้ นำผลการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์คุณภาพของผู้เรียนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา (ความถี่ 7) รองลงมา คือ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประชุม PLC (Professional Learning Community) เพื่อให้ครูร่วมกันวิเคราะห์ผลและหาแนวทางช่วยเหลือผู้เรียนต้องพัฒนาการใช้รายงานผลการเรียนรูปแบบใหม่ ที่ไม่ได้มีเพียงตัวเลข แต่มี ข้อเสนอแนะที่นำไปใช้ได้จริง (ความถี่ 5) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลในทุกๆด้าน ทั้งทักษะการคิด วิเคราะห์วิจารณ์หรือทักษะการทำงานกลุ่ม มีการสร้างระบบให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเอง และให้ครูผู้สอนมีการบันทึกผลการเรียน เพื่อวิเคราะห์ผลหลังสอนสู่การแก้ไขและพัฒนาในแผนต่อไป (ความถี่ 4)

3.5 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน การวัดและประเมินผล ความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วมอบรมร่วมกับบุคลากรเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนพื้นที่ภูเขาสูง หรือ เน้นสร้างความตระหนักอย่างต่อเนื่องด้านการวัดและประเมินผลในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และต้องมีส่วนร่วม และยอมรับการประเมินแบบหลากหลายที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ภูเขา

สูง ไม่ยึดติดเฉพาะผลสอบกลาง (ความถี่ 8) รองลงมา คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูในการพัฒนานตนเองในเรื่องการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา แล้วนำมาขยายผลและเผยแพร่ความรู้ให้ครูท่านอื่น รวมทั้งให้อิสระกับครูและบุคลากรในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ โดยแนวปฏิบัติจะอยู่ภายใต้กรอบแนวทางการวัดและประเมินผล (ความถี่ 7) สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาการวัดและประเมินผลต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีระบบ และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการประเมินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาบุคลากรมีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (ความถี่ 5) สามารถสรุปเป็นรูปภาพได้ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 แสดงแนวทางทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่
ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก

จากรูปภาพที่ 1 สรุปได้ว่า แนวทางทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก คือ ควรเริ่มจากการศึกษารูปแบบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม และพัฒนาการ ก่อนการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเหมาะสมกับพื้นที่และผู้เรียน โดยสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องตระหนักถึงบริบทวัฒนธรรมและความแตกต่างของผู้เรียน ควรวางแผนร่วมกัน มีการจัดประชุมและรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ทั้งบุคลากรและนักเรียน เพื่อออกแบบแนวทางการประเมินที่เหมาะสม พร้อมจัดทำคู่มือเฉพาะของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยที่ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และเข้าร่วมอบรมร่วมกับครูเพื่อพัฒนาความเข้าใจด้านการวัดผลที่เน้นความหลากหลาย ไม่ยึดติดกับผลสอบกลาง และต้องบริหารงานโดยสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายกับโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึง เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างเครื่องมือวัดผล ทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียง และพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อไป และครูผู้สอนควรใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ประเมินตามสภาพจริง และวิเคราะห์ผลเพื่อหาทางยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

สภาพการส่งเสริมการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก เฉลี่ยรวมมีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลกับ ด้านกระบวนการวัดและประเมินผล เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบแนวทาง วิธีการ และมาตรฐานการวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในพื้นที่ภูเขาสูง ต้องมีการดำเนินการจัดทำระเบียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียน และมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของการประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยเป็นไปตามบุญลัทธิ สุวรรณเดช (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเช่นเดียวกับผลการวิจัยของคณน สิริโชคเจริญ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม ด้านการวัดและประเมินผล ที่กล่าวว่มีการรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และตรงเวลา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่พบมากที่สุด คือ

ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลกับด้านการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวัดและประเมินผล อีกทั้งไม่มีการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน รวมไปถึงสถานศึกษาขาดการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ บุคลากรมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการสอนไม่เพียงพอ และไม่มีการสะท้อนผลการวัดและประเมินผลต่อผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดของอนาต เคบานยี (2567) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับนักเรียนชนเผ่าบนพื้นที่สูง ของสถานศึกษาศูนย์การบริหารจัดการศึกษากาต-เสาหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า การวางแผนการบริหารงานวิชาการครูไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น อภิปรายและแนะนำการจัดลำดับปัญหาก่อนดำเนินการตามแผน การจัดการเรียนรู้ของครูไม่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ครูไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์บริบท เพื่อค้นหาปัญหาอุปสรรคการบริหารงานวิชาการอย่างทั่วถึงทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาไม่ได้ปรับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานบนพื้นที่สูง การกระจายอำนาจมีกับเฉพาะกลุ่มงานหรือครูผู้สอน เช่นเดียวกับบุญลัท สุวรรณเดช (2561 : 3746) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารและคณะครูขาดการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการวัดและประเมินผลตามที่กำหนด มีปัญหามากที่สุด

แนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก พบว่า สถานศึกษาและครูควรวัดผลและประเมินผลก่อนวางแผนการดำเนินงาน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เหมาะสมกับจุดประสงค์และบริบทวัฒนธรรมของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารควรเข้าร่วมอบรมกับบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักในระบบการประเมินที่เหมาะสมกับพื้นที่ภูเขาสูง และเปิดรับรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย ไม่ยึดติดแค่ผลสอบกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าการวางแผนออกแบบการวัดและประเมินผลจะทำให้การวัดและประเมินผลเป็นไปตามความต้องการสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ส่งผลให้การวัดผลและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารวี สงศรีอุตร (2567) ศึกษาการบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียนโพธิสารพิทยากร พบว่าแนวทางการส่งเสริมการบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียนโพธิสารพิทยากร ด้านจัดกระบวนการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการศึกษา พบว่า มีการดำเนินการด้านกระบวนการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยเริ่มจากประชุมเพื่อวิเคราะห์ภารกิจงาน กำหนดภารกิจ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาแล้วจึงกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลแล้ว จึงประชุมสัมมนาเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยทิพยาภา คมขำ (2560) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล

และเทียบโอนผลการเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือในการวัดผลแบบต่าง ๆ ร่วมกันวิเคราะห์ จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุม จุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน เช่นเดียวกับงานวิจัย ของนารี ปราถนาม (2566) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูสร้างและพัฒนา เครื่องมือวัดและประเมินผล ส่งเสริมครูให้ได้รับความรู้ผ่านการอบรมในเรื่องของรูปแบบเครื่องมือวัด และ ประเมินผลได้มาตรฐานและมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด เช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม หรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนและพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและบุคลากรเกี่ยวกับการนำผลการวัดและ ประเมินผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษารวมกลุ่มเป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แก้ปัญหาร่วมกัน และพัฒนาแนวปฏิบัติที่สอดคล้อง กับบริบทของตนอย่างต่อเนื่อง
3. กลุ่มโรงเรียน ควรมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพสูงให้เป็นพี่เลี้ยงหรือผู้นำในการช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการใช้ผลการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม
4. สถานศึกษาควรเปิดกว้างให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีบทบาทร่วม ในการวางแผนและออกแบบแนวทางการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน พร้อมทั้งจัดทำ คู่มือเพื่อใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน แสดงความคิดเห็น และจัดทำคู่มือ การวัดและประเมินผลร่วมกัน ตลอดจนสนับสนุนการทำงานเป็นทีม โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
6. ผู้ปกครอง ควรส่งเสริมให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการติดตามผลการเรียน สนับสนุนการเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักเรียน และมีส่วนร่วมในการประชุมวิเคราะห์การวัดและประเมินผล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ สามารถแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการศึกษาได้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการวัดและประเมินผลที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบงานวัดและ ประเมินผลของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

2. ควรควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแนวทางในการวัดและประเมินผลนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาระบบการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาระบบงานวัดประเมินผลที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร

เอกสารอ้างอิง

- คณน สิริโชคเจริญ. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริการและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารวิ สงศรีอุตร. (2567). การบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียนโพธิสารพิทยากร. ในวารสารมจร ปรัชญาปริทรรศน์, 7(2), 157-162.
- ทิพยาภา คมขำ. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นารี ปราณนาม. (2566). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญลัท สุวรรณเดช. (2561). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. ใน Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(1), 3736-3746.
- เมษา นวลศรี และ กุลชาติ พันธธุรกุล. (2567). การวิเคราะห์สมรรถนะครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดปทุมธานี. ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 18(2), 82-94
- มนต์ภัส มโนการณ. (2560). การสังเคราะห์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. ในวารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 18(1), 72-73.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2561). เอกสารประกอบการเรียนนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. ตาก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). คู่มือเกณฑ์การคัดกรองโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

อนันต์ เคนานยี. (2567). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับนักเรียนชนเผ่าบนพื้นที่สูงของสถานศึกษาศูนย์การบริหารจัดการศึกษากา-เสาหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. ใน *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*. 11(6), 295-296.

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

Buddhist Methods for Promoting Public Participation in the Zero Waste Project Implementation in Muang Sam Sip Subdistrict Municipality, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province

พระศิริวัฒน์ สิริวัฒนโน (กระนวน)¹, สุรพล พรหมกุล², สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Siriwat Sirivaddhano (Karanan)¹, Suraphon Promgun², Sutipong Sawatta³
^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kean, Thailand
✉: nawiwina23@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 30 April 2025; Revised: 05 May 2025; Accepted: 10 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 347 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.12 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการประเมินผล และ ด้านการร่วมวางแผน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, 4.10, 4.10, และ 4.08, ตามลำดับ 1) ผลการเปรียบเทียบพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน มีส่วนร่วมดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) ควรสร้างความตระหนักในการที่จะทำงานด้านการบริหารขยะ การเห็นความสำคัญของขยะและมลพิษจากขยะ การพอใจดำเนินกลไกอื่น ๆ ทั้งในส่วนนโยบาย การขับเคลื่อนการดำเนินการ ควบคุมประเมินประสิทธิผล 2) ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายใต้นโยบายที่เป็นประโยชน์จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการได้ การดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบย่อมเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการขยะให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด 3) ควรมีใจรักใส่ใจเอาใจใส่ในงาน การปฏิบัติการทำงานด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทในการจัดการขยะ ส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ 4) ควรทำความเข้าใจปัญหาในการจัดการขยะการบริหารงานแบบบอঝอมาริรู้จักเหตุผล ไตร่ตรองปัญหาหาข้อบกพร่องข้อผิดพลาดนำมาแก้ไขและพัฒนาให้ต่อไป

คำสำคัญ: พุทธวิธี, การมีส่วนร่วม, ชุมชน, ขยะ

Abstract

This thesis aimed to: 1) study the level of Buddhist methods for promoting public participation in the Zero Waste Project implementation in Muang Sam Sip Subdistrict Municipality, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province; compare Buddhist methods for promoting public participation in the Zero Waste Project implementation based on personal factors; 3) present Buddhist methods for promoting public participation in the Zero Waste Project implementation in Muang Sam Sip Subdistrict Municipality, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province. This research employed a mixed-method approach, integrating both quantitative and qualitative methods. The quantitative study involved a survey of 347 respondents using a questionnaire. Data analysis utilized frequency, percentage, mean, and standard deviation, with hypothesis testing conducted through t-test and F-test. The qualitative component included in-depth interviews with 12 key informants, with data analyzed using descriptive content analysis. The research results were as follows: 1. The level of public participation in the Zero-Waste project implementation: Overall, public participation in the Zero Waste Project implementation was high, with a mean score of 4.10. Analyzing different aspects, all were rated at a high level. The highest mean score was for benefit-sharing participation (4.12), followed by community participation (4.10), operational participation (4.10), evaluation participation (4.10), and planning participation (4.08), respectively. 2. Comparison of Buddhist methods for promoting public participation in the Zero-Waste project: The study found that citizens with differences in gender, age, education level, occupation, average monthly income, and adherence to the Four Bases of Success (Iddhipāda 4) showed statistically significant differences ($p < 0.01$) in their level of participation in the Zero Waste Project, confirming the research hypothesis. 3. Buddhist methods for promoting public participation in the Zero Waste Project Implementation: (1) Raising awareness of waste management, recognizing the importance of waste and pollution issues, and appreciating various operational mechanisms, including policies, project implementation, and effectiveness evaluation. (2) Ensuring continuous implementation under beneficial policies, which leads to efficient waste management. A systematic and sustained approach is crucial for maximizing waste management effectiveness. (3) Fostering commitment and dedication to waste management work, encouraging a systematic approach to waste administration. (4) Understanding waste management challenges and applying a compassionate and reasoned approach in operations, critically evaluating issues, identifying shortcomings, and making

necessary improvements for future development.

Keyword: Buddhism, Investigation, Community, Garbage

1. บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญ และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีการประดิษฐ์ และพัฒนาเครื่องมือเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ให้มากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดปริมาณของเสียทิ้งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมือง หรือชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญ และลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนปัญหาจากของเสียทิ้งหรือขยะมูลฝอยเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหามลพิษทางแม่น้ำ และทะเลเป็นแหล่งพาทะน้ำโรค นอกจากนี้การดำเนินการที่ผ่านมาของการจัดการขยะมูลฝอย ไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาวเนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณบุคลากร และอุปกรณ์การดำเนินการส่วนใหญ่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะต่างคนต่างทำ การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำนวนจำกัด และไม่สร้างความต่อเนื่อง รวมถึงยังคงมีการต่อต้านจากประชาชน ในพื้นที่และบริเวณรอบพื้นที่ที่ไม่ ตระหนักถึงปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่บูรณาการร่วมกัน รวมถึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะหลายฉบับ และแต่ละฉบับมีมาตรการในการบังคับใช้ที่แตกต่างกันรวมถึงหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายไม่ได้อยู่ในสังกัดเดียวกันทำให้วิธีการดำเนินงานหรือแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันเกิดปัญหาซ้ำซ้อนกันในด้านภารกิจ และความไม่สอดคล้องของกฎหมายต่าง ๆ เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการ จึงทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการขยะมูล ฝอย เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบต่อตรงกับประชาชน ทำให้มีการกำหนดกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด จึงจะทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ

เทศบาลตำบลม่วงสามสิบเป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีโครงการคืนความสุขให้คนอุบลกำจัดขยะอันตรายชุมชนอย่างปลอดภัย ประจำปี 2557 ครั้งที่ 1 เลขานุการนายกเทศบาลตำบลม่วงสามสิบพร้อมเจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวบรวมขยะอันตราย ตามโครงการ ณ บริเวณสนามกีฬาากลาง จังหวัดอุบลราชธานี (ทุ่งบุรพา) ตำบลหนองขอน อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยดำเนินการในครั้งนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูล สำรวจปริมาณน้ำหนักขยะอันตรายชุมชน ก่อนนำกำจัดตามหลักวิชาการ แบ่งเป็นประเภทขยะอันตราย ได้แก่ หลอดไฟทุกชนิด, แบตเตอรี่, ถ่านไฟฉาย, ขยะอิเล็กทรอนิกส์, กระป๋องสเปรย์/ภาชนะบรรจุสารเคมีและกระป๋องสเปรย์ปนเปื้อน

ยาฆ่าแมลง ซึ่งขยะอันตรายทั้งหมดจะได้นำส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อลดมลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากขยะเหล่านี้ต่อไป

ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบูรณาการหลักพระพุทธศาสนาเพื่อการแก้ปัญหาขยะในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพโดยการใช้หลักธรรมอริยบท 4 แก่ไขโดยใช้หลัก 4 ขั้นตอน 1) การวางแผน ต้องมีกระบวนการที่ชัดเจน 2) การปฏิบัติงานให้เกิดความเข้าใจ และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 3) การตรวจสอบติดตามในสิ่งที่ได้ปฏิบัติไว้เพื่อให้เกิดการติดตามผล ความก้าวหน้าของการปฏิบัติที่ได้ทำไว้ว่าเป็นไปตามแผนงาน และ 4) รายงานการประเมินผล และการดำเนินการนำผลที่ได้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ในชุมชนของเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 รวมเวลา 10 เดือน

ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ขอบเขตด้านประชากร ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 2,584 คน โดยแบ่งเป็นชาย 1,184 คน และหญิง 1,400 คน
- 2) ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน ได้แก่
 1. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน
 2. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน
 3. ผู้ปกครองท้องที่ จำนวน 3 คน
 4. ตัวแทนประชาชนกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 คน

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนของเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เพศ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.90 และเป็นเพศชาย จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10

2. อายุ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 อายุระหว่าง 18 – 30 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และ อายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.30 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส.ขึ้นไป จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ระดับประถมศึกษา จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50

4. อาชีพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 อาชีพเกษตรกร จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 และอาชีพข้าราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10

5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 รองลงมา คือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70

6) ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ด้านการร่วมวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 4) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ 5) ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.10$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการร่วมวางแผน ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

7) ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน 2) ด้านวิริยะ ความเพียรในการทำงาน 3) ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ 4) ด้านวิมังสา ไตร่ตรองหาเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก พบว่า ข้อ ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} =$

4.12) รองลงมา คือ ด้านวิริยะ ความเพียรในการทำงาน ($\bar{X} = 4.10$) และ ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ในชุมชน จำแนกตามอายุ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอาชีพ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะ

เหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธรวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอาชีพ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนิน โครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธรวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามหลักอิทธิบาท 4 ในภาพรวม พบว่า ประชาชนที่มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน มีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

พุทธรวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

1) ด้านฉันทะ ความพึงพอใจในงาน ประชาชนมีความพอใจที่จะปฏิบัติงานให้การจัดการขยะได้ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ มีความกระตือรือร้นในการทำงานคือ ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีใจรักในงานพัฒนางานอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง

2) ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการจัดการขยะ มีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการขยะ ให้ปฏิบัติงานเสร็จทันตามกำหนดการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านจิตตะ ความมีใจฝักใฝ่เอาใจใส่ในงานได้แก่ วิเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการจัดการ ขยะอย่างรอบคอบก่อนที่จะกำหนดเพื่อนำไปปฏิบัติ ด้วยความตั้งใจเพื่อให้การจัดการขยะสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและคิดค้นหาวิธีการป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในการจัดการขยะในอนาคต

4) ด้านวิมังสา ไตร่ตรองหาเหตุผล มีการพิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี-ข้อด้อยในการจัดการขยะทุกครั้ง เพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป เทศบาลมีการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของ การจัดการขยะที่ได้รับ เทศบาลมีการวัดผลประเมินผลการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลในครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แสดงให้เห็นว่าการจัดการขยะของเทศบาลเป็นกระบวนการ วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน เงินทุน และวิธีการดำเนินการหรือประกอบกิจการที่มีคุณภาพสูงสุดในการดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงทำให้การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1) **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา เสนอปัญหา ความต้องการและคัดเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล โดยเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ ผู้นำชุมชนมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมความต้องการในการจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้การจัดการขยะมูลฝอย

2) **ด้านการร่วมวางแผน** ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการร่วมวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชน ด้านการร่วมวางแผน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปภาวรินทร์ นาจำปา** ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก

3) **ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ** ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ

อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ ตามแผนปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ระดับการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนได้พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มการดำเนินการโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและ

5) ด้านการประเมินผล ระดับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผนของโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ

ระดับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4

จากการศึกษาพบว่าระดับพุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การที่ประชาชนนำเอาหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมมีส่วนในการบริหารจัดการที่ดีและสามารถทำให้มีความเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่ เป็นระเบียบ และเป็นการสะท้อนถึงวิถีวัฒนธรรมแยกส่วนให้ชัดระหว่างความเป็นชุมชน โดยมีการเข้าไปจัดการอย่างเป็นระบบ

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 1 ด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1) เพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ จึงมีทิศทางที่แตกต่างกัน

2) อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีความหลากหลายทางอายุ เช่น ผู้ที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้มีประสบการณ์มากขึ้น

ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจและความรับผิดชอบเพราะความรู้ประสบการณ์ส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการศึกษาหรือการทำงานที่สั่งสมมาหลายปี

3) ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ระดับการศึกษาของแต่ละบุคคล ส่งผลให้การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์แตกต่างกันออกไปตามระดับของการศึกษา

4) อาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะหรือความรับผิดชอบในหน้าที่ แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะประชาชนมีอาชีพแตกต่างกันมีสถานะในการทำงาน และมีการเข้าใจในระบบการจัดการขยะแตกต่างกัน

5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ แม้จะมีอาชีพที่ทำให้รายได้แตกต่างกันแต่ก็ยังมีมีความสนใจในการจัดการขยะเพื่อเป็นการลดปริมาณขยะใน

6) หลักกิตติบาท 4 พบว่า ประชาชนที่มีการปฏิบัติตามหลักกิตติบาท 4 ต่างกัน การมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ประชาชนนำเอาหลักกิตติบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมมีส่วนในการบริหารจัดการที่ดีและสามารถทำให้มีความเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่ เป็นระเบียบ และเป็นการสะท้อนถึงวิถีวัฒนธรรมแยกส่วนให้ชัดเจนระหว่างความเป็นชุมชน โดยมีการเข้าไปจัดการอย่างเป็นระบบ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่า พุทธวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการขยะเหลือศูนย์ของประชาชนในเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ อำเภอวังสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการร่วมวางแผนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) เทศบาลตำบลม่วงสามสิบ ควรมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนเพื่อบริหารจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง โดยยั้ค่าเป้าหมายให้สูงขึ้น เพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และเร่งรัดให้เกิดการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพให้ครอบคลุมการจัดการขยะครบวงจร ตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง ในภาพรวมให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

2) เทศบาลตำบลม่วงสามสิบควรประสานและกำกับให้ประชาชนในชุมชนจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และขยะอันตรายชุมชนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3) เทศบาลตำบลม่วงสามสิบควรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และดำเนินตามนโยบายโดยบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดการบริหารจัดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2) ควรศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมจัดการขยะ โดยบูรณาการเทคโนโลยีและวิถีชุมชนให้สามารถบริหารจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2560). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย. บริษัทสง่างาม พับลิชชิง แอนด์พรินติ้ง จำกัด.

ณัฐธิดา แดงงาม. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

นันทพงศ์ เวียงสาม. (2558). การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักอิทธิบาท 4 ของเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

ปถาวรินทร์ นาจำปา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].

พระธีรวัต จรณธมโม (คณิทรทรัพย์). (2560). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

พระมหาวันเพ็ญ สารโท (ทุมชะ), และคณะ. (2565). การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองบริหารงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2(1), 38-39.

พิเชษฐ ศรีหล้า, และคณะ. (2562). กลการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐสังกัดกระทรวงมหาดไทยจังหวัดยโสธร. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(3), 668.

วิวัฒน์ สังข์แย้ม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรี [การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงสามสิบ. (2557). โครงการคืนความสุขให้คนอุบลกำจัดขยะอันตรายชุมชนอย่างปลอดภัย ประจำปี 2557 ครั้งที่ 1. สืบค้นจาก <https://muangsamsib.go.th>

การพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึม สเปกตรัม

Development of a Website Picture Exchange Communication System in Communication of Children with Autism Spectrum

เบญจพร สืบเทพ¹, เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Benjaporn Suebthep¹, Benjamaporn Choikhruea²

^{1,2}Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand.

✉: missbenjaporn_su@kkumail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 30 April 2025; Revised: 21 May 2025; Accepted: 24 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมมีข้อจำกัดในการรับรู้ทางภาษา การสื่อความหมายและการแสดงออกทางภาษาที่มีพัฒนาการทางภาษา ด้านการพูดล่าช้า มีปัญหาการสื่อสารกับผู้อื่น การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมตามเกณฑ์ร้อยละ 80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมที่ได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ว่ามีภาวะออทิซึมสเปกตรัม จำนวน 5 คน อายุระหว่าง 5 - 8 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร ได้ทำการทดลองสัปดาห์ละ 5 วัน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 3) การเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารด้วยสถิติ The Wilcoxon Rank Sum Test ผลการวิจัยพบว่า 1) เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 83.78/99.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร ผลการประเมินหลังการใช้เว็บไซต์ฝึกหัดมีคะแนนสูงกว่าก่อนการใช้เว็บไซต์ฝึกหัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร สามารถพัฒนาเด็กที่มีภาวะออทิซึมได้

คำสำคัญ: ระบบแลกเปลี่ยนภาพ, การสื่อสาร, เว็บไซต์, เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม

Abstract

Children with spectrum autism have limitations in language perception, communication, and Linguistic expression with delayed language development. There is a problem communicating with others. This research has studied ways to promote communication skills development with the aim of 1) To develop a website for image exchange systems in communication of children with autism spectrum according to 80 percent of the criteria 2) To compare the communication skills of children with autism spectrum before and after using the communication exchange system website The target group used in this study was based on the specific selection (Purpose Sampling) They are children with spectrum autism who have been medically diagnosed with spectrum autism, aged between 5 and 8 Research tools include 1) Communication exchange system website 2) Learning Management Plan 3) communication ability assessment Experiments were conducted five days a week for eight weeks, analyzing data using basic statistics such as percentage, mean, and standard deviation (S.D) 3) Skill comparison Communication with The Wilcoxon Rank Sum Test. Research has shown that It was found that 1) the communication exchange system website of children with autism spectrum had a performance rate of 83.78/99.33 percent, higher than the 80/80 threshold 2) Results of comparison of communication skills of children with autism spectrum before and after using the communication exchange system website The evaluation results after using the training site were higher than before using the training site statistically significantly different at the level. 05 It is evident that the use of the communication exchange system website can develop children with autism.

Keywords: picture exchange communication system, communication, website, children with autism spectrum disorder

1. บทนำ

เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม (Autism Spectrum) ไม่สามารถสื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้ ส่งผลให้กลุ่มนี้เกิดอาการก้าวร้าว ทำร้ายตนเอง สถาบันราชานุกูล (2556) ความบกพร่องด้านการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมมีตั้งแต่พูดได้บ้างจนถึงพูดไม่ได้เลย ซึ่งถ้าเด็กสามารถสื่อสารได้เร็วมีโอกาสที่จะมีพัฒนาการทางภาษาใกล้เคียงปกติก็จะเพิ่มมากขึ้นในขณะเดียวกัน การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมลดลง ดังนั้นการฝึกด้วยแก้ไขการพูดจึงมีความสำคัญกับผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฝึก และแก้ไขการพูดโดยไม่ใช้ผู้เชี่ยวชาญ แต่คือผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก การพูดเป็นวิธีการสื่อความหมายที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตามถ้าเด็กไม่สามารถสื่อสารได้ก็จำเป็นต้องหาวิธีการอื่นมาทดแทนเพื่อให้สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ เนื่องด้วยวิธีการเรียนรู้ของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสามารถเรียนรู้ได้จากการมองเห็น และความจำรูปภาพที่ดีเลิศ การสอนทักษะการสื่อสารโดยวิธีระบบแลกเปลี่ยนภาพ เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ได้ดีและเห็นผลกับเด็กที่มีภาวะออทิซึม ซึ่งที่มีความบกพร่องทางการสื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสื่อสารให้กับเด็ก โดยเด็กเป็นผู้เริ่มต้นในการสื่อสารหรือบอกความต้องการโดยการใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์และถูกเปลี่ยนกับสิ่งของที่เด็กต้องการอาจเป็นอาหาร ของเล่น หรือกิจกรรมที่เด็กสนใจ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจที่จะเริ่มต้นในการสื่อสารกับผู้อื่นก่อนอย่างเป็นธรรมชาติและดำเนินไป Bondy & Frost (2003) และการเรียนรู้ การสื่อสารด้วยวิธีอื่น เช่น การสื่อสารด้วยวิธีพูด ภาษาเขียน เป็นต้น ซึ่งขั้นต้นจะต้องมีครูและผู้ช่วยในการสอนคอยชี้แนะให้นักเรียนรู้จักแลกเปลี่ยนบัตรภาพกับสิ่งเสริมแรง เมื่อสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วพัฒนาการไปสู่ขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นในขั้นต่อไป

การพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารสำหรับเด็กออทิสติกสามารถเรียนรู้ได้จากการมองเห็นและการใช้รูปภาพเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เพื่อใช้สื่อความหมายแทนการพูด และวิธีที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในปัจจุบันคือ โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพ (PECS : Picture Exchange Communication System) เป็นการสื่อสารทางเลือกชนิดหนึ่งสำหรับบุคคลออทิสติก หรือบุคคลที่มีความบกพร่องทางการสื่อสารโดยใช้ภาพแทนคำพูด เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อบอกความต้องการโดยมีการฝึกอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอน 6 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การแลกเปลี่ยนภาพ ระยะที่ 2 การเพิ่มระยะห่าง ระยะที่ 3 การแยกแยะภาพ ระยะที่ 4 การสร้างประโยค ระยะที่ 5 การตอบสนองคำถาม และระยะที่ 6 การแสดงความคิดเห็น Bondy and Frost (2003) , อ้างถึงใน วรณฤดี รุกขวัฒนกุล (2563)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology หรือ ICT) ได้มีการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม การบริการสังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ซึ่งการนำ ICT มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละด้านนั้น ได้มีการใช้ผ่านช่องทางการสื่อสารในระบบเครือข่าย เช่นสัญญาณระบบ W-Fi, 3G และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต (Tablet) เว็บไซต์ต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้ส่งสารสามารถส่งข้อมูลข่าวสารถึงผู้รับสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัยจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ทันสมัยได้มีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ คอมพิวเตอร์แบบพกพาหรือคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เปลี่ยนเป็นคอมพิวเตอร์พกพา รูปแบบใหม่ได้แก่ Tablet ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก (ไพฑูรย์ ศรีฟ้า, 2554) แนวโน้มการใช้งาน Mobile Device อย่างสมาร์ตโฟนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนา Mobile Applications และเทคโนโลยีของตัวเครื่องโทรศัพท์จากค่ายผู้ผลิตโทรศัพท์ โดยเฉพาะการพัฒนาต่อยอดแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ของบริษัทต่าง ๆ ที่แข่งขันกันเพื่อชิงความเป็นหนึ่งในตลาดด้าน Mobile Application ซึ่งการพัฒนาแอปพลิเคชันแบ่งเป็นการพัฒนาแอปพลิเคชันระบบ (Operation System) และแอปพลิเคชันซอฟต์แวร์ที่ตอบสนองการใช้งานบนอุปกรณ์ และด้วยแอปพลิเคชันที่เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่มีแนวโน้มใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ทำธุรกรรมทางการเงิน เชื่อมต่อและสืบค้นข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตชมภาพยนตร์ ฟังเพลง หรือแม้แต่การเล่นเกมที่ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ด้วยอัตราการขยายตัวด้านการใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ทำให้บริษัทชั้นนำด้านโทรศัพท์มือถือหลายแห่งหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาโปรแกรมบนโทรศัพท์มือถือ โดยเชื่อว่าจะมีอัตราการดาวน์โหลดเพื่อใช้งานที่เติบโตอย่างเห็นได้ชัด สุชาติ พลาชัยภิรมย์ศิลป์ (2554) การใช้งาน Mobile Application มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาของ Mobile Application และเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนามากขึ้นจากค่ายผู้ผลิตสมาร์ตโฟน มักจะเป็นระบบปฏิบัติการที่เป็นที่นิยม คือ iOS และ Android โดยระบบปฏิบัติการ Android มีการเปิดให้ผู้ที่สนใจสามารถพัฒนาและต่อยอดแอปพลิเคชันที่อยู่บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ได้ เพื่อให้ได้แอปพลิเคชันที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้ใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ได้รับแนวโน้มในการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ต้องการความสะดวกสบายมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งการใช้ Mobile Application กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของ Mobile Application ทำให้

รูปแบบของแอปพลิเคชันมีความน่าสนใจและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้มากขึ้น และยังมีฟังก์ชันต่างๆ ภายในแอปพลิเคชันที่หลากหลายรวมไปถึงฟังก์ชันที่ใช้ในการพูดคุยหรือสนทนากันระหว่างผู้ใช้งานแบบ Real-Time ทำให้การใช้นั้นมีความสะดวกสบายมากขึ้น ธนฤต โพธิ์ซี (2560) ทำให้การเรียนการสอนมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ทั้งวีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รวมไปถึงแอปพลิเคชัน โดยการใช้สื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาสื่อการสอนในรูปแบบแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ตโดยเป็นอีกช่องทางที่ทำให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่แต่ภายในห้องเรียน อีกทั้งสามารถทบทวนบทเรียนได้ทุกที่ตามต้องการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อย่างเหมาะสมกับบุคคลเหล่านี้ กรณก คลังบุญครอง (2555)

ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนอย่างเหมาะสมกับเด็กประเภทนี้การสร้างระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารด้วยเว็บไซต์ที่เป็นบัตรภาพคำหมวดต่าง ๆ จะเป็นวิธีการสอนให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร โดยเลือกหมวดที่ใกล้ตัวนักเรียน ดังนี้ 1) หมวดตัวเรา 2) หมวดอาหาร 3) หมวดครอบครัว 4) หมวดของใช้ส่วนตัว และ 5) หมวดสถานที่ เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมที่เริ่มเข้าใจภาพ ภาษาให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่น ผู้ปกครอง หรือบอกความต้องการของตัวเองได้ดี และลดความบกพร่องที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ได้ (กนกรัตน์ ยศไกร, 2551) ได้กล่าวถึงการสื่อสารด้วยภาพหรือบัตรภาพ เป็นการสื่อสารโดยไม่ต้องใช้ภาษาที่สามารถให้ความหมายได้แทนการสื่อสารด้วยการเขียน หรือพูดและอาจสื่อความหมายได้ลึกซึ้งกว่า เนื่องจากภาพมีผลต่อการกระตุ้นการรับรู้ด้วยการมองเห็น ซึ่งมีประสิทธิภาพกว่าการรับรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ

1. ขั้นเตรียมการ โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยเสนอบันทึกวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้ทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน

1.2 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน นำมาปรับปรุงแก้ไข

2. ขั้นก่อนดำเนินการทดลอง โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 ชี้แจงรายละเอียดในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย นัดหมายเวลาในการเก็บข้อมูลให้กับ

กลุ่มเป้าหมายและขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อให้ความยินยอมในการเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

2.2 การขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อให้ความยินยอมในการเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
วิธีการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร

3. ขั้นตอนการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมได้รับการทดสอบด้วยแบบประเมินความสามารถในการสื่อสารก่อนการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม

3.2 เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมได้ฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมในเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร สัปดาห์ละ 5 วัน ในจันทร์ถึงศุกร์ วันละ 60 นาที เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ รวม 40 ครั้ง

4. ขั้นหลังทดลอง

4.1 เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ได้รับการทดสอบด้วยแบบประเมินความสามารถในการสื่อสารหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม

4. ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม
ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ตามเกณฑ์ 80/80

แบบทดสอบระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ค่าประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1/E_2
30	5.20	83.78	30	29.80	99.33	83.78/99.33

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 พบว่า คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.78 และผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบสอบหลังเรียน E_2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 99.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 สรุปได้ว่าเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ข้อสรุปว่าเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	5	5.20	.837	100.429	4	.000**
หลังเรียน	5	29.80	.4472			

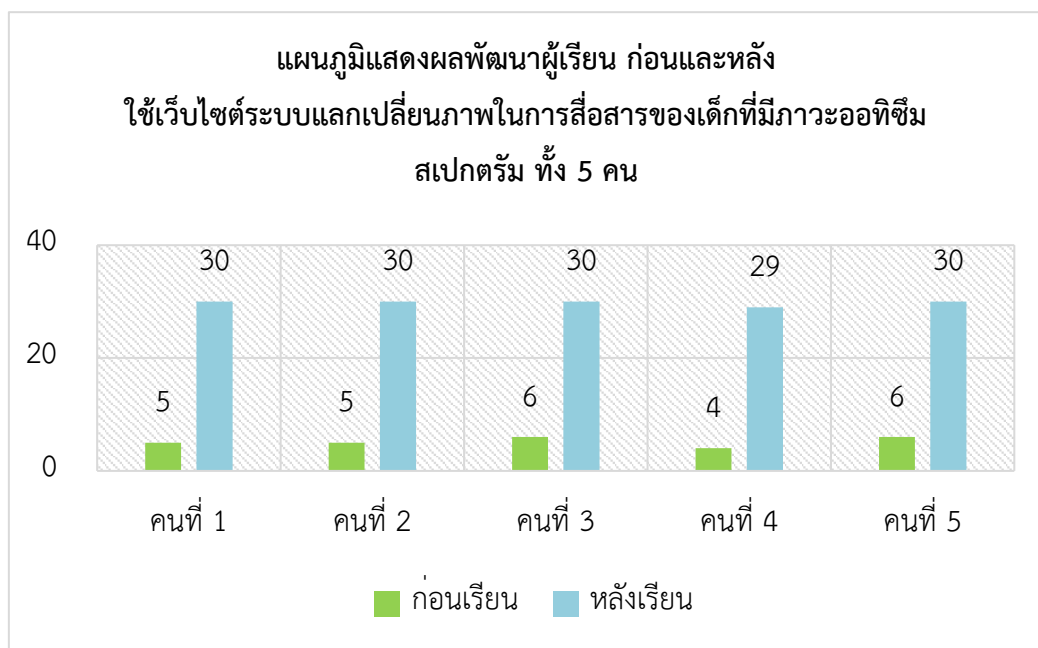
* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ผลคะแนนการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร มีผลการพัฒนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 29.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .4472 และคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 5.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .837

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ทั้ง 5 คน

ผลการพัฒนา	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คะแนนรวม
ก่อนเรียน	5	5	6	4	6	26
หลังเรียน	30	30	30	29	30	149

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม พบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมทั้ง 5 คน มีคะแนนทักษะการสื่อสารหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร

ภาพที่ 1 คะแนนทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ทั้ง 5 คน

จากภาพที่ 1 แสดงคะแนนทักษะการสื่อสารก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ทั้ง 5 คน พบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมทุกคนมีคะแนน

ทักษะการสื่อสารหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร

5. อภิปรายผล

5.1 การพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม จำนวน 5 บทเรียน ได้แก่ บทเรียนที่ 1) บทเรียนที่หมวดตัวเรา 2) บทเรียนที่หมวดอาหาร 3) บทเรียนที่หมวดครอบครัว 4) บทเรียนที่หมวดของใช้ส่วนตัว และ 5) บทเรียนที่หมวดสถานที่ ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องมีลิงค์และคิวอาร์โค้ดของเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารที่ผู้จัดทำสร้างขึ้น ซึ่งเว็บไซต์นี้สามารถใช้ได้ในระบบปฏิบัติการ Android , IOS และระบบปฏิบัติการ Windows โดยผู้วิจัยได้จัดทำได้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ทั้ง 5 ท่าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าสอดคล้องด้านเนื้อหาอยู่ที่ระหว่าง 0.5 - .00 ด้านคุณภาพสื่ออยู่ที่ระหว่าง 0.5 - .00 ค่าเฉลี่ยบ่งชี้ว่าสามารถนำไปใช้ได้ คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า คุณภาพของการพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม มีความน่าเชื่อถือ และได้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารที่มีความเหมาะสมโดยผลการประเมินด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมมากที่สุด และสามารถนำไปใช้ได้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาโดยการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมได้ และจะเห็นได้ว่าผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร มีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมได้ และทำให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมสามารถสื่อสาร และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข จึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมได้จริง และยังช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมเข้าใจภาษาและสื่อสารได้ถูกต้อง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของยอดขวัญ กุลเกตุ (2567) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมก่อนและหลังการใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติ กลุ่มเป้าหมายคือเด็กที่มีภาวะออทิซึม อายุ 3-7 ปี จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินทักษะการสื่อสารและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติ จำนวน 5 แผน ใช้สอนแผนละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมงผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่ได้รับการพัฒนาโดยการใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติสูงขึ้นทุกคน ดังนี้คือ คนที่ 1 ค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 1.18 ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาเท่ากับ 4.72 คนที่ 2 ค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 1.22 ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาเท่ากับ 4.74 คนที่ 3 ค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 1.22 ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาเท่ากับ 4.76 คนที่ 4 ค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาเท่ากับ 1.24

5.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร โดยมีคะแนนรวมก่อนการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร อยู่ที่คะแนน 26 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ =5.20, S.D.=.837) การพัฒนาเว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพ

ในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม โดยมีคะแนนรวมหลังการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร อยู่ที่คะแนน 149 คะแนน คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ =29.80, S.D.=.4472)

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า หลังการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการพัฒนามีผลการพัฒนาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ก่อนและหลังการการใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร พบว่า เด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัมมีพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสาร มีผลการพัฒนาที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลีลาวดี เสมสมบูรณ์ (2560) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีพีเอส (PECS) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก โดยใช้ระบบการสื่อสารโดยการแลกเปลี่ยนภาพและเพื่อเปรียบเทียบผลพัฒนาการทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติกในระดับเตรียมความพร้อม พบว่า ทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก โดยใช้ระบบการสื่อสารโดยการแลกเปลี่ยนภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1) ผู้วิจัยควรตรวจสอบและจัดเตรียมอุปกรณ์แท็บเล็ต หรือไอแพด ของผู้เรียนให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง
- 2) ควรนำเว็บไซต์รูปแบบการใช้แอปพลิเคชันเกมทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทอื่น ๆ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการติดตามผลหลังจากใช้เว็บไซต์ระบบแลกเปลี่ยนภาพในการสื่อสาร ว่าหลังจากผ่านระยะเวลาหนึ่งไปแล้วทักษะการสื่อสาร ยังคงมีความคงทน หรือมีการเปลี่ยนแปลง และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้
- 2) ควรมีการพัฒนากิจกรรมการฝึก ร่วมกับรูปแบบกิจกรรมอื่น ๆ หรือมีกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้มีความหลากหลาย และดึงดูดความสนใจ และทำให้งานวิจัยมีความน่าสนใจมากขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการใช้งานจริง

ผู้วิจัยควรจัดทำคู่มือการใช้ แอปพลิเคชันระบบแลกเปลี่ยนภาพสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ให้แก่ผู้ปกครอง ครู และผู้สนใจ สามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านหรือในห้องเรียนปกติได้

7. ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก และการเก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ยศไกร. (2551). *การถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร: Photography for communication*. ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- กรกนก คลังบุญครอง. (2555). *เว็บแอปพลิเคชันช่วยแม่ดูแลสุขภาพและบันทึกพัฒนาการของลูก* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี).
- ธนกฤต โพธิ์ชี. (2560). *การพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ “Taladnut Night Market”*. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ยอดขวัญ กุลเกตุ. (2567). *การพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้รูปภาพประกอบการเล่นบทบาทสมมติ* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ลีลาวดี เสมสมบุญ. (2560). *ผลการใช้วีพีพีเอส (PECS) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น).
- วรรณฤติ รุกขวัฒนกุล. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ระบบแลกเปลี่ยนรูปภาพของนักเรียนออทิสติกที่มีความบกพร่องในช่องปากเนื่องจากอุบัติเหตุ*. *วารสารวิทยาลัยราชสุดา*, 16(1), 70–82.
- สถาบันราชานุกูล. (2556). *ฝึกเด็กออทิสติกระดับรุนแรงสื่อสารกับครอบครัวผ่านรูปภาพ*.
- สุชาดา พลาชัยภิมย์ศิลป์. (2554). *แนวโน้มการใช้โมบายแอปพลิเคชัน*. *วารสารนักบริหาร*, 34(4), 110.
- Bondy, A. S., & Frost, L. A. (1994). The picture exchange communication system. *Focus on Autistic Behavior*, 9(3), 1–19.
- Bondy, A. S., & Frost, L. A. (2003). *A picture’s worth: PECS and other visual communication strategies in autism*. Woodbine House.

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

The Development of Problem-Solving Thinking Skills and Learning Achievement in the Subject of Civic Duty through Inquiry-Based Learning Using Graphic Organizer Techniques for Matthayom Suksa 1 Students at Khwaorai Suksa School, Maha Sarakham Province

พระศุภโชค สุนทรธมโม (ล้านแสน)¹, วิทยา ทองดี², ปาณจิตร สุกุมาลย์³,

พระนันธวุฒิ สุขยวุฒติโก (โคตะบีน)⁴, พระลัคกี้ วรปัญญา⁵

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Supahachok Sundaradhammo (Lansaen)¹, Vitthaya Thongdee², Panjitr Sukumal³,

Phra Nanthawut Sujayvuddhiko (Khotabin)⁴, Phra Lucky Vorapanya⁵

^{1,2,3,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: Suphachok.1999.10.29@gmail.com

(Author Corresponding Email)

Received: 01 April 2025; Revised: 21 May 2025; Accepted: 1 July 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 ห้องเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 26 คน เป็นกลุ่มทดลอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 27 คน เป็นกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มแบบจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การทดสอบสมมติฐาน (t - test for Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา ด้านผู้เรียนประเมินตนเอง โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2. การวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก คะแนนหลังเรียนแตกต่างกับก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก คะแนนหลังเรียนแตกต่างกับก่อน

เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4. ความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา, การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน, เทคนิคแบบผังกราฟิก

Abstract

The objectives of this research were to study the current state of learning management, to develop problem-solving thinking skills, to compare learning achievement, and to investigate student satisfaction with inquiry-based learning using graphic organizer techniques. The sample group consisted of Matthayom Suksa 1 students from five classrooms at Khwaorai Suksa School, Maha Sarakham Province. From a random draw, Class 1/2 (26 students) was assigned as the experimental group, and Class 1/3 (27 students) as the control group. The research instruments included: a questionnaire on the current state of learning management, learning management plans, a problem-solving thinking skills test, an academic achievement test, and a satisfaction questionnaire. The statistics used in the study included mean, standard deviation, percentage, and hypothesis testing (t-test for dependent samples). The findings were as follows: 1. Regarding the current state of learning management, students reported the highest level of agreement in three areas: content, teaching and learning activities, and assessment and evaluation. Two areas - problem-based learning management and student self-assessment - were rated at a moderate level. Overall, opinions were at a high level. 2. For the problem-solving thinking skills of the experimental group receiving inquiry-based learning with graphic organizer techniques, the post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at the 0.05 level of statistical significance, confirming the research hypothesis. 3. In terms of learning achievement, the experimental group that received inquiry-based learning with graphic organizer techniques showed post-test scores significantly higher than the pre-test scores at the 0.05 level of statistical significance, consistent with the hypothesis. 4. Student satisfaction with inquiry-based learning using graphic organizer techniques among Matthayom Suksa 1 students at Khwaorai Suksa School, Maha Sarakham Province was found to be at the highest level.

Keyword: Problem Solving Skills Development, Investigation Learning Management, Graphic Flow Techniques

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหา โดยได้กำหนดไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551).

การแก้ปัญหาเป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาของผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแก่เยาวชน ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหานี้ ควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหากับชีวิตจริง เมื่อประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ในชีวิตจริงก็สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่เคยได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมได้ โดยผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เพื่อกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมทั้งวัดผลประเมินผลได้ถูกต้อง การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา ที่จัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อยที่คล่องตัวตามความสามารถ โดยใช้ประเด็นปัญหาจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริงที่ครูกำหนดขึ้น ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาก็เป็นสมรรถนะสำคัญประการหนึ่งของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่กำหนดไว้ว่า เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นตัวแสดงถึงความสำเร็จของการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ถูกนำไปใช้วัดความสำเร็จด้านการเรียนของนักเรียน และวัดคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด ในการแสดงถึงประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียน ในการศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนนั้น นักการศึกษาต่างยอมรับว่าการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เพราะธรรมชาติของนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถหรือความถนัดแตกต่างกันออกไป การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาถึงประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่จะส่งผลกระทบต่อนักเรียน ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นย่อมเป็นความจำเป็น โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน และปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือปัจจัยด้านผู้เรียน

โรงเรียนเขาไร่ศึกษา บริหารจัดการห้องเรียนแต่ละห้องมีผู้เรียนคล่องตัวทั้งเก่งและอ่อน ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านทักษะการคิด ความถนัด คุณธรรมจริยธรรมความสามารถและประสบการณ์ จึงทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนแตกต่างกัน ถ้าครูผู้สอนสอนเร็วผู้เรียนที่เรียนอ่อนก็จะตามไม่ทัน ถ้าครูผู้สอนสอนช้าอธิบายมากๆ ผู้เรียนก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ครูผู้สอนต้องหาวิธีการสอนหลายๆอย่าง เพื่อทำให้ผู้เรียนสนใจและมีเจตคติที่ดีต่อกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนั้นจึงควรนำเอาวิธีการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะวิชา กล่าวคือครูจะต้องหาวิธีการสอนที่ได้ผลมาใช้กับนักเรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เก่ง ดี มีสุข โดยจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนบางส่วนของผู้เรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเขาไร่ศึกษา ยังพบว่า มีปัญหาเนื่องจากนักเรียนขาดทักษะการคิดแก้ปัญหา ขาดวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเร้าความสนใจของนักเรียน ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นเมื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ด้วยการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่ง ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิด ด้วยวิธีฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยครูผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทาง ความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง ดังนั้นจะพบว่า ข้อดีของการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน คือบทบาทของครูผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ออกมาเป็นผู้ถาม ซึ่งวิธีดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนกระตือรือร้นมากขึ้น กล้าที่จะสนทนากับครูผู้สอน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน อันส่งผลแก่ทักษะในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มสูงขึ้น เพราะการใช้คำถามมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน สำหรับในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก และกล้าตั้งคำถามที่ตนเองสงสัยในระหว่างทำการเรียนการสอน

เทคนิคแบบผังกราฟิก เป็นการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะช่วยเพิ่มความมีเหตุผล การเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ช่วยลำดับความคิดตามลำดับความสำคัญ และช่วยพัฒนาด้านการจำอีกด้วย อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้เรียนจึงควรได้รับการฝึกทักษะการคิดเพื่อเป็นผู้มีวิจารณญาณ รู้เท่าทันเรื่องราวข้อมูล มีความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และพึ่งพาตนเองได้ การคิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เห็นการณ์ไกลและสามารถควบคุมตนเองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของคน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก รายวิชาหน้าที่พลเมือง ที่มีต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้องเรียน รวม 130 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แล้วนำมาจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ 1 กลุ่ม ใช้ห้องเรียนจำนวน 5 ห้องเป็นหน่วยสุ่ม จากการจับฉลากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 26 คน เป็นกลุ่มทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 27 คน เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การทดสอบสมมติฐาน (t - test for Dependent Sample)

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก

4. ผลการวิจัย

1. ผลแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และนักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา ด้านผู้เรียนประเมินตนเอง โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, $S.D = 0.47$)

2. ผลการวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัด

มหาสารคาม ของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก โดยภาพรวม คะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 19.38$, S.D. = 8.09) คะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 29.46$, S.D. = 6.58) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก โดยภาพรวม คะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.27$, S.D. = 2.76) คะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 22.96$, S.D. = 3.08) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ของกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44)

5. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมนักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านจะเห็นว่านักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และนักเรียนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา ด้านผู้เรียนประเมินตนเอง จากประเด็นการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะในการคิดแก้ปัญหา เพิ่มโอกาสพัฒนาตนเองตามความสามารถ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และนักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่วนผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นในด้านอื่นๆ นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเช่นกัน คือนักเรียนเห็นด้วยว่า เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหา และคิดอย่างมีเหตุผล โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์, 2552). ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนด้านแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่มีค่านี้น้อยกว่าทุกด้านที่ศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เกศินี ครุณาสวัสดิ์, 2548). ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียน

การสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล

2. ผลการวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก มีทักษะการคิดแก้ปัญหา รายวิชาหน้าที่พลเมือง สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสภาพปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์สภาพปัญหาใน 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 2) ขั้นวางแผนแก้ปัญหา 3) ขั้นดำเนินการตามแผน 4) ขั้นตรวจคำตอบ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะเปิด โอกาสให้นักเรียนได้คิดพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความรู้ความเข้าใจกับปัญหาที่ได้รับ ได้วางแผนการค้นคว้า และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ข้อมูลที่ได้รับมาสรุปและประเมินผลวิธีแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อีกทั้งยังสามารถนำวิธีแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย นอกจากนี้ปัญหาสถานการณ์ที่กำหนดให้ นั้น มีความเหมาะสมกับระดับวัยของนักเรียนและเกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น จากผลการวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลทิพย์ ต่อติด, 2554). ได้ศึกษาผลของการฝึกกระบวนการสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกระบวนการสืบสอบ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิพย์ฤทัย ไกรศรีวรรณ และ อังคณา ตุงคะสมิต, 2563). ได้ศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา (SSCS) ผลวิจัยพบว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.97 คิดเป็นร้อยละ 87.84 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 91.89 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา (SSCS) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ เท่ากับ 24.11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.26 คิดเป็นร้อยละ 36 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 78.38

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาหน้าที่พลเมือง สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ได้ผ่านการวางแผน บทเรียนให้ถูกต้อง มีระบบ โดยมีการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และดำเนินการตามขั้นตอนอย่างมีระบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และยังเน้นกระบวนการเรียนแบบกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ฝึกความรับผิดชอบ สามารถแบ่งหน้าที่กันเองได้ โดยมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามจริง ซึ่งผู้เรียนมีผลงานที่น่ายอมรับและบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด จากผลการวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมคิด เทพนวล, 2560). ได้ศึกษาผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดมะลิ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิริภา พัฒน์มณี สิริวรรณ ศรีพหล และกาญจนา ลินทร์ตันศิริกุล, 2560). ได้ศึกษา ผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เรื่องประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนออกแบบ ได้ยึดผู้เรียนเป็นหลัก โดยผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสืบสวนสอบสวน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบค้นความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถสร้างความรู้ใหม่ๆ จากการสืบค้นหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนวิธีการเรียนในรูปแบบที่ต่างไปจากปกติ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น อีกทั้งยังได้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ วางแผนการทำงาน ค้นคว้า คิดแก้ปัญหา กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งบรรยากาศกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน ทำท่าย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามและตอบคำถามด้วยความคิดริเริ่มในทางสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จากผลการวิจัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชนิตตา โชติช่วง, 2563). ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในรายวิชาวรรณกรรมเอกของไทย ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนสามารถช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาวรรณกรรมเอกของไทยได้ โดยในตอนท้ายของการเรียนการสอนนั้น นักศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อีกทั้ง

นักศึกษายังมีความพึงพอใจต่อการใช้ในการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในรายวิชาการวรรณกรรมเอกของไทย โดยที่มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.68$ S.D. = 0.49)

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนที่จะนำแผนการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเวลา ครูผู้สอนต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสม แผนการจัดการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาผู้เรียน

2. การนำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ต้องคำนึงถึงวัยของผู้เรียน สื่อการสอนควรมีความพร้อม สำหรับการเลือกปัญหาหรือสถานการณ์ควรเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียนและหลากหลาย คำตอบไม่ควรตายตัวหรือมีคำตอบอยู่มากกว่าหนึ่งคำตอบ ครูผู้สอน ควรกระตุ้นอยู่เป็นระยะๆ จะทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ และผู้เรียนให้ความร่วมมือในการเรียนรู้

3. ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ไปประยุกต์ใช้กับสาระอื่นๆ ที่มีอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมทั้งบูรณาการกับรายวิชากลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการกระบวนกรคิดที่ต่อเนื่อง จะส่งผลให้การคิด การมองปัญหา การระบุแนวทางแก้ปัญหาเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

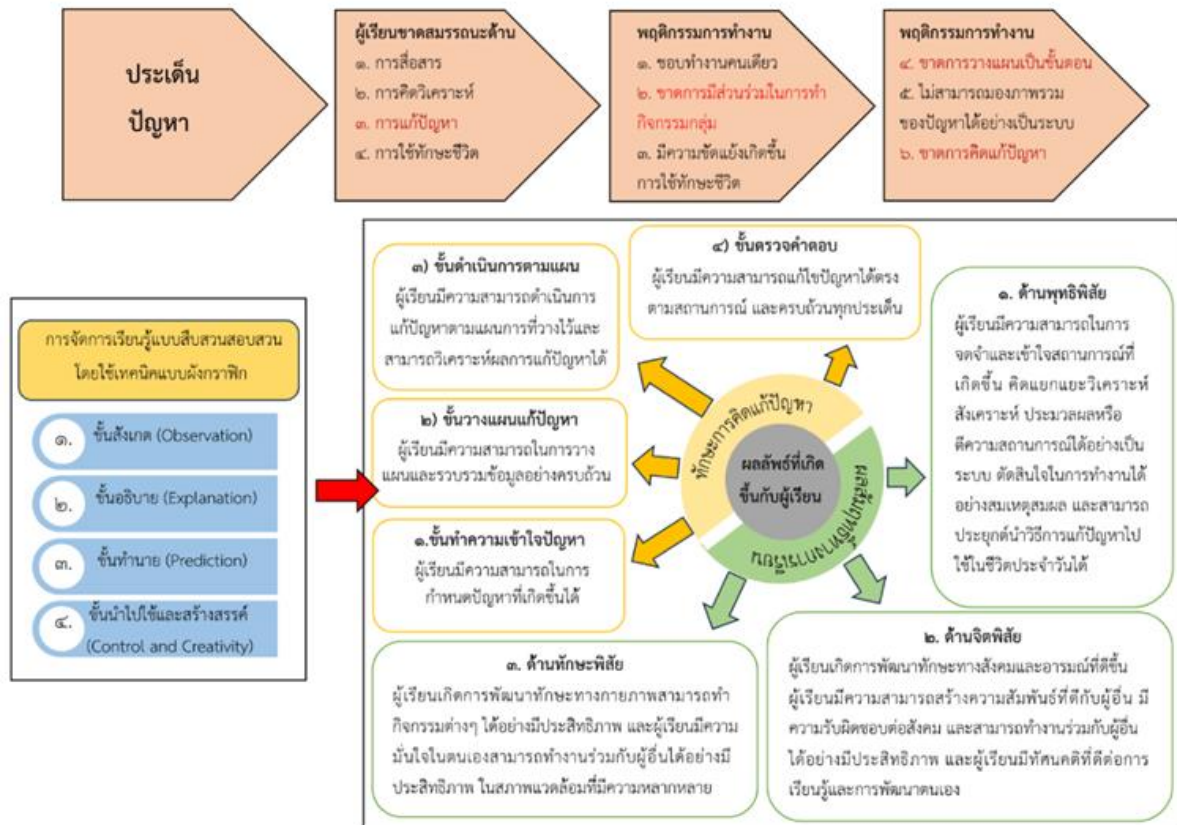
ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ในรายวิชาอื่น ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือเนื้อหาอื่น และระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อศึกษาพัฒนาอย่งการเรียนรู้ต่อเนื่อง

2. ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและหลากหลายของข้อมูล

7. องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาวไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคามเป็นจัดการเรียนรู้ที่ให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ตามขั้นตอน ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสังเกต ขั้นที่ 2 ขั้นอธิบาย ขั้นที่ 3 ขั้นทำนาย ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้และสร้างสรรค์ ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้นี้ได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

รายวิชาหน้าที่พลเมือง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน โดยใช้เทคนิคแบบผังกราฟิก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมลทิพย์ ต่อติด. (2554). *ผลของการฝึกกระบวนการสืบสอบที่มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศินี ครุณาสวัสดิ์. (2548). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คณะครุศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดตา โชติช่วง. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในรายวิชาการธรรมเอกของไทย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิพย์ฤทัย ไกรศรีวรรณ, และอังคณา ตุงคะสมิต. (2563). การศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา SSCS. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ฉบับบัณฑิตศึกษา ปีที่ 8 ฉบับที่ 2: พฤษภาคม-สิงหาคม 2563.
- ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์. (2554). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์. ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5 (1), 2554.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- สมคิด เทพนวล. (2560). ผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดแบบสืบสวนเหตุปัจจัยเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดมะลิ กรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิวิภา พัฒนมนั, สิริวรรณ ศรีพหล, และกาญจนา ลินทรตันศิริกุล. (2560). ผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเรื่องประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2.